Република Србија

Основна школа “Старина Новак”

Београд, Кнез Данилова 33-37

ОСНОВНА ШКОЛА "СТАРИНА НОВАК" БЕОГРАД

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

Од школске 2022/2023.године до школске 2025/2026.године

ЈУН 2022.

ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ И СМЕРНИЦЕ ПРОГРАМИРАЊА

Као основа за израду Школског програма коришћене су:

- ЗАКОН О ОСНОВАМА СИСТЕМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА Закон је објављен у "Службеном гласнику РС", бр.88/2017, 27/18 (I)- др. закон, 27/18(II) –др. Закон, 10/2019, 6/2020)

- ЗАКОН О ОСНОВНОМ ОБРАЗОВАЊУ И ВАСПИТАЊУ Закон је објављен у "Службеном гласнику РС", бр. 55/2013,101/2017,27/18 (I)- др. закон, 27/18(II) –др. закон).

- ПРАВИЛНИК О ПЛАНУ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ПЕТИ И ШЕСТИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА И ПРОГРАМУ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ПЕТИ И ШЕСТИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА („Службени гласник РС – Просветни гласник“ бр. 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020 и 6/2020)

- ПРАВИЛНИК О НАСТАВНОМ ПРОГРАМУ ЗА ШЕСТИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА („Службени гласник РС – Просветни гласник“ бр. 5/2008, 3/2011,1/13.5/14-I,5/14-II,11/16-I,11/16-II, 3/2018, 12/2018 и 3/2020).

- ПРАВИЛНИК О НАСТАВНОМ ПРОГРАМУ ЗА СЕДМИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА („Службени гласник РС – Просветни гласник“ бр. 6/2009, 3/2011,8/13,11/16-I,11/16-II,12/2018, 3/2019, 12/2019 и 3/2020)

- ПРАВИЛНИК О НАСТАВНОМ ПРОГРАМУ ЗА ОСМИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА („Службени гласник РС – Просветни гласник“ бр. 2/2010, 3/2011, 8/13,5/14,11/16-I,11/16-II,7/17,12/2018,10/2019 и 3/2020)

- ПРАВИЛНИК О НАСТАВНОМ ПЛАНУ ЗА ПРВИ, ДРУГИ, ТРЕЋИ И ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА И НАСТАВНОМ ПРОГРАМУ ЗА ТРЕЋИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА („Службени гласник РС – Просветни гласник“ бр. 1/2005, 15/2006, 2/2008, 2/2010, 3/2011, 7/11-I,7/11-II,1/13,11/14,11/16-I,11/16-II и 12/2018)

- ПРАВИЛНИК О НАСТАВНОМ ПЛАНУ И ПРОГРАМУ ЗА ПРВИ И ДРУГИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА („Службени гласник РС – Просветни гласник“ бр. 10/2004, 20/2004, 1/2005, 3/2006, 15/2006, 2/2008, 2/2010, 7/2010, 3/2011,4/13, 7/11-I,7/11-II , 5/14, 11/14, 11/16-I, 11/16-II,1/13, 6/17 и 12/2018)

- ПРАВИЛНИК О ОРГАНИЗАЦИЈИ И ОСТВАРИВАЊУ НАСТАВЕ У ПРИРОДИ И ЕКСКУРЗИЈЕ У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ (Правилник је објављен у "Службеном гласнику РС - Просветни гласник" бр.30/2019 од 25.4.2019. године)

▲ ПРАВИЛНИК О ОЦЕЊИВАЊУ УЧЕНИКА У ОСНОВНОМ ОБРАЗОВАЊУ И ВАСПИТАЊУ (Правилник је објављен у "Службеном гласнику РС " бр.34/2019 од 17.5.2019. године, 59/2020 и 81/2020)

▲ ПРАВИЛНИК О ОБАВЉАЊУ ДРУШТВЕНО-КОРИСНОГ, ОДНОСНО ХУМАНИТАРНОГ РАДА (Правилник је објављен у "Службеном гласнику РС " бр.68/2018 од 7.9.2018. године)

▲ ПРАВИЛНИК О ПОСТУПАЊУ УСТАНОВЕ У СЛУЧАЈУ СУМЊЕ ИЛИ УТВРЂЕНОГ ДИСКРИМИНАТОРНОГ ПОНАШАЊА И ВРЕЂАЊА УГЛЕДА, ЧАСТИ ИЛИ ДОСТОЈАНСТВА ЛИЧНОСТИ (Правилник је објављен у "Службеном гласнику РС " бр.68/2018)

▲ ПРАВИЛНИК О КРИТЕРИЈУМИМА И СТАНДАРДИМА ПРУЖАЊА ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ У ОБРАЗОВАЊУ ДЕЦЕ, УЧЕНИКА И ОДРАСЛИХ СА СНЕТЊАМА У РАЗВОЈУ И ИНВАЛИДИТЕТОМ У ВАСПИТНОЈ ГРУПИ, ОДНОСНО ДРУГОЈ ШКОЛИ И ПОРОДИЦИ (Правилник је објављен у "Службеном гласнику РС " бр.70/2018)

▲ ПРАВИЛНИК О БЛИЖИМ УПУТСТВИМА ЗА УТВРЂИВАЊЕ ПРАВА НА ИНДИВИДУАЛНИ ОБРАЗОВНИ ПЛАН, ЊЕГОВУ ПРИМЕНУ И ВРЕДНОВАЊЕ (Правилник је објављен у "Службеном гласнику РС " бр.74/2018)
▲ ПРАВИЛНИК О СТЕПЕНУ И ВРСТИ ОБРАЗОВАЊА НАСТАВНИКА И СТРУЧНИХ САРАДНИКА У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ (Правилник је објављен у "Службеном гласнику РС - Просветни гласник", бр. 11/2012, 15/2013, 2/2016, 10/2016, 11/2016, 2/2017, 3/2017, 13/2018, 11/2019, 2/2020, 8/2020, 16/2020, 19/2020, 3/2021 и 4/2021)

▲ ПРАВИЛНИК О СТЕПЕНУ И ВРСТИ ОБРАЗОВАЊА НАСТАВНИКА КОЈИ ИЗВОДЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИ РАД ИЗ ИЗБОРНИХ ПРЕДМЕТА У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ (Правилник је објављен у "Службеном гласнику РС - Просветни гласник",бр. 11/2012, 15/2013, 10/2016, 11/2016, 2/2017, 11/2017, 16/2020 и 3/2021)

▲ ПРАВИЛНИК О СТАНДАРДИМА КВАЛИТЕТА РАДА УСТАНОВЕ (Правилник је објављен у "Службеном гласнику РС - Просветни гласник",бр. 14/2018)
▲ ПОСЕБНИ ПРОТОКОЛ ЗА ЗАШТИТУ ДЕЦЕ И УЧЕНИКА ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА У ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИМ УСТАНОВАМА (Министарство просвете 2007)

▲ ПРАВИЛНИК О ПРОТОКОЛУ ПОСТУПАЊА У УСТАНОВИ У ОДГОВОРУ НА НАСИЉЕ, ЗЛОСТАВЉАЊЕ И ЗАНЕМАРИВАЊЕ („Сл. гласник РС“ бр. 46/2019 и 104/2020)
▲ СТАТУТ ОШ „СТАРИНА НОВАК“ бр. 816 од 14.06.2019. године
▲ СТРУЧНА УПУТСТВА, ИЗВЕШТАЈИ, АНАЛИЗЕ И ИНФОРМАЦИЈЕ МИНИСТАРСТВА ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА
▲ УСЛОВИ РАДА У ШКОЛИ

▲ ПОТРЕБЕ УЧЕНИКА, РОДИТЕЉА, ЛОКАЛНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ.

СВРХА, ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Школски програм је документ на основу којег се остварује развојни план и укупан образовно – васпитни рад у школи. Он представља основу на којој сваки наставник и стручни сарадник планира и реализује свој рад. Школси програм омогућава оријентацију ученика и родитеља, односно старатеља у избору школе, праћења квалитета образовно – васпитног процеса и његових резултата, као и процену индивидуалног рада и напредовања сваког ученика.

ЦИЉ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Континуираноунапређивањеквалитетанаставногпроцеса и учењарадиразвијањакомпетенцијаученика и наставника, потребнихзасналажење и активноучешће у савременомдруштву, у подстицајном и безбедномокружењу

Сврха програма образовања и васпитања:

• Квалитетно образовање и васпитање, које омогућава стицање језичке, математичке, научне, уметничке, културне, здравствене, еколошке и информатичке писмености, неопходне за живот у савременом и сложеном друштву;
• Развијање знања, вештина, ставова и вредности које оспособљавају ученика да успешно задовољава сопствене потребе и интересе, развија сопствену личност и потенцијале, поштује друге особе и њихов идентитет, потребе и интересе, уз активно и одговорно учешће у економском, друштвеном и културном животу и допринос демократском, економском и културном развоју друштва;
• Пун интелектуални,емоционални, социјални,.морални и физички развој сваког ученика у складу са узрастом, развојним потребама и интересовањима.

Циљеви и задаци програма образовања и васпитања:

Основни циљеви основног образовања и васпитања јесу:

- обезбеђивање добробити и подршка целовитом развоју ученика;
- обезбеђивање подстицајног и безбедног окружења за целовити развој ученика, развијање ненасилног понашања и успостављање нулте толеранције према насиљу;
- свеобухватна укљученост ученика у систем образовања и васпитања;
- развијање и практиковање здравих животних стилова, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности;
- развијање свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине и еколошке етике, заштите и добробити животиња;
- континуирано унапређивање квалитета процеса и исхода образовања и васпитања заснованог на провереним научним сазнањима и образовној пракси;
- развијање компетенција за сналажење и активно учешће у савременом друштву које се мења;
- пун интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког ученика, у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима;

- развијање кључних компетенција за целоживотно учење и међупредметних компетенција у складу са развојем савремене науке и технологије;
- развој свести о себи, стваралачких способности, критичког мишљења, мотивације за учење, способности за тимски рад, способности самовредновања, самоиницијативе и изражавања свог мишљења;
- оспособљавање за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања, сопственог развоја и будућег живота;
- развијање осећања солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима и неговање другарства и пријатељства;
- развијањепозитивнихљудскихвредности;
- развијање компентенција за разумевање и поштовање права детета, људских права, грађанских слобода и способности за живот у демократски уређеном и праведном друштву;
- развој и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрасне равноправности, толеранције и уважавање различитости;
- развијање личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности Републици Србији, поштовање и неговање српског језика и матерњег језика, традиције и културе српског народа и националних мањина, развијање интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине; 17) повећање ефикасности употребе свих ресурса образовања и васпитања, завршавање образовања и васпитања у предвиђеном року са минималним продужетком трајања и смањеним напуштањем школовања;
- повећање ефикасности образовања и васпитања и унапређивање образовног нивоа становништва Републике Србије као државе засноване на знању.

КАРАКТЕРИСТИКЕ ШКОЛЕ

КРАЋИ ИСТОРИЈАТ РАЗВОЈА И РАДАШКОЛЕ

Основна школа “Старина Новак”, најстарија основна школа на Палилули, основана је 1922. године као четворогодишња народна школа на Палилули, тада сиромашној периферији Београда, настањеној земљорадницима, малим занатлијама и трговцима.

Првобитна зграда школе изграђена је на углу улица Старине Новака и Далматинске. Имала је приземље са четири учионице, две канцеларије, сутерен за управитеља и просторијама за ђачку кухињу. Зграда школе усељена је 21.01.1923. године.

У периоду од 1941. до 1949. године, школа није радила.У време рата од 1941. до 1944. године у њу су се уселили Немци. Ипак, настава није сасвим прекинута већ се одвијала по кућама, са већим или мањим прекидима. 1944. године, по престанку рата, школа је била сасвим опустошена, те су родитељи и учитељи успели да је оспособе за даљи рад тек 1949. године.

Са појачаном градњом павиљона у Цвијићевој улици и досељавањем становништва, повећава се и број ученика што ће условити потребу за отварањем нове школске зграде. Коначно, после дужег подстанарског стажа у Основној школи “Ђуро Стругар”, Петој београдској гимназији и Основној школи “Ослободиоци Београда”, наша школа добија нову зграду 1961. године, у којој се и сада налази.

Да би се запосленим родитељима помогло око збрињавања деце у ваншколском времену 1971. године, отворен је анекс – објекат за целодневну наставу (сада продужени боравак).

У склопу прославе 90 година постојања школе отворен је Музеј школе.У склопу прославе 90 година постојања школе отворен је Музеј школе.

МИСИЈА И ВИЗИЈА ШКОЛЕ

МИСИЈА

Мисија наше школе је подстицање личног развоја ученика и професионалног развоја наставника у атмосфери међусобне сарадње.Градимо слику школе која иде у корак са временом, имплементацијом нових наставних средстава у циљу превазилажења фронталне наставе и припремање за даље школовање наших ученика.

ВИЗИЈА

Желимо да будемо школа која подстиче лични развој ученика кроз побољшање квалитета наставе и стручно усавршавање наставника. Тежимо да оспособимо ученике за самостално учење као предуслов добре припреме за будуће школовање. Наша визија је модерна урбана школа са мултидисциплинарним приступом раду и креативним ваннаставним активностима које прате дух времена.

МАТЕРИЈАЛНО–ТЕХНИЧКИ, ПРОСТОРНИ И КАДРОВСКИ УСЛОВИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО – ВАСПИТНОГРАДА

Школски простор и опрема				
Назив	**Број просторија**	**Ниво опремљености клас.сред.оптим.**		
Учионице млађих разреда	17		*	
Учионице старијих разреда	2	*		
Кабинети	9	*		
Кабинети за наставно особље - помоћне просторије	2		*	
Фискултурна сала са пратећим просторијама	4		*	
Библиотека са читаоницом	2		*	
Клуб за раднике школе	1		*	
Кухиња са трпезаријом	1		*	
Канцеларија директора школе	1		*	
Административно-финансијска служба	2		*	

Канцеларија стручних сарадника (психолог, педагог)	1		*	
Музеј школе	1		*	
Радионица	1	*		
Подрумске просторије	2	*		
Школска дворишта	2		*	
Укупна грејна површина (у м2) - даљинско грејање	4.500			

Школа је опремљена следећим техничким и наставним средствима			
телевизора	5	лап топ	10
графоскопа	3	видео бим	1
микроскопа	8	факс апарат	1
дијапројектора за елемент филм	2	дигитални фото апарат	1
фотокопир апарата	2	Компјутера	44
DVD	3	Миксета	1
штампач	7	Звучници	2
слајдера	3	Микрофони	3
Скенер	2	сталци за микрофоне	4
интерактивне табле и пројектори за интерактивне табле	16		

Наставна средства

Средства за уређење кабинета, набавку нових наставних средстава и опреме обезбедила је школа из сопствених средстава и донацијом родитеља и фирми.

Школа је задовољавајуће опремљена наставним средствима и у поређењу са претходним годинама. Та опремљеност је унапређена. Постигнуто је да сваки кабинет и учионица имају рачунар и конекцију на Интернет. Школа је опремљена са 16 интерактивних табли најновије генерације уз сву пратећу дигиталну опрему. У плану је да се све учионице дигитализују монтажом интерактивних табли.

Школска библиотека располажеукупним фондом од 12172 књига (у току претходне школске године књижни фонд се увећао за 52 наслова). Ученички фонд библиотеке тренутно броји 8597 наслова, а наставнички део фонда 3575.

КАДРОВСКИ УСЛОВИ РАДА

Годишњи План рада Школе реализоваће следећи запослени:	
Директор	1
Психолог	1
Педагог	1
Библиотекар	1
Наставници предметне наставе	33
Наставници разредне наставе	23
Секретар	1
Шеф рачуноводства	1
Референт за финансијско-рачуноводствене послове	1
Домар/мајстор одржавања	1
Сервирка	0.4
Чистачица	10
У К У П Н О :	75 запослених

Укупан број наставника је 56. Са високом школском спремом 54 (од тога два наставника имају магистратуру и један специјализацију), а са средњом 2.

Остали запослени: са високом школском спремом шест (један са специјализацијом), са средњом пет, квалификовани радник један и полуквалификованих шест.

ПЛАН И ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ОБАВЕЗНИХ ПРЕДМЕТА ПО РАЗРЕДИМА ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

План и програмнаставе и учењаобавезнихпредметапоразредимасереализујепоследећимважећимдокументима

	СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РС-ПРОСВЕТНИ ГЛАСНИК
I разред	Правилник о планунаставе и учењазапрвициклусосновногобразовања и васпитања и програмунаставе и учењазапрвиразредосновногобразовања и васпитања („Службенигласник РС” - Просветнигласник, број 10/17, 12/18, 15/18, 18/18, 1/19 и 2/20)
II разред	Правилник о програмунаставе и учењазадругиразредосновногобразовања и васпитања („Службенигласник РС” - Просветнигласник, 16/18, 3/19 и 5/21)
III разред	Правилник о програмунаставе и учењазатрећиразредосновногобразовања и васпитања („Службенигласник РС” - Просветнигласник, 5/19, 1/20 и 6/20)
IV разред	Правилник о програмунаставе и учењазачетвртиразредосновногобразовања и васпитања („Службенигласник РС” - Просветнигласник, 11/19, 6/20 и 7/21)
V разред	Правилник о планунаставе и учењазапети и шестиразредосновногобразовања и васпитања и програмунаставе и учењазапети и шестиразредосновногобразовања и васпитања („Службенигласник РС” - Просветнигласник, бр. 15/18, 18/18, 3/19, 3/20, 6/20 и 17/21)
VI разред	Правилник о планунаставе и учењазапети и шестиразредосновногобразовања и васпитања и програмунаставе и учењазапети и шестиразредосновногобразовања и васпитања („Службенигласник РС” - Просветнигласник, бр. 15/18, 18/18, 3/19, 3/20, 6/20 и 17/21)
VII разред	Правилник о програмунаставе и учењазаседмиразредосновногобразовања и васпитања („Службенигласник РС” - Просветнигласник, 5/19, 1/20, 6/20, 8/20, 5/21 и 17/21)
VIII разред	Правилник о програмунаставе и учењазаосмиразредосновногобразовања и васпитања („Службенигласник РС” - Просветнигласник, 11/19, 2/20, 6/20, 5/21 и 17/21)

ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ ПО РАЗРЕДИМА

План и програмобавезнихизборнихпредметапоразредимасереализујепоправилницима (СлужбениГласник РС-ПросветниГласник) наведеним у тачки 4 школског програма.

ИЗБОРНИ ПРОГРАМ	РАЗРЕД
Верска настава	I-IV
Грађанско васпитање	V-VIII

СЛОБОДНЕ НАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ

План и програмслободнихнаставнихактивностиреализујесенаосновуследећихПравилника - Правилник о допунамаПравилника о планунаставе и учењазапети и шестиразредосновногобразовања и васпитања и програмунаставе и учењазапети и шестиразредосновногобразовања и васпитања (Сл. гласник РС – Просветнигласник, бр.17/2021), Правилник о допуниПравилника о програмунаставе и учењазаседмиразредосновногобразовања и васпитања (Сл. гласник РС – Просветнигласник, бр.17/2021) и Правилника о допуниПравилника о програмунаставе и учењазаосмиразредосновногобразовања и васпитања (Сл. гласник РС – Просветнигласник, бр.17/2021)

СЛОБОДНЕ НАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ	РАЗРЕД	АКТИВНОСТ	БРОЈ ЧАСОВА ГОДИШЊЕ
Животне вештине	5. и 6.	Циљактивностиједаученикповладазнањима, развијевештине и формираставовекојићемуомогућитидабољеразумеразличитеживотнеситуације и изазове, повећакапацитетданаодговорранначинбрине о себи, другима и околини и понашасе у складусакултуромбезбедности	36
Медијска писменост	5. и 6.	Циљактивностиједаподстакнеразвојмедијскекултуреученика и допринесејачањуспособностиразумевањадеконструкције и креирањамедијскихсадржаја, којићеученикупомоћизадаљикогнитивни, емоционани и социјалниразвој у савременоммедијацентричномокружењу	36
Вежбањем до здравља	5. и 6.	Циљактивностиједаученикповладазнањима, развијевештине и формираставове и вредностиодзначајазаодговоранодноспремасопственомздрављу, физичкомвежбању и здравимживотнимнавикама	36
Цртање, сликање и вајање	5. и 6.	Циљактивностиједаучениккрозликовнирадразвијаствараласкомишљење и унапређујевизуелноопажање, естетичкекритеријуме и способностликовногизражавања	36
Чувари природе	5. и 6.	Циљактивностиједаученицистекнузнање, понашање, ставове и вредностикојисупотребнизаочување и унапређењеживотнесредине, биодиверзитета, природе и одрживогразвоја	36
Музиком кроз живот	5. и 6.	Циљактивностиједаученикразвијаствараласкомишљењекрозпрактичанрад, мотивацију, интелектуалнисоцијални, емоционални и моралниразвој, свест о сопственомздрављу, опажање, осетљивостзаестетику, радозналост и самопоуздањекакобибиооспособљензакреативнорешавањепроблема и имаоодговоранодноспремаочувањууметничкогнаслеђа и културесвога и другихнарод	36
Сачувајмо нашу планету	5. и 6.	Циљактивностијеразвијањефункционалнеписменостиизобластизаштитеживотнесредине, разумевањеодносачовек-природасациљембољегсхватањасветакојигаокружује, лакшесналажење у природном и социјалномокружењу и формирањеодговорног и активногпојединца у циљуразумевања и применеконцептаодрживогразвоја	36
Моја животна средина	7. и 8.	Циљактивностиједадопринесеразвојукомпетенцијапотребнихзаодговорнуулогу у друштву у погледуочувањаживотнесредине, биодиверзитета и одрживогразвоја	36/34

Уметност	7. и 8.	Циља ктивности је да ученик развија вештине комуникације и сарадње, критичко и стваралачко мишљење, осетљивост за естетику, радозналост, мотивацију за истраживање и изражавање у различитим медијима, као и одговоран однос према очувању уметничког наслеђа и културе свога и других народа	36/34
Предузетништво	7. и 8.	Циљ активности је да допринесе развоју иновативности и предузимљивости код ученика, способности да се идеје претворе у акцију, способности за тимски рад и коришћење разноврсних извора знања ради бољег разумевања друштвених процеса и појава и преузимања одговорне улоге у савременом друштву	36/34
Домаћинство	7. и 8.	Циљ активности је да ученици интегришу и функционализују знања стечена у оквиру различитих предмета у контексту свакодневног живота, да унапреде вештине и формирају навике у вези са важним активностима у свакодневном животу у области становања, одевања, исхране и употребе различитих материјала	36/34
Филозофија са децом	7. и 8.	Циљ активности је да ученик овлада знањима, развије вештине и формира ставове који ће подстаћи и убрзати његово интелектуални развој и унапредити вештине размишљања, закључивања, самосталног, критичког и креативног мишљења	36/34

ПОСЕБНИ ПРОГРАМИ

Посебни програми се у школи реализују на5 нивоа:

I ниво – Конкретне акције на нивоу школе
II ниво – Кроз часове редовне наставе од I до VIII разреда. Наставник ће у плановима наставе назначити садржаје који су везани за конкретне програме са истицањем васпитних циљева
III ниво – Кроз часове одељењског старешине и одељењских заједница /обрадом конкретних тема/
IV ниво – Кроз садржаје ученичких организација и осталих ваннаставних активности /трибине, предавања, смотре/
V ниво – Кроз садржаје које реализују стручна друштва и институације ван школе, а чију основу делатност чине садржаји ових програма

ПРОГРАМ РАДА ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ

Теме	Наставне јединице	Начин реализације:	Носиоци реализације/сарадници
Професионална оријентација	– Шта ћу бити кад порастем – Упознаћу вас са занимањем мојих родитеља – Програм «Професионална оријентација у Србији» – Једног дана бих волео да будем – Пано необичних, ретких занимања, старих заната – Сматрам да бих добро радио посао	-разговор -трибина -радионице -дискусија -зидне новине -радионице	-наставници -родитељи и други законски заступници -Тим за ПО, психолог, педагог -наставници -наставници -наставници
Конструктивно решавање конфликата – асертивна	- Обавезе, права и дужности ученика - Наше обавезе, наше одговорности	-разговор -разговор	-наставници -наставници

комуникација	- Лепа реч и гвоздена врата отвара	-дискусија	-родитељи и други законски заступници
	- Кад имаш проблем...	-разговор	-наставници
	- Лепопонашање на улици, у школи, продавници, биоскопу...	-разговор	-наставници
	- Очи у очи са конфликтима	-радионица	-педагог, психолог
	- Конфликти и сукоби и како их превазићи	-радионица	-педагог, психолог
	- Како спречити насиље у школи	-радионица	-педагог, психолог
	- По мом мишљењу, деликвенција је...	-разговор	-наставници
	- Ко тебе каменом ти њега хлебом	-разговор	-наставници
	- Како сам се осећао када сам слагао, узео туђе, ударио слабијег	-разговор	-наставници
	- Радионице «Учионица добре воље»	-радионица	-педагог, психолог
	- Радионице «Здраво да сте»	-радионица	-педагог, психолог
	- Радионице «Чувари осмеха»	-радионица	-педагог, психолог
Толеранција различитости (инклузивно образовање)	- Колико смо толерантни	-разговор	-наставници
	- Ко се са ким дружи, какав треба да буде прави друг	-дискусија	-психолог
	- Шта замерам себи и свом другу	-радионица	-педагог, психолог
	- Толеранција и култура мира	-радионица	-педагог, психолог
	- Најбољи сарадник у одељењу	-разговор	.наставници
	- Предрасуде и стереотипи	-радионица	-педагог, психолог
	- Доживео сам правду, доживео сам неправду	-разговор	-наставници
	- Дан људских права	-разговор	-наставници

	- Колико сам различити	-радионица	-педагог, психолог
	- Помозимо другу који слабије учи	-разговор	-наставници
	- Сви различити, а сви једнаки	-разговор	-наставници
	- Колико смо пута били прави другови	-разговор	-наставници
	- Обележавање дана толеранције и културе мира	-радионица	-педагог, психолог
	- Знамо ли шта је толеранција и јесмо ли довољно толерантни	-радионица	-педагог, психолог
	- Радионице «Учионица без насилништва»	-радионица	-педагог, психолог
	- Радионице «Учионица добре воље»	-радионица	-педагог, психолог
Злоупотреба психоактивних супстанци	- Шта су психоактивне супстанце и њихова дејства	-разговор	-наставник биологије
	- Здравље зависи само од нас-нега и заштита здравља	-дискусија	-родитељи и други законски заступници
	- Ризична понашања-болести зависности (пушење, алкохолизам, наркоманија) превентивне активности	Предавања,презентација	-медицински радници, радници МУП-а
Здравствена заштита	- Ко све брине о мом здрављу	-разговор	-наставници
	- Зашто је важно хранити се здраво	-разговор	-наставници
	- Обележавање Светског дана здравља	-разговор	-наставници
	- Правилна исхрана - правилан развој	-разговор	-наставници
	- Анорексија и булимија – значај правилне исхране	-разговор	-наставници
	- Репродуктивно здравље	-трибина	-експерти

Социјална заштита	- О дечјим правима	-постер	-наставници
	- Дан људских права	-трибина	-наставници
	- Кад бих могао, помогао бих – коме, зашто	-разговор	-наставници
	- Избегнимо предрасуде и стереотипе	-радионица	-педагог, психолог
	- Истицање значаја хуманитарних активности	-радионица	-педагог, психолог
	- Прикупљамо новац за...	-разговор	-наставници
	- Међународни дан породице	-разговор	-наставници
Заштита животне средине	- Сачувајмо природу	-разговор	-наставници
	- Светски Дан планете земље	-пано	-наставници
	- Чувам природу и она чува мене	-пано	-наставници
	- Европски дан без аутомобила	-разговор	-наставници
	- Очистимо свет	-дискусија	-наставници
Културне активности	- Прослава Дана Светог Саве	-припреме за приредбу	-наставници
	- Светски Дан књиге	-дискусија	-библиотекар
	- Час је наш – одлазак у позориште, биоскоп, музеј...	-посета	-наставници
	- Припреме за прославу Дана школе	-припреме за приредбу	-наставници
Школски спорт и спортске активности	- Зашто је важно бавити се спортом	-разговор	-наставници
	- Спорт којим највише волим је...	-разговор	-наставници
	- Јесењи крос	-припреме	-наставници

Успешно учење	- Савети за успешно учење	-разговор	- педагог, психолог
	- Значај додатне и допунске наставе	-разговор	-наставници
	- Анализа успеха и владања – мере за побољшање успеха	-разговор	- педагог, психолог
	- Организација дана – дневни ритам	-разговор	-наставници
	– Моје ваннаставне активности	-разговор	-наставници
	– Да ли је оцена мерило знања	-разговор	-наставници
	– Припреме за полагање матуре	-разговор	-наставници
	- Технике и методе успешног учења	-разговор	-педагог, психолог
Правила понашања	– Упознавање са одељењем – школски календар	-разговор	-наставници
	– Избор одељењског руководства и правила понашања у школи	-разговор	-наставници
	– Школске обавезе	-разговор	-наставници
	– Понашање на часовима, однос према наставницима и другим запосленима	-разговор	-наставници
	– Договор у вези са екскурзијом	-разговор	-наставници
	– Како се поздрављамо, понашамо у кући, на улици, у школи	-разговор	-наставници
	– Саобраћајна култура – како се заиста понашамо у саобраћају, а како би требало	-разговор	-наставници

Значај вршњака и односи међу вршњацима	– Актуелни догађаји у одељењу	-разговор	-наставници
	– Свиђа ми се дечак - девојчица	-разговор	-наставници
	– Шта је право, а шта лажно другарство	-разговор	-наставници
	– Врсте љубави, разговор о љубави, заљубљености, пријатељству	-радионица	-педагог, психолог
	– Памтићу основну школу по...	-разговор	-наставници

ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ И ДОДАТНЕ НАСТАВЕ

Подршка учењу подразумева цео низ педагошких поступака усмерених ка јачању мотивације за учење, оспособљавању ученика да уче и да прузимају одговорност за начин на који уче и напредују. То значи да наставни процес треба да одговори на веома различите потребе, могућности, искуства иинтересовања ученика. Када све ово не може у потпуности да се оствари и осигура кроз редовну наставу, школа потрбну подршку пружа додатном и допунскомнаставом.

ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ

Допунска настава је облик образовно-васпитног рада којим се, посебним прилагођавањем педагошких метода, пружа додатна поршка у учењу како би ушеници, који из разлишитх разлога то не могу у току редовне наставе, постигли очекиване резултате у погледу развоја општих компетенција, предметних исхода истандарда постигнућа. Допунска настава подразумева највиши степен индивидуализације рада са ученицима, примену разноврсних стратегија, укључујући и оне којесу тешко примењиве у условима редовне наставе, а не понављање оних које у редовној настави нису дале резултате. У допунској настави ученици добијају разлишитеврсте индивидуално прилагођених задатака за подстицање учења, праћење и проверавање резултата учења. Допунска настава се планира и прилагођава на основупроцена потреба сваког ученика понаособ из различитих наставних предмета. Планирање садржаја допунске наставе спроводе наставници, а премаослушкивању потреба ученика.

Циљеви програма допунске наставе су:

• Усвајање наставих садржаја које ученици нису усвојили током редовне наставе;
• Усвајање наставних садржаја предвиђених наставним планом и програмом на основном нивоу;
• Увежбавање и понављање стечених знања и вештина и давање упутства за свладавање потешкоћа у учењу;
• Пружање индивидуалне помоћи ученицима у учењу и бољем разумевању наставних садржаја., посебно помоћи ученицима који радепо прилагођеном програму Пружање помоћи ученицима који због болести, слабог предзнања, недовољног познавања језика или из било којег другог разлога нису усвојили одређенонаставно градиво;
• Омогућавање да ученици, кроз вежбу, овладају како теоријским, тако и практичним делом градива, у оквиру својих могућности.

Исходи програма допунске наставе су:

• Боље разумевање појмова, усвајање основних знања, препознавање, разумевање инструкција, повезивање градива, примена наученог;
• Неговање сарадничких и кооперативних односа у раду;

• Развијање боље мотивације за рад и учење;
• Бољи резултати на часовима редовне наставе.

ПРОГРАМ ДОДАТНЕ НАСТАВЕ

Обогаћивање учења кроз додатну наставу намењено је даровитим и талентованим ушеницима који често, алине и обавезно, бележе висок ниво постигнућа. Додатна настава ученицима пружа могућност да потпуније развију своје капацитете и потенцијале, који често излаза се из оквира стандардизованихпостигнућа. Додатна настава одговара на потребе и интересовања ученика тако што им пружа подршку да уче и стичу више, дубље и шире знање и компетенције уобластима свог посебног интересовања и домена способности, којима не може да се изађе у сусрет у редовној настави. Додатна настава подразумева највиши степениндивидуализације рада са ученицима и примену разноврсних стратегија. Додатна настава се планира и прилагођава на основу процена потреба сваког ученикапонапсоб из различитих наставних предмета. Планирање садржаја додатне наставе спроводе наставници, а према ослушкивању потреба ученика.

Циљеви програма додатне наставе су:
• Развијање интересовања за поједине наставне предмете;
• Припрема ученика за разне нивое такмичења;
• Развијање културе усменог и писменог изражавања, истраживачког духа;
• Проширивање знања, развијање стваралачког и критичког мишљења;
• Оспособљавање ученика да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама;

Исходи програма додатне наставе су:
• Развој когнитивних знања и вештина, као и вештина које учествују у ефикасном управљању сопственим образовањем, друштвеним животом и будућом каријером;.
• Оспособљавање ученика да проналазе различите изворе информациа, анализирају их, селектују и разликују битно од небитног;
• Развој реалистичне слике о себи и развијање вештине самовредновања;
• Самопроцена сопствених интересовања и могућности и усмеравање истих у правцу професионалне оријентације.

ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ

У културне активности школе убрајају се активности које доприносе проширењу утицаја школе на васпитање ученика и формирање вредносних ставова,културном развоју школе и њеног окружења, подизању угледа школе и њеног популарисања, већој ангажованости наставника и родитеља и њиховој међусобнојсарадњи, сталном интересовању родитеља будућих првака за упис у први разред, а нарочито ангажованости ученика у ваннаставним активностима.

Циљеви програма културних активности школе су:
• Упознавање ученика са установама културе;
• Развој естетских начела и вредности код ученика;
• Развијање вештина тимског рада и комуникације међу ученицима
• Развијање осећања заједништа и припадности групи.

Исходи програма културних активности школе су:
• Развијање личне и колективне потребе учешћа у културним активностима уз међусобно разумевање и поштовање;
• Разумевање и усвајање општеприхваћених критеријума естетских ставова и вредности;
• Разумевање значаја читалачке културе код ученика;

• Позитиван однос према културно-историјском наслеђу свог народа, других народа и етничких заједница;
• Самопроцена сопствених талената и талената вршњака и поштовање различитости.

Програм културних активности школе остваривање се кроз посебне планове и активности образовно–васпитног рада., а које обухватају прославе, приредбе, представе, концерте, такмичења и смотре, посете установама културе, учешћа на манифестацијама, обележавања значајних датума, школских и државних празника и друге активности.

Време реализације	**Активности/теме**	**Начин реализације**	**Носиоци реализације и сарадници**
септембар	Свечани пријем првака	приредба	учитељи,ученици нижих разреда,психолог, педагог
септембар	Учлањивање деце у библиотеку “Милутин Бојић“ Палилула	промоција	библиотекар
октобар	Учлањивање деце у Црвени крст	промоција	координатор Црвеног крста
октобар	Обележавање Дечије недеље	учешће на фестивалу дечјег стваралаштва	ОС и Координатор организације Пријатељи деце Палилуле
октобар	Сајам књига	посета	ОС, библиотекар
октобар	Обележавање Дана сећања на српске жртве у Другом светском рату	едукација	сви
октобар	Радост Европе	Међународна сарадња манифестација	координатори и ученици
октобар	Недеља размене, долазак ученика холандске школе „SintJan“ из Хунзбрука	Међународна сарадња, посета	Тим за двојезичну наставу, директор школе, ученици
новембар	Најраспеваније одељење	такмичење	ОС, проф.музичке културе
децембар	Фестивал науке	посета	ОС, предметни наставник физике
децембар	Новогодишњи базар	продајна изложба	ОС, ученици

Децембар, мај	Промоција школског часописа „Новак“	промоција	координатор новинарске секције, ученици
децембар	Partnership agreement for „Friends in Europe – better together“ -Партнерство са школом LICEUL TEHNOLOGIC SPECIAL PENTRU DEFICIENTI DE AUZизКлужа у Румунији	Посета, учешће на ликовном конкурсу	Директор,наставници, ученици
јануар	Школска слава Свети Сава	приредба	сви
У складу са одлуком Наставничког већа о Дану школе	Прослава Дана школе	Свечана академија	сви
фебруар	Обележавање Дана државности	едукација	сви
фебруар	ДЕМУС-Најраспеваније одељење, «Златна сирена”- соло певачи,Мали вокални састави - дуети, терцети и квартети	учешће	ОС, проф.музичке културе
фебруар	Обележавање годишњице смрти Старине Новака	Комеморација, предавања	сви
фебруар	Концерт озбиљне музике „Мала ноћна музика“	Музички концерт	Оркестар и солити школе
март	Први дан пролећа/Литерарно-ликовни конкурс/	учешће	професори српског језика, ОС, ученици и проф.ликовне културе
април	Ускршњи базар	изложба дечијих радова	учитељи, ученици
април	Обележавање Светског Дана здравља	едукација	сви
април	Читалачка значка	учешће	библиотекар
април	Међународни дан дечије књиге	промоција	песници
април	ДЕМУС-Групе певача; Мали инструментални састави; Оркестри; Хорови	учешће	ОС, проф. музичке културе

април	Обележавање Дана сећања на жртве холокауста, геноцида и других жртава фашизма у Другом светском рату	едукација	сви
април	Недеља размене, одолазак ученика у Холандију ради посете школе „SintJan“ из Хунзбрука	Међународна сарадња, стручна екскурзија	Тим за двојезичну наставу, директор школе
април	Пролећни карневал	Дефиле костимираних ђака улицама Старе Палилуле, сценско представљање у Ташмајданском парку	Наставници разредне наставе
мај	Обележавање Дана победе	едукација	Сви
мај	Манифестација „Мај – месец математике“	посета интерактивној изложби	проф. Математике
мај	Смотра кућних љубимаца	Ревијална изложба паса и малих животиња	Наставници, ђаци
мај	Свесрпски дечји сабор	Посета деце из земаља у окружењу	ДКЦ, Координатор сабора из наше школе, ученици
мај	Фестивал школског и породичног спорта	учествовање и презентовање спортских дисциплина	ОС, родитељи и други законски заступници и ученици
мај	Смотра кућних љубимица	изложба	координатор изложбе, ученици
мај	Промоција школског часописа „Новак“	промоција	координатор новинарске секције, директор, ученици
током године	Активности у оквиру Музеја школе	изложбе, промоције, тематске поставке, презентације, предавања	координатор Тима за музеј школе, директор, ученици, родитељи и други законски заступници
током године	Емитовање програма „РАДИО НОВАКА“	Лајвстриминг	Редакција РАДИО НОВАКА
прво и друго	Посета позоришту	одлазак у позориште	ОС

полугодиште			
прво и друго полугодиште	Посете биоскопу	одлазак у биоскоп	ОС
прво и друго полугодиште	Посете музејима	одлазак у музје, изложбе фотографија са посете	ОС, Координатор Тима за музеј школе
прво и друго полугодиште	Посете Дечјем културном центру	представе, приредбе	учитељи
прво и друго полугодиште	Посета библиотеци „Милутин Бојић“	едукација	библиотекар, учитељи
током године	Музичке вечери	концерти	проф. музичке културе
мај	Концерт ученика „Мала ноћна музика“	концерт	проф. музичке културе, ученици
током године	Књижевне вечери	промоције књига ученика писаца	билиотекар, ученици
током године	Књижевне вечери	сусрети са писцима	библиотекар
током године	Активности школског радија „Новак“	Едукације, промоције	билиотекар, ученици
друго полугодиште	Хуманитарни концерт	концерт	Дружина „Старина Новак“

ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА И СПОРТСКО-РЕКРЕАТИВНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ

Ради развоја и практиковања здравог начина живота, развоја свести о важностисопственог здравља и безбедности, о потреби неговања и развоја физичких способности,као и превенције насиља, наркоманије, малолетничке делинквенције, школа у оквирушколског програма, реализује и програм школског спорта, којим су обухваћени сви ученици.Кроз програм школског спорта реализују се различите спортске активности које негују спортски дух. Посебан акценат се ставља на промоцију спорта имотивисање ученика на учествовање у различитим физичким акивностима.

Циљеви програма школског спорта су:

• Практиковање здравог начина живота уз развијање одговорни према сопственом здрављу и његовом очувању,;

• Развијање свести о важности физичке активности, неговања и развоја физичких способности;
• Превенција насиља, наркоманије и малолетничке делинквенције;
• Развијање осећаја солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима и неговање другарства и пријатељства;
• Развијање позитивних људских вредности.

Исходи програма школског спортасу:
• Примењивање усвојених здравствених навике неопходних за активан и здрав живот;
• Примењивање и поштовање правила игара у складу са етичким нормама;
• Примерено и спортски прихватљиво понашање на такмичењима и као учесника и код посматрача;
• Решавање конфликата на друштвено прихватљив начин;
• Спортско прихватање и победе и пораза;
• Подједнако вредновање спортова без обзира на лична интересовања.

Време реализације	**Активности/теме**	**Начин реализације**	**Носиоци реализације и сарадници**
септембар	Јесењи крос	крос	родитељи и други законски заступници, наставници
октобар	Спортсканедеља	утакмице, презентације спортова	проф. физичког васпитања
октобар	Радост Европе	спортски дан на Ади Циганлији	координатор манифестације, проф. физичког васпитања
април	Учешће у Београдскоммаратону	трказадовољства	проф. физичког васпитања
мај	Спортсканедеља	утакмице, презентације спортова	проф. физичког васпитања
мај	Пролећни крос	крос	родитељи и други законски заступници, наставници
мај	Прослава Дана школе -Фестивал школског и породичног спорта	учествовање и презентовање спортских дисциплина	ОС, родитељи и други законски заступници, ученици
мај	Спортске активности у оквиру наставе у природи	такмичења	проф. разредне наставе
септембар-јун	Такмичења предвиђена Календаром такмичења МПНТР	утакмице, такмичења	проф. физичког васпитања

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА, ПРОГРАМ СПРЕЧАВАЊА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ И ПРОГРАМИПРЕВЕНЦИЈЕ ДРУГИХ ОБЛИКА РИЗИЧНОГ ПОНАШАЊА

Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања и програми превенциједругих облика ризичног понашања, као што су, нарочито, употреба алкохола, дувана,психоактивних супстанци и малолетничка делинквенција, остварују се кроз различите наставне и слободнеактивности са ученицима, запосленима, родитељима, односно старатељима у сарадњи сајединицом локалне самоуправе, у складу са утврђеним потребама.

Полазне основе за израду овог програма су:

- Закон о основама система образовања и васпитања
- Закон о основном образовању и васпитању
- Посебни протокол за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у образовно васпитним установама
- Правилник о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање у образовно васпитним установама
- Правилник о дисциплинској и материјалној одговорности ученика односно родитеља ученика у ОШ „ Старина Новак“
- Статут ОШ“ Старина Новак“
- Развојни план школе
- Извештај о самовредновању рада школе – анализа стања безбедности у школи
- Материјално - технички услови и организаццијa рада школе
- Структура и стручна оспособљеност наставног кадра
- Потребе ученика, родитеља и локалне заједнице

Циљ:

стварање сигурног и подстицајног окружења, неговање атмосфере сарадње, уважавања и конструктивне комуникације у коме неће бити насиља.
Оснаживање ученика у препознавању свих облика насиља и адекватног начина реаговања на њих.

Задаци:

- благовремено уочавање потенцијалног насиља и отклањање ризика
- адекватно реаговање уколико се насиље догоди
- ресоцијализацијуучесника у насиљу

Време реализације	**Активности/теме**	**Начин реализације**	**Носиоци реализације и сарадници**
септембар	Дефинисање правила понашања у школи	радионица, договор	Одељењске старешине, ученици, пп служба, директор
септембар	Обележавање Дана мира	поруке мира	сви

септембар	Обележавање Међународног дана ненасиља	едукација	сви
новембар	Обележавање Дана толеранције	едукација	сви
децембар	Обележавање Дана борбе против сиде	едукација	Сви
мај	Обележавање Дана борбе без дуванског дима	едукација	сви
мај	Дан девојчица	едукација	Тим за професионалну орјентацију
током године	Појачана дежурства наставника током малог и великог одмора	дежурства	директор, наставници
током године	Едукација запослених за рано препознавање насилног понашања	едукативни семинари и стручно усавршавање запослених	директор, пп служба
током године	Саветодавни рад са родитељима и ученицима у циљу развијања толеранције, разумевања и прихватања различитости	радионице, трибине, предавања, пано презентације	пп служба, Тим
друго полугодиште	Спровођење истраживања о облицима насилног понашања ученика	анкете, упитници	пп служба, Тим
током године	Систематски рад са ученицима који испољавају агресивно понашање и ученицима који трпе	саветодавни рад, радионице	Одељенске старешине, наставници, пп служба
током године	Оснаживање и подршка породици у превенцији и заштити деце од насиља	спровођење промотивних програма муп-а: -безбедно детињство – развој безбедносне културе младих	Муп, Центар за социјални рад, пп служба

		- дрога је нула, живот је један	
током године	Промовисање улоге ученичког парламента у превенцији насиља	трибине, пано презентације	Координатор УП, ученици
током године	Промоција ђачких врлина	Додела Плакете савесног ђака	Директор, ОЗ, наставници, пп служба,
током године	Дрога је нула, живот је један	дискусије	представници МУП-а,
током године	„Безбедно детињство – развој безедносне културе младих“	дискусије	представници МУП-а
током године	Активности ученика	панои, трибине, презентације, предавања	„Клуб Уједињене нације“
током године	Зидне новине на тему ненасиља	изложба	ученици нижих разреда
током године	Активности чланова УП	дискусије, писање сценарија и снимање филма, израда анкета и задавање	ученички парламент
током године	Сарадња са Домом здравља	предавања	лекари, ОС
током године	Активности које подржавају развој позитивнепсихосоцијалне климе у школи		тим за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања

ПРОГРАМ ПОЈАЧАНОГ ВАСПИТНОГ РАДА СА УЧЕНИЦИМА

Појачан васпитни рад са ученицима подразумева интензивирање свих расположивих облика рада различитих актера школског живота са ученицима у редовном школовању: одељењскогстарешине, предметних наставника, педагога, психолога, директора, као и родитеља и других законских заступника у оквиру њихових одговорности и обавеза. Појачан васпитни рад такође подразумева тимско деловање свих актера, односно договор о изради Индивидуалног плана појачаног васпитног рада и корацима у реализацији заједничких активности, као и јасну и прецизну двосмерну комуникацију. Након реализованих активности предвиђених Индивидуалним планом појачаног васпитног рада евалуирају се ефекти у одређеним временским роковима прецизирани планом употребом различитих психолошких метода и техника истраживања. О реализованим активностима и њиховим ефектима води се адекватна документација. Активности које се предвиђају су у циљу ресоцијализације са нагласком на вештинама асертивне комуникације и конструктивног решавања конфликата, индивидуалне и групне и реализују се на часовима одељењске заједнице као и после или пре наставе у зависности од смене.

Активности:

- разговор одељењског старешине на часу одељењскогстарешне о правилима и понашању уз предочавање последица које носи повреда обавеза и забране по правилнику/закону
- реализовање радионичарских активности стручних сарадника, као и одељењског старешине на часовима ОС на тему вршњачких односа из неког од програма (Учионица добре воље, Чувари омеха, Здраво да сте, ГИЗ-ове публикације, публикације Психокода, Кретативног центра и слично)
- укључивање ОС у подршку да учесници насиља поново успоставе другарске односе (радионице, заједничке активности и задаци, тимски рад, мини пројекти и организована сарадња међу ученицима усмерена на рад у оквиру наставе и ван наставе)
- разговор психолога/педагога са родитељима и другим законским заступницима о Индивидуалном плану појачаног васпитног рада, уз предочавање последица и препоруке за рад у породици, као и о развојним карактеристикама узраста и најчешћим облицима испољавања адолесцентских промена итд.
- индивидуални разговор педагога, психолога, одељењског старешине са учеником/ученицима починиоцем/има насиља и са учеником или ученицима који трпе последице насиља о њиховом међусобном односу, потребама, осећањима, шта би жртва/е волео/ле да насилник/ци уради да поправи ситуацију у њиховим односима са нагласком на подршци у циљу повећања самопоштовања жртве, оснаживања за конструктивно супротстављање потенцијалном насиљу, тражења заштите и подршке од одраслих и вршњака и праћења промене у развоју позитивних социјалних односа
- праћење понашања ученика на часу, од стране ОС и других предметних наставника у договору са њим
- праћење односа учесника у насиљу на настави и ван наставе уз помоћ дежурног наставника и обезбеђења
- свакодневни контакт са починиоцем/има насиља и увид у њихов социјално-психолошки статус
- свакодневни контакт са учесницима насиља и провера статуса њиховог односа
- потенцијално склапање договора са починиоцем о промени понашања, склапање уговора о понашању са потписом психолога, педагога, ОС и ученика насилника, уз јасно прецизирање договорених промена у понашању и праћење промена (чекирање)
- повремено састајање са родитељима и другим законским заступницима ученика ради праћења промене у њиховом односу и увид у њихов однос и дружење ван школе

- повремено састајање са родитељима и другим законским заступницима ученика/це који трпи последице насиља, ради повећања самопоштовања, оснаживања за конструктивно супротстављање потенцијалном насиљу, тражења заштите и подршке од одраслих и вршњака и праћења промене у развоју позитивних социјалних односа
- сарадња са Центром за социјални рад и сарадња са породицом и починиоцем/има насиља на ресоцијализацији и поновном укључивању у заједницу вршњака
- праћење и евалуација реализације Индивидуалног плана за промену понашања и извештавање
- сарадња са социјалним и здравственим институцијама и полицијом у евентуалном корективном третману са учеником/има и породицом
- заказивање родитељских састанака или састанака мање групе родитеља ученика укључених у насиље (насилника и жртви), присуство директора, психолога, педагога састанку ради подсећања на правила понашања, и давања смерница о понашању и улози родитеља/другог законског заступника
- састанак Тима за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања – изношење проблема и планирање превентивних активности
- укључивање Ученичког парламента и других вршњачких тимова (Клуб за Уједињене нације, Вршњаки тим за Професионалну оријентацију, Дружина Старина Новак, хор и други) – предлог активности: организовање приредби, хуманитарних акција, јавне дебате о правилима понашања у школи, вршњачким односима, медијацији, толеранцији, организовање предавања, драмске радионице, уређивање школских паноа, укључивање ученика насилника и жртви у активности давањем одговорности и улога у активностима као алтернатива насилном понашању итд.

ФОРМУЛАР ЗА ИНДИВИДУАЛНИ ПЛАН ЗАШТИТЕ
(испуњаваодељенскистарешина у сарадњи са педагогом/психологом)

Лични подаци о ученику/детету
Име/презиме: ___ _____ Датум рођења: _____
Одељенски старешина: _____ Одељење: _____
Датум: _____
Општи утисак о понашању ученика у школи*(попуњава одељенскистарешина на основу својих запажања и запажања других наставника*, *користећи резултате из Упитника снага и тешкоћа - SDQ)*

Капацитети/снаге детета који се могу користити као ослонац (испуњава одељенски старешина):

Листа испољених проблема у понашању ученика:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

Одељенски старешина и ученик заједно бирају 1 или 2 приоритетна проблема на чијем унапређивању желе да раде. Изузетно је ажна мотивација и вољност ученика, па је треба поштовати приликом одређивања приоритета.

ПЛАН ЗАШТИТЕ ЗА УЧЕНИКА/ПЛАН ЗА ПРОМЕНУ ПОНАШАЊА

1. **Дефиниција приоритетног проблем** *(описати конкретно понашање и последице)***:**

_____

_____

_____

_____

Процена озиљности испољеног понашања према нивоима насиља *(заокружити број)***:**

1 ниво насиља

2 ниво насиља

3 ниво насиља

_____

2. **Дугорочни циљ и исход** *(навести знања,вештине и вредности, као и жељено понашање)***:**

_____

_____

_____

_____

3. Краткорочни циљ и исход *(јасан опис прве жељене промене у понашању - вештине и вредности које ученик/дете мора да усвоји)***:**

_____

_____

_____

_____

Очекивани исход: _____

4. Интервенције/нова понашања којима се остварују циљеви - **оперативни план :**

След активности /нових понашања	**Улога одељенског старешине**	**Улога предметног наставника, психолога/педагога.. .**	**Улога родитеља** и других законских заступника	**Улога вршњака из одељења**	**време реализације**
1.					
2.					
3.					
4.					

5. **Праћење реализације плана** (одељенски старешина и ученик/дете)

Прва активност	(описати активност)				
	Опис/ дефиниција	**Број понављања**	**Ситуације у којима је испољена вредност/ вештина понашање**	**(само)процена успешности**	**узроци успеха/неуспеха**
вредност/уверење на коме је засновано ново понашање					
вештина која се практикује					
понашање које се практикује					
Друга активност	(описати активност)				
	Опис/ дефиниција	**Број понављања**	**Ситуације у којима је испољена вредност/ вештина понашање**	**(само)процена успешности**	**узроци успеха/неуспеха**
вредност/уверење на коме је засновано ново понашање					
вештина која се практикује					

понашање које се практикује					

ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

Школа поседује *Акт о процени ризика на радном месту и радној околини*, као и *Правилник о безбедности и здрављу на раду*.

Полазне основе програма:

- Закон о основама система образовања и васпитања
- Закон о основном образовању и васпитању
- Правилник о заштити и безбедности ученика ОШ „ Старина Новак“
- Правилник о дисциплинској и материјалној одговорности ученика односно родитеља ученика у ОШ „ Старина Новак“
- Статут ОШ“ Старина Новак“
- Развојни план школе
- Извештај о самовредновању рада школе – анализа стања безбедности у школи
- Материјално - технички услови и организацција рада школе
- Структура и стручна оспособљеност наставног кадра
- Потребе ученика, родитеља и локалне заједнице
- План противпожарне заштите
- Правилник о безбедности здрављу на раду

Циљ: Безбедни и сигурни услови живота и рада у школи за све ученике и запослене.

Подручјерада	**Активности**	**Реализатори**
Безбедностнараду	Информисање запослених радника са прописаним мерама и нормативима безбедности на раду Континуирано праћење исправности инфраструктуре школе и благовремено отклањање кварова Провера противпожарног система Обука запослених за противпожарну заштиту Коришћење централизованог видео надзора	Секретар,директор Домар Директор ,сви запослени Муп
Заштитаздрављанараду	Информисање запослених радника о прописаним мерама у случају епидемије Обука запослених радника о пружању прве помоћи Санитарни прегледи особља запосленог у кухињи, током године Дезинсекција и дератизација простора	Завод за јавно здравље Санитарна инспекција Комуналнаинспекција

	Набавка заштитне опреме	

ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА

Ради јачања образовно-васпитне делатности школе, подизања индивидуалних склоности и интересовања, садржајног и целисходног коришћења слободног времена, као и ради богаћења друштвеног живота и разоноде ученика, развијања и неговања другарства и пријатељства школа реализује ваннаставнеактивности ученика у области: науке, технике, културе, уметности, медија и спорта.

Циљеви програма ваннаставних активности ученика су:

• Подршка настави и учењу и потребама и интересовањима ученика;
• Откривање склоности, интересовања и талената ученика у различитим областим;
• Успостављање сарадничких односа ученик-ученик и ученик-наставник;
• Оспособљавање за рад у тиму уз поштовање различитих схватања и начина за проналажеље решења;
• Позитивна идентификција са школом иосећај припадности школској заједници, утицај на промоцију школе..

Исходи програма ваннаставних активности ученика су:

• Буђење позитивних емоција, мотивације, самопоуздања и осећаја личне вредности;
• Самопроцена сопствених талената и талената вршњака и поштовање различитости;

Програм ваннаставних активности ученика остварује се кроз реализацију различитих школских секција.
Ученици се за секције опредељују према својим склоностима и интересовањима, а посебно се инсистира на укључивању ученика из осетљивих друштвених група. План рада ваннаставних активности ученика израђује сваки наставник за школску годину и он је сатавни део Годишњег плана рада школе.

Ваннаставне активности-секције	**Циљеви, задаци, садржај и активности секције**
ЛИКОВНА СЕКЦИЈА	– развијање ученикових потенцијала према у области ликовности и визуелности – пружање помоћи у самосталном изражавању коришћењем примерених техника и средстава – развијање љубави према вредностима израженим у делима свих облика уметности – стварање интересовања и потребе за посећивањем изложби, галерија, музеја и чување културних добара
ДРАМСКО – РЕЦИТАТОРСКА СЕКЦИЈА	– Припрема ученика за школске приредбе – Вежбање правилне артикулације – Вежбање изражајног читања и казивања одабраних текстова – Сценски приказ драмских текстова
ЕКОЛОШКА СЕКЦИЈА	Садржаји програма се реализују кроз теме којима су обухваћени основни појмови екологије.

	Циљеви: – Да деца еколошким образовањем изграде бољи однос према природи и животној средини – Да деца развију љубав према живој и неживој природи како би сачували природу, односно животну и радну средину – Да схвате постојеће стање и проблеме присутне у животној средини (угроженост ваздуха, земљишта, воде, животних заједница) Задаци: – Развијање основних појмова о непосредном природном и друштвеном окружењу и њихово повезивањеу систем – Систематизација, корекција, проширивање и повезивање искустава и знања са новим знањима о природи – Навикавање на одржавање личне и опште хигијене – Активностиеколошкесекције**:** – Обележавањезначајнихдатума – Еколошкипроблеми-земљиште, вода, ваздух – Уређењеучионице – Посматрањеприроде – Акцијеуређењашколскогдворишта – Практичнирадови
ДРАМСКА СЕКЦИЈА	Циљ и задаци драмске секције у нижим разредима основне школе: – развијање вештине правилног говора,драмског изражавања и самопоуздања – увођење у културу драмског стваралаштва – увођење у основе драмског изражаваља – развијање маште – стварање флексибилне и опсервативне личности САДРЖАЈ СЕКЦИЈЕ: – изражајно читање и говорење – драмске игре – правилно ходање – говорне вежбе (изговарање брзалица) – физичке и говорне радње – однос на сцени – анализа књижевног дела и ликова – имитирање
ХОР	Општи циљ је развијање интересовања за музичку уметност и упознавање музичке традиције и културе

	свога и других народа. Остали циљеви и задаци су: – да код ученика развија музичке способности и жељу за активним музицирањем/певањем и суделовањем у школским ансамблима; – да подстиче креативне способности ученика и смисао за колективно музицирање; – да развија навике слушања музике, подстиче доживљај и оспособљеност за разумевање музичких порука; – да подстиче стваралачко ангажовања у свим музичким активностима (извођење, слушање, истраживање и стварање музике); – даразвијакритичкомишљење. ТЕМЕ: - Развој вокалне технике, - Дела домаћих и страних аутора разних епоха.
НОВИНАРСКА СЕКЦИЈА	Општи циљ новинарске секције је развијање критичког мишљења ученика, креативности и слободног изражавања мишљења. Циљ секције је праћење живота и рада школе. Ученици се уче различитим врстама новинарског изражавања (вест, извештај, интервју, репортажа). Прате рад ученика целе школе у осталим ваннаставним активностима и секцијама. Кроз новинарску секције развија се и сарадња и тимски рад, вештине комуникације и асертивности, дигиталне компетенције.
ДРАМСКА СЕКЦИЈА	План активности у оквиру секције: – Теоријске основе за упознавање основних елемената глуме и откривање могућности и проблема у гласу и говору, унапређивање тих могућности(вежбе за ослобађање гласа, вежбе за артикулацију, за динамику гласа, брзалице, имитације(говорне, певачке), монолози, гласовне трансформације, слушање околине, акценти) – обједињавање стечених знања о жанровима и драми као сценском делу, драматизација текстова и упознавање са основним елементима глуме и рада на сцени (ко?, шта?, где?, како?, зашто?) – бављење покретом, јер физичку радњу на сцени видимо кроз покрете (вежбе кроз покрет: бајка, деца у игри, сусрет у простору, рекламе, циркус, пословице, начини ходања и кореографија уз музику) – посета медијима који у свом раду користе драмске форме (позориште, радио, филм, телевизија и циркус) – учешће на прослави поводом Дана Светог Саве, учешће на Дану школе, учешће на фестивалима и

	такмичењима, такмичење у беседништву – писање сценских дела – драматизација
РЕЦИТАТОРСКА СЕКЦИЈА	Секција је намењена ученицима од V до VIII разреда. На овим часовима ученици ће вежбати дикцију, интонацију, акценат. Уочаваће разлику између наративних, драмских и поетских текстова. Најбољи ученици учествоваће на такмичењу рецитатора
ЛИТЕРАРНА СЕКЦИЈА	Ученици ће се у литерарну секцију укључивати на основу интересовања и литерарних склоности. Писаће и доносиће своје радове. Састанци ће се одржавати у одређено време и према потреби. На састанцима ће се разговарати о радовима ученика, плановима и задацима секције и литератури уопште. Тако ће се међусобно дружити и подстицати једни друге. Литерарна секција ће се представљати својим радовима на школским конкурсима, школским листовима, као и књижевним конкурсима ван школе. Литерарна секција ће сарађивати са другим секцијама у школи и институцијама културе у граду.
ИСТОРИЈСКА СЕКЦИЈА	Посета установама културе и културно-историјском наслеђу града Београда (Архив Србије, Конак кнеза Милоша, Калемегданска тврђава, Музеј историје Југолсавије, Бели двор). Израда приручних наставних средстава за предмет историја и изборни наставни предмет свакодневни живот у прошлости. Припрема за извођење редовних екскурзија
ВЕРСКА НАСТАВА – СЕКЦИЈА	Ученици практичним радом кроз ликовно, музичко, литерарно изражавање, хуманитарним активностима, посетама храмовима, еколошким подухватима развијају љубав према Богу, према другим људима, природи и усвајају основне појмове важне за православље. Слободне активности у оквиру верске наставе: – Одлазак у Цркву на Литургију (недеља, Велики празници) – Хуманитарне активности (Посете Домовима за незбринуту децу, прикупљање прилога…) – Организовање изложби ученичких радова поводом празника Божића и Васкрса и поводом школске славе Светог Саве – Излети у природи – Сарадња са православним дечијим часописом „Светосавско звонце“ и учешће у активностима које организују – Припрема ученика за квиз знања – Учешће у организовању приредби поводом школске славе Светог Саве и Дана школе
ИНФОРМАТИКА У ФУНКЦИЈИ ТЕХНИКЕ И ТЕХНОЛОГИЈЕ	Циљ секције –проширити знања из информатике и повезати са знањем из информатике и рачунарства као изборног предмета и припремити ученике за такмичење. Садржајрада: – Увод у информатику и рачунарство – Радсаоперативнимсистемом Windows – Програм за унос и обраду текста

	– Израда презентације у PowerPoint-u – Израда пројекта за такмичење у зависности од задате теме
СЕКЦИЈЕ У ОКВИРУ ПРЕДМЕТА ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ	Циљ секције је да доприноси свестраном развоју ученика и оспособљавање за примену вежбања ради јачања здравља и радне способности. Секција доприноси васпитању учнеика и потврђивању његових вредности. Ученици уче и да се научно спортско техничка знања. Секције се организују кроз следеће спортске дисциплине: атлетика, кошарка, гимнастика, рукомет, одбојка.
МАТЕМАТИЧКА СЕКЦИЈА	Циљ математичке секције је да се прошире знања и интересовања ученика за математичке проблеме који не могу бити обрађени у редовној настави. План је да се ученици упознају са занимљивостима из историје математике са посебним осврtом на античку математику. Такође се планира рад на улепшавању кабинета математике израдом плаката. У плану је и организовање математичких квизова (квизова знања и судоку турнира).
БИБЛИОТЕЧКА СЕКЦИЈА	Основни задатак и циљ библиотечке секције је развијање љубави према књизи и читању. План рада библиотечке секције у зависности од узраста ученика обухвата следеће садржаје: – орrанизација дежурства у школској библиотеци – уређење библиотечког простора – упознавање са смештајем књига у библиотеци,техником издавања и враћања књига – сарадња са осталим секцијама у школи: рецитаторском, литерарном, музичком, ликовном... – прављење календара значајних јубилеја и писаца – обележавање културних и историјских догађаја – уређивање паноа уз различите датуме – приређивање изложби књига, тематских изложби, изложби уз књижевне сусрете – организовање акција прикупљања књига за школску библиотеку – организовање књижевних сусрета – разговор о новоизашлим књигама – израда материјала за литерарне игре – посета Сајму књига – посета библиотекама у окружењу (Народна библиотека, библиотека „М. Бојић“)
Редакција „РАДИО НОВАКА“	Циљ радија је афирмација ђака у процесу стварања сопствене радијске продукције која обухвата следеће садржаје: - образовни програм - информативни програм - забавни програм
Редакција школског листа „НОВАК“	Циљ ђачког листа је новинарска, ликовна и књижевна афирмација ђака у припреми и објављивању бројева листа и додатка листа који обухвата и библиотеку „НОВАКОВА РУКОВЕТ“
ПАПИРНО МОДЕЛАРСТВО И	Циљ секције: омогућава ученицима да открију и развију своје способности , усвоје неке навике и умећа из

МАКЕТАРСТВО	области израде модела и макета, као и да развију уредност, прецизност, осећај за лепо. Садржај рада: - идеја - скица - одабир материјала - обележавање - сечење - спајање
АУТОМОДЕЛАРСТВО И БРОДОМОДЕЛАРСТВО	Циљ секције: омогућава ученицима да открију и развију своје способности из ове области и усвоје неке навике и умећа из области израде модела. Садржај рад: – увод у ауто и бродомоделарство – израда техничке документације – израда модела – демонстрација модела – израда тестова и припрема за такмичење
ВАЗДУХОПЛОВНО И РАКЕТНО МОДЕЛАРСТВО	Циљ секције: омогућава ученицима да открију и развију своје способности из области израде модела. Секција се изводи по истом садржају рада као ауто и бродо моделарство.
ШТА ЗНАШ О САОБРАЋАЈУ	У оквиру ове секције биће обухваћени сви аспекти учешћа у саобраћају, како ученика и пешака, тако и ученика на бициклима. Такође, посебан осврт је стављен на заштиту пешака и бициклиста у саобраћају. Овом секцијом се ученици оспособљавају за сигурније учешће у саобраћају. Садржај рада: – дефинисање основних појмова везаних за друмски саобраћај – саобраћајна правила-дефинисање који учесници имају предност у односу на друге – саобраћајни прописи-како се безбедно одвија саобраћа – регулисање саобраћаја--како се регулише саобраћај: хоризонтална и вертикална сигнализација, семафор, саобраћајни милиционер – припрема за такмичење
ПРОГРАМИРАЊЕ	Секција обухвата ученике од петог до осмог разреда. Секцију воде наставници информатике. У оквиру секције изучаваће се програмски језици и вршиће се припрема ученика за такмичење из области програмирања.
КИНОЛОШКА СЕКЦИЈА	Развијање кинолошке културе ученика кроз васпитање за одговорно понашање и активно учешће у бризи, нези и одгоју паса. Упознавање са сличностима и разликама између различитих пасмина као и развијање љубави према псима.

ПРОГРАМ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ

Остваривање циљева и задатака професионалне оријентације у основној школи одвија се кроз све облике образовно- васпитног рада.

Циљ професионалне оријентације у основној школи је развијање спремности ученика да стичу знања и искуства о себи и свету рада, да објективно процењује своје потребе, способности, интересовања и особине личности у односу на захтеве жељених занимања и могућности запошљавања и да на основу тога доноси реалне одлуке о избору одговарајућих занимања.

Школа је донела свој програм који ће се реализовати на три нивоа:

I ниво – редовна настава где ће сваки наставник, зависно од садржаја часа, потенцирати важност и повезаност свог предмета са асоцираним занимањима.

II ниво – часови одељењскогстрашине где ће одељењски старешина реализовати посебне теме везане за важност професионалног избора.

III ниво – реализацијом програма Професионална оријентација на преласку у средњу школу са ученицимаVII и VIII разреда

Општи задаци су:

1. Упознавање, праћење и подстицање индивидуалних карактеристика личности ученика значајних за усмеравање њиховог професионалног развоја
2. Упознавање са светом рада и занимања, системом средњег васпитања и образовања и оспособљавање за самостално прикупљање информација које се односе на свет рада и систем средњег образовања.
3. Формирање правилних ставова према раду
4. Подстицање на испитивачко, истраживачко понашање према себи и свету рада
5. Оспособљавање за планирање свог професионалног развоја и доношење реалних и зрелих одлука у вези са избором занимања и правцима стручног оспособљавања
6. Успостављање сарадње са ученичким родитељима и другим законским заступницима и њихово оспособљавање за пружање помоћи деци у подстицању и усмеравању њиховог професионалног развоја
7. Успостављање сарадње са установама и институцијама које могу допринети успешнијем професионалном развоју ученика.

Време реализације	Активности/теме	Начин реализације:	Носиоци реализације и сарадници
септембар	Анализа уписа ученика у средње школе	истраживања	педагог
септембар	Представљање Програма ПО у Србији родитељима и ученицима 7. разреда	предавање	одељењске старешине

септембар	Укључивање ученика у слободне активности према њиховим интересовањима	разговор	наставник
септембар	Укључивање ученика у додатни рад према њиховим способностима	разговор	наставник, педагог, психолог
Током године	Програм „Професионална оријентација у Србији“	Радионице за ученике 7. и 8. разреда	Одељенски старешина, пп служба
Новембар- март	Психолошко тестирање ученика 8. разреда и индивидуално саветовање	Тестирање и саветовање	психолог
Током године	Упознавање са светом занимања	Трибине, живе библиотеке	Родитељи, други законски заступници наставник, експерти различитих занимања
Током године	Самоспознаја – упознавање са сопственим способностима, жељама и могућностима	Радионице	Одељенски старешина, пп служба
април	Дан девојчица	посета	Руководилац Тима за ПО,ученице
мај	Реални сусрети (средње школе и предузећа)	посета	Тим за ПО, организатори, Вршњачки тим за ПО
Током године	Кутак за професионалну оријентацију	Зидне новине	Тим за ПО

ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

Брига о здрављу, како физичком тако и менталном, стални је задатак на коме треба радити свеобухватно. Веома су важан чинилац овог програма и

различити видови едукације који се спроводе у оквиру наставе (биологија, свет око нас, познавање природе и друштва , чувари природе, грађанско васпитање, физичкои здравствено васпитање. Теме везане за здравствену превенцију се такође спроводе на часовима одељењског старешине,у сарадњи са Домом здравља Палилула и родитељима.

Циљеви програма здравствене заштите су:

• Стицање знања, формирање ставова и понашање ученика у вези са здрављем и здравим начином живота;

• Упознавање са специфичним факторима који утичу на здравље – заразне болести, врсте, начин преношења и сл;

▪ Унапређивање хигијенских и радних услова у школи и елиминисање утицаја који штетно делују на здравље;

▪ Формирање свести о значају хуманог приступа према свима којима је помоћ потребна.

Исходи програма здравствене заштите су:

- Развијање здравих стилова живота: исхрана, заштита од болести, здрава личност и сл;

▪ Развој особина личности: толеранција, проактивност, хуманост;

▪ Формирање ставова о значају здравља и здравих стилова живо;

▪ Схватања штетности употребе алкохола, дувана, дроге.

Школа сарађује са здравственим установама у спровођењу здравствене заштите ученика,посебно у обављању лекарских прегледа деце која полазе у први разред, спровођењуредовних систематских лекарских прегледа и вакцинација.

Област рада	**Активности/теме**	**Носиоци реализације и сарадници**
Праћењездравственогстањаученика	Реализација планираних систематских прегледа Сарадња са лекарима специјалистима – ортопед, логопед, стоматолог, очни лекар, физијатар и информисање родитеља о добијеним резултатима специјалистичких прегледа	Дом здравља Палилула, здравствени радници, одељењске старешине
Едукација	Организовање трибина, радионица и саветовалишта о различитим темама везаним за здравље (разноврсна исхрана, хигијена, заразне болести, болести везане за неправилну исхрану гојазност, булимија, анорексија, репродуктивно здравље, болести зависности, психоактивне супстанце, интернет)	Дома здравља Палилула, родитељи, здравствени радници, Институт за јавно здравље, одељењске старешине,наставници, ученици
Хигијенски услови	Контрола општег хигијенског стања ученика. Стална контрола хигијенских услова у школским просторијама и школском дворишту	Сви запослени, ученици

	Рад на спречавању настанка и ширења заразних болести	
Средствазапрвупомоћ	Набавка	Директор

ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Школа у сарадњи са надлежним установама брине о социјалној заштити, посебноученика из осетљивих друштвених група, на основу програма социјалне заштите. Уколико је потребно школа организује прикупљање средстава за ове сврхе кроз акцијешколског спорта, волонтирања и других добротворних акција.

Време реализације	**Садржај активности**	**Носилац посла**
током године	Акције у сарадњи са Црвеним крстом Србије	Одељењске старешине Стручна служба
током године	Хуманитарне приредбе и прикупљање средстава за ученике школе	Дружина „Старина Новак“
друго полугодиште	Обележавање Дана волонтера	Клуб Уједињене нације
током године	Евиденција социјално угрожених породица	Стручна служба, ОС
током године	Сарадња са локалном самоуправом за обезбеђивање средстава за помоћ породицама	Директор, Школски одбор
октобар, мај и током године	Укључивање ученика у реализацију излета, екскурзија и наставе у природи, посете позоришта, биоскопа, музеја ... кроз обезбеђивање гратиса	Директор, Школски одбор
током године	Бенефиције у вези са ђачком исхраном	Директор и Школски одбор
током године	Организовање хуманитарне акције "Деца деци" /прикупљање гардеробе, школског прибора, хигијенских средстава, играчака...	Црвени крст, Клуб УН, Дружина „Старина Новак“

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Заштита животне средине обухвата активности усмерене на развој еколошке свести, каои очување природних ресурса.(упознавање сакоришћењем и рационалном употребом тих ресурса у области енергетике).Школа доприноси заштити животне средине остваривањем програма заштите животнесредине - локалним еколошким акцијама, заједничким активностима школе, родитеља,односно старатеља и јединице локалне самоуправе у анализи стања животне средине иакција за заштиту животне средине у складу са законом.

Циљеви програма заштите животне средине су;

• Развијање позитивног односа према природи и природом и радом створеним вредностима;

• Оплемењивање уже и шире средине;

• Стицање знања о биолошким, физичким, хемијским и техничким обележјима природе и насељене средине;

• Сицање одговарајућих знања и формирање правилног односа према уређивању школе, насеља и неговању паркова;

• Уређење школског дворишта и учионица.

Исходи програма заштите животне средине су:

• Усвајање навике штедње енергетских ресурса (воде, струје, дрвета) и навике рециклирања;

• Развијање свести о значају бављења екологијом у свакодневном животу и формирање навике организовања еколошких акција у сопственом окружењу.

Време реализације	**Активности/теме**	**Носиоци реализације и сарадници**
октобар, мај	Обележавање Дана планете Земље, Дана животне средине, Светског дана вода	наставници, ученици
Током године	Настава у природи	наставници ученици
октобар	Активности у оквиру екскурзија	наставници, ученици
током године	Учешће на манифестацијама у вези са заштитом животне средине	наставници, ученици
Током године	естетско уређење учионица	наставници, ученици
мај	Акција уређења зелених површина дворишта	наставници, ученици, родитељи
јун	Организовање акције сакупљања старе хартије, пет амбалаже и лименки	наставници, ученици

током године	Уређење паноа по годишњим добима	Наставници, ученици
током године	Развијање еколошке свести ученика	наставници

ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ

Школапрати и укључује се у дешавања на територији јединице локалне самоуправе ради обезбеђивања учешће друштвене средине у остваривању циљева, задатака исадржаја рада у школи. Ова сарадња доприносити подизању и развијању културе рада и живљења школе и општине.

Циљеви програма сарадње са локалном самоуправом су:

• Унапређивање образовно-васпитног рада, резултата тог рада и општег културног и образовног нивоа живота и рада у друштвеној средини;

• Активно деловати на младе у својој средини;

• Анимирање свих чиниоца да стварају материјалне и друге услове за рад у школи;

• Неговање сарадничког духа и стицање знања о карактеристикама одређених послова и радних места.

Исходи програма сарадње са локалном самоуправе су::

• Развијање свести о сопственој друштвеној улози и јачање сопственог идентитет;

• Оснаживање за учествовање у пројектима који се тичу школе и локалне заједнице;

• Разумевање света рада и пословања из перспективе друштва.

Време реализације	**Активности/теме**	**Начин реализације:**	**Носиоци реализације и сарадници**
Током године	Презентације књига писаца	разговор, дискусија, презентација	писци, ученици, наставници
Децембар	Сарадња са Црвеним крстом - Један пакетић, много љубави	добровољно прикупљање	црвени крст, ученици и наставници
Током године	Ликовнарадионица	радионица	наставник ликовног

Током године	Приредбе (Дан школе, Школска слава, пријем првака...)	приредба	наставници , ученици
Током године	Сарадња са Центром за социјални рад	разговор, допис	пп служба, директор
Током године	Сарадња са МУП-ом	радионице, предавања	пп служба, директор
Током године	Сарадња са Домом здравља	систематски прегледи ученика, едукативна предавања	пп служба, директор
Током године	Сарадња са Градском општином	предавања	
Током године	Сарадња са васпитно образовним институцијама (основне школе, средње школе, Факултети београдског универзитета, предшколске установе)	размена информација, обављање стручне праксе, предавања, стручно усавршавање)	пп служба, директор
Током године	Сарадња са Регионалним центром за таленте	идентификовање и упућивање талентованих ученика	наставници, пп служба
током године	Сарадња са Градском општином Палилула	идентификовање ученика који имају бенефиције у вези са ђачком исхраном	Директор и Школски одбор

ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ

.Школа подстиче и негује партнерски однос са родитељима, односно старатељима ученика, заснован на принципима међусобног разумевања, поштовања и поверења.Сарадња са породицом обухвата детаљноинформисање, саветовање, укључивање у наставне, и остале активности школе иконсултовање у доношењу одлука око безбедносних, наставних, организационих ифинансијских питања, с циљем унапређивања квалитета образовања и васпитања, као иобезбеђивања свеобухватности и трајности васпитно-образовних утицаја.

Циљеви програма сарадње са породицом су:

• Улученост у различите аспекте школског живота ради унапређивања образовно-васпитног процеса;

• Адекватно подржавање и подстицање развоја ученика;

• Уапређивање квалитета васпитања и образовања;

• Формирање партнерског односа и добре комуникације између родитеља и запослених;

• Пружање правовремених, јасних и потпуних информација од значаја за образовање, васпитање и индивидуални развој ученика.

Исходи програма сарадње са породицом су:

• Подела одговорности школе и родитеља у реализацији свих сегмената школског живота;

• Решавање конфликата међу ученицима, смањење броја изостанака и дисциплинских проблема;

• Боља информисаност о резултатима и напредовању ученика и о критеријумима оцењивања за сваки предмет;

• Помоћ родитеља у реализацији програмских задатака школе

Програм сарадње са породицом обухвата и организацију отвореног дана школе свакогмесеца, када родитељи, односно старатељи могу да присуствују образовно-васпитном раду (радионице, трибине, спортске активности, предавања, презентације, еколошке и волонтерске акције, представљање својих занимања и друге).

Ради праћења успешности програма сарадње са породицом, школа ће на крају сваке школске године организовати анкетирање родитеља, односно старатеља, у погледу њиховогзадовољства програмом сарадње са породицом и у погледу њихових сугестија за наредношколску годину.

Активности у области сарадње са породицом усмерени су пре свега на јачање родитељске компетенције и имају социо-едукативни и саветодавни карактер. Сарадња са породицом одвија се плански и систематски током целе године укључујући породицу у планирање, реализацију и евалуацију те сарадње. Овакав облик сарадње је веома сложен и динамичан процес који зависи од креирања заједничког става у комуникацији са родитељима. Зато је потребно организовано отварање ове теме у школи и прецизно формулисање праваца за сарадњу са родитељима. Да би се што боље одговорило потребама деце, породице и средине сарадња се реализује применом и комбинацијом различитих облика сарадње:

Индивидуални контакти са родитељима и другим законским заступницима

Индивидуални контакти са родитељима и другим законским заступницимаимају за циљ међусобно информисање о напредовању и укупном психофизичком и социјалном развоју ученика. Сваки одељењски старешина прима родитеље у време које сам одреди - дан отворених врата и о томе води посебну документацију. Посебно је важно интензивирати рад са родитељима ученика који показују изузетно напредовање или стагнирање у раду.

Родитељски састанци

Сваки одељењски старешина својим програмом рада утврђује број и садржај родитељских састанака који ће бити одржани током године (најмање четири, а по потреби и више).Одељењски старешина може реализовати и групне родитељске састанке уколико процени да су они сврсисходнији. На родитељским састанцима поред утврђених садржаја који се тичу анализе успеха и владања, реализације наставе, организације излета, екскурзија, рада ваннаставних активности реализују се и неке од педагошко-пихолошких и здравствених тема. У организацији родитељских састанака и избору садржаја разговора учешће узимају психолог, педагог и директор школе.

Време реализације	**Активности/теме**	**Начин реализације:**	**Носиоци реализације и сарадници**
Прва недеља септембра Током године	Сарадња на прикупљању података: – о изјашњавању за изборне предмете	општи родитељски састанци, отворена врата, групни тематски родитељски, анкетирање родитеља, индиректни	Наставници Директор

	– о психофизичким способностима детета – о социјалним, здравственим и породичним приликама – о мишљењу и ставовима родитеља о ВО раду школе- ШРП (анкете, скале процене...) у оквиру самовредновања и вредновања рада школе	контакти са родитељима (телефонски позиви, писана обавештења...), писана комуникација (огласна табла, панои, белешке о детету, ученички портфолио, извештај о дечијем напретку,флајери, литература, сајт школе	Педагог Психолог
Током године	Партиципација родитеља: – на уређењу школског простора – у Савету родитеља, Школском одбору, Стручном активу за ШРП – у радионицама за Грађанско васпитање-за родитеље чија деца похађају грађанско васпитање – на родитељским састанцима – у програмима за наставу у природи и школске излете – партиципација родитеља и других законских заступника у изради плана заштите чије дете врше насиље или је жртва насиља (ИПЗ)	отворена врата, групни тематски родитељски, анкетирање родитеља, индиректни контакти са родитељима (телефонски позиви, писана обавештења...), помоћ у акцијама школе, израда наставних материјала, организација излета, наставе у природи, писана комуникација (огласна табла, брошуре, панои, белешке о детету, ученички портфолио, извештај о дечијем напретку, брошуре, флајери, литература.	Наставници Директор Тим за ИОП Тим за заштиту од насиља
Током године	Рад у области педагошко-психолошког образовања: – родитеља-других законских заступника даровите деце – родитеља- других законских заступника чија деца имају проблема у развоју учењу и понашању – родитеља- других законских заступника деце предшколског узраста – упознавање родитеља – други законски заступник а у реформама у образовању, са	отворена врата, индиректни контакти са родитељима (телефонски позиви, писана обавештења...), писана комуникација (огласна табла, брошуре, панои, белешке о детету, ученички портфолио, извештај о дечијем напретку, брошуре, флајери, литература.	Наставници Директор Рачуноводство Секретар Тим за заштиту од насиља

	уписном политиком школа – упознавање са увођењем инклузивног образовања – упознавање са остваривањем Програма заштите ученика од насиља		

.

ПРОГРАМ ЕКСКУРЗИЈА И НАСТАВЕ У ПРИРОДИ

Школа организује екскурзије ученика и наставу у природи ради савладавања и усвајања дела наставног програма непосредним упознавањемпојава и односа у природној и друштвеној средини. Овим облицима образовно-васпитног рада ученици упознају културно, историјско и духовно наслеђе и привреднадостигнућа свог народа и националних мањина своје земље. На овај начин подстиче се дружење ученика у другачијим околностима од школских и на тај начинразвијају социјалне односе - другарство, поверење, сарадњу, узајамну солидарност. Настава у природи је облик образовно-васпитног рада којим се остварујуодговарајући садржаји наставних и ваннаставних активности из наставног плана и програма у месту које је климатски погодно за децу млађег узраста из образовно-васпитних, здравствених, рекреативних и других разлога.

Циљеви организовањаекскурзија и наставе у природи су:

• Уочавање узрочно-последичних веза у конкретним природним и друштвеним условима;
• Упознавање са начином живота и рада људи у појединим крајевима;
• Развијање позитивног односа према националним, културним и естетским вредностима;
• Проучавање објеката и феномена у природи;
• Продубљивање, проширивање и обогаћивање знања и искустава ученика;
• Изграђивање позитивних социјалних односа;
• Подстицање испољавања позитивних емоционалних доживљаја;
• Развијање љубави према својој држави, њеној историји, култури и природним лепотама, неговање позитивног односа према свим њеним грађанима и њиховимнационалним, културним, етничким и естетским вредностима.

Циљеви организовања наставе у природи су идентични као за екскурзије, са посебним акцентом на развој социјализације и подстицање спортског духа издравих стилова живота.

Исходи организовањаекскурзија и наставе у природи су:

• Развијање солидарности, хуманизма, другарства и осећаја заједништва;
• Успостављање непосреднијих односа између наставника и ученика међусобно
• Навика практиковање здравих стилова живота;
• Развијање свести о значају одрживог развоја и изграђивање еколошких навика и навика заштите животиња;
• Развијање способности проналажења, анализирања и саопштавања информација из различитих извора;
• Оснаживање учени0ка у професионалном развоју;
• Подстицање самосталности ученика и одговорности за сопствено понашање;
• Развијање способности оријентације у простору.

У складу с наставним ппланом и програмом, на екскурзијама и настави у природи могу се реализовати следећи програмски садржаји:
▪ уочавање облика рељефа и површинских вода у околинни и природно-географских одлика Србије;
▪ посматрање карактеристичних биљака и животиња и обилазак њихових станишта;
▪ посете заштићеним природним подручјима уз обилазак националних паркова, резервата, споменика природе;
▪ упознавање с прошлошћу и културном баштином завичаја и отаџбине;
▪ обилазак музеја, културно-историјских споменика, етно-села, спомен-кућа знаменитих људи,
▪ развијање способности оријентације у простору и времену;
▪ обилазак привредних друштава и јавних предузећа;
▪ упознавање са природним лепотама Србије;
▪ обилазак праисторијских, античких, средњевековних и нововековних локалитета савременог доба;
• обилазак установа културе у Србији и у Београду;
▪ упознавање с различитим делатностима људи и заштита животне средине;
▪ обилазак привредних друштава и јавних предузећа.

ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ

Школска библиотека је место библиотечко-информационе, васпитно-образовне икултурне активности школе.У школској библиотеци прикупља се, обрађује и ученицима, наставницима и стручнимсарадницима даје на коришћењебиблиотечко-информациона грађа (књиге, серијскепубликације и др.) и извори.
Циљевирада школске библиотеке су:

- промоција читања и самосталности ученика у учењу,
- развијање информационе (медијске и информатичке) писмености ученика и наставника,
- остваривање сарадње и заједничког планирања активности наставника, школског библиотекара и локалне заједнице,
- обезбеђивање различитих извора инфрмација и приступ ка њима,
- развијање и неговање навике и уживања у читању и учењукод деце, као и навике коришћења библиотеке током читавогживота,
- пружање услуга за унапређивање свих облика и подручја рада образовно-васпитног процеса.

Задаци школске библиотеке су:

- омогућавање ученицима да овладају вештинама налажења и критичкогпроцењивања информација и самосталног и перманентног учења токомчитавог живота,
- развијање и неговање навике читања, као и коришћења библиотеке токомчитавог живота,
- омогућавање наставницима да употпуне своје знања,

- развијање индивидуалне стваралачке способности и креативности ученика,
- развијање информационе писмености,способности проналажења, анализирања, примене и саопштавања информација, уз вешто и ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија,
- оспособљавање ученика за решавање проблема, повезивање и примену знања и вештинау даљем образовању и свакодневном животу,
- развијање мотивације за учење, оспособљавање за самостално учење, учење и образовање током целог живота,
- праћење остваривање утврђених стандарда постигнућа,
- пружање подршке наставницима за унапређивање њиховог образовно-васпитног рада, у складу са принципима, циљевима и стандардима постигнућа,
- пружање помоћи наставницима у развијању индивидуалних образовних планова.

Школски библиотекар планом и програмом рада и остваривањем циљева и задатака рада школске библиотеке доприноси остварењу циљева и задатака рада школе.

Време реализације	**Активности/теме**	**Начин реализације:**	**Носиоци реализације и сарадници**
Током године	Развијање и неговање навике читања и коришћења библиотеке код ученика и наставника	Промоција лепе књижевности	Библиотекар, књижевници-гости библиотеке
Од октобра до марта	Реализација Читалачке значке	Информисање учитеља и ученика о литератури предвиђеној за Читалачку значку, праћење ученичког рада	Матична библиотека „Милутин Бојић”, библиотекар, ученици
Током године	Развијање и промовисање правилне употребе свих облика извора информација	Промоција коришћења свих доступних медија и средстава информисања (штампана гласила, ТВ, интернет)	Библиотекар, наставници српског, ученици
Током године	Сарадња с наставницима, ученицима и њиховим родитељима	Информисање, комуникација с наставницима, ученицима и запосленима у школи	Библиотекар, ученици, наставници, родитељи
Од октобра до маја	Рад библиотечке секције	Рад с децом, излагање о историјату књиге, упућивање у посао библиотекара	Библиотекар, ученици

Током године	Васпитно-образовни рад	Рад с децом која имају проблеме у праћењу наставе; рад с даровитом децом, помоћ при налажењу литературе	Библиотекар, ученици, учитељи, наставници
Током године	Вођење аутоматизованог библиотечког пословања	Набавка књига и часописа и електронска евиденција; дневник рада	Библиотекар, ПП служба, рачуновођа
Током године	Професионални развој и усавршавање	Праћење литературе и семинара, културних догађаја	Библиотекар, колеге из актива, из матичне и Народне библиотеке
Три до пет пута током школске године	Организовање књижевних сусрета с писцима, предавања и огледни часови	Сарадња с издавачима и књижевним удружењима	Библиотекар, гости-аутори
Током године	Праћење књижевних конкурса и важних датума, програма и личности из области културе (припрема за Ђачка песничка сусретања, такмичење рецитатора, Сајам књига)	Селекција и слање ученичких радова, самостална и заједничка израда паноа	Библиотекар, ученици, наставници
Током године	Креирање радио програма школског радија, *Радија НОВАК*	Тимским радом чланова радијске секције и сарадника радија	Ученици, директор, наставници, родитељи, библиотекар
Током године	Снимање и емитовање радио прилога	Обука и практичан рад у школском радио студију	Одабрани ученици радијске секције и библиотекар

ПРОГРАМ РАДА ПРОДУЖЕНОГ БОРАВКА

Продужени боравак школе је посебан облик образовно- васпитног рада са ученицима млађих разреда и представља могућност да ученици, поред редовне наставе, проведу у школи још један део дана. У оквиру продуженог боравка организују се следеће активности: игра, културно – уметничке и спортскеактивности, учење, израда домаћих задатака и извршавање других обавеза ученика у безбедном окружењу и под надзором наставника. Наставници задужени за рад у продуженом боравку редовно сарађују са насртавницима разредненаставе. Сам рад у продуженом боравку усклађен је са образовно – васпитним задацима у редовној настави. У

продуженом боравку ученици се оспособљавају даактивно учествује у процесу организације рада. Код ученика се развијају позитивни међуљудски односи кроз дружење, договарање и помоћ вршњацима.

Циљеви рада продуженог боравка су:

• Стварање радних навика, развијање осећања за колектив, социјализација, развијање одговорности према обавезама, развијање одговорности према себи,другима и према раду;

• Поштовање програмске структуре рада школе, развијање колективног духа, развијање потребе за додатним радом и вежбањем;

• Пружање индивидуалне помоћи појединим ученицима;

• Развој стваралачких способности, креативности, естетске перцепције и укуса;

• Развој мотивације за учењем и оспособљављње за самостално учење и образовање током целог живота;

• Развој свести о себи, самоиницијативе, способности самовредновања и изражавања свог мишљења;

Исходи рада продуженог боравка су:

• Оспособљеност за самостално учење;

• Неговање спортског духа различитим активностима на отвореном, неговање ликовних, литерарних и музичких склоности код ученика;

• Усвајање културе понашања у школи, трпезарији и на јавном месту

• Оспособљавање за решавање проблема, повезивање и примену знања и вештина у даљем образовању и свакодневном животу;

• Умеће да се препознају и увиде људска и дечја права и бити способни да се активно учествује у њиховом остваривању;

• Оспособљавање да се ефикасно и конструктивно ради као члан тима, групе, организације и заједнице;

• Стицање квалитетних знања и вештина и формирање вредносних ставова, језичке, математичке, научне, уметничке, културне, медијске, техничке и информатичке писменисти, неопходне за наставак школовања и активну укљученост у живот породице и заједнице

ПРОГРАМ РАДА ТИМА ЗА ДОДАТНУ ОБРАЗОВНУ ПОДРШКУ

Циљ:

Правовремено препознавање, реаговање и пружање подршке ученицима који имају тешкоће у укључивању и напредовању у васпитно образовном раду и учењу, којиимају сметње у развоју, инвалидитет, живи у социјално нестимулативној средини и сл., као и ученицима који остварују резултате значајно изнад нивоа општих ипосебних стандарда.

У школи је формиран Стручни тим за инклузивно образовање (СТИО), који има следеће задатке:

- Израда годишњих и оперативних планова рада СТИО,
- Сагледавање броја ученика којима је потребна додатна подршка,
- Давање предлога за утврђивање права на ИОП,
- Предлагање чланова Тима за пружање додатне подршке (ИОП тимови) за сваког ученика директору Установе,
- Формирање Тимова за пружање додатне подршке за сваког ученика,
- Координација радом Тимова за пружање додатне подршке ученицима,
- Прикупљање писмене сагласности родитеља за израду ИОП-а,
- Достављање ИОП-а на усвајање Педагошком колегијуму,
- Обавештавање родитеља конкретног ученика о одлуци педагошког колегијума о усвајању ИОП-а,

- Достављање Интерресорној комисији Захтева за обезбеђивање додатне образовне подршке ученику,
- Континуирана сарадња са родитељима ученика из осетљивих група,
- Праћењереализације ИОП-а,
- Сарадњасадругимустановама,
- Подстицање наставничких компетенција и стручних усавршавања из области ИО.

На предлог Стручног тима за инклузивно образовање у школи се формирају Тимови за пружање додатне подршке детету (ИОП тимови), који имају следеће задатке:

- Идентификација ученика којима је потребна додатна подршка,
- Израда ИОП-а за ученика са сметњама у развоју,
- Реализација ИОП-а, ревидирање ИОП-а и давање на увид Стручном тиму за ИО.

Времереализације	Активности/теме	Начинреализације	Носиоцирealизације и сарадници
август	Израда плана и програма за ИО за наредну школску годину	Састанак. Искуствена анализа. Самоевалуација програма.	Члановитима
август, септембар	Идентификација ученика са посебним образовним потребама	Консултативнисастанци. Искуственаанализа.	Одељењске старешине, наставници и учитељи Стручни сарадници Родитељи, другизаконскизаступници
	Израда листе ученика предложених за ИОП	Консултативнисастанци.	СТИО ИОП тим
септембар, октобар	Упознавање стручних тела са специфичностима ученика из осетљивих група	На Наставничком већу – анализа потреба ученика на основу утисака и искуства наставника.	Одељењске старешине, наставници и учитељи Стручни сарадници
септембар, октобар, новембар	Пружање подршке наставницима у изради ИОП-а	Састанак. Искуственаанализа.	СТИО ИОП тим
	Добијање сагласности за израду ИОП-а	Састанак. Искуственаанализа.	Стручни сарадници Родитељи, други законски заступници Одељењске старешине, наставници и учитељи
	Израда ИОП-а	Састанак. Искуственаанализа.	ИОП тим
	Давање сагласности педагошког колегијума за реализацију предложених ИОП-а	Састанак.	Педагошкиколегијум Директор СТИО

септембар - јун	Успостављање сарадње са релевантним институцијама, консултације и реализација активности	Састанак.	СТИО ИОП тим Друге ОВ установе Установе за спорт и културу Интерресорна комисија Здравствене установе Центри за социјални рад
	Праћење реализације ИОП-а, анализа, вредновање, модификовање, ревизија или израда новог ИОП-а	Састанак.	СТИО ИОП тимови Тим за ШРП Стручни актив за ШРП Тим за заштиту од насиља Тимзасамовредновање
	Праћење реализованих активности појединачних ИОП тимова	Консултативнисастанци. Искуственаанализа.	СТИО
мај - јун	Евалуација ИОП-а	Састанак.	Одељењски старешина, наставници и учитељи ИОП тим СТИО Директор
	Вредновање постигнућа ученика за ког је донет ИОП на крају школске године	Састанак.	Одељењски старешина, наставници и учитељи ИОП тим СТИО Директор
	Припрема и израда извештаја о раду СТИО тима	Консултативнисастанци. Искуственаанализа.	СТИО
	Подношење извештаја о раду СТИО тима	Седница Наставничког већа, Школског одбора, Савета родитеља.	СТИО Директор

ИНДИВИДУАЛИЗАЦИЈА

За свако дете које не постиже прописане исходе и стандарде, или се уочава да не постиже успех у складу са својим капацитетима и могућностима, учитељи у сарадњи са стручним тимом за инклузивно образовање, директором и ПП службом планирају подршку у ОВ, тј. примењују индивидуализацију у настави.

Индивидуализација обухвата прилагођавање:

а) Простора и услова	б) Материјала и учила	ц) Метода, техника и облика рада	д) Оцењивања	е) Исхода и стандарда постигнућа
постављање рампе уклањање прагова близина табле и константан распоред намештаја	коришћење различитих материјала: визуелни, сликовни, звучни, тактилни радних листова и задатака за вежбање (графички прикази за ученике са сметњама)	употреба различитих приступа (активно и кооперативно учење, учење корак по корак...) метода рада (учење путем открића, радионичарски метод, ...) облика рада (представљање истог садржаја вербалним, графичким, сликовним техникама или рад у малим групама, у пару...)	употреба различитих видова изражавања инсистирати на развијању свих видова оцењивања, а оцењивати кроз онај вид кроз који се ученик најбоље исказује прилагођавање начина испитивања /више времена за решавање задатака, употреба рачунара и сл./ прилагођавање задатака и тестова /нпр. вербалне задатке претворити у графичке или сликовне, задатке отвореног типа претворити у задатке са понуђеним одговорима/	сажимање или обогаћивање садржаја /у зависности од интересовања ученика/ на часу за исти садржај користити различите нивое обраде, према Блумовој таксономији.

А) Идентификација индивидуалних карактеристика ученика

Индивидуалне карактеристике ученика	Идентификација	Облици индивидуализације:
1. Физичка својства ученика	праћење деце на часовима физичког	задаци на више нивоа сложености

2. Интелектуалне способности	брзина читања и писања разумевање прочитаног брзина израде задатака	на часовима редовне, допунске и додатне наставе, као и у слободним активностима	програмирана настава групни облик рада рад у пару
3. Специфичне способности ученика	нумеричке математичке говорне логичке посебне (музичке, ликовне...)		
4. Знања ученика	знање претходне наставне јединице претходне теме		

Начин идентификовања индивидуалних карактеристика ученика

КАКО?	КО?	КАДА?
испитивањем деце за полазак у школу	ПП служба	упис деце у 1.разред
свакодневним посматрања ученика у различитим школским ситуацијама	учитељ, наставник	
континуирано праћење рада	учитељ, наставник	
континуирано и комплексно вредновање рада	учитељ, наставник	током године/класификациони периоди
услова у којима ученици живе	ПП служба, ОС, директор	

израдом диференцираних задатака добијање анамнестичких података (медицинских, социјалних, развојних, васпитних, образовних)	учитељ, наставник, ПП служба родитељ, други законски заступник , васпитач, лекар, психолог, педагог, дефектолог, социјални радник, ИРК	

Б) Начин прилагођавања:

ФИЗИЧКИ РАЗМЕШТАЈ У ПРОСТОРИЈАМА	ПРЕДАВАЊЕ ЛЕКЦИЈЕ	ЗАДАЦИ	КОНТРОЛНЕ ВЕЖБЕ И ТЕСТОВИ	ОРГАНИЗАЦИЈА	ПОНАШАЊЕ
- ставити ученика близу наставника - ставити ученика близу позитивног узора - стајати близу ученика приликом предавања - избегавати стимулације које одвлаче пажњу	- поделити ученике у парове да контролишу рад - написати кључне ставке на табли - предавати на начин који ангажује више чула: визуелно, аудитивно, тактилно - поновити упутства ученику, а затим тражити од њега да понови - дати ученику писани преглед лекције како би је прегледао касније - косристити	- додатно време за завршавање задатка - поједноставити сложена упутства - тражити мање тачних одговора за завршавање задатка (квалитет наспрам квантитета) - скратити задатке, поделом рада на мање делове - користити контролне листе, шеме, картице за подсећање - дозволити штампана уместо писаних слова	- усмено испитивање - дати тестове који се раде код куће - користити објективнија питања - правити честе, кратке квизове знања - дати додатно време за тест - прочитати ученику питања из теста уместо ученика - избегавати притисак на ученика у смислу времена или конкуренције	- обезбедити помоћ другова око вештина организације - одредити један систем за повезивање белешки и задатака - одредити друга /добровољца који ће помагати око домаћих задатака - припремити унапред распоред учења / задатака са учеником - дневни /недељни извештаји о напредовању (за родитеље) - направити систем	- поједноставити правила понашања у учионици, тако да су јасна и доступна за подсећање - похвалити одређена понашања - дати посебне привилегије /позитивне подстицаје/ и убрзати њихову примену - дозволити кратке одморе између задатка - коришћење невербалних сигнала за подсећање ученика да не прекида рад на задатку

	подвлачење - поделити дужа предавања на краће делове	у изради задатка - пратити задатке којима је ученик сам одредио своју динамику рада (дневна, недељна...) - за израду домаћих задатака давати јасна, конкретна упутства - наградити усмено учешће детета на часу		награђивања за завршавање рада у школи и домаћих задатака	- оценити тачне одговоре ученика, а не његове грешке - спровести систем управљања понашањем у учионици - омогућити дозвољено кретање, време када ученик није на свом месту (нпр. послат даизврши неки налог) - игнорисати неодговарајуће понашање које није драстично изван граница дозвољеног уучионици - направити уговор са учеником - спровести разумне процедуре паузе

B) Документација

Врста документације/	**Начин прикупљања и извори информација**	**Особа**
1. Подаци о детету	- различити извори /портфолио са радовима детета - посматрање - разговор	дете, родитељ, наставник, учитељ, пп служба

	- упитник - тестови -анамнестички подаци (медицински, социјални, развојни, васпитни, образовни)	родитељ, други законски заступник , васпитач, лекар, психолог, педагог, дефектолог, социјални радник, ИРК, итд.
2. Опис образовне ситуације	Процена: 1. учење како се учи - школска постигнућа - вештина мишљења /разумевање, решавање проблема у односу на узраст, стандарде, интересовања 2. мотивација ученика 3. да ли постоје сметње које утичу на образовна постигнућа	учитељ, ОС, родитељ, други законски заступник , пп служба
3. Социјалне вештине	Посматрањем: 1. ученикових односа са другим људима (развој и одржавање социјалних контаката и односа, понашање према вршњацима...) 2. способност личног прилагођавања различитим социјалним контекстима, слика о себи, ставови) 3. школска пријатељства	учитељ, ОС, родитељ, други законски заступник , пп служба, вршњаци
4. Комуникацијске вештине	Праћењем и посматрањем: 1. Канала комуникације које ученик користи да прими информацију од других и да пренесе другима	учитељ, ОС, родитељ

5. Самосталност и брига о себи	Процена: 1. Обављање дневних обавеза 2. Да ли постоје сметње везане за самостално кретање и обављање дневних обавеза, да ли постоје моторичке, физичке, чулне сметње 3. укупно здравствено стање детета	Родитељ, други законски заступник , ОС
6. Утицај спољашњег окружења	Процена: 1. породичног окружења (услови живота) 2. други услови који могу да утичу на учење и напредовање	Родитељ, други законски заступник , ОС

Г) Образац за индивидуализацију који се односи на дневно припремање наставника у раду са ученицима којима је потребна подршка.

ИНДИВИДУАЛИЗАЦИЈА ОБЛИКА И МЕТОДА РАДА

За школску _____ годину

Име и презиме ученика:_____

Разред и одељење: _____

Име и презиме наставника: _____

Наставни предмет/и: _____

Период за који се прави план индивидуализације:_____

Тренутно функционисање ученика и кратак опис испољених сметњи (понашање на часу, пажња и мотивација за рад, шта ученик може, а где му је потребна подршка, како учи, у каквим је односима са другима и сл.):

_____
_____
_____
_____

Начин пружања додатне подршке (описати шта и на који начин пружате ученику додатну подршку):

_____
_____
_____
_____

Ко још пружа додатну подршку у школи и ван ње (вршњаци, родитељи,други законски заступници, педагог, психолог, дефектолог, лични пратилац, педагошки асистент, итд.):

_____
_____
_____
_____

Уочени ефекти и предлози за даљи рад:

_____
_____
_____
_____

ОБРАЗАЦ 1

ПЛАНИРАНЕ МЕРЕ ОТКЛАЊАЊА ФИЗИЧКИХ И КОМУНИКАЦИЈСКИХ ПРЕПРЕКА

(ИНДИВИДУАЛИЗОВАНИ НАЧИН РАДА) У ШКОЛИ

Процена потреба за подршком

Мере/врста подршке	**Потребне мере/врсте подршке** (за које активности, односно предмете/области)	**Кратак опис мере/врсте подршке и сврха тј. циљ пружања подршке**	**Реализује и прати** (ко, када)
Прилагођавање метода, материјала и учила (мере индивидуализације)			
Прилагођавање простора/услова у којима се активности односно учење одвија (нпр. отклањање физичких баријера, специфична организација и распоред активности и сл.)			
Измена садржаја активности и исхода у васпитној групи, односно садржаја учења и стандарда постигнућа образовања			
Остале мере подршке (уколико их има, навести)			

ПРОГРАМ РАДА УЧЕНИЧКОГ ПАРЛАМЕНТА

У школи је организован Ученички парламент, кога чине по два ученика из сваког одељења седмог и осмог разреда.

Овај вид организације ученика се реализује у складу са Законом, у циљу што веће демократизације и децентрализације школе. Ативно учешће ученика у радушколе нам помаже да проблеме школског живота и рада сагледамо из њиховог угла.Ученички парламент бира своје представнике заШколски одбор, Тим за заштиту од дискриминације насиља, злостављања и занемаривања, Самовредновање, Развојни план и сл.

Задаци ученичког парламента:

- давање сугестија, мишљења, предлога свим органима школе, као и директору које се односе на све видове наставних и ваннаставних активности
- разматрање односа и сарадње ученика међусобно, ученика и наставника и осталих радника школе,
- обавештавање ученика о питањима од посебног значаја за њихово школовање,
- учешће у реализацији химанитарне акције – новогодишњи пакетићи за ученике слабијег материјалног стања из наше школе
- пружање подршке ученицима којима је потребна

- својим радом ученици ће дати допринос подизању општег нивоа безбедности, као и квалитетнијем раду ученика и наставника, бољој организацији рада школе
- израда тематских паноа
- организовање културних и спортских манифестација које могу бити и хуманитарног карактера
- предлози за уређење простора

Акциони план ученичког парламента саставни је део Годишњег плана школе и сачињава се сваке школске године,

ПРОГРАМ ПОДРШКЕ НОВИМ УЧЕНИЦИМА И ЗАПОСЛЕНИМА

Циљ програма подршке новим ученицима и запосленим радницима је укључивање и оспособљавање образовно-васпитни рад.

Подручјерада	**Активности**	**Реализатори**
Новинаставници	Регулисање правних докумената Упознавање са члановима колектива и простором школе Упућивање запосленог радника у школска документа и правилнике Упућивање запосленог радника у послове на којима је распоређен Оспособљавање запосленог радника у писању педагошке документације Посета часовима колега истих по позицији Подршка у реализацији наставних и ваннаставних активности	Директор, стручнисарадници, наставници
Новиученици	Регулисање правних докумената у сарадњи са родитељима Упознавање са члановима одељењске заједнице, одељењским старешином и простором школе Упознавање са правилима школе Подршка у образовању и социјализацији у сарадњи са родитељима Праћење адаптације у школској средини и напредовања у учењу у сарадњи са родитељима	Директор, стручни сарадници, наставници, ученици, родитељи

ПРОГРАМ НАЦИОНАЛНИХ И МЕЂУНАРОДНИХ ПРОЈЕКАТА

Циљ укључивања школе у националне и међународне развојне пројекте је развијање компетенција ученика и наставника

Пројекти	Активности	Реализатори
Пројекатдвојезичненаставе - сарадњасаХоландскомшколомTheSaint-Janscollege,	Извођење двојезичне наставе у једном одељењу 7. и 8. разреда Размена ђака у двојезичној настави са ђацима	Директор, наставници укључени у Пројекат, ученици 7. и 8. разреда

Hoensbroek - сарадњесаИнтернационалномшколомуБеограду	TheSaint-Janscollege y Hoensbroek-y Посета ученика и присуствовање часовима и активностима у Интернационалној школи	
Реализација Пројекта „Старина Новак - Баба Новак“: - Сарадња са Лицејем „Тимоти Ћипријану“ из Блажа; - Сарадња са специјалном школом *Liceultehnologicspecialpentrudeficientdeauz* из Клужа –потписано партнерство	Студијско путовање ученика у Румунију и присуствовање активностима ових школа	Директор, наставници у укључени у Пројектат, ученици
Међународна сарадња са амбасадом НР Кине у Пројекту кинеске амбасаде- Учење кинеског језика	Учење кинеског језика и упознавање са кинеском традицијом и културом	Директор, наставник задужен за сарадњу са предавачима из Кине, ученици
Учешће у манифестацији „Радост Европе“ Учешће у манифестацији „Свесрпски дечји сабор“	Учешће наставника и ученика у свим активностима ових манифестација	Директор, наставник задужен за сарадњу са ДКЦ-ом, ученици домаћини гостима-ученицима учесницима манифестација
Пројекат *Научни дан у Петници*	Посета Истраживачкој станици Петница и учешће у активностима	Директор, наставници, ученици 7. и 8. разреда
Пројекат *Основи безбедности деце*	Предавања на Часовима одељењског старешине	Представници МУП-а, одељењске старешине 4. и 6. разреда, ученици

ПРОЈЕКАТ ДВОЈЕЗИЧНЕ НАСТАВЕ

Двојезична настава изводи се у школи Старина Новак на енглеском и српском језику.
Само извођење овог облика наставе почело је 2006. године, и извођено је са паузом од годину дана, до истека пројекта. Након тога, на основу стеченог искуства и анализе постављених циљева и њихових резултата, поднета је молба Министарству просвете, науке и технолошког развоја за продужење пројекта. Елаборат о начину извођења пројекта, са циљевима и задацима, као и постигнутим резултатима, који су сачинили чланови тима за двојезичну наставу, послат је Министарству. Министарство је тада дало сагласност за наставак извођења овог пројекта и то без временског ограничења.
Пројекат се по плану и елаборату, изводи укупно у 2 одељења – у једном одељењу седмог и једном одељењу осмог разреда. Број ученика у двојезичним одељењима креће се између 15 и 18 ученика. Учешће ученика у пројекту је добровољно, а селекција се врши на основу испита из енглеског језика који заинтересовани ученици полажу

на крају шестог разреда. Испит се састоји из писменог и усменог дела. Усмени део испита полаже се пред комисијом. Ученици који постигну најбоље резултате, добијају могућност да постану део двојезичног одељења и похађају овај облик наставе. Уколико ученици током седмог или осмог разреда пожеле да престану да похађају овај облик наставе, могу се вратити у класична одељења. Ученици којима је енглески матерњи језик, ослобођени су полагања испита и имају директан приступ овом одељењу, као и ученици који су похађали наставу на енглеском језику у интернационалним школама.

Двојезична настава се у школи тренутно реализује кроз 3 предмета. За саму реализацију пројекта одговоран је Тим за двојезичну наставу. Предмети кроз које се изводи пројекат су:

1. Физика – професор Ивана Симеуновић
2. Математика – професор Маја Заграђанин
3. Историја – професор Мања Милиновић

Наведени наставници су у школској 2016/17. години стекли сертификате Британског савета о поседовању Б2 нивоа знања енглеског језика, а по захтеву ресорног министарства, те је на основу тих сертификата Министарство издало школи Решење којим допушта реализацију двојезичне наставе у оквиру одељења.

Настава из предмета физика, математика и историја изводи се у складу са елаборатом који подразумева да се између 30 и 50 % наставе одвија на енглеском језику. Наставници поред уџбеника прописаних планом и програмом Министарства, користе и скрипте и копије делова уџбеника на енглеском језику, а у складу са програмом на српском језику. Сав материјал припремају сами чланови двојезичног тима, уз подршку и сугестије колега из интернационалне школе, од којих смо и добили доста литературе и материјала за овај вид наставе.

Поред тога, реализоваће се сарадња са двојезичном школом Sint – JansCollege из Холандије, а у оквиру 2 недеље размене, као и до сада (три године заредом). Прва недеља размене биће у октобру, када ће холандски ученици посетити Београд, одсести у породицама наших ученика и учествовати у свим активностима које ће организовати наша школа, а по узору на претходне године. Друга недеља размене планирана је за пролеће, када ће ученици наше школе посетити Холандију.

Тим за двојезичну наставу планира и друге активности у којима би учествовали ученици двојезичног одељења, попут предавања и радионица на енглеском језику, посета институцијама од значаја за енглески језик и англосаксонску културу и слично, а све у зависности од могућности и других обавеза ученика, те Тим оставља простор да детаље о истим финализира током године.

О свим релевантним питањима, организацији испита за пријем у двојезично одељење, посете Интернационалној школи и све догађаје и активности у оквиру пројекта двојезичне наставе одлучује Тим за двојезичну наставу уз подршку и сагласност директора школе. Такође, саставни део унапређења пројекта, а у складу са елаборатом, је и стално усавршавање чланова двојезичног тима. Детаљи о извођењу двојезичне наставе налазе се у Елаборату о извођењу двојезичне наставе.

ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК

РАЗРЕД: ПРВИ
Годишњи фонд часова: 180

Циљ учења: Циљ наставе српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције

Почетно читање и писање	*разликује изговорени глас и написано слово; изговорене и написане речи и реченице; *влада основном техником читања и писања ћириличког текста; *разуме оно што прочита; *активно слуша и разуме садржај књижевноуметничког текста који му се чита; *препозна песму, причу и драмскитекст; *одреди главни догађај, време (редослед догађаја) и место дешавања у вези са прочитаним текстом; *уочи ликове и прави разлику између њихових позитивних и негативних особина; *изрази својемишљење о понашању ликова у књижевном делу; *препозна загонетку и разуме њено значење; *препозна баснуи разуме њено значење; *разликује слово, реч и реченицу; *правилно изговори и напише кратку и потпуну реченицу једноставне структуре са одговарајућом интонацијом, односно интерпункцијским знаком на крају; *правилно употреби велико слово; *учтиво учествује у вођеном и слободном разговору; *обликује усмену поруку служећи се одговарајућим речима	*Глас и слово; штампана и писана слова ћириличког писма. *Речи и реченице као говорне и писане целине. *Текстови засићени словима која се обрађују/текстови предвиђени за глобално читање. *Све врсте текстова који су написани штампаним или писаним словима. *Језичке игре. *Аналитичко-синтетичка вежбања; лексичка и синтаксичка вежбања; моторичке вежбе. *Писање (преписивање, самостално писање и диктат). *Читање (шчитавање/глобално читање, гласно и тихо читање); питања којима се проверава разумевање прочитаног. *Изговор и писање гласова који ученицима причињавају тешкоће (нпр. ђ, ћ; џ, ч; ј, љ).	Комуникација Одговоран однос према околини Одговоран однос према здрављу Естетичка копетенција Компетенције за учење Сарадња

Књижевност	*усмено препричава; усмено прича према слици/сликама и о доживљајима; *усмено описује ствари из непосредног окружења; *бира и користи одговарајуће речи у говору; на правилан начин користи нове речи у свакодневном говору; *напамет говори краће књижевне текстове; *учествује у сценском извођењу текста; *пажљиво и културно слуша саговорнике; *слуша, разуме и парафразира поруку; *слуша интерпретативно читање и казивање књижевних текстова ради разумевања и доживљавања; *примењује основна правописна правила; *пише читко и уредно; *писмено одговара на постављена питања; *спаја више реченица у краћу целину; *пише реченице по диктату примењујући основна правописна правила; *гласно чита, правилно и са разумевањем; *тихо чита (у себи) са разумевањем прочитаног; *пронађе информације експлицитно изнете у тексту	*Поезија *Народна песма, Ја сам чудо видео *Јован Јовановић Змај, Зимска песма *В. Илић, Пролетња зора/Воја Царић, Пролеће/Мира Алечковић, Ветар сејач *Д. Максимовић, Првак; Хвалисави зечеви/У гостима/Ливадско звонце *Г. Тартаља, Китова беба/Мрави/Постеља за зеку *Б. Ћопић, Јежева кућица (читање у наставцима) *Д. Радовић, Јесења песма/Срећна Нова година *Љ. Ршумовић, Ау што је школа згодна; Дете/Деца су украс света *С. Раичковић, Цртанка/Бранислав Лазаревић, Сликар *П. Зубац, Добар друг ти вреди више *Д. Ђорђевић, Није лако бити дете *Проза *Народна прича, Свети Сава и ђаци *Народна прича, Деда и репа /Голуб и пчела *Народна басна, Лисица и гавран *Д. Обрадовић, Два јарца; Две козе *Л. Толстој, Два друга *Д. Лукић, Јоца вози тролејбус *Ђ. Дамјановић, Дан кад је јутро било слово/Весна Ћоровић Бутрић, Ноћни ћошак Избор из народних и ауторских загонетки	Компетенције за учење Естетичка копетенција Комуникација Решавање проблема Компетенције за учење Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Сарадња Дигитална компетенција Комуникација Решавање проблема Компетенције за учење Сарадња

Језичка култура (говорење, писање, слушање, читање)	*Вођени и слободни разговор. *Говорни предлошци. *Усмена порука. *Причање, препричавање и описивање. *Казивање књижевног текста. *Драмски, драматизовани текстови, сценска импровизација. *Сценско извођење текста (драмско и луткарско). *Богаћење речника: лексичке и синтаксичке вежбе. *Разговорне, ситуационе и језичке игре *Стварне и симулиране ситуације. *Слушна порука. *Аудио-визуелни записи. *Игре за развијање слушне пажње. *Књижевни текстови. *Текстови са практичном наменом: позивница, упутство, списак за куповину и др. Нелинеарни текстови: текст у табели, распоред часова, стрип, улазница и др. Информативни текстови: 1. уџбенички: Милан Шипка, Буквар; текстови о знаменитим личностима српске културе; 2. вануџбенички: о правилима учтивог понашања (бонтон); о месту у којем ученици живе; о животињама итд.	*Говорење *Слушање *Писање *Читање	Комуникација Сарадња Компетенција за учење

Језик (Граматика, правопис и ортоепија)	*препозна реченицу * разликује глс, слово, реч, реченицу *препозна и запише реченице по значењу *уптребљава правилно велико слово *правилно употребљава знаке интерпункције	Реченица; реч; слово. Улога гласа/слова у разликовању значења изговорене односно написане речи. Реченице као обавештење, питање и заповест. Велико слово на почетку реченице, у писању личних имена и презимена, имена насеља (једночланих) и назива места и улице у којој ученик живи, као и назив школе коју похађа. Правилно потписивање (име, па презиме). Тачка на крају реченице; место и функција упитника и узвичника у реченици.	Комуникација Сарадња Компетенција за учење Решавање проблема Комуникација Сарадња Решавање проблема

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	-У припремном периоду ученици се кроз различите пригодне активности уводе у правила понашања у школи и прилагођавају на школски амбијент. Ученици се увежбавају формама учтивог обраћања и поздрављања тако што је учитељ модел те комуникације, а затим и кроз игролике активности. Испитују се њихове способности и претходна знања. Учитељ разговара са ученицима на задате теме и излазећи у сусрет њиховим интересовањима, обраћа пажњу на правилну артикулацију гласова и фонд речи ученика. Описују се предмети и простори непосредног окружења, затим слике, прича се по низу слика. Презентују се краћи филмови и видео клипови, затим разговара са ученицима о њима. Уочавају се способности ученика за причање, препричавање и описивање. Моторичке вежбе за развој шаке и прстију одвијају се кроз игру и у појединим деловима часа Српског језика и на часовима осталих предмета. Ученици цртају на задате и самостално изабране теме, а учитељ стиче увид у графомоторичку зрелост ученика. Графомоторичке вежбе се повезују са вежбама слушања, посматрања, причања и изводе се као сегмент активности и на часовима осталих предмета. Ученицима се скреће пажња на правилно седење и држање оловке и објашњава због чега је то важно. На основу увида у способности одељења учитељ се опредељује за најцелисходнији поступак учења читања и писања: монографски, групни или комплексни поступак. Учење читања и писања Ученицима се читају краћи текстови са учесталим гласом којег треба издвојити, кроз аналитичкосинтетички поступак уочава се позиција гласа у речима: на почетку, у средини и на крају; кроз игре „ На слово, на слово“ , ученици дају примере речи са траженом позицијом издвојеног гласа. Учитељ показује графичку структуру слова, са ученицима разговара, упоређују се сличности и разлике са другим словима. Пре писања слова могу се организовати различите активности прављења слова од пластелина, жице, колажи итд. (Када је реч о монографском и групном поступку, ученици пишу по један ред до два реда ученог слова, а затим се читају речи, потом пишу речи и реченице које обилују ученим словом. У примени комплексног поступка ученици у складу са својим могућностима и знањима раде на индивидуализованим задацима). Ученици сецкају из новина и часописа слике, а затим у складу са својим могућностима исте именују, пишу реченице или краће текстове; од исецканих речи из новина и часописа састављају реченице. Похваљује се уредност у писању и сваки напредак у овладавању писања. Ученици се подстичу да уоче најуспешније слово које су написали, најуспешнију реч коју су написали и слично. Приликом учења почетног читања и писања примењују се различите игре: пантомима, различите варијанте игре „Дан, ноћ“ и друге игре којима се увежбава разумевање прочитаног. Настава учења читања и писања одвија се на више нивоа уз примену принципа индивидуализације. Читају се речи, реченице, краћи текстови. Кроз питања се проверава разумевање прочитаног. сваки ученик чита својим темпом и добија задатке прилагођене својим могућностима. Ученици се подстичу на узајамну помоћ и сарадњу приликом проналажења задатих речи у тексту и писања одговора на питања и краћих текстова. У овом периоду нарочито је важна добра сарадња са родитељима како би ученици свакодневно вежбали читање и код куће. Увежбавање почетног читања и писања свакодневно се практикује кроз све предмете и на свим часовима. * Препоручени садржаји из књижевности уче се током целе школске године уз примену различитих метода и облика рада. Води се рачуна о претходним знањима ученика, врсти текста и исходима који се настоје постићи. Текстови из школске лектире се нарочито у првом и другом разреду користе и за усавршавање технике читања. После сваког изражајног читања учитеља проверава се непосредан утисак ученика, доживљај књижевног дела, а затим и разумевање прочитаног. Наставник изражајно чита текстове или пушта звучне записе као примере доброг читања или казивања, са ученицима тумачи непознате речи полазећи од искуства ученика или применом илустрација, поставља проблемска питања у вези текста, успоставља везе са искуством ученика постављајући одговарајућа питања, подстиче ученике да изразе своје ставове или недоумице о прочитаном. Подстиче, организује, усмерава дискусију о ликовима и идејама књижевног дела водећи рачуна да сви учесници у њој се с поштовањем опходе једни према другима. Подстиче ученике да читају и пишу дневник читања. Са ученицима вреднује квалитет читања ученика (почетно читање, течно читање, изражајно читање) и похваљује напредак; а са учеником разговара о активностима које треба предузети да би квалитет читања био бољи. Сарађује са школском библиотеком и локалном библиотеком. Са ученицима посећује школску и локалну библиотеку и разговара о прочитаним делима. Организују се часови где ће ученици предлагати књижевна дела за читање и пројекте у вези обрађених дела. Ученик: чита, изражајно чита, чита у себи, усмерено чита, одговара на питања, поставља питања, изражава став о прочитаном, тражи појашњење онога што му није јасно, користи речник, ствара свој речник, раздваја битно од небитног, одређује редослед догађаја, успоставља везе између догађаја, тумачи понашање ликова, исказује идеје текста. Драматизује текстове, илуструје текстове, глуми, креира стрип, учествује у дебати, поставаља питања другим ученицима, одговара на питања наставника и других ученика, помаже другим ученицима у групном раду, учествује у пројектима, прави пп-презентације. У учењу лирских текстова слушају се различите композиције по избору наставника или ученика, а затим ученици процењују која композиција најбоље дочарава осећања изражена у лирском делу; ученици илуструју песму или цртају стрип када је лирскоепско дело у

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	Наставник са ученицима спонтано води разговоре у вези интересовања и искустава ученика ненаметљиво исправљајући грешке у говору ученика. Ученици се упућују на културно и активно слушање саговорника на свим часовима. Обрађени књижевни текстови се усмено или писмено препричавају: према постављеним питањима, према плану, сажето, са проширивањем, са изменом краја, са наставком. Препричавају се и одабрани филмови и позоришне представе. Ученик напамет казује одабране лирске текстове или делове епског текста, учествује у сценским извођењима драмских текстова. Описују се: окружење блиско ученику, природне појаве, унутрашњост простора, животиње, особе, слике и фотографије. Причају се доживљаи и догађаји. Ученици пишу наративне и дескриптивне текстове, процењују успешност свог рада и радова других ученика на основу унапред договорених критеријума (одговор на тему, стил, правопис)
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	Језичке појаве уочавају се у обрађеним књижевним текстовима, припремљеним лингвометодичким текстовима и у пригодним примерима вербалне комуникације. У пару или мањим групама ученици подвлаче у тексту језичку појаву која се учи, уочавају шта је заједничко истој и својим речима дефинишу појаву. Увежбавају учено кроз различите језичке игре: „На слово, на слово“, „Каладонт“ , „ Дан –ноћ“ итд. Неке језичке игре предлажу и осмишљавају ученици. Знање се систематизује индивидуалном израдом „мапа ума“ или графичким представљањем односа између језичких појава (рад у мањим групама). Наставник прати рад група и пружа помоћ где је потребно. Групе ученика са наставником процењују степен успешности свог рада. Кроз учење граматичких садржаја истовремено се уче и увежбавају правописна правила. У мањим групама ученици откривају смисао правописних правила, (нпр. због чега је потребно да се управни говор обележава наводницима, издваја од осталог текста), откривају и дефинишу својим речима правописно правило. Ученици постављају питања наставнику, а наставник их наводи да сами открију решење указујући на одређене аспекте и постављајући подпитања. Пишу краће текстове у којима ће применити учено правописно правило. Кроз међусобну интеракцију у мањим групама и интеракцију са наставником ученици уочавају и отклањају правописне грешке у својим радовима и радовима осталих ученика. Са ученицима се дискутује о томе шта су научили, колико су научили, шта им је остало нејасно, ученици процењују колико им је потребно још да увежбају примену правила и предлажу план за даље учење. Кроз језичке игре и изговором брзалица ученици вежбају изговор свих сугласника и гласовних група у складу са језичком нормом. Правилан изговор гласова увежбава се и на настави других предмета, кад год се за то укаже потреба. Уче се напамет песме и краћи одломци из прича, драмски текстови (лица) ради богаћења речника и увежбавања правилног изговора.

ПРЕДМЕТ: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

РАЗРЕД: први
Годишњи фонд часова: 72
Циљ учења:
Стварање пријатне атмосфере и окружења у току наставе како би се ученици мотивисали да уче стране језике и развију позитиван став према њима. Оспособљавање ученика за комуникацију на основном нивоу, пре свега у усменом облику. Упућивање поздрава и честитки. Именовање појмова из свакодневног живота, бројање до 10, именовање боја, одговарање на једноставна питања личне природе.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
WELCOME MY BIRTHDAY	-правилно отпоздрави и упути поздрав -представи се на енглеском језику користећи једноставне изразе -постави једноставно питање личне природе -наведе боје на енглеском језику -изброји до 10 на енглеском језику -препознаје појединачне бројеве /цифре извучене из низа -именује појмове као што су риба, птица, цвет -реагује на кратке инструкције (седи, устани, отвори, затвори...)	-рођендани, прославе, честитке, поздрави -Подстицање кооперативности и развијање самопоуздања, као и поштовања за друге кроз рад. -Увођење у основне теме енглеског језика. -Препознавање различитих гласова, акцената и ритма и интонације енглеског језика - разумевање вербалног садржаја уз коришћење невербалне комуникације	Српски језик Музичка култура Дигитални свет Математика
AT SCHOOL	-правилно именује и препозна предмет из учионице односно школски прибор -разуме и одговори на кратка питања у вези предмета (које је боје, колико их је и слично) -именује и препозна поједине музичке инструменте -формира кратке и једноставне реченице ккоје се тичу боје и количине/броја неких предмета	-школски прибор, припадност, боје, бројеви - Препознавање различитих гласова, акцената и ритма и интонације енглеског језика - разумевање вербалног садржаја уз коришћење невербалне комуникације - разумевање наставниковог говора, кратких дијалога , прича и песмица о познатим темама са касете - Стимулисање маште, креативности и радозналости.	Свет око нас Српски језик Ликовна култура Дигитални свет

MY FAMILY	- препозна и самостално именује чланове уже породице на енглеском језику - презентује цртеж сопствене породице користећи једноставна језичка средства - препозна једноставне исказе упућене од стране наставнице, а у вези са темом наставне јединице - искаже да ли је он или неко други срећан или тужан користећи једноставне реченице - именује професије на задатим фотографијама и самостално их понови и препозна	-чланови породице, врсте породице, пријатељство, занимања, осећања -Подстицање употребе енглеског језика у личне сврхе. - Препознавање основних принципа граматичке и социо-лингвистичке компетенције и схватање важности личног учинка у процесу учења страног језика. - усмено изражавање садржаја познатих тема са или без наставникове помоћи -правилно изговарање гласова, научених речи и фраза користећи акценат, ритам и интонацију енглеског језика	Свет око нас Српски језик Ликовна култура
MY BODY CHRISTMAS	- препозна и самостално именује поједине делове тела на енглеском језику - презентује цртеж користећи једноставна језичка средства - препозна једноставне исказе упућене од стране наставнице, а у вези са темом наставне јединице - користећи једоставна језичка средства, опише фотографију или цртеж чудовишта или особе - именује делове тела на задатим фотографијама и самостално их понови и препозна -самостално упути честитку за Нову Годину и узврати на исту -препознаје и именује поједине симболе овог празника на енглеском језику	-делови тела, физичка активност, здравље, покрети, спорт, Нова Година и Божић - усмено изражавање садржаја познатих тема са или без наставникове помоћи -правилно изговарање гласова, научених речи и фраза користећи акценат, ритам и интонацију енглеског језика -певање научених песмица и изговарање кратких дијалога и прича -уочавање важности бављења физичком активношћу	Свет око нас Српски језик Физичко васпитање Музичка култура

MY PETS	-препозна и самостално именује поједине домаће животиње -препозна и именује поједине кућне љубимце - препозна и именује поједине дивље животиње - препозна и именује поједине младунце домаћих и дивљих животиња и успешно их повеже са одраслом јединком -самостално опише животињу користећи једноставна језичка средства -примени раније стечена знања приликом описивања животиње једноставним језичким средствима	-домаће и дивље животиње, кућни љубимци, однос према живим бићима, природа - усмено изражавање садржаја познатих тема са или без наставникове помоћи -правилно изговарање гласова, научених речи и фраза користећи акценат, ритам и интонацију енглеског језика	Свет око нас Ликовна култура Српски језик
MY HOUSE	-препозна и именује просторије у кући -препозна и именује поједине комаде намештаја специфичне за одређене просторије (пример: када, софа, кревет) -успешно одговори на кратка и једноставна питања у вези просторија користећи једноставна језичка средства -без већих потешкоћа одговори на питања у вези позиционирања појединих чланова породице и љубимаца у кући/стану -користи раније стечена знања и комбинује их са новим вокабуларом и конструкцијама (чланови породице, бројеви, љубимци)	-просторије у кући, врсте домова, намештај, позиција предмета и људи у простору - усмено изражавање садржаја познатих тема са или без наставникове помоћи -правилно изговарање гласова, научених речи и фраза користећи акценат, ритам и интонацију енглеског језика	Српски језик Ликовна култура Свет око нас
FOOD EASTER	-препознају и именују поједине намирнице -искажу своја осећања према некој намирници користећи једноставне реченице -одговоре на кратка питања о некој намирници користећи кратке изразе -разумеју важност здраве исхране и препознају намирнице које треба или не треба конзумирати често -упуте честитку и одговоре на исту -разумеју основне симболе и одлике Ускрса и како се он прославља у земљама енглеског говорног подручја	-намирнице, здрава исхрана и њена важност, исказивање мишљења о некој храни и другим темама, Ускрс - усмено изражавање садржаја познатих тема са или без наставникове помоћи -правилно изговарање гласова, научених речи и фраза користећи акценат, ритам и интонацију енглеског језика - певање научених песмица и изговарање кратких дијалога и прича -уочавање важности здраве исхране -разумевање различитости у погледу културе и обичаја током религијских празника	Свет око нас Музичка култура Ликовна култура Српски језик Физичко васпитање

I'M EXCITED GOODBYE	-искаже своје осећања користећи кратке и једноставне изразе (ја сам срећан, тужан, гладан..) -искаже да ли је нека друга особа са слике срећна/тужна/гладна.. -одговори кратким и једноставним изразима на једноставна питања у вези тренутног осећања неке особе -упути поздрав за растанак	-исказивање осећања, упућивање поздрава за растанак - усмено изражавање садржаја познатих тема са или без наставникове помоћи -правилно изговарање гласова, научених речи и фраза користећи акценат, ритам и интонацију енглеског језика -учествовање у разговору о различитим осећањима и разумевање да је у реду понекад бити тужан, уплашен и слично	Дигитални свет Српски језик Ликовна култура Музичка култура
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	-Употреба различитих наставних метода и средстава како би се мотивисали и инспирисали ученици различитих нивоа знања, интересовања и способности (аудио и визуелна средства, илустрације, бојење, сецкање и лепљење, повезивање, певање, плес, хорско понављање, итд). -Комбинација различитих облика рада – фронтални, групни, индивидуални – како би се различити ученици који се осећају пријатније у различитим ситуацијама нашли у прилици да учествују са више воље (пример: ученици који не воле да буду у центру пажње и осећају се пријатније када раде у пару или групи ће често имати прилику да тако иураде задатак) -Употреба пројектора и осталих дигиталних помагала у настави како би ученици што чешће имали прилику да путем видеа и сличних материјала што више буду изложени енглеском језику, различитим акцентима и изговорима, итд. -Примена демонстрације је од посебног значаја у првом разреду за наставу енглеског језика јер помаже да се одређене инструкције које ђаци тек усвајају (као и боје, предмети, осећања...) једноставније појасне. -Примена мера индивидуализације у случајевима у којима је процењено да је то неопходно. -Настава у природи или школском дворишту када временски услови то дозвољавају како би се остварила међупредметна корелација (свет око нас, физичко васпитање) у складу са наставном темом (животиње, природа, осећања). -Темпо рада је уједначен и води се рачуна о томе да сви ученици у сваком тренутку буду упослени и учествују. Ученицима са којима се ради индивидуализација се посвећује додатна пажња и пружају додатна објашњења. -Напредак ученика се прати на сваком часу. Ученици се испитују усменим путем у првом разреду – разумевање говора, изговор, формирање једноставних реченица, итд. Ученици су охрабрени да редовно учествују, исказују своје мишљење водећи рачуна о изражавању, не буду у страху да ће погрешити и слично. Ученици су у обавези да доносе књиге на час и да редовно раде домаће задатке који се прегледају на сваком следећем часу. -У појединим активностима је неопходна честа асистенција наставника ученицима са којима се ради индивидуализација или са ученицима који спорије напредују. Са друге стране, ученици који изузетно брзо напредују и обављају своје активности и пре времена се тешко могу упослити узимајући у обзир то да ученици првог разреда још увек не пишу те се већина активности обавља усменим путем. Предлог да се ово реши је да управо ти ученици који брзо напредују буду током трајања активности спојени са ученицима који споро напредују како би их мотивисали и евентуално им пружили неопходну помоћ приликом израде задатака (повезивање, бојење, подебљавање).		

ПРЕДМЕТ: СВЕТ ОКО НАС

РАЗРЕД: ПРВИ
Годишњи фонд часова: 72

Циљ учења: наставе и учења предмета *свет око нас* јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
Ја и други	*препозна и искаже радост, страх, тугу и бес уважавајући себе и друге; *правовремено и примерено ситуацији искаже своје основне животне потребе за храном, водом и одласком у тоалет;	*Основна осећања (радост, страх, туга и бес). *Основне животне потребе (дисање, храна, вода, спавање и потреба за тоалетом). *Сличности и разлике по полу, старости, способностима и интересовањима.	- компетенције за целоживотно учење - рад са подацима и информацијама - решавање проблема
Породични дом, школа	*понаша се тако да уважава различитости својих вршњака и других људи; *придржава се договорених правила понашања у школи и прихвата последице ако их прекрши; *сарађује са вршњацима у заједничким активностима;	Групе људи: породица, школска заједница, разред, одељење, суседи. Права и обавезе чланова група. Правила понашања појединаца и групе. Празници: породични, школски.	- вештина сарадње - дигитална компетенција -решавање проблема - рад са подацима и информацијама
Здравље и безбедност	*прати инструкције одраслих у опасним ситуацијама: поплава, земљотрес, пожар; *својим речима опише пример неке опасне ситуације из свог непосредног окружења; *примењује правила безбедног понашања на путу од куће до школе приликом кретања улицом са и без тротоара и преласка улице;	Здрав начин живота: становање, одевање, исхрана, лична хигијена, рад, одмор. Безбедно понашање у саобраћају на путу од куће до школе (кретање улицом са и без тротоара, прелажење преко улице, безбедно место за игру). Опасне ситуације по живот, здравље и околину, превенција и правилно понашање (у дому и школској средини, саобраћају, током природних непогода).	- еколошка компетенција - компетенције за целоживотно учење

Оријентација у простору и времену	*снађе се у простору помоћу просторних одредница: напред-назад, лево-десно, горе-доле и карактеристичних објеката; *одреди време својих активности помоћу временских одредница: делови дана, обданица и ноћ, дани у недељи, пре, сада, после, јуче, данас, сутра, прекјуче, прекосутра;	Кретање и сналажење у простору у односу на просторне одреднице: напред-назад, лево-десно, горе-доле и карактеристичне објекте. Сналажење у времену у односу на временске одреднице: делови дана, обданица и ноћ, дани у недељи, пре, сада, после, јуче, данас, сутра, прекјуче, прекосутра.	- компетенције за целоживотно учење
Човек ствара	*посматрањем и опипавањем предмета одреди својства материјала: тврдо – меко, провидно – непровидно, храпаво –глатко; *учествује у извођењу једноставних огледа којима испитује природне феномене;	Човек ради и ствара (материјали и средства за рад, производи људског рада). Материјали за израду предмета (дрво, камен, метал, стакло, гума, пластика, папир, тканина) и њихова својства (тврдо-меко, провидно-непровидно, храпаво- глатко).	- еколошка компетенција - компетенције за целоживотно учење

Разноврсност природе	*разликује природу од производа људског рада на примерима из непосредног окружења; *препознаје облике појављивања воде у непосредном окружењу: потоци, реке, баре, језера; *препознаје изглед земљишта у непосредном окружењу: равница, брдо, планина; *идентификује биљке и животиње из непосредног окружења на основу њиховог спољашњег изгледа; *уочава разноврсност биљака и животиња на основу спољашњег изгледа; *препознаје главу, труп, руке и ноге као делове тела и њихову улогу у његовом свакодневном животу; *препознаје улогу чула вида, слуха, мириса, укуса и додира у његовом свакодневном функционисању и сазнавању окружења; *штеди воду и одлаже отпад на предвиђена места; *се понаша тако да не угрожава биљке и животиње у непосредном окружењу; *повезује резултате учења и рада са уложеним трудом.	Сунчева светлост и топлота. Основна својства ваздуха: провидност, мирис, кретање. Облици појављивања воде: потоци, реке, баре, језера, киша, снег. Облици појављивања воде у непосредном окружењу. Основна својства воде: укус, мирис, провидност, раствара поједине материјале. Изглед земљишта: равница, брдо, планина. Изглед земљишта у непосредном окружењу. Основна својства земљишта: боја, растреситост, влажност; Карактеристичне биљке и животиње у непосредном окружењу. Изглед и делови тела биљака. Изглед и делови тела животиња на примерима сисара, птица, риба, инсеката. Човеково тело – делови тела (глава, труп , руке и ноге) и чула (вида, слуха, укуса, мириса и додира). Значај воде, ваздуха, земљишта, сунчеве светлости и топлоте за живот биљака, животиња/човека. Одговоран однос човека према животној средини (штедња воде, одлагање отпада на предвиђена места, брига о биљкама и животињама).	- еколошка компетенција - компетенције за целоживотно учење

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	Основна осећања (радост, страх, туга и бес). Основне животне потребе (дисање, храна, вода, спавање и потреба за тоалетом). Сличности и разлике по полу, старости, способностима и интересовањима. Групе људи: породица, школска заједница, разред, одељење, суседи. Права и обавезе чланова група. Правила понашања појединаца и групе. Празници: породични, школски. Здрав начин живота: становање, одевање, исхрана, лична хигијена, рад, одмор. Безбедно понашање у саобраћају на путу од куће до школе (кретање улицом са и без тротоара, прелажење преко улице, безбедно место за игру). Опасне ситуације по живот, здравље и околину, превенција и правилно понашање (у дому и школској средини, саобраћају, током природних непогода). Кретање и сналажење у простору у односу на просторне одреднице: напред-назад, лево-десно, горе-долеи карактеристичне објекте. Сналажење у времену у односу на временске одреднице: делови дана, обданица и ноћ, дани у недељи, пре, сада, после, јуче, данас, сутра, прекјуче, прекосутра. Човек ради и ствара (материјали и средства за рад, производи људског рада). Материјали за израду предмета (дрво, камен, метал, стакло, гума, пластика, папир, тканина) и њиховасвојства (тврдо-меко, провидно-непровидно, храпаво- глатко). Сунчева светлост и топлота. Основна својства ваздуха: провидност, мирис, кретање. Облици појављивања воде: потоци, реке, баре, језера, киша, снег. Облици појављивања воде у непосредном окружењу. Основнасвојства воде: укус, мирис, провидност, раствара поједине материјале. Изглед земљишта: равница, брдо, планина. Изглед земљишта у непосредном окружењу. Основнасвојства земљишта: боја, растреситост, влажност; Карактеристичне биљке и животиње у непосредном окружењу. Изглед и делови тела биљака. Изглед и делови тела животиња на примерима сисара, птица, риба, инсеката. Човеково тело–делови тела (глава, труп , руке и ноге) и чула (вида, слуха, укуса, мириса и додира). Значај воде, ваздуха, земљишта, сунчеве светлости и топлоте за живот биљака, животиња/човека. Одговоран однос човека према животној средини (штедња воде, одлагање отпада на предвиђена места, брига о биљкама и животињама).

ПРЕДМЕТ: МУЗИЧКА КУЛТУРА

РАЗРЕД: ПРВИ
Годишњи фонд часова: 72

Циљ учења: наставе и учења предмета *музичка култура* је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције

Слушање музике	*објасни својим речима утиске о слушаном делу, особине тона, доживљај прегласне музике и њеног утицаја на тело и зашто је тишина важна; *разликује одабране звукове и тонове, певање/свирање; хор/један певач/група певача; оркестар/један свирач/група свирача, боју различитих певачких гласова и инструмената и музичке изражајне елементе; *препозна музички почетак и крај и понављање теме или карактеристичног мотива у слушаном делу; *повезује музичко дело у односу на њему блиске ситуације, врсту гласа и боју инструмента са карактером дела; *поштује договорена правила понашања при слушању музике; *користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука; *изговара у ритму уз покрет бројалице; *пева по слуху песме различитог садржаја и расположења; *пева по слуху уз покрет народне песме, музичке игре; *примењује правилан начин певања и договорена правила понашања у групном певању и свирању; *свира по слуху звучне ономатопеје и илустрације, ритмичку пратњу уз бројалице и песме, једноставне аранжмане, свирачке деонице у музичким играма; *повезује почетне тонове песама-модела и једноставних наменских песама са бојама, ритам са графичким приказом; – објашњава својим речима доживљај свог и туђег извођења; – учествује у школским приредбама и	Уметничка музика у цртаним и анимираним филмовима. Однос звук – лик, музика – радња. Композиције које илуструју различита осећања. Звук и тон (извори). Звуци тела (пулс, куцање срца, дисање...). Звуци из природе и окружења. Звучни знак (школско звоно, аутомобилска сирена...). Тон: боја (различити гласови и инструменти), трајање (кратак – дуг), јачина (гласан – тих), висина (висок – дубок). Тишина и одсуство звука. Композиције које илуструју различите боје људског гласа и инструмената. Музички дијалог (хор, глас и хор, глас и инструмент, два гласа, два инструмента, један свирач, група свирача, оркестар). Различити жанрови везани за ситуације значајне за ученике (празници, приредбе, свечаности, рођендани, венчања, новогодишње и божићне песме...). Музичка прича. Карактер дела и елементи музичке изражајности (условљеност). Музички бонтон. Музика и здравље. Носиоци звука (це-де плејер, ем пе 3 плејер, рачунар...).	* комуникација на матерњем језику *међуљудска и грађанска компетенција

Извођење музике	*ствара звучне ефекте, покрете уз музику, мању ритмичку целину помоћу различитих извора звука, ритмичку пратњу за бројалице, песме и музичке игре помоћу различитих извора звука, музичко питање и одговор на ритмичким удараљкама, једноставну мелодију на крађи задати текст; *изабере према литерарном садржају одговарајући музички садржај.	Изговор бројалице у ритму уз покрет – пљескање, пуцкетање прстима, корачање, дланом о надланицу, ударом о клупу. Звучне ономатопеје и илустрације. Држање тела и дисање – правилан начин певања. Правилна дикција – изговарање брзалица и бројалица. Певање песама по слуху различитог садржаја и карактера. Певање песама уз покрет – песме уз игру и народне песме. Певање модела и наменских песама и повезивање њихових почетних тонова уз боју (до-зелено, ре-браон, ми-жуто, фа-плаво и сол-црвено). Дечји ритмички инструменти и начиина свирања на њима. Свирање по слуху пратње уз бројалице и песме – пулс, ритам, груписање удара. Певање и извођење музичких игара уз свирање на дечјим инструментима – песме уз игру, дидактичке игре, музичке драматизације. Свирање инструменталних аранжмана на дечјим ритмичким инструментима и на алтернативним изворима звука. *Музички бонтон	*учење како се учи *културно изражавање *математичка писменост *учење како се учи *решавање проблема

Музичко стваралаштво	*самостално и уз помоћ направи ритмицки инструмент. *Импровизује пљеском ритам *Изведе покрете у ритму музике *Препознај езвуке различитих инструмената	*Израда дечјих ритмичких инструмената од различитих материјала. *Стварање звукова из непосредне околине и природе спонтаном или договореном импровизацијом. *Креирање сопствених покрета уз музику која се изводи или слуша. *Стварање звучних ефеката и једноставне ритмичке пратње користећи различите изворе звука. *Бирање инструмената на основу звука и стварање једноставне ритмичке пратње уз бројалице, песме и музичке игре. *Стварање мањих ритмичких целина на основу музичког искуства – изговором у ритму, различитим покретима, предметима и дечјим ритмичким инструментима. *Стварање музичких питања и одговора на дечјим ритмичким инструментима у дијалогу. *Стварање једноставне мелодије на крађи текст.	*међуљудска и грађанска компетенција * решавање проблема

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	Слушање вокално – инструменталних композиција за децу и кратких инструменталних композиција различитог садржаја, облика и расположења, као и музичких игара. Слушање народних песама и игара Певање песама различитог садржаја и расположења, традиционалне и уметничке музике по слуху и из нотног текста, примерене гласовним могућностима и узрасту ученика. Певање и извођење музичких игара. Певање и свирање наменских песама. Усвајање музичког писма и музичког речника разноликим ритмичким и мелодијским вежбањима. Свирање пратње за бројалице, песме, игре на ритмичким дечијим инструментима. Савладавање тонске висине на мелодијским инструментима. Свирање песама на мелодијким инструментима. На основу искуства у извођењу музике, препознати и свирати делове песама. Певање песама различитог садржаја и расположења, традиционалне и уметничке музике по слуху и из нотног текста, примерене гласовним могућностима и узрасту ученика. Певање и извођење музичких игара. Певање и свирање наменских песама. Усвајање музичког писма и музичког речника разноликим ритмичким и мелодијским вежбањима. Свирање пратње за бројалице, песме, игре на ритмичким дечијим инструментима. Савладавање тонске висине на мелодијским инструментима. Свирање песама на мелодијким инструментима. На основу искуства у извођењу музике, препознати и свирати делове песама

ПРЕДМЕТ: МАТЕМАТИКА

РАЗРЕД: ПРВИ
Годишњи фонд часова: 180

Циљ учења: Циљ наставе и учења математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
Геометрија - положај, величина и облик предмета; линије	*одреди међусобни положај предмета и бића и њихов положај у односу на тло; *упореди предмете и бића по величини; *уочи и именује геометријске облике предмета из непосредне околине; *именује геометријска тела и фигуре; *групише предмете и бића са заједничким својством; *сложи/разложи фигуру која се састоји од познатих облика;	*Просторне релације. *Величина предмета и бића. *Геометријска тела: лопта, коцка, квадар, ваљак, пирамида и купа. *Геометријске фигуре: круг, правоугаоник, квадрат и троугао. *Права, крива и изломљена линија. *Затворена и отворена линија. *Тачка и линија. *Дуж.	- за целоживотно учење - вештина комуникације - вештина сарадње - решавање проблема

Природни бројеви од 100	*разликује: криву, праву, изломљену, затворену и отворену линију; *црта праву линију и дуж помоћу лењира; *броји унапред и уназад и са прескоком; *прочита, запише, упореди и уреди бројеве прве стотине и прикаже их на бројевнојправој; *користи редне бројеве; *разликује парне и непарне бројеве, одреди највећи и најмањи број, претходника и следбеника; *користи појмове: сабирак, збир, умањеник, умањилац, разлика; *сабира и одузимадва једноцифрена броја не записујући поступак; *сабира и одузима до 100 без прелазапреко десетице; *раставиброј на сабирке и примени замену места и здруживање сабиракаради лакшег рачунања; *реши текстуални задатак са једном операцијом; *разликује новчане апоене до 100 динара и упореди њихову вредност; *уочи правило и одреди следећи члан започетог низа; *прочита и користи податке са једноставнијег стубичног и сликовног дијаграма или табеле; *измери дужину задатом, нестандардном јединицом мере; *преслика тачке и фигуре у квадратној мрежи на основу задатог цртежа	*Бројање, писање и читање бројева. *Приказивање бројева помоћу тачака на бројевној правој. *Упоређивање бројева. *Редни бројеви. *Сабирање и одузимање бројева у оквиру 20 и приказивање на бројевној правој. *Сабирање и одузимање бројева до 100 без прелаза преко десетице и приказивање на бројевној правој. *Својства сабирања. *Откривање непознатог броја у једнакостима с једном операцијом.	- рад са подацима и информацијама - дигитална компетенција - естетска компетенција - за целоживотно учење - вештина комуникације - вештина сарадње - решавање проблема

Мерење и мере	*разликује новчане апоене до 100 динара и упореди њихову вредност; *уочи правило и одреди следећи члан започетог низа; *прочита и користи податке са једноставнијег стубичног и сликовног дијаграма или табеле; *измери дужину задатом, нестандардном јединицом мере; *преслика тачке и фигуре у квадратној мрежи на основу задатог упутства.	*Мерење дужине нестандардним јединицама мере. * Динар, кованице и новчанице до 100 динара.	- дигитална компетенција - естетска Компетенција - за целоживотно учење - вештина комуникације - вештина сарадње - решавање проблема - рад са подацима и информацијама - дигитална компетенција - естетска компетенција

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	-На основу претходних искустава уочити различите односе међу предметима (горе-доле, изнад-испод, уз-низ, лево-десно, напред-између-назад, веће-мање, шире-уже, више-ниже). Приказивањем модела, уочавањем, цртањем (на квадратној мрежи, лењиром, шестаром), бојењем, спајањем делова, прављењем модела, упоређивањем, процењивањем ученици се упознају са геометријским фигурама и телима као и кроз презентације и ИКТ, вршњачко учење, проблемске ситуације, амбијентално учење, огледе, организовање изложби, посете, самостално закључивање, осмишљавањем, планирањем, ученици развијају креативност, критичко мишљење и способност да успешно примењују стечена знања у животу. - Слободно пребројавање (школског намештаја, дечака, девојчица, куглица на рачунаљкама, штапића, жетона...). Приказивањем слика, формирати појам скупа и елемената. Кроз игру „Математички чаробњаци“, издвајати разне примере скупова - груписати на основу заједничких својстава (воћа, играчака, школског прибора, геометријских фигура...). Приказивањем и посматрањем једнакобројних скупова, ради формирања појмова бројева, полазећи од предмета из непосредне околине логички их повезујући у парове (ваза и цвеће, гумица и оловка, блок и четкица...). Набрајањем појединачног (један нос, једна глава, једно Сунце, један Месец...) формирати појам једночланог скупа; цртање и читање броја 1. По истом прнципу формирати појмове бројева прве десетице. Цртањем „ајкулиних уста“, усвајају се релације > и < .-Посматрањем закључити да је отвор релација (ајкулиних уста) увек окренут ка већем броју. Добројавањем изградити појам сабирања, употребу знака + и усвјити термине сабирци и збир. Одбројавањем изградити појам одузимања, употребу знака – и усвојити термине умањеник, умањилац и разлика. Читање и записивање знака +, – и =. Сликовитим приказивањем подстаћи ученике да се сналазе на бројевној правој (читање, записивање, упоређивање, сабирање и одузимање бројева скупа N и N0, уочавање броја за један мањи (претходник) и за један већи (следбеник)). Посматрањем, пребројавањем и записивањем броја елемената скупа (0-9) увести појам цифре и једноцифрених бројева (знак за број је цифра, као што је слово знак за глас). Кроз игру „Нађи пара“ усвојити појам пар - непар, издвајањем парних и непарних бројева прве десетице закључити да се први завршавају цифрама 0, 2, 4, 6 и 8, а други цифрама 1, 3, 5, 7 и 9. Путем игре „Замени место са паром из клупе“, цртежа, усвојити својства сабирања и одузимања. Сликовитим приказивањем кроз различите примере уочити везу сабирања и одузимања, као и термине за толико већи/мањи број. По истом прнципу усвојити двоцифрене бројеве. Кроз вршњачко учење, видео презентације, употребу ИКТ-а, занимљиве, логичке, сложене текстуалне задатке, истраживачким радом (самостално, у пару, групи) оспособити ученике да примењују операције сабирања и одузимања. Кроз самостално решавање задатака, претраживање интернета и школске библиотеке, критичко размишљање и доношење закључака, презентацију припремљених садржаја, испитивањем проблемских ситуација, прављењем паноа, аргументованим и конструктивним радом, ученици развијају свест о утицају математике на културу, науку и технолошки развој друштва и у складу са тим делују, примењујући стечена знања у животу. -Слободним процењивањем (одокативно), мерењем предмета из околине (канапом-дужину учионице, ходника и дворишта, кораком-растојање између клупа, два дрвета, стопом-ширину врата, лактом-дужину стола, табле, ширину прозора, шаком-дужину књиге, свеске, пернице) и приказивањем различитих модела метра формирати појам дужине. По истом принципу обрадити и новчане вредности, прављењем модела, кроз проблемске ситуације, кроз друштвене игре, квизове, презентације, уочавањем, закључивањем, повезивањем чињеница, вршњачким учењем, тематским посетама ученици долазе до нових сазнања и примењују стечена знања у конкретним ситуацијама.

ПРЕДМЕТ:ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

РАЗРЕД: ПРВИ
Годишњи фонд часова: 108

Циљ учења: наставе и учења предмета физичко и здравствено васпитање је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
Физичке способности	*примени једноставне, двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања);	Вежбе за развој снаге. Вежбе за развојпокретљивости. Вежбе за развој издржљивости. Вежбе за развој брзине. Вежбе за развој координације.	*вештину комуникације, *одговоран однос према здрављу, *естетичку компетенцију, *иницијативност, *предузимљивост, *одговоран однос према околини,

Моторичке вештине (Ходање и трчање; Скакање и прескакање; Бацања и хватања; Пузања, вишења, упори и пењања; Вежбе на тлу; Вежбе равнотеже; Вежбе са реквизитима; Плес и ритмика; Полигони)	*правилно изведе вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; *комбинује и користи усвојене моторичке вештине у игри и у свакодневном животу; *одржава равнотежу у * примени једноставне, двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања); * правилно изведе вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; * комбинује и користи усвојене моторичке вештине у игри и у свакодневном животу; *одржава равнотежу у различитим кретањима; *разликује правилно од неправилног држања тела и правилно држи тело; *примењује правилну технику дисања приликом вежбања; *изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу; *игра дечји и народни плес; *користи основну терминологију вежбања; *поштује правила *прихвати сопствену победу и пораз;	Ходање: – кратким корацима, – дугим корацима, – у различитом ритму, – ходање са реквизитом, – ходање са променом, правца и смера. Техника трчања: – трчање преко препрека, – трчање са променом правца и смера, – брзо трчање 20 м са стартом из различитих почетних положаја, – игре са коришћењем научених облика ходања и трчања. Поскоци у месту. Поскоци у кретању. Скакања удаљ. Скакања увис. Прескакање дуге вијаче. Вежбе скакања и прескакања упором рукама. Игре уз коришћење различитих облика скакања и прескакања. Бацање лоптице из места у даљину и у циљ. Бацање лоптице из кретања. Бацање лопте увис. Вођење лопте. Додавање лопте. Игре са вођењем, додавањем лопте и гађањем у циљ	*вештину комуникације, *сарадње, *коришћење релевантних и поузданих података и информација, *дигиталну компетенцију, *одговорно учешће у демократском друштву, *одговоран однос према здрављу, *естетичку компетенцију, *иницијативност, *предузимљивост, *одговоран однос према околини, *позитиван и одговоран однос према учењу, *међусобно помагање, *толеранција у групи, *такмичарски дух. *доприноси постизању договора о правилима заједничког рада и придржава их се током рада *ученик уме да организује простор и управља временом *уважава саговорника, изражава ставове, мишљења и осећања. *ученик проналази и осмишљава могућа решења проблемске ситуације

Физичка и здравствена култура (Култура вежбања и играња; Здравствено васпитање)	*уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; *наведе делове свога тела и препозна њихову улогу; *уочи промену у расту код себе и других; *уочи разлику између здравог и болесног стања; *примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања; *одржава личну хигијену; *учествује у одржавању простора у коме живи и борави; *схвати значај коришћења воћа у исхрани; *правилно се понаша за столом.	*Вежбам безбедно. *Чувам своје и туђе ствари. *Правила елементарних игара. *Некад изгубим, а некада. победим. *Навијам фер. *Упознај своје тело. *Растемо. *Видим, чујем, осећам. *Моје здравље. *Ко све брине о мом здрављу. *Лична хигијена. *Хигијена простора у коме живим. *Хигијена простора у коме вежбам. *Животне намирнице и правилна исхрана. *Заједно за столом.	* разуме значај правилне исхране у очувању здравља *естетичку компетенцију, *коришћење релевантних и поузданих података и информација, *вештину комуникације

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	- На свим часовима, као и на другим организационим облицима рада, посебан акценат се ставља на: развијање физичких способности кроз примену једноставних, двоставних општеприпремних вежби (вежби обликовања) – вежбе за развој снаге, покретљивости, издржљивости, брзине и координације; подстицању ученика на самостално вежбање и учвршћивање правилног држања тела. - Усвојене моторичке вештине треба да омогуће ученицима њихову примену у свакодневним и специфичним животним ситуацијама. Ученицима који нису у стању да усвоје неке од садржаја, задају се слична али лакша вежбања од предвиђених или предвежбе. Уколико ученик не достигне предвиђени ниво моторичке вештине, оставља се могућност да исти достигне у наредном периоду. Усаваршавање неких моторичких задатака је континуирани процес без обзира на садржаје програма (техника ходања, трчања, примена научене игре итд.). У раду са напреднијим ученицима реализују се проширени садржаји. Кроз процес реализације програма неопходно је пратити способности ученика за различите физичке активности. Различити облици ходања и трчања уз правилно држање тела: брзо-полако на предњем и задњем делу стопала; са високим подизањем колена; забацивањем ногу назад;са променом ритма и темпа; кретање кратким и дугим корацима; на прстима и петама уз узручење са истезањем тела;(користити обележене линије на спортским теренима са и без препрека-палице и вијаче поређане на једном делу сале или спољних терена). Трчање уз правилно постављање стопала и правилан рад руку; укрштањем ногу и уназад из различитог положаја (седећи, лежећи, чучећи). Правилно трчи варијантама технике трчања на кратке, средње и дуге стазе и мери резултат. Ходање и трчање напред и назад на различитим деловима стопала са променом правца кретања, са променом темпа у комбинацији са чучњевима; игре са различитим облицима ходања и трчања (Ледени чикица, жмурке, хваталице);брзо трчање на 30 метара; трчање на 40 метара уз промену темпа и правца кретања; брзо трчање на 40 метара са поласком из високог положаја и чучња; рад на техници трчања у месту и у кретању; трчање краћим и дужим кораком; техника високог и ниског старта; спринт на деоницама од 50 метара; штафетно трчање (стартови из различитог положаја);организовати игре са различитим облицима ходања и трчања. Скокови и поскоци у месту, напред, назад, бочно, суножно, једноножно; прескакање реквизита поређаних на тлу (палице, вијаче, нацртане линије); скокови са једне на другу ногу; скок са окретом за 900; наизменични поскоци (Школице, Ластиш). Скок удаљ и скок увис; прескакање вијаче; прескакање реквизита поређаних у низу или кругу (канал, рупа); упор и одскок на шведску клупу; прескакање препрека различите висине и удаљености; прескакање вијаче у покрету са променом брзине, окретања и трчања; скок увис (прекорачном техником)и скок удаљ (згрчном техником) као и усавршавање ових техника. Правилно хватање и бацање лоптице јачом и слабијом руком из места и у циљ (оквир од шведског сандука, обележени циљ на зиду...). Бацање лопте увис и после њеног одбијања од тло хватање обема рукама: уз цео окрет, после пљеска рукама, затварања очију, чучња, седа; вођење лопте у месту и ходању; додавање лопте у паровима, у месту, са груди и изнад главе; гађање лоптом у импровизовани кош или гол једном и са обе руке. Вођење лопте са једном и другом руком; вођење у месту и трчању; бацање лоптице у покретан циљ; бацање медицинки једном или обема рукама: са рамена, преко главе. - Ова наставна област реализује се кроз све организационе облике рада, наставне области и теме уз практичан рад. Ученици стичу знања, вештине, ставове и вредности о вежбању (основним појмовима о вежби, како се неко вежбање изводи и чему конкретна вежба и вежбање служи), физичком васпитању, спорту и здрављу. Основне информације о вежбању и здрављу преносе се непосредно пре, током и након вежбања на часу. Ова наставна област обухвата: формирање правилног односа према физичком вежбању и здрављу; развијање и неговање другарства; препознавање негативних облика понашања у игри и др. Поред наведеног у овој области потребно је радити на: неговању патриотских вредности (народне традиције и мултикултуралности); формирању правилног односа према различитостима, чувању личне и школске имовине, неговању друштвених вредности итд. Ради развоја и практиковања здравог начина живота, развоја свести о важности сопственог здравља и безбедности, о потреби неговања и развоја физичких способности, као и превенције насиља, наркоманије, малолетничке делинквенције, школа у оквиру Школског програма реализује недељу школског спорта. Недеља школског спорта обухвата: - физичке активности прилагођене узрасту и могућностима ученика; - културне манифестације са циљем промоције физичког вежбања, спорта и здравља (ликовне и друге изложбе, фолклор, плес, музичко-спортске радионице...);

ПРЕДМЕТ: ЛИКОВНА КУЛТУРА

РАЗРЕД: ПРВИ
Годишњи фонд часова: 36

Циљ учења: Циљ наставе и учења предмета ликовна култура је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
Ликовна култура и окружење	*опише, својим речима, визуелне карактеристике по којима препознаје облике и простор; *пореди своје утиске и утиске других о уметничким делима, изгледу објеката/предмета и облицима из природе и окружења; *одреди, самостално и у сарадњи са другима, положај облика у простору и у равни; *црта	-Простор. Отворени и затворени простор, природа и простор који је човек обликовао. Карактеристичне визуелне одлике по којима се препознаје врста простора. Значај чувања споменика или значајних објеката у најближем окружењу. Значај уређења простора у коме ученик борави. -Уметничка занимања и продукти. Сликар – слика, вајар – скулптура, фотограф – фотографија... Изглед употребних предмета које су дизајнирали уметници. -Установе културе (биоскоп, музеј, галерија, позориште, библиотека…). Правила понашања и облачења у различитим установама културе, договорена правила понашања.	*одговоран однос према здрављу *одговоран однос према околини *рад с подацима и информацијама *решавање проблема

Односи у видном пољу	*различитим подлогама и форматима папира; *користи материјал и прибор у складу са инструкцијама; *обликује једноставне фигуре од меког материјала; *одабере, самостално, начин спајања најмање два материјала; *преведе једноставне појмове и информације у ликовни рад; *изрази, материјалом и техником по избору, своје замисли, доживљаје, утиске, сећања и опажања;	-Облици. Облици из природе, облици које је створио човек, правилни и неправилни облици. Својства облика (цело, део, велико, мало, високо, ниско, краће, дуже, уско, широко, светло, тамно, обојено, безбојно, једнобојно, шарено, меко, тврдо, глатко, храпаво, обло, рогљасто). -Положај облика у простору и у равни (горе, доле, између, испод, у, на, испред, иза, усправно, положено, косо, лево, десно). -Кретање. Покретни и непокретни облици. Кретање бића и машина. Смер кретања облика (налево, надесно, нагоре и надоле). Безбедност у саобраћају – илузија величине покретних и непокретних објеката у односу на удаљеност од посматрача. -Светлост и сенка. Природни и вештачки извори осветљења. Промена осветљености у току дана. Изглед облика и сенке у зависности од осветљења.	*сарадња *дигитална компетенција *компетенција за учење *одговорно учешће у демократском друштву *естетичка компетенција *комуникација *предузимљивост и оријентација ка предузетништву

Обликовање	*преобликује, сам или у сарадњи са другима, употребне предмете мењајући им намену; *изрази познате појмове мимиком и покретом тела, без звука	-Материјал и прибор. Поступци правилног и безбедног руковања и одржавања материјала, прибора и радне површине, значај одржавања хигијене и безбедног руковања прибором. -Обликовање скулптуре. Обликовање меких материјала поступком додавања. Спајање разноврсних материјала. -Обликовање цртежа. Врсте линија (отворена, затворена, права, крива, светла, тамна, широка, уска, дугачка, кратка, непрекинута, испрекидана, груба, нежна, спирална, таласаста, степенаста...). Изражајна својства линија у односу на материјал и прибор. -Обликовање слике. Боја природних облика и боја облика које је створио човек. Изражајна својства боје у односу на материјал и прибор. -Преобликовање. Предмети и материјал погодни за преобликовање (оштећени предмети, амбалажа, остаци тканина...). -Различите информације као мотивација за стваралачки рад. Природа и непосредно окружење; машта и стварни догађаји; приче, песме и текстови из књига и часописа за децу и уџбеника, уметничка дела...	*естетичка компетенција *сарадња

Споразумевање	*повеже одабрану установу културе са њеном наменом; *поштује договоре и правила понашања и облачења приликом посете установама културе.	-Читање визуелних информација. Илустрација у дечјим књигама и уџбеницима. Стрип. Цртани и анимирани филм – традиционално урађени (слободоручно обликовани или нацртани ликови) и савремени (урађени у апликативном програму). Прича у цртаном и анимираном филму. Изглед места и ликова. -Знак. Графички знак (ноте, слова и цифре), гестовни и звучни знак. Лепо писање. Украсна слова. -Традиција. Празници и украшавање. -Невербално изражавање. Пантомима, игре, перформанс.	*естетичка компетенција *рад с подацима и информацијама *сарадња

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	-Простор. Отворени и затворени простор, природа и простор који је човек обликовао. Карактеристичне визуелне одлике по којима се препознаје врста простора. Значај чувања споменика или значајних објеката у најближем окружењу. Значај уређења простора у коме ученик борави. Уметничка занимања и продукти. Сликар – слика, вајар – скулптура, фотограф – фотографија... Изглед употребних предмета које су дизајнирали уметници. Установе културе (биоскоп, музеј, галерија, позориште, библиотека…). Правила понашања и облачења у различитим установама културе, договорена правила понашања. - Облици. Облици из природе, облици које је створио човек, правилни и неправилни облици. Својства облика (цело, део, велико, мало, високо, ниско, краће, дуже, уско, широко, светло, тамно, обојено, безбојно, једнобојно, шарено, меко, тврдо, глатко, храпаво, обло, рогљасто). Положај облика у простору и у равни (горе, доле, између, испод, у, на, испред, иза, усправно, положено, косо, лево, десно). Кретање. Покретни и непокретни облици. Кретање бића и машина. Смер кретања облика (налево, надесно, нагоре и надоле). Безбедност усаобраћају – илузија величине покретних и непокретних објеката у односу на удаљеност од посматрача. Светлост и сенка. Природни и вештачки извори осветљења. Промена осветљености у току дана. Изглед облика и сенке у зависности од осветљења. - Материјал и прибор. Поступци правилног и безбедног руковања и одржавања материјала, прибора и радне површине, значај одржавања хигијене и безбедног руковања прибором. Обликовање скулптуре. Обликовање меких материјала поступком додавања. Спајање разноврсних материјала. Обликовање цртежа. Врсте линија (отворена, затворена, права, крива, светла, тамна, широка, уска, дугачка, кратка, непрекинута, испрекидана, груба, нежна, спирална, таласаста, степенаста...). Изражајна својства линија у односу на материјал и прибор. Обликовање слике. Боја природних облика и боја облика које је створио човек. Изражајна својства боје у односу на материјал и прибор. Преобликовање. Предмети и материјал погодни за преобликовање (оштећени предмети, амбалажа, остаци тканина...). Различите информације као мотивација за стваралачки рад. Природа и непосредно окружење; машта и стварни догађаји; приче, песме и текстови из књига и часописа за децу и уџбеника, уметничка дела... - Читање визуелних информација. Илустрација у дечјим књигама и уџбеницима. Стрип. Цртани и анимирани филм – традиционално урађени (слободоручно обликовани или нацртани ликови) и савремени (урађени у апликативном програму). Прича у цртаном и анимираном филму. Изглед места и ликова. Знак. Графички знак (ноте, слова и цифре), гестовни и звучни знак. Лепо писање. Украсна слова. Традиција. Празници и украшавање. Невербално изражавање. Пантомима, игре, перформанс. Ученик развија способност да изрази познате појмове мимиком и покретом тела, без звука, да повеже одабрану установу културе са њеном наменом, да поштује договоре и правила понашања и облачења приликом посете установама културе...

ПРЕДМЕТ: ДИГИТАЛНИ СВЕТ

РАЗРЕД: ПРВИ
Годишњи фонд часова: 36

Циљ учења: наставе и учења предмета Дигитални свет је развијање дигиталне компетенције ученика ради њиховог оспособљавања за безбедну и правилну употребу дигиталних уређаја за учење, комуникацију, сарадњу и развој алгоритамског начина размишљања.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
Дигитално друштво	* препозна дигиталне уређаје из окружења и именује неке од њих; *наведе неке од животних ситуација у којима дигитални уређаји олакшавају обављање послова; *упореди начине рада и живота људи пре и после појаве дигиталних уређаја; * упореди начине креативног изражавања са дигиталним уређајима и без њих; *користи дигиталне уџбенике за учење (самостално и/или уз помоћ наставника); *упореди дигитални и папирни уџбеник	*Различит изглед дигиталних уређаја. *Дигитални уређаји у различитим занимањима. *Учење уз помоћ дигиталних уџбеника. *Креативно изражавање са дигиталним уређајима и без њих. *Комуникација посредством дигиталних уређаја. *Дигитални уређај и паметни дигитални уређај. *Коришћење дигиталних уређаја за повећање прилика за учење и стицање искуства ученика у области науке, културе и уметности.	*одговорно учешће у демократском друштву *одговорно учешће у демократском друштву *рад с подацима и информацијама *сарадња

Безбедно коришћење дигиталних уређаја	*упореди традиционалне видове комуникације са комуникацијом посредством дигиталних уређаја; *наведе неке од карактеристика „паметног“ дигиталног уређаја; *наведе на који начин дигитални уређаји могу да допринесу упознавању културне баштине; *наведе основна правила за коришћење дигиталних уређаја како не би угрозио здравље; *наведе неке од здравствених ризика везаних за прекомерно или неправилно коришћење дигиталних уређаја; *доведе у везу начин одлагања електронског отпада са загађењем животне средине; *наброји основне податке о личности; *објасни зашто саопштавање података о личности представља ризично понашање при комуникацији помоћу дигиталних уређаја; *именује особе или институције којима се треба обратити за помоћ у случају контакта са непримереним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин; *наведе основне препоруке за руковање дигиталним уређајем на одговоран начин (примена мера физичке заштите) и објасни зашто је важно примењивати их;	*Дигитални уређај и наше здравље (вид, положај тела, време пред екраном, дигитални уређај као отпад). *Подаци о личности и њихова заштита при комуникацији помоћу дигиталних уређаја. *Помоћ у случају контакта са непримереним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин. *Одговорно руковање дигиталним уређајем (мере физичке заштите, коришћењелозинке).	*одговорно учешће у демократском друштву *одговорно учешће у демократском друштву *компетенција за учење *сарадња

Алгоритамски начин размишљања	*анализира једноставан познати поступак/активност и предлаже кораке за његово спровођење; *протумачи симболе познатог/договореног значења и спроведе поступак описан њима; *уочи и исправи грешку у симболима израженом упутству (алгоритму), провери ваљаност свог решења и по потреби га поправи (самостално или сарадднички); *доведе у везу алгоритам и понашање дигиталног уређаја.	*Разлагање проблема на мање целине. *Осмишљавање корака који воде до решења једноставног проблема. *Тумачење постојећих и креирање алгоритама изражених симболима. *Уочавање и исправљање грешака у алгоритму. *Тумачење понашања дигиталног уређаја у односу на приказани алгоритам	*одговорно учешће у демократском друштву *компетенција за учење *рад с подацима и информацијама *сарадња
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	Наведене исходе могуће је остварити са различитим нивоима расположивости дигиталних уређаја намењених за коришћење од стране ученика, укључујући и могућност да само наставник располаже дигиталним уређајем. Уколико наставник има на располагању одговарајуће дигиталне уређаје (рачунаре, таблете, мобилне телефоне, роботе и друге физичке дигиталне уређаје...), ученици треба да их користе на начин који директно доприноси остваривања дефинисаних исхода учења. Вероватно је да ученици имају искуства са коришћењем дигиталних уређаја. Од изузетног је значаја да та искуства наставник увиди и уважи. Ученици могу бити вешти корисници технологије, али то не значи да су и компетентни у овој области. У том смислу, наставник има слободу да наставу организује у складу са техничким могућностима, предзнањима и потребама својих ученика. Током реализације наставе, рад наставника мора бити континуирано усмерен ка смањивању дигиталног јаза. Важно је да наставници помогну ученицима да увиде да технологија није свима једнако доступна, те да немогућност приступа технологији може да угрози одређене групе или појединце у друштву. Отуда је неопходно да наставник, пре него што планира конкретне активности учења, уочи постојање ученика који би, због ограниченог приступа технологији, могли да буду искључени или у неповољном положају. На пример, ако наставник предвиђа коришћење апликације на таблету или мобилном телефону, он мора да буде сигуран да те активности нису неповољне за ученике који немају приступ таквој технологији код куће. Обавезивање ученика да користе наставне материјала за које им је потребан приступ интернету од куће неправедно је према онима који га немају. За такве ученике наставник мора да обезбеди алтернативу – могућност приступа школским дигиталним уређајима, пре или после наставе. Значајно је и да наставник упозна ученике са стереотипом да је бављењем информатиком и програмирањем поље рада резервисано за мушку популацију и да га демантује кроз навођење адекватних примера .	

ПРЕДМЕТ: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

РАЗРЕД: ПРВИ
Годишњи фонд часова: 36

Циљ учења: Општи циљ предмета Грађанско васпитање је постицање развија личности и социјалног сазнања код ученика првог разреда основне школе . Овај предмет треба да пружи могућност ученицима да постану активни учесници у процесу образовања и васпитања, и да изграде сазнања, умења, способности и вредности неопходне за формирање аутономне , компетентне, одговорне и креативне личности, отворене за договор и сарадњу.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
Људска права **Ја и други у одељењу**	*наведе у чему је успешан и у чему жели да напредује;	Идентитет Ко сам ја? Наше јаке стране, у чему смо успешни, у чему бисмо волели да напредујемо. Таленти и интересовања која поседујемо. Наше сличности и разлике. Основна осећања (радост, страх, туга, бес) и како се препознају. Потребе и права Разлике између жеља и основних животних потреба. Права детета Кршење и заштита права Препознавање кршења права детета. Коме се обратити у ситуацијама кршења права детета. Одговорност према себи и другима.	*одговоран однос према здрављу *одговоран однос према околини *рад с подацима и информацијама

Демократско друштво **Одељење/група као заједница**	*уочава међусобне разлике и сличности са другим ученицима у одељењу;	Функционисање заједнице Одељење/група као заједница. Вредности одељења/групе – равноправност, одговорност, солидарност, поштовање и брига за друге, толерантност, праведност, поштење. Уважавање различитости. Правила у одељењу/групи и њихова функција. Одлучивање у одељењу/групи. Одговорност деце и одраслих за функционисање заједнице.	*одговоран однос према здрављу *одговоран однос према околини *рад с подацима и информацијама
Процеси у савременом свету **Комуникација и сарадња**	*се понаша на начин који не угрожава потребе, права и осећања других;	Комуникација Слушање/неслушање. Кад разговарамо држимо се теме. Изношење мишљења. Уважавање саговорника. Сарадња Групни рад, договарање и сарадња са вршњацима и одраслима.	*одговоран однос према здрављу *одговоран однос према околини *рад с подацима и информацијама

Грађански активизам Акција одељења/групе	*препозна код себе и других основна осећања; *препознаје примере поштовања и кршења права детета у свом окружењу, причама, филмовима; *преиспитује своје поступке и прихвата да не мора увек да буде у праву; *тражи помоћ у ситуацијама кршења својих и туђих права; *сарађује и преузима различите улоге у групи/тиму; *се договара и одлучује у доношењу одељењских правила и да се понаша у складу са њима; *својим речима образложи неопходност правила која регулишу живот у заједници; *препозна добре стране свог одељења и оно што би требало променити/побољшати; *разликује добру и лошу комуникацију у сопственом искуству, ближем окружењу, књижевним делима, филмовима; *комуницира слушајући саговорника и тражи објашњење онога што не разуме; *слободно износи мишљење, образлаже идеје и прихвата да други могу имати другачије мишљење; *заједно са вршњацима и наставником учествује у решавању проблема у одељењу; *учествује у изради плана једноставне акције; *са другим ученицима изводи и документује једноставну акцију; *доприноси промоцији акције; *на једноставан начин вреднује изведену акцију	Планирање и извођење једноставне акције у одељењу/групи Кораци у планирању и извођењу акције. Чиме се поносимо и чиме нисмо задовољни у одељењу. Избор теме/проблема/активности којом ћемо се бавити. Одређивање циља и израда плана акције – подела улога, договор о роковима, начину реализације. Извођење и документовање акције – видео, фотографије, текстови и сл. Промоција акције на нивоу школе – приказивање другим одељењима, родитељима и сл., прављење постера или паноа, објављивање прилога у школском листу. Вредновање акције – чиме смо задовољни, шта је могло бити боље.	*решавање проблема *сарадња *дигитална компетенција *компетенција за учење *одговорно учешће у демократском друштву *естетичка компетенција -комуникација

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	-Динамично смењивање разних видова активности и решења. Јасна артикулација циља активности и правила којих се сви придржавају. Охрабривање ученике да износе своје мишљење. Учење са другима и уз њихову помоћ. Рад у пару, групи. Размена у одељењу. Индивидуални рад. Помагање ученицима да формирају позитивну слику о себи, да стекну самопоуздање, да обогате своју личност и сазнање. Организовање активности дописивања, прикупљања помоћи, игра улога, пројеката. Као активност може се вршити анализа случаја. Ученици могу прибегавати дискусији, расправи, преговарању, дијалогу, интервјуу. -Кроз цртање и размену ученици артикулишу своје потребе. Осећања могу да препознају на основу покрета и израза лица. Могу се користити игре асоцијација, симболички прикази осећања, евоцирање извора осећања. Осећања се могу препознавати и кроз моделовање и игру улога. Кроз прављење заједничког цртежа ученици у малим групама уче да се договарају. Кроз игру слагалице ученици уче да сарађују. -Кроз игру улога и размену ученици уче да артикулишу појам пријатељства, Да препознају осећања и да нађу конструктиван начин да превазиђу негативна осећања. Кроз цртање и разговор могу превазилазити стереотипе. -Кроз демонстрирање ефеката разлика у гледању и примању порука ученици уочавају изворе неспоразума, као и за истицање ефеката нејасног изражавања. Кроз игру улога и игру маште могу уочити ефекте негативних порука. Употребом технике активног слушања могу побољшати међусобну комуникацију. Примена „жирафећих ушију“ (осећајног слушања) у ситуацијама се саговорник изражава насилно. -Подстицати код ученика оне стилове понашања којима штите дечја/људска права. Користити ***Буквар дечијих права***. Организовање игре улога из прича и игре опуштања. Упознавање са Конвенцијом о правима детета. Ученици евоцирају ситуације у циљу бољег разумевања истих. -Кроз цртање, размену и драматизацију ученици уче о видовима понашања који их могу ојачати или ослабити. Кроз игру могу јасно да артикулишу захтеве у вези са оним што би променили у школи. -Кроз размену ученици уче да развијају и негују основне људске вредности и да су сарадња и подршка значајни у оснаживању сваког појединца. Кроз сукоб и усаглашавање ставова дефинисати појам пријатељства. Кроз размену мишљења разоткрити лаж и решавати моралне дилеме. -Размена мишљења о правима и одговорности, као и о томе како превазићи сукобе. Размена о слободи избора у одлучивању, као и о томе чему правила, како настају, као и о последицама њиховог кршења. Планирање акције којом ће побољшати простор у коме бораве. Размена мишљења о томе како ненасилно решити сукоб потреба, о казнама, као и о насиљу у школи и како се од њега заштитити. -Кроз игру улога и цртање разрешити моралне дилеме. -Организовање одлазака у природу, уређења школског дворишта, уређења учионице, неговања цвећа, израде новина, писања писама или предлога за новине, обраћања локалној управи, израде плаката. Заједничко осмишљавање и састављање правила понашања. Осмишљавање активости уколико се правила крше и уколико се правила поштују. Јасно истицање прописаних правила. Допуњавање правила или измене правила. Јачање демократског односа у групи, одељењу и у школи може се одвијати кроз симулирање доношења одлука, симулирање међукултуралних односа. Драматизација, игра улога из прича, игре опуштања, олуја идеја су такође применљиви у оквиру оснаживања демократских односа. -Евалуација рада, анализа пројеката, активности, сарадње и дружења, анализа случаја, дискусије, расправе, преговарање, дијалог, интревју. Power Point презентација за родитеље, ученике, локалну заједницу и запослене у школи.

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	**ВЕРСКА НАСТАВА**	
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	**НАЧИН** И **ПОСТУПЦИ** ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У **ПРВОМ ЦИКЛУСУ**	Компетенције
ЗАЈЕДНИЦА ЉУБАВИ БОГА,ЧОВЕКА И ПРИРОДЕ-ХРИСТОВА ЉУБАВ ПРЕМА ЧОВЕКУ И СВЕТУ	Припрема ученика да може описати и објаснити значење појма заједнице као и његов однос према њему блиским особама(породици).Заједница са Богом почива на слободи и остварује се кроз љубав.Ово учење се остварује кроз приче-које говоре о томе да када некога волимо са њим и остварујемо заједницу;цртеже-који указују на заједницу.Треба истаћи литургијску заједницу као једину истиниту-заједницу са Богом у Христу.	-Комуникација на матерњем језику, -Учење како се учи, -Међуљудска и грађанска компетенција, -Културно истраживање, -Решавање проблема, -Еколошка компетенција
ЛИТУРГИЈСКЕ СЛУЖБЕ И ЊИХОВ СМИСАО	Да ученици стекну основно знање о литургијским службама и да уоче да Црква не може без њих,као и да свако у Цркви има своју службу (епископ,свештеници,ђакони и народ).Ово се остварује кроз упознавање ученика са Литургијом и њеном структуром и кроз садржаје који се односе на службе у Цркви (примери светитеља и њихових служби:епископи-Св.Сава,Св.Никола...;Св.архиђаконСтефан,Св.ђакон Авакум;народ:Св.Петка,Св.Димитрије...).Овим се ученици подстичу на размишљање о својој служби у Цркви.	
БОГ СТВАРА СВЕТ И ЧОВЕКА ИЗ ЉУБАВИ	Да ученици стекну знање о учењу Цркве о стварању света и човека.Бог ствара свет и човека из љубави и жели да они вечно постоје.Човек је круна Божијег стварања и он је у природној вези са свим оним што је Бог претходно створио,али се разликује од других створених бића.Човек је икона Божија (сличан Богу) зато што је створен као слободна личност и једини је позван да буде домаћин света.Ово учење се остварује кроз цртеже и приче:“Себични џин“О.Вајлд (са правим крајем,када се појављује Христос),“Љубавна песма“,М.Данојлић (о маслачку и облачку),Молитва Анђелу чувару...Овде треба користити и дечија искуства која указују на то да кад нешти из љубави направимо,онда је то за нас и најлепше;да нам је увек тешко када се раздвајамо од некога кога пуно волимо.	
ДИВАН ЈЕ БОГ У СВЕТИМА СВОЈИМ-ЗНАЧАЈ ВРЛИНСКОГ ЖИВОТА	Да се код ученика развије свест о томе да су светитељи наши путеводитељи ка Царству Божијем и да је Света Литургија заједница свих светих са Богом.Живот светитеља је био врлински,а врлине представљају прихватање воље Божије. Само је кроз врлине могуће остварити однос љубави са Богом и људима. Врлине нису човеку дате већ се за њих треба трудити и треба их усавршавати. Овде се користе приче из житија светитеља, обраде одабраних поглавља из књиге “Из Ти-града у Небески град“; дечија искуства када су се	

	срели са нечијим врлинама или манама.	
ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА КОД УЧЕНИКА	Ученици раде индивидуално,у пару или мањим групама. Наставник подстиче ученике да изразе своје мишљење и ставове у складу са хришћанским васпитањем.Након завршених радова врши се размена мишљења и евалуација.	

Основна школа "Старина Новак"

Кнез Данилова 33 - 37, Београд

основана 1922. године

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

ДРУГИ РАЗРЕД

од школске 2021/22. године

до школске 2025/2026. године

ЈУН, 2022. ГОДИНЕ

ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ

ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК

РАЗРЕД: ДРУГИ
Годишњи фонд часова: **180**

Циљ учења: Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
КЊИЖЕВНОСТ	- разликује књижевне врсте: песму, причу, басну, бајку, драмски текст; – одреди главни догађај, време и место дешавања у прочитаном тексту; – одреди редослед догађаја у тексту; – уочи главне и споредне ликове и разликује њихове позитивне и негативне особине; – разликује стих и строфу; – уочи стихове који се римују; – објасни значење пословице и поуке коју уочава у басни; – наведе једноставне примере поређења из текстова и свакодневног живота; – чита текст поштујући интонацију реченице, стиха – изражајно рецитује песму;	**Поезија** Народна песма: Да вам певам што истина није/Мишја моба Народна песма: Мајка Јова у ружи родила/Санак иде низ улицу Јован Јовановић Змај: Пролећница/Хвала Војислав Илић: Први снег Бранко Ћопић: Огласи „Шумских новина“ (одломци), Болесник на три спрата Душан Радовић: Лепо је све што је мало, Мама Драган Лукић: Школа, Равнотежа Мирослав Антић: Тајна Душко Трифуновић: Два јарца	**Компетенција сарадња** Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктивни, аргументовани начин. Уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност.

	– изводи драмске текстове; – износи своје мишљење о тексту; – разликује глас и слог и препозна самогласнике и сугласнике; – разликује врсте речи у типичним случајевима; – одређује основне граматичке категорије именица и глагола; – разликује реченице по облику и значењу; – поштује и примењује основна правописна правила; – влада основном техником читања и писања латиничког текста; – пронађе експлицитно исказане информације у једноставном тексту (линеарном и нелинеарном); – користи различите облике усменог и писменог изражавања:препричавање, причање, описивање; – правилно састави дужу и потпуну реченицу и споји више реченица у крађу целину; – учествује у разговору и пажљиво слуша саговорника; – разликује основне делове текста (наслов, пасус, име аутора, садр жај); – изражајно чита ћирилички текст – разликује књижевне врсте: песму, причу, басну, бајку, драмски текст; – одреди главни догађај, време и место дешавања у прочитаном тексту;	Григор Витез: Дохвати ми, тата, мјесец Александар Сергејевич Пушкин: Бајка о рибару и рибици (читање у наставцима) **Проза** Народна прича: Свети Сава, отац и син/Свети Сава и отац и мати са малим дететом Народна прича: Седам прутова Народна басна: Бик и зец/Коњ и магарац Доситеј Обрадовић: Пас и његова сенка/Коњ и магаре Десанка Максимовић: Бајка о лабуду. Гроздана Олујић: Шаренорепа Градимир Стојковић: Деда Милоје Мирјана Стефановић: Златне рибице не праве штету Ђани Родари: Кад дедица не зна да прича приче Су Ју Ђин: Свитац тражи пријатеља Феликс Салтен: Бамби (одломак по избору) **Драмски текстови** Александар Поповић: Два писма Ана Миловановић: Слатка математика	**Компетенција** **одговорно учешће у демократском друштву** Негује своју националну, културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу.

	- одреди редослед догађаја у тексту; – уочи главне и споредне ликове и разликује њихове позитивне и негативне особине; – разликује стих и строфу; уочи стихове који се римују; објасни значење пословице и поуке коју уочава у басни; – наведе једноставне примере поређења из текстова и свакодневног живота; -разликује глас и слог и препозна самогласнике и сугласнике; – разликује врсте речи у типичним случајевима; – одређује основне граматичке категорије именица и глагола; – разликује реченице по облику и значењу; - препознаје главне делове реченице (субјекат и предикат) – поштује и примењује основна правописна правила; – влада основном техником читања и писања латиничког текста; - влада основном техником читања и писања латиничког текста; - пронађе експлицитно исказане информације у једноставном тексту (линеарном и нелинеарном); – користи различите облике усменог и	Гвидо Тартаља: Оцене Тоде Николетић: Шума живот значи Популарни и информативни текстови Избор из илустрованих енциклопедија и часописа за децу о значајним личностима српског језика, књижевности и културе (Доситеј Обрадовић (баснописац), Никола Тесла (приче из детињства), знаменита завичајна личност и др.) **ДОМАЋА ЛЕКТИРА** 1. Избор из кратких народних умотворина (загонетке, пословице, брзалице, питалице, разбрајалице) 2. Ханс Кристијан Андерсен: Принцеза на зрну грашка, Царево ново одело, Девојчица са шибицама 3. Десанка Максимовић: Ако је веровати мојој баки, Прстен на морском дну, Бајка о трешњи, Сликарка зима, Како су пужу украли кућу, Три патуљка, Чика-Мраз, Божић-батини цртежи, Траве говоре бакиним гласом, Орашчићи-палчићи, Кћи вилиног коњица (три бајке по избору ученика) 4. Љубивоје Ршумовић, избор из збирке песама Ма шта ми рече (Јед ног дана, Др, Десет љутих гусара, Ишли смо у Африку, Ако желиш	

	писменог изражавања: препричавање, причање, описивање; – правилно састави дужу и потпуну реченицу и спој више реченица у крађу целину; – учествује у разговору и пажљиво слуша саговорника; – разликује основне делове текста (наслов, пасус, име аутора, садржај); – изражајно чита ћирилички текст – чита текст поштујући интонацију реченице/стиха; – изражајно рецитује песму; – изводи драмске текстове; – износи своје мишљење о тексту	мишице, Уторак вече ма шта ми рече, Има један, Телефонијада, Дете, Вуче вуче бубо лења, Вук и овца) 5. Драгомир Ђорђевић, избор песама (Кад сам био мали, Бабе су нам сјајне, Рецепт за деду, Све су мајке, Ја сам био срећно дете, Једном давно ко зна када, Првоаприлска песма, Ми имамо машту, Тајан ствена песма, Бити пекар то је сјајно, Успон једног лава, Стонога, Вештице су само трик) 6. Избор из кратких прича за децу: Бранко Стевановић, Прича из ормана, Весна Видојевић Гајевић, Бркљача, Дејан Алексић, Једном је један дечко зевнуо. Књижевни појмови: - стих, строфа, рима; - народна успаванка; - басна; - бајка; - тема, место и време збивања, - редослед догађаја; - главни и споредни лик (изглед, основне особине и поступци); - лица у драмском тексту за децу	

ГРАМАТИКА		Глас и слог; самогласници и сугласници. Врсте речи: именице (властите и заједничке); род и број именица; гла голи; глаголска времена: прошло, садашње, будуће време; потврдни и одрични глаголски облици; придеви (описни); бројеви (основни и редни). Реченице: обавештајне, упитне, заповедне и узвичне. Потврдне и одричне реченице.	**Компетенција решавање проблема** Формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао у раду, презентује их и дискутује са другим особама и преиспитује их у светлу добијених коментара. Стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину са претходним.Проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама.
ЈЕЗИК И ПРАВОПИС		Велико слово: писање назива држава, градова и села (једночланих и вишечланих) и једночланих географских назива. Спојено и одвојено писање речи: писање речце ли и речце не уз глаголе. Интерпункција: тачка (на крају реченице и иза редног броја); две	

ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА		тачке и запета у набрајању; писање датума арапским и римским цифрама. Писање скраћеница: (мерне јединице и опште скраћенице ОШ, бр., итд., стр. и нпр. Друго писмо (латиница): штампана и писана слова. Разумевање прочитаног кроз одговоре на питања. План за препричавање кратких текстова (лирских, епских, драмских) састављен од уопштених питања. План описивања на основу непосредног посматрања. Правописне вежбе: преписивање, диктат и самостално писање. Језичке вежбе: загонетке, ребуси, укрштене речи, осмосмерке, асоци јације, састављање реченица, проширивање задатих реченица. Лексичко-семантичке вежбе: допуњавање реченица, опис бића и предмета.	

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ *	**Начин реализације** **Методе рада:** • монолошка • дијалошка • текстуална • хеуристичка • дискусија • илустративна • писани радова • демонстрација • посматрања • практичних активности(радови ученика) • истраживачка **Технике рада:** • технике учења • технике памћења (симболизација и упрошћавање,асоцијативна, брејнсторминг,когнитивно мапирање) • активности ученика • усвајање знања • понављање • опажање • вежбање • израда и презентовање самосталних радова • стварање • учешће у дискусији **Активности наставника:**

	• саопштава наставне садржаје • организује и усмерава процес учења • оцењује ниво и квалитет усвојености знања • преноси теоријска и практична знања • упознаје ученике са методама и техникама учења • мотивише ученике да самостално раде • процењује напредовање ученика у раду **Наставна средства:** • текстуална • визуелна • аудитивна • аудио-визуелна • мануелна и помоћна (техничка) • мултимедијални PDF уџбеник и електронски уџбеник.
	Читање и разумевање текстова из читанке; Читање и разумевање информативних и популарних текстова из часописа за децу; Читање текстова у наставцима; Увођење ученика у основне књижевне појмове и уочавање формалне разлике истих:,песма, прича драмски текст; Уочавање ликова у тексту, хронолошког низа догађаја, места и времена дешавања радње; Формирају и исказују своје ставове о делу које слушају или читају; -Изводе драмски текст на сцени; -Стичу читалачке навике читањем домаће лектире; -Илуструју одређени мотив из текста. - Богаћење речника путем усвајања непознатих речи из прочитаних текстова. Укључивање свих заинтересованих ученика у осмишљавање чланака , подстицање ученика на рад у тиму, на осамостаљивање и исказивање индивидуалности , охрабривање ученика да искажу потребе и интересовања и умења , примена стечених сазнања, умења и вештина из области српског језика , вођење ученика у стварању различитих облика новинарског изаражавања (вест, извештај, репортажа, чланак, фоторепортажа...). Повезивање међупредметних садржаја и бележење занимљивих начина и резултата учења , подстицање на учешће у актуелним друштвеним дешавањима , продубљивање сарадње ученика и наставника као и ученика међусобно. Промовисање креативности, резултата рада, подршка стваралаштву и развоју личности ученика , стварање електронског часописа као трајног записа креативног, социјалног и културолошког амбијента школе -пројектну наставу.

	*повезују се садржаји из природе и друштва, математике, ликовне и музичке културе, народне традиције, чувара природе, од играчке до рачунара уз уважавање искуства ученика и ваншколских знања и повезују са њим *ученици се воде кроз различите начине учења и представљања резултата рада (мапе ума, временске осе, есеји, питања, стрип, плакат) обучавају се да користе различите веб 2.0 алате за изградњу знања и приказ резултата учења *стварају се електронски наставни материјали - е-материјал се поставља на сајтове за подршку учењу *креирају се електронски одељењски портфолији -тематску наставу *знање се интегрише у чврст и јасан систем *захтеви се прилагођавају интересовањима и могућностима ученика кроз тимски и групни рад *уводи се вршњачко учење кроз стварање ученичких наставних материјала *амбијентално учење *радионичарски рад - индивидуализовани рад *процењују се могућности и интересовања ученика *захтеви се прилагођавају процени тренутног стања, могућностима и склоностима ученика -менторски рад -вршњачко подучавање -диференцирану наставу - формативно процењивање процена постигнућа се користи за прилагођавање могућностима и склоностима ученика и посебну подршку напредовању ученика. Овим активностима јачаће се ученичке компетенције.

ПРЕДМЕТ: МАТЕМАТИКА

РАЗРЕД: ДРУГИ

Годишњи фонд часова: **180**

Циљ учења: Наставе и учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	**ИСХОДИ** **По завршеној теми/области ученик је у стању да:**	**НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ**	**Међупредметне компетенције**
БРОЈЕВИ	– одреди десетице најближе датом броју; – усмено сабира и одузима бројеве до 100; – користи појмове чинилац, производ, дељеник, делилац, количник, садржалац; – примени замену места и здруживање сабирака и чинилаца ради лакшег рачунања; – усмено множи и дели у оквиру прве стотине;	Сабирање и одузимање са преласком. Замена места и здруживање сабирака. Веза сабирања и одузимања. Једначине са једном операцијом (сабирање или одузимање). Множење и дељење (таблично) Нула и јединица као чиниоци; нула као дељеник. Замена места и здруживање чинилаца.	* **Компетенције за учење** (Има позитиван и одговоран однос према учењу. Мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје. ***Комуникација** (Изражава своје ставове,

	– израчуна вредност бројевног израза са највише две операције; – реши текстуални задатак постављањем израза са највише две рачунске операције и провери тачност решења; – одреди непознати број у једначини са једном аритметичком операцијом; – одреди делове (облика) дате величине; – изрази одређену суму новца преко различитих апоена; – прочита број записан римским цифрама и напише дати број римским цифрама; – прикаже мањи број података у таблици и стубичастим дијаграмом; – уочи правило и одреди следећи члан започетог низа;	Трећи део Редослед рачунских операција. Множење и дељење збира и разлике бројем. Веза множења и дељења. Једначине са једном операцијом (множење или дељење). Бројевни изрази. Формирање израза на основу реалистичних ситуација. Разломци облика , $1 \leq n \leq 10$, визуелно и симболичко представљање Римске цифре I, V, X, L, C	мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин. Уме да саслуша излагање саговорника до краја и без упадица) ***Одговоран однос према околини** (Процењује и вреднује утицај својих навика у потрошњи ресурса и одлагању отпада, и одређује какав утицај оне имају на животну средину, квалитет живота и здравља и одрживи развој)
ГЕОМЕТРИЈА	– разликује дуж, полуправу и праву; – одреди дужину изломљене линије (графички и рачунски); – одреди обим геометријске фигуре; – нацрта правоугаоник, квадрат и	Дуж, права и полуправа. Тачка и права. Отворена и затворена изломљена линија. Графичко надовезивање дужи. Дужина изломљене линије. Обим геометријских фигура без	*** дигитална компетенција** ***одговоран однос према здрављу** *** решавање проблема**

	троугао на квадратној мрежи и тачкастој мрежи; – уочи подударне фигуре на датом цртежу; – уочи симетричне фигуре; – допуни дати цртеж тако да добијена фигура буде симетрична у односу на дату праву;	употребе формула. Цртање правоугаоника, квадрата и троугла на квадратној мрежи, на тачкастој мрежи. Симетричне фигуре. Подударност фигура (интуитивно).	
МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	– изрази дужину у различитим јединицама за мерење дужине; – измери дужину дужи и нацрта дуж дате дужине – чита и запише време са часовника; – користи јединице за време у једноставним ситуацијама	Мерење дужине стандардним мерним јединицама (m, dm, cm). Мерење времена (дан, месец, година, час, минут).	*** дигитална компетенција** ***одговоран однос према здрављу** *** естетичка компетенција** *** комуникација** *** решавање проблема**
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА	**Начин реализације** **Методе рада:** монолошка дијалошка		

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	текстуална хеуристичка дискусија илустративна писани радова демонстрација посматрања практичних активности (радови ученика) истраживачка решавања проблема **Технике рада:** технике учења технике памћења(симболизација и упрошћавање,асоцијативна, брејн сторминг,когнитивно мапирање) Активности ученика усвајање знања понављање опажање откривање и увиђање законитости и процеса вежбање израда и презентовање самосталних радова стварање учешће у дискусији анализирање података,чињеница и информација решавање проблема **Активности наставника:** саопштава наставне садржаје организује и усмерава процес учења оцењује ниво и квалитет усвојености знања преноси теоријска и практична знања упознаје ученике са методама и техникама учења

	мотивише ученике да самостално откривају решења проблема процењује напредовање ученика у раду **Наставна средства:** текстуална визуелна аудитивна аудио-визуелна мануелна и помоћна (техничка) мултимедијални PDF уџбеник и електронски уџбеник. Ученици овог узраста наставне садржаје најбоље усвајају кроз њима занимљиве и прихватљиве активности: игру, покрет, песму, цртеж. При обради нових садржаја треба се ослањати на постоје ће искуство и знање ученика, и настојати да ученици самостално откривају математичке правилности и изводе закључке. Приликом планирања наставе, треба имати у виду да, у овом узрасту, различите игролике активности, као и употреба едукативних софтверских алата, у функцији сазнавања и учења могу бити додатна мотивација за усвајање математичких садржаја. Због тога је важно да се ученицима првог циклуса омогући да развијају математичко мишљење у контексту игроликих активности и употребе едукативних апликација на интернету и других електронских материјала. Поред тога, игролике активности и употреба едукативних апликација и електронских материјала значајно доприносе развијању интересовања за математику и позитивног става према математици. На часовима треба комбиновати различите методе и облике рада, што доприноси већој рационализацији наставног процеса, подстиче интелектуалну активност ученика и наставу чини интересантнијом и ефикаснијом. Избор метода и облика рада зависи од наставних садржаја које треба реализовати на часу и предвиђених исхода, али и од специфичности одређеног одељења и индивидуалних карактеристика ученика.

	Сабирање и одузимање до 100 обухвата све облике усменог поступка сабирања и одузимања. Потребно је темељно обнављање таблица сабирања и одузимања до 20, јер су оне основ за даље упознавање ових операција у блоку бројева до 100. Правила замене места сабирака и здруживања сабирака обнављају се кроз очигледне примере и описују реторички, без формулског записа. За илустрацију правила користе се манипулативна средства као и визуелни прикази. Ученике кроз примере наводити на логичко разумевање и функционалну примену замене места сабирака и здруживања сабирака. Овде пре свега треба водити рачуна о мисаоном процесу ученика који треба да буде у директној вези са оним што ученик записује приликом решавања проблема. Ученици ће кроз примере увидети сврсисходност замене места сабирака, као и њихово здруживање, а не постојање ових својстава ради њих самих. Један од важних циљева је памћење таблице множења и дељења до 100, због чега треба предвидети довољно времена и различитих активности за увежбавање и стицање сигурности рачунања. Изграђивање појма разломка започиње повезивањем са искуством везаним за реалистичне ситуације деобе целине (јединице) на једнаке делове, почевши од половине, а надовезује се визуелним приказима фигура подељених на подударне делове. Разломци се визуелизују на различите начине и записују симболички. На почетку је корисна манипулација очигледним средствима, нпр. прављење модела разломка пресавијањем папира. Половина датог броја јесте број чија удвостручена вредност даје дати број. Половина, трећина, четвртина... десетина, односно n-ти део броја, где је $0 < n \leq 10$, одређује се на основу табличних случајева дељења (нпр. једна трећина броја 18 је 6 јер је 18 : 3 = 6). У оквиру ове теме, ученици упознају и други начин записа бројева, односно записивање бројева римским цифрма (I, V, X, L, C) и принцип читања и писања бројева помоћу њих. Решавање проблема са штапићима и сабирање бројева записаних помоћу I, V, X доприноси бољем разумевању овог бројевног система. Показати ученицима на интернету програме који конвертују римске цифре у арапске и обрнуто. Такође је корисно и приказати краћи анимирани филм о историји бројева. Решавање проблемских задатака датих у текстуалној форми веома је важан сегмент наставе, јер омогућава повезивање и примену математичких знања у реалистичним ситуацијама. Моделовање проблема у математички запис омогућава ученицима да немеханички приступају задацима и шире и примењују математичка знања. Наставник треба да подржи ученике у различитим приступима и

	начинима решавања задатака. Потребно је дати ученицима довољно времена за решавање оваквих задатака. Корисно је тражити да се, где је прикладно, подаци дати у задатку или добијени у процесу решавања, прикажу у табели или стубичастим дијаграмом. Задаци са новцем нису издвојени у посебну тему, већ их треба обрађивати у оквиру ове теме.

ПРЕДМЕТ: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

РАЗРЕД: други

Годишњи фонд часова: 72

Циљ учења:

Стварање пријатне атмосфере и окружења у току наставе како би се ученици мотивисали да уче стране језике и развију позитиван став према њима. Оспособљавање ученика за комуникацију на основном нивоу, у усменом и писаном облику.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције

WELCOME MY TOYS	-правилно одговори на једноставна питања личне природе обрађена у претходном разреду -постави другом ученику једноставно питање личне природе -одговори на једноставна питања у вези предмета око себе -правилно броји до 20 и именује боје -именује играчке на енглеском језику -правилно одговори на питање колико играчака има на слици користећи једноставне изразе	-играчке, свакодневни предмети, поздрави, модални глаголи за изражавање молбе, бројеви до 20 -Подстицање кооперативности и развијање самопоуздања, као и поштовања за друге кроз рад. - разумевање вербалног садржаја – песмица, инструкција, прича -буђење креативности код ученика	Српски језик Музичка култура Дигитални свет Математика

MY FAMILY	-правилно именује и препозна члана породице -разуме и одговори на кратка питања у вези чланова породице -именује и препозна поједине просторије у кући -формира кратке и једноставне реченице ккоје се тичу просторија и позиције чланова породице, љубимаца, предмета...	-породица, просторије у кући, питања „ко, шта, где, кад, како“ - Препознавање различитих гласова, акцената и ритма и интонације енглеског језика - разумевање вербалног садржаја - разумевање наставниковог говора, кратких дијалога , прича и песмица о познатим темама са касете - Стимулисање маште, креативности и радозналости.	Свет око нас Српски језик Ликовна култура Дигитални свет

MY BODY	- покажу одређени део тела на себи и препознају назив на енглеском за поједине делове тела - самостално користе називе за поједине делове тела и правилно их употребљавају у кратким и једноставним реченицама - комбинују раније стечено знање (боје, бројеви) са називима за делове тела које самостално користе у једноставни реченицама - успешно одговоре на кратка и једноставна питања у вези дате слике или цртежа	-делови тела, физичка активност, покрети, модални глаголи, показне заменице this/that, Present Simple - to be, глагол have (got) -Подстицање употребе енглеског језика у личне сврхе. - Препознавање основних принципа граматичке и социо-лингвистичке компетенције и схватање важности личног учинка у процесу учења страног језика. - усмено изражавање садржаја познатих тема са или без наставникове помоћи -правилно изговарање гласова, научених речи и фраза користећи акценат, ритам и интонацију енглеског језика -уочавање важности бављења физичком активношћу	Свет око нас Српски језик Ликовна култура Физичко васпитање

MY FACE CHRISTMAS	-покажу одређени део лица на себи и препознају назив на енглеском за исте - самостално користе називе за појединe делове лица и правилно их употребљавају у кратким и једноставним реченицама - комбинују раније стечено знање (боје, бројеви) са називима за делове лица које самостално користе у једноставни реченицама - успешно одговоре на кратка и једноставна питања у вези дате слике или цртежа - представе цртежом оно што чују - опишу дату слику или цртеж користећи једноставна језичка средства -самостално упути честитку за Нову Годину и узврати на исту -препознаје и именује поједине симболе овог празника на енглеском језику	-делови лица, покрети, упућивање честитки, Нова Година и Божић у Србији и Великој Британији - усмено изражавање садржаја познатих тема са или без наставникове помоћи -правилно изговарање гласова, научених речи и фраза користећи акценат, ритам и интонацију енглеског језика -певање научених песмица и изговарање кратких дијалога и прича	Свет око нас Српски језик Физичко васпитање Музичка култура

ANIMALS	- препозна, именује и опише домаћу животињу једноставним језичким средствима - препозна, именује и опише дивљу животињу једноставним језичким средствима - постави једноставно питање у вези животиње (да/не питања) - успешно одговори на једноставно да/не питање у вези животиње -Препозна животињу на основу једноставног описа употребом једноставних језичких средстава - искаже коме животиња/љубимац припада користећи једноставна језичка средства -комбинује раније стечена знања приликом описивања животиња	-домаће и дивље животиње, кућни љубимци, однос према живим бићима, припадност - усмено изражавање садржаја познатих тема са или без наставникове помоћи -правилно изговарање гласова, научених речи и фраза користећи акценат, ритам и интонацију енглеског језика -практична примена наученог у току наставе (Can I go to the toilet? This is my book.)	Свет око нас Ликовна култура Српски језик

FOOD	-препозна и именује поједине намирнице -искаже свој став према појединим намирницама – ја волим/не волим... -одговори на кратка и једноставна питања у вези хране користећи једноставна језичка средства -именује оброке у току дана -успешно вербализује коју храну воли/не воли да једе за оброке -искаже која намирница је здрава/нездрава користећи једноставне изразе -илуструје и објасни како изгледају његови/њени оброци користећи једноставне изразе -препозна о којој намирници је реч пажљиво слушајући кратка и једноставна упутства која даје наставница	-намирнице, исхрана, здрава храна, волети/не волети, израда пројекта о храни, оброци - усмено изражавање садржаја познатих тема са или без наставникове помоћи -правилно изговарање гласова, научених речи и фраза користећи акценат, ритам и интонацију енглеског језика -стварање позитивног става према здравом начину живота	Српски језик Ликовна култура Свет око нас Физичко васпитање

CLOTHES EASTER	-препозна и именује комаде одеће -одговори на питање шта од одеће носи на себи -разуме радње скинути/обући -именује и препозна поједине професије -опише одећу односно униформу користећи једноставне реченице -осмисли и опише изглед своје замишљене школске униформе -честита Ускрс и одговори на честитку -препозна основне симболе празника -именује називе појединих временских услова (киша, снег, сунце...)	-одећа, описивање ко шта носи од одеће, Ускрс и обичаји и традиције у Србији и Великој Британији - усмено изражавање садржаја познатих тема са или без наставникове помоћи -правилно изговарање гласова, научених речи и фраза користећи акценат, ритам и интонацију енглеског језика - певање научених песмица и изговарање кратких дијалога и прича -разумевање различитости у погледу културе и обичаја током религијских празника	Свет око нас Музичка култура Ликовна култура Српски језик

WEATHER GOODBYE	-именује поједине временске услове -кратким реченицама каже какво је време тренутно напољу -искаже да ли воли или не воли одређене временске услове -упути поздраве за растанак -искаже како се он или друга особа осећа користећи једноставне изразе и реченице -одрецитује алфабет -именује слова алфабета -спелује кратке речи, своје име, и слично	-алфабет, спеловање кратких речи, временски услови, осећања, упућивање поздрава за растанак - усмено изражавање садржаја познатих тема са или без наставникове помоћи -правилно изговарање гласова, научених речи и фраза користећи акценат, ритам и интонацију енглеског језика -учествовање у разговору о различитим осећањима и разумевање да је у реду понекад бити тужан, уплашен и слично -оспособљавање ученика да самостално пишу, спелују и читају/препознају написане речи	Дигитални свет Српски језик Ликовна култура Музичка култура

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	-Употреба различитих наставних метода и средстава како би се мотивисали и инспирисали ученици различитих нивоа знања, интересовања и способности (аудио и визуелна средства, илустрације, бојење, сецкање и лепљење, повезивање, певање, плес, хорско понављање, итд). -Комбинација различитих облика рада – фронтални, групни, индивидуални – како би се различити ученици који се осећају пријатније у различитим ситуацијама нашли у прилици да учествују са више воље (пример: ученици који не воле да буду у центру пажње и осећају се пријатније када раде у пару или групи ће често имати прилику да тако иураде задатак) -Употреба пројектора и осталих дигиталних помагала у настави како би ученици што чешће имали прилику да путем видеа и сличних материјала што више буду изложени енглеском језику, различитим акцентима и изговорима, итд. -Примена демонстрације је од посебног значаја у првом разреду за наставу енглеског језика јер помаже да се одређене инструкције које ђаци тек усвајају (као и боје, предмети, осећања...) једноставније појасне. -Примена мера индивидуализације у случајевима у којима је процењено да је то неопходно. -Настава у природи или школском дворишту када временски услови то дозвољавају како би се остварила међупредметна корелација (свет око нас, физичко васпитање) у складу са наставном темом (животиње, природа, осећања). -Темпо рада је уједначен и води се рачуна о томе да сви ученици у сваком тренутку буду упослени и учествују. Ученицима са којима се ради индивидуализација се посвећује додатна пажња и пружају додатна објашњења. -Напредак ученика се прати на сваком часу. Ученици се испитују усменим путем у првом разреду – разумевање говора, изговор, формирање једноставних реченица, итд. Ученици су охрабрени да редовно учествују, исказују своје мишљење водећи рачуна о изражавању, не буду у страху да ће погрешити и слично. Ученици су у обавези да доносе књиге на час и да редовно раде домаће задатке који се прегледају на сваком следећем часу. -Предлог: ученици који брзо напредују да буду током трајања одређених активности спојени са ученицима који споро напредују како би их мотивисали и евентуално им пружили неопходну помоћ приликом израде задатака (нарочито када се обрађује алфабет).

ПРЕДМЕТ: СВЕТ ОКО НАС

РАЗРЕД: 2.

Годишњи фонд часова: 72

Циљ учења: Циљ наставе и учења Света око нас јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	**ИСХОДИ** **По завршеној теми/области ученик је у стању да:**	**НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ**	**Међупредметне компетенције**
Други и ја Садржај: Групе људи: родбина (ван)школска заједница,становниц и насеља. Права и обавезе чланова група. Однос потреба и жеља. Правила понашања појединаца и група. Породични, школски	-идентификује групе људи којима припада и своју улогу у њима; – оствари права и изврши обавезе у односу на правила понашања у групама којима припада; – се понаша тако да уважава различитости других људи; – прихвати последице када прекрши правила понашања групе; – сарађује са другима у групи	Групе људи: родбина, (ван)школска заједница, становници насеља. Права и обавезе чланова група. Однос потреба и жеља. Правила понашања појединаца и група. Породични, школски и празници насеља. Симболи Републике Србије: грб, застава и химна. Типови насеља: село, град. Здрав начин живота: хигијена тела, разноврсна исхрана, број оброка, боравак у природи и	**Одговорно учешће у демократском друштву**-има позитиван став према поштовању људских права и слобода **Сарадња**-поштује друге као равноправне чланове групе **Решавањее прроблема**-

и празници насеља **Култура живљења** Садржај: Симболи Републике Србије: грб, застава и химна. Типови насеља: село, град. Здрав начин живота: хигијена тела, разноврсна исхрана, број оброка, боравак у природи и физичка активност. Врсте саобраћаја (копнени, водни и ваздушни и одговарајућа превозна средства). Безбедно понашање у саобраћају у насељу (кретање улицом и путем без тротоара,	на заједничким активностима; – разликује потребе од жеља на једноставним примерима из сопстве- ног живота; – препозна грб, заставу и химну Републике Србије и примерено се понаша према симболима; – одреди тип насеља на основу његових карактеристика; – повеже личну хигијену, боравак у природи, физичку активност и разноврсну исхрану са очувањем здравља; – одржава личну хигијену – руку, зуба и чулних органа; – примени правила културног и безбедног понашања у саобраћају и превозним средствима у насељу са околином; – безбедно поступа пре и током временских непогода; – истезањем, савијањем и сабијањем одреди својства материјала; – одабере материјале који	физичка активност. Врсте саобраћаја (копнени, водни и ваздушни и одговарајућа прево- зна средства). Безбедно понашање у саобраћају у насељу (кретање улицом и путем без тротоара, прелажење улице и пута без пешачког прелаза. Правила понашања у превозним средствима (аутомобил и јавнипревоз). Временске непогоде (олуја, град, мећава) и безбедно понашање у затвореном и на отвореном простору. Материјали (дрво, камен, метал, стакло, гума, пластика, папир, ткани- на, глина/пластелин) и производи људског рада. Еластичност материјала. Својства материјала одређују њихову употребу. Нова намена предмета направљених од различитих материјала. Занимања људи у граду и селу. Различити облици кретања тела (хода, скаче, трчи, пада, лети, плива, котрља се, клизи).	самостално или консултује друге у решавању проблема **Рад са подацима и информацијама** - користи податке из различитих извора **Одговоран однос према здрављу**- разуме утицај природних појава и индустријских производа на здравље Препознаје сигурноснеи здравствене ризике у животу и раду, примењује мере заштите избегава опасне ситуације, промовише здравље и сигурност **Одговоран**

Прелажење улице и пута без пешачког прелаза. Правила понашања у превозним средствима (аутомобил и јавни превоз). Временске непогоде (олуја, град, мећава) и Безбедно понашање у затвореном и на отвореном простору. **Човек ствара** Садржај: Материјали (дрво, камен, метал, стакло, гума, пластика, папир, тканина, глина/пластелин) и производи људског рада. Еластичност материјала. Својства материјала одређују њихову	својим својствима највише одговарају употреби предмета; – пронађе нову намену коришћеним предметима; – наводи примере различитих облика кретања у окружењу; – одабере начин кретања тела, узимајући у обзир облик тела, врсту подлоге и средину у којој се тело креће; – измери растојање које тело пређе током свог кретања; – пронађе тражени објекат у насељу помоћу адресе/карактеристичних објеката; – именује занимања људи у свом насељу са околином; – одреди време помоћу часовника и календара користећи временске одреднице: сат, дан, седмицу, месец, годину; – забележи и прочита податке	Утицај облика тела, подлоге и средине на кретање по равној подлози и пређено растојање тела. Сналажење у насељу помоћу адресе (улица, кућни број) и карактеристичних објеката. Сналажење у времену у односу на временске одреднице: минут, сат, дан, седмица, месец, година, датум, годишња доба. Средства за мерење времена: часовник, календар, лента времена. Рељеф и облици рељефа: узвишења, (брдо, планина) удубљења (доли- не, котлине) и равнице. Рељеф у насељу и околини. Облици појављивања воде: површинске воде (текуће, стајаће) и њихо- ви делови (извор, ток, корито, обала). Површинске воде у насељу и околини. Заједничке особине живих бића (дисање, исхрана, раст, остављање потомства). Функције (улога) делова тела живих бића. Разноврсност биљака у окружењу (зељасте и дрвенасте; лишћарске и	**однос према околини-** процењује и вреднује утицај својих навика у потрошњи ресурса и одлагању отпада **Компентенција за учење-** Користи различите изворе информација и има критички однос према њима; **Компентенција за учење-** способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује,открива и повезује нова знања;користи могућности ваншколског учења,негује и развија лична интересовања

употребу. Нова намена предмета направљених од различитих материјала. Занимања људи у граду и селу. **Кретање и оријентација у простору и времену** Садржај: Различити облици кретања тела (хода, скаче, трчи, пада, лети, плива, котрља се, клизи). Утицај облика тела, подлоге и средине на кретање по равној подлози и пређено растојање тела. Сналажење у насељу помоћу адресе (улица, кућни број) и карактеристичн их	из личног живота помоћу ленте времена; – разликује облике рељефа у свом насељу и околини; – разликује облике и делове површинских вода у свом насељу и околини; – идентификује заједничке особине живих бића на примерима из окружења; – повеже делове тела живих бића са њиховом улогом/улогама; – разврста биљке из окружења на основу изгледа листа и стабла; – разврста животиње из окружења на основу начина живота и начина исхране; – наведе примере који показују значај биљака и животиња за човека; – штедљиво троши производе које користи у свакодневним ситуаци- јама; – разврста отпад на предвиђена	четинарске). Разноврсност животиња у околини (домаће и дивље; биљоједи, месоједи и сваштоједи). Значај биљака и животиња за човека. Улога човека у очувању природе (штедња производа који се користе у свакодневном животу, разврставање отпада на предвиђена места, брига о биљкама и животињама). Сунчева светлост и топлота, вода, ваздух и земљиште – неопходни услови за живот. Промене у природи и активности људи у зависности од годишњих доба.	**Предузимљиивост и оријентација ка предузетништву**- прилагођава се економским и друштвеним променама усмерен је на развој нових вештина које примењује у практичном раду, учествује у активности са другима у оквиру своје тимске улоге **Дигитална компентенција**-приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ-а и да га користи на одговарајући начин. **Компентенција заучење**-има позитиван и одговоран однос

објеката. Сналажење у времену у односу на временске одреднице: минут, сат, дан, седмица, месец, година, датум, годишња доба. Средства за мерење времена: часовник, календар, лента времена. **Разноврсност природе** Садржај: Рељеф и облици рељефа: узвишења, (брдо, планина) удубљења (долине, котлине) и равнице. Рељеф у насељу и околини. Облици појављивања воде: површинске воде (текуће, стајаће) и њихови делови (извор, ток, корито, обала). Површинске воде у насељу и околини.	места; – негује и својим понашањем не угрожава биљке и животиње у окружењу; – препозна примере повезаности живих бића са условима за живот; – повеже промене у природи и активности људи са годишњим добима; – изведе једноставне огледе пратећи упутства; – повеже резултате рада са уложеним трудом		према учењу **Одговорно учешће у демократском друштву-** промовише позитивне вредности друштва у различитим активностима- акције против болести зависности, злостављања животиња итд. **Естетичка компентенција-** Препознање природну и културну баштину **Дигитална компентенција-** Ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу **Одговоран однос према здрављу -** Познаје улогу и

Заједничке особине живих бића (дисање, исхрана, раст, остављање потомства). Функције (улога) делова тела живих бића. Разноврсност биљака у окружењу (зељасте и дрвенасте; лишћарске и четинарске). Разноврсност животиња у околини (домаће и дивље; биљоједи, месоједи и сваштоједи). Значај биљака и животиња за човека. Улога човека у очувању природе (штедња производа који се користе у свакодневном животу, разврставање отпада на предвиђена места, брига о биљкама и животињама). Сунчева светлост и топлота, вода, ваздух			значај воде, намерница,примењује мере личне хигијене и хигијене простора.

и земљиште – неопходни услови за живот. Промене у природи и активности људи у зависности од годишњих доба.			
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	Часови у непосредној околини школе (објекти њихова намена , понашање у насељу, суседиРазговорПосматрање илустрација у уџбенику и разговор(породица, празници, дечја права...) Игра-Разредна телевизија-деца сама праве емисије на различите теме:вести из школе, квизови, загонетне личности (занимања), дебате (зашто волим- не волим да идем у школу, никада-или понекад треба слагати...); **Облик рада**: Групни, индивидуални, фронтални, рад у пару,Активна настава **Методе рада**: Дијалошка, илустративна, демонстративна,текстуалнаамбијентална , разговора, хеуристичка, писаних радова,експериментална **Наставна средства**: Уџбеник, слике, пригодни радови, текст Наставни лист, материјал за оглед, енциклопедије, фотографије **Корелација**: Музичка култураПесма „ Од куће до школе“ Српски језикНа селу-говорна вежбаУ граду-говорна вежбаУпознајте моју кућу-говорна вежбаА ово је моја школа- говорна вежбаГрађанско васпитањеПрава децеДа кажем слободноВеронаука- Божић **Место извођења**:		

	учионица,часови у непосредној околини школе (објекти њихова намена , понашање у насељу, суседи Практичан рад ученика(кретање у различитим срединама и по различитим подлогама)Истраживачке активности утицај подлоге и облика предмета на кретање(глатка и храпава подлога...);ИграДеца се договоре који дан у недељи ће представљати и формирају круг. Учитељ каже име једног дана и ученици који имају то име иступе корак уназад. Ко погреши-испада. Затим са десне стране стају ученици који носе назив дана који је био јуче, а са леве сутра...Посматрање илустрација и разговор(временске одреднице:сада, пре, после, седмица) Осмишљени часови у природи, излети и посетеПосматрање ангажованости на часуПродукти ученичких активностиИгре: 1.Погађалица живих бића-Ученици седе у кругу, водитељ наводи једно од станишта и показује играча који треба да каже назив биљке или животиње која живи у станишту,затим броји до 10, уколико учен не одговори или одговори погрешно испада из игре. Следећи играч не сме навести исту биљку или животињу. Победник је онај ко остане последњи и он је водитељ у новом такмичењуИстраживачке активности(особине воде,растворљивост материјала, особине ваздуха, основнна својства земљишта, понашање материјала у води)Прављење збирки и албума -Огледи , последице загревања воде(водена пара), последице хлађења воде(лед), кружење воде у природи, струјањеваздуха- ветар,сенка

ПРЕДМЕТ: ЛИКОВНА КУЛТУРА

РАЗРЕД: ДРУГИ
Годишњи фонд часова: 72

Циљ учења: **ј**е да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
ОБЛИЦИ	Тумачи једноставне визуелне информације везане за облике које опажа у свакодневном животу. Користи информације о светлости и одабрана ликовна дела као подстицај за стваралачки рад Природне облике надограђују, допуњују и на тај начин развијају комбинаторне способности ; Користи информације о особинама облика и контрасту у свом стваралачком раду. Разматра сам и са другима шта и како је учио и где та знања може применити. Изразава своје замисли одабраном ликовном техником. Примени стечена знања и доживљена искуства на новим задацима. Користи одабране информације као подстицај за стваралачки рад; Уочава визуелне супротности у свом окружењу и изрази одабраним материјалом и техникама свој	Облици и простор; Светлост и облици/сенка; Контраст велико/мало, прав/крив, једноставно/сложено, испупчено/удубљено, глатко/храпаво; Контрасти и супротности; Ликовне композиције од употребљених предмета, везивање, спајање, преплитање, уплитање; Преобликовање;	Рад с подацима и информацијама. Решавање проблема и сарадња . Компетенција за учење. Естетичка компетенција и комуникација.

	доживљај и замисли. Преобликују материјале у занимљиве ликовне .целине Користи материјал и прибор на безбедан и одговоран начин Користи материјал и прибор на безбедан и одговоран начин преобликује, самостално или у сарадњи са другима, материјале и предмете за рециклажу Изрази, одабраним материјалом и техникама своје емоције, машту, сећања и замисли. Преобликује, самостално или у сарадњи са другима, материјале и предмете за рециклажу Разматра, сам или у групи, шта и како је учио/ла и где та знања може применити. Повезује уметничко занимање и одговарајуће продукте;		
ПРОСТОР	Повезује и примењује стечена знања из различитих области, да уређује простор у коме живи и да води рачуна о њему Повезује уметничко занимање сценографа, костимографа и одговарајуће продукте; Изражава говором, мимиком, и телом различита расположења, покрете и дешавања; Упоређује свој и туђ естетски доживљај простора, изрази,	Простор око нас; Сценски простор, Амбијент; Кретање и говор тела;	Рад с подацима и информацијама. Решавање проблема и сарадња . Компетенција за учење. Естетичка компетенција Комуникација и одговоран однос према здрављу. Одговорно учешће у демократском друштву.

	одабраним материјалом и техникама замисли; Тумачи једноставне визуелне информације које опажа у свакодневном животу и користи их као подстицај за стваралачки рад користи материјал и прибор на безбедан и одговоран начин се изрази, одабраним материјалом и техникама;		
СПОРАЗУМЕВАЊЕ	Тумачи једноставне визуелне информације које опажа у свакодневном животу; Користи информације и одабрана ликовна дела као подстицај за стваралачки рад; Тумачи једноставне визуелне информације; Користи материјал и прибор на безбедан, одговоран и креативан начин; Изрази, одабраним материјалом и техникама своје емоције, машту, сећања и замисли	Знаци; Симболи; Писмо; Представљање слова на различите начине; Приче у сликама; Честитке;	Рад с подацима и информацијама. Решавање проблема и сарадња . Компетенција за учење. Естетичка компетенција Комуникација и одговоран однос према здрављу. Одговорно учешће у демократском друштву.
ЛИКОВНЕ ИГРЕ	Изрази бојом, одабраним материјалом и техникама своје емоције, машту, осећања и замисли; Вајањем у глини изрази своје емоције, машту, осећања и замисли; Користи информације као подстицај за стваралачки рад; Разматра, у групи, шта и како је учио/ла и где та знања може	Игре бојама; Стваралаштво као продукт маште и замишљања; Обједињавање наученог током другог разреда;	Рад с подацима и информацијама. Решавање проблема и сарадња . Компетенција за учење. Естетичка компетенција. Комуникација.

	применити;		
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	Методе рада: • монолошка • дијалошка • демонстрација (показивање) • посматрања • практичне активности • илустративна • дискусија • текстуална • практичних активности (радови ученика) • истраживачка Технике рада: • технике учења • технике памћења (симболизација и упрошћавање, асоцијативна, брејнсторминг, когнитивно мапирање) Активности ученика: • усвајање знања • понављање • опажање • откривање и увиђање законитости и процеса • вежбање • израда и презентовање самосталних, експерименталних и практичних радова • посматрање • стварање • учешће у дискусији • анализирање података, чињеница и информација Активности наставника: • саопштава наставне садржаје • организује и усмерава процес учења		

	• процењује и оцењује ниво и квалитет усвојености знања • преноси културне вредности • преноси теоријска и практична знања • формира правилан поглед на свет • развија карактер ученика и црте личности • упознаје ученике са методама и техникама учења Наставна средства: • визуелна • аудитивна • аудио-визуелна • мануелна и помоћна (техничка) • мултимедијални PDF Наставне садржаје је најбоље реализовати кроз ученицима занимљиве и прихватљиве активности: игру, покрет, цртеж. При томе треба користити постојећа знања која ученици поседују из одређене области како би што самосталније откривали ликовна решења и закључке. Часове треба осмислити тако да се кроз смену и комбиновање различитих облика и метода рада подстакне креативна, интелектуална и стваралачка активност ученика. Такве активности наставу чине интересантнијом, ефикаснијом и успешнијом. Методе и облици рада треба да буду и у складу са наставним садржајима и исходима који су предвиђени за њих, али и да обухвате све индивидуалности и специфичности конкретног одељење. Приликом реализације часова, потребно је трудити се за проналаском приступачнијих, али подједнако ефикасних материјала, потребно је искористити предности средине у којој се налазе. Ученици кроз стицања знања и вештина кроз све области би требали да буду у могућности да своје емоције, машту сећања и замисли изразе одабраним материјалом. Материјале да користе на безбедан и одговоран начин. Ученик треба да тумачи и користи једноставне визуелне информације које опажа у свакодневном животу које ће моћи да искаже различитим, креативним и занимљивим техникама, јер ће једино самостално остваренim успехом бити мотивисан за даљи рад. Осим само доживљавања света, потребно је да и себе доживи делом истог у чему помажу садржаји Простор и Облици. Код ученика треба развити способност посматрања, расуђивања, одлучивања и уметничког

	реаговања на естетски стимулс при чему велики допринос дају садржаји области Споразумевање. Упоређивањем свог и туђег естетског доживљаја долази до уметничког стварања. Размевањем себе и оног што нас окружују ученици ће бити у могућности да свако окружење сматрају стимулативним. Уколико дође до умањења надахнутости, мотивисати се применом другачијих средстава рада, метода и начина рада. Потрудити се да изражавање постане игра. Омогућити ученицима довољно времена за израду ликовних, креативних замисли. Рад ученика пратити кроз степен усвојености знања, умења и навика**, кроз** однос према раду и испуњавању постављених циљева и задатака. При оцењивању узима се у обзир степен напредовања сваког појединца остварен у току школске године, према његовим индивидуалним могућностима и врши се бројчано.

ПРЕДМЕТ: ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

РАЗРЕД: ДРУГИ

Годишњи фонд часова: 108

Циљ учења: Циљ наставе и учења Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције

	Ходање и трчање	**– примени једноставне, двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања);** **– правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања;** **– комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу;** **– одржава равнотежу у различитим кретањима;** **– разликује правилно од неправилног држања тела;** **– успостави правилно држање тела;** **– правилно дише током вежбања;** **– изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу;** **– изведе дечји и народни плес;**	Ходање: – кратким корацима, – дугим корацима, – у различитом ритму, – ходање опружањем стајне ноге, – ходање са реквизитом, – ходање са променом правца и смера, – ходање комбиновано са различитим покретима, – ходање преко ниских препрека, – елементарне игре са ходањем Техника трчања: – трчање преко препрека, – трчање са променом ритма **– трчање са променом правца и смера,** **– брзо трчање стартом из различитих почетних положаја,** **– трчање 30 m** **– елементарне игре са трчање**	Компетенција за учење; Способан је да самостално и у сарадњиса другимаистражује,открива и повезује нова знања; користи могућност ваншколског учења, негује и развија лична интересовања. Има позитиван став према учењу. Користи различитеизворе информација и има критички однос према **њима**

М О Т О Р И Ч К Е	Скакања и прескакања	**– користи основну терминологију вежбања;** **– поштује правила понашања у и на просторима за вежбање;** **– поштује мере безбедности током вежбања;** **– одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање;** **– поштује правила игре;** **– навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа;** **– прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења;** **– уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања;** **– уочава улогу делова тела у вежбању;** **– уочи промене у расту код себе и других;** **– препозна сопствено болесно стање и не вежба када је болестан;** **– примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања;** **– одржава личну хигијену;** **– учествује у одржавању простора у коме живи и борави;** **– наведе врсте намирница у исхрани;** **– препознаје везу вежбања и уноса**	**Поскоци у месту.** **Поскоци у кретању.** **Скакања удаљ.** **Скакања увис.** **Прескакање дуге вијаче.** **Вежбе скакања и прескакања упором рукама.** **Игре уз коришћење различитих облика скакања и прескакања.**	Комуникација; Уважава саговорника реагујући оно што говори, а не на његову личност. Уме да саслуша саговорника до краја и без упадица. Одговоран однос према околини; Одговоран је према квалитету сопственог живота, што обухвата и однос према околини и однос према здрављу. Одговоран однос према здрављу; **Бира стил**

И Н Е	Пузања, вишења, упори и пењања		**Помицање на дохватном вратилу са погрченим ногама у вису предњем.** **Помицање у вису предњем окретањем за 1800, са укрштеним хватом.** **Њихање уз помоћ.** **Проширени садржаји** **Узмак корацима уз косу површину.** **Бочно пењање уз лествe са наизменичним прехватањем и опирањемистовремено обема ногама**	Компетенција за учење; Способан је да самостално и у сарадњиса другимаистражује,открива и повезује нова знања; користимогућност ваншколског учења, негује и развија лична интересовања. Има позитиван и одговоран однос према учењу.Има позитиван став према **учењу.Користи различитеизворе информација и има критички однос према њима. Комуникација;**

	Вежбе на тлу	**По завршетку теме,ученик ће моћи да:** **– изведе кретања, вежбе и кратке саставе** **уз музичку пратњу;** **– изведе дечји и народни плес;** **– користи основну терминологију вежбања;** **– поштује правила понашања у и на просторима за вежбање;** **– поштује мере безбедности током вежбања;** **– одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за** **вежбање;** **– поштује правила игре;** **– навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа;** **– прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења;**	Основни садржаји Два повезана колута напред. Колут напред и скок пруженим телом. Колут назад из чучња у чучањ, низ косу површину. Колут назад. Састав од научених елемената. Игре усвојених вежби. Проширени садржаји Колут напред из упора стојећег опружених ногу. Колут преко лопте. Одељењско такмичење са задатом комбинацијом вежби	Уважава саговорника реагујући оно што говори, а не на његову личност.Уме да саслуша саговорника до краја и без упадица. Одговоран однос према околини; **Одговоран је према квалитету сопственог живота, што обухвата и однос према околини и однос према** **здрављу**

	Вежбе равнотеже		Основни садржаји Мала вага на тлу, клупи и ниској греди. Ходање привлачењем на целом стопалу и успон. Ходање опружањем стајне и предножењем замајне ноге. Ходање уназад на греди. Састав из првог разреда допунити наученим вежбама. Проширени садржаји Наскок кораком на греду. Чучањ и окрет у чучњу за 900 и 1800. Састав из првог разреда допунити вежбама ходањем уназад и окретом у чучњу за 1800. Одељенско такмичење	Одговоран однос према здрављу; Бира стил живота и навике имајући у виду добре стране и ризике тог избора.Разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор

	Вежбе са реквизитима		**Вежбе обликовања сареквизитима.** **Трчања, поскоци и скокови уз коришћење реквизита.** **Прескакање вијаче на различите начине.** **Дизање и ношење предмета и реквизита на различите начине.** **Елементарне игре са реквизитима.** **Игре са ластишом** **Полигон и елементарне игре уз коришћење реквизита**	Естетичка компетенција: Препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су: уметничко стваралаштво

	Плес и Ритмика		Основни садржаји Народно коло и дечији плес по избору. Повезивање елемената из првог разреда у композицију – састав. Основни ритмички покрети са реквизитима. Проширени садржаји Прескакање вијаче уназад. Комбиновано прескакање вијаче напред-назад. Ходање и трчање са бацањем и хватањем лопте и обруча. Вежба са вијачом	**културна баштина, језичка култура (свакодневни говор упривatном и јавном животу)**
	Полигони		**Комбиновани полигон од усвојених вештина (вежби).**	

Ф И З И Ч К А И З Д Р А В С Т В Е	Култура вежбања и играња Здравствено васпитање	**По завршетку теме,ученик ће моћи да:** **– уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања;** **– уочава улогу делова тела у вежбању;** **– уочи промене у расту код себе и других;** **– препозна сопствено болесно стање и не вежба када је болестан;** **– примењује здравствено хигијенске мере пре, у току и након вежбања** **– одржава личну хигијену;** **– учествује у одржавању простора у коме живи и борави;** **– наведе врсте намирница у исхрани;** **– препознаје везу вежбања и уноса воде;** **– повеже ходање и трчање са позитивним утицајем на здравље;** **– препозна лепоту покрета у вежбању;** **– се придржава правила вежбања;** **вреднује успех у вежбању;**	**Основни термини у вежбању.** **Вежбам безбедно.** **Чувам своје и туђе ствари.** **Правила елементарних игара.** **Некад изгубим, а некада. победим.** **Навијам пристојно** **Моје здравље и вежбање.** **Мишићи, зглобови и кости мога тела.** **Телесни развој..** **Лична хигијена.** **Хигијена простора за вежбање.** **„Шарени-разноврсни оброк” – правилна исхрана.** **Значај воде за организам и вежбање**	Компетенција за учење; Способан је да самостално и у сарадњиса другимаистражује,открива и повезује нова знања; користимогућност ваншколског учења, негује и развија лична интересовања. Има позитиван и одговоран однос према учењу.Има позитиван став према **учењу.Користи различите изворе информација и има критички однос према њима.**

Н А К У Л Т У Р А				**Комуникација; Уважава саговорника реагујући оно што говори, а не на његову личност.Уме да саслуша саговорника до краја и без упадица. Одговоран однос према околини; Одговоран је према квалитету сопственог живота, што обухвата и однос према околини**

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА **ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ**	Облик рада: • Фронтални • Групни • Индивидуални Методе рада: • Демонстративна • Дијалошка • Метода практичног вежбања • Метода усменог излагања Наставна средства: Разни предмети, објекти непосредне стварности, палице, лопте,реквизити, клупа, греда, струњаче, разне справе, столице, кутије, школске торбе, књига, ластиш, ЦД, шведска клупа, канап, трака, картони са бројевима, мараме, шал, санке, грудве, вратило,козлић,сандук,обруч **и,касета,вијаче, лоптица, табла, листови хартије,штоперица.** **<u>Кроз посете</u>*:*** Стадион – крос јесењи и пролећни, парк, Спортско – рекреативне активности се ће реализовати и током боравка на рекреативној настави. Активности у природи биће реализоване и током боравка на излету у току школске године. Недеља школског спорта и школска такмичења у току школске године биће испланирани у сарадњи са наставницима физичког и здравственог васпитања.

ПРЕДМЕТ: **МУЗИЧКА КУЛТУРА**
РАЗРЕД: ДРУГИ
Годишњи фонд часова: 36

Циљ наставе и учења Музичке културе је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	• Објасне својим речима утиске о слушаном делу, особине тона, доживљај прегласне музике и њеног утицаја на тело; • Разликују различите инструменте по боји звука и изражајним могућностима; • Издвоје основне музичке изражајне елементе; • Препознају музичку тему или карактеристични мотив који се понавља у слушаном делу; • Повезују карактер дела са изражајним музичким елементима и инструментима; • Повезују почетне тонове	Уметничка музика у цртаним и анимираним филмовима. Однос звук-лик, музика-радња. Композиције које илуструју различита осећања. Звук и тон (извори) – звуци из природе и окружења. Тон: боја (различити гласови и инструменти), трајање (кратакдуг), јачина (гласан - тих), висина (висок - дубок). Композиције које илуструју различите боје људског гласа и инструмената. Музички дијалог (хор, глас и хор, глас и инструмент, два гласа, два инструмента, један свирач, група свирача, оркестар).	* **Компетенције за учење** (Има позитиван и одговоран однос према учењу. Мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје. ***Комуникација** (Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин. Уме да саслуша излагање

	песама / модела и једноставних наменских песама са бојама; • Повезују ритам са графичким приказом; • Објашњавају својим речима доживљај свог и туђег извођења; • Према литерарном садржају изаберу од понуђених, одговарајући музички садржај; • Поштују договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;	Различити жанрови везани за ситуације значајне у животу ученика. Музичка прича. Композиције различитог карактера и елементи музичке изражајности (мелодијска линија, темпо, ритам, динамика). Музички бонтон. Музика и здравље. Носиоци звука	саговорника до краја и без упадица) ***Одговоран однос према околини** (Процењује и вреднује утицај својих навика у потрошњи ресурса и одлагању отпада, и одређује какав утицај оне имају на животну средину, квалитет живота и здравља и одрживи развој)
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	• Певају по слуху песме различитог садржаја и расположења: • Изводе уз покрет музичке и традиционалне игре; • Свирају по слуху ритмичку пратњу уз бројалице и песме, једноставне аранжмане, свирачке деонице у музичким играма; • Користе самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука. • Изговарају бројалице у ритму, уз покрет; • Примењују правилан начин	Изговор бројалице у ритму уз покрет. Звучне ономатопеје и илустрације Правилан начин певања – држање тела и дисање. Правилна дикција – изговарање брзалица и бројалица. Певање песама по слуху различитог садржаја и карактера. Певање песама уз покрет – песме уз игру и народне песме. Певање модела и наменских песама и повезивање њихових почетних тоновауз боју (а1 бела, ха1 љубичаста боја). Дечји и алтернативни инструменти и начини свирања на њима.	*** дигитална компетенција** ***одговоран однос према здрављу** *** решавање проблема** *** естетичка компетенција** *** комуникација**

	певања и договорена правила понашања у групном певању и свирању;	Инструментална пратња по слуху уз бројалице и песме – пулс, ритам, груписање удара. Певање и извођење музичких игара уз свирање на дечјим инструментима – песме уз игру, дидактичке игре, музичке драматизације. Свирање инструменталних аранжмана на дечјим ритмичким инструментима и на алтернативним изворима звука. Музички бонтон	
МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	• Осмисле покрете уз музику; • Осмисле ритмичку пратњу за бројалице, песме и музичке игре помоћу различитих извора звука; • Осмисле одговор на музичко питање; • Осмисле једноставну мелодију на крађи задати текст; • Учествују у школским приредбама и манифестацијама; • Направе дечије ритмичке инструменте;	Израда дечјих ритмичких инструмената од различитих материјала. Креирање сопствених покрета уз музику. Стварање једноставне ритмичке пратње коришћењем различитих извора звука. Музичка питања и одговори и музичка допуњалка. Стварање звучне приче од познатих музичких садржаја, звучних ономатопеја и илустрација на крађи литерарни текс.	
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА	Начин реализације **Методе рада:**		

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ *	• монолошка • дијалошка • демонстрација (показивање) • посматрања • практичне активности • илустративна • дискусија • текстуална • практичних активности (радови ученика) • истраживачка • хеуристичка • писаних радова **Технике рада:** • технике учења • технике памћења (симболизација и упрошћавање, асоцијативна, брејнсторминг, когнитивно мапирање) **Активности ученика:** • усвајање знања • понављање • опажање • вежбање • израда и презентовање самосталних радова • посматрање • стварање • учешће у дискусији • анализирање података, чињеница и информација • изражавање својих мисли, осећања, закључака при слушању музике

	• извођење (певање, свирање) • слушање и стварање музике **Активности наставника:** • саопштава наставне садржаје • организује и усмерава процес учења • процењује и оцењује ниво и квалитет усвојености знања • преноси културне вредности • преноси теоријска и практична знања • формира правилан поглед на свет • развија карактер ученика и црте личности • упознаје ученике са методама и техникама учења **Наставна средства:** • текстуална • визуелна • аудитивна • аудио-визуелна • мануелна и помоћна (техничка) • мултимедијални PDF уџбеник и електронски уџбеник Подстицање и развијање жеље за изражајнијим певањем; -Обележавање појединих речи или фраза током извођења мелодије звуком неких инструмената , према избору ученика; -Опонашање звукова из околине, спонтано или договореном импровизацијом (звуци у кући, звуци града, звуци у природи); -Смишљање малих ритмичких целина остварених говором или спонтано изговорених група гласова; -Потпуно слободна звучна импровизација остварена рукама или ногама, односно дечјим инструментима; -Слободан, импровизован звучни разговор остварен једним од претходно наведених начина; -Мале, договором састављене музичке игре уз покрет; Певање песама - изражајно читање текста песме и изражајно певање песме, понекад и демонстрирање, (учитељ), ученици са учитељем певају песму по строфама, певање песме у

	целини,изражајно певање песме без пратње); -надпевавање по групама; -извођење бројалице - учитељ изводи бројалицу у целини, затим по деловима, ученици са учитељом изводе бројалицу по деловима, затим је спајају у целину, могу је пратити штапићима, звечкама, конзервама; -музичка игра - ученици прате и изводе упутства учитеља; -свирање на направљеним музичким инструментима.

ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ

ПРЕДМЕТ: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

РАЗРЕД: ДРУГИ
Годишњи фонд часова: **36**

Циљ учења: Наставе и учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
ЉУДСКА ПРАВА **(Ја и други у различитим групама)**	– разликује понашања појединаца која доприносе или ометају функционисање и напредовање групе; – успоставља, гради и чува успешне односе са члановима групе којој припада; – искаже своја осећања и потребе на начин који не угрожава друге; – препозна и уважи осећања и потребе других; – наведе и својим речима објасни основна права детета садржана у Конвенцији о дечјим правима; – прихвата и образлаже на примерима из живота да свако дете има иста права без обзира на различитости; – препозна ситуације кршења својих и туђих права и показује спремност да тражи помоћ;	Групни идентитет Ко смо ми – сличности и разлике? Групе којима припадамо (породица, одељење, школа, спортски клуб, музичка школа...). Од чега зависифункционисање и напредак групе: комуникација,сарадња, узајамно подржавање, блискост. Понашања појединаца која ојачавају или ометају односе у групи. ОсећањаИзражавање сопствених осећања. Осећања других, како их препознајемо и уважавамо. Веза осећања са мислима и понашањима. Потребе и права; Моје потребе и потребе других. Осећања, потребе, вредности и начин њиховог остваривања. Веза	Компетенција комуникација Изражава своје ставове,мишљења,осећања. Уме да слуша излагање саговорника до краја и без упадица. Компетенција одговорно учешће у демократском друштву Зна дечја и основна људска права и одговорности,уме да препозна њихово кршење

	– се договара и одлучује у доношењу правила групе и да се понаша у складу са њима; – наводи примере међусобне повезаности права и одговорности; – разликује ненасилну од насилне комуникације међу члановима групе на примерима из свакодневног живота, из књижевних дела које чита и филмова које гледа; – саслуша излагање саговорника без упадица и са уважавањем; – даје и прихвата предлоге водећи рачуна о интересу свих страна у сукобу; – представи шта садржи и чему служи Правилник о безбедности ученика његове школе; – препознаје предности, ризике и опасности по себе и друге и одговорно поступа при коришћењу мобилног телефона и интернета; – сарађује и преузима различите улоге на основу договора у групи; – износи мишљење, образлаже идеје, даје предлоге који могу унапредити безбедност ученика у школи; – учествује у изради плана једноставне акције; – са другим ученицима изводи и документује једноставну акцију; – доприноси промоцији акције; – на једноставан начин вреднује	са правима. Права детета Конвенција о дечјим правима. Различити смо, али су нам права иста. Људска права важе свуда и за сваког. Кршење и заштита права. Нисам посматрач реагујем на ситуације кршења права деце у одељењу и школи. Знам како и коме да се обратим за помоћ.	

	изведену акцију.		
ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО **(Школа као заједница)**	-се договара и одлучује у доношењу правила групе и да се понаша у складу са њима; – наводи примере међусобне повезаности права и одговорности; – разликује ненасилну од насилне Комуникације међу члановима групе на примерима из свакодневног живота, из књижевних дела које чита и филмова које гледа; -Саслуша излагање саговорника без упадица и са уважавањем; – даје и прихвата предлоге водећи рачуна о интересу свих страна у сукобу;	Школа као заједница Вредности школе као заједнице – равноправност, одговорност, солидарност, брига за друге, толерантност, праведност, поштење. Правила у школи и њихова функција. Одговорности ученика и одраслих за функционисање школе као заједнице. Односи у заједници Како радим сам, а како у групи? Шта у школи радимо заједно? У чему смо добри? У чему бисмо могли бити бољи? Како комуницирамо у групи? Насилна и ненасилна комуникација. Сукоби Узроци сукоба и шта са њима. Сукоб из угла оног другог. Посредовање у сукобу. Конструктивно решавање сукоба.	Компетенција одговорно учешће у демократском друштву:Понаша се одговорно,хумано и толератно. Компетенција сарадња: Одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених. Поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару.
ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ **(Школа као безбедно место)**	-представишта садржи и чему служи Правилник о безбедности ученика егове школе; – се понаша у складу са равилником о безбедности ученика; – наводи примере одговорности одраслих и ученика за безбедност у школи; – препознаје предности, ризике и опасности по себе и друге и одговорно поступа при коришћењу мобилног телефона и интернета	Безбедност ученика у школи Ученици имају право на заштиту и безбедност. Правилник школе о безбедности ученика. Безбедност ученика у школи и школском дворишту, на путу између куће и школе, ван школе – на излету и на настави у природи. Безбедност ученика је одговорност свих –запослених у школи,ученика, родитеља,институција ван школе. Безбедно и небезбедно понашање на интернету.Одговорна употреба мобилног телефона.	Компетенција одговорно учешће у демократском друштву: Понаша се одговорно,хумано и толератно. Компетенција сарадња: Одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених. Поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару.

			Компетенцијакомуникација Уме да слуша излагањесаговорника до краја и без упадица. Изражава своје ставове,мишљења,осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин. Познаје различите облике комуникације и њихове одлике.
ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ **(Школа као безбедно место за све)**	-сарађује и преузима различите улоге на основу договора у групи; -износи мишљење, образлаже идеје, даје предлоге који могу унапредити безбедност ученика у школи; – учествује у изради плана једноставне акције; – са другим ученицима изводи и документује једноставну акцију; – доприноси промоцији акције; – на једноставан начин вреднује изведену	Како учинити школу безбедним местом за све – планирање и извођење једноставне акције. Кораци у планирању и извођењу акције. Избор теме/проблема/активности којом ћемо се бавити. Одређивање циља и израда плана акције – подела улога, договор о роковима, начину реализације. Извођење и документовање акције – видео-снимци фотографије, текстови и сл. Промоција акције на нивоу школе – приказивање другим одељењима, родитељима и сл., прављење постера или паноа, објављивање прилога у школском листу. Вредновање акције – чиме смо задовољни, шта је могло бити боље	Компетенција комуникација Уме да слуша излагање саговорника до краја и без упадица. Изражава своје ставове, мишљења,осећања. Компетенција одговорно учешће у демократском друштву: Понаша се одговорно,хумано и толератно. Компетенција сарадња: Одговорно и савесноизвршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених. Поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи. Критички процењује свој рад и рад чланова групе,и уме да представи резултате рада. Компетенција предузетништво: Развија нове вештине и

			примењује их у практичном раду.Учествује у самосталним и тимским пројектима
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	Интерактивна радионица, Представљање покретом , цртежом Прављење беџа,стрипа; Игровне активности; Искуствено учење кроз размену у групи; Играње улога Часови могу да се изводе и ван школских просторија. -Организовање одлазака у природу, уређења школског дворишта, уређења учионице, неговања цвећа, израде новина, писања писама или предлога за новине, обраћања локалној управи, израде плаката. Заједничко осмишљавање и састављање правила понашања. Осмишљавање активости уколико се правила крше и уколико се правила поштују. Јасно истицање прописаних правила. Допуњавање правила или измене правила. Јачање демократског односа у групи, одељењу и у школи може се одвијати кроз симулирање доношења одлука, симулирање међукултуралних односа. Драматизација, игра улога из прича, игре опуштања, олуја идеја су такође применљиви у оквиру оснаживања демократских односа. -Евалуација рада, анализа пројеката, активности, сарадње и дружења, анализа случаја, дискусије, расправе, преговарање, Избор теме/проблема/активности којом ћемо се бавити.Одређивање циља и израда плана акције – подела улога, договор о роковима, начину реализације. Извођење и документовање акције – видео, фотографије, текстови и сл. Промоција акције на нивоу школе –приказивање другим одељењима, родитељима и сл. прављење постера или паноа. Вредновање акције – чиме смо задовољни, шта је могло бити боље. **Облик рада:** - фронтални - индивидуални - рад у пару - групни **Методе рада** • монолошка • дијалошка • текстуална		

	• хеуристичка • дискусија • илустративна • писаних радова • демонстрација • посматрања • практичних активности (радови ученика) • истраживачка • решавања проблема **Технике рада** • технике учења • технике памћења (симболизација и упрошћавање, асоцијативна, брејнсторминг, когнитивно мапирање) **Активности ученика** • усвајање знања, вештина и облика понашања • опажање • откривање и увиђање законитости и процеса • вежбање • израда и презентовање самосталних радова • стварање • учешће у дискусији • анализирање података,чињеница и информација • решавање проблема **Активности наставника** • мотивише ученике • организује и усмерава процес учења • оцењује ниво и квалитет усвојености знања • оспособљава ученике за самостално учење и решавање проблемских ситуација **Наставна средства**

	• продукти рада • илустрације • текстуални и видео записи • различити материјали по избору ученика

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	**ВЕРСКА НАСТАВА**

НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	**НАЧИН** И **ПОСТУПЦИ** ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У **ПРВОМ ЦИКЛУСУ**	Компетенције
ЗАЈЕДНИЦА ЉУБАВИ БОГА,ЧОВЕКА И ПРИРОДЕ-ХРИСТОВА ЉУБАВ ПРЕМА ЧОВЕКУ И СВЕТУ	Припрема ученика да може описати и објаснити значење појма заједнице као и његов однос према њему блиским особама(породици).Заједница са Богом почива на слободи и остварује се кроз љубав.Ово учење се остварује кроз приче-које говоре о томе да када некога волимо са њим и остварујемо заједницу;цртеже-који указују на заједницу.Треба истаћи литургијску заједницу као једину истиниту-заједницу са Богом у Христу.	-Комуникација на матерњем језику, -Учење како се учи,
ЛИТУРГИЈСКЕ СЛУЖБЕ И ЊИХОВ СМИСАО	Да ученици стекну основно знање о литургијским службама и да уоче да Црква не може без њих,као и да свако у Цркви има своју службу (епископ,свештеници,ђакони и народ).Ово се остварује кроз упознавање ученика са Литургијом и њеном структуром и кроз садржаје који се односе на службе у Цркви (примери светитеља и њихових служби:епископи-Св.Сава,Св.Никола...;Св.архиђаконСтефан,Св.ђакон Авакум;народ:Св.Петка,Св.Димитрије...).Овим се ученици подстичу на размишљање о својој служби у Цркви.	-Међуљудска и грађанска компетенција, -Културно истраживање, -Решавање проблема, -Еколошка компетенција
БОГ СТВАРА СВЕТ И ЧОВЕКА ИЗ ЉУБАВИ	Да ученици стекну знање о учењу Цркве о стварању света и човека.Бог ствара свет и човека из љубави и жели да они вечно постоје.Човек је круна Божијег стварања и он је у природној вези са свим оним што је Бог претходно створио,али се разликује од других створених бића.Човек је икона Божија (сличан Богу) зато што је створен као слободна личност и једини је позван да буде домаћин света.Ово учење се остварује кроз цртеже и приче:“Себични џин“О.Вајлд (са правим крајем,када се појављује Христос),“Љубавна песма“,М.Данојлић (о маслачку и облачку),Молитва Анђелу чувару...Овде треба користити и дечија искуства која указују на то да кад нешти из љубави направимо,онда је то за нас и најлепше;да нам је увек тешко када се раздвајамо од некога кога пуно волимо.	
ДИВАН ЈЕ БОГ У СВЕТИМА СВОЈИМ-ЗНАЧАЈ ВРЛИНСКОГ ЖИВОТА	Да се код ученика развије свест о томе да су светитељи наши путеводитељи ка Царству Божијем и да је Света Литургија заједница свих светих са Богом.Живот светитеља је био врлински,а врлине представљају прихватање воље Божије. Само је кроз врлине могуће остварити однос љубави са Богом и људима. Врлине нису човеку дате већ се за њих треба трудити и треба их усавршавати. Овде се користе приче из житија светитеља, обраде одабраних поглавља из књиге “Из Ти-града у Небески град“; дечија искуства када су се срели са нечијим врлинама или манама.	

ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА КОД УЧЕНИКА	Ученици раде индивидуално,у пару или мањим групама. Наставник подстиче ученике да изразе своје мишљење и ставове у складу са хришћанским васпитањем.Након завршених радова врши се размена мишљења и евалуација.	

ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ

ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК

РАЗРЕД: ТРЕЋИ
Годишњи фонд часова: 180

Циљ учења: Циљ наставе српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције

КЊИЖЕВНОСТ	– чита са разумевањем различите текстове; – опише свој доживљај прочитаних књижевних дела; – изнесе своје мишљење о тексту; – разликује књижевне врсте: лирску и епску песму, причу, басну, бајку, роман и драмски текст; – одреди тему, редослед догађаја, време и место дешавања у прочитаном тексту; – именује главне и споредне ликове и разликује њихове позитивне и негативне особине; – уочи основне одлике лирске песме (стих, строфа и рима); – разуме пренесено значење пословице и басне и њихову поучност; – разуме идеје књижевног дела; уочи основне одлике народне бајке; – разликује народну од ауторске бајке; – представи главне особине јунака; – уочи основне одлике народне епске песме; – уочи поређење у књижевном делу и разуме његову улогу; – разликује опис од приповедања у књижевном делу; – покаже примере дијалога у песми, причи и драмском тексту; – уочи хумор у књижевном делу; – чита текст поштујући интонацију реченице/стиха; – изражајно рецитује песму и чита прозни текст; – изводи драмске текстове;	ШКОЛСКА ЛЕКТИРА Лирска поезија Душан Костић: Септембар Григор Витез: Какве је боје поток/ Десанка Максимовић: Вожња Душан Васиљев: Зима Мирослав Антић: Шта је највеће/ Ф. Г. Лорка: Луцкаста песма Бранислав Црнчевић: Љутито мече/ Љубивоје Ршумовић: Аждаја своме чеду тепа Милован Данојлић: Љубавна песма Љубивоје Ршумовић: Домовина себрани лепотом Химна Светоме Сави Бранко Стевановић: Занимање Марка Краљевића Епска поезија Народне песме: Марко Краљевић и бег Костадин, Орање Марка Краљевића Проза Ла Фонтен: Цврчак и мрав/Езоп: Корњача и зец Народна приповетка: Свети Сава и сељак без среће Народна бајка: Чардак ни на небу ни на земљи Народна приповетка: Свијету се не може угодити Бранко Ћопић: Изокренута прича Оскар Вајлд: Себични џин Светлана Велмар Јанковић: Златно јагње (одломак) Бранко В. Радичевић: Прича о дечаку и Месецу Ијан Макјуен: Реч-две о Питеру (одломак) Јохана Шпири: Хајди (одломак) Народна бајка: Баш-Челик (читање у наставцима) Јасминка Петровић: Од читања се расте (читање у наставцима) Драмски текстови Душан Радовић: А зашто он вежба Александар Поповић: Лед се топи Јованка Јоргачевић: Никад два добра Лаза Лазић: Суђење Популарни и информативни текстови Избор из илустрованих енциклопедија и часописа за децу о значајним личностима српског језика, књижевности и културе (Милева Ајнштајн, Михаило Пупин), знаменита завичајна личност и др. ДОМАЋА ЛЕКТИРА Бранко Ћопић: Доживљаји Мачка Тоше Избор из поезије Душана Радовића (Замислите, Да ли ми верујете, Страшан лав, Кад је био мрак, Тужне ђачке исповести, Здравица, Плави зец и друге песме) Браћа Грим: Бајке (по избору) Књижевни појмови: лирска песма, химна, епска песма, народна бајка, роман, поређење, персонификација (на нивоу препознавања), опис,дијалог,приповедање,епски јунак,	Комуникација Одговоран однос према околини Одговоран однос према здрављу Естетичка копетенција Компетенције за учење Сарадња

ЈЕЗИК **Граматика, Правопис и ортоепија**	разликује врсте (и подврсте) речи у типичним случајевима; – одреди основне граматичке категорије именица, придева и глагола; – примењује основна правописна правила; – јасно и разговетно изговори обавештајну, упитну и заповедну реченицу, поштујући одговарајућу интонацију и логички акценат, паузе, брзину и темпо; – спој више реченица у краћу и дужу целину;	Врсте речи: именице (градивне, збирне); придеви (присвојни, градивни); род и број придева; заменице (личне заменице); глаголи; лице и број глагола. Подела речи на крају реда (граница на самогласник). Управни говор (први и други модел). Неуправни говор. Велико слово: писање имена народа, вишечланих географских назива (планина, река, језера, мора и сл.), празника, наслова књига и часописа; Писање присвојних придева изведених од властитих имена (суфикси: -ов, -ев, -ин; -ски, -чки, -шки). Речца не уз именице и придеве. Наводници (у управном говору, насловима дела, називима школа). Сугласник ј (између самогласника и-о и о-и). Скраћенице (мерне јединице за масу, дужину, време и запремину течности). Краћи и дужи текстови – књижевни и некњижевни, као и нелинеарни текстови. Причање о догађајима и доживљајима, стварним и измишљеним (усмено и писано). Описивање људи, животиња и природе (плански приступ) – усмено и писано.	Компетенције за учење Естетичка копетенција Комуникација Решавање проблема Компетенције за учење Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Сарадња Дигитална компетенција Комуникација Решавање проблема Компетенције за учење Сарадња

Језичка култура (говорење, писање, слушање, читање)	– препричава, прича и описује и на сажет и на опширан начин; – извештава о догађајима водећи рачуна о прецизности, тачности, објективности и сажетости; – варира језички израз; – попуни једноставан образац у који уноси основне личне податке; – разликује формални од неформалног говора (комуникације); учествује у разговору поштујући уобичајена правила комуникације и пажљиво слуша саговорника	Различите комуникативне ситуације (комуникација са одраслима и са вршњацима; у школи, у продавници, телефонски разговор, поздрављања, честитања и сл.). Богаћење речника: речи истог или сличног значења; речи супротног значења; речи које значе нешто умањено и увећано (уз одговарајуће текстове из лектире). Правописне вежбе: вежбе допуњавања и избора правилног облика речи; диктат, аутодиктат. Језичке вежбе: проширивање и допуњавање реченица различитим врстама речи, промена реда речи у реченици, промена дужине реченице. Лексичко-семантичке вежбе: речи који припадају различитим тематским скуповима; речи супротног значања али исте врсте и истог рода и броја, промена граматичког лица у тексту; основно и пренесено значење речи и друго. Стилске вежбе: састављање прича на основу задатих речи; сажимање или проширивање познате приче (текста), мењање краја приче (текста); настављање приче на основу датог почетка; промена становишта (нпр. увести у текст нове ликове; сместити бајку у далеку будућност...). Говорне вежбе: рецитовање, изражајно читање, сценско приказивање драмског/драматизованог текста и сл.	Комуникација Сарадња Компетенција за учење

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА **КЊИЖЕВНОСТ**	У настави књижевности најважније је код ученика развијати способност читања књижевних текстова са разумевањем, подстицати љубав према читању, градити осећај за лепо и вредно, васпитавати укус и неговати истрајност у читању и доживљавању књижевног дела. Ученике треба навикавати да опишу доживљај прочитаних књижевних дела и изнесу мишљење о њима. Читање захтева време, истрајност и посвећеност, а неговање ових карактеристика представља основ за сва даља учења. Кроз читање књижевноуметничких текстова и у разговору о њима на часу гради се критичко мишљење, јер ученици треба да имају суд о поступцима и особинама ликова, као и о различитим догађајима у тексту. Посебно је важно што књижевност код ученика интензивно развија емпатију, тиме што од читалаца тражи да се ставе на место другога и да разумеју најразличитије особине и поступке ликова. Настава књижевности јача национални и културни идентитет ученика, кроз упознавање своје књижевности и културе, као и књижевности и културе других народа. Читање и разумевање текстова из читанке; -Читање и разумевање информативних и популарних текстова из часописа за децу; -Читање текстова у наставцима; -Увођење у ченика у основне књижевне појмове и уочавање формалне разлике истих:,песма, прича драмски текст; -Уочавање ликова у тексту, хронолошког низа догађаја, места и времена дешавања радње; -Формирају и исказују своје ставове о делу које слушају или читају; -Изводедрамски текст на сцени; -Стичу читалачке навике читањем домаће лектире; -Илуструју одређени мотив из текста. -Богаћење речника путем усвајања непознатих речи из прочитаних текстова. Облик рада:фронтални, групни, индивидуални Методе рада:вербална, демонстративна Наставна средства: Уџбеници, припремљен материјал (листићи..), свеске, текстови Корелација: Природа и друштво(породични дом, школа)Групе људи: породица, школска заједница, разред,одељење, суседи.Права и обавезе чланова група.Правила понашања појединаца и групе.Празници: породични, школски. Музичка култура Уметничка музика у цртаним и анимиранимфилмовима. Односзвук – лик, музика –радња.Композиције које илуструју различитаосећања.Различити жанрови везани за ситуацијезначајне за ученике (празници,приредбе,свечаности, рођендани, венчања,новогодишње и божићне песме...).Ликовна култура (обликовање)Различите информације као мотивација за стваралачки рад. Природа инепосредно окружење; машта и стварни догађаји; приче, песме и текстови из књига ичасописа за децу и уџбеника, уметничка дела...(споразумевање) Читање визуелних информација. Илустрација у дечјим књигама и уџбеницима. Стрип.Цртани и анимирани филм –традиционално урађени (слободоручно обликовани илинацртани ликови) и савремени(урађени у апликативном програму).Прича о цртаном ианимираном филму. Изглед места и ликова.Место извођења: Учионица
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА **ЈЕЗИК**	У настави језика ученици овладавају писаним и усменим стандардним српским језиком. Програм је усмерен на усвајање основних граматичких правила и њихову адекватну примену у писаној и говорној комуникацији. Основна знања из морфологије проширују се у вези са именицама, придевима и глаголима, а уводи се нова врста речи: заменице (само личне). Две нове именичке подврсте, градивне и збирне именице, треба увести тек пошто се понове властите и заједничке именице. Нову подврсту придева - градивне и присвојне треба увести тек пошто се понове описни придеви. Важно је да ученици повежу градивне именице као основу за извођење градивних придева, а да не мешају ове две врсте речи. Кад су у питању присвојни придеви, градиво из граматике треба што више повезивати са правописом. Да би се одредио род и број придева, треба поновити род и број именица и указати ученицима на слагање придева са именицом у роду и броју, без увођења нових термина. Увођење личних заменица подразумева само основне облике и њихово повезивање са глаголским лицем, односно бројем, што ће представљати основу за уочавање слагања субјекта и предиката у наредном разреду. Врсте речи уочавати најпре на изолованим примерима (у основном облику), а затим увежбавати и у оквиру реченице. Наставу граматике треба повезивати са наставом књижевности тако што књижевни текстови из Читанке могу послужити за граматичку анализу и послужити као пример употребе врста речи у реченици и различитих врста реченица по облику и значењу. Водити рачуна о томе да примери буду једноставни за анализу. Учитељ може и прилагодити текст, тако да примери буду типични.

	Врсте речи: именице (градивне, збирне);придеви (присвојни, градивни); род и број придева;заменице (личне заменице); глаголи; лице и број глагола.Подела речи на крају реда (граница на самогласник).Управни говор (први и други модел). Неуправни говор. Велико слово: писање имена народа, вишечланих географских назива (планина, река, језера, мора и сл.), празника, наслова књига и часописа; Писање присвојних придева изведених од властитих имена (суфикси: -ов, -ев, -ин; -ски, -чки, -шки).Речца не уз именице и придеве.Наводници (у управном говору, насловима дела, називима школа). Сугласник ј (између самогласника и-о и о-и).Скраћенице (мерне јединице за масу, дужину, време и запремину течности). Облик рада: фронтални, групни, индивидуални,у пару Методе рада: вербална, демонстративна илустративна Корелација: ликовна култура, музичка култура, природа и друштво, математика Место извођења:учионица
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА **ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА**	Област Језичка култура обухвата усмено и писмено изражавање. Усмено изражавање ученика треба развијати у разговору у којем их учитељ усмерава да јасно, прецизно и разговетно изговарају реченице, поштујући интонацију и правилно акцентовање у реченицама. У вођеном разговору о књижевном или неуметничком тексту или о одређеној теми, ученици одговарају на питања, постављају питања, износе своја мишљења и ставове. Ученици се охрабрују да обликују усмену поруку у којој ће изнети информације на примерима из свакодневног живота. Учитељ треба да ствара прилике и подстиче ученике да говоре, износе информације, своја мишљења, осећања итд. Различите комуникативне ситуације (комуникација са одраслима и са вршњацима; у школи, у продавници, телефонски разговор, поздрављања, честитања и сл.). Богаћење речника: речи истог или сличног значења; речи супротног значења; речи које значе нешто умањено и увећано (уз одговарајуће текстове из лектире). Правописне вежбе: вежбе допуњавања и избора правилног облика речи; диктат, аутодиктат. Језичке вежбе: проширивање и допуњавање реченица различитим врстама речи, промена реда речи у реченици, промена дужине реченице. Лексичко-семантичке вежбе: речи који припадају различитим тематским скуповима; речи супротног значања али исте врсте и истог рода и броја, промена граматичког лица у тексту; основно и пренесено значење речи и друго. Стилске вежбе: састављање прича на основу задатих речи; сажимање или проширивање познате приче (текста), мењање краја приче (текста); настављање приче на основу датог почетка; промена становишта (нпр. увести у текст нове ликове; сместити бајку у далеку будућност...).Говорне вежбе: рецитовање, изражајно читање, сценско приказивање драмског/драматизованог текста и сл. Облик рада: фронтални, групни, индивидуални, у паруМетоде рада: вербална, демонстративна илустративнаКорелација: ликовна култура, музичка култура, природа и друштво Место извођења:учионица
	Праћење и вредновање, оцењивање ученикатреба обављати континуирано, уважавајући интересовања и активности ученика у процесу учења, а у складу са индивидуалним развојним способностима. Праћење и вредновање вршиће се усмено, писмено и кроз истраживачке и практичне задатке.Оцењивање се врши бројчано.Потребно је да учитељ и у овој етапи наставног процеса делује подстицајно на ученика, користи интересантне начине рада, и диференциране задатке. Класичне провере знања, контролне вежбе и тестови биће сведени на најмању могућу меру. Поред мотивационог значаја, оцена је одраз квалитета остварености испуњености постављених стандарда. Редовно проверавати постигнућа ученика у свим фазама наставног процеса и давати препоруке за даље напредовање. Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика. Вредновати постигнућа учника на крају одређене програмске целине, као и за класификационе периоде. Писмено проверавање:школски задаци,домаћи задаци,контролне вежбе.

ПРЕДМЕТ: МАТЕМАТИКА

РАЗРЕД: ТРЕЋИ
Годишњи фонд часова: 180

Циљ учења: је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик је у стању да:**	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	**Међупредметне компетенције**
ГЕОМЕТРИЈА	– црта паралелне и нормалне праве, правоугаоник и квадрат; – конструише троугао и круг; – именује елементе угла, правоугаоника, квадрата, троугла и круга; – разликује врсте углова и троуглова; – одреди обим правоугаоника, квадрата и троугла, применом обрасца; – опише особине правоугаоника и квадрата; – преслика геометријску фигуру у квадратној или тачкастој мрежи на основу задатог упутства; користи геометријски прибор и софтверске алате за цртање	Узајамни положаји правих (паралелне праве и праве које се секу). Угао, врсте углова. Троугао, врсте троуглова. Кружница и круг. Правоугаоник и квадрат. Обим троугла, квадрата и правоугаоника. Цртање паралелних и нормалних правих помоћу лењира. Конструкције троугла и кружнице. Пресликавање геометријских фигура на квадратној мрежи.	Комуникација Компетенција за учење Сарадња Решавање проблема Дигитална компетенција Рад са подацима и информацијама

БРОЈЕВИ	– прочита, запише и упореди бројеве прве хиљаде и прикаже их на бројевној правој; – прочита број записан римским цифрама и напише дати број римским цифрама (до 1.000); – изврши четири основне рачунске операције, писмено и усмено (до 1.000); – подели број бројем прве десетице, са и без остатка, и провери резултат; – процени вредност израза са једном рачунском операцијом; – израчуна вредност бројевног израза са највише три рачунске операције; – одреди десетице и стотине најближе датом броју; – реши једначину са једном рачунском операцијом; – одреди и запише скуп решења неједначине са сабирањем и одузимањем; – реши проблемски задатак користећи бројевни израз или једначину–упореди разломке облика са једнаким имениоцима; – резултат мерења дужине запише децималним бројем са једном децималом; – уочи и речима опише правило за настајање бројевног низа; – чита и користи податке представљене табеларно или графички (стубичасти дијаграм и сликовни дијаграм);	Бројеви прве хиљаде. Сабирање и одузимање (усмени и писмени поступак). Множење једноцифреним бројевима и бројем 10 и дељење бројевима прве десетице са и без остатка (усмени и писмени поступак). Зависност резултата од промене компонената. Једначине облика: $a + x =$ б, $a - x =$ б, $x - a =$ б, $a \times x =$ б. Неједначине облика: $a \pm x <$ б, $a \pm x >$ б, $x - a <$ б, $x - a >$ б. Римске цифре Д, М. Упоређивање разломака са једнаким имениоцима. Децимални запис броја са једном децималом	Комуникација Компетенција за учење Сарадња Решавање проблема Дигитална компетенција Рад са подацима и информацијама

МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	– чита, упореди и претвара јединице за мерење дужине, масе, запремине течности и времена; – упореди величине (дужина, маса, запремина течности и време); измери површину геометријске фигуре задатом мером (правоугаоником, квадратом и троуглом); – примењује концепт мерења у једноставним реалним ситуацијама	Мерење масе (кг, г, т). Мерење времена (деценија, век, секунд). Мерење дужине (мм, км). Мерење запремине течности (л, дл, цл, мл, хл). Мерење површине геометријских фигура задатом мером.	Комуникација Компетенција за учење Сарадња Решавање проблема Дигитална компетенција Рад са подацима и информацијама
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА МАТЕМАТИКУ	Кључни појмови садржаја: бројеви прве хиљаде, разломак, децимални запис броја, круг, троугао, правоугаоник, квадрат, угао, паралелне праве, нормалне праве, појам површине, једначине и неједначине, мерење дужине, масе, времена и запремине течности. Природни бројеви до 1000: јединице, десетице, стотина, хиљада, парни и непарни бројеви, троцифрени бројеви и четвороцифрени,римске цифре до 1000,претходник, следбеник броја, изрази, рачунске операције, сабирање, сабирци, збир, одузимање, умањеник, умањилац, разлика, множење, чиниоци,производ, дељење, дељеник, делилац, количник, таблица множења и дељења, једнакост, неједнакост, непознати број, променљиви број, заграда,редослед рачунских операција, разломци. Геометрија: круг, угао, квадрат и правоугаоник, троугао, квадратна мрежа, обим квадрата и правоугаоника, тачка, права, дуж, полуправа, раван. Мерење и мере: дужина, милиметар, километар, мерни број, јединица мере, једноимени и вишеимени број, време, деценија, век, запремина, литар,децилитар, центилитар, мililитар, хектолитар. За упознавање метарског система мера треба користити очигледна средства и давати ученицима да мере предмете из околине (у учионици, школском дворишту, код куће итд.). Исто тако, неопходно је и да се ученици вежбају да процењују одока (нпр. раздаљину између два предмета, масу и сл.), па да по завршеном таквом мерењу утврђују израчунавањем колику су грешку учинили. Облик рада:-фронтални-индивидуални-групни-рад у пару Методе рада:-демонстративна-дијалошка-илусртативна-истраживачка-диференцирана-пројектна-хеуристичка -графички радови ,индивидуализована метода-ИКТ метода-метода писаних радова,-интерактивна,-текстуална, -илустративна,-учење путем открића, Наставна средства:-геометријски прибор-модели геометријских тела-квадратна и тачкаста мрежа-предмети из окружења-уџбеник-радна свеска-материјал за практичан рад (пластелин, картон, колаж папир, канап, бојице, фломастери...)-маказе-лепакКорелација: Српски језик, ликовна култура, музичка култура, природа и друштво Место извођења:учионица Праћење и вредновање, оцењивање ученикатреба обављати континуирано, уважавајући интересовања и активности ученика у процесу учења, а у складу са индивидуалним развојним способностима. Праћење и вредновање вршиће се усмено, писмено и кроз истраживачке и практичне задатке.Оцењивање се врши бројчано.Потребно је да учитељ и у овој етапи наставног процеса делује подстицајно на ученика, користи интересантне начине рада, и диференциране задатке. Класичне провере знања, контролне вежбе и тестови биће сведени на најмању могућу меру. Поред мотивационог значаја, оцена је одраз квалитета остварености испуњености постављених стандарда. Редовно проверавати постигнућа ученика у свим фазама наставног процеса и давати препоруке за даље напредовање. Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика. Вредновати постигнућа учника на крају одређене програмске целине, као и за класификационе периоде. Писмено проверавање:школски задаци, домаћи задаци,контролне вежбе,математички диктат		

ПРЕДМЕТ: ПРИРОДА И ДРУШТВО

РАЗРЕД: ТРЕЋИ
Годишњи фонд часова: 72

Циљ учења: Природе и друштве јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције

МОЈ КРАЈ **Природа,човек, друштво**	– идентификује облике рељефа и површинских вода у свом крају; – одреди положај задатог објекта у односу на истакнуте облике рељефа и површинске воде у свом крају; – илуструје примерима како рељеф и површинске воде утичу на живот људи у крају; – примени правила друштвено прихватљивог понашања поштујући права, обавезе и различитости међу људима; – повеже различита занимања и делатности са потребама људи у крају у коме живи; – повеже врсте и значај саобраћаја у свом крају са потребама људи; – примени правила безбедног понашања у саобраћају; разликује чврсто, течно и гасовито стање воде у природи и свакодневном животу; – повеже температурне промене са променама запремине и кретања ваздуха; – очита вредности температуре воде, ваздуха и тела помоћу термометра; – прикаже везе међу живим бићима у различитим животним заједницама помоћу ланаца исхране; – илуструје примерима одговоран и неодговоран однос човека према животној средини; примени поступке (мере) заштите од заразних болести;	Облици рељефа: узвишења (подножје, стране, обронци, врх), равнице и удубљења. Рељеф у мом крају. Површинске воде: река и њене притоке (лева и десна обала); бара и језеро. Површинске воде у мом краја. Групе људи: становници и народи краја (права и обавезе; обичаји; суживот). Производне и непроизводне делатности и њихова међузависност. Село и град, њихова повезаност, зависност и међуусловљеност. Значај и улога саобраћаја. Путнички, теретни и информациони саобраћај. Безбедно понашање ученика на саобраћајницама у крају. Опрема за безбедну вожњу ролера, тротинета и бицикла.Течно, гасовито и чврсто стање воде. Кружење воде у природи. Промене при загревању и хлађењу ваздуха (промена температуре, запремина и кретање ваздуха). • Мерење температуре воде, ваздуха и тела. Услови за живот, ланац исхране и међусобни утицаји у животним заједницама: Копнене животне заједнице: шуме, ливаде и пашњаци; • Водене животне заједнице: баре, језера и реке. Културисане животне заједнице: воћњаци, повртњаци, њиве и паркови. Значај и заштита земљишта и копнених животних заједница. Значај и заштита вода и водених животних заједница. Животне заједнице у мом крају и човеков однос према њима. Начини преношења и мере заштите од заразних болести (грип, заразна жутица, варичеле) и болести које преносе животиње (крпељи, вашке).	Одговорно учешће у демократском друштву-има позитиван став према поштовању људских права и слобода Сарадња-поштује друге као равноправне чланове групе Решавањее прроблема-самостално или консултује друге у решавању проблема Рад са подацима и информацијам а- користи податке из различитих извора Компентенција за учење-Користи различите изворе информација и има критички однос према њима;

ОРИЈЕНТАЦИЈА У ПРОСТОРУ И ВРЕМЕНУ	опише пут којим се може стићи од једне до друге тачке помоћу плана насеља; – идентификује географске објекте у свом крају користећи географску карту Републике Србије; – користи временске одреднице (година, деценија, век) у свакодневним ситуацијама и приликом описивања догађаја из прошлости; прикупи и представи податке о прошлости породице и краја;	Главне стране света. Умањено приказивање објеката и приказивање из „птичије" перспективе. План насеља. Географска карта Републике Србије: картографске боје, картографски знаци). Мој крај на географској карти Републике Србије. Временске одреднице (датум, година, деценија и век).Историјски извори (материјални, писани и усмени). Садашњост, прошлост, будућност: догађаји, људи и промене у мом крају. Породична прошлост (преци и потомци) и знаменити људи краја. Начин живота данас и у прошлости – занимања, одевање, исхрана, дечије игре.	Одговорно учешће у демократском друштву-има позитиван став према поштовању људских права и слобода Сарадња-поштује друге као равноправне чланове групе Решавањее прроблема-самостално или консултује друге у решавању проблема Рад са подацима и информацијам а- користи податке из различитих извора Компентенција за учење-Користи различите изворе информација и има критички однос према њима;
КРЕТАЊЕ	– повеже јачину деловања на тело са његовим пређеним растојањем; – доводи у везу брзину падања тела са његовим обликом; разликује природне и вештачке изворе светлости; – повеже промену величине и положаја сенке са променом положаја извора светлости; – повеже промену јачине звука са променом удаљености од његовог извора;	Кретање тела по путањи (праволинијско и криволинијско). Утицај јачине деловања на пређено растојање тела. Дејство Земљине теже – падање тела. Утицај облика тела на брзину падања. Извори светлости (природни и вештачки). Како настаје сенка – облик и величина сенке. Кретање производи звук: треперење затегнуте жице, гласних жица; различити звуци у природи. Звук као информација. Заштита од буке.	Одговорно учешће у демократском друштву-има позитиван став према поштовању људских права и слобода Сарадња-поштује друге као равноправне чланове групе Решавањее прроблема-самостално или консултује друге у решавању проблема Рад са подацима и информацијам а- користи податке из различитих извора Компентенција за учење-Користи различите изворе информација и има критички однос према њима;

МАТЕРИЈАЛИ	– разликује повратне и неповратне промене материјала; – уочи сличности и разлике међу течностима – тече, променљивост облика; провидност, боја, густина; – одабере материјале који по топлотној проводљивости највише одговарају употреби у свакодневном животу; – објасни како рециклажа помаже очувању природе; – изведе једноставне огледе/експерименте и повеже резултат са објашњењем/закључком; – сарађује са другима у групи на заједничким активностима; – представи резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, Powep Поинт презентацијом и/или цртежом и др); – повеже резултате рада са уложеним трудом.	Промене материјала: повратне (истезање, савијање, ширење/скупљање; испаравање, кондензовање, топљење/очвршћавање) и неповратне (сагоревање, рђање). Сличности и разлике међу течностима (вода, уље, детерџент за прање судова, мед, млеко, сок од лимуна). Вода и друге течности као растварачи. Зависност брзине растварања од уситњености материјала, температуре течности и мешања. Топлотна проводљивост материјала. Ваздух као топлотни изолатор у природи и свакодневном животу (крзно и перје; слојевито облачење, вунене рукавице, грађевински блокови, термос-боца). Значај рециклаже. Разврставање отпада од пластике, стакла, папира, метала. Рационална потрошња. Међусобни утицај човека и окружења (начин на који човек мења окружење), утицај на здравље и живот кроз правила понашања који доприносе одрживом развоју.	Одговорно учешће у демократском друштву-има позитиван став према поштовању људских права и слобода Сарадња-поштује друге као равноправне чланове групе Решавањее прроблема-самостално или консултује друге у решавању проблема Рад са подацима и информацијам а- користи податке из различитих извора Компентенција за учење-Користи различите изворе информација и има критички однос према њима;

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	Часови у непосредној околини школе (објекти њихова намена , понашање у насељу, суседиРазговорПосматрање илустрација у уџбенику и разговор(породица, празници, дечја права...)Игра-Разредна телевизија-деца сама праве емисије на различите теме:вести из школе, квизови, загонетне личности (занимања), дебате (зашто волим- не волим да идем у школу, никада-или понекад треба слагати...);Истраживачки рад(рељеф,становници.занимања;саобра ћај у нашем крају...)Извођење једноставних огледа(вода,ваздух) Практичан рад ученика(прављење предмета од различитих материјала)Истраживачке активности утицај подлоге и облика предмета на кретање(глатка и храпава подлога...);-својства материјала Игра(Погоди који је предмет) Посматрање илустрација и разговор(употреба и значај материјала за човека) Једноставни огледи(испитивања својстава материјала) Потребно је стварање ситуација учења у којима ће доћи до изражаја различите активности ученика које омогућују различите начине учења. Значајне активности ученика у оквиру предмета Природа и друштво су: – Посматрање са усмереном и концентрисаном пажњом ради јасног запажања и уочавања света у окружењу (уочавање видљивих карактеристика); – Илустровање појава и процеса из свакодневног живота – навођење, показивање, објашњавање примера из природног и друштвеног окружења; – Описивање – вербално или ликовно изражавање спољашњих и унутрашњих запажања; – Процењивање – самостално одмеравање; – Груписање – уочавање сличности и различитости ради класификовања; – Праћење – континуирано посматрање ради запажања промена; – Бележење – записивање графичко, симболичко, електронско бележење опажања; – Практиковање – у настави, свакодневном животу и спонтаној игри и раду; – Експериментисање – намерно модификоване активности, огледи које изводи сам ученик; – Истраживање – испитивање својстава и особина, веза и узрочно-последичних односа; – Сакупљање – прављење колекција, збирки, албума из природног и друштвеног окружења; – Стварање – креативна продукција; – Играње – дидактичке, едукативне и спонтане игре; – Активности у оквиру мини-пројекта – осмишљавање и реализација.

ПРЕДМЕТ: ЛИКОВНА КУЛТУРА

РАЗРЕД: ТРЕЋИ
Годишњи фонд часова: 72

Циљ учења: Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетич-ке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
МАТЕРИЈАЛИ	– поштује инструкције за припремање, коришћење, одржавање и одлагање материјала и прибора; – повеже уметничко занимање и уметнички занат са одговарајућим продуктом; – преобликује, самостално или у сарадњи са другима, амбалажу и предмете за рециклажу мењајући им употребну функцију; изрази своје доживљаје, емоције, имагинацију и запажања одабраним материјалом, прибором и техникама;	Својства материјала. Својства материјала за ликовно обликовање – тврдоћа, еластичност, растворљивост или постојаност (промене у току сушења, у контакту са светлошћу, у контакту са различитим супстанцама и подлогама...), материјали који могу да се користе као алатке (пера, крзно, длака, лишће, дрвца...). Изглед материјала – основне и изведене боје, природне и створене текстуре. Технике. Однос материјала, ликовне технике и идеје. Производи уметничких заната (накит, уметничке лутке, шешири, таписерије, ћилими, осликани текстил, собне светиљке и сенила, грнчарија, дуборез, гравуре...). Значај рециклирања, уметничка рециклажа.	Естетичка компентенција, препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност Компетенција сарадња –активно и конструктивно учествује у раду групе или пара
СПОРАЗУМЕВАЊЕ	– користи одабране податке и информације као подстицај за стваралачки рад; – протумачи једноставне визуелне информације и поруке из свакодневног живота; – укаже на сличности и разлике које опажа у уметничким делима и традицији различитих народа; – изрази одабране садржаје изразом лица, положајем тела, покретима или кретањем;	Говор тела. Поглед, израз лица, држање тела, гест и кретање, однос вербалне и невербалне комуникације. Тумачење визуелних информација. Визуелне карактеристике биљака и животиња, знаци, симболи, униформе, заставе, ношње... Пејзаж, портрет, аутопортрет. Слика, текст, звук. Кратки анимирани филмови, рекламе, билборди... Лепо писање – плакат, позивнице, честитке...	Компетенција сарадња – активно и конструктивно учествује у раду групе или пара Дигитална компентенција- Естетичка компентенција -препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност;уче ник влада озновним значењем појма култура

КОМПОЗИЦИЈА	– распореди облике, боје, линије и/или текстуре креирајући оригиналне композиције;	Композиција. Дводимензионалне и тродимензионалне композиције, организација композиције, равнотежа. Орнамент. Традиционална и савремена употреба орнамената, симетрија.	Компетенцијас арадња –активно и конструктивно учествује у раду групе или пара
ПРОСТОР	– разговара са вршњацима о доживљају простора, дизајна, уметничких и ученичких радова, уважавајући различитости; учествује у обликовању и уређењу простора у школи, код куће или у окружењу; разматра, у групи, шта и како је учио/ла и где та знања може применити.	Облици у простору. Непокретни објекти у отвореном и затвореном простору (споменици, уметничка дела, експонати...). Композиција у простору – поставка изложбе, уређење просторије, уређење школе, уређење околине у локалној заједници... Оптичке илузије на дводимензионалној подлози, специјални ефекти на сцени, у филмовима, игрицама... Кретање. Покрет и кретање у природи, окружењу и уметничким делима.	Компентенција одговорно учешће у демократском друштву Естетичка компентенција -препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност;уче ник влада озновним значењем појма култура Компетенција сарадња
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	-Примена материјала и техника у сликању и вајању различитих облика које ученици познају (животиње, предмети, људи..) -Анализом свог рада -Анализом радова осталих ученика -Цртањем употребних предмета -Час у природи посматрање ближе околине; школског дворишта; објеката) Цртањем простора у коме ученици бораве свакодневно (своје собе, куће, школе) Цртањем употребних предмета и извештавање о њиховој намени.Посета оближњим продавницама, (посматрање производа на рафовима) Одељенским изложбама радова.Уређивањем паноа коришћењем различитих ликовних и неликовних материјала урадити дораду типа Роршахове мрље да би добили слику користећидругу врсту материјала –слободно одабранупотребни или неупотребни предмет као изапочети цртеж преобликовати користећиразличите материјале. Гледање цртаних филмова (посматрање, анализа; стицање знања о настанку цртаног филма; његове намене) Формирањем целине од више делова(илустровање приче, бајке кроз слике.) Читање стрипа (његово посматрање, анализа, разумевање постојања истог, његове намене) Цртање и бојење амбалаже и рекламног материјала Прављење плаката,билборда. Посета значајних објеката изнајближег окружења .Посета библиотеци.Посета позоришту Час у природи (посматрање ближе околине; школског дворишта; објеката) Цртањем употребних предмета и извештавање о њиховој намени. Анализа ученичких радова .Доживљај током боравка на планини, мору... описивање,илустрац ија	

ПРЕДМЕТ:МУЗИЧКА КУЛТУРА

РАЗРЕД: ТРЕЋИ
Годишњи фонд часова: 36

Циљ учења: Музичке културе је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативно-сти, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	– опише своја осећања у вези са слушањем музике; – примењује правилан начин држања тела и дисања при певању; – изговара бројалице у ритму, уз покрет; – пева по слуху и са нотног текста песме различитог садржаја и расположења; наведе особине тона и основне музичке изражајне елементе; – разликује инструменте по боји звука и изражајним могућностима; - повезује карактер дела са избором инструмента и музичким изражајним елементима; - препозна музичку тему или карактеристични мотив који се понавља у слушаном делу;	Композиције различитог карактера и елементи музичке изражајности (мелодијска линија, темпо, ритам, динамика). Особине тона: боја (различити гласови и инструменти), трајање, јачина, тонске висине. Музички дијалог (хор, глас и хор, глас и инструмент, два гласа, два инструмента, један свирач, група свирача, оркестар). Различити жанрови везани за уобичајене ситуације у животу. Музичка прича. Филмска музика. Музички бонтон. Музика и здравље. Дигитализација. Носиоци звука (цеде плејер, рачунар...).	**Компетенција комуникација** -Уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације. -Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин. -Користи на одговарајући и креативан начин језик и стил који је специфичан за различите дисциплине. **Компетенцијаодговорно учешће у демократском друштву** -Негује своју националну културну баштину. -Промовише позитивне вредности друштва у разлишитим активностима (културно.уметничке акције). **Компетенцијасарадња**

ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	– примењује правилан начин држања тела и дисања при певању; – изговара бројалице у ритму, уз покрет; – пева по слуху и са нотног текста песме различитог садржаја и расположења – повезује почетне тонове песама – модела и једноставних наменских песама са тонском висином; – изводи уз покрет музичке и традиционалне игре; – примењује правилан начин певања и договорена правила понашања у групном певању и свирању; – свира по слуху ритмичку пратњу уз бројалице и песме, једноставне аранжмане, свирачке деонице у музичким играма; – повезује почетне тонове песама-модела и једноставних наменских песама са бојама; – повезује ритам са графичким приказом; – објашњава својим речима доживљај свог и туђег извођења; – учествује у школским приредбама и манифестацијама;	Дидактичке музичке игре. Правилан начин певања – држање тела и дисање. Правилна дикција. Певање есама по слуху различитог садржаја и карактера Певање песама уз покрет. Певање модела и наменских песама и повезивање њихових почетних тонова у тонском опсегу од ха до це2. Певање и свирање песама из нотног текста. Дечји и алтернативни инструменти и начини свирања на њима. Инструментална пратња по слуху. Певање и извођење музичких игара уз свирање на дечјим инструментима – песме уз игру, дидактичке игре, музичке драматизације. Свирање инструменталних аранжмана на дечјим ритмичким инструментима и на алтернативним изворима звука. Музички бонтон. Особине тона: боја (различити гласови и инструменти), трајање (нотна трајања), јачина (динамичке ознаке – пиано, форте, крешендо и декрешендо), тонске висине (од це1 до ге1). Елементи музичког писма: линијски систем, виолински кључ, трајање тонова (половина, четвртина, осмина ноте и одговарајуће паузе) у такту 2/4. Јединица бројања. Тактирање у 2/4 такту.	**Компетенцијакомуникација** - Уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације. - Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин. - Користи на одговарајући и креативан начин језик и стил који је специфичан за различите дисциплине. **Компетенцијаодговорно учешће у демократском друштву** - Негује своју националну културну баштину. - Промовише позитивне вредности друштва у различитим активностима (културно.уметничке акције). **Компетенција за учење** - Има позитиван и одговоран однос према учењу. **Компетенцијасарадња**

МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	– осмисли и изведе једноставну ритмичку и мелодијску пратњу – осмисли покрете уз музику; – осмисли ритмичку пратњу за бројалице, песме и музичке игре помоћу различитих извора звука; осмисли одговор на музичко питање; – осмисли једноставну мелодију на крађи задати текст; – према литерарном садржају изабере од понуђених, одговарајући музички садржај; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука.	Стварање једноставне ритмичке и мелодијске (једноставне) пратње. Музичка питања и одговори и музичка допуњалка. Стварање звучне приче од познатих музичких садржаја, звучних ономатопеја и илустрација на крађи литерарни текст (учење у контексту) Креирање сопствених покрета уз музику.	**Компетенцијакомуникација** - Уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације. - Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин. **Компетенцијаодговорно учешће у демократском друштву** - Негује своју националну културну баштину. - Промовише позитивне вредности друштва у различитим активностима (културно.уметничке акције). **Компетенција за учење** - Има позитиван и одговоран однос према учењу. **Компетенцијасарадња**

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	-ПЕВАЊЕ ПЕСАМАизражајно читање текста песме и изражајно певање песме, понекад и демонстрирање, (учитељ), ученици са учитељем певају песму по строфама, певање песме уцелини,изражајно певање песме без пратње);-надпевавање по групама; -ИЗВОЂЕЊЕ БРОЈАЛИЦЕучитељ изводи бројалицу у целини, затим по деловима, ученици са учитељом изводе бројалицу по деловима, затим је спајају у целину, могу је пратити штапићима, звечкама, конзервама; -МУЗИЧКА ИГРАученици прате и изводе упутства учитеља; -СВИРАЊЕ НА НАПРАВЉЕНИМ МУЗИЧКИМ ИНСТРУМЕНТИМА(штапићи, звечке, Подстицање и развијање жеље за изражајнијим певањем; -Обележавање појединих речи или фраза током извођења мелодије звуком неких инструмената , према избору ученика; -Опонашање звукова из околине, спонтано или договореном импровизацијом (звуци у кући, звуци града, звуци у природи); -Смишљање малих ритмичких целина остварених говором или спонтано изговорених група гласова; -Потпуно слободна звучна импровизација остварена рукама или ногама, односно дечјим инструментима; -Слободан, импровизован звучни разговор остварен једним од претходно наведених начина; -Мале, договором састављене музичке игре уз покрет;

ПРЕДМЕТ: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

РАЗРЕД: ТРЕЋИ
Годишњи фонд часова: 108

Циљ учења: Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способ-ности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције

ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	– примени једноставне, двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања); – правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; – комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; – одржава равнотежу у различитим кретањима; – разликује правилно од неправилног држања тела; – успостави правилно држање тела; – коригује сопствено држања тела на основу савета наставника; – правилно држи тело;	Вежбе за развој снаге. Вежбе за развој покретљивости. Вежбе за развој издржљивости. Вежбе за развој брзине. Вежбе за развој координације.Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности.	**Компетенција за учење;** Способан је дасамостално и у сарадњиса другимаистраж ује,открива и повезује нова зн **Комуникација;** Уважава саговорника **Одговоран однос према околини;** **Одговоран однос према здрављу;** **Сарадња;** **Естетичка компетенција:**

МОТОРИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	– изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу; – изведе дечји и народни плес; – користи основну терминологију вежбања; – поштује правила понашања у и на просторима за вежбање; – поштује мере безбедности током вежбања; – одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима упросторима за вежбање; – поштује правила игре; – навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа; – прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења; – уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања;правилно изводи и контролишепокрете у различитим кретањимауочава улогу делова тела у вежбању;уочи промене у расту код себе и других;препозна сопствено болесно стање и не вежба када је болестан;примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања;одржава личну хигијену; – учествује у одржавању простора у коме живи и борави;наведе врсте намирница у исхрани; – користи здраве намирнице у исхранипрепознаје везу вежбања и уноса воде;повеже ходање и трчање са позитивним утицајем на здравље; – препозна лепоту покрета у вежбању; – се придржава правила вежбања; вреднује своја и туђа постигнућа у вежбању у вежбању	**Ходање:** – кратким корацима,дугим корацима, – у различитом ритму,ходање опружањем стајне ноге,ходање са реквизитом, – ходање са променом правца и смера, – ходање комбиновано са различитим покретима,ходање преко ниских препрека, – елементарне игре са ходањем. **Техника трчања:** – трчање преко препрека,трчање са променом ритма,трчање са променом правца и смера,брзо трчање стартом из различитих почетних положаја,трчање 30 m елементарне игре са трчањем. **Скакање и прескакање** Поскоци у месту. Поскоци у кретању. Скакања удаљ згрчном техником. Скакања увис прекорачном техником. Прескакање дуге вијаче.Вежбе скакања и прескакања упором рукама. Игре уз коришћење различитих облика скакања и прескакања. **Бацање и хватање** Ходање и трчање са котрљањем лопте. Бацање лоптице из места у даљину и у циљ. Бацање лоптице из кретања.Бацање лоптице из залета. Бацање лопте увис без и са окретом за 360степени. Вођење лопте једном и другом руком у месту и кретању.Додавање лопте једном и другом руком. Вођење лопте у ходању и трчању.Гађање лоптом у импровизовани кош, ниски кош и гол.Елементарне игре са вођењем, додавањем и гађањем лоптом у циљ. Штафетне игре и друге елементарне игре лоптом (вођење, хватање,додавање). Помицање на дохватном вратилу са погрченим ногама у вису предњем. Помицање у вису предњем окретањем за 180степени, са укрштеним хватом. Њихање уз помоћ. Проширени садржаји Узмак корацима уз косу површину. Бочно пењање уз лествe са наизменичним прехватањем и опирањемистовремено обема ногама..	**Компетенција за учење;** Способан је дасамостално и у сарадњиса другимаистраж ује,открива и повезује нова зн **Комуникација;** Уважава саговорника **Одговоран однос према околини;** **Одговоран однос према здрављу;** **Сарадња;** **Естетичка компетенција:**

		Вежбе на тлу Основни садржаји Два повезана колута напред. Колут напред и скок пруженим телом. Колут назад из чучња у чучањ, низ косу површину. Колут назад. Састав од научених елемената. Игре усвојених вежби. Проширени садржаји Колут напред из упора стојећег опружених ногу. Колут преко лопте. Одељењско такмичење са задатом комбинацијом вежби. Вежбе у вису, вежбе у упору и вежбе и вежбе променама висова и упора. **Вежбе равнотеже** **Основни садржаји** Мала вага на тлу, клупи и ниској греди. Ходање привлачењем на целом стопалу и успон. Ходање опружањем стајне и предножењем замајне ноге. Ходање уназад на греди. Састав из другог разреда допунити наученим вежбама. Вежбе равнотеже на шведској клупи и ниској греди. **Проширени садржаји** Наскок кораком на греду. Чучањ и окрет у чучњу за 900 и 1800. Састав из првог разреда допунити вежбама ходањем уназад и окретом у чучњу за 1800. Одељенско такмичење. **Вежбе обликовања сареквизитима**. Трчања, поскоци и скокови уз коришћење реквизита. Прескакање вијаче на различите начине.Дизање и ношење предмета и реквизита на различите начине.Елементарне игре са реквизитима. Игре са ластишом. Полигон и елементарне игре уз коришћење реквизита **Плес и Ритимика** **Полигони**	**Компетенција за учење;** Способан је дасамостално и у сарадњиса другимаистраж ује,открива и повезује нова зн **Комуникација;** Уважава саговорника **Одговоран однос према околини;** **Одговоран однос према здрављу;** **Сарадња;** **Естетичка компетенција:**

ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	– уочава улогу делова тела у вежбању; – уочи промене у расту код себе и других; – препозна сопствено болесно стање и не вежба када је болестан; – примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања; – одржава личну хигијену; – учествује у одржавању простора у коме живи и борави; – наведе врсте намирница у исхрани; – користи здраве намирнице у исхрани – препознаје везу вежбања и уноса воде; – повеже ходање и трчање са позитивним утицајем на здравље; – препозна лепоту покрета у вежбању; – се придржава правила вежбања; вреднује своја и туђа постигнућа у вежбању у вежбању	**Култура вежбања и играња** Основна правила: Између четири ватре, Мини- Основни термини у вежбању. Вежбам безбедно.Чувам своје и туђе ствари. Правила елементарних игара. Некад изгубим, а некада. победим. Навијам пристојно. Понашање према осталим учесницима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе). Моје здравље и вежбање. Породица и вежбање. Вежбање као део дневних активности Мишићи, зглобови и кости мога тела. Телесни развој.. Лична хигијена. Хигијена простора за вежбање. „Шарени-разноврсни оброк” – правилна исхрана. Моје срце – пулс. Дисање и вежбање. Хигијена простора за вежбање. Значај воћа и поврћа у исхрани. Значај воде за организам и вежбање. Поступање у случају повреде.	**Компетенција за учење;** Способан је дасамостално и у сарадњиса другимаистраж ује,открива и повезује нова зн **Комуникација;** Уважава саговорника **Одговоран однос према околини;** **Одговоран однос према здрављу;** **Сарадња;** **Естетичка компетенција:**

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	- На свим часовима, као и на другим организационим облицима рада, посебан акценат се ставља на: развијање физичких способности кроз примену једноставних, двоставних општеприпремних вежби (вежби обликовања) – вежбе за развој снаге, покретљивости, издржљивости, брзине и координације; подстицању ученика на самостално вежбање и учвршћивање правилног држања тела. - Усвојене моторичке вештине треба да омогуће ученицима њихову примену у свакодневним и специфичним животним ситуацијама. Ученицима који нису у стању да усвоје неке од садржаја, задају се слична али лакша вежбања од предвиђених или предвежбе. Уколико ученик не достигне предвиђени ниво моторичке вештине, оставља се могућност да исти достигне у наредном периоду. Усаваршавање неких моторичких задатака је континуирани процес без обзира на садржаје програма (техника ходања, трчања, примена научене игре итд.). У раду са напреднијим ученицима реализују се проширени садржаји. Кроз процес реализације програма неопходно је пратити способности ученика за различите физичке активности. Различити облици ходања и трчања уз правилно држање тела: брзо-полако на предњем и задњем делу стопала; са високим подизањем колена; забацивањем ногу назад;са променом ритма и темпа; кретање кратким и дугим корацима; на прстима и петама уз узручење са истезањем тела;(користити обележене линије на спортским теренима са и без препрека-палице и вијаче поређане на једном делу сале или спољних терена). Трчање уз правилно постављање стопала и правилан рад руку; укрштањем ногу и уназад из различитог положаја (седећи, лежећи, чучећи). Правилно трчи варијантама технике трчања на кратке, средње и дуге стазе и мери резултат. Ходање и трчање напред и назад на различитим деловима стопала са променом правца кретања, са променом темпа у комбинацији са чучњевима; игре са различитим облицима ходања и трчања (Ледени чикица, жмурке, хваталице);брзо трчање на 30 метара; трчање на 40 метара уз промену темпа и правца кретања; брзо трчање на 40 метара са поласком из високог положаја и чучња; рад на техници трчања у месту и у кретању; трчање краћим и дужим кораком; техника високог и ниског старта; спринт на деоницама од 50 метара; штафетно трчање (стартови из различитог положаја);организовати игре са различитим облицима ходања и трчања. Скокови и поскоци у месту, напред, назад, бочно, суножно, једноножно; прескакање реквизита поређаних на тлу (палице, вијаче, нацртане линије); скокови са једне на другу ногу; скок са окретом за 900; наизменични поскоци (Школице, Ластиш). Скок удаљ и скок увис; прескакање вијаче; прескакање реквизита поређаних у низу или кругу (канал, рупа); упор и одскок на шведску клупу; прескакање препрека различите висине и удаљености; прескакање вијаче у покрету са променом брзине, окретања и трчања; скок увис (прекорачном техником)и скок удаљ (згрчном техником) као и усавршавање ових техника. Правилно хватање и бацање лоптице јачом и слабијом руком из места и у циљ (оквир од шведског сандука, обележени циљ на зиду...). Бацање лопте увис и после њеног одбијања од тло хватање обема рукама: уз цео окрет, после пљеска рукама, затварања очију, чучња, седа; вођење лопте у месту и ходању; додавање лопте у паровима, у месту, са груди и изнад главе; гађање лоптом у импровизовани кош или гол једном и са обе руке. Вођење лопте са једном и другом руком; вођење у месту и трчању; бацање лоптице у покретан циљ; бацање медицинки једном или обема рукама: са рамена, преко главе. - Ова наставна област реализује се кроз све организационе облике рада, наставне области и теме уз практичан рад. Ученици стичу знања, вештине, ставове и вредности о вежбању (основним појмовима о вежби, како се неко вежбање изводи и чему конкретна вежба и вежбање служи), физичком васпитању, спорту и здрављу. Основне информације о вежбању и здрављу преносе се непосредно пре, током и након вежбања на часу. Ова наставна област обухвата: формирање правилног односа према физичком вежбању и здрављу; развијање и неговање другарства; препознавање негативних облика понашања у игри и др. Поред наведеног у овој области потребно је радити на: неговању патриотских вредности (народне традиције и мултикултуралности); формирању правилног односа према различитостима, чувању личне и школске имовине, неговању друштвених вредности итд. Ради развоја и практиковања здравог начина живота, развоја свести о важности сопственог здравља и безбедности, о потреби неговања и развоја физичких способности, као и превенције насиља, наркоманије, малолетничке делинквенције, школа у оквиру Школског програма реализује недељу школског спорта. Недеља школског спорта обухвата: - физичке активности прилагођене узрасту и могућностима ученика; - културне манифестације са циљем промоције физичког вежбања, спорта и здравља (ликовне и друге изложбе, фолклор, плес, музичко-спортске радионице...);

ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ

ПРЕДМЕТ: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

РАЗРЕД: ТРЕЋИ
Годишњи фонд часова: 36

Циљ учења: Грађанског васпитањаје подстицање развоја личности која је одго-ворна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције

ЉУДСКА ПРАВА **Сви различити,а сви равноправни**	– својим понашањем показује да прихвата различитост других; – препознаје у свом окружењу примере неједнаког поступања према некој особи или групи на основу неког њиховог личног својства; – се понаша на начин који уважава сопствене и туђе потребе, права и осећања у свакодневним ситуацијама; – препознаје примере солидарности у свом окружењу, причама, филмовима; – укаже вршњацима на особе или групе у свом окружењу којима је потребна помоћ и подршка; – објасни разлику између саосећања, солидарности и сажаљења на датом примеру; – укаже на упрошћено, поједностављено, генерализовано и најчешће нетачно приказивање некога на приказаним примерима; наведе неколико институција у свом окружењу које брину о потребама и правима грађана, посебно деце;	Различитост Живот у заједници у којој би сви људи били исти (по полу, узрасту, вери, националности, образовању, интересовању). Различитост као богатство једне друштвене заједнице.Отвореност и затвореност за различитости. Различитости у нашој локалној заједници. Равноправност мушкараца и жена Уважавање разлика уз једнака права, одговорности и могућности. Дечаци и девојчице – сличности и разлике, иста права и могућности. Осетљиве друштвене групе Групе којима је услед специфичних разлика потребна додатна подршка како би имале исте шансе и могле равноправно да се укључе у живот заједнице и остваре своје потребе и права.Стереотипи и предрасуде Упрошћено, поједностављено, генерализовано и најчешће нетачно приказивање некога (сви дечаци су, све девојчице су, сви Роми су). Негативно мишљење појединаца о некоме ко се не познаје довољно. Стереотипи и предрасуде као основ за дискриминацију. Дискриминација Неједнако поступање према особи или некој групи на основу неког њиховог личног својства (пол, узраст, вера, националност, образовање, инвалидитет), што за последицу има нарушавање	одговоран однос према здрављу *одговоран однос према околини *рад с подацима и информацијама решавање проблема *сарадња *дигитална компетенција *компетенција за учење *одговорно учешће у демократском друштву *естетичка компетенција -комуникација

ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО **Ја и други у локалној заједници**	– наведе једно удружење грађана у свом окружењу и опише чиме се бави; – опише на које све начине деца његових/њених година могу да брину о својој локалној заједници; – пажљиво слуша саговорника, слободно износи мишљење, образлаже идеје, даје предлоге и прихвата да други могу имати другачије мишљење; – испољава заинтересованост за сарадњу и учешће у групном раду; заједно са осталим ученицима учествује у проналажењу особа којима је потребна помоћ, у изради плана и реализацији акције, њеној промоцији и вредновању.	Локална заједница Место где грађани задовољавају највећи број својих потреба и остварују највећи број својих права. Потребе и права које деца задовољавају у локалној заједници – за образовањем, здравственом заштитом, одмором, игром, учествовањем у спортским, кулурним и уметничким активностима. Комуналне услуге Услуге од општег интереса за све грађане локалне заједнице –вода, превоз, путеви, паркинг, отпад, осветљење, паркови, пијаце, димничари. Институције и организације Локалне заједнице у области образовања, културе, здравља, спорта и рекреације, очувања околине, безбедности, верске организације. Активности и допринос удружења грађана у локалној заједници. Наша локална заједница Брига наше локалне заједнице о потребама и правима својих грађана,. Брига наше локалне заједнице о деци различитих својстава (пол, узраст, сиромаштво, здравље). Доступност садржаја у нашем окружењу слепим или глувим особама, родитељима са дечијим колицима или особама у инвалидским колицима (пешачки прелази, школа, дом здравља, продавница, превоз). Брига деце о својој локалној заједници – о отпаду, биљкама и животињама, споменицима културе, уметничким делима, потрошњи воде, пружање помоћи онима којима је то потребно. Удружење грађана у нашем окружењу некад и сад.	*одговоран однос према здрављу *одговоран однос према околини *рад с подацима и информацијама

ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ **Снага узајамне помоћи**	– испољава заинтересованост за сарадњу и учешће у групном раду; заједно са осталим ученицима учествује у проналажењу особа којима је потребна помоћ, у изради плана и реализацији акције, њеној промоцији и вредновању.	Солидарност Потреба узајамне бриге и одговорности међу људима. Лажна солидарност. Разлика између саосећања, сажаљења и солидарности. Примери акција солидарности у нашој локалној заједници (мобе, добровољно давање крви и хуманитарне акције за лечење болесних, СМС акције прикупљања новца).Ситуације у којима свакоме може бити потребна помоћ (болест, сиромаштво, ратови, поплаве, земљотреси, пожари, миграције). Медији као подршка солидарности.Волонтирање Добровољно ангажовање појединаца и група у пружању помоћи људима, животињама, биљкама. Мотиви волонтера – веровање у снагу узајамне помоћи, човекољубље и хуманост. Волонтерске акције ученика/ученица школе у локалној заједници (чишћење јавних површина, сађење биљака, помоћ старим људима, удомљавање напуштених кућних љубимаца).Активности волонтера Црвеног крста у нашој локалној заједници	*одговоран однос према здрављу *одговоран однос према околини *рад с подацима и информацијама
ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ **Акција солидарности у локалној заједници**	слободно износи мишљење, образлаже идеје и прихвата да други могу имати другачије мишљење; *заједно са вршњацима и наставником учествује у решавању проблема у одељењу; *учествује у изради плана једноставне акције; *са другим ученицима изводи и документује једноставну акцију; *доприноси промоцији акције; *на једноставан начин вреднује изведену акцију	Планирање и извођење акције солидарн Утврђивање коме је у заједници потребна помоћ.ости у локалној заједници Одређивање циља акције. Припрема плана акције – подела улога, договор о роковима, начину реализације. Извођење и документовање акције –видео, фотографије, текстови и сл. Промоција акције на нивоу школе – приказивање другим одељењима, родитељима и сл., прављење постера или паноа, објављивање прилога у школском листу. Вредновање акције – чиме смо задовољни, шта је могло бити боље.	*решавање проблема *сарадња *дигитална компетенција *компетенција за учење *одговорно учешће у демократском друштву *естетичка компетенција -комуникација

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	-Динамично смењивање разних видова активности и решења. Јасна артикулација циља активности и правила којих се сви придржавају. Охрабривање ученике да износе своје мишљење. Учење са другима и уз њихову помоћ. Рад у пару, групи. Размена у одељењу. Индивидуални рад. Помагање ученицима да формирају позитивну слику о себи, да стекну самопоуздање, да обогате своју личност и сазнање. Организовање активности дописивања, прикупљања помоћи, игра улога, пројеката. Као активност може се вршити анализа случаја. Ученици могу прибегавати дискусији, расправи, преговарању, дијалогу, интервјуу. -Кроз цртање и размену ученици артикулишу своје потребе. Осећања могу да препознају на основу покрета и израза лица. Могу се користити игре асоцијација, симболички прикази осећања, евоцирање извора осећања. Осећања се могу препознавати и кроз моделовање и игру улога. Кроз прављење заједничког цртежа ученици у малим групама уче да се договарају. Кроз игру слагалице ученици уче да сарађују. -Кроз игру улога и размену ученици уче да артикулишу појам пријатељства, Да препознају осећања и да нађу конструктиван начин да превазиђу негативна осећања. Кроз цртање и разговор могу превазилазити стереотипе. -Кроз демонстрирање ефеката разлика у гледању и примању порука ученици уочавају изворе неспоразума, као и за истицање ефеката нејасног изражавања. Кроз игру улога и игру маште могу уочити ефекте негативних порука. Употребом технике активног слушања могу побољшати међусобну комуникацију. Примена „жирафећих ушију“ (осећајног слушања) у ситуацијама се саговорник изражава насилно. -Подстицати код ученика оне стилове понашања којима штите дечја/људска права. Користити ***Буквар дечијих права***. Организовање игре улога из прича и игре опуштања. Упознавање са Конвенцијом о правима детета. Ученици евоцирају ситуације у циљу бољег разумевања истих. -Кроз цртање, размену и драматизацију ученици уче о видовима понашања који их могу ојачати или ослабити. Кроз игру могу јасно да артикулишу захтеве у вези са оним што би променили у школи. -Кроз размену ученици уче да развијају и негују основне људске вредности и да су сарадња и подршка значајни у оснаживању сваког појединца. Кроз сукоб и усаглашавање ставова дефинисати појам пријатељства. Кроз размену мишљења разоткрити лаж и решавати моралне дилеме. -Размена мишљења о правима и одговорности, као и о томе како превазићи сукобе. Размена о слободи избора у одлучивању, као и о томе чему правила, како настају, као и о последицама њиховог кршења. Планирање акције којом ће побољшати простор у коме бораве. Размена мишљења о томе како ненасилно решити сукоб потреба, о казнама, као и о насиљу у школи и како се од њега заштитити. -Кроз игру улога и цртање разрешити моралне дилеме. -Организовање одлазака у природу, уређења школског дворишта, уређења учионице, неговања цвећа, израде новина, писања писама или предлога за новине, обраћања локалној управи, израде плаката. Заједничко осмишљавање и састављање правила понашања. Осмишљавање активости уколико се правила крше и уколико се правила поштују. Јасно истицање прописаних правила. Допуњавање правила или измене правила. Јачање демократског односа у групи, одељењу и у школи може се одвијати кроз симулирање доношења одлука, симулирање међукултуралних односа. Драматизација, игра улога из прича, игре опуштања, олуја идеја су такође применљиви у оквиру оснаживања демократских односа. -Евалуација рада, анализа пројеката, активности, сарадње и дружења, анализа случаја, дискусије, расправе, преговарање, дијалог, интревју. PowerPoint презентација за родитеље, ученике, локалну заједницу и запослене у школи.

ПРЕДМЕТ: ДИГИТАЛНИ СВЕТ

РАЗРЕД: ТРЕЋИ
Годишњи фонд часова: 36

Циљ учења:

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*			

НАПОМЕНА : План ће се допунити Анексом када буде објављен План за Дигитални свет 3.

ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО ВАСПИТНОГ РАДА

ЧАС ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ

РАЗРЕД: ТРЕЋИ
Годишњи фонд часова:36

Циљ: наставе је развој моралних особина и ставова и уверења ученика, својим примером учитељ упознаје ученике са школским животом и односима који уважавају друге. Упућује на естетска осећања, формирање културно-хигијенских и здравствених навика и формирање става о заштити животне средине

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	Међупредметне компетенције
КАКО ДО ДОБРОГ УСПЕХА И ПРИМЕРНОГ ВЛАДАЊА	-развијање одговорности, критичности и самокритичностинаведе у чему је успешан и у чему жели да напредује поштује правила понашања у школи и одељењу	-одређивање циља повезан са битним странама дечјег живота -усмереност ка адаптацији на нову средину и нова правила школског живота	решавање проблема *сарадња *дигитална компетенција *компетенција за учење *одговорно учешће у демократском друштву *естетичка компетенција -комуникација
ЖИВОТ У ШКОЛИ-ДЕЧЈА НЕДЕЉА-ДЕЧЈА ПРАВА	- препознаје примере поштовања и кршења права детета у свом окружењу, причама, филмовима; развије сазнања о себи, сопственим осећањима и потребама, свести о личном идентитету развијати самопоштовање и самопоуздање	-упућивање на обавезе и права - препознавање поштовања и не поштовања обавеза и права	решавање проблема *сарадња *дигитална компетенција *компетенција за учење *одговорно учешће у демократском друштву *естетичка компетенција -комуникација
ЈА И ДРУГИ-ХУМАНИТАРНЕ АКЦИЈЕ	развија одговоран однос према другима	-упућивање на друге и начине помоћи и сарадње	решавање проблема *сарадња *дигитална компетенција *компетенција за учење *одговорно учешће у демократском друштву *естетичка компетенција -комуникација

МОЈЕ ЗДРАВЉЕ	развија одговоран однос према свом здрављу- Користи стечена знања о правилној и здравој исхрани, а све у циљу очувања здравља	-упућивање на значај здравља -начини превенција болести	решавање проблема *сарадња *дигитална компетенција *компетенција за учење *одговорно учешће у демократском друштву *естетичка компетенција -комуникација
ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	Развија одговоран однос према животној срединиРазвија свест о важности здравог биљног и животињског света за човека	-развити свест важности заштите животне средине -повезати са уништавањем животне средине и сопственог опстанка	решавање проблема *сарадња *дигитална компетенција *компетенција за учење *одговорно учешће у демократском друштву *естетичка компетенција -комуникација
СВЕСТ О СЕБИ	Искажешта осећа, мисли, има свест о себи и свом идентитету	Указивање и упућивање на самоохрабривање Указивање на самокритичност и начине превазилажења проблема	решавање проблема *сарадња *дигитална компетенција *компетенција за учење *одговорно учешће у демократском друштву *естетичка компетенција -комуникација
КУЛТУРНО, ЗАБАВНЕ СПОРТСКЕ АКТИВНОСТИ	Договара се и сарађује,поштује дата правила-уважавање мишљења других -развијање креативности	Упутити на значај културе за друштво Упутити на значај спорта за развој толеранције и задравље	решавање проблема *сарадња *дигитална компетенција *компетенција за учење *одговорно учешће у демократском друштву *естетичка компетенција -комуникација
ПРОФЕСИОНАЛНА ОРИЈЕНТАЦИЈА	- разликује различитим пословима/занимањима непосредноФормирање правилног односа према раду, развијање радних навика	Упознавање са различитим занимањима и њиховим значајем за развој друштва као целине	решавање проблема *сарадња *дигитална компетенција *компетенција за учење *одговорно учешће у демократском друштву *естетичка компетенција -комуникација

ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА И ПРОГРАМИ ПРЕВЕНЦИЈЕ	-Препознаје и реагује на различите врсте насиља-Дефинисање правила понашања са ученицима	Упознавање са различитим нивоима насиља Препознавање насиља и начичи реакције	решавање проблема *сарадња *дигитална компетенција *компетенција за учење *одговорно учешће у демократском друштву *естетичка компетенција -комуникација
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	Информише ученике,-анализира и објашњава,-упућујекако се адаптирати на нову средину-саветује значајем хуманитарног рада-организује акције-планира садржаје-поставља циљеве рада Упознаје ученике са значајем правилне и здраве исхране-брине о здравственом стању ученика-припрема потребан материјал Упућује на практичну применуДаје упутства за истраживачки рад и презентацију организује,,планира садржаје, поставља циљеве развоја културно-спортских активности Упознаје ученике на врсте насиља, како препознати и како реаговати		

ДОПУНСКА НАСТАВА : СРПСКИ ЈЕЗИК

РАЗРЕД: ТРЕЋИ
Годишњи фонд часова:18

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик је у стању да:**	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	**Међупредметне компетенције**

ЈЕЗИК	уочава и препознаје реченице по значењу и облику, врсте речи закључују да речи у реченици имају различиту функцију и означавају место, време и начин вршења радње - дели именице на заједничке и властите; уочаварод и број именицазакључују да се глаголи разликују по радњи, стању и збивању; усвајају да код глагола разликујемо облике садашњости, прошлости и будућности усвајају знања о роду и броју придева врше поделу придева на описне и градивне пише по правописним правилима	Врсте речи Правописна правила	**Компетенција за учење**
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	влада основном техником читања и писања латиничког текста; – користи различите облике усменог и писменог изражавања: препричавање, причање, описивање; – разликује основне делове текста (наслов, пасус, име аутора, садржај); – изражајно чита ћирилички текст – чита текст поштујући интонацију реченице/стиха; – износи своје	Различите комуникативне ситуације (комуникација са одраслима и са вршњацима; у школи, у продавници, телефонски разговор, поздрављања, честитања и сл.). Богаћење речника:	**Компетенција за учење**
КЊИЖЕВНОСТ	– разликује књижевне врсте: песму, причу, басну, бајку, драмски текст; – одреди главни догађај, време и место дешавања у прочитаном тексту; – одреди редослед догађаја у тексту ;уочи главне и споредне ликове и разликује њихове позитивне и негативне особине; – наведе једноставне примере поређења изтекстова и свакодневног живота;	Читање и разумевање текстова из читанке; - Читање и разумевање информативних и популарних текстова из часописа за децу; -	**Компетенција за учење**
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	Облик рада:фронтални, групни, индивидуални Методе рада:вербална, демонстративна Наставна средства: Уџбеници, припремљен материјал (листићи..), свеске, текстови		

ДОПУНСКА НАСТАВА : МАТЕМАТИКА

РАЗРЕД: ТРЕЋИ
Годишњи фонд часова:18

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик је у стању да:**	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	**Међупредметне компетенције**
ГЕОМЕТРИЈА	уочава и црта раван, полуправу, праву, дуж и односе међу њима, круг, угао, правоугаоник, квадрат црта праве (паралелне, нормалне), дуж израчунава обим квадрата и правоугаоника уочава и црта троуглове израчунава обим троугла	Геометријске фигуре	**Компетенција за учење**
БРОЈЕВИ	упознаје и записује бројеве до 1000 (стотине, стотине и десетице); решава простије текстуалне задатке математички се изражава (математички записује текстуалне задатке, једначине инеједначине и решава их) упознаје, разликује и решава задатке са разломцима 1/5, 1/10, 1/100, 1/1000, 1/3, 1/6,1/9, 1/7упознаје и разликује римске од арапских бројева и записује их	Бројеви до 1000	**Компетенција за учење**
МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	упоређује мере мери дужи мери масу,мери време (година, век) мери запремину течности (литар, децилитар,центилитар, милилитар, хектолитар),примењује стечена знања о мерама и јединицама мере	Мерење и мере	**Компетенција за учење**
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	упознаје ученике са циљевима и садржајима теме,-одредређује претходно искуство ученика,-прати рад и залагање ученика на часу-подстиче код ученика развој мишљења и разумевања,-омогућити ученицима да сами изводе закључке,-инсистира на практичној примени стечених знања,-мотивише ученике за учење,-подстиче ученике да опажају, примењују, препознају, упоређују, изводе закључке...)		

ПРЕДМЕТ:Српски језик

РАЗРЕД: IV
Годишњи фонд часова:180

Циљ учења: Циљ учења Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
	По завршеној теми/области ученик је у стању да:		

КЊИЖЕВНОСТ (80)	- чита са разумевањем различите врсте текстова; - укратко образложи свој утисак и мишљење поштујући и другачије ставове; - разликује књижевне врсте: шаљиву народну песму, басну и причу о животињама, приповетку, роман за децу и драмски текст; - одреди тему, редослед догађаја, време и место дешавања у прочитаном тексту; - именује позитивне и негативне особине ликова; - уочи и издвоји основне елементе лирске песме (стих, строфа, рима и ритам); - тумачи идеје књижевног дела; - препозна ситуације кршења/остваривања права детета и стереотипе у књижевним делима; - уочи персонификацију и разуме њену улогу у књижевном делу; - разликује описивање, приповедање (у 1. и 3. лицу) и дијалог у књижевном делу; - преприча текст из различитих улога/перспектива; - уочи основни тон књижевног текста (ведар, тужан, шаљив); - уочи супротстављеност лица у драмском тексту;	Школска лектира Поезија Проза Драмски текстови Научнопопуларни и информативни текстови Домаћа лектира Књижевни појмови: –шаљива народна песма, - прича о животињама, - особине народне епске песме, - приповетка, - роман за децу, - персонифи-кација, - опис природе и ликова, - приповедање у 1. и 3. лицу, сукоб драмских лица.	1.Компетенција за целоживотно учење 2.Комуникација 4.Дигитална компетенција 6.Сарадња 7.Одговорно учешће у демократском друштву 9.Одговоран однос према околини 10.Естетичка компетенција

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ* **СРПСКИ ЈЕЗИК**	кроз читање књижевноуметничких текстова и у разговору о њима на часу градити критичко мишљење , -упућивати ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања -коришћење е-уџбеника,и др. -обезбеђивање корелације са сродним предметима -постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације - развијање емпатију, тиме што од читалаца тражи да се ставе на место другога и да разумеју најразличитије особине и поступке ликова -развијати способност читања књижевних текстова са разумевањем, подстицати љубав према читању -функционално повезивање текстова по сродству - богаћење речника путем усвајања непознатих речи из прочитаних текстова примена тимског, групног и рада у пару.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
	По завршеној теми/области ученик је у стању да:		

ЈЕЗИК (50)	- разликује речи које мењају облик (именице, заменице, придеви, бројеви, глаголи) и уочи оне које су увек у истом облику; - одреди основне реченичне чланове; - разликује врсту речи од службе речи поштује и примени основна правописна правила;у реченици; - правилно пише сва три модела управног говора;	Речи које у писању и говору мењају облик; речи које не мењају облик (без именовања врста непроменљивих речи). Реченица и реченични чланови (субјекат, предикат, објекат, прилошке одредбе). Појам субјекта; различите врсте речи (именице и личне заменице) у функцији субјекта; изостављени субјекат. Појам предиката (глаголски предикат). Појам објекта (именице у функцији објекта). Прилошке одредбе за време, место и начин. Речи и групе речи у функцији субјекта, објекта и прилошких одредаба; придев уз именицу услужби атрибута у оквиру групе речи која има службу субјекта или објекта. Управни говор (трећи модел). Велико слово: имена становника држава и насеља; називи улица и тргова; имена из уметничких дела Примери из обрађених дела устаљена и посебно наденута имена животиња; Називи институција, предузећа и установа, манифестација; устаљена имена историјских догађаја и личности. Речца *ли*; скраћени упитни облик *је ли* (*је л'*) према узрочном везнику *јер*. Предлог *са* уз заменице (нпр. *са мном, с њом* и сл.). -Писање вишечланих бројева.	1.Компетенција за целоживотно учење 2.Комуникација 4.Дигитална компетенција 6.Сарадња 7.Одговорно учешће у демократском друштву 9.Одговоран однос према околини 10.Естетичка компетенција

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ СРПСКИ ЈЕЗИК	упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања -коришћење е-уџбеника,и др. -за сваку врсту речи најпре увести појам, а затим разликовање подврста. (нпр. најпре радити на схватању појма именице као врсте речи, затим увести разликовање подврста); - врсте речи уочавати најпре на изолованим примерима (у основном облику), а затим увежбавати и у оквиру реченице. -направити корелацију са наставом математике у вези са писањем скраћеница за мерне јединице ћириличким и латиничким писмом; користити правописне вежбе: преписивање, диктат и самосталнописање -постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације;

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	**ИСХОДИ**	**НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ**	**Међупредметне компетенције**
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА (50)	**По завршеној теми/области ученик је у стању а:**		

	употреби основне облике усменог и писменог изражавања: препричавање, причање и описивање; -употреби речи истог облика, а различитог значења, као и речи истог значења, а различитог облика; - препозна значење речи и фразеологизама који се употребљавају у свакодневној комуникацији; - напише разгледницу, честитку, приватно писмо; - прилагоди језички израз комуникативној ситуацији – формалној и неформалној; повеже информације исказане у линеарном и нелинеарном тексту и на основу њих изводи закључак; - правилнструктурира текст; - учествује у предлагању садржаја и	Основни облици усменог и писменог изражавања: препричавање текста у целини и по деловима (по датом плану); причање у дијалошкој форми (уношење дијалога, управног говора у структуру казивања); описивање односа међу предметима, бићима и појавама; описивање природе, личности, књижевних ликова и сл. Речи истог облика, а различитог значења; речи истог значења, а различитог облика (на примерима књижевних текстова); устаљени језички изрази. Разгледница, честитка, писмо. Књижевни и други текстови (линеарни и нелинеарни) у функцији унапређивања језичке културе. Говорне вежбе: рецитовање, изражајно читање, сценско приказивање драмског/ драматизованог текста и сл. Правописне вежбе: диктат; управни говор (сва три модела); наводници; велико слово; заменица *Ви* из поштовања; спојено и одвојено писање речи (речца *ли*, предлог *са*, вишечлани бројеви). Језичке вежбе: допуњавање реченица предикатом у садашњем, прошлом и будућем времену; проширивање реченица; укрштене речи; асоцијације. Лексичко-семантичке вежбе: одређивање значења устаљених израза; састављање речи на основу датог почетног и последњег слова; допуњавање низа речима које су повезане са датом речју. Два школска писмена задатка – један у првом и један у другом полугодишту.	1.Компетенција за целоживотно учење 2.Комуникација 4.Дигитална компетенција 6.Сарадња 7.Одговорно учешће у демократском друштву 9.Одговоран однос према околини 10.Естетичка компетенција

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ* СРПСКИ ЈЕЗИК	увежбавати јасно, прецизно и разговетно изговарање реченице, поштовање интонације и правилно акцентовање у реченицама -реализовати различите програмске вежбе (правописне, језичке, лексичко- семантичке) - примењивати правописне вежбе:диктат, аутодиктат, вежбе допуњавања и правилног избора речи - кроз игровне активности, посебно кроз језичке и ситуационе игре, неговати језичку културу говора - реализовати говорне вежбе у функцији изграђивања доброг језичког укуса, елоквентности и флуентности у изражавању. -постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације;

ПРЕДМЕТ: Енглески језик

Уџбеник: Discover English 1
РАЗРЕД: четврти
Годишњи фонд часова: 72

Циљ учења: Циљ учења енглеског језика у основном образовању јесте да се ученик, усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури, и развијањем стратегија учења страног језика, оспособи за основну писану и усмену комуникацију, и да стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и да стимулише машту, креативност и радозналост.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
Увод и обнављање градива **(септембар)** **HELLO!** **ПОЗДРАВЉАЊЕ** **ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ: ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ; ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О ДРУГИМА**	- успоставља и одржава друштвени контакт користећи једноставна језичка средства приликом поздрављања, представљања, добродошлице, окончања комуникације, захваљивања, извињивања, даања података о себи, распитивања о основним подацима који се тичу саговорника (нпр. ко је, одакле је, чиме се бави итд.) - разуме кратке поруке које се односе на једноставне информације и нпосредно окружење (нпр. писма, мејлови итд.) - уз дуже паузе, описује или представља људе, предмете у свакодневној употреби, места, уобичајене активности користећи најједноставнија језичка средства	Hi/Hello (everyone/guys)! Nice to see you again! Nice to see you too! How are you today? I'm fine, thank you, and you? I'm very well, thanks./Not great./I'm OK. Good morning/afternoon/evening/night. Goodbye./Bye. See you (all) in 5 minutes/soon/later/tomorrow/on Monday/next week/in September/next year! Have a nice day/weekend/trip/holiday! Thanks, same to you! Welcome to our school/town/city! Личне заменице: I, you… Глагол to be – the Present Simple Tense. What's your name? My name is… I am …. years old. How old are you? Which/What school do you go to? What's the name of your school? What year/grade are you in?	Српски језик/ компетенција за целоживотно учење
Evaluation/Test	Провера знања ученика путем теста		

People **(септ, окт.)** **ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА И ПОЈАВА** **ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА/НЕПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА/НЕПОСЕДОВАЊА**	- уз дуже паузе, описује или представља људе, предмете у свакодневној употреби, места, уобичајене активности користећи најједноставнија језичка средства - разуме кратка, једноставна, разговетно и споро изговорена упутства - користи елементарне и најфреквентивније речи и изразе за обављање основних комуникативних активности	He/She/It is old/young/thin/fat/ugly/good-looking/tall/short… I have got/haven't got… Have you got a sister/brother…?	Српски језик, Грађанско васпитање/ комуникација, одговорно учешће у демократском друштву
Homes **(октобар)** ИСКАЗИВАЊЕ ПОЛОЖАЈА У ПРОСТОРУ ИЗРАЖАВАЊЕ ИНТЕРЕСОВАЊА И ДОПАДАЊА/НЕДОПАДАЊА	- формулише молбе и и извињења - уз краће паузе и минималну помоћ саговорника, размењује информације, тржи одређени предмет, објашњење, услугу, повезујући неколико краћих исказа у смислену целину - разуме кратка, једноставна, разговетно и споро изговорена упутства - разуме краће низове (2-3) упутстава која се тичу његових непосредних потреба (нпр. оријентација у простору, употреба уређаја и апарата, правила игре и сл.), праћених визуелним елементима.	Excuse me… What's your home like? There is/are… isn't/aren't. There's a TV in the kitchen; there are some books in the bedroom; are there any ghosts in the attic? Alex's treehouse is in the garden… Imperatives: Don't talk! Don't be silly! Hurry up! Be nice! Stay there! Don't touch!	Српски језик, Географија/ Естетска компетенција
Evaluation/Test	Провера знања ученика путем теста		

Animals **(новембар)** ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА И ПОЈАВА РАЗУМЕВАЊЕ И ИСКАЗИВАЊЕ ЈЕДНОСТАВНИЈИХ УПУТСТАВА, НАЛОГА И УПОЗОРЕЊА	- пише краће белешке о важним информацијама и тренутним потребама - разуме предмет једноставног разговора других лица о познатим/блиским темама (нпр. личне и породичне ствари, непосредно окружење) уколико се говори споро и разговетно - разуме општи смисао и главне информације у краћим порукама, писмима, мејловима о блиским темама	Action words: swim/jump/run/water ski/play music/sing/paint/climb/fly/dance Grammar: can/can't Body parts: eye, ear, nose, mouth, head, tooth, neck, hand, finger, leg, foot, arm, hair Plural: tooth – teeth; foot – feet Adjectives: beautiful, fast, dangerous, slow, clever	Српски језик, Биологија/ одговоран однос према околини
My life **(нов, дец.)** ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА И СПОСОБНОСТИ У САДАШЊОСТИ ИСКАЗИВАЊЕ ВРЕМЕНА	- разуме краће низове (2-3) саопштења, упутстава, молби које се односе на његове потребе и интересовања - правилно записује познату лексику - писаним путем доставља/тражи основне информације о себи/другима - познаје основне појае свакодневног живота циљних култура (нпр. начин исхране, радно време, навике, празници, разонода)	Routines: walk to school, watch TV, have dinner, meet friends, study, finish school , go to bed, get up Grammar: present simple affirmative/negative/questions Transport: motorbike, bike, plane, car, bus, train Telling the time: What time is it? It's ten past nine.	Српски језик, Грађанско васпитање/ решавање проблема, сарадња
Evaluation/Test	Провера знања ученика путем теста		

Sport **(дец, јан.)** ПОЗИВ И РЕАГОВАЊЕ НА ПОЗИВ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ РАЗУМЕВАЊЕ И ИСКАЗИВАЊЕ ЈЕДНОСТАВНИХИХ УПУТСТАВА, НАЛОГА И УПОЗОРЕЊА	- разуме општи смисао и главне информације у краћим порукама, писмима, мејловима о блиским темама - писаним путем доставља/тражи или преноси детаљније информације, обавештења или податке о себи и другима - успоставља и одржава друштвени контакт користећи једноставна језичка средстава приликом поздрављања, представљања, добродошлице, окончања комуникације, захваљивања, извињавања, давања података о себи, распитивања о основним подацима који се тичу саговорника (нпр. ко је, одакле је, чиме се бави итд.)	Sports: football, swimming, tennis, windsurfing, basketball, cycling, horse riding, volleyball, golf, sailing; Seasons and times of day: winter, spring, summer, autumn; morning, afternoon, evening Predlozi: on, at, in (in the moring, at 6 o'clock, at the weekend, on Monday, in spring…) Grammar: questions words: who, what, where, when; Go/play: we go sailing, we play football. Grammar: like + -ing Grammar: object pronouns; Making suggestions: how about/let's.	Српски језик, Физичко васпитање/ комуникација
Detectives **(јан, феб, март)** ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА И СПОСОБНОСТИ У ПРОШЛОСТИ И САДАШЊОСТИ ИСКАЗИВАЊЕ ПОЛОЖАЈА У ПРОСТОРУ	- разуме краће низове (2-3) саопштења, упутстава, молби које се односе на његове потребе и интересовања - уз краће паузе и минималну помоћ саговорника, размењује информације, тржи одређени предмет, објашњење, услугу, повезујући неколико краћих исказа у смислену целину - пише једноставне податке о себи и лицима из блиског окружења, у обрасцима, упитницима или табелама - познаје основне појае свакодневног живота циљних култура (нпр. начин исхране, радно време, навике, празници, разонода)	Places in town: bus station, police station, library, restaurant, supermarket, swimming pool, museum, café, cinema, park. Grammar: present continuous: affirmative&negative/questions Clothes: trousers, a jumper, a dress, a skirt, a coat, a hat, shorts, socks, shoes, jeans, a T-shirt, boots Giving directions: go straight on, turn left/right, go past, on the left/right.	Српски језик/ рад са подацима и информацијама, компетенција за целоживотно учење
Evaluation/Тест	Провера знања ученика путем теста знања		

Celebration **(март)** ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА И ПОЈАВА ИСКАЗИВАЊЕ ВРЕМЕНА	- разуме краће низове (2-3) упутстава која се тичу његових непосредних потреба (нпр. оријентација у простору, употреба уређаја и апарата, правила игре и сл.), праћених визуелним елементима - разуме једноставне поруке и питања која се односе на једноставне информације и непосредно окружење - разуме општи смисао и најважније информације у једноставним врстама текстова (кратке приче, извештаји, огласи, временске прогнозе и сл.) уз одговарајуће илустративне елементе - уз краће паузе, описује себе и своје непосредно окружење, свакодневне активности, искуства из прошлости користећи једноставна језичка средства	Months; Frequency adverbs: always, usually, often, sometimes, never Ordinal numbers; Dates: Mum's birthday is on March 1st. Weather: What's the weather like today? It's cold/hot/sunny/windy/raining/snowing/foggy/cloudy.	Српски језик, Грађанско васпитање/ естетска компетенција
School **(април, мај, јун)** ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА И СПОСОБНОСТИ У ПРОШЛОСТИ И САДАШЊОСТИ	- поставља једноставна питања о темама које одговарају његовим интересовањима (слободно време, хоби, школа, породица, другови) и одговара на слична питања саговорника - разуме краће низове (2-3) упутставакоја се тичу његових непосредних потреба (нпр. оријентација у простору, употреба уређаја и апарата, правила игре и сл.), праћених визуелним елементима - разуме краће низове (2-3) саопштења, упутстава, молби који се односе на његове потребе и интересовања - познаје неколико најпознатијих историјских и савремених личности`циљних култура; наводи и на матерњем језику даје основне податке о некој личности из циљних кутлура за коју показује интересовање	Do you like school? What's your favourite subject? School subjects. Past Simple: was/were – affirmative/negative/questions; regular verbs Time expressions; Were you at the shops last Saturday? Was he at the park yesterday? Talking about feelings: What's the matter? – I'm bored/angry/hungry/sad/worried/tired/thirsty/scared.	Српски језик/ решавање проблема
End of year test	Провера знања ученика путем теста знања		

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	Начин остваривања програма подразумева коришћење уџбеника и радне свеске. Такође, начин остваривања програма подразумева коришћење и школске табле, укључујући и паметну таблу за додатна вежбања, аудио и видео записе. За ученике који слабије напредују, предлаже се коришћење картица које додатно мотивишу ученике и помажу им да одређене изразе запамте на бржи и лакши начин.

ПРЕДМЕТ:Математика

РАЗРЕД: IV
Годишњи фонд часова:180

Циљ учења:

Циључења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ **БРОЈЕВИ (136)**	ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик је у стању да:**	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	**Међупредметне компетенције**

	- прочита, запише и упореди природне бројеве и прикаже их на бројевној правој; - одреди месну вредност цифре; - изврши четири основне рачунске операције у скупу N_0; - састави израз, израчуна вредност бројевног израза и примени својства рачунских операција; - реши једначине и неједначине и провери тачност решења; - реши проблемски задатак користећи бројевни израз, једначину или неједначину; - процени вредност израза са једном рачунском операцијом; - одреди вишеструке декадне јединице најближе датом броју; - прочита и запише разломке облика $\frac{m}{n}$ ($m, n \leq 10$); - упореди разломке облика $\frac{m}{n}$ са једнаким бројиоцима или имениоцима; - сабере и одузме разломке са једнаким имениоцима; - запише резултат мерења дужине децималним бројем са највише две децимале; сабере и одузме децималне бројеве са највише две децимале; - чита, користи и представља податке у табелама или графичким дијаграмима;	Скуп природних бројева са нулом. Декадни систем записивања бројева. Месна вредност цифре. Својства скупа природних бројева. Сабирање и одузимање (писмени поступак). Множење и дељење (писмени поступак). Својства рачунских операција (изражена формулама). Изрази са више операција (бројевни изрази и изрази са променљивом). Једначине и неједначине у скупу N_0. Разломци облика $\frac{m}{n}$ ($m, n \leq 10$). Упоређивање разломака са једнаким бројиоцима. Једнакост разломака. Сабирање и одузимање разломака са једнаким имениоцима. Децимални запис броја са две децимале. Сабирање и одузимање децималних бројева.		1.Компетенција за целоживотно учење 2.Комуникација 3.Рад с подацима и информацијама 4.Дигитална компетенција 5.Решавање проблема 6.Сарадња 7.Одговорно учешће у демократском друштву 10.Естетичка компетенција 11. Предузимљивост и оријентација ка предузетништву.

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ *МАТЕМАТИКА	- Визуелизација бројева и места броја у бројевном низу ради разумевању декадног бројевног система -увежбавање технике рачунања, како би ученици стекли сигурност и спретност при усменом и писменом рачунању -решавање задатака у реалистичним и проблемским ситуацијама -развијање способности математичког моделовања, примене математике у решавању проблема из реалних животних ситуација или других предметних области - разумевање појма разломка радити кроз практичне активности деобе и спајања, лепљења и сечења погодног дидактичког материјала. - примена тимског, групног и рада у пару. -постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	**ИСХОДИ**	**НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ**	**Међупредметне компетенције**
	По завршеној теми/области ученик је у стању да:		

ГЕОМЕТРИЈА (13)	- именује елементе и опише особине квадра и коцке; - црта мреже и прави моделе квадра и коцке; препозна сликовну представу изгледа тела посматраног са различитих страна;	Квадар и коцка	1.Компетенција за целоживотно учење 2.Комуникација 3.Рад с подацима и информацијама 4.Дигитална компетенција 5.Решавање проблема 6.Сарадња 8.Одговоран однос према здрављу 10.Естетичка компетенција 11. Предузимљивост и оријентација ка предузетништву
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ* МАТЕМАТИКА	- развој перцепције простора и просторног резоновања кроз упознавање геометријских фигура у равни и њихових својстава - цртање правих и углова помоћу лењира и троугаоника или два троугаоника - конструисање кружнице/круга шестаром и увиђају да су круг и кружница одређени центром и полупречником - подстицање ученика да самостално откривају формуле израчунавања обима и површине - пресликавање једноставних геометријске фигуре на квадратној мрежи или тачкастој мрежи симетрично - развијање геометријског мишљења реализацијом следећих активности: посматрање, прављење модела, цртање, склапање и растављање делова фигуре -постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације		

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик је у стању да:**	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	**Међупредметне компетенције**
МЕРЕЊЕ И МЕРЕ (31)	- прочита, упореди и претвори јединице за мерење површине и запремине; - израчуна површину квадрата и правоугаоника; - израчуна површину и запремину квадра и коцке; реши проблемске задатке у контексту мерења.	– интегрисање садржаја у којем постоји хоризонтална и вертикална повезаност унутар истог предмета и различитих наставних предмета;	– интегрисање садржаја у којем постоји хоризонтална и вертикална повезаност унутар истог предмета и различитих наставних предмета; – неговањем радозналости, одржавањем и подстицањем интересовања за учење и континуирано сазнавање; – илустровање појава и процеса из свакодневног
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ *МАТЕМАТИКА	- упознавање са стандардним мерним јединицама применом очигледних средстава - решавање једноставнијих проблема повезивањем са свакодневним ситуацијама - процена и мерење различите предмета из окружења - примена информационих технологија, Геогебра и Гоогле мап - развијање логичко- комбинаторног мишљења применом одговарајућих активности -постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације		

ПРЕДМЕТ:Природа и друштво

РАЗРЕД: IV
Годишњи фонд часова:72

Циљ учења: **Циљ** учења Природе и друштва јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему. Програм наставе и учења предмета Природа и друштво у четвртом разреду основне школе чини тема *Мој крај* и пет предметних области: Природа,човек,друштво; Оријентација у простору и времену; Прошлост; Кретање; Материјали. Све области се прожимају и ниједна се не може изучавати изоловано и без садејства са другим областима.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
	По завршеној теми/области ученик је у стању да:		

ПРИРОДНЕ И ДРУШТВЕНЕ ОДЛИКЕ СРБИЈЕ (27)		– одреди положај и границу Србије, положај главног града и већих насеља на географској карти Србије; – одреди положај и именује природне и друштвене објекте на географској карти Србије; – повеже различите природно-географске карактеристике Србије са размештајем становништва, изгледом насеља и делатностима људи; – уважава националну и културну разноликост као основу за суживот свих грађана Републике Србије; направљених од рециклираних материјала, као и коришћењу обновљивих природних ресурса;		Положај, територија, граница и симболи Србије (грб, застава и химна) и национална валута. Природне карактеристике Србије – рељеф, воде, шуме. Типичне, ретке и угрожене врсте биљака и животиња – значај и заштита. Национални паркови Србије. Друштвене карактеристике Србије (становништво, насеља и делатности). Грађани Србије (права и обавезе, демократски односи и интеркултуралност). Привредне карактеристике Србије (природни ресурси и делатности у различитим крајевима). Одржива употреба природних ресурса (извори енергије, чиста вода, чист ваздух, плодно земљиште, руде, разноврсност биљног и животињског света).	1.Компетенција за целоживотно учење 2. Комуникација 3. Рад с подацима и информацијама 4.Дигитална компетенција 6.Сарадња 7.Одговорно учешће у демократском друштву 10.Естетичка компетенција

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ* ПРИРОДА И ДРУШТВО	„ – интегрисање садржаја у којем постоји хоризонтална и вертикална повезаност унутар истог предмета и различитих наставних предмета; – неговањем радозналости, одржавањем и подстицањем интересовања за учење и континуирано сазнавање; – илустровање појава и процеса из свакодневног живота – навођење, показивање, објашњавање примера из природног и друштвеног окружења; – бележење – записивање графичко, симболичко,

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	**Међупредметне компетенције**
	По завршеној теми/области ученик је у стању да:		

ЧОВЕК – ПРИРОДНО И ДРУШТВЕНО БИЋЕ **(8)**	– повеже промене у изгледу свог тела и понашања са одрастањем; – планира своје дневне активности и време проведено уз ИКТ уређаје; - затражи помоћ уколико се суочи са непримереним садржајима у дигиталном окружењу;	Човек – природно, друштвено и свесно биће. Физичке промене у пубертету. Дигитална безбедност и последице прекомерног коришћења информационо-комуникационих технологија; непримерени садржаји.		1.Компетенција за целоживотно учење 2.Комуникација 3.Рад с подацима и информацијама 4.Дигитална компетенција 5.Решавање проблема 6.Сарадња 7.Одговорно учешће у демократском друштву 8.Одговоран однос према здрављу 9.Одговоран однос према околини 10.Естетичка компетенција
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ* ПРИРОДА И ДРУШТВО	-уважавање искуства и знања које је ученик изградио ван школе, -повезивањем активности и садржаја учења са животним искуствима ученика и подстицањем примене наученог у свакодневном животу - илустровање појава и процеса из свакодневног живота – навођење, показивање, објашњавање примера из природног и друштвеног окружења; -описивање – вербално или ликовно изражавање; -бележење – записивање графичко, симболичко, електронско бележење опажања; -играње – дидактичке, едукативне и спонтане игре; - активности у оквиру мини-пројекта – осмишљавање и реализација.			

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
ПРОШЛОСТ СРБИЈЕ (25)	– прикаже хронолошки на ленти времена значајне историјске догађаје и личности; – опише начин живота људи „Ферплеј” (навијање, победа, пораз, толеранција). Значај вежбања у породици. Вежбање у слободно време. Здравствено васпитање Правилно држање тела и здравље. Значај вежбања за правилан рад срца и плућа. Мишићи и зглобови тела.	„Ферплеј” (навијање, победа, пораз, толеранција). Значај вежбања у породици. Вежбање у слободно време. Здравствено васпитање Правилно држање тела и здравље. Значај вежбања за правилан рад срца и плућа. Мишићи и зглобови тела. Хигијена простора за вежбање. „Ферплеј” (навијање, победа, пораз, толеранција). Значај вежбања у породици.	1.Компетенција за целоживотно учење 4.Комуникација 5.Рад с подацима и информацијама 4.Дигитална компетенција 6.Сарадња 7.Одговорно учешће у демократском друштву 10.Естетичка компетенција

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*ПРИРОДА И ДРУШТВО		„Ферплеј” (навијање, победа, пораз, толеранција). Значај вежбања у породици. Вежбање у слободно време. Здравствено васпитање Правилно држање тела и здравље. Значај вежбања за правилан рад срца и плућа. Мишићи и зглобови тела. Хигијена простора за вежбање. „Ферплеј” (навијање, победа, пораз, толеранција). Значај вежбања у породици.			
	МАТЕРИЈАЛИ (12)	– идентификује и самостално раздваја смеше просејавањем, одливањем, цеђењем и испаравњем; – испита електричну проводљивост материјала помоћу једноставног експеримента		Смеше (течности,храна, земљиште, ваздух). Раздвајање састојака смеше (просејавање, одливање, цеђење, испаравање). Наелектрисавање предмета од различитих материјала. Електрична проводљивост – проводници и изолатори. Рационална потрошња електричне енергије и правилно руковање електричним апаратима у домаћинству. Магнетна својства материјала (природни магнети, могућност намагнетисавања тела и својства које тада испољавају). Запаљиви материјали (ознаке за запаљиве материјале). Ваздух – кисеоник као чинилац сагоревања. Опасност и заштита од пожара.	1.Компетенција за целоживотно учење 2.Комуникација 3.Рад с подацима и информацијама 4.Дигитална компетенција 5.Решавање проблема 6.Сарадња 8.Одговоран однос према здрављу 11. Предузимљивост и оријентација ка предузетништву

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ПРИРОДА И ДРУШТВО		– Експериментисање – намерно модификоване активности, огледи које изводи сам ученик; – Истраживање – испитивање својстава и осо узрочно-последичних односа; - Сакупљање – прављење колекција, збирки, албума из природног и друштвеног окружења; - Стварање – креативна продукција; - Играње – дидактичке, едукативне и спонтане игре; - Активности у оквиру мини-пројекта – осмишљавање и реализација.бина, веза и

ПРЕДМЕТ:Физичко и здравствено васпитање

РАЗРЕД: IV
Годишњи фонд часова:108

Циљ учења:
Циљ учења Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик је у стању да:**	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	**Међупредметне компетенције**
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ (6)	- примени општеприпремне вежбе (вежбе обликовања); - правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; - комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; - одржава равнотежу у различитим кретањима; - правилно држи тело; - самостално коригује неправилно држање; правилно подиже, носи и спушта терет;	Вежбе за развој снаге са реквизитима и без реквизита. Вежбе за развој покретљивости са реквизитима и без реквизита. Вежбе за развој аеробне издржљивости. Вежбе за развој брзине и експлозивне снаге. Вежбе за развој координације. Национална батерија тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности.	1.Компетенција за целоживотно учење 2.Комуникација 3.Рад с подацима и информацијама 6.Сарадња 7.Одговорно учешће у демократском друштву 8.Одговоран однос према здрављу 9.Одговоран однос према околини10.Естетичка компетенција
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ* Физичко и здравствено васпитање	- редовно вежбање -постепено увећење термина везаних за вежбање -истицање неопходност поштовања правила понашања током вежбања -организовање одељењска и такмичења на нивоу генерације -указивати на значај вежбања -примењивати одговарајуће облике и методе рада		

	ИСХОДИ		В р	О б	О с	

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	ој часо вапот еми	рада	талит ипови	Међупредметне компетенције
МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ (95)	- изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу; - изведе дечји и народни плес; - користи терминологију вежбања; - поштује правила понашања на вежбалиштима; - поштује мере безбедности током вежбања; - одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; - поштује и примени правила игре; - навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа;	Атлетика Технике трчања. Истрајно трчање. Скок удаљ згрчном техником. Бацање лоптице из залета. Скок увис прекорачном техником. Тробој. Спортска гимнастикаВежбе на тлу: вежбе и комбинације. Прескоци и скокови (прескок разношка). Вежбе у вису, вежбе у упору и вежбе са променама висова и упора. Вежбе равнотеже на шведској клупи и ниској греди. ***Проширени садржаји*** Вежбе на тлу: – летећи колут из места. Основе тимских, спортских иелементарних игара Мини–рукомет. Футсал – „мали фудбал“. Основни елементи кошарке и мини-кошарка. Основни елементи одбојке.				1.Компетенција за целоживотно учење 2.Комуникација 3.Рад с подацима и информацијама 6.Сарадња 7.Одговорно учешће у демократском друштву 8.Одговоран однос према здрављу 9.Одговоран однос према околини 10.Естетичка компетенција
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ* Физичко и здравствено васпитање	редовно вежбање -постепено увећење термина везаних за вежбање -истицање неопходност поштовања правила понашања током вежбања -организовање одељењска и такмичења на нивоу генерације -указивати на значај вежбања -примењивати одговарајуће облике и методе рада					

	ИСХОДИ					

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ				Међупредметне компетенције
ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА (7)	– уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; – прати промене у сопственој тежини и висини; – препозна здравствено стање када не треба да вежба; – примењује хигијенске мере пре, у току и након вежбања, као и у другим ситуацијама; – уредно одржава простор у коме живи и борави; – увиди значај правилне исхране за вежбање; – повеже различита вежбањаса њиховим утицајем на здравље; – препозна лепоту покрета и кретања; – користи научена вежбања у рекреацији породице; – правилно реагује у случају повреде у школи; – вреднује сопствена и туђа постигнућа у вежбању; учествује у предлагању садржаја и начина рада.	Култура вежбања и играња Основна правила вежбања. Основна правила мини- -рукомета, футсала, кошарке, мини-кошарке и одбојке. Понашање према осталим учесницима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе). Чување и одржавање материјалних добара. Постављање, склањање и чување справа и реквизита неопходних за вежбање. „Ферплеј” (навијање, победа, пораз, толеранција). Значај вежбања у породици. Вежбање у слободно време. Здравствено васпитање Правилно држање тела и здравље. Значај вежбања за правилан рад срца и плућа. Мишићи и зглобови тела. Хигијена простора за вежбање.				.Компетенција за целоживотно учење 2.Комуникација 3.Рад с подацима и информацијама 6.Сарадња 7.Одговорно учешће у демократском друштву 8.Одговоран однос према здрављу 9.Одговоран однос према околини 10.Естетичка компетенција
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ	- редовно вежбање -постепено увећење термина везаних за вежбање -истицање неопходност поштовања правила понашања током вежбања -организовање одељењска и такмичења на нивоу генерације -указивати на значај вежбања -примењивати одговарајуће облике и методе рада					

ПРЕДМЕТ:Ликовна култура

РАЗРЕД: IV
Годишњи фонд часова:72

Циљ учења:

Циљ учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције

КОМПОЗИЦИЈА (48) СПОРАЗУМЕВАЊЕ (4) НАСЛЕЂЕ(6) СЦЕНА (14)	– поштује инструкције за припремање, одржавање и одлагање материјала и прибора; – изражава замисли, интересовања, сећања, емоције и машту традиционалним ликовним техникама; – користи амбалажу и предмете за једнократну употребу у стваралачком раду; – примени, у стваралачком раду, основна знања о композицији; – користи одабрана уметничка дела и визуелне информације као подстицај за стваралачки рад; – тумачи једноставне знаке, симболе и садржаје уметничких дела; – разговара о значају одабраног уметника, уметничког дела, споменика и музеја; – учествује у планирању и реализацији ликовног пројекта или радионице; разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може да примени	Елементи композиције – облик, боја, линија, текстура, светлина (валер). Положај елемената у композицији – хоризонтални, вертикални, дијагонални. Материјали и технике – графитна оловка, туш и четка, туш и перо, акварел, гваш, темпере, фротаж, колаж, деколаж, асамблаж, меки материјали. Хералдика – застава, грб, печат. Пиктограми. Споразумевање сликом. Споменици природе и споменици културе у Србији. Археолошки локалитети, замкови и утврђења, манастири, музеји. Познати уметници и најзначајнија дела. Сценографија за позориште, филм и телевизију. Елементи сценографије.	1.Компетенција за целоживотно учење 2.Комуникација 3.Рад с подацима и информацијама 4.Дигитална компетенција 5.Решавање проблема 6.Сарадња 8.Одговоран однос према здрављу 10.Естетичка компетенција 11. Предузимљивост и оријентација ка предузетништву

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ
ЛИКОВНА КУЛТУРА

ПРЕДМЕТ:Музичка култура

РАЗРЕД:
Годишњи фонд часова:36
Циљ учења:

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције

СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ (10) **ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ (22)** **МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО (4)**	– опише своја осећања у вези са слушањем музике; препознаје народну и уметничку музику; – опише улогу музике у медијима; – разликује инструменте по боји звука и изражајним могућностима; – повеже карактер дела са избором инструмента и елементима музичке изражајности; – уочи контраст и понављање у музичком делу; – пева и свира по слуху и са нотног текста песме различитог садржаја и расположења; – примени изражајне музичке елементе; – осмисли и изведе једноставну ритмичку и мелодијску пратњу; – осмисли музички одговор на музичко питање; – осмисли једноставну мелодију на крађи задати текст; – изабере одговарајући музички садржај (од понуђених) према литерарном садржају; – поштује договорена правила понашања при слушању	Композиције различитог карактера. Елементи музичке изражајности (инструмент, глас, мелодијска линија, темпо, ритам, динамика). Вокална и инструментална музика (композиције домаћих и страних композитора). Дела фолклорне традиције српског и других народа. Музичка прича. Музика у служби других медија. Музички бонтон. Музика и здравље. Музичке игре (дидактичке). Певање песама различитог садржаја и карактера по слуху. Певање и свирање песама из нотног текста. Свирање песама по слуху на дечјим инструментима и/или на другим инструментима. Народни инструменти нашег и других народа. Музичке драматизације. Свирање инструменталних аранжмана на дечјим инструментима и на алтернативним изворима звука. Динамика (крешендо, декрешендо). Темпо (Andante.Moderato. Allegro). Боја (различити гласови и инструменти). Трајање (цела нота и пауза. нота четвртине са тачком). Савладавање тонске висине и солмизације у обиму це1-це2. Тактирање у 3/4 и 4/4 такту. Це-дур лествица. Репетиција, прима и секонда волта.	1.Компетенција за целоживотно учење 2.Комуникација 3.Рад с подацима и информацијама 4.Дигитална компетенција 5.Решавање проблема 6.Сарадња 8.Одговоран однос према здрављу 11. Предузимљивост и оријентација ка предузетништву

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ Музичка култура

ПРЕДМЕТ:ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

РАЗРЕД: IV
Годишњи фонд часова:36

Циљ учења:

Циљ наставе и учења Грађанског васпитања је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске и локалне заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ				Међупредметне компетенције

ЉУДСКА ПРАВА - 12 часова **ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО – 10 часова** **ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ – 8 часова** **ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ** – 6 часова	разликује примере одговорног и неодговорног понашања људи према животној средини; -се понаша у свакодневним ситуацијама на начин који уважава животну средину и рационалну потрошњу ресурса; -образложи важност информисања о стању животне средине и начинима њене заштите; -аргументује добити од заједничког живота људи припадника различитих култура; -наведе елементе традиције и културе свог народа и покаже интересовање и поштовање за друге културе и традиције; -образложи значај подршке избеглицама и мигрантима да у новој средини сачувају свој језик, традицију, културу; -наведе примере из свакодневног живота којима се илуструје сусретање различитих култура;- -дискутује о томе како непознавање других култура утиче на настанак стереотипа, препознаје примере прекомерне потрошње; -препознаје у медијима поруке које подстичу прекомерну потрошњу, посебно деце и	**Планета Земља припада свима који на њој живе** Узајамни утицај природе и човека. Потребе појединца и опште добро– задовољавање људских потреба без угрожавања будућих генерација. Одговоран однос према свету у коме живимо – *Мисли глобално делуј локално*. **Право на здраву животну средину** Трећа генерација људских права. Вредности на којима почива – право на живот у здравој животној средини; право на одржив економски развој; право на рационално коришћење природних и енергетских **Култура и традиција** Материјално и нематеријално наслеђе једне заједнице настало под утицајем свих народа који су ту живели и сада живе. **Културни идентитет** Неговање традиције и културе сопственог народа и поштовање традиције и културе других. **Мултикултуралност и интеркултуралност** Живот поред људи других култура или заједнички живот са њима. **Избеглице и мигранти** Невољно кретање људи из једне у другу културну заједницу. Непознавање других култура као основ за развој стереотипа, предрасуда и дискриминације. Уклопити се у нову средину, а сачувати свој културни идентитет. **Сусретање култура** Сусретање и прожимање различитих култура без губљења културног идентитета.				1.Компетенција за целоживотно учење 2.Комуникација 3.Рад с подацима и информацијама 4.Дигитална компетенција 5.Решавање проблема 6.Сарадња 7.Одговорно учешће у демократском друштву 8.Одговоран однос према здрављу 9.Одговоран однос према околини 10.Естетичка компетенција 11.Предузимљивост и оријентација ка предузетништву.

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ	примену различитих интерактивних облика рада као и одабир и коришћење одговарајућих метода и техника: радионице, симулације, играње улога, студије случаја, дискусије, мини истраживања, једноставне акције -примена искуственог учење, тј. уобличавање и поимање личних, аутентичних доживљаја и ставова ученика кроз размену у групи -постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације;

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	**ВЕРСКА НАСТАВА**	
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	**НАЧИН** И **ПОСТУПЦИ** ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У **ПРВОМ ЦИКЛУСУ**	Компетенције
ЗАЈЕДНИЦА ЉУБАВИ БОГА,ЧОВЕКА И ПРИРОДЕ-ХРИСТОВА ЉУБАВ ПРЕМА ЧОВЕКУ И СВЕТУ	Припрема ученика да може описати и објаснити значење појма заједнице као и његов однос према њему блиским особама(породици).Заједница са Богом почива на слободи и остварује се кроз љубав.Ово учење се остварује кроз приче-које говоре о томе да када некога волимо са њим и остварујемо заједницу;цртеже-који указују на заједницу.Треба истаћи литургијску заједницу као једину истиниту-заједницу са Богом у Христу.	-Комуникација на матерњем језику, -Учење како се учи,
ЛИТУРГИЈСКЕ СЛУЖБЕ И ЊИХОВ СМИСАО	Да ученици стекну основно знање о литургијским службама и да уоче да Црква не може без њих,као и да свако у Цркви има своју службу (епископ,свештеници,ђакони и народ).Ово се остварује кроз упознавање ученика са Литургијом и њеном структуром и кроз садржаје који се односе на службе у Цркви (примери светитеља и њихових служби:епископи-Св.Сава,Св.Никола...;Св.архиђаконСтефан,Св.ђакон Авакум;народ:Св.Петка,Св.Димитрије...).Овим се ученици подстичу на размишљање о својој служби у Цркви.	-Међуљудска и грађанска компетенција, -Културно истраживање, -Решавање проблема,
БОГ СТВАРА СВЕТ И ЧОВЕКА ИЗ ЉУБАВИ	Да ученици стекну знање о учењу Цркве о стварању света и човека.Бог ствара свет и човека из љубави и жели да они вечно постоје.Човек је круна Божијег стварања и он је у природној вези са свим оним што је Бог претходно створио,али се разликује од других створених бића.Човек је икона Божија (сличан Богу) зато што је створен као слободна личност и једини је позван да	-Еколошка компетенција

	буде домаћин света.Ово учење се остварује кроз цртеже и приче:“Себични џин“О.Вајлд (са правим крајем,када се појављује Христос),“Љубавна песма“,М.Данојлић (о маслачку и облачку),Молитва Анђелу чувару...Овде треба користити и дечија искуства која указују на то да кад нешти из љубави направимо,онда је то за нас и најлепше;да нам је увек тешко када се раздвајамо од некога кога пуно волимо.	
ДИВАН ЈЕ БОГ У СВЕТИМА СВОЈИМ-ЗНАЧАЈ ВРЛИНСКОГ ЖИВОТА	Да се код ученика развије свест о томе да су светитељи наши путеводитељи ка Царству Божијем и да је Света Литургија заједница свих светих са Богом.Живот светитеља је био врлински,а врлине представљају прихватање воље Божије. Само је кроз врлине могуће остварити однос љубави са Богом и људима. Врлине нису човеку дате већ се за њих треба трудити и треба их усавршавати. Овде се користе приче из житија светитеља, обраде одабраних поглавља из књиге “Из Ти-града у Небески град“; дечија искуства када су се срели са нечијим врлинама или манама.	
ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА КОД УЧЕНИКА	Ученици раде индивидуално,у пару или мањим групама. Наставник подстиче ученике да изразе своје мишљење и ставове у складу са хришћанским васпитањем.Након завршених радова врши се размена мишљења и евалуација.	

ПРЕДМЕТ:ПРОЈЕКТНА НАСТАВА

РАЗРЕД: IV
Годишњи фонд часова:36

Циљ учења:
Циљ наставе и учења Пројектне наставе је стицање знања и оспособљавање ученика да знања примене у животу, решавање актуелних проблема из животног окружења, самостално коришћење различитих извора ради стицања нових знања, подстицање за истраживањем, истраживачко учење, развој интересовања за уметност, културу и демократију, развој комуникационих вештина.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ				Међупредметне компетенције

КОЛИКО ПОЗНАЈЕМ СРБИЈУ ИГРА ЈЕ НАЈВАЖНИЈИ ДЕЧЈИ ПОСАО НАКОН ЧЕТИРИ ГОДИНЕ	ЦИЉАНА ЕТАПА -функционално повезује знања, вештине, искуства и мотивацију - правилно седи при раду зарачунаром АНАЛИТИЧКА ЕТАПА – предложи редослед активности у односу на постављени пројектни задатак -уочава сличности и различитости ради класификовања правилно укључирачунар, покрене програм за цртање, користи одговарајуће алатке овог програма, сачува свој цртеж и ис-кључирачунар, ИСТРАЖИВАЧКА ЕТАПА -користи интернет за учење и проналажење информација уз помоћ наставника -придржава се договорених правила КОНСТРУКЦИЈСКА ЕТАПА -испитује својстава и особине, везе и узрочно- последичне односе ПРЕЗЕНТАЦИОНА ЕТАПА -добијене продукт чини видљивим и представља их другима. РЕФЛЕКСИВНО- ОЦЕЊИВАЧКА ЕТАПА -повезује резултате учења и рада са уложеним трудом. - зна да наведе могуће последице на здравље услед неправилног коришћења дигиталнихуређаја. ЕВАЛУАЦИЈА	Садржај (по предметима) ПРИРОДА И ДРУШТВО Природне и друштвене одлике Србије (положај, територија, граница, симболи, природне карактеристике, типичне, ретке и угрожене врсте биљака и животиња, национални паркови, друштвене карактеристикеприродни ресурси и делатности у различитим крајевима) Прошлост Србије (историјски извори,живот у далекој прошлости,држава за време владарске породице Немањића,живот под турском влашћу,настанаки развој модерне српске државе) Насеља у Србији Историјско туристички локалитети у Србији Познати уметници у Србији СРПСКИ ЈЕЗИК –опис, приповедање, драмска радња,популарни и информативни текстови ЛИКОВНА КУЛТУРА –Непокретни објекти у отвореном и затвореном простору (споменици, уметничка дела, експонати...). Поставка изложбе, уређење просторије, уређење школе. ИГРА ЈЕ НАЈВАЖНИЈИ ДЕЧЈИ ПОСАО - 8 часова Садржај (по предметима) ЛИКОВНА КУЛТУРА –Говор тела. Поглед, израз лица, држање тела, гест и кретање, однос вербалне и невербалне комуникације. Тумачење визуелних информација. СРПСКИ ЈЕЗИК – опис, приповедање, драмска радња ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ – Моторичке вештине и игре у развоју моторичих способности ПРИРОДА И ДРУШТВО – Прошлост Србије НАКОН ЧЕТИРИ ГОДИНЕ - 10 часова				1.Компетенција за целоживотно учење 2.Комуникација 3.Рад с подацима и информацијама 4.Дигитална компетенција 5.Решавање проблема 6.Сарадња 7.Одговорно учешће у демократском друштву 8.Одговоран однос према здрављу 9.Одговоран однос према околини 10.Естетичка компетенција 11. Предузимљивост и оријентација ка предузетништву.

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ПРОЈЕКТНА НАСТАВА	-вођење прописане педагошке документације у којима су видне белешке о редовност у похађању наставе, заинтересованост и активно укључивање у процес рада групе, напредовање и развој, као и самосталности у раду ученика -заједничко вредновање ученика и наставника - самопроцена оцене од стране ученика * тимски рад (посматрање наставника, излагање група, процена осталих ученика) * рад у пару (посматрање наставника, излагање парова, процена осталих ученика) *вођење евиденције о учешћу ученика на такмичењима

ПРЕДМЕТ: Додатна настава из математике

РАЗРЕД: IV
Годишњи фонд часова:36

Циљ учења
Циљ додатне наставе је развијање логичког мишљења,поступка решавања проблемских задатака. Развијање способности уочавања битног у задатку,развијање тачности и прецизности при раду,оспособљавање ученика за самостално решавање проблема.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ				Међупредметне компетенције

БРОЈЕВИ ГЕОМЕТРИЈА МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	- одреди месну вредност цифре; - изврши четири основне рачунске операције у скупу N0; - састави израз, израчуна вредност бројевног израза и примени својства рачунских операција; - реши једначине и неједначине и провери тачност решења; - реши проблемски задатак користећи бројевни израз, једначину или неједначину; - црта мреже и прави моделе квадра и коцке; - препозна сликовну представу изгледа тела посматраног са различитих страна; - израчуна површину квадрата и правоугаоника; - израчуна површину и запремину квадра и коцке; - прочита, упореди и претвори јединице за мерење површине и запремине; - израчуна површину реши проблемске задатке у контексту мерења.	Скуп природних бројева са нулом. Месна вредност цифре. Својства скупа природних бројева. Изрази са више операција (бројевни изрази и изрази са променљивом). Једначине и неједначине у скупу N0. Сабирање и одузимање разломака са једнаким имениоцима. Сабирање и одузимање децималних бројева. Правоугаоник и квадрат Квадар и коцка Мерење површине (јединице за површину). Површина квадрата и правоугаоника. Површина квадра и коцке. Мерење запремине (јединице за запремину). Запремина квадра и коцке.				1.Компетенција за целоживотно учење 2.Комуникација 3.Рад с подацима и информацијама 4.Дигитална компетенција 5.Решавање проблема 6. Сарадња 7. Одговорно учешће у демократском друштву 8.Одговоран однос према здрављу 9.Одговоран однос према околини 10.Естетичка компетенција 11.Предузимљивост и оријентација ка предузетништву.

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ **Додатна настава из математике**	увођење ученике у проблемску ситуацију и истицање важност поступка -давање смернице ка решењу - оспособљава за решавање сложених задатака - указивање на уочавање односа и законитости -подстцање наразмишљање јер оно види у одабир једног решења - обезбеђивање стицања знања на вишем нивоу - осмишљавање и уводи ученика у проблемску ситуацију - упућивање на повезивање - примери задатке о функционалној зависност површине од дужине - указивање и упућивање на површину код сложених фигура - настојање да знања буду применљива Прављење различитих модела - упућивање на примену стечених знања и коришћење у даљем раду - навикава на израду скице као првог корака ка решењу -упућивање на заједничко проналажење решења

ПРЕДМЕТ:ЧАС ОДЕЉЕНСКОГ СТАРЕШИНЕ

РАЗРЕД: IV
Годишњи фонд часова:36

Циљ учења: Циљ наставе је развијање моралних особина, ставова и уверења ученика, упознавање ученике са школским животом и односима којима уважавају друге. Упућује на естетска осећања, формирање културно-хигијенских и здравствених навика и формирање става о заштити животне средине

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ				Међупредметне компетенције
БЕЗБЕДНОСТ КАКО ДО ДОБРОГ УСПЕХА И ПРИМЕРНОГ ВЛАДАЊА ЖИВОТ У ШКОЛИ КУЛТУРА ПОНАШАЊА ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА И ПРОГРАМИ ПРЕВЕНЦИЈЕ	-види рачуна о себи и другима у саобраћају -тежити што бољем успеху и владању -поштовати правила понашања у школи и на улици -усвојити општа правила лепог понашања -освестити значај заштите животне средине и њеног очувања -знати да препозна насиље,злостављање и занемаривање -знати да се заштити од нзз и коме да се обрати у случају истог	Безбедност у саобраћају Ко нам помаже у саобраћају Полицајац је наш пријатељ План рада и одмора у току дана Колико смо задовољни успехом Школске обавезе Шта је примерно владање Права и обавезе Односи у одељењу Дечија недеља Дан школе Савиндан Бонтон Боравак у фискултурној сали Понашање у школи и ван школе Учионица Школско двориште Наш град Чувајмо природу Коме се обраћамо када се над нама врши или смо сведоци насиља Насиље, злостављање, занемаривање Нивои насиља Радионице				1.Компетенција за целоживотно учење 2.Комуникација 3.Рад с подацима и информацијама 4.Дигитална компетенција 5.Решавање проблема 6. Сарадња 7. Одговорно учешће у демократском друштву 8.Одговоран однос према здрављу 9.Одговоран однос према околини 10.Естетичка компетенција 11.Предузимљивост и оријентација ка предузетништву.

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ЧАС ОДЕЉЕНСКОГ СТАРЕШИНЕ	повезивање садржај рада са ситуацијама из свакодневног живота у школи и ван ње -одабир и коришћење одговарајућих метода и техника рада - организовање истраживачких активности -оцењивање позитивних страна понашања и рада и како се могу још побољшати -израда паноа - организовање радионица -постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације;

ПРЕДМЕТ:ДОПУНСКА НАСТАВА ИЗ МАТЕМАТИКЕ

РАЗРЕД: IV
Годишњи фонд часова:18

Циљ допунске наставе је пружање додатне подршке ученицима који спорије усвајају знања или су били одсутни са часова и за оне који желе да утврде своје знање,са циљем разумевања, препознавања, отклањања нејасноћа и бржег и квалитетнијег усвајања знања,умења и вештина из наставног градива.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ				Међупредметне компетенције

БРОЈЕВИ ГЕОМЕТРИЈА МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	- прочита, запише и упореди природне бројеве и прикаже их на бројевној правој; - изврши четири основне рачунске операције у скупу N0; - реши једначину са једном рачунском операцијом; - одреди и запише скуп решења неједначине са сабирањем и одузимањем; - уочи делове целине и запише разломке - именује елементе и опише особине квадра и коцке; - прави моделе квадра и коцке; - користи геометријски прибор и софтверске алате за цртање; - израчуна површину квадрата и правоугаоника; - израчуна површину и запремину квадра и коцке; - прочита, упореди и претвори јединице за мерење површине и запремине;	Скуп природних бројева са нулом. Сабирање и одузимање (писмени поступак). Множење и дељење (писмени поступак). Једначине и неједначине у скупу N0. Упоређивање разломака са једнаким имениоцима. Квадар и коцка. Мерење површине (m2, dm2, cm2, mm2, km2, ha, a). Мерење запремине (m3, dm3, cm3, mm3).				-
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ДОПУНСКА НАСТАВА ИЗ МАТЕМАТИКЕ	- Визуелизација бројева и места броја у бројевном низу - увежбавање технике рачунања - инсистирање на усменом објашњењеу поступка решавања - разумевање појма разломка радити кроз игровне активности - цртањеквадра и коцке - уочавање елемената квадра и коцке на моделу - подстицање ученика на прављење модела - подстицање ученика да самостално примене формулу и израчунају потребно - упознавање са стандардним мерним јединицама применом очигледних средстава - решавање једноставнијих задатака повезивањем са свакодневним ситуацијама - самостално мерење различите предмета из окружења					

ПРЕДМЕТ: ДОПУНСКА НАСТАВА ИЗ СРПСКОГ ЈЕЗИКА

РАЗРЕД: IV
Годишњи фонд часова:36

Циљ учења: Циљ допунске наставе је пружање додатне подршке ученицима који спорије усвајају знања или су били одсутни са часова и за оне који желе да утврде своје знање,са циљем разумевања, препознавања, отклањања нејасноћа и бржег и квалитетнијег усвајања знања,умења и вештина из наставног градива.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ				Међупредметне компетенције

ЈЕЗИК ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА КЊИЖЕВНОСТ	одреди основне реченичне чланове; - разликује врсту речи од службе речи у реченици; - поштује и примени основна правописна правила; - правилно пише сва три модела управног говора; - чита са разумевањем различите текстове; - чита текст поштујући интонацију реченице /стиха; - спој више реченица у краћу и дужу целину; - препричава, прича и описује и на сажет и на опширан начин; - одреди тему, редослед догађаја, време и место дешавања у прочитаном тексту; -именује главне и споредне ликове и разликује њихове позитивне и негативне	Реченица, реченични чланови. -Појам субјекта; различите врсте речи (именице и личне заменице) у функцији субјекта; изостављени субјекат. -Појам предиката (глаголски предикат). -Појам објекта (именице у функцији објекта). -Прилошке одредбе за време, место и начин -Управни говор (први и други,трећи модел). Неуправни говор. -Велико слово -Краћи и дужи текстови - Причање о догађајима и доживљајима, стварним и измишљеним (усмено и писано). Описивање људи, животиња и природе (плански приступ) – усмено и писано. Језичке вежбе: проширивање и допуњавање реченица различитим врстама речи, промена реда речи у реченици, промена дужине реченице. -Књижевни појмови: лирска песма, епска песма, народна бајка, роман, опис, дијалог, приповедање,				
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ДОПУНСКА НАСТАВА ИЗ СРПСКОГ ЈЕЗИКА	- повезивање граматичкх појмова обрађене у претходним разредима са новим - разликовање врсте речи и службе реч, увежбавати у оквиру реченице; -усвајати нове садржаје путем различитих вежбања како на нивоу речи тако и на нивоу реченице. - увежбавати јасно, прецизно и разговетно изговарање реченице, поштовање интонације и правилно акцентовање у реченицама -реализовати различите програмске вежбе (правописне, језичке, лексичко-семантичке) -ученици се мотивишу на читав низ стварал. активности које настају поводом дела -ученик треба да разликује опис , приповедање, дијалог					

ПРОГРАМ ОБАВЕЗНИХ И ИЗБОРНИХ НАСТАВНИХ ПРЕДМЕТА

Програм обавезних наставних предмета са начинима и поступцима за њихово остваривање

ПРЕДМЕТ:СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

РАЗРЕД: пети
Годишњи фонд часова:180
Циљ учења: Циљ наставе српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика на којем ће се усмено и писмено правилно изражавати, да упознају, доживе и оспособе се да тумаче одабрана књижевна дела, позоришна, филмска и друга уметничка остварења из српске и светске баштине

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ Позавршенојтеми/областиученик је у стањуда:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Број часова по теми	Обрада	Остали типови	Међупредметне компетенције

1. **КЊИЖЕВНОСТ**	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: - повеже књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима са новим делима која чита; - чита са разумевањем; парафразира прочитано и описује свој доживљај различитих врста књижевних дела и научно-популарних текстова; - одреди род књижевног дела и књижевну врсту; - прави разлику између дела лирског, епског и драмског карактера; - разликује ауторску приповетку од романа; - анализира структуру лирске песме (строфа, стих, рима); - уочава основне елементе структуре књижевноуметничког дела: тема, мотив; радња, време и место радње; - разликује заплет и расплет као етапе драмске радње; - разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца; - разликује облике казивања; - увиђа звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике; - одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевноуметничком тексту; - анализира узрочно-последичне односе у тексту и вреднује истакнуте идеје које текст нуди; - анализира поступке ликова у књижевноуметничком делу, служећи се аргументима из текста; - уочава хумор у књижевном делу; - разликује хумористички и дитирамбски тон од	***Лирика*** - Народна песма: *Вила зида град* - Народне лирске песме о раду (избор) - Народне лирске породичне песме (избор) - Бранко Радичевић: *Певам дању,певам ноћу* (одломак) - Милица Стојадиновић Српкиња: *Певам песму* - Војислав Илић: *Зимско јутро* - Душан Васиљев: *Домовина* - Милован Данојлић: *Шљива* - Пеђа Трајковић: *Кад књиге буду у моди.* Књижевни термини и појмови Песник и лирски субјекат. Мотиви и песничке слике као елементи композиције лирске песме. Врста строфе према броју стихова у лирској песми: катрен; врста стиха по броју слогова (десетерац и осмерац). Одлике лирске поезије:сликовитост, ритмичност, емоционалност. Стилске фигуре: епитет, ономатопеја. Врсте ауторске и народне лирске песме: описне (дескриптивне), родољубиве (патриотске); митолошке, песме о раду (посленичке) и породичне	**70**	**50**	**20**	Комуникативна компетенци-ја, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, решавање проблема

	- анализира узрочно-последичне односе у тексту и вреднује истакнуте идеје које текст нуди; - анализира поступке ликова у књижевноуметничком делу, служећи се аргументима из текста; - уочава хумор у књижевном делу; - разликује хумористички и дитирамбски тон од елегичног тона; - илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима; - уважава националне вредности и негује културноисторијску баштину; - препоручи књижевно дело уз кратко образложење; упореди књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст	***ЕПИКА*** *Свети Саво* – народна песма - *Женидба Душанова* (одломак) – народна песма - *Народне питалице, загонетке и пословице* (избор) - *Еро с онога свијета* – шаљива народна прича - *Дјевојка цара надмудрила* – народна новела - Милован Глишић: *Прва бразда* - Стеван Сремац: *Чича Јордан* - Бранко Ћопић: *Поход на Мјесец* - Иво Андрић: *Мостови* - Данило Киш: *Дечак и пас* - Горан Петровић*: Месец над тепсијом* (одломци) - Антон Павловић Чехов: Шала. *Књижевни термини и појмови* Писац и приповедач; облици казивања: приповедање у првом и трећем лицу; фабула: низање догађаја, епизоде, поглавље; карактеризација ликова – начин говора, понашање, физички изглед, животни ставови, етичност поступака; врсте епских дела у стиху и прози: епска народна песма, бајка (народна и ауторска), новела (народна и ауторска), шаљива народна прича; врста стиха према броју слогова: десетерац. ***Драма*** Бранислав Нушић: *Кирија* - Душан Радовић: *Капетан Џон Пиплфокс* - Љубиша Ћокић: *Биберче.* *Књижевни термини и појмови* Позоришна представа и драма: чин, *Књижевни термини и појмови* Позоришна представа и драма: чин,				

		1.				
		Допунски избор лектире - Љубивоје Ршумовић: Уједурме и зврчке из античке Грчке - Владислава Војиновић: Приче из главе – Видра - Дејан Алексић: Кога се тиче како живе приче (избор). Научнопопуларни и информативни текстови - Вук Стефановић Караџић: Моба и прело (одломак из дела Живот и обичаји народа српског) - Михајло Петровић Алас: У царству гусара (одломци).				

		ДОМАЋА ЛЕКТИРА Епске народне песме о Немањићима и Мрњавчевићима – преткосовски тематски круг - Народне бајке, новеле, шаљиве народне приче (избор); кратке фолклорне форме (питалице, брзалице, пословице, загонетке) - Бранислав Нушић: Хајдуци - Данијел Дефо: Робинзон Крусо (одломак о изградњи склоништа) - Марк Твен: Доживљаји Тома Сојера - Избор ауторских бајки, Ивана Нешић: Зелнбабини дарови (одломци) - Игор Коларов: Аги и Ема - Избор из савремене поезије за децу (Александар Вучо, Мирослав Антић, Драгомир Ђорђевић, Владимир Андрић и Дејан Алексић)				

2. **ЈЕЗИК**	Разликује промењиве речи од непромењивих - разликује категорије рода, броја, падежа речи које имају деклинацију - разликује основне функције и значења падежа - употребљава падежне облике у складу са нормом - употребљава глаголске облике у складу са нормом - разликује основне реченичне чланове (у типичним случајевима)	**Граматика** Промењиве речи: именице, заменице, придеви, бројеви (с напоменом да су неки бројеви непромењиви), глаголи; непромењиве речи: прилози (с напоменом да неки прилози могу имати компарацију) и предлози. Именице - значење и врсте (властите, заједничке, збирне, градивне; мисаоне, глаголске). Промена именица (деклинација): граматичка основа, наставак за облик, појам падежа. Основне функције и значења падежа (с предлозима и без предлога): номинатив (субјекат); генитив (припадање и део нечега); датив (намена и усмереност); акузатив (објекат); вокатив (дозивање, обраћање); инструментал (средство и друштво); локатив (место). Придеви - значење и врсте придева (описни, присвојни, градивни; месни и временски); род, број, падеж и компарација придева. Слагање придева са именицом у роду, броју и падежу. Заменице - личне заменице: промена, наглашени и ненаглашени облици, употреба личне	**54**	**25**	**29**	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенци.ја, дигитална компетенција, решавање проблема

		заменице сваког лица себе, се. Бројеви - врсте и употреба: главни (основни, збирни бројеви, бројне именице на -ица) и редни бројеви. Глаголи - глаголски вид (несвршени и свршени); глаголски род (прелазни, непрелазни и повратни глаголи); глаголски облици (грађење и основно значење): инфинитив (и инфинитивна основа), презент (презентска основа, наглашени и ненаглашени облици презента помоћних глагола), перфекат, футур И. Предикатска реченица - предикат (глаголски; именски); слагање предиката са субјектом у лицу, броју , прилошке одредбе (за место, за време, за начин; за узрок и за меру и количину); апозиција.				

	доследно примењује правописну норму у употреби великог слова; састављеног и растављеног писања речи; интерпункцијских знакова − користи правопис (школско издање) правилно изговара речи водећи рачуна о месту акцента и интонацији реченице - говори јасно поштујући књижевнојезичку норму - течно и разговетно чита наглас књижевне и неуметничке текстове	**Правопис** Велико слово у вишечланим географским називима; у називима институција, предузећа, установа, организација (типични примери); велико и мало слово у писању присвојних придева. Заменица Ви из поштовања. Одрична речца не уз именице, придеве и глаголе; речца нај у суперлативу; вишечлани основни и редни бројеви. Интерпункцијски знаци: запета (у набрајању, уз вокатив и апозицију); наводници (наслови дела и називи школа); црта (уместо наводника у управном говору). Ортоепија Место акцента у вишесложним речима (типични случајеви). Интонација и паузе везане за интерпункцијске знакове; интонација упитних реченица. Артикулација: гласно читање брзалица, најпре споро, а потом брже (индивидуално или у групи)	**10**	**3**	**7**	

3. ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	- користи различите облике казивања: дескрипцију (портрет и пејзаж), приповедање у првом и трећем лицу, дијалог - издваја делове текста (наслов, пасусе) и организује га у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) - саставља говорени или писани текст о доживљају књижевног дела и на теме из свакодневног живота и света маште – проналази експлицитно и имплицитно садржане информације у једноставнијим књижевним и некњижевним текстовима - напамет говори одабране књижевне текстове или одломке	користи различите облике казивања: дескрипцију (портрет и пејзаж), приповедање у првом и трећем лицу, дијалог издваја делове текста (наслов, пасусе) и организује га у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) саставља говорени или писани текст о доживљају књижевног дела и на теме из свакодневног живота и света маште проналази експлицитно и имплицитно садржане информације у једноставнијим књижевним и некњижевним текстовима напамет говори одабране књижевне текстове или одломке	**40**	**10**	**30**	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенци.ја, дигитална компетенција, решавање проблема

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	Приликом реализовања наставног плана и програма просторно, садржајно и методички прилагођава се план и програм ученицима: (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих и писмених задатака) - што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима. Сазнања стечена на семинарима примењују се у настави и размењују искуства са члановима Већа и стручним сарадницима. У савладавању програмских садржаја користи се и вршњачка подршка. Најчешће наставне методе у реализовању наставног плана и програма су: дијалошка метода, монолошка метода, текст метода, комбиноване методе, методе логичког мишљења (анализа, синтеза, индуктивно-дедуктивна метода, поредбена метода) , метода писаних радова, игровне активности Сарађује се са свим облицима људског знања и деловања, посета Сајму књига када околности допуштају, праћење позоришних представа после обрађених књижевних дела и упоређивање различитих уметности, биоскопских пројекција, књижевних вечери и свих других културних дешавања у локалној средини. Корелација са другим предметима: Историја (друштвено-историјака локализација књижевних текстова и ликова који се у њима појављују, историјски оквири језичког развоја). Географија (географске и демографске одлике средине за коју се везују радње књижевних текстова, легенде). Ликовна култура (илустрације књижевних текстова). Музичка култура (мотивски). Страни језици (тумачење непознатих речи, порекло речи у нашем језику, поређење граматичких особина, нпр. конгруенције).

ПРЕДМЕТ:СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

РАЗРЕД:ШЕСТИ

Годишњи фонд часова:144

Циљ учења: Циљ наставе српског језика и књижевности јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика на којем ће се усмено и писмено правилно изражавати, да упознају, доживе и оспособе се да тумаче одабрана књижевна дела, позоришна, филмска и друга уметничка остварења из српске и светске баштине.

Задаци наставе српског језика и књижевности:

-развијање љубавипрема матерњем језику и потреба да се он негује и унапређује;

-описмењавање ученика на темељима ортоепских и ортографскихстандарда српског језика;

-поступно и систематично упознавање граматикеи правописа српског језика:

-упознавање језичких појава и појмова,овладавање нормативном граматиком и стилским могућностима српског језика;

-оспособљавање за читање,доживљавање, разумевање, свестрано тумачење и вредновање књижевноуметничких дела разних жанрова;

-поступно и систематично оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање прочитаног текста;

-развијање потребе за књигом, способности да се ученици њоме самостално служе као извором сазнања; навикавање на самостално коришћење библиотеке;

-усвајање основних функционалних појмова и теоријских појмова из књижевности, позоришне и филмске уметности;

-подстицање ученика на самостално језичко, литерарно и сценско стваралаштво;

-подстицање,неговање и вредновањеученичких ваннаставних активности.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ Позавршенојтеми/областиученик је у стањуда:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Број часова по теми	Обрада	Остали типови	Међупредметне компетенције

1. КЊИЖЕВНОСТ	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: - повеже књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима са новим делима која чита; - чита са разумевањем; парафразира прочитано и описује свој доживљај различитих врста књижевних дела и научно-популарних текстова; - одреди род књижевног дела и књижевну врсту; - прави разлику између дела лирског, епског и драмског карактера; - разликује ауторску приповетку од романа; - анализира структуру лирске песме (строфа, стих, рима); - уочава основне елементе структуре књижевноуметничког дела: тема, мотив; радња, време и место радње; - разликује заплет и расплет као етапе драмске радње; - разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца; - разликује облике казивања; - увиђа звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике; - одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевноуметничком тексту; - анализира узрочно-последичне односе у тексту и вреднује истакнуте идеје које текст нуди; - анализира поступке ликова у књижевноуметничком делу, служећи се аргументима из текста; - уочава хумор у књижевном делу; - разликује хумористички и дитирамбски тон од	**Лирика** 1. Обредне лирске народне песме (избор) 2. Ђура Јакшић: „Вече” 3. Јован Дучић: „Село” 4. Мирослав Антић: „Плава звезда” 5. Вељко Петровић: „Ратар” / Алекса Шантић: „О, класје моје” 6. Десанка Максимовић: „Грачаница” / Војислав Илић: „Свети Сава” 7. Стеван Раичковић: „Хвала сунцу, земљи, трави” 8. Милован Данојлић: „Овај дечак зове се Пепо Крста” 9. Сергеј Јесењин: „Песма о керуши”	**54**	**47**	**7**	Комуникативна компетенци-ја, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, решавање проблема

	- анализира узрочно-последичне односе у тексту и вреднује истакнуте идеје које текст нуди; - анализира поступке ликова у књижевноуметничком делу, служећи се аргументима из текста; - уочава хумор у књижевном делу; - разликује хумористички и дитирамбски тон од елегичног тона; - илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима; - уважава националне вредности и негује културноисторијску баштину; - препоручи књижевно дело уз кратко образложење; упореди књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст	▬	**Епика** *1.* Народна песма: *Смрт Мајке Југовића* *2.* Народна песма: *Марко Краљевић укида свадбарину* 3. Петар Кочић: „Јаблан” 4. Исидора Секулић: „Буре” (одломак) / Бранко Ћопић: „Чудесна справа” 5. Иво Андрић: „Аска и вук” 6. Антон Павлович Чехов: „Ванька” / Итало Калвино: „Шума на ауто-путу” (из збирке прича *Марковалдо или годишња доба у граду*) *7.* Светлана Велмар Јанковић: „Сирото ждребе” (из *Књиге за Марка)*				

		Драма 2. Коста Трифковић: *Избирачица* (одломак) 3. Миодраг Станисављевић: *И ми трку за коња имамо* (одломак) 4. Бранислав Нушић: *Аналфабета* (одломак)				
		НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ (обрађују се 2 дела по избору) 1. Вук Караџић: *Живот и обичаји народа српскога*: „Божић” (одломак); „Ђурђевдан” (одломак); „Додоле, прпоруше и чароице” (одломци) 2. Владимир Хулпах: *Легенде о европским градовима* (избор) 3. Никола Тесла: *Моји изуми* (поглавље по избору) 4. Тиодор Росић: *Приче старог чаробњака* (једна прича по избору) 5 .Гроздана Олујић: *Били су деца као и ти* (избор)				

		ДОМАЋА ЛЕКТИРА 1. Весна Алексић: *Каљави коњ* („Прича о богињи Лади – Звездана вода”; „Прича о богу Сварогу – Небески ковач” и „Прича о богу Стрибору – Сеченско светло”) 2. Епске народне песме о Косовском боју (избор) *3.* Бранислав Нушић: *Аутобиографија* 4. Епске народне песме о Марку Краљевићу (избор) *5.* Анђела Нанети: *Мој дека је био трешња* *6.* Бранко Ћопић: *Орлови рано лете* *7.* Ференц Молнар: *Дечаци Павлове улице*				

		Допунски избор лектире (обрађују се три дела по избору) 1. Добрица Ерић: *Месечеви миљеници (песме о свицима)* (избор) 2. Бранислав Петровић: избор из антологија песама за децу („Морава”, „Влашићи”, „Дунав”, „Говор дрвећа”, „Грађење куће”, „Па шта, па шта” и друге) *3.* Вилијем Саројан: *Зовем се Арам* 4. Тиодор Росић: *Приче старог чаробњака* (једна прича по избору) 5. Ивана Брлић Мажуранић: *Приче из давнина* (избор)				
		6.Александар Поповић: *Снежана и седам патуљака*, драмска бајка 7.Владислава Војновић: *Приче из главе* (прича „Позориште” – одломци) 8.Борислав Пекић: Семтиментална повест Британског царства („Велика повеља слободе у земљи без устава“ – одломци) 9..Јасминка Петровић: *Ово је најстрашнији дан у мом животу*				

		10.Реј Бредбери: *Маслачково вино* (избор) 11.Џејмс Крис: *Тим Талир или Продати смех* 12.Хенрик Сјенкијевич: *Кроз пустињу и прашуму* 13.Џек Лондон: *Зов дивљине* / *Бели очњак*				
		Оперативни задаци: - оспособљавање за уочавање и тумачење узрочно-последичних веза у уметничком тексту, за исказивање властитих судова и закључака приликом анализе текста и у разним говорним ситуацијама; - развијање способности за уочавање и тумачење емоција, мотива и песничких слика у лирском тексту; - постепено упознавање структуре основних облика усменог и писменог изражавања према захтевима програма.				

2. **ЈЕЗИК**	- повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима; - препозна делове речи у вези са њиховим грађењем; - разликује гласове српског језика по звучности и месту изговора; - разликује врсте гласовних промена у једноставним примерима и примењује књижевнојезичку норму; - одреди врсте и подврсте заменица, као и њихов облик; - препознаје глаголска времена и употребљава их у складу са нормом; - разликује реченице по комуникативној функцији; - доследно примењује правописну норму; користи правопис (школско издање); разликује дуги и кратки акценат у изговореној речи;	**Граматика** Подела речи по настанку: просте речи и творенице; породица речи, уочавање корена речи. Саставни делови твореница (творбене основе, префикси и суфикси). Граматички наставци у поређењу са творбеном основом и суфиксима. Настанак гласова и говорни органи; подела гласова: самогласници и сугласници (прави сугласници и сонанти); подела сугласника по звучности и по месту изговора. Подела речи наслогове; слоготворно *р*. Гласовне промене – уочавање у грађењу и промени речи: непостојано *а*; промена *л* у *о*; палатализација; сибиларизација; јотовање; једначење сугласника по звучности; једначење сугласника по месту изговора, губљење сугласника. Заменице: неличне именичке заменице(односно-упитне,неодређене, опште,одричне);придевске заменице:присвојне(с нагласком на употребу заменице свој, показне,односно-упитне, неодређене,опште,одричне). Граматичке категорије заменица:род, број, падеж и лице.	**52**	**27**	**25**	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенци.ја, дигитална компетенција, решавање проблема

		Грађење и основна значења глаголских времена: аорист, имперфекат (само на нивоу препознавања; имперфекат глагола *бити*); плусквамперфекат. Независне предикатске реченице – појам комуникативне функције; подела на обавештајне, упитне, заповедне, жељне и узвичне реченице.				

		Правопис Писање имена васионских тела. Растављање речи на крају реда (основна правила). Правописна решења у вези са гласовним променама. Писање именичких и придевских одричних заменица са предлозима. Писање заменице *Ваш* великим почетним словом. Правописна решења у вези са писањем обрађених глаголских облика. **Ортоепија** Правилан изговор гласова *ч*, *ћ*, *џ*, *ч*, *р*. Дуги и кратки акценти. Оперативни задаци: - увођење ученика у грађење речи; - упознавање гласовних алтернација, њихово уочавање у грађењу и промени речи; - утврђивање знања о значењу и функцији придевских заменица; - стицање основних знања о грађењу и значењима глаголских облика (аорист, футур 2, имперфекат,плусквамперфекат... Оспособљавање ученика за уочавање разлике између дугих акцената. □ проширивање знања о сложеној реченици;				

3. ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	– употребљава различите облике усменог и писменог изражавања: препричавање различитих типова текстова, без сажимања и са сажимањем, причање (о догађајима и доживљајима) и описивање; – разликује и гради аугментативе и деминутиве; – саставља обавештење, вест и кратак извештај; – разуме основна значења књижевног и неуметничког текста; – проналази, повезује и тумачи експлицитно и имлицитно садржане информације у краћем, једноставнијем књижевном и неуметничком тексту; – драматизује одломак одабраног књижевноуметничког текста; – говори јасно, поштујући стандарднојезичку норму; – изражајно чита обрађене књижевне текстове.	Часови предвиђени за културу изражавања деле се на часове усменог и писменог изражавања. Часови усменог изражавања обухватају говорне вежбе на унапред одређену тему, учтиве форме обраћања, читање текстова у функцији унапређивања језичке културе, анализирање снимљених казивања и читања (звучна читанка). Уочавање разлике између аугментатива (са пејоративима) и деминутива (са хипокористицима). Богаћење речника: лексичко-семантичке вежбе (нпр. избегавање сувишних речи и туђица; фигуративна значења речи; проналажење изостављених реченичних делова); стилске вежбе: (нпр. текст као подстицај за сликовито казивање; ситуациони предложак за тражење погодног израза). Часови писменог изражавања обухватају четири писмена задатка – по два у сваком полугодишту (један час за израду задатка и два за анализу и писање унапређене верзије састава), читање и анализа Оперативни задаци: - оспособљавање за препричавање различитих типова текстова, без сажимања и са сажимањем, - развијање способности за причање (о догађајима и доживљајима) и описивање -оспособљавање за уочавање лексичких и стилских грешака у тексту	**38**	**8**	**30**	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенци.ја, дигитална компетенција, решавање проблема

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	Приликом реализовања наставног плана и програма просторно, садржајно и методички прилагођава се план и програм ученицима: (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих и писмених задатака) - што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима. Сазнања стечена на семинарима примењују се у настави и размењују искуства са члановима Већа и стручним сарадницима. У савладавању програмских садржаја користи се и вршњачка подршка. Најчешће наставне методе у реализовању наставног плана и програма су: дијалошка метода, монолошка метода, текст метода, комбиноване методе, методе логичког мишљења (анализа, синтеза, индуктивно-дедуктивна метода, поредбена метода) , метода писаних радова, игровне активности Сарађује се са свим облицима људског знања и деловања, посета Сајму књига када околности допуштају, праћење позоришних представа после обрађених књижевних дела и упоређивање различитих уметности, биоскопских пројекција, књижевних вечери и свих других културних дешавања у локалној средини. Корелација са другим предметима: Историја (друштвено-историјака локализација књижевних текстова и ликова који се у њима појављују, историјски оквири језичког развоја). Географија (географске и демографске одлике средине за коју се везују радње књижевних текстова, легенде). Ликовна култура (илустрације књижевних текстова). Музичка култура (мотивски). Страни језици (тумачење непознатих речи, порекло речи у нашем језику, поређење граматичких особина, нпр. конгруенције).

ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК КЊИЖЕВНОСТ

РАЗРЕД: СЕДМИ
Годишњи фонд часова: 144

Циљ учења:
Циљ наставе српског језика је да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку писменост, да решавају проблеме у новим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, да овладају основним законитостима српског књижевног језика на којима ће се усмено и писмено правилно изражавати, да упознају, доживе и оспособе се да тумаче одабрана књижевна дела, позоришна, филмска и друга уметничка остварења.
Задаци:
- развијање љубави према матерњем језику;
- описмењавање ученика ортоепским и ортографским стандардима српског књежевног језика;
- поступно и систематично упознавање граматике и правописа српског језика;
- оспособљавање за успешно служење књижевним језиком;

- увежбавање гласног читања и читања у себи;
- оспособљавање за самостално читање, доживљавање, разумевање, свестрано тумачење и вредновање књижевноуметничких дела;
- развијање потребе за књигом;
- оспособљавање ученика за доживљавање и вредновање сценских остварења;
- подстицање ученика за самостално језичко, литерарно и сценско стваралаштво;
- подстицање ученичка на ваннаставне активности;
- развијање патриотизма и васпитавање у духу мира и сарадње међу људима.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	**ИСХОДИ** **По завршеној теми/области ученик је у стању да:**	**НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ**	**Међупредметне компетенције**
1. Књижевност	Локализује књижевна дела из обавезног школског програма; класификује дела народне и ауторске књижевности; препознаје типичне лирске и епске мотиве у књижевноуметничким текстовима; разликује врсте карактеризације ликова; именује и анализира улогу језичкостилских средстава.	Књижевноуметничка дела Књижевнотеоријски појмови Језичкостилска средства (*Папирни бродови*, Рабиндранат Тагоре; Ефраим Кишон: *Код куће је најгоре*; Иво Андрић: *Јелена, жена које нема;* Десанка Максимовић: *Крвава бајка;* Данило Киш: *Прича о печуркама; Дневник Ане Франк;* Алфонс Доде: *Последњи час или Лош дан,* Владимира Набокова; Вислава Шимборска: *Облаци;* Момо Капор: *Мали Принц* и Душан Поп Ђурђев: *Лет лионског Икара;* Стеван Раичковић: *После кише;* Народна бајка (једна по избору): *Међедовић / Чудотворни прстен / Златоруни ован;* Пословице, изреке, питалице, загонетке (Може се обрадити и *Загонетна прича* Уроша Петровића); Петар Кочић: *Кроз мећаву;* Михајло Пупин: *Са пашњака до научењака;* Милан Ракић: *Божур;* Светлана Велмар Јанковић: *Српски Београд деспота Стефана (Капија Балкана)* или Гордана Малетић: *Катарке Београда* (прича *Зебња* и друге); Владислав Петковић Дис: *Међу својима;* Милутин Бојић: *Плава гробница;* Милош Црњански: *Наша небеса* („Крф, плава гробница” – одломак); Јанко Веселиновић: *Хајдук Станко;* Стефан Митров Љубиша: *Кањош Мацедоновић;* Вида Огњеновић: *Кањош Мацедоновић* (одломак о сусрету Кањоша и Фурлана); Јован Јовановић Змај*: Јутутунска јухахаха;* Радоје Домановић: *Воћа;* Јован Дучић:	Комуникативна компетенција, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, компетенција за решавање проблема, компетенција за целоживотно учење

		Подне; Јелена Димитријевић: *Седам мора и три океана* (одломак) или Данило Киш: *Еолска харфа* **Домаћа лектира** – *Свемирски змај*, Душан Ковачевић; Мирослав Антић: *Плави чуперак* и *Шашава књига*; Антоан де Сент Егзипери: *Мали Принц; Свети Сава у књижевности:* одломак из *Житија Светог Симеона* (о опроштају оца од сина); Избор из народних прича и предања о Светом Сави (на пример *Свети Сава и ђаво*, легенде о Светом Сави)Легендарна прича. Предања о постанку бића, места и ствари; Избор из ауторске поезије о Св. Сави (на пример Матија Бећковић: *Прича о Светом Сави*); Епске народне песме покосовског тематског круга (*Смрт војводе Приједе, Диоба Јакшића* и песма по избору); Епске народне песме о хајдуцима (*Мали Радојица, Стари Вујадин, Старина Новак и кнез Богосав);* Епске народне песме о ускоцима (*Иво Сенковић и ага од Рибника, Ропство Јанковић Стојана);* Јован Стерија Поповић: *Покондирена тиква;* Дејан Алексић: *Ципела на крају света* **Оперативни задаци:** • осамостаљивање за анализу лирских, епских и драмских дела; • усвајање књижевних и функционалних појмова према захтевима програма; • излагање (експозиција), опис и приповедање; • рад на некњижевном тексту; • анализа књижевних врста; • усвајање књижевнотеоријских појмова; • анализа стилских средстава; • информативно читање и упућивање ученика у читање „с оловком у руци“ (подвлачење, обележавање, записивање). Врсте речи (промењљиве и непромењљиве) Грађење и основна значења глаголских облика Синтагме Реченични чланови	

2. Језик - Граматика	Одреди врсте речи (промењиве и непромењиве); разуме грађење и значења глаголских облика; разликује врсте синтагми; анализира реченице и издваја основне реченичне чланове; разликује реч, синтагму и реченицу; разликује основне врсте независних напоредних односа; разликује врсте независних реченица према комуникативној функцији; разликује врсте напоредних независних односа међу независним реченицама; разликује врсте зависних реченица.	Напоредни односи међу речничним члановима Конгруенција Реченица (појам комуникативне и предикатске реченице) Независне реченице - основни напоредни односи Зависне реченице Реченични чланови исказани речју, синтагмом, предлошко-падежном конструкцијом, зависном реченицом **Оперативни задаци:** • систематизација и проширивање знања о врстама речи, граматичким категоријама промењивих речи, о непромењивим речима, о значењу и употреби падежа, о врстама глагола; • систематизација и проширивање знања о реченичним члановима; • уочавање напоредних односа међу реченичним члановима; • стицање знања о појму синтагме и саставу именичке синтагме; • уочавање појмова актива и пасива; • утврђивање знања о независним предикатским реченицама; • уочавање напоредних односа међу независним предикатским реченицама у оквиру комуникативне реченице; • оспособљавање за разумевање појма конгруенције; • оспособљавање за уочавање врста зависних реченица • уочавање исказивања реченичних чланова речју, синтагмом, предлошко-падежном конструкцијом, зависном реченицом. Интерпункцијски и правописни знаци Интерпункција у вези са зависним реченицама Писање скраћеница **Оперативни задаци:** • утврђивање знања о првилној употреби	Комуникативна компетенција, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, компетенција за решавање проблема, компетенција за целоживотно учење

		правописних и интерпункцијских знакова • утврђивање знање о правилној употреби скраћеница • уочавање интерпункцијских знакова у вези са зависним реченицама.	
- Правопис		Дугосилазни и дугоузлазни акценти **Оперативни задаци:** • оспособљавање ученика за разликовање дугосилазнијх и дугоузлазних акцената	
	Разликује правописне знаке(тачка, две тачке, тачка и запета, знаци навода, црта, цртица, заграда, апостроф, коса црта, звездица); разликује интерпункцијске знаке (тачка, упитник, узвичник, запета, две тачке, знаци навода, три тачке); исправно користи скраћенице.	Писмени задаци Писани домаћи задаци Изражајно читање и рецитовање Сценски приказ Врсте текстова (излагање, описивање, приповедање) Функционални стилови Нелинеарни текстови: табеле, легенде, графикони, мапе ума Техничко и сугестивно описивање Фразеологизми Афоризми	Комуникативна компетенција, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, компетенција за решавање проблема, компетенција за целоживотно учење
- Ортоепија			
3. Култура изражавања	Разликује дугоузлазне и дугосилазне акценте	**Оперативни задаци:** • утврђивање знања о првилном писању писаних вежби, писмених задатака • усвајање знања о књижевним и функционалним стиловима према захтевима програма • оспособљавање ученика за правилну употребу техничког и сугестивног описа као и техничког и сугестивног приповедања • оспособљавање ученика за израду нелинеарних текстова: табела, легенди, графикона, мапа ума	Комуникативна компетенција, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, компетенција за решавање проблема, компетенција за целоживотно учење
	Пише саставе у којима се ликови и догађаји развијају током времена; резимира текст средње сложености; исправно говори на задату тему	• оспособљавање ученика за тумачење фразеологизама и афоризама	Комуникативна компетенција, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција,

	поштујући књижевнојезичку норму; разуме значење устаљених израза, фразеологизама као и афоризама.		компетенција за решавање проблема, компетенција за целоживотно учење
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	Наставник прилагођава наставне садржаје образовним и васпитним потребама ученика (залазећи у дубљу анализу дела или подједностављујући питања); Наставник користи методе, облике рада и наставна средста која су најпријемчивија ученицима (дијалог, визуелне методе, интерактивна табла, презентације); Наставник усклађује брзину рада са могућностима ученика (проширује, поједностављује, успорава, продужава рада у оквиру појединих наставних јединица); Наставник врши корелацију са предметима: Историја (историјски развој епоха), Географија (локализација радње књижевних дела), Биологија (опис флоре и фауне у књижевним делима), Грађанско васпитање (разумевање појмова власти, грађана, насиља), Верска настав (појам вероисповести), Информатика (израда презентација), Техника и технологија (израда табела, легенди, графикона), Музичка култура (аудио-записи), Ликовна култура (употреба боја и слика); Наставник врши избор активности које су ученицима мотивационе (презентације, аудио и видео-снимци); Наставник прати напредовање ученика (хвали, мотивише, упућује, повезује са могућностим које постоје у школи).		

ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

РАЗРЕД: ОСМИ
Годишњифондчасова: 136

Циљ учења: Циљ наставе и учења предмета *Српски језик и књижевност* јесу да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању; да кроз читање и тумачење књижевних дела развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање; подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у култури, као и о медијској писмености; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ **Позавршенојтеми/областиученик је у стањуда:**	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметнекомпетенције

1. КЊИЖЕВНОСТ	чита са разумевањем књижевноуметничке текстове и остале типове текстова, примењујући различите стратегије читања; – тумачи значења, језичке, естетске и структурне особине уметничких текстова, користећи књижевне термине и појмове; – критички промишља о стварности на основу прочитаних дела; - уме да истакне универзалне вредности књижевног дела и повеже их са сопственим искуством и околностима у којима живи; – повеже писце и дела из обавезног дела програма од 5. до 8. разреда; – издвоји основне одлике књижевног рода и врсте у конкретном тексту, као и језичко-стилске карактеристике текста у склопу интерпретације; – уочи слојевитост књижевног дела и међужанровско прожимање; – повеже књижевна дела са историјским или другим одговарајућим контекстом; – одреди временски оквир у којем је писац стварао; – разликује аутора књижевноуметничког текста од наратора, драмског лица или лирског субјекта; – препозна националне вредности и негује културноисторијску баштину, поштујући особености сопственог народа и других народа; – учествује у избору књижевних дела и начина њихове обраде и представљања;	**Л Е К Т И Р А** **ЛИРИКА** 1. Ђура Јакшић: „Отаџбина” 2. Јован Јовановић Змај: „Светли гробови” 3. Јован Јовановић Змај: „Ђулићи” (избор) 4. Десанка Максимовић: „Пролетња песма”/„Опомена” 5. Момчило Настасијевић: „Труба” 6. Иван В. Лалић: „Ветар” 7. Марина Цветајева: „Месечев сјај” **ЕПИКА** 1. Вук Стефановић Караџић: *О народним певачима* 2. Вук Стефановић Караџић: *Житије ајдук Вељка Петровића* (одломак) 3. Доситеј Обрадовић: *Живот и прикључења* (одломак) 4. Прота Матеја Ненадовић: *Мемоари* (одломак) 5. Петар Петровић Његош: *Горски вијенац* (одломак „Бадње вече”) 6. Симо Матавуљ: „Пилипенда” 7. Лаза Лазаревић: „Све ће то народ позлатити” 8. Милош Црњански: *Сеобе*(одломак) / *Роман о Лондону* („Пролеће је стигло у Лондон”) 9. Бранимир Ћосић: *Покошено поље* (одломак из прве књиге 10. Дино Буцати: „Колумбар” 11. Херман Хесе: „Магија књиге”/Нил Гејмен: „Зашто наша будућност зависи од библиотека читања и сањарења” / Милорад Павић: *Роман као држава* (избор одломака из огледа:„Кратка историја читања”, „Последњих сто читалаца”, „Нова генерација електронске књиге”, „Скакутаво читање или повратак фусноте”, „Романи без речи”) 1.	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, решавање проблема

		ДРАМА 1.Данило Киш: *Ноћ и магла* 2.Петар Кочић: *Јазавац пред судом* (одломак) 3.Жан Батист Поклен Молијер: *Грађанин племић* (одломак) **НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ** 1. Веселин Чајкановић: „О ускршњим обичајима” 2. Милутин Миланковић: *Кроз васиону и векове* (одломак) 3. Хилда Дајч:*Писма* − одломак, 4. Споменка Крајчевић: *Кругом двојке* (избор одломака: „Унутрашња пруга”: „Станица пристаниште” – „Почетак и крај”, „Одлазак”; „Станица Калемегдан” – „Гозбе”, „Теорија”; „Станица Браће Барух” – „Извесност”, „Тајна”; „Станица Вуков споменик” – „Простор”, „Булеварска бајка”) 5. Герман Титов: „25 сати у свемиру” Са наведеног списка, обавезан је избор два дела за обраду.	

		ДОМАЋА ЛЕКТИРА 1.Народне епске песме новијих времена (тематски круг о ослобођењу Србије: „Почетак буне против дахија”, „Бој на Мишару”, „Бој на Чокешини”...) 2. Љубавне народне лирске песме („Српска дјевојка”, „Љубавни растанак”...); обичајне народне лирске песме (избор) 3. Избор из савремене српске поезије (нпр. Васко Попа: „Очију твојих да није”, Бранко Миљковић: „Критика метафоре”, Војислав Карановић: „О читању поезије”, Момчило Мошо Одаловић: „Ршуме, јеси ли знао Црњанског”, Ана Ристовић: „Гледајући у дрвеће”...) 4. Иво Андрић: *Деца* („Деца”, „Књига” и „Панорама”) 5. Бранислав Нушић: *Сумњиво лице* 6. Клод Кампањ: *Збогом мојих петнаест година* 7. Давид Албахари, *Мамац*	

		ДОПУНСКИ ИЗБОР ЛЕКТИРЕ (бирати 3 до 6 дела) 1. Милош Црњански: „Ја, ти и сви савремени парови” 2. Оскар Давичо: „Србија” / „Детињство” (избор) 3. Бранко Ћопић: *Мала моја из Босанске Крупе* 4. Станислав Винавер: *Ратни другови* („Аритон”) 5. Народна приповетка: *Усуд* 6. Вук Стефановић Караџић: *Српски рјечник* (избор, нпр. „Отмица”...); 7. Растко Петровић: *Африка* (одломци) 8. Радослав Братић: *Мајсторова рука* (одломак) 9. Милорад Павић: *Хазарски речник*, одреднице о Ћирилу и Методију (одломци) 10. Душан Ковачевић: *Ко то тамо пева* 11. Гроздана Олујић: *Гласам за љубав* 12. Џон Селинџер: *Ловац у житу* 13. Ричард Бах: *Галеб Џонатан Ливингстон*	
		КЊИЖЕВНИ ТЕРМИНИ И ПОЈМОВИ Стилска средства: анафора и епифора, апострофа. Лирске врсте: народне љубавне песме, обичајне песме (сватовске, тужбалице и здравице); љубавна песма (ауторска). Епско-лирске врсте: поема, балада. Драмски спев. Мемоари. Биографија.	

2. ЈЕЗИК		**Оперативни задаци:** - даље овладавање знањима из граматике, стилистике, лексикологије, историје књижевног језика, дијалектологије; - развијање позитивног односа према дијалектима (свом и другима), као и потребе да се усваја, негује и развија књижевни језик; - даље усвајање ортоепске, ортографске, граматичке, лексичке и стилске норме српског језика; - развијање критичког односа према језику и садржини текстова из свакодневног живота; развијање осетљивости на манипулацију језиком (нарочито у виду бирократског језика и језика реклама); - формирање критеријума за самосталан избор, анализу и процену уметничких дела приступачних овом узрасту; - систематизација знања о књижевнотеоријским појмовима; - овладавање расправом као обликом усменог и писаног изражавања; - обнављање и систематизовање знања из свих подручја.	

2.ЈЕЗИК	разуме значај књижевног језика за културу и историју српског народа; – сврста српски језик у одговарајућу језичку групу у Европи; – именује дијалекте српског језика; – разуме постојеће језичке прилике у Србији; – издвоји делове творенице и препозна основне моделе њиховог грађења; – користи садржаје из граматике обрађене у претходним разредима и повеже их са новим градивом; - доследно примени правописну норму; – примени основна правила о распореду акцената;	Језик Словена у прапостојбини; сеобе Словена и стварање словенских језика. Мисија Ћирила и Методија. Почетак писмености код Срба. Старословенски језик и писма (глагољица и ћирилица). Развој српског књижевног језика: српскословенски, рускословенски, славеносрпски језик. Вук Караџић – реформа језика, писма и правописа. Књижевни језик код Срба од Вука до данас (основни подаци). Основне језичке групе у Европи и место српског језика у породици словенских језика. Дијалекти српског језика: екавски (призренско-тимочки, косовско-ресавски, шумадијско-војвођански) и ијекавски (зетско-рашки и источнохерцеговачки). Народни језик (језик као скуп дијалеката) и књижевни (нормирани) језик. Службена употреба језика и писма према Уставу. Језици националних мањина (основни подаци). Језик – основне особине говорног и писаног језика.	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, решавање проблема

		Грађење речи: - основни модели: извођење, слагање, префиксација; - просте речи и творенице (изведенице, сложенице, префиксалне творенице); - састав твореница: корен, творбена основа, префикс, суфикс. Систематизација претходно обрађених садржаја из фонетике, морфологије и синтаксе. Фонетика: подела гласова и гласовне промене. Морфологија: врсте и подврсте речи и њихове категорије. Синтакса: реченични чланови (састав и функција); независне и зависне реченице; слагање реченичних чланова. Писање имена из страних језика и њихова примена. Спојено и одвојенописањеречи (сложенице, полусложенице, синтагме). Генитивнизнак. Црта и цртица; другиинтерпункцијски и правописнизнаци. Краткоузлазни и краткосилазни акценат; правила о распореду акцената и неакцентованих дужина (основнипојмови).	

3. ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	– уочи разлику између научног, административног и разговорног функционалног стила; – пише и говори поштујући карактеристике различитих функционалних стилова; – уочи разликуизмеђу речи и лексеме; – препозна метафору и метонимију као лексичке механизме и разуме значење вишезначних речи карактеристичних за свакодневну комуникацију; – разуме значење застарелих речи и неологизама; – користи речник, енциклопедију и лексикон; – уочи манипулацију у пропагандним текстовима; – напише приказ, расправу и краћи есеј; – разликује деловетекста и књиге – укључујући индекс, појмовник, библиографију – и уме да их користи; – повезује информације и идеје изнесене у тексту, - уочава јасно исказане односе и изводи закључак заснован на тексту.	Књижевни и остали типови текстова у функцији унапређивања језичке културе. Текстови писани различитим функционалним стиловима: публицистички стил (репортажа, интервју); административни стил (молба, жалба, уплатница, обрасци, радна биографија; бирократски језик); научни стил (примери из текстова у уџбеницима других наставних предмета; употреба термина). Лексикологија: − једнозначност и вишезначност речи; − лексичка метафора и лексичка метонимија као механизми остваривања вишезначности; − синонимија, антонимија и хомонимија; − застареле речи; нове речи – неологизми; − речник, лексикон, енциклопедија. − Пропагандни текстови (рекламе и слично). Расправа и есеј на задату тему. Приказ (књиге, филма, позоришне представе и сл.). Говорне вежбе: интерпретативно-уметничке (изражајно читање, рецитовање); анализа снимљеног разговора; интервју; расправа (дискусија); презентовање чињеница и коментара.	

		Правописне вежбе: диктат, уочавање и објашњавање правописних грешака у тексту; писање имена из страних језика; писање позајмљеница (информатички термини, мејл и сл.); писање сложеница, полусложеница и синтагми; писање црте и цртице; запета у независносложеним реченицама. Језичке вежбе: уочавање и исправљање грешака у неправилно маркираном тексту; попуњавање текста са празнинама; тражење грешака у тексту и исправљање. Лексичко-семантичке вежбе: допуњавање реченица хомонимима (хомоними и акценти); проналажење одговарајућег синонима; антонимски ланац; одређивање значења метафоре и метонимије у тексту; тумачење застарелих речи и неологизама; дефинисање лексема. Писмене вежбе и домаћи задаци и њихова анализа на часу. Четири школска писмена задатка – по два у сваком полугодишту.	

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	Приликом реализовања наставног плана и програма просторно, садржајно и методички прилагођава се план и програм ученицима: (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих и писмених задатака) - што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима. Сазнања стечена на семинарима примењују се у настави и размењују искуства са члановима Већа и стручним сарадницима. У савладавању програмских садржаја користи се и вршњачка подршка. Најчешће наставне методе у реализовању наставног плана и програма су: дијалошка метода, монолошка метода, текст метода, комбиноване методе, методе логичког мишљења (анализа, синтеза, индуктивно-дедуктивна метода, поредбена метода) , метода писаних радова, игровне активности... Сарађује се са свим облицима људског знања и деловања; посета Сајму књига када околности допуштају, праћење позоришних представа после обрађених књижевних дела и упоређивање различитих уметности, биоскопских пројекција, књижевних вечери, посета музејима (нпр. Музеј Вука и Доситеја) и свих других културних дешавања у локалној средини. Коришћење школских ресурса као што је школски радио или часопис за реализацију пројеката и усвајање и презентацију наставних садржаја. Корелација са другим предметима: Историја (друштвено-историјака локализација књижевних текстова и ликова који се у њима појављују, историјски оквири језичког развоја). Географија (географске и демографске одлике средине за коју се везују радње књижевних текстова, легенде). Ликовна култура (илустрације књижевних текстова). Музичка култура (мотивски). Страни језици (тумачење непознатих речи, порекло речи у нашем језику, поређење граматичких особина, нпр. конгруенције).

ПРЕДМЕТ: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК **V**

РАЗРЕД: Пети
Годишњи фонд часова: **72**

Циљ учења : Циљ наставе енглеског језика јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, да развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да овладају комуникативним вештинама и развију сопствене стратегије учења енглеског језика.
НАСЛОВ: ENGLISH PLUS 1, Second edition (Уџбеник и радна свеска за 5. разред основне школе)
АУТОР(И): Уџбеник - Ben Wetz, Радна свеска – Janet Hardy Gould
ИЗДАВАЧ: *Нови Логос***,** Београд, Србија у сарадњи са *Oxford University Press* **–** ом, Оксфорд, Велика Британија, 2018.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	**ИСХОДИ** **По завршеној теми/области ученици су у стању да (у писменој и усменој комуникацији):**	**НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ** **Ученици у усменој и писменој комуникацији уче и увежбавају:**	**Међупредметне компетенције**
1. Starter unit **Уводна тема** Изражавање интересовања, допадања и недопадања; изражавање припадања и посе-довања; исказивање просторних односа; описивање карактеристика предмета.	- разумеју и реагују на једноставније исказе који се односе на описивање интересовања и хобије, допадање и недопадање; - опишу своја и туђа интересовања и хобије, допадање и недопадање; - разумеју и формулишу једноставније изразе који се односе на поседовање и припадност; - питају и кажу шта неко има / нема и чије је нешто; - разумеју једноставнија питања која се односе на просторне односе и одговоре на њих; опишу просторне односе једноставним, везаним исказима; - разумеју једноставнији опис предмета и опишу њихове карактериситке користећи једноставна језичка средства; - разумеју сличности и разлике у интересовањима и школском животу деце у земљама циљне културе и код нас.	Речи и изразе који се односе на теме; језичке садржаје – *I like/don't like…, I'm into…, He's good at…, My favourite is/are…***(Present Simple – to be);** *My mum is interested in… Our parents like books.* **(Possessive adjectives);** *Are these your goloves? No, they're not mine. Whose is this sleeping bag? It's hers.* **(Possessive pronouns);** *…the teacher's mobile, Harry's bag, Harry and Eva's desks, the students' chairs* **(Saxon Genitive);** *Have you got a present for dad? Yes, I've got a nice book about cooking.* **(Have got)** *Where's the bag? It's on the chair* **(Prepositions of place –** *in, on, under, behind, opposite…*); *This/that photo isn't very nice. These/those books are interesting.* **(Demonstrative pronouns);** кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; сличности и разлике у културама.	Комуникација, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву.

2. Towns and cities **Градови и велеградови** Описивање места; изражавање количина; исказивање просторних односа – оријентација у простору.	- разумеју једноставне описе места; - опишу места користећи једноставна језичка средства; - упореде и опишу карактеристике места; - разумеју једноставније изразе који се односе на количину нечега; питају и кажу колико нечега има/нема користећи једноставнија језичка средства; - разумеју једноставнија питања која се односе на просторне односе и оријентацију у простору и одговоре на њих; опишу просторне односе једноставним, везаним исказима; - разумеју и поштују правила учтиве комуникације; - познају веће градове (Лондон, Единбург) у земљама циљне културе (ВБ).	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – *There's/isn't a restaurant here. Is there a sports centre? Are there any five-star hotels? There are five swimming pools and an exciting sports area…Nelson's Column is a tall monument in the middle of Trafalgar Square* **(Is/Are there…? How many…? the indefinite articles a/an);** *Emma thinks that the shopping centre is cleaner than the park. Buses are more dangerous than bikes. Gino's pizzas are bigger and better.* **(Comparative adjectives)** *Excuse me. Is there a bus station here?Look at the map. We are here. How far is it from here? It's about five minutes on foot. Thank you for your help. You're welcome.* кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; сличности и разлике у културама.	Комуникација и сарадња, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција.
3. Тест 1 **Комуникативне функције из претходне две теме - комбиновано**	Исходи из претходне две теме – комбиновано.	Лексику и језичке структуре које се односе на тему и наведене комуникативне функције, а које су се радиле у претходне две теме; вештине слушања, говора, читања и писања, као и знања о језику.	Компетенција за учење, комуникација и сарадња.
4. Days **Дани** Описивање догађаја у садашњости; исказивање интересовања, планова и предлога.	- разумеју једноставне текстове којима се описују сталне, уобичајене радње у садашњости; размене информације које се доносе на дату комуникативну ситуацију; опишу сталне и уобичајене активности у неколико везаних исказа; - разумеју једноставне исказе који се односе на интересовања, планове и предлоге и реагују на њих; размене једноставне исказе у вези са туђим интересовањима, плановима и предлозима; саопште шта њих или неког другог занима, односно шта они или неко други планирају или предлажу; - разумеју и описују сличности и разлике у начину живота у земљама циљне културе и код нас;	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје –*I never have breakfast. I go to school by bike or on foot. People in Australia get up when you go to bed. 10 p.m. in London = 6 a.m. in Sidney. In the USA most children go to school by bus. British students usually have lunch at school. Her older daughter studies a lot. My dad doesn't go to work by car. Does he watch TV in the evening? Who do you see at the weekend? What do you want?* **(The Present Simple Tense – all forms + adverbs of frequency)** *What about… Let's go to the… What's on? I like the sound of…* кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; сличности и разлике у културама.	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.

5. Cumulative review 1 **Кумулативно понављање 1** Описивање места	- разумеју једноставан опис места; - описују места и њихове знаменитости у неколико везаних исказа користећи позната језичка средства; - познаје веће градове земаља циљне културе (град Честер и његове знаменитости).	Описивање места – локација и знаменитости; језичке садражје који су се радили у темама 1, 2 и 4.	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, естетичка компетенција.
6. Wild life **Свет дивљине** Описивање појава и карактеристика бића; описивање општих способности; изрицање дозвола и забрана.	- разумеју једноставнији опис животиња и појава; - упореде и опишу појаве и карактеристике животиња користећи једноставнија језичка средства; опишу појаве и карактеристике животиња користећи једноставнија језичка средства; -разумеју једноставније текстове у којима се описују способности; размене информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; изразе способности користећи неколико везаних исказа; -разумеју и реагују на једноставније дозволе и забране; размене једноставније информације које се односе на дозволе и забране. - разумеју и поштују правила учтиве комуникације; - познају значајнија места и животињски свет једне од земаља циљне културе.	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје –*What do you think it is? It looks like… It sounds like…Does an ostrich live in the water or on land? It's got wings. It eats other animals.* **(The Present Simple Tense for general truths + most frequently used state verbs, Have got)** *It's bigger/smaller than a dog. The blobfish isn't the most beautiful fish on the planet.* **(Superlative adjectives);** *How many months can a camel live without water? How far can an eagle see? It can see a samll animal from a distance of one kilometre. Can you swim 25 metres? Yes, I can. No, I can't.* **(Can for ability; questions with *How far/long…*);** *Is it OK if I…? No, I'm afraid you can't. Can I…?* **(Can for permissions);** кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; сличности и разлике у културама.	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.

7. The first written test in English **Први писмени задатак** Описивање догађаја у садашњости; описивање појава и карактеристика бића.	- опишу сталне, уобичајене догађаје / активности користећи неколико везаних исказа; - разумеју и реагују на једноставније исказе који се односе на интересовања и изражавање допадања и недопадања; - опишу своја и туђа интересовања и изразе допадање и недопадање уз једноставно образложење; - разумеју једноставнији опис животиња и појава; - упореде и опишу појаве и карактеристике животиња користећи једноставнија језичка средства; опишу појаве и карактеристике животиња користећи једноставнија језичка средства;	Лексику и језичке структуре које се односе на тему и наведене комуникативне функције, а које су се радиле у темама 4, 5 и 6; задатке слушања, читања и вођеног писања.	Компетенција за учење, комуникација и сарадња.
8. Learning world **Свет учења** Описивање бића, предмета и места; изражавање мишљења/интересовања /допадања/недопадања; описивање догађаја у садашњости.	- разумеју једноставнији опис бића, предмета и места; - упореде и опишу предмете и места користећи једноставнија језичка средства; опишу бића, предмете и места користећи једноставнија језичка средства; - разумеју једноставне исказе који се односе на изражавање мишљења/интересовања/допадања/ недопадања; размењују и формулишу једноставне исказе којима се изражавају мишљења/интересовања/ допадања/недопадања; - разумеју једноставне текстове којима се описују сталне/уобичајене и тренутне радње; размене информације које се доносе на дату комуникативну ситуацију; опишу сталне/уобичајене и тренутне активности у неколико везаних исказа; - упоређују и уочавају сличности и разлике у школском животу циљне културе и код нас.	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје –*Our teacher isn't very strict. Do you think that our history book is interesting? Eaton college is one of the most expensive private schools, and it looks like… This is a geography class in Bangladesh. I am really good at maths. I enjoy… I prefer… I'm OK at… We are having a dance calss and it's a lot of fun. The boat is moving. Do you ever listen to English when you are out of school? How do the American children go to school? We sometimes do projects. We are doing a project today.* **(The Present Continuous Tense, The Present Simple Tense);** кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; сличности и разлике у културама.	Комуникација, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према околини, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.

9. Cumulative review 2 **Кумулативно понављање 2** Описивање бића и места	- разумеју једноставнији опис бића и места; - упореде и опишу бића и места користећи једноставнија језичка средства; - разумеју правила понашања на јавним местима; - упоређују и уочавају сличности и разлике у начину понашања на јавним местима у градовима циљне културе и код нас.	Описивање бића и места, правила понашања на јавним местима; језичке садржаје који су се радили у темама 1, 2, 4, 6 и 8.	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, естетичка компетенција.
10. Food and health **Храна и здравље** Изражавање допадања и недопадања; изражавање количина; исказивање савета.	- разумеју једноставне исказе који се односе на изражавање допадања / недопадања; размењују и формулишу једноставне исказе који се односе на изражавање допадања / недопадања; - разумеју једноставније изразе који се односе на количину нечега; питају и кажу колико нечега има / нема, користећи једноставнија језичка средства; на једноставан начин наручи јело и / или пиће у ресторану и пита / каже / израчуна колико нешто кошта; - разумеју једноставне савете и реагује на њих; упуте једноставне савете; - уочавају сличности и разлике у начини исхране у земљама циљне културе и код нас.	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – *I love… I really like… I don't mind… I hate…. How much fruit is there in fizzy drinks? How many vitamins are there in white rice. I eat some vegetables. I don't eat any meat. There's a lot of pasta. There isn't much fruit in fizzy drinks. I don't eat many vegetables.* **(Countable/uncountable nouns; much/many/a lot of; some/any; There is/are…)** *Eat healthy food. Don't go to bed late.***(Imperative)** кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; сличности и разлике у културама.	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према здрављу, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.

11. Sport **Спорт** Описивање појава и места; изражавање интересовања; описивање догађаја у прошлости.	- разумеју једноставнији опис појава и места; - упореде и опишу појаве и места користећи једноставнија језичка средства; опишу појаве и места користећи једноставнија језичка средства; - разумеју једноставне исказе који се односе на изражавање интересовања; размењују и формулишу једноставне исказе којима се изражавају интересовања; - разумеју једноставне текстове којима се описују радње у прошлости; размене информације које се доносе на дату комуникативну ситуацију; опишу радње из прошлости у неколико везаних исказа; - упоређују и уочавају сличности и разлике у популарним спортовима у земљама циљне културе и код нас.	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – *What's the most famous cycling race in the world? What's the longest river in the world? How many players are there in a double tennis match? I (don't) enjoy… I'm in a … The first modern Olympic Games were in Greece. Table tennis wasn't in the Olympics until 1988. In the past, things were different. I was born in Prague. It was cool/OK. Who were you with?* **(The Past Simple Tense – to be)** *He first competed when he was eight. I last played sport on Saturday. I went to the cinema on Saturday.* **(The Past Simple Tense – affirmative);** кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; сличности и разлике у културама.	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према здрављу, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.
12. Cumulative review 3 **Кумулативно понављање 3** Описивање бића, појава и места; изражавање интересовања; описивање догађаја у прошлости.	- разумеју једноставнији опис бића, појава и места; - упореде и опишу бића, појаве и места користећи једноставнија језичка средства; опишу бића, појаве и места користећи једноставнија језичка средства; разумеју једноставне текстове којима се описују радње у прошлости; размене информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; опишу радње из прошлости у неколико везаних исказа; - упоређују и уочавају сличности и разлике у интересовањима и начину разоноде у земљама циљне културе и код нас.	Описивање бића и места, правила понашања на јавним местима; језичке садржаје који су се радили у темама 1, 2, 4, 6, 8, 10 и 11.	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, естетичка компетенција.
13. Тест 2 **Комуникативне функције из тема 8, 10 и 11**	Исходи из тема 8, 10 и 11 – комбиновано.	Лексику и језичке структуре које се односе на теме и наведене комуникативне функције, а које су се радиле у темама 8, 10 и 11; вештине слушања, говора, читања и писања, као и знања о језику.	Компетенција за учење, комуникација и сарадња.

14. Growing up **Одрастање** Описивање људи; изражавање мишљења; описивање догађаја у прошлости.	- разумеју једноставнији опис људи; упореде и опишу људе користећи једноставнија језичка средства; - разумеју једноставне исказе који се односе на изражавање мишљења; размењују и формулишу једноставне исказе којима се изражава мишљење; - разумеју једноставне текстове којима се описују радње у прошлости; размене информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; опишу радње из прошлости у неколико везаних исказа; - описују познату личност из земље циљне културе (Аустралије).	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – *This actor had amazing, spiky, red hair. Chris has got fair hair and blue eyes. He's strong and good-looking. I think it's… I'm not sure. I don't think it's… Maybe/Perhaps it's… I'm sure it's… She had/didn't have glasses. Did he go to University? Yes, he did. No, he didn't. He didn't go to university. At what age did he leave school? Who did you go with?* **(The Past Simple Tense – negative & questions);** кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; сличности и разлике у културама.	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према здрављу, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.
15. Skills extra **Додатне вештине** Изрицање дозвола, забрана, правила понашања и обавеза; описивање способности у прошлости.	- разумеју и реагују на једноставније забране, своје и туђе обавезе; размене једноставније информације које се односе на забране и правила понашања, као и на своје и туђе обавезе; представе правила понашања, забране и листу својих и туђих обавеза користећи одговарајућа језичка средства; - разумеју једноставне текстове којима се описују способности у прошлости; размене информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; опишу способности из прошлости у неколико везаних исказа.	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје –*You must do what the teachers tell you to do. You mustn't smoke or drink alcohol. You mustn't leave the classroom without permission.* **(Must/mutn't for rules and prohibitions)** *You must/have to do exercises every day. Children under five don't have to know to play a musical instrument...* **(Must/have to for obligations and necessities);** *Could you ride a bike when you were five?* *No, I couldn't but I could ride one when I was six.* **(Could for ability in the past)**	компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција.
16. The second written test in English **Други писмени задатак** Описивање догађаја и способности у прошлости; описивање живих бића.	- опишу догађаје и способности у прошлости користећи неколико везаних исказа; - опишу људе користећи једноставнија језичка средства.	Лексику и језичке структуре које се односе на тему и наведене комуникативне функције, а које су се радиле у темама 14 и 15; задатке слушања, читања и вођеног писања.	Компетенција за учење, комуникација.

17. Going away **Одлазак на пут** Изражавање количина; исказивање планова и намера; описивање метеоролошког времена.	- разумеју једноставније изразе који се односе на количину нечега; изразе количине, користећи једноставнија језичка средства; - разумеју планове и намере и реагују на њих; - размене једноставне исказе у вези са својим и туђим плановима и намерама; саопште шта они или неко други планира или намерава; - разумеју, траже и дају једноставнија обавештења о хронолошком времену и метеоролошким приликама у ширем комуникативном контексту; - опишу метеоролошке прилике и климатске услове у својој земљи и једној од земаља циљне културе једноставним језичким средствима.	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје –*You need to drink a litre of water every day. It weighs about fourteen kilos. I'm going to spend a week in Paris. Is Kathy going to go to Cornwall? No, she isn't. Where are you going to go? Joe and Max aren't going to visit the Coloseum.* **(Going to for future plans and intentions);** *Vostok station in Antarctica is the coldest place on Earth. The foggiest place in the world is Argentina in Canada. Newfoundland can also be very rainy;* кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; сличности и разлике у културама.	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према околини, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.
18. Cumulative review 4 **Кумулативно понављање 4** Описивање догађаја у прошлости; исказивање планова и намера.	- разумеју једноставне текстове којима се описују радње у прошлости; размене информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; опишу радње из прошлости у неколико везаних исказа; - размене једноставне исказе у вези са својим и туђим плановима и намерама; саопште шта они или неко други планира или намерава.	Описивање бића и места, правила понашања на јавним местима; језичке садражје који су се радили у темама 1, 2, 4, 6, 8, 10, 11, 14 и 17.	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, естетичка компетенција.

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	Настава енглеског језика има комуникативни приступ и стога је усмерена је ка исходима који указују на то шта је ученик у комуникацији у стању да разуме и продукује .Наставник контекстуализује програм према потребама конкретног одељења имајући у виду састав одељења и карактеристике ученика - осмишљава, реализује и евалуира Индивидуалне програме ученика (ИОП 1 и 2) као и додатне активности за надарене ученике. Како је наша школа технички добро опремљена, у редовној настави се користе и уџбеници у дигиталном формату који омогућавају употребу разноврсних садржаја (аудио и видео записи, решења свих активности и слично). Такође, наставник формира и онлајн учионице, (Google classroom) као додатни алат, где поставља материјале (ученици тако могу да тачно запишу све оно што нису стигли на часу, или су били одсутни са редовне наставе, а могу и да контактирају наставника) и организује наставу у реалном времену, када је немогуће одржати непосредну наставу у учионици (због пандемије или других објективних разлога). Током часа се технике/активности динамично смењују. Ученици активно учествују у наставном процесу: самостално закључују значења израза и речи, као и форму и значења граматичких садржаја; самостално раде вежбе слушања, читања, говора и писања; глуме, симулирају, певају песме, играју игре примењене узрасту, раде у паровима, малим и великим групама (израда паноа, презентација, постера и сл) договарају се, решавају проблеме. Наставник мотивише ученике за рад; подстиче сарадњу и самосталност у раду, креативно / критичко мишљење; пружа подршку; повезује наставне теме са другим предметима, персонализује их; подстиче развој међупредметних компетенција; прати и евидентира рад и напредовање ученика кроз различите технике формативног оцењивања, као и сумативног (на крају области/ класификационог периода). Ученицима се начин и критеријум оцењивања јасно образлаже.

ПРЕДМЕТ: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК VI

РАЗРЕД: Шести

Циљ учења : Циљ наставе енглеског језика јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, да развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да овладају комуникативним вештинама и развију сопствене стратегије учења енглеског језика.

НАСЛОВ: ENGLISH PLUS 2, Second edition (Уџбеник и радна свеска за 6. разред основне школе)

АУТОР(И): Уџбеник - Ben Wetz & Diana Pye, Радна свеска – Janet Hardy Gould

ИЗДАВАЧ: *Нови логос***,** Београд, Србија у сарадњи са *Oxford University Press* **–** ом, Оксфорд, Велика Британија, 2019.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученици ће бити у стању да у усменој и писменој комуникацији:**	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ **Ученици у усменој и писменој комуникацији уче и увежбавају:**	**Међупредметне компетенције**
1. Starter unit **Уводна тема** Описивање себе и других; описивање појава; изражавање припадања и поседовања.	- разумеју једноставније текстове којим се описују чланови породице, живот у школи и школски простор; - опишу чланове породице, живот у школи и школски простор једноставнијим језичким средствима; - разумеју и формулишу једноставније исказе који се односе на поседовање и припадање; - питају и саопште шта неко има/нема и чије је нешто; - разумеју сличности и разлике у интересовањима и школском животу деце у земљама циљне културе и код нас.	Речи и изразе који се односе на теме; језичке садржаје – **Present Simple – to be –** *This is me with my sister. We're twins. I'm the one with blue hair.* **Saxon Genitive-***This is Melanie's husband/Michael and Sally's son. What's your mum's name?* **Have got-***Have you got any brothers or sisiters? Yes, I have. No, I haven't. He's got a school tie. We've got maths now. I haven't got French today.* **Possessive adjectives-***I'm your teacher. These are two of our new classmamtes. Their names are Eva and Rick.* **There is/are-** *There is a new history teacher. There are a thousand students here.* **Question words**-*What's, Who, How old, When's, Where's*; кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; сличности и разлике у културама.	Комуникација, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву.

2. My time **Моје време** Изражавање допадања и недопадања; изражавање интересовања и свакодневних радњи у садашњости; изрицање дозвола и забрана; изношење предлога и позива на заједничку активност и реаговање на њих	- разумеју једноставније текстове који се односе на изражавање допадања и недопадања; размене информације које се односе на допадање и недопадање; -разумеју једноставније текстове којима се изражавају интересовања и описују сталне, уобичајене радње у садашњости; размене информације које се доносе на дату комуникативну ситуацију; опишу своја интересовања и сталне и уобичајене активности у неколико једноставнијих везаних исказа; - разумеју једноствно исказане дозволе и забране и реагују на њих; формулишу дозволе и забране једноставнијим језички средствима; - разумеју једноставније исказе који се односе на предлоге и позиве на заједничку активност и реагују на њих; упуте предлоге и позиве на заједничку активност; - разумеју и описују сличности и разлике у начину разоноде у земљама циљне културе и код нас.	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – **Like/love/don't mind/hate+gerund-***I like being at the shops. I love being in bed. I hate earing in the fast food resaturant. I don't mind…* **The Present Simple Tense – all forms + adverbs of frequency-***People in China sleep most. I spend too much time travelling to school. She doesn't study. Mark studies a lot. Do you blog about your life? Why do you watch scary films?How often do you go to the cinema? Do you ever go dancing?* **Ban/let/allow**-*My dad bans phones when we're eating together. My parents let my sister have a PC because she's older. My mum doesn't allow TVs in our room.* **Suggestions**-*Shall we…? How about… Let's… Why don't we…? That sounds good. I don't feel like…* ;кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; сличности и разлике у културама.	Комуникација и сарадња, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција.
3. Тест 1 Изражавање интресовања и описивање сталних, уобичајених радњи	- разумеју једноставније текстове којима се изражавају интересовања и описују сталне, уобичајене радње; - саопште своја и туђа интересовања и опишу свакодневне, уобичајене радње у неколико везаних исказа.	Лексику и језичке структуре које се односе на тему и наведене комуникативне функције; вештине слушања, говора, читања и писања, као и знања о језику.	Компетенција за учење, комуникација и сарадња.

4. Communication **Комуникација** Описивање догађаја у садашњости; исказивање чуђења, извињења и реаговање на њих; исказивање планова и предлога.	- разумеју једноставније текстове којима се описују тренутне радње у садашњости; размене информације које се доносе на дату комуникативну ситуацију; - разумеју и правилно користе емоџије и емотиконе; - разумеју и упућују једноставно исказана чуђења, извињења и реагују на њих; - разумеју, упућују и реагују на предлоге исказане једноставнијим језичким средствима; - разумеју и саопштавају једноставно исказане планове; - спроведу истраживање, сумирају и саопште резултате истраживања о слушању музике на енгелском језику; - напишу блог о свакодневним и тренутиним радњама у садашњости, интересовањима и хобијима, користећи једноставна језичка средства; - разумеју и поштују правила учтиве комуникације у циљној култури.	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – **Emojis and emoticons-***emojis on feelings, clothes…*; **The Present Continuous Tense-***Anna is sending Lucy an instant message. They're becoming a truly international language. We aren't speaking face-to-face. Are the boys watching TV? What are they chatting about?* **The Present Simple vs The Present Continuous**-*I often listen to music on the phone. I'm listening to a great song now.* **Speaking on the phone-***Sorry, I can't hear you. I'm afraid you've got the wrong number. Please hang up.* **Expressing surprise-***I'm surprised. Me too. I'm not surprised. Neither am I. Really? Not really.* **Making plans**-*We're thinking of going to the cinema. Are you interested? I can't right now. I can't make it. I can make it at four.* кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; сличности и разлике у културама.	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.

5. The past **Прошлост** Описивање радњи у прошлости.	- разумеју једноставније текстове у којима се описују искуства и догађаји из прошлости; размене појединачне и/или неколико везаних информација у низу о догађајима из прошлости; опишу у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости; опишу неки историјски догађај, историјску личност и сл. - разумеју повезаност прошлости и садашњости.	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – **The Past Simple Tense-to be-***I was in London with my family last summer. The shoe exhibition wasn't boring. Were Mary and her family in Paris last year? No, they weren't. How was your weekend? Not bad, thanks. Really? What was it like. It was brilliant.* **The Past Simple Tense (regular and irregular verbs) –** *Last Saturday I went to a football match with my friends. I visited him. She didn't have dinner with Queen Victoria in London. Did Mary watch a football match in Brasil? Yes, she did.* **Used to –** *She used to be… Did she use to be…? She didn't use to be…*; кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; сличности и разлике у културама.	Комуникација, дигитална компетенција, ад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција.
6. The first test written in English **Први писмени задатак** Описивање догађаја у прошлости	-разумеју једноставније текстове у којима се описују искуства и догађаји из прошлости; опишу у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости; опишу неки историјски догађај.	Лексику и језичке структуре које се односе на тему и наведене комуникативне функције; задатке слушања, читања и вођеног писања.	Компетенција за учење, комуникација и сарадња.

7. In the picture **На слици** Описивање радњи у прошлости; описивање појава, радњи, стања и збивања; изражавање захвалности и интересовања.	- разумеју једноставније текстове у којима се описују искуства и догађаји из прошлости; размене појединачне и/или неколико везаних информација у низу о догађајима из прошлости; опишу у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости; - разумеју једноставен текстове у којима се описују радње, стања и збивања; опишу појаве, радње, стања и збивања; - разумеју једноставније искзе којима се изражава захвалност интересовање за тему и треагују на њих; изражавају захвалност и интересовање за тему користећи једноставна језичка средства. - разумеју повезаност прошлости и садашњости.	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – **The Past Continuous Tense-***Bush fires were burning everywhere. The firefighters were walking when Mr Tree saw koala. On 9 february, Mr Tree was working with his team. Who were you talking to after class yesterday?* **Past Contionuos vs Past Simple-***I saw this squirrel wjile I was photographing flowers in the park.* **Adjectives and adverbs-***It isn't easy to photograph wild animals because they are fast. They are not slow. They don't move slowly.* **Showing interest and gratitude** -*You are kidding. I'm impressed. That's really kind of you.*кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; сличности и разлике у културама.	Комуникација, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према околини, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.
8. Achieve **Постигни** Изражавање бројева и количина; описивање бића, предмета и места; изражавање способности у садашњости и прошлости; изношење предлога и савета.	- разумеју једноставније изразе који се односе на бројеве и количине; размене информације које се односе на број и количину нечега; - разумеју једноставније описе бића, предмета и места; упореде и опишу бића, предмете и места користећи једноставнија језичка средства; - разумеју једноставнији текст који се односи на изражавање способности у садашњости и прошлости; размене информације у вези са способностима у садашњости и прошлости; саопште спсособности у садашњости и прошлости користећи једноставнија језичка средства; - разумеју једноставније искзе којима се износе предлози или савети и реагују на њих; упуте једноставније предлоге и савете; - разумеју и опишу познату личност из циљне културе.	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – **Numbers and quantities-***billion, million, hundred, thousand, kilo, ton, quarter, minute, second…*; **Comparative and superlative adjectives-***They are three times bigger than they were seven million years ago. Are human brains the biggest?* **as…as, not so/as…as-***The water is as cold as ice. Tom is not so/as tall as his father.* **Adjectives ending in –ed/-ing-***The theme park was really exciting. I', not surprised that it's popular.* **Can/Could for ability**-*When I was three, I couldn't speak English, but now I can.* **Suggestions and advice-***What's the best way to…? It's probabaly best to… Yes, but… Well, you can/the best thing to do is… I suppose…* кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; сличности и разлике у културама.	Комуникација, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према здрављу.

9. Survival +Zero Conditional and Have to Опстанак Описивање спсобности, будућих радњи, одлука, претпоставки и предвиђања; изрицање правила, обавеза, савета и упутстава.	- разумеју једноставнији текст који се односи на описивање спсобности, будућих радњи, одлука, претпостваки, предвиђања; размене и саопште информције у вези са својим и туђим способностима, будућим радњама, одлукама, претпоставкама и предвиђањима користећи једносатванија језичка средства; - разумеју једноставније формулисана правила, обавезе, савете и упутства и реагују на њих; формулишу једноставнија правила, обавезе, савете и упутства; - разумеју и опишу сличности и разлике у природним лепотама у циљној култури и код нас.	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – **Ability-***Are you good at…?Can you…? I'm not good at, but I can… How do you…? How will you…?* **Future Simple-***Two people will face sixteen-day jungle adventure. Which team will win? At the end of rhe challeng, Steve will decide.* **Zero Conditional-***If you press that button, the alarm will ring. If the red light is on, the lift is busy.* **First Conditional-***If I get lost, I'll use my phone to get directions. If we find mushrooms, we won't pick them.* **Must, have to, don't have to, should, mustn't -***You must be fit to go on the Desert Challenge. You should watch this film, it's very nice. You shouldn't buy that T-shirt, it's too expensive. You mustn't take dogs into the park. I mustn't eat junk food. I have to train hard. She doesn't have to do jumping every day.* **Instructuons-***Just remember to stay with the group. Let's It's important to protect your head. It needs to be secure.* кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; сличности и разлике у културама.	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према околини, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.
10. Тест 2 Изражавање будућности, описивање способности, одлука, претпоставки; изрицање правила, обавеза, савета и упутсатав	- разумеју једноставнији текст који се односи на описивање спсобности, будућих радњи, одлука, претпостваки, предвиђања; размене и саопште информције у вези са својим и туђим способностима, будућим радњама, одлукама, претпоставкама и предвиђањима користећи једноставанија језичка средства; - разумеју једноставније формулисана правила, обавезе, савете и упутства и реагују на њих; формулишу једноставнија правила, обавезе, савете и упутстава.	Лексику и језичке структуре које се односе на тему и наведене комуникативне функције; вештине слушања, говора, читања и писања, као и знања о језику.	Компетенција за учење, комуникација.

11. Music **Музика** Изражавање мишљења, предвиђања, планова и намера; описивање личности.	- разумеју једноставније текстове који се односе на изражавање мишљења, предвиђања, планова и намера; размене информације које се односе на изражавање мишљења, предвиђања, планова и намера; саопште своје или туђе мишљење, планове и намере; - разумеју једонставне текстове у којима се описују карактеристике личности; размене информације које се односе на карактеристике личности; саопште какав је неко; - разумеју и опишу сличности и разлике у популарној музици у циљној култури и код нас.	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – **Expressing opinion**-*What do you think of…? It sounds like… It isn't very catchy.* **Will&be going to**-*I'm going to be famous. We're going to have cool keyboard. It'll be a hit. Layla isn't going to change the lyrics. We aren't going to practise every day, but we'll definitely have a lot of fans.* **Present Continuos vs be going to**-*Are you doing anything tomorrow? What are you going to do when you leave school?* кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; сличности и разлике у културама.	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција.
12. The second test written in English **Други писмени задатак** Изражавање мишљења, предвиђања, планова и намера.	- разумеју једноставније текстове који се односе на изражавање мишљења, предвиђања, планова и намера; размене информације које се односе на изражавање мишљења, предвиђања, планова и намера; саопште своје или туђе мишљење, планове и намере.	Лексику и језичке структуре које се односе на тему и наведене комуникативне функције; задатке слушања, читања и вођеног писања.	Компетенција за учење, комуникација.
13. Scary **Застрашујуће** Описивање догађаја и искустава у прошлости.	- разумеју једноставније текстове којима се описују радње и искуства у прошлости; размене информације које се доносе на дату комуникативну ситуацију; опишу радње и искуства из прошлости у неколико везаних исказа; - разумеју и опишу сличности и разлике у популарним спортовима у циљној култури и код нас.	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – **Present Perfect Simple-***Jane has/hasn't ridden on a roller coaster before. Have you ever…? I have never…. They've just/already… They haven't… yet. Have you ever…? Has she…yet?* кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; сличности и разлике у културама.	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према околини, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	Настава енглеског језика има комуникативни приступ и стога је усмерена је ка исходима који указују на то шта је ученик у комуникацији у стању да разуме и продукује .Наставник контекстуализује програм према потребама конкретног одељења имајући у виду састав одељења и карактеристике ученика - осмишљава, реализује и евалуира Индивидуалне програме ученика (ИОП 1 и 2) као и додатне активности за надарене ученике. Како је наша школа технички добро опремљена, у редовној настави се користе и уџбеници у дигиталном формату који омогућавају употребу разноврсних садржаја (аудио и видео записи, решења свих активности и слично). Такође, наставник формира и онлајн учионице, (Google classroom) као додатни алат, где поставља материјале (ученици тако могу да тачно запишу све оно што нису стигли на часу, или су били одсутни са редовне наставе, а могу и да контактирају наставника) и организује наставу у реалном времену, када је немогуће одржати непосредну наставу у учионици (због пандемије или других објективних разлога). Током часа се технике/активности динамично смењују. Ученици активно учествују у наставном процесу: самостално закључују значења израза и речи, као и форму и значења граматичких садржаја; самостално раде вежбе слушања, читања, говора и писања; глуме, симулирају, певају песме, играју игре примењене узрасту, раде у паровима, малим и великим групама (израда паноа, презентација, постера и сл) договарају се, решавају проблеме. Наставник мотивише ученике за рад; подстиче сарадњу и самосталност у раду, креативно / критичко мишљење; пружа подршку; повезује наставне теме са другим предметима, персонализује их; подстиче развој међупредметних компетенција; прати и евидентира рад и напредовање ученика кроз различите технике формативног оцењивања, као и сумативног (на крјају области/ класификационог периода). Ученицима се начин и критеријум оцењивања јасно образлаже.

ПРЕДМЕТ: Енглески језик VII

НАСЛОВ: ENGLISH PLUS 3, Second edition (Уџбеник и радна свеска за 7. разред основне школе)
АУТОР(И): Уџбеник - Ben Wetz & Katrina Gormley, Радна свеска – Kate Mellersh
ИЗДАВАЧ: *Нови логос***,** Београд, Србија у сарадњи са *Oxford University Press* **–** ом, Оксфорд, Велика Британија, 2020.

РАЗРЕД: седми
Годишњи фонд часова: 72

Циљ учења: Циљ учења енглеског језика у основном образовању јесте да се ученик, усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури, и развијањем стратегија учења страног језика, оспособи за основну писану и усмену комуникацију, и да стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и да стимулише машту, креативност и радозналост.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
1. Starter unit **Уводна тема** Описивање радњи у садашњости и прошлости.	- разумеју једноставније текстове у којима се описују радње у садашњости и прошлости; - размене појединачне информације и/или неколико информација које се односе на радње у садашњости и прошлости; опишу радње у садашњости и прошлости користећи неколико везаних исказа; - разумеју и описују сличности и разлике у свакодневним активностима тинејџера у земљама циљне културе и код нас.	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје - **The Present Simple** и **The Present -- Continuous** – *What are you doing in town this morning? I'm looking for a present for my mum. Do you always go shopping on Saturday mornings? No, I don't. I normally play football, but I'm not playing this morning.* **The Past Simple** – *I wasn't scared, but I was nervous. He bought some new sports clothes. I didn't see you at the sports centre. Who visited you? Who did you visit?* - кратке текстове који се односе на тему **(слушају, читају, говоре и пишу)**; - сличности и разлике у културама.	Комуникација, сарадња, дигитална компетенција рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција.

2. Fads and fashion **Трендови и мода** Изражавање интересовања, допадања и недопадања; описивање радњи у прошлости.	- разумеју једноставније текстове који се односе на изражавање интересовања, допадања и недопадања; размене информације које се односе на интересовања, допадање и недопадање; -разумеју једноставније текстове којима се изражавају интересовања и описују искуства и догађаји у прошлости; размене појединачне информације и/или неколико информација које се односе на искуства и радње у прошлости; опишу радње у прошлости користећи неколико везаних исказа; - разумеју и опишу сличности и разлике у модним трендовима у земљама циљне културе и код нас.	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје: **Expressing interest, likes and dislikes –** *Are you into sports?I'm a big comics fan. They're a bit baggy. It's so comfortable. They're so cool.* **Used to** – *People used to go amd watch some of the best pole-sitters. People didn't use to have smart phones. Did people really use to buy pet rocks?* **The Past Continuous + Past Continuous vs Past Simple** – *We were waiting for a bus when I took this photo. While I was waiting for him, my sister was leraning Japanese words.* - кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; - сличности и разлике у културама.	Комуникација, сарадња, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву.
3. Тест 1 Изражавање интресовања и описивање радњи у садашњости и прошлости.	- разумеју једноставније текстове којима се изражавају интересовања, радње у садашњости и прошлости; - саопште своја и туђа интересовања и опишу радње у садашњости и прошлости.	Лексику и језичке структуре које се односе на тему и наведене комуникативне функције; вештине слушања, говора, читања и писања, као и знања о језику.	Комуникација, сарадња, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење.

4. Sensations **Осећаји** Изражавање допадања, недопадања и препорука; описивање искуства које је почело у прошлости и још увек траје; позив за учешће у заједничкој активности и реаговање на њега; описивање појава, радњи, стања и збивања.	- разумеју једноставније текстове који се односе на изражавање допадања, недопадања и препорука; - размене информације које се односе на допадање, недопадање и препоруке; - разумеју и упуте позив на заједничку активност и реагују на њега уз одговарајуће образложење; - разумеју једноставније текстове који описују искуство које је почело у прошлости и још увек траје; - опишу искуство које је почело у прошлости и још увек траје користећи једноставнија језичка средства; - разумеју једноставније текстове који се односе на појава, радњи, стања и збивања; - опишу појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; - поштују правила учтиве комуникације.	Речи и изразе који се односе на теме; језичке садржаје- **Expressing likes, dislikes and recommendations –** *What's your favourite smell? I love the taste of coffee in the morning. I can't stand the smell of our school canteen. It's one of the most…in the world. Don't forget to try… They're (all) worth seeing.* **Making and responding to suggestions/invitations –** *Let's have lunch together. Can't we have fish and chips? Why not try something different? OK. I'll give it a try. It doesn't sound much fun to me.* **The present perfect simple with since and for** *– I haven't felt this happy for years. We haven't seen him since last week. She has lived in London since 2010.* **Present perfect vs past simple –** *I've eaten a few interesting things since we've lived in Africa. I've ridden an alpaca. I rode the alpaca when I was six.* **Adverbs of manner** – *She started the car quickly. Amazingly, she noticed Novak Đoković standing outside the courts.* - кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; - сличности и разлике у културама.	Комуникација, сарадња, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговоран однос према здрављу, одговоран однос према околини, естетичка компетенција, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.

5. Adventure **Авантура** Описивање места; описвање искуства и догађаја у прошлости.	- разумеју једноставније текстове који се односе на опис места; - опишу место користећи једноставнија језичка средства; - разумеју једноставније текстове у којима се описују искуства и догађаји из прошлости; - размене појединачне и/или неколико везаних информација у низу о догађајима из прошлости; - опишу у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости; - опишу познату личност из циљне културе.	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – **Describing places –** *The Red Sea is a great place for scuba-diving. Beautiful cliffs of ice are home for penguins.* **The present perfect simple vs past simple –***I have lived here for ten years. I lived here for ten years. I haven't seen you for ages. What have you been up to? I've just got back from… It was nice to see you.* **The present perfect simple with just, alreaty, still and yet**; - кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; - сличности и разлике у културама.	Комуникација, сарадња, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према околини, одговоран однос према здрављу.
6. The first test written in English **Први писмени задатак**	-разумеју једноставније текстове у којима се описују искуства и догађаји из прошлости; опишу у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости; опишу неки историјски догађај.	Лексику и језичке структуре које се односе на тему и наведене комуникативне функције; задатке слушања, читања и вођеног писања.	Комуникација, сарадња, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење.

7. Material worl **Материјални свет** Изражавање мишљења; описивање предмета; изражавање количина, димензија и цена; изражавање мишљења.	- разумеју једноставније текстове који се односе на изражавање мишљења; - изразе мишљење, слагање и неслагање и дају кратко образложење; - разумеју једноставније текстове који се односе на опис предмета; - упореде и опишу предмете користећи једноставнија језичка средства; - разумеју једноставније исказе који се односе на количне, димензије и цене; - размене информације у вези са количинама, димензијама и ценама; - разумеју и објасне сличности и разлике у потрошачким навикама људи у циљној култури и код нас.	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје –**Expressing opinion –** *I'm worried/quite concerned about throwing rubbish away. It's important that we stop throwing rubbish away. I'm not too worried about world hunger because there are many kinds of food we can eat. I agree, but I think it's important that we start eating dofferent things.* **Quantifiers** – *a few, a little, a lot of, much, many, enough*; **Units of measurement** – *380 centimetres*; **Comparing products and prices –** *It's quite expensive. It's £70. Yes, but it's not as exepnsive as that silver one. I much prefer that one. It's a bit / much too expensive.* **Question tags, indefinite pronouns**; **Uncountable nouns** – *news, advice, elections, information, police,Maths…* -кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; - сличности и разлике у културама.	Комуникација, сарадња, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према околини, предузимљивост и оријентација ка предузетништву, одговоран однос према здрављу.

8. Years ahead **Године које долазе** Изражавање претпротавки, и могућности; исказивање одлука, планова и намера у будућности.	- разумеју једноставнији текст који се односи на изражавање претпоставки, могућности, и исказивање обећања, планова и намера у будућности; - размене једоставније исказе који се односе на изражавање претпоставки, могућности, обећања, планова и намера у будућности; - саопште шта они или неко други планира, намерава, предвиђа; - уоче и опишу сличности и разлике у планирању обавеза и активности између тинејџера у циљној култури и код нас	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – **Making predictions with *will* and *might*** – *Hopefully I'll… I definitely won't… I might… Maybe I'll… I doubt that I'll…* **First conditional with *if* and *unless*** – *If we survive, our brain will get bigger. We'll colonize other planets if Earth gets too crowded. There will be a catastrophe unless we protect the environment.* **Will and Be going to –** *I'm going to start my own business, make a million dollars in two years and then I'll retire young and travel the world.* **Present simple and present continuous to talk about future events** – *I've got a meeting this afternoon. It starts at 12.30. I'm meeting a director at 2.00 p.m.* - кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; - сличности и разлике у културама.	Комуникација, сарадња, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.

9. Learn **Учи** Изражавање мишљења, слагања/неслагања; изражавање способности у прошлости, садашњости и будућности; иксазивање обавеза, правила и савета.	- разумеју једноставније текстове који се односе на изражавање мишљења; - изразе мишљење, слагање и неслагање и дају кратко образложење; - разумеју једноставнији текст који се односи на изражавање способности у прошлости, садашњости и будућности; - размене и ссопште информације које се односе способности у прошлости, садашњости и будућности користећи једноставнија језичка средства; - разумеју једноставније исказе који се односе на правила, обавезе и савете и реагују на њих; - размене једноставније информације које се односе на правила, обавезе и савете; - уоче и опишу сличности и разлике у школама и школским предметима у циљној култури и код нас.	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – **Expressing opinion –** *I definitely think… I'm not sure I agree… It all depends on… I like the ideao f… That's a good point.* **Can, could, be able to to talk about past, present and future ability –** *People believed that girls couldn't play football as well as boys. Can you hear the bell in your classroom? In the future, we will be able to do all our classes online.* **Have to, need to, must/mustn't and should to talk about obligation, necessity and advice –** *You have to be a really stong swimmer. I must get really good marks. I don't have to make a decision right now. You mustn't do something you're not sure about. I don't need to do an apprenticeship. My frineds say I should become a nurse.* **Asking for and giving advice –** *What should I do? What would you do? Can you give me any advice? Don't panic. You need to speak to someone. My advice is to get help now.* - кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; - сличности и разлике у културама.	Комуникација, сарадња, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према околини, предузимљивост и оријентација ка предузетништву, одговоран однос према здрављу.
10. Тест 2 Изражавање способности, буђих радњи, одлука, планова, намера и предвиђања.	- разумеју једноставнији текст који се односи на описивање спсособности, будућих радњи, одлука, претпостваки, предвиђања, планова и намера; размене и саопште информције у вези са својим и туђим способностима, будућим радњама, одлукама, претпоставкама и предвиђањима користећи једноставанија језичка средства; - разумеју једноставније формулисана правила, обавезе и савете и упутства и реагују на њих; формулишу једноставнија правила, обавезе и савете и упутстава.	Лексику и језичке структуре које се односе на тему и наведене комуникативне функције; вештине слушања, говора, читања и писања, као и знања о језику.	Комуникација, сарадња, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење.

11. Big ideas **Велике идеје** Изражавање мишљења и предлога; исказивање могућности у садашњости и будућности.	- разумеју једноставније текстове који се односе на изражавање мишљења и предлога; - размене информације које се односе на изражавање мишљења и предлога; - саопште своје или туђе мишљење и предлоге користећи једноставнија језичка средства; - разумеју једонставне текстове у којима се односе на исказивање могућности у садашњости и будућности; саопште могућности користећи једноставнија језичка средства; - разумеју и опишу сличности и разлике у еколошким навикама у циљној култури и код нас.	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – **Expressing opinion and suggestions** – *I think people should… We must… We need to… I think it's the best thing to do. Let's create a petition. I hope they introduce a law aginst it soon.* **Can, may, might, could, must, can't and perhaps to talk about possibility in the present and future –** *A spontaneous act of kindness can change another person's life. Life can't be easy for musician Daniel Black. She must be his grandma. Spread kindness to others today, it could/may/might change their lives. Spread kindness to others, perhaps it'll change their lives.* - кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; - сличности и разлике у културама.	Комуникација, сарадња, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према околини, предузимљивост и оријентација ка предузетништву, одговоран однос према здрављу.
12. The second test written in English **Други писмени задатак** Изражавање мишљења	- разумеју једноставније текстове који се односе на изражавање мишљења; - саопште своје или туђе мишљење.	Лексику и језичке структуре које се односе на тему и наведене комуникативне функције; задатке слушања, читања и вођеног писања.	Комуникација, сарадња, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење.

13. On screen **На екрану** Изражавање мишљења и предлога; описивање радњи у прошлости, садашњости и будућности.	- разумеју једноставније текстове који се односе на изражавање мишљења и предлога; - разумеју и саопште своје или туђе мишљење или предлог и реагују на њих; - разумеју једноставније текстове у којима се описују радње у садшњости, прошлости и будућности; - размене појединачне информације и/или неколико информација које се односе на радње у садшњости, прошлости и будућности; - опишу радње у садашњости, прошлости и будућности користећи неколико везаних исказа; - разумеју и описују сличности и разлике у омиљеним књижевним и филмским жанровима између тинејџера у циљној култури и код нас .	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – **Expressing opinion and suggestion –** *The films are really good, but thy're not quite as good as the books. How about going to the cinema tonight? All right. What about Extreme Escape? It stars Jack Hutson. I don't prefer an adventure film. I'd rather see a scence fiction film.* **Present and past passive** – *More films are made i India than in any other coutry in the world. It was made by a team of thirty people. It wasn't made in a usual way. We aren't told about the film trivia. Was the book adapted for film? Is the actor nominated fora n award every year?* **Present perfect, Future simple passive + Passive with modal verbs –** *The microphone has just been stolen from the stage. The job won't be taken by anyone. Everything you do can be seen on the screen. The members of the band must be carefully selected. The stage was really high so the performers could be seen from a distance.* - кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; - сличности и разлике у културама.	Комуникација, сарадња, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	Начини остваривања програма подразумевају, пре свега, коришћење уџбеника и радне свеске, затим, школске и паметне табле за додатна вежбања, аудио и видео записе. У оквиру седмог разреда постоји двојезично одељење за напредније ученике, где се спроводи низ додатних активности уз помоћ којих ученици могу да напредују и проширују своја знања. Једна од таквих активности јесте пројектна настава која се спроводи са школом из Холандије. У оквиру пројектне наставе ученици учествују у радионицама и презентацијама, и то у Србији и Холандији.		

ПРЕДМЕТ: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК VIII

РАЗРЕД: Осми
Годишњи фонд часова: **68**

Циљ учења : Циљ наставе енглеског језика јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, да развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да овладају комуникативним вештинама и развију сопствене стратегије учења енглеског језика.

НАСЛОВ: ENGLISH PLUS 4, Second edition (Уџбеник и радна свеска за 8. разред основне школе)

АУТОР(И): Уџбеник - Ben Wetz, Радна свеска – Janet Hardy Gould

ИЗДАВАЧ: Нови Логос, Београд, Србија у сарадњи са Oxford University Press – ом, Оксфорд, Велика Британија, 2021.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученици су у стању да (у писменој и усменој комуникацији):	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ Ученици у усменој и писменој комуникацији уче и увежбавају:	Међупредметне компетенције
1. Starter unit Уводна тема Описивање радњи у садашњости и прошлости.	- разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање радњи и ситуација у садашњости и прошлости; - размене неколико информација у низу које се односе на радње и ситуације у садашњости и из прошлоси; - поштују правила учтиве комуникације.	Речи и изразе који се односе на теме; језичке садржаје –How much time do you spend online each day? What blog are you reading now? Most people live their lives online. I'm living my life online. **(Present Simple, Present Continuous)**; You really love golf, don't yoou? People don't think so much now, do they?**(Question tags)**; Life used to be more difficult. Did people use to have more skills? TV didn't use to have colour pictures. **(Used to…);** текстове и дијалоге који се односе на теме (**слушају, читају, говоре и пишу**); сличности и разлике у културама.	Комуникација, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција.
2. Lost and found Изгубљено нађено Описивање радњи и ситуација из прошлости; описи-вање предмета и појава.	- разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање искустава, и догађаја у прошлости; - размене неколико информација у низу о искуствима, и догађајима у прошлости; - опишу искуства и догађаје из прошлости повезујући неколико краћих исказа у смислену целину; - опишу историјски догађај из циљне културе.	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје –When I was young, we went on holiday to Scotland and I left my Teddy at a hotel. **(Past Simple);** Some workers were repairing the building when we arrived. **(Past Continuous)**; Common objects show people ehat normal life was like. Put some clips from popular films. **(Adjectives);** кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу**); сличности и разлике у културама.	Комуникација и сарадња, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција.

3. Тест 1 Комуникативне функције из тема 1 и 2 (комбиновано)	Исходи из тема 1 и 2 (комбиновано).	Лексику и језичке структуре које се односе на теме и комуникативне функције које су се обрађивале у темама 1 и 2; вештине слушања, говора, читања и писања, као и знања о језику.	Компетенција за учење, комуникација и сарадња.
4. Choices Избори Описивање искуства из прошлости; описивање способности у садшњости.	- разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање искустава, и догађаја у прошлости; - размене неколико информација у низу о искуствима, и догађајима у прошлости; - опишу искуства и догађаје из прошлости повезујући неколико краћих исказа у смислену целину; - разумеју једноставније текстове који се односе на описивање способности у садашњости; - саопште своје и туђе способности у садашњости; - размене неколико информација о способностима у садшњости; - разумеју и објасне сличности и разлике у популарним музичким жанровима између своје и циљне културе.	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје –I didn't see him yesterdy. I saw him on Tuesday. I haven't seen him for a couple of days. I haven't started revising for my test yet. Our teacher has just given us our results. We still haven't tried anyithing.We haven't seen each other since last month. **(Present Perfect vs Past Simple)** How good are you at…? I'm pretty good at… I'm somenoe who… текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; сличности и разлике у културама.	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, предузимљивости оријентација ка предузетништву.

5. What's it worth? Колико вреди? Изражавање количина цена; изражавање мишљења; давање препорука; описивање будућих радњи и предвиђања.	-разумеју краће низове исказа који се односе на количине и цене; - размене информације у вези са количинама ценама; - разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на изражавање мишљења и давање прпорука; - размене информације које се односе на изражавање мишљења и давање препорука; - повежу неколико исказа у краћи текст којим се описују бића, места и предмети и дају препоруке; - разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се на будуће радње и предвиђања; - размене неколико исказа у вези са будућим радњама и предвиђањима; саопшти будуће радње и предвиђања; - разумеју и објасне сличности и разлике навикама куповине између своје и циљне културе.	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садражје – Computer printers can seem like a bargain. It's worth more than gold: 150,000 flowers (approximately two football pitces) only make one kilo of saffron which can cost approximately $10,000. I'd like to talk to you about… Let me start by showing you… It's worth mentioning that… This will appeal to both boys and girls. The only downside is that… The best thing about it is… I'm leaving in half an hour. **(Present Continuous – arrangements)**; I'm sure you'll leave late, as always. **(Future Simple – predictions)**; How are you going to get there? **(Going to…)**; текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу**); сличности и разлике у културама.	Комуникација, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција.
6. The first written test in English Први писмени задатак Комуникативне функције из тема 4 и 5 (комбиновано).	Исходи из тема 4 и 5 – комбиновано.	Лексику и језичке структуре које се односе на комуникативне функције које су се обрађивале у темама 4 и 5; вештине слушања, говора, читања и писања, као и знања о језику.	Компетенција за учење, комуникација и сарадња.

7. Feelings Осећања Изражавање осећања; исказивање могућности; изношење спсобности, обавеза, предлога и савета.	- разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на осећања; - размене неколико повезаних информација у вези са осећањима; - искаже и образложе осећања; - разумеју једноставније текстове који се односе на могућности; - размене неколико информација које се односе на могућности; - разумеју једноставније текстове који се односе на способности, обавезе, предлоге и савете, и реагује на њих; - размене неколико информација које се односе на способности, обавезе, предлоге и савете; - разумеју британски и амерички смисао за хумор.	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје –It makes me feel… I get quite (embrassed) when I… **(Adjectives ending in -ed/-ing)** We may know more in the future. They could express sadness. The evidence suggets that animals must feel something. They might have emotions. They can't simply be like robots. **(Modal verbs may, might, can, could, must to express possibility and certainty)**; I think my best friend can / could / will be able to walk. **(Modal verbs can, could, be able to for ability)**; You should / must / have to / ought to practise all day. You'd better exercise. **(Modal verbs sholud, must, have to, ought to for advice and obligations; You'd better for suggestions)**; текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу**); сличности и разлике у културама.	Комуникација, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према околини, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.
8. Discovery Откриће Описивање радњи у прошлости; изража-вање мишљења, планова и намера; изражавање могућности и хипотетичких ситуација.	- разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на прошлост; размене неколико информација у низу о догађајима у прошлости; - опишу догађаје из прошлости повезујући неколико краћих исказа у смислену целину; - разумеју једноставније текстове који се односе на изражавање мишљења, планова и намера; - саопште своја и туђа мишљења, планове и намере; - разумеју једноставније текстове који се односе на исказивање могућности и хипотетичких ситуација; - размене неколико информација у низу о могућностима и хипотетичким ситуацијама; - наведу биографске податке и најважнија открића/дела научника/уметника из циљне културе.	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје –People invented the wheel more than 5,000 years ago. Wat designed a modern radar system. It's hard to imagine life without… I can't think of anything better. It's logical that… It might be… because… Seeing a shark is an exciting experience. I want to stop driving and start cycling. **(Gerunds and infinitives)** If we don't experiment, things won't change.If you travelled to Mars, what things would you miss? **(First and second conditional**); кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу);** сличности и разлике у културама.	Комуникација, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.

9. About me О мени Описивање бића, предмета и места	- разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање бића, предмета и места; - опишу догађаје из прошлости повезујући неколико краћих исказа у смислену целину; - размене неколико информација у низу о карактериситкама бића, предмета и места; - упореде и наведу сличности и разлике у карактериситкама савремене поезије у својој и циљној култури.	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје –I'm more of a pessimist. I tend to be an optimist. I'll be myself, so please respect me. **(Reflexive pronouns**) I'll be with the people who have similar interests. Cleaning toilets isn't something that I am keen on. Alasaka is a place where you can see wild bears. **(Relative pronouns**); кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу**); сличности и разлике у културама.	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према околини, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.
10. Тест 2 Комуникативне функције из тема 7, 8 и 9 (комбиновано)	Исходи из тема 7, 8 и 9 (комбиновано).	Лексику и језичке структуре које се односе на комуникативне функције које су се обрађивале у темама 7, 8 и 9; вештине слушања, говора, читања и писања, као и знања о језику.	Компетенција за учење и комуникацију.
11. On the streets На улицама Описивање места и појава; изражавање количина	- разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на опис предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; - размене информације које се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; - повеже неколико исказа у краћи текст којим се описују и пореде бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања; - разумеју краће низове исказа који се односе на количину; размене информације у вези са количином, димензијама и ценама; - упореди и наведе сличности и разлике између уличног живота у градовима широм света.	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје –Wembly Stadium is a sports stadijum in London with a capacity of 90,000 people. There are a lot of things to see in London. There's too much traffic in… Thousands of skaters take to the streets of Paris on Friday nights. **(Quantifiers and numbers)**; Many ancient things are discovered accidentally. The ship was located under a pub near Liverpool. The sip hasn't been removed yet. They hope it will be displayed in a museum. It is believed that… **(Passive: present, past and future; Passive with modal verbs)**; кратке текстове и дијалоге који се односе на теме (**слушају, читају, говоре и пишу**); сличности и разлике у културама.	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција.
12. The second written test in English Други писмени задатак Комуникативне функције из теме 11.	Исходи из теме 11.	Лексику и језичке структуре које се односе на комуникативне функције које су се обрађивале у теми 11; вештине слушања, говора, читања и писања, као и знања о језику.	Компетенција за учење, комуникација

13. The law Закон Описивање појава и догађаја; изражавање мишљења	- разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на опис појава и догађаја; - размене информације које се односе на опис појава и догађаја; - повежу неколико исказа у краћи текст којим се описују појаве и догађаји; - упореде и опишу сличности и разлика између законских регулстива код нас и у циљној култури.	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје –It's a bit much, isn't it?That seems fair, doesn't it? In the UK, trolling is now a criminal ofense. I'm a massive fan of Sherlock. The children say they are hungry. She asks if you have seen Al lately. **(Reporred speech with present simple reporting verb**) кратке текстове и дијалоге који се односе на теме (**слушају, читају, говоре и пишу**); сличности и разлике у културама.	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, предузимљивост и оријентација ка предузетништву
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	Настава енглеског језика има комуникативни приступ и стога је усмерена је ка исходима који указују на то шта је ученик у комуникацији у стању да разуме и продукује .Наставник контекстуализује програм према потребама конкретног одељења имајући у виду састав одељења и карактеристике ученика - осмишљава, реализује и евалуира Индивидуалне програме ученика (ИОП 1 и 2) као и додатне активности за ученике двојезичног одељења, које се у највећој мери реализују кроз међународну сарадњу са двојезичном партнерском школом из Холандије. Како је наша школа технички добро опремљена, у редовној настави се користе и уџбеници у дигиталном формату који омогућавају употребу разноврсних садржаја (аудио и видео записи, решења свих активности и слично). Такође, наставник формира и онлајн учионице, (Google classroom) као додатни алат, где поставља материјале (ученици тако могу да тачно запишу све оно што нису стигли на часу, или су били одсутни и могу да контактирају наставника) и организује наставу у реалном времену, када је немогуће одржати непосредну наставу у учионици (због пандемије или других објективних разлога). Током часа се технике/активности динамично смењују. Ученици активно учествују у наставном процесу: самостално закључују значења израза и речи, као и форму и значења граматичких садржаја; самостално раде вежбе слушања, читања, говора и писања; глуме, симулирају, певају песме, играју игре примењене узрасту, раде у паровима, малим и великим групама (израда паноа, презентација, постера и сл) договарају се, решавају проблеме. Наставник мотивише ученике за рад; подстиче сарадњу и самосталност у раду, креативно / критичко мишљење; пружа подршку; повезује наставне теме са другим предметима, персонализује их; подстиче развој међупредметних компетенција; прати и евидентира рад и напредовање ученика кроз различите технике формативног оцењивања, као и сумативног (на крјају области/ класификационог периода). Ученицима се начин и критеријум оцењивања јасно образлаже.		

ПРЕДМЕТ:БИОЛОГИЈА

РАЗРЕД: 5
Годишњи фонд часова:72

Циљ учења Циљ учења Биологије је да ученик, изучавањем биолошких процеса и живих бића у интеракцији са животном средином, развије одговоран однос према себи и природи и разумевање значаја биолошке разноврсности и потребе за одрживим развојем.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	-истражује особине живих бића по познатој процедури и води рачуна о безбедности током рада -групише жива бића у групе према њиховим заједничким особинама	Жива бића, нежива природа и биологија. Особине живих бића: ћелијска грађа, исхрана, дисање, излучивање, надражљивост, покретљивост, размножавање, раст и развиће. Једноћелијски и вишећелијски организми. Исхрана. Храна као извор енергије и градивних супстанци потребних за обављање свих животних процеса. Дисање као размена гасова у различитим срединама. Излучивање. Надражљивост. Покретљивост – кретање. Размножавање: бесполно и полно. Раст и развиће. Дужина живота. Промене које човек пролази током развића; пубертет и полна зрелост.	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Сарадња
ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	-идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење	Живот у воденој и копненој средини: – Живот у води – изглед, прилагођености на начин живота – речна шкољка, речни рак, шаран, штука, локвањ, дрезга или нека алга;	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама

	-једноставним цртежом приказује биолошке објекте које посматра и истражује и означи кључне детаље	– Живот на копну – изглед, прилагођености на начин живота – човек, срна, пас, мачка, јазавац, слепи миш, сова ушара, кокошка, шумски мрав, стрижибуба, храст, смрча, дивља ружа, љубичица, хајдучка трава, камилица, ливадарка; – Прилагођености на начин живота – жаба, комарац, вилин коњиц, чапља; – Живот под земљом – кртица, ровац, кишна глиста.	- Дигитална компетенција - Решавање проблема - Сарадња - Одговорно учешће у демократском друштву - Одговоран однос према здрављу - Естетичка компетенција
НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	-прикупља податке о варијабилности организама унутар једне врсте, табеларно и графички их представља и изводи једноставне закључке -разликује наследне особине и особине које су резултат деловања средине на моделима из свакодневног живота -поставља једноставне претпоставке, огледом испитује утицај средински фактора на ненаследне особине живих бића и критички сагледава резултате -користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата	Преношењеособина с родитељанапотомке. Разликеизмеђуродитеља и потомака. Разликеизмеђуполног и бесполногразмножавања у настанкуваријабилности. Јединкеунутарједневрстесемеђусобнора зликују (варијабилност) – узроциваријабилности: наслеђивање и утицајсрединенаразвићесвакејединке. Варијабилносторганизамаунутарврстеје предусловза еволуцију.	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Сарадња - Естетичка компетенција
ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	- доведе у везу промене у спољашњој средини (укључујући утицај човека) с губитком разноврсности живих бића на Земљи -направи разлику између одговорног и неодговорног односа према живим бићима у непосредном окружењу -предлаже акције бриге о биљкама	Жива бића из непосредног окружења. Позитиван и негативан утицај људи на жива бића и животну средину. Заштита живих бића и животне средине. Пројекат очувања природе у мом крају. Дивље животиње као кућни љубимци – да или не. Значај врста за човека (самоникло, јестиво, лековито, отровно биље;	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Сарадња - Естетичка

	и животињама у непосредном окружењу, учествује у њима, сарађује с осталим учесницима и решава конфликте на ненасилан начин -илуструје примерима деловање људи на животну средину и процењује последице таквих дејстава	животиње као храна и могући преносиоци болести, отровне животиње).	компетенција - Одговоран однос према околини
ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	- прикупиподатке о радовима научника - идентификује елементе здравог начина живота и у односу на њих уме да процени сопствене животне навике и избегава ризична понашања	Здрава исхрана и унос воде. Енергетски напици. Штетност дуванског дима и психоактивних супстанци. Физичка активност и здравље. Промене у пубертету и последице прераног ступања у сексуалне односе	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Сарадња - Одговорно учешће у демократском друштву - Одговоран однос према здрављу - Одговоран однос према околини - Естетичка компетенција
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	Главна карактеристика наставе усмерене на остваривање исхода биологије је настава усмерена на учење у школи, што значи да ученик треба да учи: – смислено: повезивањем оног што учи са оним што зна и са ситуацијама из живота; повезивањем оног што учи са оним што је учио из биологије и других предмета; – проблемски: самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација; постављањем релевантних питања себи и другима; развијањем плана решавања задатог проблема; – дивергентно: предлагањем нових решења; смишљањем нових примера; повезивањем садржаја у нове целине; – критички: поређењем важности појединих чињеница и података; смишљањем аргумената; – кооперативно: кроз сарадњу са наставником и другим ученицима; кроз дискусију и размену мишљења;		

	уважавајући аргументе саговорника Планира се примена што различитијих метода у настави ради веће заинтересованости ученика . У оквиру тога биће одржани угледни часови у првом или другом полугодишту, планира се чешће коришћење информационо комуникационих технологија. Одржаваће се часови међупредметног повезивања уз примену методе тимске наставе. Обележаваће се значајни датуми одравањем пригодних предавањима и/или радионицама. Учествоваће се у пројектима значајним за биологију на школском и ширем нивоу.Посета Ботаничкој башти.

ПРЕДМЕТ:БИОЛОГИЈА

РАЗРЕД:ШЕСТИ
Годишњифондчасова:72

Циљ учења да ученик, изучавањем биолошких процеса и живих бића у интеракцији са животном средином,развије одговоран однос према себи и природи и разумевање значаја биолошке разноврсности и потребе за одрживимразвојем.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметнекомпетенције
ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТЖИВОТА	- Групише - Организме - премаособинамакојеуказују на заједничко порекло живота наЗемљи; - одредиположајнепознатеврстена„дрветуживота”, на основу познавања општихкарактеристикаједноћелијскихи вишећелијскихорганизама;	ПостанакживотанаЗемљи(првећелијебезједра,постанакћелијасаједроми појава вишећеличности). „Дрво живота”(заједничкопореклоиосновнипринципифилогеније, сродностисличност). Организмибезједра.Организмисаједром. Положај основних групаједноћелијских и вишећелијскихорганизамана„дрветуживота”.	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Сарадња

ЈЕДИНСТВОГРАЂЕ ИФУНКЦИЈЕ КАООСНОВАЖИВОТ А	- упоредиграђуживотиња,биљакаибактер ија нанивоућелијаинивоуорганизма;– повежеграђуи животнепроцесенанивоућелијеи нивоуорганизма; - одредиположајорганачовекаињих овуулогу; - цртежомилимоделомприкажеосно внеелементе грађе ћелије једно-ћелијских ивишећелијскихорганизама; - користи лабораторијски прибор и школскимикроскопзаизрадуипосматра његотовихисамостално израђенихпрепарата; хуманопоступапремаорганизмимакојеистр ажује;	Грађаживихбића–спољашњаи унутрашња. Грађа људског тела:хијерархијскинизодорганизмадо ћелије.Једноћелијскиорганизми– бактерија,амеба,ћелијаквасца.Удружи-вање ћелија у колоније. Вишећелијскиорганизми– одабранипримеригљива, биљака и животиња. Основне животнефункције на нивоу организма: исхрана,дисање,транспортиелиминација штетнихсупстанци,размножавање. Разликеуграђибиљака,гљиваи животињаиначинуфункционисања,каоисли чностии разлике уобављању основних животних процеса. Открићећелије и микроскопа. Основна грађаћелије(мембрана,цитоплазма,једро, митохондрије, хлоропласти). Разликаизмеђубактеријске,ибиљне и животињскећелије.Ћелијскодисање, стварање енергије, основне чињенице офотосинтези.	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Сарадња - Одговорно учешће у демократском друштву - Одговоран однос према здрављу - Естетичка компетенција
НАСЛЕЂИВАЊЕ ИЕВОЛУЦИЈА	- идентификујепримереприроднеивештач кеселекцијеуокружењуиузадатом тексту /илустрацији - повежееволутивнепроменесанаследномва ријабилношћуиприрод-номселекцијом; - групишеорганизмепремаособинамакоје указују на заједничко порекло живота наЗемљи; - постављаједноставнепретпоставке,огле домиспитујеутицајсредин скихфактора на ненаследнеособине живих бићаикритички сагледаварезултате; -користидоступнуИКТидругуопремуу истраживању, обрадиподатака и приказурезултата;	Наследниматеријал(ДНК,гени).Телеснеипо лнећелије.Преноснаследног материјала.Наследнеособине(веза између генаиособина,утицајспољашњесреди не).Индивидуалнаваријабилност. Природнаселекцијанаодабраним примерима.Вештачкаселекција.Значајгајен их биљакаи припитомљених животињазачовека.	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Сарадња - Одговоран однос према околини - Естетичка компетенција

ЖИВОТ УЕКОСИСТЕМУ	- направи разлику између животне средине,станишта,популације,екосистем аиеколошкенише; – размотри односе међу члановимаједне популације, као и односе измеђуразличитихпопулацијанаконкретним примерима; – илуструјепримеримамеђусобниутицајживихбићаиузајамниодносса животномсредином; –истражиутицајсрединена испољавање особина, поштујући принципе научногметода;	Популација,станиште,екосистем, еколошкенише,адаптације,живот-неформе,трофичкиодноси– ланци исхране.Абиотичкиибиотичкифактори.Значај абиотичких и биотичких фактора.Антропогенифакториоблицизагађења. Угрожавањеживихбићаињиховазаштита.	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Сарадња - Естетичка компетенција

ЧОВЕКИЗДРАВЉЕ	- прикупиподаткеорадовиманаучникакој ису допринели изучавању људског здравља иизнесе својставозначајућиховихистраживања; – одржаваличнухигијенуихигијенуживот ногпросторау циљуспречавањаинфекција; – доведеувезуизмењенопонашањељудиса коришћењемпсихоактив-нихсупстанци; – збринеповршинске озледе коже, укаже прву помоћ услучајуубодаинсеката,сунчаницеитоп лотногудара и затражи лекарску помоћ кад проценида је потребна; – повеже узроке нарушавањаживотне средине са последицама по животнусредину иљудскоздрављеиделу јеличнимпримеромуциљузаштитеживо тнесредине; -користиИКТидругуопремууистраживању, обради података и приказу резултата. – табеларноиграфичкипредставиприкуп љенеподатке и изведе одговарајуће закључке; –разматра, у групи, шта и како је учио/учила игде тазнањаможе даприменi	Обољењакојаизазивају,односнопрен осебактеријеи животиње. Бактеријеиантибиотици.Путеви преношењазаразнихболести.Повредеипрвап омоћ:повреде коже,убоди инсеката и других бескичмењака,тровањехраном,сунчаниц а,топлотни удар.Превенцијаипонашањеускладусаклима тскимпараметрима.Последице болестизависности–алкохолизам.	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Сарадња - Одговорно учешће у демократском друштву - Одговоран однос према здрављу - Одговоран однос према околини - Естетичка компетенција - Предузимљивост и оријентација ка предузетништву

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	Главна карактеристика наставе усмерене на остваривање исхода биологије је настава усмерена на учење у школи, што значи да ученик треба да учи: – смислено: повезивањем оног што учи са оним што зна и са ситуацијама из живота; повезивањем оног што учи са оним што је учио из биологије и других предмета; – проблемски: самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација; постављањем релевантних питања себи и другима; развијањем плана решавања задатог проблема; – дивергентно: предлагањем нових решења; смишљањем нових примера; повезивањем садржаја у нове целине; – критички: поређењем важности појединих чињеница и података; смишљањем аргумената; – кооперативно: кроз сарадњу са наставником и другим ученицима; кроз дискусију и размену мишљења; уважавајући аргументе саговорника Планирасепримењашторазличитијихметодаунаставирадивећезаинтересованостиученика.Уоквирутогабићеодржаниугледни часови у првом или другом полугодишту, планира се чешће коришћење информационо комуникационихтехнологија.Одржаваћесечасовимеђупредметногповезивањаузприменуметодетимскенаставе.Обележаваћ есезначајнидатумиодравањемпригоднихпредавањимаи/ илирадионицама.Учествоваћесеупројектимазначајнимзабиологијунашколскомиширемнивоу.Планирана посета “Мали Дунав“-Радмиловац.

ПРЕДМЕТ:БИОЛОГИЈА

РАЗРЕД:СЕДМИ
Годишњифондчасова:72

Циљ учења: једаученик, изучавањембиолошкихпроцеса и живихбића у интеракцијисаживотномсредином, развијеодговоранодноспремасеби и природи и разумевањезначајабиолошкеразноврсности и потребезаодрживимразвојем.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметнекомпетенције
НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	-Одреди однос / увиђа везу између гена и хромозома и препозна основну улогу генетичког материјала у ћелији. -Идентификује разлике митозе и мејозе на основу промене броја хромозома и њихове улоге у развићу и репродукцији. -Размотри предности и недостатке бесполног размножавања у односу на полно размножавање. -Шематски прикаже наслеђивање пола и других особина према првом Менделовом правилу.	Улога и значај једра у метаболизмућелије. Деобаћелије (хромозоми, настајањетелесних и полнихћелија). ДНК и појамгена (алел, генотип, фенотип) ПрвоМенделовоправило, крвнегрупе, трансфузија и трансплантација. Наслеђивање пола. Наследне болести.	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Сарадња

ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	-одреди положај организама на дрвету живота на основу одлика и начина живота; -наведе разлоге развоја и усложњавања грађе организама током времена; -доводе у везу одлике живих бића са начином њиховог живота. -уочи везу између особина организама и начина њиховог живота; -опише сличности и разлике у ћелијској организацији основних представника протиста; -именује значај појединих представника ове групе за човека и живи свет. -повеже грађу и начина исхране гљива; -објасни начин на који се размножавају гљиве; -наведе значај гљива за екосистем и и човека; -објасни грађу и значај лишајева. -разликује биљне органе ; -повеже вегетативни биљни орган са његовом функцијом; -одреди припадност појединим врстама биљака.разликује животне циклусе и смену генерација код основних типова биљака; -повеже грађу цвета са његовом улогом у размножавању. -препозна сличности и разлике у организацији покровног система животиња; -упореди грађу покровног система животиња са начиномживота који воде. -	Основнипринципиорганизацијеживихбића. -Појамсиметрије – типичнипримерикодједноћелијских и вишећелијскихорганизама; биолошкизначај. -Симетрија, цефализација и сегментацијакодживотиња. -Присуство/одсуствобиљнихоргана, (симетрија и сегментацијакодбиљака). -Ћелијесаспецифичномфункцијом: мишићне, крвне, нервне, ћелијезатварачице... -Грађа и улогаткива, органа, органскихсистема и значајзафункционисањеорганизма. - Компаративнипрегледграђеглавнихгрупабиљака, гљива и животиња – сличности и разлике у обављањуосновнихживотнихпроцесанаметодскиодабранимпредставницима.	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Сарадња - Одговорно учешће у демократском друштву - Одговоран однос према здрављу - Естетичка компетенција

	-именује и препозна типове скелета животиња и повежеса њиховим улогама; -објасни својим речима који начин мишићи омогућавају покрете тела; објасни својим речима везу грађе скелетног и мишићног система са начином кретања основних група животиња. -објасни зашто је важно да животиње реагују надражи; -наведе на који начин дражи делују на чулнећелије; -наброји чулне органе бескичмењака икичмењака; објасни везу грађе и функције основних чулних органачовека -разуме која је основна улога нервног система; -објасни везу грађе и улоге нервне ћелије; -наведе основне типовиме нервног система на примерима представника главних група животиња; објасни како је грађен нервни систем кичмењака. -упореди грађу органаза варење бескичмењака и кичмењака; -повеже грађе органа за варење са начина исхране; -наведе везу између система органа за дисање и средине укојој организми живе; -упоређује системоргана за дисање бескичмењака и кичмењака; објасни како се током еволуције усложњаваосистем органа за дисање кичмењака.		- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Сарадња - Одговоран однос према околини - Естетичка компетенција

	-наведе улогу и основне одлике системаоргана за циркулацију бескичмењака и кичмењака; -објасни како се током еволуције мењао системоргана за циркулацију код кичмењака, везано за прелазак накопнени начин живота; -наведе које су улоге крви и лимфе. -наведе основне одлике система органазаизлучивање бескичмењака и кичмењака; -повеже систем органа за излучивање саадаптацијом наодређену животну средину; -објасни различите начине размножавања животиња; -препознаје карактеристично понашање животињавезано заразмножавање; -наведе основне типови развића животиња; -упоређује размножавање и развиће код основних групабескичмењака и кичмењака. - користимикроскопзапосматрањеграђегљи ва, биљних и животињскихткива; -одреди положај организма на дрвету живота на основуприкупљених и анализираних информација о његовој грађи;		- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Сарадња - Естетичка компетенција

ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	– разврста организме према задатим критеријумима применом дихотомих кључева; – повеже принципе систематике са филогенијом и еволуцијом на основу данашњих и изумрлих врста – фосила;	Основнипринциписитематике (КарлЛине, биномнаноменклатура). Приказразноврснотиживотакрозосновнесистематскекатегориједонивоакола и класе. Доказиеволуције, фосили и тумачењефилогенетскихнизова (предачке и потомачкеформе, прелазнифосили).	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Сарадња - Одговоран однос према околини - Естетичка компетенција
ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	-идентификујеосновнеодносе у биоценозиназадатимпримерима; -илуструјепримеримаодносизмеђуеколошкихфактора и ефекатаприроднеселекције; -упоредиприкупљенеподатке о изабранојврсти и њенојбројностинаразличитимстаништима; -повежеутицајабиотичкихчинилаца у одређенојживотнојобласти – биомусаживотнимформамакојеганасељавају; -анализираразликуизмеђусличности и сродностиорганизаманапримеримаконвергенције и дивергенције; -идентификујетрофичкинивоорганизма у мрежиисхране; -предложиакцијезаштитебиодиверзитета и учествује у њима;	Састав и структурапопулација. Популационадинамика (природниприраштај и миграције). Абиотичкифактори и биотичкиодносикаочиниоциприроднеселекције (адаптације). Мрежеисхране. Животнеобласти. Конвергенција и дивергенцијаживотнихформи. Заштитаприроде. Заштитабиодиверзитета.	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Сарадња - Одговорно учешће у демократском друштву - Одговоран однос према здрављу - Одговоран однос према околини - Естетичка компетенција - Предузимљивост и оријентација ка предузетништву

ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	-анализира задати јеловник са аспекта уравнотежене и разноврсне исхране; -идентификује поремећаје исхране на основу типичних симптома (гојазност, анорексија, булимија); -планира време за рад, одмор и рекреацију; -доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци; -аргументује предности вакцинације; -примени поступке збрињавања лакших облика крварења; -расправља о различитости међу људима са аспекта генетичке варијабилности, толеранције и прихватања различитости	Примеринаследнихболести. Особине и грађавируса. Болестиизазваневирусима. Имунитет, вакцине. Пулс и крвнипритисак. Првапомоћ: повредекрвнихсудова (практичанрад). Принципиуравнотеженеисхране и поремећаји у исхрани. Значајправилногчувања, припреме и хигијененамирница; тровањехраном. Промене у адолесценцији. Здравистиловиживота (сан, кондиција, итд.). Последицеболестизависности – наркоманија.	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Сарадња - Одговоран однос према околини - Естетичка компетенција
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	Програм наставе и учења биологије оријентисан је на процесу учења и остваривање исхода. Они омогућавају да се циљ наставе биологије достигне у складу са предметним и међупредметним компетенцијама и стандардима постигнућа. Програм наставе и учења биологије је тематски конципиран. Засвакуобласт/темупредложенисусадржаји. Главна карактеристика наставе усмеренена остваривање исхода биологије је настава усмерена на учење у школи, штозначидаучениктребадаучи: – смислено: повезивањемоногштоучисаонимштозна и саситуацијамаизживота; повезивањемоногштоучисаонимштојеучиоизбиологије и другихпредмета; – проблемски: самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација; постављањем релевантних питања себи и другима; развијањем плана решавања задатог проблема; – дивергентно: предлагањем нових решења; смишљањем нових примера; повезивањем садржаја у нове целине; – критички: поређењем важности појединих чињеница и података; смишљањем аргумената; – кооперативно: кроз сарадњу са наставником и другим ученицима; кроз дискусију и размену мишљења; уважавајући аргументе саговорника. Планира се примена што различитијих метода у настави ради веће заинтересованости ученика . У оквиру тога биће одржани угледни часови у првом или другом полугодишту, планира се чешће коришћење информационо комуникационих технологија. Одржаваће се часови међупредметног повезивања уз примену методе тимске наставе. Обележаваће се значајни датуми одравањем пригодних предавањима и/или радионицама. Учествоваће се у пројектима значајним за биологију на школском и ширем нивоу.Учешће у пројекту „Научни дан у Петници“ За рад са даровитим ученицима биће органозовани посебни часови (додатна настава), али и на редовној настави се води		

ПРЕДМЕТ:БИОЛОГИЈА

РАЗРЕД:ОСМИ
Годишњифондчасова:68

Циљ учења: Циљ учења Биологије је да ученик, изучавањем биолошких процеса и живих бића у интеракцији са животном средином, развије одговоран однос према себи и природи и разумевање значаја биолошке разноврсности и потребе за одрживим развојем.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ **Позавршенојтеми/областиученик је у стањуда:**	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметнекомпетенције
ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	– повежу грађу ћелијских органела са њиховом улогом у метаболизму ћелије; – повежу однос површине и запремине ћелије и тела са начином обављања основних животних функција; – идентификују регулаторне механизме у одржавању хомеостазе; – илуструју примерима везу између физиолошких одговора живих бића и промена у спољашњој средини;	Улога и значај појединих ћелијских органела у метаболизму ћелије: једро, ендоплазмични ретикулум, рибозоми, хлоропласти, центриоле, лизозоми. Матичне ћелије − ћелије програмиране за различите функције. Принцип економичности грађе и функције живих бића Улога и значај ензима. Ендокрини систем и хуморална регулација. Регулаторна улога хормона биљака и животиња. Надражљивост, проводљивост, контрактилност. Чулно-нервни систем животиња. Рефлексни лук. Поремећаји функције ендокриног система, нервног система и чула. Неуротрансмитери, нервни импулси, драж, надражај. Хомеостаза − принцип повратне спреге. Фотосинтеза. Ћелијско дисање. Транспирација. Температурна регулација.	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња Естетичка компетенција

ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	-одговорно се односи према свом здрављу; – изрази критички став према медијским садржајима који се баве здравим стиловима живота; – повеже промене настале у пубертету са деловањем хормона; – идентификује поремећаје у раду органа и система органа изазваних нездравим начином живота;	Резултати стандардних лабораторијских анализа крви и урина. Биолошки смисао адолесценције (родни и полни идентитет у контексту хормонске активности и индивидуалне генетичке варијабилности). Заштита од полно преносивих болести контрацепција. Одговорност за сопствено здравље	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња Одговорно учешће у демократском друштву Одговоран однос према здрављу Естетичка компетенција Предузимљивост и оријентација ка предузетништву
ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	- доведе у везу промене животних услова са еволуцијом живота на планети; – истражи давно нестале екосистеме;	Календар живота“, еволуција различитих група организама кроз геолошка доба и велика изумирања. Значај алги (цијанобактерија) и биљака за продукцију O_2 и озонског омотача, као заштита од УВ зрака, и услов за развој осталих живих бића. Строматолити. Излазак из воде на копно.	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња Одговоран однос према здрављу Естетичка компетенција
НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	– повеже промене које се догађају организму током животног циклуса са активностима гена; – повеже промене наследног материјала са настанком нових врста путем природне селекције;	Улуткавање и пресвлачење инсеката. Пубертет и адолесцеција човека. Цветање, плодоношење и сазревање плодова биљака. Теорија еволуције. Постанак нових врста кроз еволуционе процесе. Еволуција човека.	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња Естетичка компетенција

ЖИВОТ У ЕКОСИТЕМУ	– установи узрочно-последичну везу између губитака врста у екосистему и негативних последица у преносу супстанце и енергије у мрежама исхране; – критички процени последице људских делатности у односу на расположиве ресурсе на Земљи; – повеже утицај еколошких чинилаца са распоредом карактеристичних врста које насељавају простор Србије; – истражи присуство инвазивних врста у својој околини и вероватне путеве насељавања; – истражи разлоге губитка биодиверзитета на локалном подручју.	Еволуција и развој екосистема. Концепт климакса. Циклуси кружења основних супстанци у природи (H_2O, C, N) и њихова повезаност. Азотофиксација, микориза, симбиоза, симбионтски организми (лишајеви). Ограниченост ресурса (капацитет средине) и одрживи развој. Нестанак врста и фактори угрожавања (H.I.P.P.O. концепт). Типични екосистеми Србије. Ретке и угрожене врсте Србије. Интродукције и реинтродукције и инвазивне врсте. Последице глобалних промена.	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња Одговорно учешће у демократском друштву Одговоран однос према здрављу Естетичка компетенција Предузимљивост и оријентација ка предузетништву
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	Програм наставе и учења биологије оријентисан је на процесу учења и остваривање исхода. Они омогућавају да се циљ наставе биологије достигне у складу са предметним и међупредметним компетенцијама и стандардима постигнућа. Програм наставе и учења биологије је тематски конципиран. Засвакуобласт/темупредложенисусадржаји. Главна карактеристика наставе усмеренена остваривање исхода биологије је настава усмерена на учење у школи, штозначидаучениктребадаучи: – смислено: повезивањемоногштоучисаонимштозна и саситуацијамаизживота; повезивањемоногштоучисаонимштојеучиоизбиологије и другихпредмета; – проблемски: самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација; постављањем релевантних питања себи и другима; развијањем плана решавања задатог проблема; – дивергентно: предлагањем нових решења; смишљањем нових примера; повезивањем садржаја у нове целине; – критички: поређењем важности појединих чињеница и података; смишљањем аргумената; – кооперативно: кроз сарадњу са наставником и другим ученицима; кроз дискусију и размену мишљења; уважавајући аргументе саговорника. Планира се примена што различитијих метода у настави ради веће заинтересованости ученика . У оквиру тога биће одржани угледни часови у првом или другом полугодишту, планира се чешће коришћење информационо комуникационих технологија. Одржаваће се часови међупредметног повезивања уз примену методе тимске наставе. Обележаваће се значајни датуми одравањем пригодних предавањима и/или радионицама. Учествоваће се у пројектима значајним за биологију на школском и ширем нивоу.Учешће у пројекту „Научни дан у Петници“		

ПРЕДМЕТ: ГЕОГРАФИЈА

РАЗРЕД: пети (V)

Годишњи фонд часова: **36**

Циљ учења: Настава географије треба да обезбеди да ученици стекну знања и вештине путем разумевања појмова везаних за елементе физичке географије.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Број часова по теми	Обрада	Остали типови	Међупредметне компетенције
ЧОВЕК И ГЕОГРАФИЈА	- Ученик зна предмет проучавања и значај географије као наставног предмета и науке уопште.	- Човек и географија: ученик упознаје предмет проучавања и значај географије као наставног предмета и науке уопште.	1	1	/	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама
ВАСИОНА	- Ученик разликује појмове васиона, галаксија, Млечни пут, Сунчев систем, Земља; - Ученик уме да објасни и прикаже структуру Сунчевог система и положај Земље у њему; - Ученик разликује небеска тела и наводи њихове карактеристике; -Ученик уме да одреди положај Месеца у односу на Земљу и именује месечеве мене.	- Васиона, галаксија, Млечни пут, звезде, сазвежђа - Сунчев систем – Месец, месечеве мене, астероиди, комете, метеори: ученици стичу најосновнија знања о васиони и васионским телима и њиховим основним својствима; ученици стичу основна знања о Сунчевом систему.	5	3	2	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Дигитална компетенција - Сарадња

ПЛАНЕТА ЗЕМЉА- Облик Земље и структура њене површине, кретања Земље	- Ученик помоћу глобуса описује облик Земље и наводи доказе о њеном облику; - Ученик помоћу карте уме да опише распоред копна и воде на Земљи и наведе називе континената и океана; -Ученик примерима уме да објасни деловање Земљине теже на географски омотач.	- Облик и димензије Земље - Структура површине Земље - Ротација Земље и последица ротације – Револуција Земље и последице револуције: ученици стичу основна знања о Земљи-планети, њеном постанку, облику и величини; ученици стичу основна знања о Земљиним кретањима и њиховим последицама.	3	2	1	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Решавање проблема - Сарадња - Одговорно учешће у демократском друштву - Одговоран однос према околини
ПЛАНЕТА ЗЕМЉА - Унутрашња грађа и рељеф Земље	- Ученик разликује деловање унутрашњих сила (сила Земљине теже, унутрашња топлота Земље); - Ученик разликује основне омотаче унутрашње грађе Земље; - Ученик наводи спољашње силе (ветар, вода) Земље; - Ученик помоћу карте и цртежа опише начине и последице кретања литосферних плоча (вулканизам, земљотреси, набирање и раседање); - Ученик разликује хипоцентар и епицентар и наведе трусне зоне у свету и у Србији; - Ученик наводи поступке које ће предузети за време земљотреса ; - Ученик уме да опише процес вулканске ерупције и њене последице; - Ученик помоћу фотографија или узорка стена разликује основне врсте стена, описује њихов настанак и наводи примере за њихово коришћење; - Ученик помоћу карте, цртежа и мултимедија објашњава настанак планина и низија и разликује надморску и релативну висину; - Ученик разликује ерозивне и акумулативне процесе; наведе примере деловања човека на промене у рељефу (бране, насипи, копови).	- Постанак и унутрашња грађа Земље. - Стене: магматске, седиментне, метаморфне фосили. - Вулканизам и земљотреси. - Рељеф: планине и равнице; настанак планина: набране и громадне планине. - Обликовање рељефа дејством спољашњих сила (дејством река, морских таласа, ветра, леда, растварачким деловањем воде, човековом активношћу) – Литосферне плоче: кретање плоча, промена положаја континената: ученици схватају унутрашњу грађу Земље и разумеју данашњи распоред копна и мора и изглед рељефа;разумеју антропогене утицаје на рељеф.	11	7	4	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Решавање проблема - Сарадња - Одговорно учешће у демократском друштву - Одговоран однос према околини

ПЛАНЕТА ЗЕМЉА - Ваздушни омотач Земље	- Ученик уме да опише структуру атмосфере; - Ученик уме да наведе временске промене које се дешавају у тропосфери (ветрови, падавине, облаци, загревање ваздуха...); - Ученик уме да разликује појам времена од појма клима; - Ученик уме да наведе климатске елементе и чиниоце и основне типове климе; - Ученик уме да графички представи и чита климатске елементе (климадијаграм) користећи ИКТ; - Ученик уме да користи дневне метеоролошке извештаје из медија и планира своје активности у складу са њима; - Ученик наводи примере утицаја човека на загађење атмосфере и предвиђа последице таквог понашања; Ученик наводи примере о утицају атмосферских непогода на човека (екстремне температуре и падавине, град, гром, олуја).	- Атмосфера: састав, структура, значај - Време: метеоролошки елементи и појаве (температура, притисак, влажност, падавине, облаци); прогноза времена - Клима: климатски чиниоци, основни типови климе – Загађивање атмосфере: глобално загревање, озонске рупе, киселе кише, мере заштите: ученици стичу основна знања о структури и саставу атмосфере;основна знања о времену и метеоролошким елементима, клими, климатским факторима и основним типовима климе на Земљи;разумеју потребу очувања и заштите атмосфере.	5	3	2	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Решавање проблема - Сарадња - Одговорно учешће у демократском друштву - Одговоран однос према околини

ПЛАНЕТА ЗЕМЉА **Воде на Земљи**	- Ученик уочава и разликује на географској карти океане, већа мора, заливе и мореузе; - Ученик уме да наведе и опише својства морске воде; - Ученик помоћу карте прави разлику између речне мреже и речног слива; - Ученик уме да наведе и опише елементе реке (извор, ушће, различити падови на речном току); - Ученик разликује типове језерских басена према начину постанка; - Ученик уме да наведе узроке настанка поплава и бујица и објасни последице њиховог дејства; - Ученик уме да наведе поступке које ће предузети за време поплаве и након ње; -Ученик уме да наведе примере утицаја човека на загађивање вода и предвиђа последице таквог понашања	- Светско море и његова хоризонтална подела: својства морске воде (сланост, температура, боја, провидност), кретање морске воде (таласи, плима и осека, морске струје), разуђеност обала - Воде на копну: издан и извори, реке, речна мрежа, речни сливови, језера - подела према постанку језерских басена – Човек и вода: ученици упознају основне појаве, процесе и феномене у хидросфери и географски размештај хидрографских објеката, као и њихове одлике; схвате значај вода за живот на Земљи.	8	5	3	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Решавање проблема - Сарадња - Одговорно учешће у демократском друштву - Одговоран однос према околини
ПЛАНЕТА ЗЕМЉА **Биљни и животињски свет**	- Ученик помоћу карте уме да повеже климатске услове са распрострањеношћу живог света на Земљи; - Ученик помоћу карте уме да наведе природне зоне и карактеристичан живи свет у њима; - Ученик описује утицај човека на изумирање одређених биљних и животињских врста; - Ученик уме да наведе примере за заштиту живог света на Земљи.	- Биљне заједнице на Земљи: утицај рељефа, климе, земљишта и човека на распрострањеност биљног света. - Животињски свет на Земљи: утицај климе, биљног света и човека на распрострањеност животињског света. – Угроженост и заштита живог света: ученици упознају биљни и животињски свет, утицај природних фактора и човека на њихов развој, хоризонтални и вертикални распоред, као и међусобну условљеност и значај;упознају људске активности које утичу на квалитет животне средине и схвате неопходност њеног очувања, унапређивања и заштите.	2	1	1	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Решавање проблема - Сарадња - Одговорно учешће у демократском друштву - Одговоран однос према околини

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	У циљу што ефикаснијег остваривања наставног плана и програма, као и функционалног усвајања наставних садржаја, користе се PPT презентације,уџбеник, дигитални садржаји уз уџбеник, самостални пројекти ученика, као и прилагођене форме садржаја ученицима који похађају наставу према индивидуалном образовном програму. Савладаност садржаја се проверава кроз непосредно одговарање ученика, утврђивање путем дебате и квизова.

ПРЕДМЕТ: ГЕОГРАФИЈА

РАЗРЕД: шести (VI)

Годишњи фонд часова: **72**

Циљ учења: Настава географије треба да обезбеди да ученици стекну знања и вештине путем разумевања појмова везаних за елементе демографије, географије насељења и политичке географије, као и да усвајее знања о природногеографским и друштвеногеографским објектима, појавама и процесима и њиховим међусобним везама и односима у Европи.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Број часова по теми	Обрада	Остали типови	Међупредметне компетенције
ДРУШТВО И ГЕОГРАФИЈА	- Ученик успоставља везе између физичко-географских и друштвено-географских објеката, појава и процеса.	- Друштво и географија: ученик упознаје предмет проучавања и значај друштвене географије .	2	1	1	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама

ГЕОГРАФСКА КАРТА	- Ученик одређује математичко географски положај на Земљи; - Ученик анализира, чита и тумачи општегеографске и тематске карте; - Ученик се оријентише у простору користећи компас, географску карту и сателитске навигационе системе.	– Географска карта: ученици стичу најосновнија знања појму и елементима карте, врсти карата, оријентацији карте и оријентацији у простору.	13	8	5	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Дигитална компетенција
СТАНОВНИШТВО	- Ученик доводи у везу размештај светског становништва са природним карактеристикама простора; - Ученик анализира компоненте популационе динамике и њихов утицај на формирање укупних демографских потенцијала на примерима Србије, Европе и света; - Ученик анализира различита обележја светског становништва и развија свест о солидарности између припадника различитих социјалних, етничких и културних група.	– Становништво: ученици стичу основна знања демографији; одликама становништва, појмовима густина насељености и природни прираштај, упознају основне структуре становиштва: ученици стичу знања о основним појмовима о становништву, уочавању њиховог просторног размештаја; разумевању утицаја природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва.	12	8	4	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Решавање проблема - Сарадња - Одговорно учешће у демократском друштву
НАСЕЉА	- Ученик анализира географски положај насеља; - Ученик објашњава континуиране процесе у развоју насеља и даје примере у Србији, Европи и свету; - Ученик доводи у везу типове насеља и урбане и руралне процесе са структурама становништва, миграцијама, економским и глобалним појавама и процесима	– Насеља: ученици стичу знања о основним појмовима о насељима, уочавању њиховог просторног размештаја; разумевању утицаја природних и друштвених фактора на развој и размештај насеља.	10	6	4	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Решавање проблема - Сарадња - Одговоран однос према околини

ПРИВРЕДА	- Ученик ,уз помоћ географске карте, анализира утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привредних делатности; - Ученик доводи у везу размештај привредних објеката и квалитет животне средине; - Ученик вреднује алтернативе за одрживи развој у својој локалној средини, Србији, Европи и свету.	-Привреда: ученици стичу знања о основним појмовима о привреди, уочавању њеног просторног размештаја; разумевању утицаја природних и друштвених фактора на развој и размештај привреде.	12	8	4	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Решавање проблема - Сарадња - Одговоран однос према околини - Предузимљивост и оријентација ка предузетништву
ДРЖАВА И ИНТЕГРАЦИОНИ ПРОЦЕСИ	- Ученик објашњава политичко-географску структуру државе; - Ученик представља процесе који су довели до формирања савремене политичко-географске карте света.	-Држава и интеграциони процеси: ученици стичу знања о основним појмовима о држави, разумевању утицаја природних и друштвених фактора на развој и размештај држава, подела држава према облику владавине и државном уређењу, изглед политичке карте света пре и после Другог светског рата.	7	4	3	- Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Решавање проблема - Сарадња - Одговорно учешће у демократском друштву
ГЕОГРАФИЈА ЕВРОПЕ	-Ученик уме да објасни како се издвајају географске регије; - Ученик илуструје, уз помоћ карте, најважније географске објекте, појаве и процесе на простору Европе	-Географија Европе: ученици стичу знања о основним географским одликама Европе, њеним регијама	16	10	6	- Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Сарадња
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	У циљу што ефикаснијег остваривања наставног плана и програма, као и функционалног усвајања наставних садржаја, користе се ППТ презентације, дигитални садржаји уз уџбеник, самостални пројекти ученика, као и прилагођене форме садржаја ученицима који похађају наставу према индивидуалном образовном програму. Савладаност садржаја се проверава кроз непосредно одговарање ученика, утврђивање путем дебате и квизова.					

ПРЕДМЕТ: ГЕОГРАФИЈА

РАЗРЕД: седми (VII)

Годишњи фонд часова: **72**

Циљ учења: Циљ наставе географије јесте да се ученици упознају и разумеју географске објекте, појаве, процесе и законитости у простору, њихове узрочно-последичне везе и односе, развију географску писменост и географски начин мишљења, свести и одговорног односа према свом завичају, држави, континенту и свету као целини и толерантног става према различитим народима, њиховим културама и начину живота.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Број часова по теми	Обрада	Остали типови	Међупредметне компетенције
РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА	- Ученик успоставља везе између физичко-географских и друштвено-географских објеката, појава и процеса у оквиру регије.	- Упознавање ученика са појмом регионалне географије: ученик упознаје предмет проучавања и значај регионалне географије .	2	1	1	- Компетенција за целоживотно учење; - Комуникација; - Рад с подацима и информацијама; - Дигитална компетенција; - Решавање проблема; - Сарадња; - Одговоран однос према околини; - Предузимљивост и предузетничка компетенција

РЕГИОНАЛНА	- дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе, ртове; - проналази на карти државе проучаване регије и именује их; - приказује на немој карти: океане, мора, облике разуђеност обала, низије, планине, реке, језера, државе, градове; - класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену територију; - анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу; - проналази податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету; - укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција и специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама; - тумачи и израђује тематске карте становништва по континентима, регијама и одабраним државама; - описује узроке и последице урбанизације на различитим континентима, регијама и у одабраним државама; - доведе у везу природне ресурсе са степеном економске развијености појединих регија и одабраних држава;	-Регионална географија Европе: ученици стичу знања о битним природногеографским одликама Европе, њеним регија и појединих држава, о друштвеногеографским одликама Европе, њених регија и појединих држава, упознају различите културе континената, њихових регија и држава и кроз то развијају општу културу.	13	8	5	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Дигитална компетенција

РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА АЗИЈЕ	- дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе, ртове; - проналази на карти државе проучаване регије и именује их; - приказује на немој карти: океане, мора, облике разуђеност обала, низије, планине, реке, језера, државе, градове; - класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену територију; - анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу; - проналази податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету; - укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција и специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама; - тумачи и израђује тематске карте становништва по континентима, регијама и одабраним државама; - описује узроке и последице урбанизације на различитим континентима, регијама и у одабраним државама; - доведе у везу природне ресурсе са степеном економске развијености појединих регија и одабраних држава;	-Регионална географија Азије: ученици стичу знања о битним природногеографским одликама Азије, њеним регија и појединих држава, о друштвеногеографским одликама Азије, њених регија и појединих држава, упознају различите културе континената, њихових регија и држава и кроз то развијају општу културу.	15	10	5	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Решавање проблема - Сарадња - Одговорно учешће у демократском друштву

РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА АФРИКЕ	- дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе, ртове; - проналази на карти државе проучаване регије и именује их; - приказује на немој карти: океане, мора, облике разуђеност обала, низије, планине, реке, језера, државе, градове; - класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену територију; - анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу; - проналази податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету; - укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција и специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама; - тумачи и израђује тематске карте становништва по континентима, регијама и одабраним државама; - описује узроке и последице урбанизације на различитим континентима, регијама и у одабраним државама; - доведе у везу природне ресурсе са степеном економске развијености појединих регија и одабраних држава;	Регионална географија Африке: ученици стичу знања о битним природногеографским одликама Африке, њеним регија и појединих држава, о друштвеногеографским одликама Африке, њених регија и појединих држава, упознају различите културе континената, њихових регија и држава и кроз то развијају општу културу.	9	6	3	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Решавање проблема - Сарадња - Одговоран однос према околини

РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА СЕВЕРНЕ АМЕРИКЕ	- дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе, ртове; - проналази на карти државе проучаване регије и именује их; - приказује на немој карти: океане, мора, облике разуђеност обала, низије, планине, реке, језера, државе, градове; - класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену територију; - анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу; - проналази податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету; - укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција и специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама; - тумачи и израђује тематске карте становништва по континентима, регијама и одабраним државама; - описује узроке и последице урбанизације на различитим континентима, регијама и у одабраним државама; - доведе у везу природне ресурсе са степеном економске развијености појединих регија и одабраних држава;	- Регионална географија Северне Америке: ученици стичу знања о битним природногеографским одликама Северне Америке, њеним регија и појединих држава, о друштвеногеографским одликама Северне Америке, њених регија и појединих држава, упознају различите културе континената, њихових регија и држава и кроз то развијају општу културу.	9	6	3	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Решавање проблема - Сарадња - Одговоран однос према околини - Предузимљивост и оријентација ка предузетништву

РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА ЈУЖНЕ АМЕРИКЕ	- дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе, ртове; - проналази на карти државе проучаване регије и именује их; - приказује на немој карти: океане, мора, облике разуђеност обала, низије, планине, реке, језера, државе, градове; - класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену територију; - анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу; - проналази податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету; - укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција и специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама; - тумачи и израђује тематске карте становништва по континентима, регијама и одабраним државама; - описује узроке и последице урбанизације на различитим континентима, регијама и у одабраним државама; - доведе у везу природне ресурсе са степеном економске развијености појединих регија и одабраних држава;	- Регионална географија Јужне Америке: ученици стичу знања о битним природногеографским одликама Јужне Америке, њеним регија и појединих држава, о друштвеногеографским одликама Северне Америке, њених регија и појединих држава, упознају различите културе континената, њихових регија и држава и кроз то развијају општу културу.	7	5	2	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Решавање проблема - Сарадња - Одговоран однос према околини - Предузимљивост и оријентација ка предузетништву

РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА АУСТРАЛИЈЕ И ОКЕАНИЈЕ	- дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе, ртове; - проналази на карти државе проучаване регије и именује их; - приказује на немој карти: океане, мора, облике разуђеност обала, низије, планине, реке, језера, државе, градове; - класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену територију; - анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу; - проналази податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету; - укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција и специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама; - тумачи и израђује тематске карте становништва по континентима, регијама и одабраним државама; - описује узроке и последице урбанизације на различитим континентима, регијама и у одабраним државама; - доведе у везу природне ресурсе са степеном економске развијености појединих регија и одабраних држава;	- Регионална географија Аустралије и Океаније: ученици стичу знања о битним природногеографским одликама Аустралије и Океаније, њеним регија и појединих држава, о друштвеногеографским одликама Аустралије и Океаније, њених регија и појединих држава, упознају различите културе континената, њихових регија и држава и кроз то развијају општу културу.	4	3	1	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Решавање проблема - Сарадња - Одговоран однос према околини - Предузимљивост и оријентација ка предузетништву

ПОЛАРНЕ ОБЛАСТИ	- ученици знају основне карактеристике и положај поларних области Арктика и Антарктика.	-Поларне области: ученици стичу знања о битним природногеографским и друштвеногеографским одликама поларних области.	3	2	1	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Решавање проблема - Сарадња - Одговоран однос према околини
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	У циљу што ефикаснијег остваривања наставног плана и програма, као и функционалног усвајања наставних садржаја, користе се ППТ презентације, дигитални садржаји уз уџбеник, самостални пројекти ученика, као и прилагођене форме садржаја ученицима који похађају наставу према индивидуалном образовном програму. Савладаност садржаја се проверава кроз непосредно одговарање ученика, утврђивање путем дебате и квизова.					

ПРЕДМЕТ: ГЕОГРАФИЈА

РАЗРЕД: осми (VIII)

Годишњи фонд часова: **68**

Циљ учења: Циљ настава географије у осмом разреду основне школе је да ученицима пружи знања и објашњења о географским појавама, објектима и процесима на територији наше државе, Републике Србије. Ослањајући се на претходно стечена знања и умења ученика настава географије омогућава да ученик појмовно и структурно овлада природно-географским, демографским, насеобинским, политичко-географским, економско-географским, интеграционим и глобалним појавама и процесима у Србији и свету уз неговање вредности мултикултуралности и патриотизма.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Број часова по теми	Обрада	Остали типови	Међупредметне компетенције

ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ, ГРАНИЦЕ И ВЕЛИЧИНА ТЕРИТОРИЈЕ СРБИЈЕ	- Ученик ће бити у стању да одреди географски положај Србије и доведе га у везу са историјско-географским развојем; - Ученик ће бити у стању да анализира карактеристике граница и пограничних крајева Србије - Ученик ће моћи да да објасни значење појмова: * географски положај земље * математички положај Србије * економско-географски положај Србије * војностратегијски положај Србије; - Ученик ће на географској карти света одређивати положај Србије на Балкану и у Европи; - Ученик ће бити у стању да препозна територијалну повезаност Србије са осталим државама у Европи и у региону. - Ученик ће објашњавати сложеност и повољност географског положаја Србије. - Ученик ће одређивати, на географској карти, природне и вештачке границе Србије, као и државе са којима Србија се граничи. -Ученик анализира самостално и у групи позитивне околности положаја у функцији привредног развоја Србије.	- Југоисточна Европа, интеграциони и дезинтеграциони процеси. - Географски положај Србије. - Историјско-географски развој Србије. - Симболи Србије. -Границе и проблеми пограничних крајева:ученици одређују, повезују и схватају значај географског положаја своје земље на Балкану, у Европи и у свету.	7	5	2	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама

ФИЗИЧКО-ГЕОГРАФСКЕ ОДЛИКЕ СРБИЈЕ	-Ученик ће умети да опише узроке и последице геотектонских процеса на територији Србије; -Ученик ће бити у стању да класификује облике рељефа на територији Србије и именује репрезентативне; –Ученик ће умети да анализира утицај климатских фактора и климатских елемената на климу Србије; – Ученик ће бити у стању да класификује и описује својства водних објеката користећи карту Србије; – Ученик ће умети да наводе начине коришћења вода Србије; – Ученик ће препознавати ефекте утицаја физичко-географских процеса на човека и адекватно реагује у случају природних непогода; – Ученик ће бити у стању да доводи у везу распрострањеност биљних и животињских врста и физичко-географске карактеристике простора.	-Геотектонски процеси на територији Србије,Сеизмизам Србије, Тектонски облици рељефа, Падински процеси и рељеф настао деловањем воде, Рељеф настао деловањем леда, ветра и човека, Утицаји ерозивних и акумулативних процеса на човека, Климатски фактори и елементи, Климатске области у Србији, Подземне воде Србије, Реке Србије, Језера Србије, Заштита вода и заштита од вода, Земљишта Србије: ученици овладавају елементарним знањима о природногеографским објектима, појавама и процесима на територији Републике Србије; схватају и разумеју закономерни развој географске средине као резултат интеракције природних појава, процеса и човека; упознају природне лепоте и културну баштину наше земље.	26	20	6	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Дигитална компетенција

ДРУШТВЕНО-ГЕОГРАФСКЕ ОДЛИКЕ СРБИЈЕ	–Ученик објашњава популациону динамику становништва Србије: кретање броја становника, природни прираштај и миграције; – Ученик изводи закључке о утицају популационе динамике на структуре становништва у нашој земљи; – Ученик изводи закључке о важности предузимања мера популационе политике; – Ученик израђује и анализира графичке приказе структура становништва; –Ученик објашњава утицај природних и друштвених фактора на настанак, развој и трансформацију насеља у нашој земљи; – Ученик, уз помоћ карте Србије и других извора информација, анализира утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привредних делатности у нашој земљи; – Ученик ће бити у стању да повезује размештај привредних делатности са квалитетом животне средине у нашој земљи; – Ученик ће моћи да препознаје ефекте производње и коришћења различитих извора енергије на квалитет животне средине.	-Кретање броја становника и њихов просторни размештај, Природно кретање, Миграциони процеси, Структуре становништва, Демографски проблеми и популациона политика,Прва насеља у Србији, Село и рурални процес,Градови, Урбанизација и проблеми урбаног развоја, Београд,Природни ресурси и привредни развој, Друштвени услови привредног развоја и промене у структури привреде, Пољопривреда и географски простор, Индустрија и географски простор, Саобраћај и географски простор,Туризам и трговина, Делатности квартарног сектора.: ученици овладавају елементарним знањима о друштвено-економским објектима, појавама и процесима на територији Републике Србије; схватају и разумеју закономерни развој географске средине као резултат интеракције природних појава, процеса и човека.	24	17	7	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Решавање проблема - Сарадња - Одговорно учешће у демократском друштву
ПРИРОДНА И КУЛТУРНА БАШТИНА СРБИЈЕ	-Ученик описује репрезентативне објекте природне и културне баштине и означава их на карти; – Ученик процењује важност очувања природне и културне баштине Србије.	-Природна баштина Србије, Културна баштина Србије,Светска баштина под заштитом Унескоа у Србији.: ученици упознају природне лепоте и културну баштину наше земље; схватају потребу и значај очувања природе и природних ресурса.	3	2	1	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Решавање проблема - Сарадња - Одговоран однос према околини

ГЕОГРАФИЈА ЗАВИЧАЈА	- Описује положај своје општине и округа. - Набраја важне саобраћајнице свог краја - Описује природне одлике свог краја. - Зна да наброји туристичка места и објекте. - Способан је да нацрта контурне карте краја са речном мрежом, а затим да их попуњава појединим елементима из географских садржаја које изучава. - Анализира становништво са аспекта густине насељености, природни прираштај, структуре становништва и миграције. - Објашњава главне привредне делатности и гране свог краја. -Објашњава које су перспективе развитка места, општине и краја.	-Појам и географски положај завичаја, Природне карактеристике, Друштвене карактеристике: ученици примењују стечена географска знања у обради и презентовању свог завичаја.	3	2	1	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Решавање проблема - Сарадња
СРБИ У РЕГИОНУ И ДИЈАСПОРИ	- Ученик објашњава утицај историјских и савремених миграција на размештај Срба у свету. - Ученик одређује просторни размештај Срба у окружењу: • објашњава одлике геопростора у којима живе. • разуме значај успостављања чвршћих веза са матицом. • препознаје напоре и начине очувања националног интегритета. • разуме значај повезивања са дијаспором. • сагледава разлоге окупљања у локалне заједнице. • сагледава потребу Србије за деловањем у циљу повезивања са дијаспором.	-Срби у Црној Гори,,Срби у БиХ − Република Српска,Срби у Хрватској, Срби у осталим суседним државама. - -Срби у дијаспори.: ученици развијају осећања социјалне припадности и привржености сопственој нацији и култури и активно доприносе очувању и неговању националног и културног идентитета;развијају међусобно уважавање, сарадњу и солидарност између припадника различитих социјалних, етничких и културних група и да доприносе друштвеној кохезији.	5	3	2	- Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Решавање проблема - Сарадња - Одговорно учешће у демократском друштву

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	У циљу што ефикаснијег остваривања наставног плана и програма, као и функционалног усвајања наставних садржаја, користе се РРТ презентације, дигитални садржаји уз уџбеник, самостални пројекти ученика, као и прилагођене форме садржаја ученицима који похађају наставу према индивидуалном образовном програму. Савладаност садржаја се проверава кроз непосредно одговарање ученика, утврђивање путем дебате и квизова.

ПРЕДМЕТ: ИСТОРИЈА

РАЗРЕД: 5
Годишњи фонд часова: 36

Циљ учења: учења историје је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне основна историјска знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно- историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Бројчасовавапотеми	Обрада	Осталитипови	Међупредметне компетенције
Основи проучавања прошлости	разликује основне временске одреднице (годину, деценију, век, миленијум, еру); лоцира одређену временску одредницу на временској ленти; разликује начине рачунања времена у прошлости и садашњости; именује периоде прошлости и историјске периоде и наведе граничне догађаје; разврста историјске изворе према њиховој основној подели; повеже врсте историјских извора са установама у којима се чувају (архив, музеј, библиотека); веронаука: моћи да објасни да је рођење Христово догађај који дели историју на стару и нову еру	Појам прошлости и историја као наука о прошлости људског друштва. Хронологија – рачунање времена. Подела прошлости и периодизација историје. Историјски извори – дефиниција, основна подела и установе у којима се чувају. Проширени садржаји Сродне науке и помоћне историјске науке. Историја око нас. Историјско наслеђе – тековине.	4	3	1	- Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијама -Комуникација

Праистори	наведе главне проналаске и опише њихов утицај на начин живота људи у праисторији; разликује основне одлике каменог и металног доба; музичко: искаже своје мишљење о значају и улози музике у животу човека географија: помоћу карте повеже климатске услове са распрострањеношћу живог света на земљи ликовно: искаже своје мишљење о томе зашто људи стварају уметност веронаука: моћи да преприча библијску причу о Постању и доживи је као дело љубави Божије	Основни садржаји Основне одлике праисторије (начин живота људи, проналасци). Подела праисторије (камено, метално доба). Проширени садржаји Најважнији праисторијски локалитети у Европи и Србији (Ласко, Алтамира, Лепенски Вир, Винча...)	3	2	1	Компетенција за учење Рад са подацима и информацијама Естетичка компетенција Комуникација

Стари исток	лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе Старог истока; користећи историјску карту, доведе у везу особине рељефа и климе са настанком цивилизација Старог истока; одреди место припадника друштвене групе на графичком приказу хијерархије заједнице; пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева на Старом истоку; наведе најважније одлике државног уређења цивилизација Старог истока; идентификује основна обележја и значај религије у цивилизацијама Старог истока; разликује врсте писама цивилизација Старог истока; илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа народа Старог истока на савремени свет; користи основне историјске појмове српски: проналази експлицитно и имплицитно садржане информације у једноставном књижевном и некњижевном тексту географија: повеже географска знања о свету са историјским развојем људског друштва и научно-технолошким прогресом ликовно: искаже своје мишљење о томе како је развој цивилизације утицао на развој уметности	Основни садржаји Појам Старог истока – географске одлике, најзначајније цивилизације (Месопотамија, Египат, Јудеја, Феникија). Друштвени односи (робовласничко и теократско друштво) и државно уређење (монархија – царства/краљевства) у цивилизацијама Старог истока. Основне одлике привреде и свакодневни живот – обичаји, занимања, култура исхране и становања. Култура и историјско наслеђе народа Старог истока – религија (монотеизам и политеизам), писмо, књижевност, уметност, наука, цивилизацијске тековине (математика, архитектура, календар, иригациони систем, саобраћајна средства, медицина, закони...). Проширени садржаји Специфичности	5	3	2	Компетенција за учење Рад са подацима и информацијама Естетичка компетенција Комуникација

Античка Грчка	визуелне и текстуалне информације повеже са одговарајућим историјским периодом или цивилизацијом; опише особености природних услова и географског положаја античке Грчке; лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе античке Грчке; приказује друштвену структуру и државно уређење грчких полиса на примеру Спарте и Атине; пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева у античкој Грчкој, идентификује узроке и последице Грчко-персијских ратова и Пелопонеског рата; истражи основна обележја и значај религије старих Грка; разликује легенде и митове од историјских чињеница; наведе значај и последице освајања Александра Великог; илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа античке Грчке и хеленистичког доба на савремени свет; користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност из историје античке Грчке и хеленизма у одговарајући миленијум, век или деценију; израчуна временску удаљеност између појединих догађаја; користи основне историјске	Појам античке Грчке – географске одлике. Најстарији период грчке историје (Критска и Микенска цивилизација). Грчки митови (појам, примери) и хомерски епови. Колонизација и основне одлике привреде. Полиси – Спарта и Атина (појам полиса, структура друштва, државно уређење). Грчко-персијски ратови. Пелопонески рат – узроци и последице. Култура и свакодневни живот (религија, олимпијске игре, митологија, уметност, наука, обичаји, занимања). Хеленистичко доба и његова култура. Историјско наслеђе (институције, закони, књижевност, позориште, филозофија, демократија, медицина, уметност, архитектура, беседништво, Олимпијске игре). Проширени садржаји Пелопонески рат (ток	12	6	6	Компетенција за учење Рад са подацима и информацијама Естетичка компетенција Дигитална компетенција

Антички Рим	израчуна временску удаљеност између појединих догађаја; користи основне историјске појмове; лоцира на историјској карти простор настанка и ширења Римске државе; наведе основне разлике између античке римске републике и царства; разликује узроке од последица најзначајнијих догађаја у историји античког Рима; истражи основна обележја и значај религије античког Рима; илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа античког Рима на савремени свет; пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева у античком Риму; наведе најзначајније последице настанка и ширења хришћанства; лоцира на карти најважније римске локалитете на територији Србије; користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност из историје античког Рима у одговарајући миленијум, век или деценију ликовно: искаже своје мишљење о томе како је развој цивилизације утицао на развој уметности српски: вреднује поступке ликова и аргументовано износи ставове,пронализи експлицитно и	Појам античког Рима – географске одлике и периодизација. Оснивање Рима (легенда о Ромулу и Рему). Структура друштва и уређење Римске републике. Ширење Римске државе (освајања и провинције, привреда). Рим у доба царства – принципат и доминат. Култура и свакодневни живот (религија, уметност, наука, обичаји, занимања). Хришћанство – појава и ширење. Пад Западног римског царства (почетак Велике сеобе народа, подела царства и пад Западног царства). Историјско наслеђе (абецеда, календар, медицина, уметност, архитектура, путеви, водовод, канализација, терме, римски бројеви, хришћанство, римско наслеђе на територији Србије).	12	6	6	Компетенција за учење са подацима и информацијама Естетичка компетенција Дигитална компетенција

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	Неки од препоручених начина прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка: Просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...) Што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима Размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи... Коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, посета музеју и културно-историјским споменицима, историјском архиву,евентуално виртуелна посета музеју, локалитету... Увођење ученика у главне појмове историје као науке: ера, датум, век, деценија, миленијум, прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима, а потом и самостално давање примера од стране ученика Вежбање рачунања времена и препознавања врсте ист.извора на датим примерима Коришћење историјских текстова и њихова анализа (Хамурабијев законик, Херодот-подизање пирамида, опис Вавилона, Библијске приче о Мојсију, Давиду и Соломону...) Култура и историјско наслеђе народа старог века – религија (монотеизам и политеизам), писмо, књижевност, уметност, наука, цивилизацијске тековине (математика, архитектура, календар, иригациони систем, саобраћајна средства, медицина, закони...) Осмишљавање додатног материјала из историје Коришћење историјских текстова (Постанак Рима, Пунски ратови, Галски ратови...) и њихова анализа Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација, шеме-мапе ума из уџбеника, табеле, ППТ, видео записи и др. Упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија... Коришћење е -уџбеника: тестови, видео записи са питањима, ППТ и др Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика са Праисторијских локалитета, ППТ, видео материјали Обезбеђивање корелације са сродним предметима: географија, ликовно- скулптуре Лепенског вира и Винче, музичко васпитање-бубњеви, верска настава- постанак човека, Стално коришћење историјске карте и историјског атласа Посета Архиву Србије (Државном архиву Србије) Сарадња са Библиотеком школе Предвиђена посета (екскурзија и излет) Винча и Лепенски вир Предвиђена посета (екскурзија) у Винимацијум (Сирмијум) Корелације са: Биологија – настанак људске врсте, Географија – простор Старог истока, Географија – простор Антчке Грчке и хеленистичког истока, Ликовна култура: уметност античке Грчке и хелинистичких земаља, Географија – Стари Рим – Прва Европа; наука и уметност

ПРЕДМЕТ: ИСТОРИЈА

РАЗРЕД: 6
Годишњи фонд часова: 72

Циљ учења: учења историје је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне основна историјска знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Број часо вапотеми	Обрада	Осталити пови	Међупредметне компетенције
Основи проучавања прошлости	- Користећи дату информацију или ленту времена, смешта историјску појаву, догађај и личност у одговарајући миленијум, век и деценију; -израчунава временску удаљеност између догађаја; -у излагању историјске нарације користи основне научне појмове;	Основне одлике средњег и раног новог века века Средњи век Рани нови век (прединдустријско доба) Повеља Житије Минијатура Феудализам Хришћанство Штампа Путописи Писма Дневници Архиви Библиотеке Индустрија Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, ППТ Вежбање на историјској карти Коришћење веб алата: тестови, видео записи са питањима, ППТ и др. Анализа историјских извора: из уџбеника и других Израда ППТ, паноа, табела, кратка предавања од стране ученика Самоевалуација и евалуација Поређење кметова и робова, Француске и Византије, православне и католичке цркве Корелација са веронауком, географијом, ликовним	3	2	1	- Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијам а -Комуникација

Европа, Средоземље и српске земље у раном средњем веку	*Опише повезаност појединца и заједнице; *користећи дату информацију или ленту времена, смешта историјску појаву, догађај и личност у одговарајући миленијум, век и деценију; *прикупи информације из различитих, њему доступних извора (визуелних, материјалних и наративних), везаних за одређену тему; *на основу визуелних и садржинских обележја, повезује одабране изворе информација са одговарајућим историјским периодом; - пронађе информације из датог историјског извора и резултате прикаже у усменом или писаном облику. *израчуна временску удаљеност између појединих догађаја; *користи основне историјске појмове; *ликовно: искаже своје мишљење о томе зашто је уметничко наслеђе важно *српски: вреднује	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, ППТ Вежбање на историјској карти Коришћење веб алата: тестови, видео записи са питањима, ППТ и др. Анализа историјских извора: из уџбеника и других Израда ППТ, паноа, табела, кратка предавања од стране ученика Самоевалуација и евалуација Поређење кметова и робова, Франачке и Византије, православне и католичке цркве Корелација са веронауком, географијом, ликовним Велика сеоба народа Пад Западног римског царства Карло Велики Јустинијан Мухамед Раскол хришћанске цркве Феудално друштво Феудалац Кмет Источно римско царство Цариград Ислам Подела Словена Јужни Словени Срби Властимировић и Војислављевић и Вукановићи Простор ранофеудалне Србије Мисија Ћирила и Методија Глагољица Ћирилица Мирославље-во јеванђеље	18	10	8	- Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијам а -Комуникација -Дигитална компетенција - Естетичка компетенција

Европа, Средоземље и српске земље у позном средњем веку	- У излагању историјске нарације користи основне научне појмове; - на датом примеру препознаје узрок и последице историјског догађаја; • упоређујући историјске и географске карте датог простора, уочава утицај рељефа и климатских чинилаца на настанак цивилизација; - прикупи информације из различитих, њему доступних извора (визуелних, материјалних и наративних), везаних за одређену тему; - на основу визуелних и садржинских обележја, повезује одабране изворе информација са одговарајућим историјским периодом; - пронађе информације из датог историјског извора и резултате прикаже у усменом или писаном облику.	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, ППТ Вежбање на историјској карти Коришћење веб алата: тестови, видео записи са питањима, ППТ и др. Анализа историјских извора Израда ППТ, паноа, кратка предавања од стране ученика Самоевалуација и Евалуација Повезивање са савременошћу Разумевање најзначајнијих појмова: Крсташки ратови Јерусалим Цариград Венеција Универзитети Културне зоне Витез Династија Свакодневни живот Цркве Немањићи Краљевство Царство Аутокефалност српске цркве Стефан Немања Свети Сава Стефан Душан Урош Нејаки Студеница, Хиландар, Жича, Грачаница, Мрњавчевићи Лазаревићи Бранковићи Београд Смедерево Маричка битка Косовска битка Битка код Ангоре Турци Османлије Мурат Мехмед Освајач Босна Зета Стећци Душанов законик Простор средњовековне српске државе Односи са суседима Житија Фреске Иконе Света гора Корелација са веронауком, српским, ликовним	36	19	17	- Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијам а -Комуникација -Дигитална компетенција - Естетичка компетенција

Европа ,свет и српске земље у раном новом веку(прединсутрисјкод оба)	- На основу садржинских обележја, повезује одабране изворе информација са одговарајућим историјским периодом; -у усменом исказу ређа временске секвенце исправним редоследом; -у излагању историјске нарације користи основне научне појмове; -разликује легедне и митове од историјске реалности; -пронађе информације из датог историјског извора и резултате прикаже у усменом или писаном облику. -разликује легенде и митове од историјске реалности; -пронађе информације из датог историјског извора и резултате прикаже у усменом или писаном облику. *користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност у одговарајући миленијум, век или деценију;	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, ППТ Вежбање на историјској карти Коришћење веб-алата: тестови, видео записи са питањима, ППТ и др. Анализа историјских извора Израда ППТ, паноа, кратка предавања од стране ученика Самоевалуација и евалуација Локална историја (Алтомановићи) Корелација са другим предметима: српски, веронаука, географија Личности: Колумбо, Васко де Гама, Магелан, Гутенберг, Лутер, Макијавели Да Винчи, Микеланђело Апсолутна монархија: Хабзбург, Османлије Протестан-тизам Хуманизам и Ренесанса Велика географска открића Мануфактура Личности: Сулејман Величанствени, Арсеније III Чарнојевић, Арсеније IV Јовановић, Мехмед паша Соколовић, цар Леополд, Марија Терезија Османско царство Хајдуци, ускоци Сеобе Срба Привилегије цара Леополда Војна крајина Велики бечки рат Фрушка гора Сремски Карловци	15	8	7	- Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијам а -Комуникација -Дигитална компетенција - Естетичка компетенција

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	Неки од препоручених начина прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка: Просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...) Што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима Размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи... Коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем Активности историјске секције: Историјски и епски лик Старине Новака (Музеј школе); посета Историјском музеју Београда и Србије и Војном музеју Српски језик и књижевност – културни опстанак српског народа у времену подаништва Предвиђена посета (екскурзија): Смедерево, Голубац, манастири: Манасија и Раваница... Ликовна култура – средњевековна уметност Српски језик и књижевност – средњевековна мисао и књижевност Верска настава – значај религије у средњем веку Географија – Свет Медитерана и остак Европе Српски језик и књижевност – Почеци словенске писмености и културе Архивистика, музеологија, библиотекарство

ПРЕДМЕТ:ИСТОРИЈА

РАЗРЕД: 7.
Годишњи фонд часова:72

Циљ учења: учења Историје је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи.

БРОЈ И НАЗИВ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Број часова по теми	Обрада	Остали типови	Број часова на енглеском	Међупредметне компетенције
	По завршеној теми/области ученици су у стању да у усменој и писменој комуникацији:	**Ученици у усменој и писменој комуникацији уче и увежбавају:**					
1. ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	˜ наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група насталих у новом веку; ˜ уочава утицај историјских догађаја, појава и процеса на прилике у савременом друштву; ˜ повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни); ˜ пореди различите историјске изворе и класификује их на основу њихове сазнајне вредности; ˜ анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја; ˜ раздваја битно од небитног у историјској нарацији;	Основне одлике, хронолошки и просторни оквири периода од Индустријске револуције до завршетка Првог светског рата. Историјски извори за изучавање периода од Индустријске револуције до завршетка Првог светског рата и њихова сазнајна вредност (материјални, писани, аудио и визуелни)	**3**	**2**	**1**	**1**	Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијама -Комуникација -Дигитална компетенција - Естетичка компетенција

2. ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД НА ПОЧЕТКУ ИНДУСТРИЈСКОГ ДОБА (од средине XVIII до средине XIX века)	˜ доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима; ˜ изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском, на основу датих примера; ˜ уочава везу између развоја српске државности током новог века и савремене српске државе; ˜ сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; ˜ наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група насталих у новом веку; ˜ препознаје основне карактеристике различитих идеологија; ˜ анализира процес настанка модерних нација и наводи њихове основне карактеристике; ˜ уочава утицај и улогу књижевних и уметничких дела на формирање националног идентитета у прошлости; ˜ уочава утицај историјских догађаја, појава и процеса на прилике у савременом друштву; ˜ препознаје историјску подлогу савремених институција и друштвених појава (грађанска права, парламентаризам, уставност); ˜ пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених слојева и група у индустријско доба; ˜ приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена у новом веку; ˜ пореди информације приказане на историјској карти са информацијама датим у другим симболичким модалитетима; ˜ повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни); ˜ пореди различите историјске изворе и класификује их на основу њихове сазнајне вредности; ˜ употреби податке из графикона и табела у једноставном истраживању; ˜ презентује, самостално или у групи, резултате једноставног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе, користећи ИКТ; ˜ препознаје смисао и сврху неговања сећања на важне личности и догађаје из историје државе и друштва;	Индустријска револуција (парна машина и њена примена; промене у друштву – јачање грађанске и појава радничке класе). Политичке револуције (узроци, последице и обележја, европске монархије уочи револуција, просветитељске идеје, примери америчке и француске револуције; појмови уставности и поделе власти, Декларација о правима човека и грађанина, укидање феудализма). Наполеоново доба (Наполеонова владавина, ратови, тековине, Бечки конгрес). Свакодневни живот и култура (промене у начину живота). Источно питање и балкански народи (политика великих сила, борба балканских народа за ослобођење). Живот Срба под османском и хабзбуршком влашћу. Српска револуција 1804–1835 (основна обележја, ток Првог и Другог српског устанка, последице и значај). Развој модерне српске државе (аутономија Кнежевине Србије, успостава државе, оснивање образовних и културних установа). Црна Гора у доба владичанства (основна обележја државног и друштвеног уређења). Истакнуте личности: Џејмс Ват, Волтер, Катарина II, Марија Терезија, Робеспјер, Наполеон Бонапарта, вожд Карађорђе, кнез Милош, кнегиња Љубица, Доситеј Обрадовић, Вук Караџић, прота Матеја Ненадовић, Петар I и Петар II Петровић Његош, Сава Текелија, митрополит Стефан Стратимировић.	**26**	**12**	**14**	**9**	-Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијама -Комуникација -Дигитална компетенција - Естетичка компетенција

3. ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XIX ВЕКА	доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима; изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском, на основу датих примера; уочава везу између развоја српске државности током новог века и савремене српске државе; сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група насталих у новом веку; препознаје основне карактеристике различитих идеологија; анализира процес настанка модерних нација и наводи њихове основне карактеристике; уочава утицај и улогу књижевних и уметничких дела на формирање националног идентитета у прошлости; уочава утицај историјских догађаја, појава и процеса на прилике у савременом друштву; препознаје историјску подлогу савремених институција и друштвених појава (грађанска права, парламентаризам, уставност); пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених слојева и група у индустријско доба; приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена у новом веку; пореди информације приказане на историјској карти са информацијама датим у другим симболичким модалитетима; повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни); пореди различите историјске изворе и класификује их на основу њихове сазнајне вредности; употреби податке из графикона и табела у једноставном истраживању; презентује, самостално или у групи, резултате једноставног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе, користећи ИКТ; препознаје смисао и сврху неговања сећања на важне личности и догађаје из историје државе и друштва;	Рађање модерних држава, међународни односи и кризе (револуције 1848/49 – „пролеће народа”, политичке идеје, настанак модерне Италије и Немачке, успон САД и грађански рат, борба за колоније у Африци и Азији, Персија, Индија, Кина, опадање Османског царства). Промене у привреди, друштву и култури (Друга индустријска револуција, људска права и слободе – право гласа, укидање робовласништва, положај деце и жена; култура, наука, образовање, свакодневни живот). Кнежевина и Краљевина Србија и њено окружење (развој државних установа и политичког живота, унутрашња и спољна политика; културна и просветна политика, свакодневни живот; Берлински конгрес, положај Срба под хабзбуршком и османском влашћу). Истакнуте личности: Ђузепе Гарибалди, Ото фон Бизмарк, Наполеон III, краљица Викторија, Абрахам Линколн, Карл Маркс, браћа Лимијер, Алфред Нобел, кнез Александар Карађорђевић, Михаило, Милан, Наталија и Александар Обреновић, књаз Никола Петровић, Илија Гарашанин, Јован Ристић, Никола Пашић, Стојан Новаковић, патријарх Јосиф Рајачић, Катарина Ивановић, Светозар Милетић, Бењамин Калај, Алекса Шантић.	**24**	**13**	**11**	**5**	- Сарадња -Одговорно учешће у демократском друштву -Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијама -Комуникација -Дигитална компетенција -Естетичка компетенција -Одговоран однос према околини

4. ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД НА ПОЧЕТКУ XX ВЕКА	˜ доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима; ˜ изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском, на основу датих примера; ˜ уочава везу између развоја српске државности током новог века и савремене српске државе; ˜ сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; ˜ наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група насталих у новом веку; ˜ препознаје основне карактеристике различитих идеологија; ˜ анализира процес настанка модерних нација и наводи њихове основне карактеристике; ˜ уочава утицај и улогу књижевних и уметничких дела на формирање националног идентитета у прошлости; ˜ уочава утицај историјских догађаја, појава и процеса на прилике у савременом друштву; ˜ препознаје историјску подлогу савремених институција и друштвених појава (грађанска права, парламентаризам, уставност); ˜ пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених слојева и група у индустријско доба; ˜ приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена у новом веку; ˜ пореди информације приказане на историјској карти са информацијама датим у другим симболичким модалитетима; ˜ повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни); ˜ пореди различите историјске изворе и класификује их на основу њихове сазнајне вредности; ˜ употреби податке из графикона и табела у једноставном истраживању; ˜ презентује, самостално или у групи, резултате једноставног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе, користећи ИКТ; ˜ препознаје смисао и сврху неговања сећања на важне личности и догађаје из историје државе и друштва;	Међународни односи и кризе (формирање савеза, сукоби око колонија, Руско-јапански рат, Мароканска криза, Анексиона криза, Либијски рат, балкански ратови). Култура, наука и свакодневни живот (Светска изложба у Паризу, примена научних достигнућа, положај жена). Краљевина Србија и њено окружење (Мајски преврат, политички живот, унутрашња и спољна политика; појава југословенства, наука, култура, свакодневни живот, положај Срба под аустроугарском и османском влашћу, Црна Гора – доношење устава, проглашење краљевине; учешће у балканским ратовима). Велики рат (узроци и повод, савезништва и фронтови, учешће Србије и Црне Горе; преломнице рата; аспекти рата – технологија рата, пропаганда, губици и жртве, глад и епидемије; човек у рату – живот у позадини и на фронту; живот под окупацијом и у избеглиштву; Велики рат у сећању). Истакнуте личности: Алберт Ајнштајн, Пјер и Марија Кири, Сигмунд Фројд, Михајло Пупин, Никола Тесла, Хенри Форд, Вилхелм II, Николај II Романов, Вудро Вилсон, Петар и Александар Карађорђевић, Јован Цвијић, Надежда Петровић, Арчибалд Рајс, Милунка Савић, Флора Сендс, Радомир Путник, Степа Степановић, Живојин Мишић, Петар Бојовић, Јанко Вукотић, Драгутин Димитријевић Апис.	**19**	**9**	**10**	**7**	-Сарадња -Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијама -Комуникација -Дигитална компетенција -Естетичка компетенција

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	Неки од препоручених начина прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка: Просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...) Што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима Размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи... Коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем У одељењу седмог разреда које је у пројекту двојезичне наставе реализација часова и на енглеском језику уз коришћење наставних средства ко што су: ППТ, видео записи, радни листови, игре улога, игрокази, израда разних пројеката. Посете Историјски музеј Србије и Београда Локална историја – Палилула- развој београдског насеља Посета Историјском музеју Србије (конаци кнеза Милоша и кнегиње Љубице). Посете (екскурзије) Орашац, Таково, Топола Корелација са предметом Српски језик и књижевност: историјски запис, мемоари и прва литература Корелација са предметом Српски језик и књижевност – романтизам и реализам Развиајње културе дијалога и дебатовање на теме: Географија – геополитика великих сила, Географија – Балканско полуострво-неостварене жеље

*** за одељења која су у Пројекту двојезичне наставе**

ПРЕДМЕТ:ИСТОРИЈА

РАЗРЕД: 8.
Годишњи фонд часова:68

Циљ учења: учења Историје је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи.

БРОЈ И НАЗИВ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ		Број часова по	Обрада	Остали	Број	Међупредметне компетенције
	По завршеној теми/области ученици су у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ					

1. ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	– сагледа врсту и значај историјских извора за изучавање историјесавременог доба; – доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима; – користећи ИКТ, самостално или у групи, презентује резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе.	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, ППТ Виртуелна посета музеју, локалитету... Увођење ученика у главне појмове савременог доба Вежбање на историјској карти Коришћење веб-алата: тестови, видео записи са питањима, ППТ и др. Анализа историјских извора Самоевалуација и евалуација Корелација: географија, веронаука Савремено доба Светски ратови Хладни рат Деколонизација Југословенска држава Република Србија Писма Дневници Мемоари Међународни споразуми и уговори Штампа Државне библиотеке и архиви Археологија Фотографија Звучни и филмски записи Усмена историја Интернет Дигитална историја Фалсификати	**2**	**1**	**1**	1	- Компетенција за целоживотно учење - Вештина комуникације - Рад с подацима и информацијама - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Вештина сарадње - Вештине за живот у демократском друштву

2 ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА	- смешта кључне догађаје, појаве и процесе из савремене историје на временској ленти; - уочи динамику различитих историјских појава и промена на историјској карти; - пореди различите историјске изворе и рангира их на основу њихове сазнајне вредности; - анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја; - поредећи различите изворе о истој историјској појави или догађају, анализира позицију аутора; - доведе у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима; - наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група у историјском периоду савременог доба; - образложи значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; - уочи елементе континуитета и дисконтинуитета српске државности; - изведе закључак о повезаности националне историје са регионалном и светском, на основу датих примера; - образложи утицај историјских догађаја, појава и процеса на савремено друштво; - идентификује основне карактеристике тоталитарних идеологија и наводи њихове последице у историјском и савременом контексту; - препозна на примерима из савремене историје, важност поштовања људских права; - наведе примере како су идеје о родној, верској и етничкој равноправности утицале на савремене политичке прилике и развој друштва; - пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених група у историјском периоду савременог доба; - илуструје примерима утицај научно-технолошког развоја на промене у друштву, економији и природном окружењу; - образложи утицај различитих друштвено-економских система на свакодневни живот људи, анализирајући дате примере; - препозна како су културне интеракције, и сарадња различитих етничких и социјалних група утицали на политички, друштвени и привредни живот; - наведе примере утицаја спортских и уметничких достигнућа на обликовање савременог друштва; - идентификује узроке, елементе и последице историјских сукоба и ратова и дискутује о могућим начинима превенције конфликата;	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, ППТ, филма "Опсада Беча" Вежбање на историјској карти Коришћење веб-алата: тестови, видео записи са питањима, ППТ и др. Анализа историјских извора: из уџбеника и других Израда ППТ, паноа, табела, кратка предавања од стране ученика Самоевалуација и евалуација Поређење политичких програма Корелација: српски, географија, ликовно, музичко Упућивање ученика на коришћење додатне литературе Владимир Иљич Лењин Николај II Романов Париска мировна конференција Вудро Вилсон Стаљин Хитлер Мусолини Велика економска криза Друштво народа Тоталитарне идеологије Фашизам Нацизам Социјализам Шпански грађански рат Минхенски споразум Филм Пропаганда Култ личности Џез Александар Карађорђевић Краљевина СХС Краљевина Југославија Видовдански устав Никола Пашић Стјепан Радић Атентат у скупштини Шестојануарска диктатура Октроисан устав Марсејски атентат Милан	**18**	**10**	**8**	7	Компетенција за целоживотно учење; Вештина комуникације; Рад с подацима и информацијама; Дигитална компетенција; Решавање проблема; Вештина сарадње; Вештине за живот у демократском друштву; Брига за здравље; Еколошка компетенција; Естетска компетенција.

3 ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ	- смешта кључне догађаје, појаве и процесе из савремене историје на временској ленти; - уочи динамику различитих историјских појава и промена на историјској карти; - пореди различите историјске изворе и рангира их на основу њихове сазнајне вредности; - анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја; - поредећи различите изворе о истој историјској појави или догађају, анализира позицију аутора; - доведе у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима; - наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група у историјском периоду савременог доба; - образложи значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; - уочи елементе континуитета и дисконтинуитета српске државности; - изведе закључак о повезаности националне историје са регионалном и светском, на основу датих примера; - образложи утицај историјских догађаја, појава и процеса на савремено друштво; - идентификује основне карактеристике тоталитарних идеологија и наводи њихове последице у историјском и савременом контексту; - препозна на примерима из савремене историје, важност поштовања људских права; - наведе примере како су идеје о родној, верској и етничкој равноправности утицале на савремене политичке прилике и развој друштва; - пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених група у историјском периоду савременог доба; - илуструје примерима утицај научно-технолошког развоја на промене у друштву, економији и природном окружењу; - образложи утицај различитих друштвено-економских система на свакодневни живот људи, анализирајући дате примере; - препозна како су културне интеракције, и сарадња различитих етничких и социјалних група утицали на политички, друштвени и привредни живот; - наведе примере утицаја спортских и уметничких достигнућа на обликовање савременог друштва; - идентификује узроке, елементе и последице историјских сукоба и ратова и дискутује о могућим начинима превенције конфликата;	Коришћење веб-алата: тестови, видео записи са питањима, ППТ и др. Анализа историјских извора Израда ППТ, паноа, кратка предавања од стране ученика Самоевалуација и евалуација Корелација са: српским, географијом Упућивање ученика на коришћење додатне литературе Породична, локална историја: истраживање Мој предак у Другом светском рату Антифашистичка коалиција Силе осовине Стаљинград Москва Лењинград Нормандија Курск Велика тројица Пропаганда Узрок Последице Конференције Атомска бомба Холокауст Геноцид Концентрациони логори Мартовске демонстрације Априлски рат Подела Југославије НДХ Геноцид над Србима, Јеврејима и Ромима Јасеновац ЈВуО НОВЈ Драгољуб Дража Михаиловић Јосип Броз Тито Ужичка република Стрељање у Крагујевцу АВНОЈ Милан Недић СајмиштеКомбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, ППТ, филм-одломци "Србија у Великом рату" Вежбање на	**18**	**10**	**8**	7	- Компетенција за целоживотно учење - Вештина комуникације - Рад с подацима и информацијама - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Вештина сарадње - Вештине за живот у демократском друштву - Брига за здравље - Еколошка компетенција - Естетска компетенција

4 СВЕТ, ЕВРОПА И СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ХЛАДНОГ РАТА	- смешта кључне догађаје, појаве и процесе из савремене историје на временској ленти; - уочи динамику различитих историјских појава и промена на историјској карти; - пореди различите историјске изворе и рангира их на основу њихове сазнајне вредности; - анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја; - поредећи различите изворе о истој историјској појави или догађају, анализира позицију аутора; - доведе у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима; - наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група у историјском периоду савременог доба; - образложи значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; - уочи елементе континуитета и дисконтинуитета српске државности; - изведе закључак о повезаности националне историје са регионалном и светском, на основу датих примера; - образложи утицај историјских догађаја, појава и процеса на савремено друштво; - идентификује основне карактеристике тоталитарних идеологија и наводи њихове последице у историјском и савременом контексту; - препозна на примерима из савремене историје, важност поштовања људских права; - наведе примере како су идеје о родној, верској и етничкој равноправности утицале на савремене политичке прилике и развој друштва; - пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених група у историјском периоду савременог доба; - илуструје примерима утицај научно-технолошког развоја на промене у друштву, економији и природном окружењу; - образложи утицај различитих друштвено-економских система на свакодневни живот људи, анализирајући дате примере; - препозна како су културне интеракције, и сарадња различитих етничких и социјалних група утицали на политички, друштвени и привредни живот; - наведе примере утицаја спортских и уметничких достигнућа на обликовање савременог друштва; - идентификује узроке, елементе и последице историјских сукоба и ратова и дискутује о могућим начинима превенције конфликата;	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, ППТ, филмови Чарлија Чаплина, о вођама, XX век Вежбање на историјској карти Коришћење веб алата: тестови, видео записи са питањима, ППТ и др. Анализа историјских извора Израда ППТ, паноа, кратка предавања од стране ученика Самоевалуација и евалуација Корелација са географијом, грађанским, ликовно, музичко Војно-политички савези Хладни рат Антиколонијалн и покрети Несврстани Трећа индустријска револуција Корејски рат Вијетнам Кубанска криза Пад Берлинског зида Махатма Ганди Михаил Горбачов Тероризам Еколошки проблеми Јосип Броз Тито Диктатура СФРЈ Распад Југославије Узрок Последице Култ личности Једнопартијски систем Вишепартијски систем Бомбардовање Србије Дејтонски споразум Самоуправљање Транзиција	**15**	**7**	**8**	**5**	- Компетенција за целоживотно учење - Вештина комуникације - Рад с подацима и информацијама - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Вештина сарадње - Вештине за живот у демократском друштву

5 СВЕТ, ЕВРОПА, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД У САВРЕМЕНИМ ПРОЦЕСИМА	- смешта кључне догађаје, појаве и процесе из савремене историје на временској ленти; - уочи динамику различитих историјских појава и промена на историјској карти; - пореди различите историјске изворе и рангира их на основу њихове сазнајне вредности; - анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја; - поредећи различите изворе о истој историјској појави или догађају, анализира позицију аутора; - доведе у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима; - наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група у историјском периоду савременог доба; - образложи значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; - уочи елементе континуитета и дисконтинуитета српске државности; - изведе закључак о повезаности националне историје са регионалном и светском, на основу датих примера; - образложи утицај историјских догађаја, појава и процеса на савремено друштво; - идентификује основне карактеристике тоталитарних идеологија и наводи њихове последице у историјском и савременом контексту; - препозна на примерима из савремене историје, важност поштовања људских права; - наведе примере како су идеје о родној, верској и етничкој равноправности утицале на савремене политичке прилике и развој друштва; - пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених група у историјском периоду савременог доба; - илуструје примерима утицај научно-технолошког развоја на промене у друштву, економији и природном окружењу; - образложи утицај различитих друштвено-економских система на свакодневни живот људи, анализирајући дате примере; - препозна како су културне интеракције, и сарадња различитих етничких и социјалних група утицали на политички, друштвени и привредни живот; - наведе примере утицаја спортских и уметничких достигнућа на обликовање савременог друштва; - идентификује узроке, елементе и последице историјских сукоба и ратова и дискутује о могућим начинима превенције конфликата;	Коришћење веб алата: тестови, видео записи са питањима, ППТ и др. Анализа историјских извора Израда ППТ, паноа, кратка предавања од стране ученика Самоевалуација и евалуација Корелација са географијом, грађанским, ликовно, музичко, српски језик Крај хладног рата Роналд Реган Михаил Горбачов Распад Совјетског савеза Уједињење Немачке Европска унија Нелсон Мендела Четврта индустријска револуција Ангела Меркел Глобализација Миграције Дигитална револуција Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, ППТ, Вежбање на историјској карти	**15**	**8**	**7**	**1**	- Компетенција за целоживотно учење; - Вештина комуникације; - Рад с подацима и информацијама; - Дигитална компетенција; - Решавање проблема; - Вештина сарадње; - Вештине за живот у демократском друштву; - Брига за здравље; - Еколошка компетенција; - Естетска компетенција.

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	Неки од препоручених начина прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка: Просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...) Што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима Размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи... Коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем У одељењу осмог разреда које је у пројекту двојезичне наставе реализација часова и на енглеском језику уз средства ко што су: ППТ, видео записи, радни листови, игре улога, игрокази, израда разних пројеката Дигитални и информатички историјски извори Посета Историјски музеј Југославије, Архив Југославије Посета Војном музеју; Екскурзија: Стазама „Ужичке републике“ Посета и сарадња са пројектима и радионицама Историјског музеја Југославије; Пројекат Музеја школе: обележавање стогодишњице ОШ „Старина Новак“ Развиајње културе дијалога и дебатовање на теме: Сукоб идеологија, На путу модерности, Настанак новог и новијег светског поретка

*** за одељења која су у Пројекту двојезичне наставе**

МАТЕМАТИКА

РАЗРЕД: ПЕТИ
Годишњи фонд часова: 144

Циљ учења: Циљ наставе математике јесте да ученици стекну базичну математичку писменост, развију основе апстрактног и критичког мишљења те усвоје елементарна математичка знања која су потребна за схватање појава и законитости у природи и друштву.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ **Позавршенојтеми/областиученик је у стањуда:**	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	**Међупредметнекомпетенције**
1.ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ДЕЉИВОСТ	– израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину или неједначину (у скупу природних бројева) – реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, једначину или неједначину – примени правила дељивости са 2, 3, 4, 5, 9, 25 и декадним јединицама – разликује просте и сложене бројеве и растави број на просте чиниоце – одреди и примени НЗС и НЗД – изводи скуповне операције уније, пресека, разлике и правилно употребљава одговарајуће скуповне ознаке – правилно користи речи *и*, *или*, *не*, *сваки* у математичко-логичком смислу	-Својства операција сабирања, множења, одузимања и дељења у скупу N_0. -Дељење са остатком у скупу N_0 (једнакост $a=bq+r$, $0\leq r<b$). -Својства дељивости; иниоци и садржаоци природног броја. -Дељивост са 2, 5 и декадним јединицама. -Дељивост са 4 и 25. -Дељивост са 3 и 9. -Скупови и скуповне операције: унија, пресек и разлика. -Прости и сложени бројеви. Ератостеново сито -Растављање ризодних бројева на просте чиниоце. Заједнички делилац и највећи заједнички делилац. Еуклидов алгоритам за налажење НЗД. Веза између НЗД и НЗС	- Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијама -Комуникација -Сарадња - Дигитална компетенција

2. ОСНОВНИ ПОЈМОВИ ГЕОМЕТРИЈЕ	– анализира односе датих геометријских објеката и запише их математичким писмом – опише основне појмове у вези са кругом (центар, полупречник, тангента, тетива) и одреди положај тачке праве у односу на круг – ацрта праву паралелну датој правој користећи геометријски прибор – упореди, сабира и одузима дужи, конструктивно и рачунски – преслика дати геометријски објекат централном симетријом и транслацијом – правилно користи геометријски прибор	-Тачке и праве; односи припадања и распореда. -Однос правих у равни; паралелност. -Мерење дужине и једнакост дужи. -Кружница и круг. -- Кружница и права. -Преношење и надовезивање дужи. -Централна симетрија. -Вектор и транслација.	-Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијама -Комуникација -Дигитална компетенција -Сарадња
3. УГАО	– идентификује врсте и опише својства углова (суседни, упоредни унакрсни углови на трансверзали, углови са паралелним крацима) и примени њихове узајамне односе – нацрта праву нормалну на дату праву користећи геометријски прибор – измери дати угао и нацрта угао задате мере – упореди, сабере и одузме углове рачунски и конструктивно – реши једноставан задатак применом основних својстава паралелограма (једнакост наспрамних страница и наспрамних углова)	-Угао, централни угао; једнакост углова. -Надовезивање углова (суседни углови конструктивно упоређивање сабирање и одузимање углова). -Упоредни углови; врсте углова. -Мерење углова, сабирање и одузимање мере углова. -Угао између две праве; нормалне праве; унакрсни углови. -Углови на трансверзали. -Транслација и углови	-Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијама -Комуникација -Дигитална компетенција -Сарадња

4. РАЗЛОМЦИ	– прочита, запише, упореди и представи на бројевној полуправој разломке у оба записа и преводи их из једног записа у други – одреди месну вредност цифре у запису децималног броја – заокругли број и процени грешку заокругљивања; – израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину и неједначину – реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину – одреди проценат дате величине – примени размеру у једноставним реалним ситуацијама – примени аритметичку средину датих бројева – сакупи податке и прикаже их табелом и кружним дијаграмом и по потреби користи калкулатор или расположиви софтвер	-Појам разломка обликаa/b($a,\ b\in N$). -Придруживање тачака бројевне полуправе разломцима. -Проширивање, скраћивање и упоређивање разломака. -Децимални запис разломка и превођење у запис облика a/b($b\neq 0$). Упоређивање бројева у децималном запису. -Заокругљивање бројева. -Основне рачунске операције с разломцима (у оба записа) и њихова својства. Изрази. -Једначине и неједначине у скупу разломака. -Примене разломака (проценти, аритметичка средина, размера).	- Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијама - Комуникација - Дигитална компетенција - Сарадња
5. ОСНА СИМЕТРИЈА	– идентификује осносиметричну фигуру и одреди њену осу симетрије – симетрично преслика тачку, дуж и једноставнију фигуру користећи геометријски прибор – конструише симетралу дужи,симетралу угла и примењује њихова својства – -конструише праву која је нормална на дату праву или паралелна датој прави	-Осна симетрија у равни и њене особине. -Оса симетрије фигуре. -Симетрала дужи и конструкција нормале. -Симетрала угла.	-Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијама -Комуникација -Дигитална компетенција -Сарадња

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	**1.ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ДЕЉИВОСТ** Обновити својства скупова N и N_0 (претходник и следбеник) и подсетити се придруживања бројев а тачкама бројевне полуправе -Кроз разноврсне задатке са изразима, једначинама и неједначинама из свакодневног живота, наставити са изграђивањем појмова бројевни израз, променљива, израз с променљивом и придруживање користећи при томе и термине израз, формула, исказ. -Уочавати примере једноставнијих (функцијских) зависности у разним областима. При томе је важно коришћење дијаграма и табела -Увести дељење са остатком -Правила дељивости декадним јединицама и б ројевима 2, 5, 4 и 25 увести тако да ученици сами откривају законитости и активно се укључују у процес истраживања и учења док за правила дељивости са 3 и 9 треба ученике добро изабраним примерима водити до правила. -На конкретним примерима подскупова N_0 увести различите начине записивања скупова уз увођење појм а празног скупа и бесконачног скупа, скуп, елементи, подскуп, једнакост скупова, празан скуп, са одговарајућим знацима; скуповне операције. Коришћењем примера из тек уњих садржаја, изграђивати математички језик и уносити прецизност у изражавању. -На подесним примерима илустровати математичко- логичку употребу речи: *сваки*, *неки*, *или*, *и*, *не*, *следи* (*ако...онда*). -Увести појмове простог и сложеног броја, објаснит и поступак Ератостеновог сита и поступак растављања природних б ројева на просте чиниоце и од ређивања највећег заједничког делиоца и најмањег заједничког садржаоца, Еуклидов алгоритам (на конкретним примерима) и везу између НЗД и НЗС и оспособит и ученике за њихови примену у проблемским задацима.
	2. ОСНОВНИ ПОЈМОВИ ГЕОМЕТРИЈЕ Главни циљ теме јесте да успостави природни прелаз на више нивое разумевања геомет рије са нивоа *визуелизације* (на коме су базирани садржај геометрије у првом циклусу) на нивое *анализирања* и *апстракције* (одн. *неформалне дедукције*). -Ученици усвајају елементе дедуктивног закључивања (правилно формулисање тврђења, правилно закључивање, правилно коришћење везника и, или, а нарочито ако...онда). Сад ржаје треба да прате задаци у којима се истиче правилно изражавање, договорено означавање, коректно цртање, и којима се подстиче логичко- комбинаторно размишљање. -Полазећи од појмова *тачке* и *праве,*однос *припадања* и *распореда* увести појам дужи и појам полуправе и начине њиховог обележавања. -Разматрати однос две праве у равни; за једно са овом чињеницом показати цртање праве паралелне датој п равој к роз тачк у која јој не припада. Као осебно важне области (заједно са границом) истаћи *троуглове* и *паралелограме* и начине њиховог означавања. -Објаснити практичан знача ј стандардних јединица мере и потребу за деловима јединице мере. -Увести појмове: кружница, круг, центар, полупречник, пречник, лук, тетива и тангента. Однос две кружнице, односно два круга разматрати на конк ретним примерима и задацима. -Централном симетријом пресликавати тачке, дужи, кружнице, троуглове, квадрате и правоугаонике. Истаћи основне особине централне симетрије и повезати их са особинама паралелограма. -Увести појмове усмерених дужи и вектора. Транслацијом („паралелним преношењем“) пресликавати тачке, дужи, кружнице, троуглове,квадрате и правоугаонике и остале једноставне фигуре.

	3. УГАО Угаону линију увести као унију две пол управе с а аједничким почетком. Истаћи разлику између у конвексне и неконвексне области. Угао увести као унију угаоне линије и једне од поменутих области, ал даља разматрања ог раничити само на конвексне углове. Увести и означавање углова малим словима грчког алфабета. Једнаке углове увести као углове чије су одговарајуће тетиве у круговима једнаких полупречника једнаке. На ово објашњење надовезат и конструктивно преношење углова помоћу шестара и лењира а затим и конструктивно упоређивање, сабирање и одузимање углова Развити код ученика вештину мерења и цртања угла помоћу угомера. Повезати једнакост углова с једнакошћу њихових мера. Увести делове степена (минуте и секунде) и поступке сабирања и одузимањ мера углова. Објаснити једнакост унакрсних углова и увести нормалност правих. Ученике треба оспособити да цртају нормалу на праву из дате тачке употребом троугаоног лењира, а након истицања нормалности тангенте и одговарајућег полупречника, и за цртањ тангенте на кружницу у задатој тачки кружнице. Објаснити шта се подразумева под растојањем тачке од праве. Под углом између правих ко је нису међусобно нормалне подразумевати одговарајући оштар угао. Истаћи углове које образује трансверзала две паралелне праве. Када трансверзала није нормална на паралелним правама, добијене углове поделити на оштре и тупе и истаћи да су сви углови исте врсте међусобно једнаки. Обновити једнакост наспрамних ст раница паралелограма, и извести једнакост наспрамних углова паралелограма. Објаснити шта се под разумева под растојањем између две паралелне праве. Истаћи односе углова са паралелним крацима

	4. РАЗЛОМЦИ На почетку увести појмове правог односно неправог разломка, као и мешовитог броја.Претварање мешовитог броја у неправи разломак и обрнуто, повезати са поступком дељења са остатком. -Геометријску интерпретацију ненегативних рационалних бројева уводимо помоћу бројевне полуправе. Примери за то треба да буду разноврсни, имениоци разломака не треба да буд у већи од 10.Бројевна полуправа се може ко ристити и за упоређивање разломака. -Проширивање и скраћивање разломака уводити на основ у особине количника да се он не мења а да се и дељеник и делилац помноже, односно оделе истим бројем, различитим од нуле. Скраћивање разломка до несводљивог повезати са ознатим поступком налажења највећег заједничког делиоца бројиоца и имениоца. -Упознати ученике са различитим начинима упоређивања разломака. -Увођење децималног записа разломка и њихово риказивање на бро јевној пол управој повезати с примерима из свакодневног живота. Превођење разломака у децимални запис започети с разломцима који се могу свести на децималне разломке, а након тога увести и појам периодично децималног записа. -Сабирање и одузимање разломака увести свођењем на заједнички именилац. Пре дељења разломака упознати ученике са појмом реципрочне вредности разломка и природног броја. -Код сабирања, одузимања и множења децималних бројева користити аналогију с извођењем истих операција са природним бројевима. Код дељења увести прво дељење децималног броја п риродним, а након тога, показати како се дељење децималних бројева своди на претходни случај. - Код израза се т реба задржати на п римерима кој нису сувише сложени, јер је циљ увежбавање извођења рачунских операција и примена њихови особина. Приликом обраде једначина и неједначина треба се задржати на једноставнијим примерима и користити аналоги ју са решавањем једначина и неједначина у скупу природних бројева. -Веома важан део ове теме су проблемски текстуални задаци у којима се користе разломци и децимални запис разломака, помоћу којих се подстиче развој логичког начина мишљења. Могу се обрадити и разни проблеми из свакодневно живота -У делу који се односи на примену, потребно је ученике оспособити да процентни запис разломка, аритметичку средину и размеру повежу са проблемима из свакоданевног живота. -Увођење процентног записа разломка пожељно је обрадити кроз визуелне представе на дијаграмима кроз сит уације у којима се проценат појављује, као што су израчунавања снижења или поскупљења неког производа. -Аритметичку средину је пожељно обрадити и вежбати на конкретним примерима (оцене у дневнику, спорт, кроз истраживачке задатке и сл.). -Важно је правилно формирање и разумевање појма размере. Оспособити ученике за њено коришћење у пракси: при цртању и читању разних планова и г рафикона; при од ређивању растојања; при решавању проблема поделе у датој размери, при повећавању и смањивању слика.
	5. ОСНА СИМЕТРИЈА Код увођења појма осне симетрије од велике важности су: примери који се ученицима дају на непосредно посматрање и експериментисање и питања која ученицима постављамо како би дошли до њихових основних представа о најважнијим карактеристикама осне симетрије. Примере са осном симетријом започети на квадратној мрежи са осама симетрије које су идентичне са линијама мреже, са циљем да ученици самостално дођу до основних особина осне симетрије, а затим прећи на примере без квадратне мреже. Осном симетријом пресликавати тачку, дуж, круг, троугао, квадрат и правоугаоник, а приликом цртања користити геометријски прибор. Појам осносиметричне фигуре се такође усваја интуитивно, што значи да се низом примера указује да постоје фигуре које имају једну или више оса симетрија и фигуре које немају ту особину. Ученике научити да користећи геометријски прибор, конструишу симетралу дужи, симетралу угла, нормалу из тачке на праву и примене њихове особине у проблемским задацима.

МАТЕМАТИКА

РАЗРЕД:ШЕСТИ
Годишњифондчасова:**144**

Циљ учења: Циљ наставе математике јесте да ученици/е стекну основну математичку писменост, развију основе апстрактног и критичког мишљења, те усвоје елементарна математичка знања која су потребна за схватање појава и законитости у природи и друштву.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик/цаје у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметнекомпетенције
1. Цели бројеви	- прочита, запише, упореди и представи на бројевној прави целе бројеве; - одреди супротни број и апсолутну вредност целог броја; - израчуна вредност бројевног израза; - реши проблем користећи бројевни израз.	- Скуп целих бројева. - Супротни број. Апсолутна вредност целог броја. - Приказ целих бројева на бројевној правој. - Упоређиавње целих бројева. - Основне рачунске операције са целим бројевима. - Изрази са целим бројевима.	- Компетенција за учење; - Рад са подацима и информацијама; - Комуникација; - Сарадња; - Дигитална компетенција.
2. Троугао	- класификује троуглове на основу њихових својстава; - конструише углове; - утврди да ли су два троугла подударна на основу ставова подударности; - конструише троугао на основу задатих елемемената; - примењује особине осне и централне симетрије и транслације.	- Појам троугла и врсте троуглова. - Углови троугла и њихов збир. - Однос између страниа и углова троугла, неједнакост троугла. - Конструкција неких углова. - Основне конструкције троугла. - Појам подударности и ставови; - Централна и осна симетрија.	- Компетенција за учење; - Рад са подацима и информацијама; - Комуникација; - Сарадња; - Дигитална компетенција.

3. Рационални бројеви	- прочита, запише, упореди и предтсави на бројевној правој рационалне бројеве; - израчуна вредност бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину и неједначину у скупу рационалних бројева; - примени пропорцију и проценат у разним ситуацијама; - прикаже податке о зависности између две величине у координатном систему; - тумачи податке приказане табелом и графички.	- Скуп рационалних бројева. - Приказ рационалних бројева на бројевној правој и апсолутна вредност броја. Упоређивање рационалних бројева. - Основне рачунске операције у скупу рационалних бројева. - Изрази са рационалним бројевима. Једначине и неједначине. - Координатни систем и приказ података. - Зависности међу величинама. - Размера, пропорција и проценат. - Директна и обрнута пропорционалност.	- Компетенција за учење; - Рад са подацима и информацијама; - Комуникација; - Сарадња; - Дигитална компетенција.
4. Четвороугао.	- класификује четвороуглове на основу њихових својстава; - конструише паралелограм и трапез на основу задатих елемената; - примени својства четвороуглова; - сабира и одузима векторе; - примењује особине осне симетрије, централне симетрије и транслације.	- Углови четвороугла и њихов збир. - Паралелограм и његове особине. Врсте паралелограма. Конструкције паралелограма. - Сабирање и одузимање вектора. - Трапез, његове особине и конструкција. - Средња линија троугла и трапеза.	- Компетенција за учење; - Рад са подацима и информацијама; - Комуникација; - Сарадња; - Дигитална компетенција.
5. Површина троугла и четвороугла	- израчуна површину троугла и четвороугла користећи обрасце или расположиву једнакост.	- Појам, површине, фигуре. Једнакост површина подударних фигура. - Површина паралелограма, троугла, трапеза. - Површина четвороугла са нормалним дијагоналама.	- Компетенција за учење; - Рад са подацима и информацијама; - Комуникација; - Сарадња; - Дигитална компетенција.

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	**Цели бројеви** Проширивање скупа природних бројева на скуп целих бројева и скупа операција. Увођење појма апсолутне вредности, објашњавање сабирања целих бројева и осталих рачунских операција. **Троугао** Извршити класификација троуглова према страницама и угловима. Увести појам подударности троуглова. Извести тврдње о значајним тачкама троуглова. **Рационални бројеви** Увести појам рационалног броја. Објаснити дељење помоћу множења. Појам процента објаснити као разломак са имениоцем 100. Увести појам координатног система и одређивање положаја тачке у њему. **Четвороугао** Дефинисати појмове паралелограм, ромб, трапез, делтоид као врсте четвороуглова. Извршити основне конструкције и утврдити особине наведених четвороуглова. **Површина троугла и чевотроугла** Полазећи од површине правоугаоника извести формуле за површину паралелограма, троугла и трапеза.

ПРЕДМЕТ: МАТЕМАТИКА

РАЗРЕД:VII
Годишњи фонд часова:**144**

Циљ учења: Циљ наставе математике јесте да ученици стекну базичну математичку писменост, развију основе апстрактног и критичког мишљењате усвоје елементарна математичка знања која су потребна за схватање појава и законитости у природи и друштву.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметнекомпетенције
РЕАЛНИ БРОЈЕВИ	Зна да претвори децимални број у разломак, зна да постави пропорцију и да из ње одреди непознату величину	Квадрат рационалног броја Квадратни корен Скуп реалних бројева, бројевна права Децимални запис реалног броја Функција директне пропорционалности Продужена пропорција Оперативни задаци: -Науче да претворе децимални број у разломак, разумеју појам директно пропорционалних и обрнуто пропорционалних величина	Компетенцијазацеложивотноучење ;комуникација;рад с подацима иинформацијама; дигитална компетенција, сарадња.

ПИТАГОРИНА ТЕОРЕМА	Зна како гласи Питагорина теорема, уме да примени Питагорину теорему у задацима Уме да представи цртежом дуж чија је дужина није рационалан број	Питагорина теорема Примена Питагорине теорема на правоугаоник Примена Питагорине теорема на једнакокраки и једнакостранични троугао Примена Питагорине теорема на ромб Примена Питагорине теорема на трапез Питагорина теорема и ирационалан број Растојање између две тачке у координатном систему Питагорина теорема – примене Оперативни задаци: -Науче Питагорину теорему, знају да је докажу, умеју да је примене на правоугаоник, квадрат, ромб, једнакокраки трапез, умеју да конструишу дуж чија је дужина ирационалан број	Компетенцијазацеложивотноучење ;комуникација;рад с подацима иинформацијама; дигитална компетенција, сарадња.
ЦЕЛИ АЛГЕБАРСКИ ИЗРАЗИ – I део	Реше задатке са степеновањем производа и количника Знају да израчунају вредност израза у којима се јавља степен производа и степен количника	Појам степена. Степен чији је изложилац природан број Производ и количник степена истих основа. Степен степена Степен и операције са степенима Мономи Полиноми Сабирање и одузимање полинома Оперативни задаци: -Да умеју да упросте израз и да израчунају вредност израза	Компетенцијазацеложивотноучење ;комуникација;рад с подацима иинформацијама; дигитална компетенција, сарадња.

МНОГОУГАО	Разуме и зна да користи обрасце за рачунање броја дијагонала из једног темена и укупног броја дијагонала, уме да контруише правилан шестоугао, осмоугао и дванаестоугао Зна да се ортоцентар троугла налази у пресеку висина, зна да дефинише тежишну дуж и тежиште	Појам и врсте многоуглова Број дијагонала многоугла Збир углова многоугла Конструкције неких правилних многоуглова Обим и површина правилног многоугла Тежишна дуж и тежиште троугла Ортоцентар троугла Сложеније примене ставова подударности троуглова Оперативни задаци: -Да упознају појам појам многоугла и својства правилног многоугла -Да се оспособе за примену основних формула које важе за правилни многоугао	Компетенцијазацеложивотноучење ;комуникација;рад с подацима иинформацијама; дигитална компетенција, сарадња.
ЦЕЛИ АЛГЕБАРСКИ ИЗРАЗИ – II део	Израчуна збир, разлику и производ два полинома Зна како гласе формула за квадрат бинома и разлику квадрата и уме да их примени Уме да растави полином на чиниоце користећи квадрат бинома и разлику квадрата	Множење полинома мономом Множење полинома Квадрат бинома Разлика квадрата Растављање полинома на чиниоце помоћу дистрибутивног закона Растављање полинома на чиниоце помоћу квадрата бинома Растављање полинома на чиниоце помоћу разлике квадрата Оперативни задаци: -Да упознају појам полинома и савладају основне рачунске операције са њима -Да се оспособе за израчунавање збира, разлике и производа полинома	Компетенцијазацеложивотноучење ;комуникација;рад с подацима иинформацијама; дигитална компетенција, сарадња.

КРУГ	Зна да израчуна површину и обим круга, уме да одреди дужину кружног лука и површину кружног исечка ако су дати полупречник круга и одговарајући централни угао	Квадрат бинома и разлику квадрата Обим круга Дужина кружног лука Површина круга Површина кружног прстена и кружног исечка Оперативни задаци: -Да умеју да примене формуле за обим, површину круга, умеју да нађу дужину кружног лука и површину кружног прстена	Компетенцијазацеложивотноучење ;комуникација;рад с подацима иинформацијама; дигитална компетенција, сарадња.
ОБРАДА ПОДАТАКА	Зна бројчане податке да представи графички изломљеном линијом Зна да нацрта график зависности, стубичасти дијаграм, кружни дијаграм и хистограм	Узорак, нумеричка и процентуална расподела, графички приказ података Средња вредност, медијана и мод Обрада података Оперативни задаци: Умеју бројчане податке да представе графички Разумеју график зависности и дијаграм	Компетенцијазацеложивотноучење ;комуникација;рад с подацима иинформацијама; дигитална компетенција, сарадња.

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	РЕАЛНИ БРОЈЕВИ Приказати процес претварања децималног броја у разломак на конкретном примеру једног децималног броја, увести појам квадратног корена кренувши од једначинеx^2 =a, a>=0, објаснити директну и обрнуту пропорционалност на конкретним примерима у реалном окружењу ПИТАГОРИНА ТЕОРЕМА Ученикеупознатиса формулацијом Питагорине теореме, извести доказ теореме. Објаснити да се Питагорина теорема може применити на правоугаоник(нацртати правоугаоник, повући једну дијагоналу и тако објаснити да се правоугаоник састоји из два подударна правоугла троугла), ромб поделити дијагоналама на четири троугла и за њих утврдити да су подударна и затим извести образац који повезује дужину странице робма и дужину његових дијагонала. ЦЕЛИ АЛГЕБАРСКИ ИЗРАЗИ – I део Увести појам степена, објаснити шта је изложилац степена, а шта његова основа, објаснити како тражимо производ степена истих основа, објаснити на конкретном примеру да је степен производа производ степена, као и да је степен количника количник степена, радити задатке са сређивањем бројевних израза МНОГОУГАО Најпре дефинисати многоугаону линију, затим дефинисати многоугао као унију многоугаоне линије и њене унутрашње области, нагласити разлику између конвексних и конкавних многоуглова. Објаснити да ћемо се бавити само конвексним многоугловима. Објаснити обрасце за рачунање броја дијагонала из једног темена и укупног броја дијагонала. Објаснити формулу за рачунање укупног броја дијагонала дељењем многоугла на троуглове и користећи чињеницу да је збир углова у троуглу 180 степени. Урадити контрукцију правилног шестоугла, затим објаснити како се конструишу осмоугао и дванаестоугао. ЦЕЛИ АЛГЕБАРСКИ ИЗРАЗИ – II део Извести формулу за разлику квадрата и квадрат бинома, урадити неколико задатака са применом датих формула. Демонстрирати коришћење ових формула приликом растављања полинома на чиниоце. Објаснити применурастављања полинома на чиниоце на конкретном примеру једне квадратне једначине, тиме им објаснити да једначина може имати и више од једног решења јер су се ученици до сада сретали само са линеарном једначином. КРУГ Објаснити да је кружница скуп свих тачака равни једнако удаљених од једне фиксне тачке те равни, увести појам круга као унију кружнице и њене унутрашње области. Формулу за обим круга увести преко огледа(мерити концем обим тегле, флаше и чаше, као и њихових пречника). Формуле за дужину кружног лука и површину кружног прстена увести користећи директну пропорционалност(већем централном углу одговара дужи кружни лук). ОБРАДА ПОДАТАКА Објаснити да бројчане податке можемо представи графички изломљеном линијом(навести пример успеха ученика и броја ученика који имају одређен успех). На основу тога, научити их да нацртају график зависности, стубичасти дијаграм, кружни дијаграм и хистограм.

ПРЕДМЕТ: МАТЕМАТИКА

РАЗРЕД:VIII
Годишњифондчасова:**136**

Циљ учења: Циљ наставе математике јесте да ученици стекну базичну математичку писменост, развију основе апстрактног и критичког мишљењате усвоје елементарна математичка знања која су потребна за схватање појава и законитости у природи и друштву.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметнекомпетенције
СЛИЧНОСТ	Примени Талесову теорему и сличност троуглова у геометријским задацима и реалном контексту.	Пропорционалне величине Талесова теорема Сличност троуглова Примена сличности. Оперативни задаци: -Науче Талесову теорему, -Примењују сличност на правоугли троугао	Компетенцијазацеложивотноучење ;комуникација;рад с подацима иинформацијама; дигитална компетенција, сарадња.
ТАЧКА, ПРАВАИРАВАН	Анализира и запише математички односе тачке, праве и равни у простору; Представи цртежом односе геометријских објеката у равни и простору и користи их приликом решавања задатака.	Однос тачке и праве, тачке и равни. Односи правих, мимолиазне праве. Односи правих и равни, нормала на раван. Растојање тачке од равни. Односи две равни. Ортогонална пројекција на раван. Угао између праве и равни. Полиедар. Оперативни задаци: -Дауочаваодносеизмеђутачака, правих и равни у простору;	Компетенцијазацеложивотноучење ;комуникација;рад с подацима иинформацијама; дигитална компетенција, сарадња.

ЛИНЕАРНЕ ЈЕДНАЧИНЕИ НЕЈЕДНАЧИН ЕСАЈЕДНОМ НЕПОЗНАТОМ	Реши линеарну једначину и неједначину; Реши реалне проблеме користећи линеарну једначину и неједначину.	Линеарна једначина. Решавање линеарних једначина са једном непознатом. Линеарна неједначина. Решавање линеарних неједначина са једном непознатом. Примена линеарних једначина и неједначина Оперативни задаци: -Да умеју да реше једноставније једначине; -Да увиђају математички садржај у текстуалним задацима и изражавају га математичким језиком. -Да умеју да реше једноставније неједначине; -Да текстуалние задатке и изражавају математичким језиком.	Компетенцијазацеложивотноучење ;комуникација;рад с подацима иинформацијама; дигитална компетенција, сарадња.
ПРИЗМА	Израчуна површину и запремину праве призме; Примени обрасце за површину и запремину тела у реалном животу.	Појам, врста и елементи призме. Мрежа и површина праве призме. Запремина праве призме. Оперативни задаци: -Да упознају појам призме и њена својства -Да се оспособе за израчунавање површине, запремине призме и масе тела	Компетенцијазацеложивотноучење ;комуникација;рад с подацима иинформацијама; дигитална компетенција, сарадња.
ПИРАМИДА	Израчуна површину и запремину правилне тростране, четворостране и шестостране пирамиде; Примени обрасце за површину и запремину тела у реалном животу.	Појам, врста и елементи пирамиде. Мрежа пирамиде и порвшина призме. Запремина призме. Оперативни задаци: -Да упознају појам пирамиде и њена својства -Да се оспособе за израчунавање површине, запремине пирамиде и масе тела	Компетенцијазацеложивотноучење ;комуникација;рад с подацима иинформацијама; дигитална компетенција, сарадња.
ЛИНЕАРНА ФУНКЦИЈА	Нацрта и анализираграфиклинеарнефункције.	Линеарна функција. График линеарне функције. Знак и нулефункције, монотоност. Имплицитни облик задавања линеарне функције. Цртање и читање графика линеарне функције. Оперативни задаци: -Да умеју да нацртају једноставније графике -Да прецизно представљају статистичке податке у координатној равни	Компетенцијазацеложивотноучење ;комуникација;рад с подацима иинформацијама; дигитална компетенција, сарадња.
ПРОЈЕКТНИ ЗАДАТАК			

СИСТЕМИ ЛИНЕАРНИХ ЈЕДНАЧИНА	Реши систем линеарних једначина са две непознате; Реши реалне проблеме користећи системе линеарних једначина са две непознате.	Појам линеарне једначине са две непознате. Појам система од све линеарне једначине са две непознате. Решавање система применом методе супротних коефицијената, методом замене и графичком методома. Примена система линеарних једначина са две непознате у реалним проблемима. Оперативни задаци: -Да стекну рутину у решавањуједноставнијих система једначина са две непознате записа); -Да увиђају математички садржај у текстуалним задацима и изражавају га математичким језиком.	Компетенцијазацеложивотноучење ;комуникација;рад с подацимаиинформацијама; дигиталнакомпетенција, сарадња.
ВАЉАК	Израчуна површину и запремину правог и равностраног ваљка; Примени обрасце за површину и запремину тела у реалним ситуацијама.	Ваљак и елементи ваљка. Мрежа ваљка и површина ваљка. Запремина правог ваљка. Оперативни задаци: -Да упознају појам ваљка и његова својства -Да се оспособе за израчунавање површине, запремине ваљка и масе тела	Компетенцијазацеложивотноучење ;комуникација;рад с подацима иинформацијама; Дигиталнакомпетенција, сарадња.
КУПА	Израчуна површину и запремину купе; Примени обрасце за површину и запремину тела у реалним ситуацијама.	Купа и њени елементи. Мрежа и површина купе. Запремина купе. Оперативни задаци: -Да упознају појам купе и њена својства -Да се оспособе за израчунавање површине, запремине купе и масе тела	Компетенцијазацеложивотноучење ;комуникација;рад с подацима иинформацијама; дигитална компетенција, сарадња.
ЛОПТА	Израчуна површину и запремину лопте; Примени обрасце за површину и запремину тела у реалним ситуацијама.	Појам лопте и сфере. Пресеци (сфере)и равни. Површина и запремина лопте. Оперативни задаци: -Да упознају појам лопте -Да се оспособе за израчунавање површине, запремине лопте и масе тела	Компетенцијазацеложивотноучење ;комуникација;рад с подацима иинформацијама; дигитална компетенција, сарадња.

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	СЛИЧНОСТ ТРОУГЛОВА Поновитидајесличносттроугловауведенапрекоједнакостиуглова. Талесоватеорема (бездоказа). Поређењетроугловапосличности – коефицијентсличности. Применитисличностнаправоуглитроугао и натајначинизвестиПитагоринутеорему. ТАЧКА, ПРАВА И РАВАН Ученикеупознати с међусобнимодносиматачака, правих и равни у простору, каоискоришћењеммодела и објеката у реалномокружењу и насликама (цртежима) којимасепредстављају. Елементекојиодређујураван (тринеколинеарнетачке, двеправекојесесекуилисупаралелне) и односдвеју равнипредстављатисликама, и натајначинразвијатитуврступросторногсагледавања.Посебнопосветитипажњуодносуравни и нањојнормалнеправе. Ортогоналнапројекцијатачкенараван и ортогоналнопројектовањедужи (тачка-по-тачка). Наставниктребададемонстрираовасвојстваористећиприпремљениматеријал, а недазахтевадатоученицисамосталнораде. ЛИНЕАРНЕ ЈЕДНАЧИНЕ И НЕЈЕДНАЧИНЕ Досадасуученицирешавалисамоједноставнепримереједначина и неједначина, ослањајућисенавеземеђуоперацијама и наствојствазбира и производа. Садсерешавају и сложенијипримери, применомправилакојимасеједначине и неједначинетрансформишу у њимаеквивалентне. Затојепотребнообновititипојамалгебарскогизразасапроменљивом и основнаправиларачунања с бројевима. Истаћидаоваправилаваже и кадсебројевизаменеизразимасапроменљивом. Истаћичињеницудасувредностидвајуеквивалантнихизразаједнакезасведопустивевредностипроменљивих. Требаређидајеалгебарскиизраз с променљивом x линеаран ако је еквивалентан изразу облика ax+b, и једначина (неједначина) је линеарна ако је еквивалентна једначини (неједначини) облика $ax+b=0\left(ax+b>0, ax+b<0\right)$. ГЕОМЕТРИЈСКА ТЕЛА Дабиученициштолакшеупозналигеометријскатела (призму, пирамиду, ваљак, купу и лопту), њиховеелементе и својства, и научилидаизрачунавајуповршине и запреминеовихтела, требакориститињиховемоделе, мреже, скице и слике. Препоручљивоједа и самиученицицртајумреже и израђујумоделепроучаванихтела. Израчунаватиповршине и запреминесамоонихтелакојасунаведена у програму. Извођењеформулезазапреминувезиватизаприхваћенуформулузазапреминуквадра. Погоднимпримеримаизфизикепоказативезуизмеђузапремине, масе и густинетела. Рачунатиповршине и запреминепрекоосновнихелемената (датиходговарајућимформулама) као и с њимазависнихелемената (дужинеивица, бочневисине, полупречникаописаногилиуписаногкруга,...). Практичнопримењиватиовазнањакрозразличитеконкретнепримерерачунањаповршина и запреминаобјекатаизокружења. ЛИНЕАРНА ФУНКЦИЈА Говорити олинеарнојфункцијинеуводећиопштипојамфункције. Детаљнообрадитилинеарнуфункцију и њенасвојства и научитиученикедацртајуграфике и читајућиховасвојства. ГРАФИЧКО ПРЕДСТАВЉАЊЕ СТАТИСТИЧКИХ ПОДАТАКА Запримерестатистичкихподатакабиратиподаткекојеученициовогузрастаразумеју и којизањихимајурелевантнозначење: школскеоцене и просеци, резултатимедицинскихмерења и сличноподаткеизсвакодневногживота. СИСТЕМИ ЛИНЕАРНИХ ЈЕДНАЧИНА С ДВЕ НЕПОЗНАТЕ Ученицитребадаупознајулинеарнуједначину с двенепознате, графикједначине с двенепознате (права) и појамсистемаједначина;требадазнајудајеграфикједначине $ax+by+c=0, где\ је\ a\neq 0 или\ b\neq 0$ права и да умеју да нацртају тај график. Графичкиприказ и интерпретацијасистемалинеарнихједначина с двенепознатеимајузначајнуулогу. Решаватиједноставнијеобликесистемаметодамазамене и супротнихкоефицијената. У изучавањулинеарнихједначина с једномнепознатом и системалинеарнихједначинадостапажњетребапосветитињиховојпримени у решавањуразнихједноставнихпроблема.

ФИЗИКА

ПРЕДМЕТ:ФИЗИКА

РАЗРЕД:шести
Годишњифондчасова:72

Циљ учења:

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ **Позавршенојтеми/областиученик је у стањуда:**	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	**Међупредметнекомпетенције**
Увод у физику	Ученик/ца ће стећи појам о начину како физика истражује природу Ученик/ца ће знати да разликује појмове физичких тела од супстанција од којих се састоје тела.	Физика као природна наука и методе којима се она служи (посматрање, мерење, оглед...). Огледи који илуструју различите физичке појаве. Ученик треба да: – кроз већи број занимљивих и атрактивних демонстрационих огледа, који манифестују појаве из различитих области физике, схвати како физика истражује природу и да је материјални свет погодан за истраживање и постављање бројних питања;	Компетенција за целоживотно учење Дигиталне компетенције Математичка писменост и основне компетенције у науци и технологији

Кретање	Ученик/ца ће знати врсте кретања и описиваће их помоћу појмова и физичких величина Ученик/ца ће знати математичку зависност брзине и умети да је израчуна Ученик/ца ће знати да користи јединицу за брзину у SI систему: m/s Ученик/ца ће умети да измери и израчуна сталнубрзину Ученик/ца ће знати да користи јединице SI система набројаних физичких величина (m,s, ...)	Кретање у свакодневном животу.Релативност кретања. Појмови и величине којима се описује кретање (путања, пут, време, брзина, правац и смер кретања). Подела кретања према облику путање и брзини тела. Зависност пређеног пута од времена код равномерног праволинијског кретања. Променљиво праволинијско кретање. Средња брзина. Демонстрациони огледи. Кретање куглице по Галилејевом жљебу. Кретање мехура ваздуха (или куглице) кроз вертикално постављену дугу провидну цев са течношћу Ученик треба да:– користи јединице SI система за одговарајуће физичке величине: m, s, kg, N, m/s, Pa...; – усвоји основне представе о механичком кретању и зна величине које карактеришу равномерно праволинијско кретање и средњу брзину као карактеристику променљивог праволинијског кретања; – на основу појава узајамног деловања тела	Математичка писменост и основне компетенције у науци и технологији Компетенција за целоживотно учење Дигитална компетенција Инерперсоналне компетенције

Сила	Ученик/ца ће знати на основу појма узајамног деловања тела (одбијања, привлачења, деформација, промене кретања) да схвати силу као меру узајамног деловања тела. Ученик/ ца ће знати да користи јединицу силе у SI систему:N Ученик/ца ће знати да је сила векторска величина	Узајамно деловање два тела у непосредном додиру и последице таквог деловања: покретање, заустављање и промена брзине тела, деформација тела (истезање, сабијање, савијање), трење при кретању тела по хоризонталној подлози и отпор при кретању тела кроз воду и ваздух. Узајамно деловање два тела која нису у непосредном додиру (гравитационо, електрично, магнетно). Сила као мера узајамног деловања два тела, правац и смер деловања. Процена интензитета силе демонстрационим динамометром. Сила Земљине теже (тежина тела). Демонстрациони огледи. Истезање и сабијање еластичне опруге. Трење при клизању и котрљању. Слободно падање. Привлачење и одбијање наелектрисаних тела. Привлачење и одбијање магнета Ученик треба да: – кроз већи број занимљивих и атрактивних демонстрационих огледа, који манифестују појаве из различитих области физике, схвати како физика истражује природу и да је материјални свет погодан за истраживање и постављање бројних питања; – уме да рукује мерилима и инструментима за мерење динамометар; – користи јединице SI система за одговарајуће физичке величине: m, s, kg, N, m/s, Pa...; –; – на основу појава узајамног деловања тела схвати силу као меру узајамног деловања тела која се одређује интензитетом, правцем и смером; – усвоји појам масе и тежине и прави разлику између њих;	Компетенција за целоживотно учење Дигиталне компетенције Математичка писменост и основне компетенције у науци и технологији

Мерење	Ученик/ца ће знати које су основне физичке величине и њихове мерне јединице Ученик/ца ће знати да повеже физичке величине са одговарајућим мерним јединицама Ученик/ца ће овладати мерењем следећих физичких величина: дужине, времена и запремине *Ученик/ца ће умети да рукује мерилима и инструментима за мерење одговарајућих физичких величина лењиром, мерном траком, нонијусом, хронометром, мензуром*	Основне и изведене физичке величине и њихове јединице. Међународни систем мера. Мерење дужине, запремине и времена. Појам средње вредности мерене величине и грешке при мерењу. Мерни инструменти. Демонстрациони огледи. Мерење дужине (метарска трака, лењир), запремине (балон, мензура) и времена (часовник, хронометар, секундметар). Приказивање неких мерних инструмената (вага, термометри, електрични инструменти). Лабораторијске вежбе 1. Мерење димензија малих тела лењиром са милиметарском поделом. 2. Мерење запремине чврстих тела неправилног облика помоћу мензуре. 3. Одређивање средње брзине променљивог кретања тела и сталне брзине равномерног кретања помоћу стаклене цеви са мехуром. 4. Мерење еластичне силе при истезању и сабијању опруге. 5. Калибрисање еластичне опруге и мерење тежине тела динамометром. 6. Мерење силе трења при клизању или котрљању тела по равној подлози Ученик треба да:– уме да рукује мерилима и инструментима за мерење одговарајућих физичких величина: метарска трака, лењир са милиметарском поделом, хронометар, мензура, вага, динамометар; – само упозна појам грешке и значај релативне грешке, а да зна шта је апсолутна грешка и како настаје грешка при очитавању скала мерних инструмената; – користи јединице SI система за одговарајуће физичке величине: m, s, kg, N, m/s, Pa...;	Компетенција за целоживотно учење Дигиталне компетенције Математичка писменост и основне компетенције у науци и технологији Интерперсоналне и грађанске компетенције

Маса и густина	Ученик/ца ће имати представу о маси као карактеристици физичког тела при узајамном деловању тела, да зна да се маса тела мери вагом и да је адитивна величина Ученик/ца ће умети да помоћу дефиниционих формула израчуна бројне вредности густине. Ученик/ца ће умети да одреди густину чврстих тела и течности мерењем масе и запремине. Ученик/ца ће знати јединице мере масе и густинеу SI систему:kg, kg/m^3	Инертност тела. Закон инерције (Први Њутнов закон механике). Маса тела на основу појма о инертности и о узајамном деловању тела. Маса и тежина као различити појмови. Мерење масе тела вагом. Густина тела. Одређивање густине чврстих тела. Одређивање густине течности мерењем њене масе и запремине. Демонстрациони огледи. Илустровање инертности тела. Судари двеју кугли (а) исте величине, од истог материјала, (б) различите величине, од истог материјала, (в) исте величине, од различитог материјала. Мерење масе вагом. Течности различитих густина у истом суду – „течни сендвич” Лабораторијске вежбе 1. Одређивање густине чврстих тела правилног и неправилног облика. 2. Одређивање густине течности мерењем њене масе и запремине. Ученик треба да: – кроз већи број занимљивих и атрактивних демонстрационих огледа, који манифестују појаве из различитих области физике, схвати како физика истражује природу и да је материјални свет погодан за истраживање и постављање бројних питања; – уме да рукује мерилима и инструментима за мерење одговарајућих физичких величина: метарска трака, лењир са милиметарском поделом, хронометар, мензура, вага, динамометар; — користи јединице SI система за одговарајуће физичке величине: m, s, kg, N, m/s, Pa... – усвоји појам масе и тежине и прави разлику између њих; – уме да одреди густину чврстих тела и густину течности мерењем њене масе и запремине;	Компетенција за целоживотно учење Дигиталне компетенције Математичка писменост и основне компетенције у науци и технологији Интерперсоналне и грађанске компетенције

Притисак	Ученик/ца ће умети да одреди притисак чврстих тела мерењем и израчунавањем Ученик/ца ће умети да користи јединицу притиска у SI систему: Pa Ученик/ ца ће схватати принцип преношења притиска у течностима и гасовима Ученик/ца ће разумети Паскалов закон Ученик/ца ће разумети атмосферски притисак.	Притисак чврстих тела. Притисак у мирној течности. Хидростатички притисак. Спојени судови. Атмосферски притисак. Торичелијев оглед. Зависност атмосферског притиска од надморске висине. Барометри. Преношење спољњег притиска кроз течности и гасове у затвореним судовима. Паскалов закон и његова примена. Демонстрациони огледи. Зависност притиска од величине додирне површине и од тежине тела. Стаклена цев са покретним дном за демонстрацију хидростатичког притиска. Преношење притиска кроз течност (стаклена цев с мембраном, Херонова боца, спојени судови). Хидраулична преса. Огледи који илуструју разлику притисака ваздуха (како се ваздух може „видети”, како свећа може да гори под водом...). Ученик треба да: – кроз већи број занимљивих и атрактивних демонстрационих огледа, који манифестују појаве из различитих области физике, схвати како физика истражује природу и да је материјални свет погодан за истраживање и постављање бројних питања; – уме да рукује мерилима и инструментима за мерење одговарајућих физичких величина: метарска трака, лењир са милиметарском поделом, хронометар, мензура, вага, динамометар; – користи јединице SI система за одговарајуће физичке величине: m, s, kg, N, m/s, Pa...; – усвоји појам притиска, схвати преношење спољњег притиска кроз течности и гасове и разуме Паскалов закон	Компетенција за целоживотно учење Дигиталне компетенције Математичка писменост и основне компетенције у науци и технологији Интерперсоналне и грађанске компетенције

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	Излагање садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе; решавање квалитативних и квантитативних задатака; коришћење и других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме (домаћи задаци, читање популарне литературе из историје физике и сл.);систематско праћење рада сваког појединачног ученика Наставник континуирано прати рад сваког ученика кроз проверавање његових усвојених знања, стечених на основу свих облика наставе: демонстрационих огледа , предавања и активног учешћа у раду, решавања квантитативних, квалитативних, графичких, практичних и истраживачких задатака, пројектне наставе и лабораторијских вежби. Континуирано се пратити и вреднује знање, вештине и ставови ученика помоћу усменог испитивања, кратких писмених провера, контролних вежби, провером практичних вештина, као и вредновањемучешћа и продуката пројектне наставе

ПРЕДМЕТ:ФИЗИКА

РАЗРЕД:Седми
Годишњифондчасова:72

Циљ учења: ▲ Циљ учења предмета Физике јесте да сви ученици:

- **Стекну базичну језичку и научну писменост;**
- **Оспособе се да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама;**
- **Образложе своје мишљење у оквиру дискусије;**
- **Упознају природне појаве и основне природне законе и њихову примену у свакодневном животу;**
- **Развију мотивисаност за учење и напредују ка достизању одговарајућих стандарда**

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметнекомпетенције
	Позавршенојтеми/областиученик је у стањуда:		

1. Сила и кретање	Користи и анализира резултате мерења различитих физичких величина и приказује их табеларно и графички. Разликује скаларне и векторске физичке величине Анализира зависност брзине и пређеног пута од времена код праволинијских кретања са сталним убрзањем. Примени Њутнове законе динамике на кретање тела из окружења Демонстрира појаве: инерције тела, убрзаног кретања, кретање тела под дејством сталне силе, силе трења и сила акције и реакције на примерима из окружења Самостално изведе експеримент из области кинематике и динамике (Атвудова машина, колица са теговима...), прикупи податке мерењем, одреди тражену физичку величину и објасни резултате експеримента. Решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (кинематика и динамика кретања тела, трење, равнотежа полуге, сила потиска, закони одржања...).	Сила као узрок промене брзине тела. Појам убрзања. Успостављање везе између силе, масе тела и убрзања. Други Њутнов закон. Динамичко мерење силе. Међусобно деловање два тела – силе акције и реакције. Трећи Њутнов закон. Примери Равномерно променљиво праволинијско кретање. Интензитет, правац и смер брзине и убрзања. Тренутна и средња брзина тела. Зависност брзине и пута од времена при равномерно променљивом праволинијском кретању. Графичко представљање зависности брзине тела од времена код равномерно променљивог праволинијског кретања. Демонстрациони огледи: Илустровање инерције тела помоћу папира и тега. Кретање куглице низ Галилејев жљеб. Кретање тела под дејством сталне силе. Мерење силе динамометром. Илустровање закона акције и реакције помоћу динамометара и колица, колица са опругом и других огледа (реактивно кретање балона и пластичне боце). Лабораторијске вежбе 1. Одређивање сталног убрзања при кретању куглице низ жљеб. 2. Провера Другог Њутновог закона помоћу покретног тела (колица) или помоћу Атвудове машине Ученик треба да: – разликује физичке величине које су одређене само бројном вредношћу од оних које су дефинисане интензитетом, правцем и смером (време, маса, температура, рад, брзина, убрзање, сила...); – користи, на нивоу примене, основне законе механике – Њутнове законе и уме да рукује мерним инструментима; – користи јединице Међународног	Компетенција за учење Естетичка компетенција Комуникација Предузимљивост и орјентација ка предузетништву Рад са подацима и информацијама Решавање проблема Сарадња Дигитална компетенција

2. Кретање тело под дејством силе теже. Силе трења	Користи и анализира резултате мерења различитих физичких величина и приказује их табеларно и графички. Разликује скаларне и векторске физичке величине Анализира зависност брзине и пређеног пута од времена код праволинијских кретања са сталним убрзањем. Примени Њутнове законе динамике на кретање тела из окружења Демонстрира појаве: инерције тела, убрзаног кретања, кретање тела под дејством сталне силе, силе трења и сила акције и реакције на примерима из окружења Самостално изведе експеримент из области кинематике и динамике (Атвудова машина, колица са теговима...), прикупи податке мерењем, одреди тражену физичку величину и објасни резултате експеримента. Покаже од чега зависи сила трења и на основу тога процени како може променити њено деловање. Решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (кинематика и динамика кретања тела, трење, равнотежа полуге, сила потиска, закони одржања...).	Убрзање при кретању тела под дејством силе теже. Галилејев оглед. Слободно падање тела, бестежинско стање. Хитац навише и хитац наниже. Силе трења и силе отпора средине (трење мировања, клизања и котрљања). Утицај ових сила на кретање тела. Демонстрациони огледи: Слободно падање тела различитих облика и маса (Њутнова цев, слободан пад везаних новчића…). Падање тела у разним срединама. Бестежинско стање тела (огледи са динамометром, с два тега и папиром између њих, са пластичном чашом која има отвор на дну и напуњена је водом). Трење на столу, косој подлози и сл. Мерење силе трења помоћу динамометра. Лабораторијске вежбе 1. Одређивање убрзања тела које слободно пада. 2. Одређивање коефицијента трења клизања Ученик треба да: – разликује физичке величине које су одређене само бројном вредношћу од оних које су дефинисане интензитетом, правцем и смером (време, маса, температура, рад, брзина, убрзање, сила...); – користи, на нивоу примене, основне законе механике – Њутнове законе; – стекне појам о гравитацији и уме да рукује мерним инструментима уме да рукује мерним инструментима; – користи јединице Међународног система (SI) за одговарајуће физичке величине.	Компетенција за учење Комуникација Предузимљивост и орјентација ка предузетништву Рад са подацима и информацијама Решавање проблема Сарадња Дигитална компетенција

3. Равнотежа тела	Користи и анализира резултате мерења различитих физичких величина и приказује их табеларно и графички. Разликује скаларне и векторске физичке величине Примени Њутнове законе динамике на кретање тела из окружења Покаже врсте и услове равнотеже чврстих тела. Наводи примере простих машина које се користе у свакодневном животу. Прикаже како сила потиска утиче на понашање тела потопљених у течност и наведе услове пливања тела на води Решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (кинематика и динамика кретања тела, трење, равнотежа полуге, сила потиска, закони одржања...).	Деловање две силе на тело, појам резултујуће силе кроз различите примере слагања сила. Разлагање сила. Појам и врсте равнотеже тела. Полуга, момент силе. Равнотежа полуге и њена примена. Сила потиска у течности и гасу. Архимедов закон и његова примена. Пливање и тоњење тела. Демонстрациони огледи: Врсте равнотеже помоћу лењира или штапа. Равнотежа полуге. Услови пливања тела (тегови и стаклена посуда на води, Картезијански гњурац, суво грожђе у минералној води, свеже јаје у води и воденом раствору соли, мандарина са кором и без коре у води, пливање коцке леда на води…). Лабораторијска вежба 1.Одређивање густине чврстог тела применом Архимедовог закона. Ученик треба да: – разликује физичке величине које су одређене само бројном вредношћу од оних које су дефинисане интензитетом, правцем и смером (време, маса, температура, рад, брзина, убрзање, сила...); – користи, на нивоу примене, основне законе механике – Њутнове законе; – уме да рукује мерним инструментима; – користи јединице Међународног система (SI) за одговарајуће физичке величине	Компетенција за учење Естетичка компетенција Комуникација Предузимљивост и орјентација ка предузетништву Рад са подацима и информацијама Решавање проблема Сарадња Дигитална компетенција

4. Механички рад и енергија. Снага	. Користи и анализира резултате мерења различитих физичких величина и приказује их табеларно и графички. Разликује скаларне и векторске физичке величине Примени Њутнове законе динамике на кретање тела из окружења Повеже појмове механички рад, енергија и снага и израчуна рад силе теже и рад силе трења. Разликује кинетичку и потенцијалну енергију тела и повеже њихове промене са извршеним радом Демонстрира важење закона одржања енергије на примерима из окружења Решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (кинематика и динамика кретања тела, трење, равнотежа полуге, сила потиска, закони одржања...).	Механички рад. Рад силе. Рад силе теже и силе трења. Квалитативно увођење појма механичке енергије тела. Кинетичка енергија тела. Потенцијална енергија. Гравитациона потенцијална енергија тела. Веза између промене механичке енергије тела и извршеног рада. Закон о одржању механичке енергије. Снага. Коефицијент корисног дејства. Демонстрациони огледи: Илустровање рада утрошеног на савладавање силе трења при клизању тела по различитим подлогама, уз коришћење динамометра. Коришћење потенцијалне енергије воде или енергије надуваног балона за вршење механичког рада. Примери механичке енергије тела. Закон о одржању механичке енергије (Галилејев жљеб; математичко клатно; тег са опругом) Лабораторијске вежбе 1. Одређивање рада силе под чијим дејством се тело креће по различитим подлогама. 2. Провера закона одржања механичке енергије помоћу колица Ученик треба да: – разликује физичке величине које су одређене само бројном вредношћу од оних које су дефинисане интензитетом, правцем и смером (време, маса, температура, рад, брзина, убрзање, сила...); – користи, на нивоу примене, основне законе механике – Њутнове законе; – стекне појам о гравитацији и уме да рукује мерним инструментима уме да рукује мерним инструментима; – користи јединице Међународног система (SI) за одговарајуће физичке величине	Компетенција за учење Комуникација Одговоран однос према здрављу Предузимљивост и орјентација ка предузетништву Рад са подацима и информацијама Решавање проблема Сарадња Дигитална компетенција

5. Топлотне појаве	Користи и анализира резултате мерења различитих физичких величина и приказује их табеларно и графички. Разликује скаларне и векторске физичке величине Решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (кинематика и динамика кретања тела, трење, равнотежа полуге, сила потиска, закони одржања...). Разликује појмове температуре и количине топлоте и прикаже различите механизме преноса топлоте са једног тела на друго Анализира промене стања тела (димензија, запремине и агрегатног стања) приликом грејања или хлађења. Наведе методе добијања топлотне енергије и укаже на примере њеног рационалног коришћења	Честични састав супстанције: молекули и њихово хаотично кретање. Топлотно ширење тела. Појам и мерење температуре. Унутрашња енергија и температура. Количина топлоте. Специфични топлотни капацитет. Топлотна равнотежа. Агрегатна стања супстанције. Демонстрациони огледи: Дифузија и Брауново кретање. Ширење чврстих тела, течности и гасова (надувани балон на стакленој посуди - флаши и две посуде са хладном и топлом водом, Гравесандов прстен, издужење жице, капилара...). Лабораторијска вежба 1. Мерење температуре мешавине топле и хладне воде после успостављања топлотне равнотеже. Ученик треба да: – разликује физичке величине које су одређене само бројном вредношћу од оних које су дефинисане интензитетом, правцем и смером (време, маса, температура, рад, брзина, убрзање, сила...); и уме да рукује мерним инструментима – користи јединице Међународног система (SI) за одговарајуће физичке величине	Компетенција за учење Комуникација Одговоран однос према околини Предузимљивост и орјентација ка предузетништву Рад са подацима и информацијама Решавање проблема Сарадња Дигитална компетенција
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	Излагање садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе; решавање квалитативних и квантитативних задатака; коришћење и других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме (домаћи задаци, читање популарне литературе из историје физике и сл.);систематско праћење рада сваког појединачног ученика Наставник континуирано прати рад сваког ученика кроз проверавање његових усвојених знања, стечених на основу свих облика наставе: демонстрационих огледа , предавања и активног учешћа у раду, решавања квантитативних, квалитативних, графичких, практичних и истраживачких задатака, пројектне наставе и лабораторијских вежби. Континуирано се пратити и вреднује знање, вештине и ставови ученика помоћу усменог испитивања, кратких писмених провера, контролних вежби, провером практичних вештина, као и вредновањемучешћа и продуката пројектне наставе . У двојзичном одељењу део часова се реализује на енглеском језику		

ПРЕДМЕТ:ФИЗИКА

РАЗРЕД:осми
Годишњифондчасова:68

Циљ учења: Циљ учењапредмета Физике јесте упознавање ученика са природним појавама и основним законима природе, стицање основе научне писмености, оспособљавање за уочавање и распознавање физичких појава и активно стицање знања о физичким феноменима кроз истраживање, усвајање основа научног метода и усмеравање према примени физичких закона у свакодневном животу и раду.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ **Позавршенојтеми/областиученик је у стањуда:**	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	**Међупредметнекомпетенције**
1.Осцилаторно и таласно кретање	- повезује физичке величине које описују осцилације и таласе - описује карактеристике звука, ултразвука и инфразвука и наводи примере примене ултразвука - демонстрира и објасни осциловање куглице клатна и тела обешеног о опругу, осциловање жица и ваздушних стубова - примењује превентивне мере заштите од буке решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке	Осцилаторно кретање Појмови и величине којима се описује осциловање тела (амплитуда, период, фреквенција). Закон о одржању механичке енергије при осциловању тела. Механички таласи. Основни параметри којима се описује таласно кретање (таласна дужина, фреквенција, брзина). Звук. Карактеристике звука и звучна резонанција Ученик треба да: – разликује физичке величине које су одређене само бројном вредношћу од оних које су дефинисане интензитетом, правцем и смером -разликује различите врсте кретања (транслаторно, осцилаторно, таласно) и да зна њихове карактеристике, – зна основне карактеристике звука – уме да рукује мерним инструментима, – користи јединице Међународног система (SI) за одговарајуће физичке величине.	Компетенција за учење, комуникација, решавање проблема, сарадња, дигитална компетенција, предузимљивост и оријентација ка предузетништву

2. Светлосне појаве	- анализира примере одбијања и преламања светлости, тоталне рефлексије (огледала и сочива) - користи лупу и микроскоп - демонстрира и објасни појаву сенке - демонстрира и објасни функционисање ока и корекцију вида - примењује превентивне заштите од прекомерног излагања Сунчевом зрачењу - решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке	Карактеристике светлости. Праволинијско простирање светлости (сенка и полусенка, помрачење Сунца и Месеца). Закон одбијања светлости. Равна и сферна огледала и конструкција ликова предмета. Брзина светлости у различитим срединама. Индекс преламања и закон преламања светлости. Тотална рефлексија. Преламање светлости кроз призму и сочива. Одређивање положаја ликова код сочива. Оптички инструменти. Лупа и микроскоп. – разликује физичке величине које су одређене само бројном вредношћу од оних које су дефинисане интензитетом, правцем и смером -разликује различите врсте кретања (транслаторно, осцилаторно, таласно) и да зна њихове карактеристике, – зна основне карактеристике светлости, – зна да је брзина светлости у вакууму највећа постојећа брзина у природи, – уме да рукује мерним инструментима, – користи јединице Међународног система (SI) за одговарајуће физичке величине.	Компетенција за учење, комуникација, решавање проблема, сарадња, дигитална компетенција

3.Електрично поље	- прикаже и опише електрично поље - израчуна силу којом поље делује на наелектрисање - повеже електрични напон и јачину електричног поља - решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке	Наелектрисавање тела. Елементарна количина наелектрисања. Закон о одржању количине наелектрисања. Узајмно деловање наелектрисаних тела. Кулонов закон. Електрично поље (линије сила, хомогено и нехомогено поље). Рад силе електричног поља. Напон. Веза напона и јачине хомогеног електричног поља. Електричне појаве у атмосфери. Ученик треба да: – разликује физичке величине које су одређене само бројном вредношћу од оних које су дефинисане интензитетом, правцем и смером – уме да слаже и разлаже силу, јачину електричног поља..., – разуме да је рад силе једнак промени енергије и на нивоу примене користи трансформацију енергије у рад и обрнуто, – на нивоу примене користи законе одржања (масе, енергије, количине наелектрисања), – зна услове за настанак струје и Омов закон, – прави разлику између температуре и топлоте, – уме да рукује мерним инструментима, – користи јединице Међународног система (SI) за одговарајуће физичке величине.	Компетенција за учење, комуникација, решавање проблема, сарадња, дигитална компетенција, очување животне средине

4.Електрична струја	- објасни провођење струје кроз метале, течности и гасове - упореди отпорности металних проводника на основу њихових карактеристика - наводи и користи различите изворе електричне струје (EMS) и зна да их разврстава ради рециклаже - познаје основне елементе електричног кола и уме да их повеже - изабере одговарајући опсег мерног инструмента и мери јачину електричне струје и напон - одређује вредност редно и паралелно везаних отпорника и резултате прикаже табеларно и графички - описује ефекте који се испољавају при протицању електричне струје - препозна основна својства наизменичне струје - израчуна потрошњу електричне енергије у домаћинству се придржава основних правила безбедности при коришћењу електричних уређаја у животу - решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке	Електрична струја (једносмерна, наизменична). Услови за настајање електричне струје и извори струје (EMS). Мерење електричне струје и напона. Електрична отпорност проводника. Проводници и изолатори. Омов закон за део струјног кола. Рад и снага електричне струје. Џул-Ленцов закон. Омов закон за цело струјно коло. Везивање отпорника. Електрична струја у течностима и гасовима. Мере заштите од електричне струје (жива бића, објекти и електрични уређаји) Ученик треба да: – разликује физичке величине које су одређене само бројном вредношћу од оних које су дефинисане интензитетом, правцем и смером – разуме да је рад силе једнак промени енергије и на нивоу примене користи трансформацију енергије у рад и обрнуто, – на нивоу примене користи законе одржања (масе, енергије, количине наелектрисања), – зна услове за настанак струје и Омов закон, – прави разлику између температуре и топлоте, – уме да рукује мерним инструментима, – користи јединице Међународног система (SI) за одговарајуће физичке величине.	Компетенција за учење, комуникација, решавање проблема, сарадња, дигитална компетенција, очување животне средине

5. Магнетно поље	- описује узајамно деловање два паралелна проводника са струјом - деловање магнетног поља на струјни проводник - принцип рада електромагнета и електромотора - објасни принцип рада компаса и природу Земљиног магнетног поља - користи компас и апликације за паметне телефоне за оријентацију у природи решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке	Магнетно поље сталних магнета. Магнетно поље Земље. Магнетно поље електричне струје. Дејство магнетног поља на струјни проводник. Допринос Николе Тесле и Михајла Пупина развоју науке о електромагнетним појавама и њиховој примени. Ученик треба да: – разликује физичке величине које су одређене само бројном вредношћу од оних које су дефинисане интензитетом, правцем и смером – разуме да је рад силе једнак промени енергије и на нивоу примене користи трансформацију енергије у рад и обрнуто, – зна услове за настанак струје – уме да рукује мерним инструментима, – користи јединице Међународног система (SI) за одговарајуће физичке величине.	Компетенција за учење, комуникација, решавање проблема, сарадња, дигитална компетенција, очување животне средине
6. Елементи атомске и нуклеарне физике	- објасни структуру атомског језгра и нуклеарне силе - опише радиоактивност, врсте зрачења, радиоактивне изотопе, препознаје њихово дејство, примену и мере заштите - разликује фисију и фузију и наводи могућности њихове примене	Структура атома (језгро, електронски омотач). Нуклеарне силе. Природна радиоактивност. Радиоактивно зрачење (алфа, бета и гама зраци) и њихово дејство на биљни и животињски свет. Заштита од радиоактивног зрачења. Вештачка радиоактивност. Фисија и фузија. Примена нуклеарне енергије и радиоактивног зрачења. Ученик треба да: – разуме да је рад силе једнак промени енергије и на нивоу примене користи трансформацију енергије у рад и обрнуто, – на нивоу примене користи законе одржања (масе, енергије, количине наелектрисања) – користи јединице Међународног система (SI) за одговарајуће физичке величине.	Компетенција за учење, комуникација, решавање проблема, сарадња, дигитална компетенција, очување животне средине; предузимљивост и оријентација ка предузетништву

7. Физика и савремени свет	- препозна значај физике и схвати њен значај за развој других природних наука	Значај физике за развој других природних наука Допринос физике развоју савремене медицине (ултразвук, ЕКГ, скенер, магнетна резонанција, Гама нож…) Физика и савремене технологије (интернет, мобилна телефонија, даљинско управљање, нанофизика....)	Компетенција за учење, комуникација, решавање проблема, сарадња, дигитална компетенција, очување животне средине
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	Излагање садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе; решавање квалитативних и квантитативних задатака; коришћење и других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме (домаћи задаци, читање популарне литературе из историје физике и сл.);систематско праћење рада сваког појединачног ученика Наставник континуирано прати рад сваког ученика кроз проверавање његових усвојених знања, стечених на основу свих облика наставе: демонстрационих огледа , предавања и активног учешћа у раду, решавања квантитативних, квалитативних, графичких, практичних и истраживачких задатака, пројектне наставе и лабораторијских вежби. Континуирано се пратити и вреднује знање, вештине и ставови ученика помоћу усменог испитивања, кратких писмених провера, контролних вежби, провером практичних вештина, као и вредновањемучешћа и продуката пројектне наставе У двојезичном одељењу део часова се реализује на енглеском језику.		

ПРЕДМЕТ: ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА

РАЗРЕД: ПЕТИ
Годишњи фонд часова: **72**

Циљ учења ***Технике и технологије*** је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно

Преглед тема/комуникативних функција, исхода, наставних садржаја и оперативних задатака, броја часова по теми и укупно

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ	- зна да опише улогу технике и технологије - наводи занимања у области технике и технологије -процењује сопствена интересовања у области технике и технологије -организује радно окружење у кабинету - правилно и безбедно користи техничке апарате и ИКТ уређаје у животном и радном окружењу	Појам, улога и значај технике и технологије на развој друштва и животног окружења Подручја човековог рада и производње, занимања и послови у области технике и технологије Настава у кабинету и примена мера заштите на раду Коришћење техничких апарата и ИКТ уређаја у животном и радном окружењу	1. Компетенција за целоживотно учење 2. Вештина комуникације 3. Рад са подацима и информацијама 4. Дигитална компетенција 5. Решавање проблема 6. Вештина сарадње 7. Одговоран однос према здрављу 8. Одговоран однос према околини

<table>
<tr><td>НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА*</td><td colspan="3">- За реализацију наставног процеса користе се следеће методе рада: вербална, демонстрација, учење путем истраживања, метода практичног рада кроз фронтални, индивидуални и групни облик рада.
- Проширење постојећих знања ученика о техници и технологији кроз истраживачки начин рада.
-Повезивање развоја технике са историјским епохама и догађајима.
-Упознавање подручја човековог рада и производње, занимања и послова у области технике и технологије кроз примену одговарајућих медија и активно учешће ученика
-Ученици идентификују одређена занимања којима се људи баве и послове који се обављају у оквиру тих занимања као и техничка средства која се при томе користе.</td></tr>
<tr><td>САОБРАЋАЈ</td><td>- класификује врсте саобраћаја и саобраћајних средстава према намени
-наводи професије у подручју рада саобраћај
-анализира симулирану саобраћајну незгоду на рачунару и идентификује ризично понашање пешака и возача бицикла
-разликује безбедно од небезбедног понашања пешака, возача бицикла и дечијих возила
- одговорно се понаша као путник у возилу
користи заштитну опрему за управљање бициклом и дечијим возилима</td><td>Улога, значај и историјски развој саобраћаја.
Врсте саобраћаја и саобраћајних средстава према намени

Употреба информационих техологија у савременом саобраћају
Професије у подручју рада саобраћај

Саобраћајна сигнализација – изглед и правила поступања

Правила и прописи кретања пешака, возача бицикла и дечијих возила (ролери, скејт, тротинет) у саобраћају – рачунарска симулација или саобраћајни полигон

Обавезе и одговорност деце као учесника у саобраћају
Заштитна опрема потребна за безбедно управљање бициклом и дечијим возилима</td><td>1. Компетенција за целоживотно учење
2. Вештина комуникације
3. Рад са подацима и информацијама
4. Одговоран однос према околини
5. Дигитална компетенција
6. Решавање проблема
7. Вештина сарадње
8. Брига за здравље</td></tr>
<tr><td>НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА*</td><td colspan="3">-Фронтални, индивидуални и групни
-Ученици се на интересантан и очигледан начин упознају са правилима и прописима кретања пешака и бицикла у јавном саобраћају, начинима рагулисања саобраћаја и безбедним кретањем од школе до куће. Тежиште ове теме је на:
• безбедном понашању и преузимању личне одговорности ученика за понашање у саобраћају и
• употреби заштитне опреме при вожњи бицикла и других дечијих возила, као и коришћење сигурносних појасева у возилу на предњем и задњем седишту
-За реализацију ових наставних садржаја, а за практично увежбавање, користитимо импровизовани полигон у оквиру школе, кратке туре обиласка раскрсница у близини школе, саобраћајне макете које раде ученици на редовним часовима или у оквиру секције
- Рачунарске симулације.</td></tr>
</table>

ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	- исправно користи прибор за техничко цртање - самостално црта скицом и техничким цртежом једноставан предмет - преноси податке између ИКТ уређаја - примењује основне поступке обраде дигиталне слике на рачунару - користи програм за обраду текста за креирање документа са графичким елементима - користи Интернет сервисе за претрагу и приступање online ресурсима	Прибор за техничко цртање Формати папира Типови и дебљине линија (пуна дебела линија, пуна танка линија, линија извучена слободном руком, испрекидана линија, танка црта тачка црта) Геометријско цртање (цртање паралелних правих, цртање нормале на дату праву, цртање углова помоћу лењира и троугаоника) Елементи котирања. Размера Цртање техничког цртежа са елементима (типови линија, размера, котирање) Пренос података између ИКТ уређаја Дигитална обрада слике Креирање документа у програму за обраду текста Форматирање текста, уметање слике и графике Интернет претрага и приступ online ресурсима.	1. Компетенција за целоживотно учење 2. Вештина комуникације 3. Рад са подацима и информацијама 4. Дигитална компетенција 5. Решавање проблема 6. Вештина сарадње 7. Естетска компетенција
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА*	- Фронтални, индивидуални, групни(упару) - Ученици изражавају идеју скицом и техничким цртежом уз развијање вештине правилног коришћења прибора за техничко цртање. Сваки ученик самостално црта једноставан технички цртеж у одређеној размери користећи одговарајуће врсте линија као и елементе котирања. - Примена информационо-комуникационих технологија у техници првенствено се односе на правилно и безбедно коришћење дигиталних уређаја (рачунар, лаптоп, таблет, мобилни телефон, тв, дигитални фотоапарат, веб камера) а потом и на овладавање вештинама обраде дигиталне слике на рачунару у циљу стицања одговарајућих компетенција које се односе на документовање и дизајн. - Ученици, у пару, вежбају пренос података између рачунара и екстерних уређаја (мобилни телефон, фотоапарат) тако што сваки ученик самостално реализује процедуре током рада на рачунару. Вежбају уметање фотографије у одговарајући програм за обраду текста и уређивање документа. -Ученици користе Интернет претрагу и приступ online ресурсима.		

РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА	- зна да наброји и наведе основне разлике извора енергије - повезује својства природних материјала са применом - објасни технологије прераде и обраде дрвета, папира, текстила и коже - уме да направи редослед радних операција - правилно и безбедно користи алате и прибор	Природни ресурси на Земљи: енергија и материјали Управљање отпадом (рециклажа; заштита животне средине) Врсте, својства и примена природних материјала Технологија прераде и обраде дрвета Технологија производње папира Текстилна технологија и технологија прераде и обраде коже Поступци ручне обраде и спајања дрвета, папира, текстила и коже - сечење/резање, спајање (лепљење) и заштита (лакирање) Коришћење алата и прибора за ручну обраду и спајање наведених материјала – маказе, моделарска тестера, брусни папир, стега	1. Компетенција за целоживотно учење 2. Вештина комуникације 3. Рад са подацима и информацијама 4. Дигитална компетенција 5. Решавање проблема 6. Вештина сарадње 8. Брига за здравље 9. Еколошка компетенција 10. Естетска компетенција
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА*	- Фронтални, индивидуални, групни - Надограђујући се на ранија знања ученици се упознају са појмом природних ресурса на Земљи и са значајем њиховог очувања. Тежиште ове теме је на енергији и материјалима. - Ученици се упознају са основним изворима енергије као важним ресурсом за живот људи, технолошке процесе и производњу. Упознају се са начином коришћења и претварања у неке корисне облике њима већ познатих извора енергије воде, ветра и Сунца. - Други важан ресурс су материјали. Ученици се упознају са појмом и поделом материјала (природни, вештачки). Врсте и својства материјала (физичка, хемијска и механичка): дрво, папир, текстил, кожа објаснити на елементарном нивоу. Начин обраде материјала (принципи деловања алата за механичку обраду материјала, испитивање материјала). Припрема за обраду. -Ученицима се прикказује правилно коришћење алата за ручну обраду материјала, извођење операција и заштита на раду: обележавање, сечење, завршна обрада (бушење, равнање, брушење). Избор материјала, операција и алата и редоследа њихове примене. Рециклажа материјала и заштита животне средине. -Поступно увођење ученика у рад са алатом обезбеђује да обрада материјала постаје средство креативног изражавања, а не циљ у настави технике и технологије. -Упознавање ученика са професијама из ове области. - Ученици праве план израде и самостално израђују моделе		

КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ	- одабира материјале и алате за израду предмета/модела -мери и обележава предмет/модел ручно израђује једноставан предмет - самостално представља пројектну идеју, поступак израде и решење/производ процењује остварен резултат и развија предлог унапређења	Израда предмета/модела ручном обрадом и спајањем папира и/или дрвета, текстила, коже коришћењем одговарајућих техника, поступака и алата Приказивање идеје, поступка израде и решења/производа Приказивање идеје, поступка израде и решења/производа	1. Компетенција за целоживотно учење 2. Вештина комуникације 3. Рад са подацима и информацијама 4. Дигитална компетенција 5. Решавање проблема 6. Вештина сарадње 9. Еколошка компетенција 10. Естетска компетенција
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА *	- рад у паровима или малим групама. - У овом делу програма ученици реализују заједничкепројектепримењујућипретходно стечена знањаи вештине. Ученици се сами опредељују за одређену активност у оквиру групе. Пружа им се могућност да реализују своју идеју. Ученици самостално истражују информације за пројектни задатак користећи информационо -комуникационе технологије, налазе решење, формирају идеју, израђују техничку документацију, планирају и реализују сопствени производ. Користити материјале и технологије које су ученици упознали у претходној области. Ученици самостално врше мерење и обележавање. Ученици раде у пару, чимеразвијајуспособностсарадњеи социјалних вештина. По завршетку, ученици самостално представљају производ/модел, усмено образлажући ток реализације, процењујући оствареност резултата и предлог унапређења. Тежиште оваквог рада није на квалитету коначног продукта већ на процесу који има своје кораке и на сарадничким односима у раду у групи. Ученицима јасно треба указати да се и на неуспелим продуктима може много научити ако се схвати где су грешке направљене. Дискутовати са ученицима и о цени понуђених решења. Нагласити важност доброг планирања буџета потребног за његову реализацију као и негативних последица лоших прорачуна. На тај начин ученике полако оспособљавати да размишљају предузетнички и развијати им основне компетенције везане за финансијску писменост.		

*** НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА ПРЕДМЕТ дати су за сваку наставну тему посебно**

ПРЕДМЕТ: ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА

РАЗРЕД: ШЕСТИ
Годишњи фонд часова: **72**

Циљ учења ***Технике и технологије*** је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно

Преглед тема/комуникативних функција, исхода, наставних садржаја и оперативних задатака, броја часова по теми и укупно

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик је у стању да:**	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	**Међупредметне компетенције**
ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ	- повеже развој грађевинарства и значај урбанизма у побољшању услова живљења - анализира карактеристике савремене културе становања	Значај и развој грађевинарства. Просторно и урбанистичко планирање Култура становања у урбаним и руралним срединама. Распоред просторија и уређење стамбеног простора Кућне инсталације	1. Компетенција за целоживотно учење 2. Вештина комуникације 3. Рад са подацима и информацијама 4. Дигитална компетенција 5. Решавање проблема 6. Вештина сарадње 7. Одговоран однос према здрављу 8. Одговоран однос према околини

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА*	- За реализацију наставног процеса користе се следеће методе рада: вербална, демонстрација, учење путем истраживања, метода практичног рада кроз фронтални, индивидуални и групни облик рада. - Подстичући истраживачки начин рада, постојеће знање ученика о техици и технологији проширити користећи различите изворе знања који се односе на историјски развој грађевинарства и побољшање услова живљења. -На основу посматрања планова, макета, слика насеља ученицима се објашњава значај урбанизма и просторног планирања и значај околине стана са хигијенског и естетског становишта. - Ученици анализирају и закључују какао се култура становања разликује у зависности од врсте насеља (рурално и урбано) и стамбених објеката, као и какао се одређује распоред просторија у стану са аспекта функционалности, удобности и економичности. -Кроз компјутерске симулације ученици се упознају са врстама и наменом кућних инсталација и њиховом правилном употребом.		
САОБРАЋАЈ	-класификује врсте саобраћаја и саобраћајних средстава према намени - повезује коришћење информационих технологија у саобраћајним објектима са управљањем и безбедношћу путника и робе	Саобраћајни системи. Грађевински објекти у саобраћају Коришћење информационих технологија у саобраћајним објектима Управљање саобраћајном сигнализацијом Правила безбедног кретања пешака и возача бицикла у јавном саобраћају	1. Компетенција за целоживотно учење 2. Вештина комуникације 3. Рад са подацима и информацијама 4. Одговоран однос према околини 5. Дигитална компетенција 6. Решавање проблема 7. Вештина сарадње 8. Брига за здравље
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА*	-Фронтални, индивидуални и групни -У односу на програм петог разреда, у области саобраћаја, садржај се односи на саобраћајне објекте, њихову намену и функционисање. -Наглашава се да безбедност учесника у саобраћају зависи и од прописане инфраструктуре(опреме пута, сигнализације, квалитета израде саобраћајних објеката) као и прилагођавања брзине постојећим условима . - Кроз примере симулациј, доступних на интернету, ученици се уводе у ситуације да препознају сигурносне ризике и предвиде опасне ситуације у саобраћају. - Уз помоћ мултимедијалних примера објашњавамо ученицима како се управља саобраћаје користећи ИКТ и како то управљање утиче на безбедност путника и робе.		

ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	- комуницира језиком технике (основном грађевинском терминологијом - чита и црта грађевински технички цртеж уз примену одговарајућих правила и симбола - скицира просторни изглед грађевинског објекта - прикаже модел/макету, основу стана скицом и техничким цртежом примењујући правила грађевинског техничког цртања	Фазе у изградњи грађевинског објекта,ситуациони план Скица, технички цртеж (ортогонална пројекција и перспектива) Котирање и симболи Цртање пресека у грађевинарству Графичко представљање грађевинских објеката Техничко цртање помоћу рачунара Представљање идеја и решења уз коришћење дигиталних презентација	1. Компетенција за целоживотно учење 2. Вештина комуникације 3. Рад са подацима и информацијама 4. Дигитална компетенција 5. Решавање проблема 6. Вештина сарадње 7. Естетска компетенција
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА*	- Фронтални, индивидуални, групни(упару) - Поновити која су знања и вештине из техничког цртања ученици усвојили у претходном разреду. -Објаснити правила и симболе који се користе у грађевинарству. - Ученици скицирају просторни изглед познатог објекта ради развијања визуелног опажања и разумевања релацијских односа између објеката и предмета. -Једноставним рачунарским апликацијама за 3D приказ ученицима се објашњава појам хоризонталног и вертикалног пресека. -Ученици раде мини пројекат-пресек и уређење стана у коме живе, раде презентације које представљају током наставе. Акценат је на развоју комуникације, простору за дискусију и давању повратне информације на основу успостављених критеријума..		

РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА	-зна да наброји и наведе класификује грађевинске материјале према врсти и својствима и процењује могућности њихове примене - повезује делове конструкције и начине градње грађевинских објеката са њиховом наменом	Подела, врсте и карактеристике грађевинских материјала Системи градње у грађевинарству. Врсте грађевинских објеката Техничка средства у грађевинарству Организација рада у грађевинарству. Рециклажа материјала у грађевинарству и заштита животне средине Организација рада у пољопривреди. Рециклажа материјала у пољопривреди и заштита животне средине Техничка средства у пољопривреди Обновљиви извори енергије и мере за рационално и безбедно коришћење топлотне енергије Занимања у области грађевинарства и пољопривредне производње. Моделовање машина и уређаја у грађевинарству, пољопривреди или модела који користи обновљиве изворе енергије Моделовање машина и уређаја у грађевинарству, пољопривреди или модела који користи обновљиве изворе енергије	1. Компетенција за целоживотно учење 2. Вештина комуникације 3. Рад са подацима и информацијама 4. Дигитална компетенција 5. Решавање проблема 6. Вештина сарадње 8. Брига за здравље 9. Еколошка компетенција 10. Естетска компетенција

<table>
<tr><td>НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА*</td><td colspan="3">- Фронтални, индивидуални, групни
-Ученици се упознају са грађевинским материјалима (према пореклу и намени), врстама, начину производње и основним карактеристикама користећи слике и мултимедије.
-Упознати ученике са конструктивним елементима објекта(темељ, зидови, међуспратне конструкције, кров) кроз везу са материјалима за њихову изградњу.
-Уз помоћ мултимедија и слика ученици се упознају са врстама грађевинских објеката и начинима градње (традиционалног и савременог). Савремени начин све више потискује традиционални начин помоћу ручних алата и предност даје савременим грађевинским машинама уз помоћ којих се убрзава и побољшљвљ квалитет изградње.
- Тежиште дела теме у вези енергетике је на рационалном коришћењу енергије за загревање станова при чему се ученицима посебно указује на значај избора материјала за изградњу објеката и његове изолације.
-Користећи мултимедије и разне узорке изолационих материјала и кроз разговор уз изношење различитих примера из живота, ученици се упознају са правилним и безбедним коришћењем уређаја за загревање и климатизацију простора а све са циљем рационалне потрошње енергије. Посебно се наглашава значај коришћења обновљивих извора енергије.
- Уз помоћ слика, мултимедија и макета ученицима се представљају најважније машине у пољопривреди и њиховњ најважније карактеристике.
- Истицање значаја рециклаже материјала и заштите животне средине у грађевинарству и пољопривреди</td></tr>
<tr><td>КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ</td><td>- уради алгоритам израде једноставног модела/макете;
- самостално формира и представи пројектну идеју, поступак израде и решење/производ</td><td>Израда техничке документације

Израда макете/ модела у грађевинарству, пољопривреди или модела који користи обновљиве изворе енергије

Представљање идеје, поступка израде и решења производа
Одређивање тржишне вредности производа укључујући и оквирну процену трошкова

Представљање производа и креирање дигиталие презентације</td><td>1. Компетенција за целоживотно учење
2. Вештина комуникације
3. Рад са подацима и информацијама
4. Дигитална компетенција
5. Решавање проблема
6. Вештина сарадње
9. Еколошка компетенција
10. Естетска компетенција</td></tr>
</table>

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА *	- Пројекте реализовати у паровима или малим групама. - Уовом делу програма ученици реализују заједничке пројекте примењујући претходно стечена знањаи вештине. Ученици се сами опредељују за одређену активност у оквиру групе. Пружа им се могућност да реализују своју идеју. Ученици самостално истражују информације за пројектни задатак користећи информационо -комуникационе технологије, налазе решење, формирају идеју, израђују техничку документацију, планирају и реализују сопствени производ. Користити материјале и технологије које су ученици упознали у претходној области. Ученици самостално врше мерење и обележавање. Ученици раде у пару, чимеразвијајуспособностсарадњеи социјалних вештина. По завршетку, ученици самостално представљају производ/модел, усмено образлажући ток реализације, процењујући оствареност резултата и предлог унапређења. Тежиште оваквог рада није на квалитету коначног продукта већ на процесу који има своје кораке и на сарадничким односима у раду у групи. Ученицима јасно треба указати да се и на неуспелим продуктима може много научити ако се схвати где су грешке направљене. Дискутовати са ученицима и о цени понуђених решења. Нагласити важност доброг планирања буџета потребног за његову реализацију као и негативних последица лоших прорачуна. На тај начин ученике полако оспособљавати да размишљају предузетнички и развијати им основне компетенције везане за финансијску писменост.

*** НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА ПРЕДМЕТ дати су за сваку наставну тему посебно**

ПРЕДМЕТ: ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА

РАЗРЕД: СЕДМИ
Годишњи фонд часова: **72**

Циљ учења ***Технике и технологије*** је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно

Преглед тема/комуникативних функција, исхода, наставних садржаја и оперативних задатака, броја часова по теми и укупно

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ	- повеже развој машина и њихов допринос подизању квалитета живота и рада - повеже ергономију са здрављем и конфором људи при употреби техничких средстава - анализира да ли је коришћење одређене познате технике и тех нологије у складу са очувањем животне средине; - истражи могућности смањења трошкова енергије у домаћинству	Појам, улога и развој машина и механизама. Потрошња енергије у домаћинству и могућности уштеде. Утицај дизајна и правилне употребе техничких средстава на здравље људи. Зависност очувања животне средине од технологије. Професије (занимања) у области производних техника и технологија.	1. Компетенција за целоживотно учење 2. Вештина комуникације 3. Рад са подацима и информацијама 4. Дигитална компетенција 5. Решавање проблема 6. Вештина сарадње 9. Еколошка компетенција 10. Естетска компетенција 11. Одговоран однос према здрављу 12. Одговоран однос према околини

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА*	- За реализацију наставног процеса користе се следеће методе рада: вербална, демонстрација, учење путем истраживања, метода практичног рада кроз фронтални, индивидуални и групни облик рада. - Подстичући истраживачки начин рада, постојеће знање ученика о техици и технологији проширити користећи различите изворе знања. Појам и улогу машина и механизама и њихово коришћење у окружењу треба представити ученицима што је могуће више на практичним примерима користећи доступна наставна средства и мултимедије. Потребно је упутити ученике да проналазе и откривају предности и противречности убрзаног развоја технологије методом истраживачког рада у групама. Посебну пажња обраћа се на утицај технологије на животну средину, а нарочито на експлоатацију сировина, загађење ваздуха производњу токсичних отпада и њихов утицај на климатске промене. Препорука је да се што више користе мултимедијални материјали, како готови, тако и они које су ученици израдили Да би што лакше усвојили појам уштеде енергије, ученици, на примеру свог домаћинства, истражују колика је потрошња енергије, који су највећи потрошачи и шта би било најбоље учинити да би се потрошња смањила. Прикупљају и обрађују податке о потрошњи појединих доступних уређаја и укупној количини потрошене енергије на месечном нивоу. Једна група ученика истражује потрошњу горива за грејање и могућности уштеде. Без дубљег задирања у појам ергономије ученицима објашњавам како је добар дизајн предуслов за квалитетнији и безбеднији рад, као и начин на који се треба прилагодити (став, правилно држање, безбедна растојања од машина, екрана) ради постизања конфора и очувања здравља .		
САОБРАЋАЈ	- разликује врсте транспортних машина - повезује занимања у области машинства са сопственим интересовањима; - повеже подсистеме код возила друмског саобраћаја са њиховом улогом;	Саобраћајна средства на електропогон – врсте и карактеристике. Хибридна возила. Електрични и електронски уређаји у саобраћајним средствима. Основи телекомуникација.	1. Компетенција за целоживотно учење 2. Вештина комуникације 3. Рад са подацима и информацијама 4. Одговоран однос према околини 5. Дигитална компетенција 6. Решавање проблема 7. Вештина сарадње 8. Брига за здравље

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА*	-Фронтални, индивидуални и групни -Ученици треба да се на интересантан и очигледан начин упознају са правилима и прописима кретања пешака иб ицикла у јавном саобраћају, начине рагулисања саобраћаја и безбедна кретање од школе до куће. Тежиште ове теме је на саобраћајним средствима која се користе и њиховим најважнијим подсистемима (погонски, преносни, управљачки и кочиони). У првом кораку фокус је на основним деловима саобраћајних средстава и њиховим најважнијим подсистемима друмског саобраћаја са безбедносног аспекта. Други део треба реализовати у области Ресурси и производња са аспекта елемената машина и механизама (елементи за пренос снаге и кретања, елементи за везу, специјални елементи) и са енергетског аспекта (погонске машине и мотори). Уз помоћ мултимедије упознати ученике са машинама и њиховим главним карактеристикама спољашњег (бицикли, мопеди/мотоцикли, аутомобили, камиони, аутобуси, возови, бродови, авиони) и унутрашњег транспорта (дизалице, виљушкари, транспортери, лифтови). Оспособити ученике да самостално провере и подесе техничку исправност бицикла (упављачки, преносни и кочиони систем, пнеуматике, висину седишта, осветљење и др.) и демонстрирају поступке одржавања бицикла или мопеда		
ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	- самостално црта скицом и техничким цртежом предмете користећи ортогонално и просторно приказивање; кета. - користи CAD технологију за креирање техничке документације -образпожи предности употребе 3D штампе у изради троди ензионалних модела и макета; -управља моделима користећи рачунар; -објасни улогу основних компоненти рачунара, таблета, памет животне средине. них телефона и осталих савремених ИКТ уређаја;	Специфичности техничких цртежа у машинству. Ортогонално и просторно приказивање предмета. Коришћење функција и алата програма за CAD. Употреба 3D штампе у изради тродимензионалних модела и макета. Основне компоненте ИКТ уређаја. Управљање и контрола коришћењем рачунарске технике и интерфејса. Вештачка интелигенција – појмови; примери технологија управљаних вештачком интелигенцијом.	1. Компетенција за целоживотно учење 2. Вештина комуникације 3. Рад са подацима и информацијама 4. Дигитална компетенција 5. Решавање проблема 6. Вештина сарадње 7. Естетска компетенција

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА*	- Фронтални, индивидуални, групни(упару) - Ова област се ослања на усвојена знања ученика из техничког цртања у претходним разредима. Потребно је упознати и оспособити ученике за ортогонално и просторно представљање предмета и коришћење рачунарских апликација за CAD. У оквиру апликације ученици најпре креирају модел користећи 2D приказ на основу података које читају са техничког цртежа. Примену *вештачке интелигенције* објаснити припремљеним мултимедијалним садржајима, Питањима подстицати ученике на размишљање о појму „*интелигенција*“, а затим и „*вештачка интелигенција*“ (машинска интелигенција коју везујемо за рачунаре, роботику итд.). Навести ученике на размишљање и дискусију о томе колико су упознати са појмом в*ештачке интелигенције* кроз коришћење „*паметних*“ уређаја, као што су паметни телефони, таблети, прегледом интернета, гледањем научно-фантастичних филмова или долажењем до других информација путем различитих медија. Ученицима представити *вештачку интелигенцију* као подобласт рачунарства чији је задатак развијање програма (софтвера) који ће омогућити рачунарима да размишљају и да се понашају интелигентно, на сличан начин као што се понаша и размишља човек.

РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА	- аргументује значај рационалног коришћења расположивих ресурса на Земљи; – идентификује материјале који се користе у машинству и на основу њихових својстава процењује могућност примене; - користи прибор за мерење у машинству водећи рачуна о прецизности мерења; – врши операције обраде материјала који се користе машинству, помоћу одговарајућих алата, прибора и машина и примењује одговарајуће мере заштите на раду; -објасни улогу елемената машина и механизама на једноставном примеру; - образложи значај примене савремених машина у машинској индустрији и предности роботизације производних процеса; -објасни основе конструкције робота; -класификује погонске машине — моторе и повеже их са њихо вом применом	Рационално коришћење ресурса на Земљи и очување и заштита животне средине. Материјали у машинству (пластика, метали, легуре и др.). Мерење и контрола – појам и примена мерних средстава (мерила). Технологија обраде материјала у машинству (обрада материјала са и без скидања струготине, савремене технологије обраде). Елементи машина и механизама (елементи за везу, елементи за пренос снаге и кретања, специјални елементи). Производне машине: врсте, принцип рада, појединачна и серијска производња. Појам, врсте, намена и конструкција робота (механика, погон и управљање). Погонске машине – мотори (хидраулични, пнеуматски, топлотни). Моделовање погонских машина и/или школског мини робота.	1. Компетенција за целоживотно учење 2. Вештина комуникације 3. Рад са подацима и информацијама 4. Дигитална компетенција 5. Решавање проблема 6. Вештина сарадње 8. Брига за здравље 9. Еколошка компетенција 10. Естетска компетенција

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА*	- Фронтални, индивидуални, групни - Надограђујући се на ранија знања ученика, упознати их са значајем рационалног коришћења ресурса и принципима очувања животне средине. Организовати посету установи или погону чија је делатност директно или индиректно везана за наведене принципе. -Ученици кроз задатак за самосталан рад у свом домаћинству истражују у којој мери и на који начин се користе ресурси -Уз практичне примере и реалне моделе ученици закључују који се материјали најчешће користе у машинству и због којих њихових својстава. -Демонстрирати правилно коришћење прибора за мерење и контролу у машинству и реализовати практичне вежбе са истима. - Објаснити улогу елемената машина и механизама и демонстрирати њихов рад на моделу или путем рачунарске симулације. - Илустровати савремене технологије обраде материјала и по могућности организовати посету производном погону који их користи. Упознати ученике са савременим производним машинама у машинској индустрији и значајем њихове примене у појединачној и серијској производњи. -Увести појам роботике и објаснити њен значај у савременој индустрији. Уколико постоји могућност, демонстрирати рад школског робота или користити рачунарску симулацију. Упознати ученике са основама конструкције робота и улогом појединих делова. Роботику повезати са наставним садржајима као што су информатичка технологија, машине и механизми, енергетика и технологија обраде материјала

КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ	- самостално/тимски истражи и реши задати проблем у оквиру пројекта; - изради производ у складу са принципима безбедности на раду; - тимски представи идеју, потупак израде и производ; - креира рекламу за израђен производ; - врши е-коресподенцију у складу са правилима и препорукама извода, са циљем унапређења продаје; -процењује свој рад и рад других на основу постављених кри теријума (прецизност, педантност и сл.).	Проналажење информација, стварање идеје и дефинисање задатка. Самосталан/тимски рад на пројекту. Израда техничке документације изабраног модела ручно или уз помоћ рачунарских апликација. Реализација пројекта - израда модела коришћењем алата и машина у складу са принципима безбедности на раду. Представљање идеје, поступака израде и производа. Процена сопственог рада и рада других на основу постављених критеријума. Употреба електронске коресподенције са циљем унапређења производа. Одређивање оквирне цене трошкова и вредност израђеног модела. Креирање рекламе за израђен производ.	1. Компетенција за целоживотно учење 2. Вештина комуникације 3. Рад са подацима и информацијама 4. Дигитална компетенција 5. Решавање проблема 6. Вештина сарадње 9. Еколошка компетенција 10. Естетска компетенција

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА *	- Рад у паровима или малим групама. - Ова тема се односи на израду модела разних машина и уређаја који су засновани на основним елементима и принципима рада машина и механизама (елементима за везу, за пренос снаге и кретања, специјални елементи), моделовање производних машина, саобраћајних средстава, транспортних машина и уређаја, претварача енергије и др. Један од аспекта употребе рачунара и периферних уређаја је и у функцији управљања техничким системима и процесима (интерфејс – систем веза са рачунаром) и конструкцијом робота Пошто се ученици слободно опредељују за одређену активност у оквиру дате теме, један од корака ка дефинисању свога пројекта, је проналажење информација, стварање идеје и дефинисање задатка. Потребно је да ученици користе податке из различитих извора, самостално проналазе информације о условима, потребама и начину реализације макете/модела користећи ИКТ и адекватну литературу. Исто тако, мора се водити рачуна о принципу економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машина примењујући процедуре у складу са принципима безбедности на раду. У пројект се може укључити и више ученика (тимски рад) уколико је рад сложенији, односно ако се ученици за такав вид сарадње одлуче. У сврху боље координације чланова тима треба упутити ученике на употребу електронске коресподенције са циљем унапређења рада на реализацији пројекта. Избор модула активности прилагодити постојећим условима рада тј. опремљености кабинета за Технику и технологију алатима и материјалом. -Приликом израде техничке документације изабраног модела, ручно или уз помоћ рачунарских апликација, примењивати научено: просторно приказивање предмета, ортогонално пројектовање као и специфичности техничког цртања у области машинства. Треба настојати да се остварује континуитет информатичке писмености с циљем да ученици науче да користе рачунар за цртање и израду презентација. -По завршетку радова треба организовати представљање идеје од које се пошло, поступака израде и готовог производа. У овој етапи се врши и процена сопственог рада и рада других на основу постављених критеријума (уредност, систематичност, залагање, самоиницијативност, креативност и др.). -На основу утрошеног материјала, енергије и рада реализатори (појединац или тим) треба да искажу оквирне цене трошкова и вредност израђеног модела. У складу са предузетничким аспектима, реализатори треба да израде и одговарајуће материјале за рекламе за израђени производ. У процесу оцењивања потребно је узети у обзир све активности ученика (уредност, систематичност, залагање, самоиницијативност, креативност и др Вредновање активности,врши се са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање). Приликом сваког вредновања постигнућа договорени су показатељи на основу којих сви могу да прате напредак у учењу. На тај начин ученици ће бити подстакнути да промишљају о квалитету свог рада и начинима како га унапредити. Оцењивање тако постаје инструмент за напредовање у учењу. На основу резултата праћења и вредновања, планира се процес учења и бирају погодне стратегије учења.

*** НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА ПРЕДМЕТ дати су за сваку наставну тему посебно**

ПРЕДМЕТ: ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА

РАЗРЕД: ОСМИ
Годишњи фонд часова: **68**

Циљ учења ***Технике и технологије*** је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно

Преглед тема/комуникативних функција, исхода, наставних садржаја и оперативних задатака, броја часова по теми и укупно

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ	- процењује значај електротехнике, рачунарства и мехатронике у животном и радном окружењу. -повеже професије (занимања) у области електротехнике и мехатронике са сопственим интересовањима -анализира опасности од неправилног коришћења електричних апарата и уређаја и познаје поступке пружања прве помоћи; -образлаже важност енергетске ефикасности електричних уређаја у домаћинству	Увод у електротехнику, рачунарство и мехатронику. Електрична инсталација-опасност и мере заштите. Примена електричних апарата и уређаја у домаћинству, штедња енергије и енергетска ефикасност. Професије (занимања) у области електротехнике и мехатронике.	1. Компетенција за целоживотно учење 2. Вештина комуникације 3. Рад са подацима и информацијама 4. Дигитална компетенција 5. Решавање проблема 6. Вештина сарадње 9. Еколошка компетенција 10. Естетска компетенција 11. Одговоран однос према здрављу 12. Одговоран однос према околини

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА*	- За реализацију наставног процеса користе се следеће методе рада: вербална, демонстрација, учење путем истраживања, метода практичног рада кроз фронтални, индивидуални и групни облик рада. - Подстичући истраживачки начин рада, постојеће знање ученика о техици и технологији проширити користећи различите изворе знања. Развој технике повезивати са историјским епохама и догађајима. - Уз помоћ различитих медија потребно је, у најкраћим цртама, приказати развој ових грана технике као и њихову међусобну повезаност. Путем примера наводим ученике да анализирају утицај развоја наведених области на савремен начин живота. -Указати на доприносе српских научника у развоју електротехнике и телекомуникација. -Правилну употребу електричних апарата и уређаја у домаћинству представити на практичним примерима користећи доступна наставна средства и мултимедије, са посебним акцентом на уштеду енергије. - Објаснити разреде енергетске ефикасности електричних уређаја на основу којих ученици врше поређење електричних уређаја према ефикасности. -Навести значај примене енергетски ефикасних уређаја са аспекта екологије и економије. -Анализирати могуће опасности које се могу десити приликом коришћења електричних апарата и уређаја и евентуалне последице у случају непридржавања упутстава за њихово коришћење. -Навести поступке деловања приликом струјног удара. -За избор наставка школовања и будућег занимања потребно је навести ученицима значај занимања из области електротехнике са примерима из свог животног окружења.		
САОБРАЋАЈ	-упореди карактеристике електричних и хибридних саобраћајних средстава са конвенционалним; -разуме значај електричних и електронских уређаја у саобраћајним средствима; -користи доступне телекомуникационе уређаје и сервисе;	Саобраћајна средства на електропогон – врсте и карактеристике. Хибридна возила. Електрични и електронски уређаји у саобраћајним средствима. Основи телекомуникација.	1. Компетенција за целоживотно учење 2. Вештина комуникације 3. Рад са подацима и информацијама 4. Одговоран однос према околини 5. Дигитална компетенција 6. Решавање проблема 7. Вештина сарадње 8. Брига за здравље

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА*	-Фронтални, индивидуални и групни рад уз коришћење различитих наставних метода (методу пројектне наставе, проблемску, истраживачки рад). - Ученици самостално, путем доступних извора знања, истражују предности и недостатке возила на електрични и хибридни погон и упоређују их са конвенционалним возилима -Путем мултимедија приказују се електрични и електронски систем код саобраћајних средстава (путничка возила, мопеди). Елементе система (уређаје за производњу и акумулацију електричне енергије, електропокретач, уређај за паљење радне смеше, уређаје за сигнализацију) ученици повезују са погонским машинама (моторима). Осврт на потребу исправности ових уређаја за безбедно учествовање у саобраћају. - Преношење података на даљину чини посебан сегмент саобраћаја. Ученицима се указује на убрзани развој телекомуникационих система и њихов утицај на живот. - Пренос информација путем аудиовизуелних средстава (радио и телевизија), мобилне телефоније, GPS система, рачунарских и бежичних мрежа објашњава се на конкретним примерима. - Користећи доступне уређаје (мобилне телефоне, таблете, рачунаре) остварити међусобну комуникацију путем њих, користећи интернет сервисе (електронску пошту, видео конференције, кратке поруке) или мобилне апликације(Viber, WhatsApp).		
ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	-класификује ИКТ компоненте уређаја према намени; -процени значај управљања процесима и уређајима помоћу ИКТ -црта електричне шеме правилно користећи симболе; -користи софтвере за симулацију рада електричних кола; -састави електромеханички модел и управља њиме помоћу интерфејса;	Основне компоненте ИКТ уређаја. Управљање процесима и стварима на даљину помоћу ИКТ. Основни симболи у електротехници. Рачунарски софтвери за симулацију рада електричних кола. Израда и управљање електромеханичким моделом.	1. Компетенција за целоживотно учење 2. Вештина комуникације 3. Рад са подацима и информацијама 4. Дигитална компетенција 5. Решавање проблема 6. Вештина сарадње 7. Естетска компетенција

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА*	- Фронтални, индивидуални, групни(упару) - Упознавање ученике са основним симболима и ознакама које се користе у електричним шемама и оспособити их за њихово цртање. - Демонстрација рада са софтвером за симулацију рада електричних кола примереним узрасту и предзнањима ученика. -Креирање вежбе у оквиру које ученици цртају електричну шему и користе рачунарску симулацију за приказ њеног функционисања. Ученици потом састављају електричну шему на радном столу и демонстрирају њен рад. - Упознавање ученика са могућностима управљања процесима и стварима на даљину помоћу ИКТ-а (Internet of Things – интернет ствари). -Оспособљавање ученике да правилно читају и тумаче карактеристике компоненти ИКТ уређаја. Ученици самостално или групно учествују у активностима са циљем истраживања карактеристика нпр. рачунарских компоненти потребних за реализацију одређеног захтева/посла (играње одређене игре, рад са одређеним софтвером и сл.).		
РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА	-објасни систем производње, трансформације и преноса електричне енергије; -анализира значај коришћења обновљивих извора електричне енергије; -разликује елементе кућне електричне инсталације; -повеже електрично и/или електронско коло према задатој шеми; -користи мултиметар; -анализира карактеристике електричних машина и повезује их са њиховом употребом; -класификује електронске компоненте на основу намене; -аргументује значај рециклаже електронских компоненти.	Електроенергетски систем. Производња, трансформација и пренос електричне енергије. Обновљиви извори електричне енергије. Електроинсталациони материјал и прибор. Кућне електричне инсталације. Састављање електричних кола Коришћење фазног испитивача и мерење електричних величина мултиметром. Електричне машине. Електротехнички апарати и уређаји у домаћинству. Основни електронике. Рециклажа електронских компоненти.	1. Компетенција за целоживотно учење 2. Вештина комуникације 3. Рад са подацима и информацијама 4. Дигитална компетенција 5. Решавање проблема 6. Вештина сарадње 8. Брига за здравље 9. Еколошка компетенција 10. Естетска компетенција

<table>
<tr><td>НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА*</td><td colspan="3">- Фронтални, индивидуални, групни
- Надограђујући се на ранија знања ученика, упознати их са електроенергетским системом наше земље. Шта га чини, које су потребе за електричном енергијом, а који потенцијали за производњу којима располажемо. Објаснити хидроелектране, термоелектране и нуклеарне електране, значај трансформисања електричне енергије у трансформаторским станицама, као и пренос електричне енергије далеководима и нисконапонском електричном мрежом, од произвођача до потрошача.
-Посебно истаћи и нагласити садржаје у овој области, који су директно везани за живот и дело нашег научника Николе Тесле За реализацију ових наставних садржаја укључена је:
-посета музеју Никола Тесла
-посета сајму Науке и технике ради показивања савремених техничких достигнућа, савремених уређаја, технолошких процеса, радних операција и др.
- Анализирати значај и предности производње и коришћења обновљивих извора електричне енергија са аспекта заштите животне средине.
- Упознавање електроинсталационог материјала и прибора најефикасније се може остварити применом у различитим конструкцијама струјних кола. На основу стечених теоријских знања ученици, уз помоћ наставника, практично састављају струјна кола кућне електричне инсталације (струјно коло сијалице са једнополним, серијским и наизменичним прекидачем...).
- Симулације струјних кола уз помоћ бесплатних рачунарских програма намењених за ту сврху.
- Упознавање ученика са електротехничким апаратима и уређајима у домаћинству уз помоћ мултимедије, слика или модела
- Мултимедијалне презентације - ученици презентују по један уређај у домаћинству.
- Упознавање ученике са основним електронским елементима (отпорници, кондензатори, завојнице, диоде, транзистори, интегрисана кола ...).
-Упознавање ученике са могућношћу и значајем рециклаже електронских компоненти са еколошког и економског аспекта</td></tr>
<tr><td>КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ</td><td>-самостално тимски истражује и осмишљава пројекат;
-креира документацију, развије и представи план производа;
-састави производ према осмишљеном решењу;
-састави и управља једноставним школским роботом уз примену вештачке интелигенције;
-представи решење готовог производа/модела;
-процењује свој рад и рад других и предлаже унапређење реализованог пројекта.</td><td>Моделовање електричних машина и уређаја.
Огледи са електропанелима.
Коришћење интерфејса за управљање помоћу рачунара.
Израда и коришћење једноставног школског робота управљаним вештачком интелигенцијом.
Рад на пројекту:
– израда производа/модела;
– управљање моделом;
– представљање производа/модела.</td><td>1. Компетенција за целоживотно учење
2. Вештина комуникације
3. Рад са подацима и информацијама
4. Дигитална компетенција
5. Решавање проблема
6. Вештина сарадње
9. Еколошка компетенција
10. Естетска компетенција</td></tr>
</table>

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА *	-Ученици кроз практичан рад примењују претходно стечена знања и вештине кроз моделовање електричних машина и уређаја. - Ученици раде пројекте, од графичког представљања замисли, преко планирања, извршавања радних операција, маркетинга до процене и вредновања. - Наставља се са алгоритамским приступом – од идеје до реализације. Ученици користе податке из различитих извора, самостално проналазе информације о условима, потребама и начину реализације производа/модела користећи ИКТ, израђују производ /модел, поштујући принципе економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машина примењујући процедуре у складу са принципима безбедности на раду. -Ученици раде у пару, чиме развијају способност сарадње и социјалних вештина. По завршетку, ученици самостално представљају производ/модел, усмено образлажући ток реализације, процењујући оствареност резултата и предлог унапређења. Тежиште оваквог рада није на квалитету коначног продукта већ на процесу који има своје кораке и на сарадничким односима у раду у групи. - Ученицима јасно треба указати да се и на неуспелим продуктима може много научити ако се схвати где су грешке направљене. -Дискусија са ученицима и о цени понуђених решења. Нагласак на важност доброг планирања буџета потребног за његову реализацију као и негативних последица лоших прорачуна. На овај начин ученици се полако оспособљавају да размишљају предузетнички и развијају им се основне компетенције везане за финансијску писменост.

*** НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА ПРЕДМЕТ дати су за сваку наставну тему посебно**

ПРЕДМЕТ: ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО

РАЗРЕД: 5.
Годишњи фонд часова: 36

Циљ учења: Развијање креаивности и оспособљавање за различите примене рачунарске, информационе и комуникационе технологије. Оспособљавање ученика да одабере и примене најприкладнију технологију зависно од задатка, области или проблема који решавају. Развијање алгоритамског начина размишљања. Развијање логичког мишљења и креаивности. Оспособљавање за креирање једноставних програма. Развијање ставова одговорне комуникације и сарадње у дигиталном окружењу. Развијање критичког мишљења. Развијање свести о опасностима и ризицима при коришћењу интернета. Оспособљавање за одговорну примену препорука заштите здравља, безбедности, личне и приватности других у свакодневном раду у дигиталном окружењу.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
ИКТ	-наведе примену информатике и рачунарства у савременом животу; -правилно користи ИКТ уређаје; -именује основне врсте и компоненте ИКТ уређаја; -прави разлику између хардвера, софтвера и сервиса; -прилагоди радно окружење кроз основна подешавања; -сачува и организује податке; -разликује основне типове датотека; -креира дигиталну слику и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сарадднички); -креира текстуални документ и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сарадднички); -примени алате за снимање и репродукцију аудио и видео записа; -креира мултимедијалну презентацију и примени основне акције едитовања и форматирања(самостално	-Предмет изучавања информатике и рачунарства -ИКТ уређаји, јединство хардвера и софтвера -Подешавање радног окружења -Организација података -Рад са сликама -Рад са текстом -Рад са мултимедијом -Рад са презентацијама	дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, естетичка компетенција, компетенција за учење

	и сарадници);		
ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	-реагује исправно када дође у потенцијално небезбедну ситуацију у коришћењу ИКТ уређаја; -доводи у везу значај правилног одлагања дигиталног отпада и заштиту животне средине; -разликује безбедно од небезбедног, пожељно од непожељног понашања на интернету; -реагује исправно када дође у контакт са непримереним садржајем или са непознатим особама путем интернета; -приступа интернету, самостално претражује, проналази информације у дигиталном окружењу и преузима их на свој уређај; -информацијама на интернету приступи критички; -спроводи поступке за заштиту личних података и приватности на интернету; -разуме значај ауторских права; -препознаје ризик зависности од технологије и доводи га у везу са својим здрављем; -рационално управља временом које проводи у раду са технологијом и на интернету;	-Употреба ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин -Правила безбедног рада на интернету -Претраживање интернета, одабир резултата и преузимање садржаја -Заштита приватности личних података -Заштита здравља, ризик зависности од технологије и управљање временом	дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, одговоран однос према здрављу, одговоран однос према околини, комуникација, одговорно учешће у демократском друштву
РАЧУНАРСТВО	-изводи скуповне операције уније, пресека, разлике и правилно употребљава одговарајуће скуповне ознаке; -схвати математичко-логички смисао речи „и”, „или”, „не”, „сваки”, „неки”, израза „ако...онда”; -зна алгоритме аритметике (сабирања, множења, дељења с остатком, Еуклидов алгоритам) и интерпретира их алгоритамски; -наведе редослед корака у решавању једноставног логичког проблема; -креира једноставан рачунарски програм у визуелном окружењу; -сврсисходно примењује програмске структуре и	-Увод у логику и скупове: унија, пресек, разлика; речи „и”, „или”, „не”, „сваки”, „неки”, „ако...онда” -Увод у алгоритме аритметике: писмено сабирање, множење, дељење с остатком, Еуклидов алгоритам -Увод у тему програмирања -Радно окружење изабраног софтвера за визуелно програмирање -Алати за рад са графичким	решавање проблема, рад са подацима и информацијама, естетичка компетенција, компетенција за учење

	блокове наредби; -користи математичке операторе за израчунавања; -објасни сценарио и алгоритам пројекта; -анализира и дискутује програм; -проналази и отклања грешке у програму;	објектима, текстом, звуком и видеом -Програм - категорије, блокови наредби, инструкције -Програмске структуре (линијска, циклична, разграната)	
ПРОЈЕКТНА НАСТАВА	-сарађује са осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала; -у вези са темом, формулацији и представљању резултата и закључака одабира и примењује технике и алате у складу са фазама реализације пројекта; -наведе кораке и опише поступак решавања пројектног задатка; -вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен; -поставља резултат свог рада на интернет, ради дељења са другима, уз помоћ наставника;	-Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења -Израда пројектног задатка у групи у корелацији са другим предметима -Представљање резултата пројектног задатка	сарадња, решавање проблема, рад са подацима и информацијама, предузимљивост и оријентација ка предузетништву, комуникација, естетичка компетенција, одговорно учешће у демократском друштву
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе односно учења, планом рада и начинима оцењивања. Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријске основе у кратким цртама, кроз упутства за реализацију задатака, објашњења основних појмова, концепата, стратегија у циљу развијања поступности, препознавања и установљавања личних стратегија учења код ученика и практичан рад у групама или индивидуално. Индивидуализација је неопходна код конретног задатка за проверу остварености исхода. Настава се реализује у групама (оквирно 15 ученика у групи). Место реализације наставе је кабинет за информатику-дигитална учионица. Едукативне игре за развијање алгоритамског начина мишљења. Решења логичких задатака анализирати, тестирати и нагласити значај исправљања грешака приликом израде задатка. За примере бирати проблеме у којима се симулирају ситуације из предмета које изучавају у школи или реалних ситуација из живота. Вредновање остварености исхода се врши кроз: праћење остварености исхода у стицању знања (40%- 50%),		

	праћење развоја вештина при изради практичног рада ученика и активност на часу (30-40%), пројектни задатак (20% -30%). Оквирни број часова по темама изражен у %: Рачунарство 50%, ИКТ + Дигитална писменост 50%. Сложеност задатака треба да прати развојне карактеристике узраста и предзнања са којим долазе.

ПРЕДМЕТ: ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО

РАЗРЕД: 6.
Годишњи фонд часова: 36

Циљ учења: Оспособљавање за различите примене рачунарске, информационе и комуникационе технологије. Развијање креаивности и функционализација знања. Оспособљавање ученика да бира и примени најприкладнију технологију зависно од задатка, области у којој примењује или проблему који решава. Развијање алгоритамског начина размишљања и његове примене у решавању проблема из свакодневног живота. Развијање логичког мишљења и креаивности. Развијање техника програмирања кроз анализирање примера и самостално решавање базичних алгоритамских проблема. Формирање ставова одговорне комуникације и сарадње у дигиталном окружењу. Развијање свести о опасностима и ризицима при коришћењу интернета. Оспособљавање за одговорну примену препорука заштите здравља, безбедности, личне и приватности других у свакодневном раду у дигиталном окружењу.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
ИКТ	-правилно користи ИКТ уређаје; -креира, уређује и структурира дигиталне садржаје који садрже табеле у програму за рад са текстом и програму за рад са мултимедијалним презентацијама; -креира и обрађује дигиталну слику; -самостално снима и врши основну обраду аудио и видео записа; -уређује мултимедијалну презентацију која садржи видео и аудио садржаје;	-Дигитални уређаји и кориснички програми -Управљање дигиталним документима -Рад са сликама -Рад са текстом -Рад са мултимедијалним презентацијама које садрже видео и аудио садржаје	дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, естетичка компетенција, компетенција за учење

	-чува и организује податке локално и у облаку; -одговорно и правилно користи ИКТ уређаје у мрежном окружењу; -разликује основне интернет сервисе;		
ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	-примењује поступке и правила за безбедно понашање и представљање на мрежи; -приступа интернету, самостално претражује, проналази и процењује информације и преузима их на свој уређај поштујући ауторска права; -објасни поступак заштите дигиталног производа/садржаја одговарајућом CC (Creative Commons) лиценцом; -објасни поступак прикупљања података путем онлајн упитника;	-Употреба ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин у мрежном окружењу -Интернет сервиси -Правила безбедног рада на интернету претраживање интернета, одабир резултата и преузимање садржаја -заштита приватности личних података и ауторских права	дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, одговоран однос према здрављу, одговоран однос према околини, комуникација, одговорно учешће у демократском друштву
РАЧУНАРСТВО	- коришћењем текстуалног програмском језика опште намене, формира рачунарски програм који за задате нумеричке вредности исписује и / или исцртава одговарајући резултат (креира једноставан програм у текстуалном програмском језику); -користи математичке изразе за израчунавања у једноставним програмима; -објасни и примени одговарајућу програмску структуру (наредбе доделе, гранања, петље); -користи у оквиру програма нумеричке, текстуалне и једнодимензионе низовске вредности; -разложи сложени проблем на једноставније функционалне целине (потпрограме); -проналази и отклања грешке у програму;	-Основе изабраног програмског језика -Основне аритметичке операције -Уграђене функције -Ниске (стрингови) -Структуре података -Гранање -Понављање -Основни алгоритми	решавање проблема, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење
ПРОЈЕКТНА НАСТАВА	-сарађује са осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала, представљању пројектних резултата и закључака;	-Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења.	сарадња, решавање проблема,

	-користи могућности које пружају рачунарске мреже у сфери комуникације и сарадње; -креира, објављује и представља дигиталне садржаје користећи расположиве алате; -вреднује процес и резултате пројектних активности.	-Израда пројектног задатка у корелацији са другим предметима. -Вредновање резултата пројектног задатка.	рад са подацима и информацијама, предузимљивост и оријентација ка предузетништву, комуникација, естетичка компетенција, одговорно учешће у демократском друштву
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	На почетку теме ученке упознати са циљевима и исходима наставе односно учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе: Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријске основе у кратким цртама, кроз упутства за реализацију задатака, објашњења основних појмова, концепата, стратегија у циљу развијања поступности, препознавања и установљавања личних стратегија учења код ученика, практичан рад у групама и индивидуално, ивидуализација је неопходна код конретног задатка за проверу остварености исхода. Подела одељења на групе: Настава се реализује у групама (оквирно 15 ученика у групи). Годишњи фонд часова је 36. Место реализације наставе Часови се реализују у кабинету за информатику- дигиталној учионици Сложеност задатака треба да прати развојне карактеристике узраста и предзнања са којим долазе у шести разред. За примере из свакодневног живота изабрати проблеме који симулирају ситуације и проблеме из предмета које изучавају у школи или реалних ситуацијаиз живота. Инсистирати на прецизности у анализи, провери исправности и нагласити значајисправљања грешака приликом израде задатка. Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: ● праћење остварености исхода у стицању знања (40%- 50%) ● праћење развоја вештинапри изради практичног рада ученика и активност на часу (30-40%) ● пројектни задатак (20-30%) Оквирни број часова по темама изражен у %: ● Рачунарство 50% , ● ИКТ + Дигиталнаписменост 50%		

ПРЕДМЕТ: ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО

РАЗРЕД: 7.
Годишњи фонд часова: 36

Циљ учења: Оспособљавање за рад у пару или тиму, како да са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична нтересовања, и преговара у тиму о њеној реализацији; учествује у активностима са другима у оквиру своје тимске улоге. Оспособљавање за тумачење и разликовање података и информација кроз табеларно, графичко, текстуално приказивање, проналажење примене, повезивање са претходним знањем из других предмета. Развијање интересовања за стицање потребних знања и развој вештина које би употребио за даље образовање. Оспособљавање ученика да вештине програмирања примени у пракси и користи стечена знања и вештине у проблемским ситуацијама. Развијање ставова одговорне комуникације и сарадње у дигиталном окружењу. Оспособљавање за одговорну примену препорука заштите здравља, безбедности, личне и приватности других у свакодневном раду у дигиталном окружењу.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
ИКТ	-разликује визуелну презентацију и логичку структуру текста; -користи алате за стилско обликовање документа и креирање прегледа садржаја у програму за обраду текста; -објасни принципе растерске и векторске графике и модела приказа боја; -креира растерску слику у изабраном програму; -креира векторску слику у изабраном програму; -користи алате за уређивање и трансформацију слике; -креира гиф анимацију; -креира видео-запис коришћењем алата за снимање екрана;	-Обележавање логичке структуре и генерисање прегледа садржаја текстуалног документа -Карактеристике рачунарске графике (пиксел, резолуција, RGB и CMYK модели приказа боја, растерска и векторска графика) -Рад у програму за растерску графику -Рад у програму за векторску графику -Израда гиф анимација -Коришћење алата за снимање екрана	дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, естетичка компетенција, компетенција за учење
ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	-разликује појмове URL, DNS, IP адреса;	-URL, DNS, IP адреса	дигитална компетенција,

	-објасни појмове хипервеза и хипертекст; -креира, форматира и шаље електронску пошту; -обавља електронску комуникацију на сигуран, етички одговоран и безбедан начин водећи рачуна о приватности; -препозна непримерени садржај, нежељене контакте и адекватно се заштити; -сарадднички креира и дели документе у облаку водећи рачуна о одговарајућим нивоима приступа; -подешава хипервезе према делу садржаја, другом документу или веб локацији;	-Хипервеза и хипертекст -Електронска пошта, креирање налога, слање и пријем поште -Електронска пошта (контакти, безбедност, нежељена пошта) -Рад на дељеним документима (текстуалним документима / презентацијама /упитницима...) у облаку	рад са подацима и информацијама, одговоран однос, одговоран однос према околини, комуникација, одговорно учешће у демократском друштву
РАЧУНАРСТВО	- коришћењем текстуалног програмском језика опште намене, формира рачунарске програме који решавају одређене класе проблема уз помоћ одговарајућих програмских библиотека и прилагођених могућности развојног окружења, при чему сам програм не мора бити алгоритамски сложен; - користи барем један алат који обухвата програмски језик, програмску библиотеку и развојно окружење и да решава једноставне проблеме типичне за област примена на коју је оријентисан тај алат; -уз помоћ програмске библиотеке текстуалног програмског језика исцртава елементе 2Д графике; -употребљава петље и генератор насумичних бројева за исцртавање сложенијих облика; -планира, опише и имплементира решење једноставног проблема; -проналази и отклања грешке у програму;	-Рад са изабраним текстуалним програмским језиком у области 2Д графике -Основне карактеристике изабране графичке библиотеке -Методе за исцртавање основних геометријских облика -Подешавање боја и положаја објеката -Примена петљи и случајно генерисаних вредности на исцртавање геометријских облика	решавање проблема, рад са подацима и информацијама, естетичка компетенција, компетенција за учење
ПРОЈЕКТНА НАСТАВА	-сарађује са осталим члановима групе у свим фазама пројектног задатка; -креира, уређује и структурира дигиталне садржаје који комбинују текст, слике, линкове, табеле и анимације; -креира рачунарске програме који доприносе решавању пројектног задатка;	-Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења -Израда пројектног задатка у корелацији са другим предметима -Вредновање резултата	сарадња, решавање проблема, рад са подацима и информацијама, предузимљивост и оријентација ка

	-поставља резултат свог рада на интернет ради дељења са другима уз помоћ наставника; -вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен;	пројектног задака	предузетништву, комуникација, естетичка компетенција, одговорно учешће у демократском друштву
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	На почетку теме ученке упознати са циљевима и исходима наставе односно учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе: Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријске основе у кратким,цртама, кроз упутства за реализацију задатака, објашњења основних,појмова, концепата, стратегија у циљу развијања поступности, препознавања и установљавања личних стратегија учења код ученика, практичан рад у групама и индивидуално, ивидуализација је неопходна код конретног задатка за проверу остварености исхода. Подела одељења на групе: Настава се реализује у групама (оквирно 15 ученика у групи). Годишњи фонд часова је 36. Место реализације наставе: Часови се реализују у кабинету за информатику- дигиталној учионици Препоруке за реализацију наставе: - Сложеност задатака треба да прати развојне карактеристике узраста и предзнања са којим долазе у седми разред. - Инсистирати на прецизности у анализи, провери исправности и нагласити значај исправљања грешака приликом израде задатка. -Ученици спроводе једноставно акционо истраживање и приказују резултате. Оцењивање: Вредновање остварености исхода вршити кроз: ● праћење остварености исхода у стицању знања (40%- 50%) ● праћење развоја вештина при изради практичног рада ученика и активност на часу (30 40%) ● пројектни задатак (20-30%) Оквирни број часова по темама: ● Рачунарство (50% часова) ● ИКТ + Дигитална писменост (50% часова)		

ПРЕДМЕТ: ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО

РАЗРЕД: 8.
Годишњи фонд часова: 34

Циљ учења: Оспособљавање ученика да бира и примени најприкладнију технологију зависно од задатка, области у којој примењује или проблему који решава. Развијање критичког мишљења, креаивности и оспособљавање за различите примене рачунарске, информационе и комуникационе технологије. Оспособљавање ученика да користи различите информације и има критички однос према њима, да барата информацијама, да одваја битно од небитног, да процењује исправност извора и употреби их на ефикасан начин. Оспособљавање за рад у пару или тиму, како да са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања, и преговара у тиму о њеној реализацији; учествује у активностима са другима у оквиру своје тимске улоге. Оспособљавање за тумачење и разликовање података и информација кроз табеларно, графичко, текстуално приказивање, проналажење примене, повезивање са претходним знањем из других предмета. Развијање интересовања за стицање потребних знања и развој вештина које би употребио за даље образовање и професионалну оријентацију. Оспособљавање да самостално развије идеју за решење проблема, да је представи (текстуално, дијаграмом или програмом) и образложи. Развијање техника учења кроз решавање проблема и савладавање техника програмирања. Оспособљавање да самостално или консултујући друге особе (вршњаке, наставнике, родитеље) преиспитује начин решавања проблема како би постигао тачност и прецизност решења. Развијање ставова одговорне комуникације и сарадње у дигиталном окружењу. Оспособљавање за одговорну примену препорука заштите здравља, безбедности, личне и приватности других у свакодневном раду у дигиталном окружењу.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
ИКТ	- унесе и мења податке у табели; -разликује типове података у ћелијама табеле; -сортира и филтрира податке по задатом критеријуму; -користи формуле за израчунавање статистика; -представи визуелно податке на одговарајући начин; -примени основне функције форматирања табеле, сачува је у пдф формату и одштампа; -приступи дељеном документу, коментарише и врши измене унутар дељеног документа;	-Радно окружење програма за табеларне прорачуне -Креирање радне табеле и унос података (нумерички, текстуални, датум, време....) -Формуле и функције -Примена формула за израчунавање статистика -Сортирање и филтрирање података -Груписање података и израчунавање статистика по групама -Визуелизација података − израда графикона	дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, естетичка компетенција, компетенција за учење.

		-Форматирање табеле (вредности и ћелија) и припрема за штампу -Рачунарство у облаку − дељене табеле (нивои приступа, измене и коментари)	
ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	-користи различите врсте технологије на сигуран, етички, одговоран и безбедан начин, водећи рачуна о онлајн идентитету и приватности; -препознаје непримерени садржај и/или нежељене контакте и штити се од њих; -активно учествује у спречавању електронског насиља и непримерене употребе ИКТ-а; -разуме на које све начине делимо личне податке приликом коришћења интернета; -разуме потенцијалне ризике дељења личних података путем интернета, поготову личних података деце; -разуме везу између ризика на интернету и кршења права; -објасни појам „отворени подаци”; -успостави везу између отварања података и стварања услова за развој иновација и привредних грана за које су доступни отворени подаци;	-Заштита личних података -Права детета у дигиталном добу -Отворени подаци	дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, одговоран однос према здрављу, одговоран однос према околини, комуникација, одговорно учешће у демократском друштву
РАЧУНАРСТВО	-унесе серију (низ) података; -изврши једноставне анализе низа података (израчуна збир, просек, проценте, ...); -графички представи низове података (у облику линијског, стубичастог или секторског дијаграма); -унесе табеларне податке или их учита из локалних датотека и сними их; -изврши основне анализе и обраде табеларних података (по врстама и по колонама, сортирање, филтрирање, ...); -изврши анализе које укључују статистике по групама;	-Програмски језици и окружења погодни за анализу и обраду података (Jupyter, Octave, R, ...) -Унос података у једнодимензионе низове -Једноставне анализе низова података помоћу библиотечких функција (сабирање, просек, минимум, максимум, сортирање, филтрирање). -Графичко представљање низова података -Унос и представљање табеларно	решавање проблема, рад са подацима и информацијама, естетичка компетенција, компетенција за учење

		записаних података -Анализе табеларно записаних података (нпр. просек сваке колоне, минимум сваке врсте, ...) -Обраде табеларно записаних података (сортирање, филтрирање, ...) -Груписање података и одређивање статистика за сваку групу	
ПРОЈЕКТНА НАСТАВА	-прикупи податке (на пример, помоћу онлајн упитника), једноставно обради у програмима за табеларна израчунавања, а затим детаљније анализира из специјализованог програмског окружења и програмског језика; -сарађује са осталим члановима групе у свим фазама пројектног задатка; -сарадднички осмисли и спроведе фазе пројектног задатка; -самовредднује своју улогу у оквиру пројектног задатка/тима; -креира рачунарске програме који доприносе решавању пројектног задатка; -поставља резултат свог рада на интернет ради дељења са другима уз помоћ наставника; -вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен;	-Онлајн упитник (креирање − типови питања, дељење − нивои приступа и безбедност) -Онлајн упитник (прикупљање и обрада података, визуализација). -Отворени подаци -Инфографик -Управљање дигиталним уређајима (програмирање уређаја) -Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења -Израда пројектног задатка у корелацији са другим предметима -Вредновање резултата пројектног задака	сарадња, решавање проблема, рад са подацима и информацијама, предузимљивост и оријентација ка предузетништву, комуникација, естетичка компетенција, одговорно учешће у демократском друштву
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе односно учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе - Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: ● теоријске основе у кратким цртама,кроз упутства за реализацију задатака,објашњења основних појмова, концепата,стратегија у циљу развијања поступности,препознавања и установљавања личних стратегија учења код ученика ● практичан рад у групама или индивидуално, индивидуализација је неопходна код конретног задатка за проверу остварености исхода Подела одељења на групе: Настава се реализује у групама (оквирно 15 ученика у групи).		

	Годишњи фонд часова је 36. Место реализације наставе: Часови се реализују у кабинету за информатику- дигиталној учионици Препоруке за реализацију наставе: Пројектни задатак из области програмирања или примене ИКТа: -Сложеност задатака треба да прати развојне карактеристике узраста и предзнања са којим долазе у осми разред. -За примере проблеме бирати проблеме у којима се симулирају ситуације из предмета које изучавају у школи или реалних ситуација из живота. -Инсистирати на прецизности у анализи,провери исправности и нагласити значај исправљања грешака приликом израде задатака Оцењивање: Вредновање остварености исхода вршити кроз: - праћење и оцена остварености исхода устицању знања (40%- 50%) - праћење и оцена развоја вештина при изради практичног рада ученика и активност на часу(30-40%) - пројектни задатак (20-30%) Оквирни број часова по темама: ● Информатика (75% часова) ● ИКТ и Дигитална писменост (25% часова)

ПРЕДМЕТ:ХЕМИЈА

РАЗРЕД: СЕДМИ

Годишњи фонд часова: 72

Циљ учења: Циљ учења хемије је да ученик развије систем основних хемијских појмова и вештине за правилно руковање лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, да се
оспособи за примену стеченог знања и вештина за решавање проблема у свакодневном животу и наставку образовања, да развије способности апстрактног и критичког
мишљења, способности за сарадњу и тимски рад, и одговоран однос према себи, другима и животној средини.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
ХЕМИЈА КАО ЕКСПЕРИМЕНТАЛНА НАУКА И ХЕМИЈА У СВЕТУ ОКО НАС ХЕМИЈСКА ЛАБОРАТОРИЈА	идентификује и објашњава појмове који повезују хемију са другим наукама и различитим професијама, и принципима одрживог развоја; правилно рукује лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, и показује одговоран однос према здрављу и животној средини; – експериментално појединачно и у групи испита, опише и објасни физичка и хемијска својства супстанци, и физичке и хемијске промене супстанци; – повезује физичка и хемијска својства супстанци са применом у свакодневно животу и различитим	Ученици идентификују појмове који повезују хемију са другим наукама и различитим професијама, кроз различите примере из савременог живота (на пример, производња и прерада хране, производња лекова, нових врста грађевинских и изолационих материјала, козметичких производа, средстава за хигијену, конзерванаса, боја, лакова). - Ученици би требало да уоче да је развијеност хемијске производње значајан показатељ нивоа развијености друштва, да хемијски производи представљају стално окружење савременог човека. - У демонстрационим огледима ученици уочавају и разликују физичка ихемијска својства супстанци, и физичке и хемијске	Компетенција за Учење Рад са подацима и информацијама Комуникација Естетичка Компетенција Решавање Проблема Сарадња Дигитална Компетенција Одговоран однос према околини

	професијама; – тумачи ознаке са амбала	промене супстанци. -Ученици експериментално испитују и описују физичка ихемијска својства супстанци, као и физичке и хемијске промене супстанци.	Одговоран однос према здрављу
АТОМИ И ХЕМИЈСКИ ЕЛЕМЕНТИ	– представља структуру атома, молекула и јона помоћу модела, хемијских симбола и формула; – повезује распоред електрона у атому елемента с положајем елемента у Периодном систему елемената и својствима елемента; – разликује хемијске елементе и једињења на основу хемијских симбола и формула;	- Хемијска лабораторија и експеримент. -Лабораторијско посуђе и прибор. -Физичка и хемијска својства супстанци. -Физичке и хемијске промене супстанци. лабораторијске технике рада: мешање, уситњавање и загревање супстанци.	
МОЛЕКУЛИ ЕЛЕМЕНАТА И ЈЕДИЊЕЊА, ЈОНИ И ЈОНСКА ЈЕДИЊЕЊА	– представља структуру атома, молекула и јона помоћу модела, хемијских симбола и формула; – повезује распоред електрона у атому елемента с положајем елемента у Периодном систему елемената и својствима елемента; – разликује хемијске елементе и једињења на основу хемијских симбола и формула;		
ХОМОГЕНЕ И ХЕТЕРОГЕНЕ СМЕШЕ	– разликује типове хемијских веза, препознаје тип хемијске везе у супстанцама и повезује са својствима тих супстанци – објашњава по чему се разликују чисте супстанце од смеша и илуструје то примерима; – разликује хомогене и хетерогене смеше, наводи примере из свакодневног живота и раздваја састојке смеша	Атоми хемијских елемената. Хемијски симболи. Грађа атома: атомско језгро и електронски омотач. Атомски и масени број, изотопи. Распоред електрона по нивоима у атомима елемената. Периодни систем елемената (ПСЕ), закон периодичности и веза између броја и распореда електрона по нивоима у атомима елемената и положаја елемената у ПСЕ. Племенити гасови.	
ХЕМИЈСКЕ РЕАКЦИЈЕ И ХЕМИЈСКЕ ЈЕДНАЧИНЕ	– објасни процес растварања супстанце и квантитативно значење растворљивости супстанце;		
ИЗРАЧУНАВАЊЕ У ХЕМИЈИ	– изводи израчунавања у вези с масеним процентним саставом раствора – напише једначине хемијских реакција и објасни њихово квалитативно и квантитативно значење; – квантитативно тумачи хемијске симболе и формуле користећи појмове релативна атомска и молекулска маса, количина супстанце и моларна мас		

ВОДОНИК,КИСЕОНИК ЊИХОВА ЈЕДИЊЕЊА,СОЛИ	опише и објасни физичка и хемијска својства водоника и кисеоника; – разликује оксиде, киселине, хидроксиде и соли на основу хемијске формуле и назива, и опише основна својства ових класа једињења; – индикаторима испита и на pH скали процени киселост раствора; – тумачи ознаке са амбалаже супстанци/комерцијалних производа.	Својства и примена. Ковалентна веза: молекули елемената и молекули једињења. Атомска и молекулска кристална решетка. Јонска веза и јонска кристална решетка. Валенца. Хемијске формуле и називи. Хемијске реакције. Закон о одржању масе. Хемијске једначине. *Демонстрациони огледи:* мерење и упоређивање укупне масе супстанци пре и после хемијске реакције у отвореном и затвореном реакционом систему. *Вежба VIII*: састављање једначина хемијских реакција. Водоник. Кисеоник. Оксидација, сагоревање и корозија. Оксиди: хемијске формуле, називи и основна својства. Киселине: хемијске формуле, називи и основна својства. Хидроксиди (базе): хемијске формуле, називи и основна	

		својства. Мера киселости раствора: pH-скала. Неутрализација – хемијска реакција киселина и хидроксида (база). Соли: формуле и називи. *Демонстрациони огледи:* испитивање кисело-базних својстава раствора помоћу	
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	Формативно,свакодневно оцењивање усмених одговора ученика 🎬 Домаћи задатак 🎬 проблемски задаци 🎬 Писана провера Планирана реализација посете Истраживачкој станици ,,Петница;; и хемијском факултету у оквиру пројекта – Отворена лабораторија Уколико буде ученика за које је услед социјалне ускраћености, сметњи у развоју, инвалидитата, каснијег укључивања у школовање, недовољног познавања језика или других разлога, потребна додатна подршка, урадиће се индивидуални образовни планови и као анекси прикључити Школском програму. Неки од препоручених начина прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка: -просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих задатака...) -што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима -размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи... -коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја - све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем	

ПРЕДМЕТ:ХЕМИЈА

РАЗРЕД: ОСМИ

Годишњи фонд часова: 68

Циљ учења: Да ученик развије систем основних хемијских појмова и вештине за правилно руковање лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, да се оспособи за примену стеченог знања и вештина за решавање проблема у свакодневном животу и наставку образовања, да развије способности апстрактног и критичког мишљења, способности за сарадњу и тимски рад, и одговоран однос према себи, другима и животној средини.

Кључни појмови садржаја: метали, неметали, оксиди, киселине, хидроксиди, соли, угљоводоници, адиција, супституција, поли-мери, алкохоли, карбоксилне киселине, естри, масти и уља, угљени хидрати, протеини, загађујуће супстанце, рециклажа, зелена хемија.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
МЕТАЛИ, ОКСИДИ И ХИДРОКСИДИ **НЕМЕТАЛИ, ОКСИДИ И КИСЕЛИНЕ** **СОЛИ** **ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА**	Наведе заступљеностметала и неметала, неорганских и органских једињења у живој и неживој природи; – испита и опише физичка својства метала и неметала, и повеже их с њиховом практичном применом; – испита и опише хемијска својства метала и неметала, и објасни их на основу структуре атома и положаја елемената у Периодном систему; – напише формуле и именује оксиде, киселине, базе и соли; – испита, опише и објасни својства оксида, Неорганских киселина, база и соли, препозна на основу формуле или назива Представнике ових једињења у свакодневном животу и повеже њихова својства са практичном применом; – напише и тумачи једначине хемијских реакција метала и неметала; – изведе стехиометријскаизрачунавања и израчуна масену процентну заступљеност супстанци; – разликује својства неорганских и органских	Метали у неживој и живој природи.Општа физичка и хемијска својства метала.Алкални и земноалкални метали.Гвожђе, бакар, алуминијум, олово и цинк, њихове легуре ипрактична примена.Оксиди метала и хидроксиди, својства и примена. Неметали у неживој и живој природи. Општа физичка ихемијска својства неметала. Халогени елементи, сумпор, азот, фосфор и угљеник. Оксиди неметала и киселине, својства и примена. Добијање соли. Формуле соли и називи. Дисоцијација	Компетенција за целоживотно учење. Комуникација. Рад са подацима и информацијама. Дигитална компетенција. Сарадња. Решавање проблема. Одговоран однос према здрављу.

И ЊИХОВА ОПШТА СВОЈСТВА **УГЉОВОДО НИЦИ** **ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА СА КИСЕОНИКО** **БИОЛОШКИ ВАЖНАОРГ АНСКА ЈЕДИЊЕЊА**	супстанци и објашњава разлику на основу њихових структура; – препозна физичке и хемијске промене неорганских и органских супстанци у окружењу, и представи хемијске промене хемијским једначинама; – напише формуле и именује представнике класа органских једињења имајући у виду структурну изомерију; – разликује органске супстанце са – дефинише појам угљоводоника; −класификује угљоводнике на основу структуре; −напише рационалне структурне формуле угљоводоника; – дефинише појам алкана; – наведе општу формулу алкана; – дефинише хомологи низ; – напише формуле и називе алкана по IUPAC-овој номенклатури; – изведе формуле алкил-група из одговарајућих формула алкана; – опише структурну изомерију; – напише формуле и именује представнике класа органских једињења имајући у виду структурну изомерију; – разликује органске супстанце са аспекта чиста супстанца и смеша, величина молекула, структура, порекло и то повезује са њиховом улогом и применом; – испита, опише и објасни физичка и хемијска својства представника класа органских једињења и повеже својства њиховом практичном применом; – објасни и хемијским једначинама представи хемијске промене карактеристичне за поједине класе органских једињења; – опише физичка својства: агрегатно стање и растворљивост масти и уља, угљених хидрата,	соли. Физичка и хемијска својства соли. Примена соли. ***Демонстрациони огледи:*** реакција неутрализације хлороводоничне киселине и раствора натријум-хидроксида; реакција између метала и киселине; хемијске реакције соли: између калцијум-карбоната и хлороводоничне киселине, раствора гвожђе(III)-хлорида и натријум-хидроксида, раствора сребро- нитрата и натријум-хлорида Својства атома угљеника и многобројност органских једињења. Функционалне групе и класе органских једињења. Општа својства органских једињења. Подела угљоводоника. Номенклатура. Изомерија. Физичка својства угљоводоника. Хемијска својства угљоводоника. Полимери. Нафта и земни Гас Алкохоли – номеклатура, својства и примена. Карбоксилне киселине – номенклатура, својства и примена. Масне киселине. Естри – номеклатура, својства и примена. ***Демонстрациони***	Одговоран однос према околини.

ЗАШТИТА ЖИВОТНЕСРЕДИНЕ И ЗЕЛЕНА ХЕМИЈА	протеина и растворљивост витамина; – опише основу структуре молекула који чине масти и уља, угљене хидрате ипротеине; – објасни сапонификацију триацилглицерола и хидрогенизацију Незасићених триацилглицерола , наведе производе хидролизе дисахарида и полисахарида и опише услове под којима долази до денатурације протеина; – наведе заступљеност у природи и улоге масти и уља, угљених хидрата, протеина и витамина у живим организмима и доведе их у везу са здрављем и правилном исхраном људи . Рукује супстанцама и комерцијалним производима у складу с ознакама опасности, упозорења и обавештења на амбалажи, придржава се правила о начину чувања производа и одлагању отпада; – наведе агађујуће супстанце ваздуха, воде и земљишта и опише њиховутицај на животну средину; – критички процени	***огледи:***добијање алкохола алкохолним врењем; доказивање киселости карбоксилних киселина; лабораторијско добијање и испитивање својстава етил-етаноата. Масти и уља. Угљени хидрати у прегледу: моносахариди (глукоза и фруктоза), дисахариди (сахароза и лактоза), полисахариди (скроб и целулоза). Амино-киселине,протеини.Витамини	
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	Формативно,свакодневно оцењивање усмених одговора ученика Домаћи задатак проблемски задаци Писана провера − објективни тестови са допуњавањем кратких одговора − задаци са означавањем − задаци вишеструког избора − спаривање појмова Планирана реализација посете (у колико буду услови дозвољавали) Истраживачкој станици „Петница;; и хемијском факултету у оквиру пројекта – Отворена лабораторија прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:		

	- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...) - што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима - размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи... - коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја - и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем

ПРЕДМЕТ: МУЗИЧКА КУЛТУРА

РАЗРЕД: пети
Годишњи фонд часова: 72

Циљ учења *музичке културе* **је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, естетске критеријуме, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа.**

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
ЧОВЕК И МУЗИКА	- наведе начине и средства музичког изражавања у праисторији и античком добу; - објасни како друштвени развој утиче на начине и облике музичког изражавања; - искаже своје мишљење о значају и улози музике у животу човека; - реконструише у сарадњи са другима начин комуникације кроз музику у смислу ритуалног понашања и пантеизма ; - идентификује утицај ритуалног понашања у музици савременог доба (музички елементи, наступ и сл.);	Човек у праисторији: - улога музике у првобитном друштву; - човек и ритуал: улога музике у ритуалу (музичко-антрополошка истраживања); - Магијска моћ музике; - елементи музичког тока: покрет, ритам (ритам као основа ритуала), коло/групни плес; - покрет: порекло плеса; - слушање/доживљај ритма телом; - најстарија фолклорна музичка традиција у Србији и светској баштини. Човек Антике: - Божанска природа музике: - митолошка свест античког човека; - музички атрибути богова; - музика и држава. - музика у храму и музика на двору; - примери различитих инструмената и музичких облика у античким цивилизацијама; - улога и место музике у античким	Естетичка компетенција: ученик/ца позитивно вреднује допринос културе и уметности развоју људске заједнице; Дигитална компетенција: помоћу ИКТ уме да представи, организује, структурира и форматира информације користећи на ефикасан начин могућности датог ИКТ средства (Гугл-учионице); Комуникација: ученик/ца познаје специфичне карактеристике различитих модалитета комуникације (усмена и писана, непосредна и посредована комуникација, нпр. преко интернета и одељенске Гугл-учионице); Компетенције за учење:ученик/ца уме да планира време за учење и да организује процес учења и управља њим; Решавање проблема: ученик/ца проналази и/или осмишљава

		цивилизацијама: Индија, Сумер/Вавилон, Кина, Египат, Грчка, Рим; - појава првих нотација, пентатоника. *Оперативни задаци:* Ученици треба да: - усвајају нове елементе музичке писмености; - изводе дечје, народне и уметничке игре; - импровизују мелодије на задани текст; - упознају звуке нових инструмената	могућа решења проблемске ситуације; Одговорно учешће у демократском друштву: ученик/ца има осећање припадности одређеним културним заједницама, локалној заједници, региону у којем живи, ширем друштву и држави Србији
МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	- класификује инструменте по начину настанка звука; - опише основне карактеристике удараљки; - препозна везу између избора врсте инструмента и догађаја, односно прилике када се музика изводи	Најстарији инструменти: тело, удараљке, дувачки, жичани; Удараљке – настанак, првобитни облик и развој; Ритмичке удараљке као најједноставнија група инструмената; Мелодијске удараљке; Израда једноставних музичких инструмената *Оперативни задаци:* Ученици треба да: - упознају звуке нових инструмената; - слушају вредна дела уметничке и народне музике; - праве инструменте од искоришћених пластичних посуда /флаша	Естетичка компетенција: ученик/ца позитивно вреднује допринос културе и уметности развоју људске заједнице; свестан је међусобних утицаја културе, науке, уметности и технологије; Сарадња: ученик/ца се ангажује у реализацији преузетих обавеза у оквиру групног рада на одговоран, истрајан и креативан начин; Одговоран однос према околини: ученик/ца разуме значај и користи могућности рециклирања
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	- изражава се покретима за време слушања музике; - вербализује свој доживљај музике; - идентификује ефекте којима различити елементи музичке изражајности (мелодија, ритам, темпо, динамика) утичу на тело и осећања; - анализира слушано дело у односу на извођачки састав и инструменте;	Елементи музичке изражајности – темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената; - слушање вокалних, вокално-инструменталних и кратких инструменталних композиција, домаћих и страних композитора; - слушање дела најстарије фолклорне традиције српског и других народа;	Естетичка компетенција: ученик/ца позитивно вреднује допринос културе и уметности развоју људске заједнице; свестан је међусобних утицаја културе, науке, уметности и технологије; Дигитална компетенција: ученик/ца ефикасно користи

	- илуструје примере коришћења плесова и музике према намени у свакодневном животу (војна музика, обредна музика, музика за забаву…); - критички просуђује лош утицај прегласне музике на здравље; - понаша се у складу са правилима музичког бонтона; - користи могућности ИКТ-а за слушање музике	- слушање народних и уметничких дела инспирисаних фолклором народа и народности, различитог садржаја, облика и расположења, као и музичких прича *Оперативни задаци:* Ученици треба да: - усвајају нове елементе музичке писмености; - упознају звуке нових инструмената; - слушају вредна дела уметничке и народне музике	ИКТ за слушање задатих музичких примера; Рад са подацима и информацијама: ученик/ца користи информационе технологије за чување, презентацију и основну обраду података; Одговорно учешће у демократском друштву: ученик/ца има осећање припадности одређеним културним заједницама, локалној заједници, региону у којем живи, ширем друштву, држави Србији и међународним организацијама у које је Србија укључена
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- пева и свира самостално и у групи; - примењује правилну технику певања (правилно дисање, држање тела, артикулација); - кроз свирање и покрет развија сопствену координацију и моторику; - користи различита средства изражајног певања и свирања у зависности од врсте, намене и карактера композиције; - искаже своја осећања у току извођења музике; - примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; - учествује у школским приредбама и манифестацијама; - користи могућности ИКТ-а за извођење музике	Певање песама по слуху самостално и у групи: - певање песама из нотног текста солмизацијом; - извођење једноставних ритмичких и мелодијских мотива (у стилу) музике старих цивилизација певањем; - певање песама у комбинацији са покретом; - свирање песама и лакших инструменталних дела по слуху на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима; - свирање дечјих, народних и уметничких композиција из нотног текста; Извођење дечијих, народних и уметничких игара; - извођење једноставних ритмичких и мелодијских мотива (у стилу) музике старих цивилизација на инструментима или покретом	Естетичка компетенција: ученик/ца позитивно вреднује допринос културе и уметности развоју људске заједнице; свестан је међусобних утицаја културе, науке, уметности и технологије; Сарадња: конструктивно, аргументовано и креативно доприноси раду групе, усаглашавању и остварењу заједничких циљева; Одговорно учешће у демократском друштву: ученик/ца има осећање припадности одређеним културним заједницама, локалној заједници, региону у којем живи, ширем друштву, држави Србији; Одговоран однос прма

		Оперативни задаци: Ученици треба да: - усвајају нове елементе музичке писмености; - свирају на дечјим музичким инструментима; - изводе дечје, народне и уметничке игре; - импровизују мелодије на задани текст	здрављу: ученик/ца бира стил живота имајући на уму добре стране и ризике тог избора (нпр. активно бављење музиком, у групи и самостално).
МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	- користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; - изражава своје емоције осмишљавањем мањих музичких целина; - комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; - учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката.	Креирање пратње за песме ритмичким и звучним ефектима, користећи притом различите изворе звука: - креирање покрета уз музику коју ученици изводе; - осмишљавање музичких питања и одговора, ритмичка допуњалка, мелодијска допуњалка са потписаним текстом, састављање мелодије од понуђених мотива; - импровизација мелодије на задати текст; - импровизација дијалога на инструментима Орфовог инструментарија и другим инструментима; - реконструкција музичких догађаја у стилу старих цивилизација. *Оперативни задаци:* Ученици треба да: - усвајају нове елементе музичке писмености; - свирају на дечјим музичким инструментима; - изводе дечје, народне и уметничке игре; - импровизују мелодије на задани текст	Естетичка компетенција: ученик/ца позитивно вреднује допринос културе и уметности развоју људске заједнице; свестан је међусобних утицаја културе, науке, уметности и технологије; Дигитална компетенција: помоћу ИКТ уме да представи, организује, структурира и форматира информације користећи на ефикасан начин могућности датог ИКТ средства (Гугл-учионице); Сарадња: активно слуша и поставља релевантна питања поштујући саговорнике и сараднике, а дискусију заснива на аргументима; Комуникација: ученик/ца користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације који су специфични за поједине уметничке дисциплине
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ	Настава је усмерена на остваривање исхода и даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике, лично музичко изражавање ученика и музичко стваралаштво у оквиру којих ученик користи теоријска знања као средства за партиципацију у музици. У том смислу основни методски приступ је од звука ка теорији.		

ПРЕДМЕТ	Основе музичке писмености и музичко-теоретски појмови у оваквом приступу планирани су у функцији бољег разумевања музике и музичког дела. Основни принцип у остваривању циљева и задатака треба да буде активно учешће ученика на часу. При томе треба обухватити сва подручја предвиђена за пети разред и комбиновати разне методе у настави. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање. Да би постигао очекиване исходе васпитно-образовног процеса, наставник остварује наставу и учење користећи глас и покрет, музичке инструменте, елементе информационих технологија као и развијених модела мултимедијалне наставе. Полазна опредељења при конципирању дела програма музичке културе који се односи на слушање музичких примера обухватају: - стицање искуства у слушном разликовању звучних боја (људски гласови, музички инструменти), - навикавање ученика на пажљиво слушање музике, - подстицање изражавања ученика о слушаном делу, - упознавање музичких дела уметничког и народног стваралаштва. Слушање музичких примера наставник обогаћује репрезентативним видео-снимцима музичког извођења (који приказују различите музичаре, оркестарске саставе, концертне просторе и примену музике у филмовима или спотовима) користећи видео-пројектор на часовима у школи, а за домаћи рад код куће наставник припрема задатке и материјал којем ученици приступају преко одељенске Гугл-учионице, школске платформе за онлајн-учење, редовног програма школског радија „Радио Новак“ и веб-сајта https://sites.google.com/starina.rs/muzika/. Кроз певање песама по слуху и из нотног текста, наставник поступно уводи појмове основне музичке писмености и објашњава контекст у којима је одређена музика настајала кроз следеће области: - народне песме и игре - обредне и обичајне песме; - дечје песме; - утврђивање музичког речника у вези са јачином (*p, mp, f, mf*), брзином/темпом (*adagio, andante, moderato, allegro*) и постепеним динамичким прелазима из тишег у јаче и обрнуто (*crescendo, decrescendo*); - савлађивање тонских висина; - усвајање музичког писма и појмова: шеснаестина нота у групи, такт 6/8, *а-мол* лествица (природна и хармонска), појам предзнака – повисилица, узмах и предтакт; - свирање и певање песама у функцији овладавања музичке писмености; - извођење песама на мелодијским инструментима (нотатон, металофонм блок-флаута); - понављање задатог мелодијског мотива (вежба памћења, развијање моторике). У области музичког изражавања и стваралаштва, задатак наставника је: - оспособљавање ученика да се сналазе у једноставном нотном запису; - стварање код ученика навике праћења, учествовања и похађања концертних приредби; - подстицање код ученика жеље да се активније баве музиком; - подстицање ученика на што изражајније певање и свирање научених песама; - слободно импровизовање на инструментима Орфовог инструментаријума; - импровизација дечје мелодије на властити или од стране наставника предложен стих;

	- осмишљавање покрета уз музику. Наставу треба увек повезивати са музичким животом друштвене средине и учествовати на такмичењима и музичким приредбама. Потребно је развијати дечје предиспозиције за музичко обликовање и омогућити им да доживе радост свирања, чиме се богати личност у осетљивом периоду емоционалног сазревања. Корелација између предмета може бити полазиште за бројне пројектне предлоге у којим ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати вештине приступања и коришћења информација (интернет, књиге…), сараднички рад у групама, као и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Рад у групама и радионицама је користан у комбинацији са осталим начинима рада, поготово када постоји изазов значајнијег (нпр. емотивног) експонирања ученика, као вид премошћавања стидљивости или анксиозности. У том раду посебно место треба дати креирању ученичких аудио-прилога за школски радио „Радио Новак“.

ПРЕДМЕТ: МУЗИЧКА КУЛТУРА

РАЗРЕД: шести
Годишњи фонд часова: 36

Циљ учења *музичке културе* је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
ЧОВЕК И МУЗИКА	– повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали; – наведе изражајна средстава музичке уметности карактеристична за период средњег века и ренесансе; – уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у средњем веку и ренесанси; – опише улогу музике у средњовековној Србији;	Средњи век: - ранохришћанска музика, - византијско певање, - грегоријански корал, - рани облици вишегласја – мотет; - световна музика средњег века: трубадури, трувери, минезенгери; - духовна и световна музика у средњовековној Европи и Србији; - музика средњег века као инспирација за	Естетичка компетенција; Дигитална компетенција; Сарадња; Комуникација; Компетенције за учење; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Одговорно учешће у демократском друштву

	– уочи разлике између духовних и световних вокалних композиција средњег века и ренесансе; – издвоји начине коришћења изражајних средстава у одабраним музичким примерима; – објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања и штампања нота)	уметничку и популарну музику. <u>Ренесанса:</u> - развој духовног и световног вишегласја; - мотет, миса, мадригал; - најзначајнији представници ренесансне вокалне музике: Ђ. П. да Палестрина, О. ди Ласо; - инструментална музика ренесансе.	
МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	- извођачке и техничке могућности инструмената; – одреди врсту музичког инструмента са диркама по изгледу и звуку; – опише разлику у начину добијања звука код иснтрумената са диркама; – препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила	Препознавање музичког инструмента на основу звука и изгледа/грађе: - инструменти са диркама: оргуље, чембало, клавир, хармоника, челеста; - народни инструменти	Естетичка компетенција; Сарадња; Комуникација; Компетенције за учење; Одговоран однос према околини
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	– разликује вокално-инструменталне и инструменталне облике средњег века и ренесансе; – коментарише слушано дело у односу на извођачки састав и инструменте ; – идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника средњег века и ренесансе; – уочи сличности и разлике између православне и (римо)католичке духовне музике; – идентификује елементе средњовековне музике као инспирацију у музици савременог доба; – критички просуђује лош утицај прегласне музике на здравље;	- елементи музичке изражајности: темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената у слушаним композицијама; - слушање световне и духовне средњовековне и ренесансне музике. - слушање вокалних, вокално-иструменталних и инструменталних композиција, домаћих и страних омпозитора; - слушање дела традиционалне народне музике; - слушање дела инспирисаних фолклором.	Естетичка компетенција; Дигитална компетенција; Комуникација; Компетенције за учење; Рад са подацима и информацијама; Одговорно учешће у демократском друштву
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	– изводи музичке примере користећи глас, покрет и традиционалне и/или	Певање песама по слуху самостално и у групи:	Естетичка компетенција; Дигитална компетенција;

	електронске инструменте, самостално и у групи; – примењује правилну технику певања; – примењује различита средства изражајног певања и свирања у зависности од врсте, намене и карактера композиције; – развије координацију и моторику кроз свирање и покрет; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; – користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; – комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; – учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката;	- певање песама из нотног текста солмизацијом; - извођење (певање или свирање) једноставних ритмичких и мелодијских мотива у стилу музике средњег века и ренесансе; - певање песама у комбинацији са покретом; - свирање по слуху дечјих, народних и уметничких композиција на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима; - свирање из нотног текста дечјих, народних и уметничких композиција на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим нструментима; - извођење једноставнијих музичких примера у вези са обрађеном темом	Сарадња; Комуникација; Компетенције за учење; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Одговорно учешће у демократском друштву; Одговоран однос прма здрављу
МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	– изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; – користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво.	- креирање пратње за песме ритмичким и звучним ефектима, користећи притом различите изворе звука; - креирање покрета уз музику коју ученици изводе; - стварање мелодије на задати текст; - импровизација дијалога на инструментима Орфовог инструментарија и другим инструментима; - реконструкција музичких догађаја у стилу средњег века и ренесансе.	Естетичка компетенција; Дигитална компетенција; Сарадња; Комуникација; Компетенције за учење; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Одговорно учешће у демократском друштву; Одговоран однос прма здрављу
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	На часу треба да преовлађује активност којом се савладава нови музички садржај, али је она увек повезана и са другим музичким активностима. Специфичност предмета се огледа у томе што се музичке активности одвијају паралелно или једна музичка активност логично води ка другој. Процес учења базира се на перцепцији најупечатљивијих музичких примера (за слушање или извођење музике), који имају задатак да активирају свесну активност, фокусирају пажњу ученика, иницирају процес мишљења и креирају одговарајући		

	сазнајно-емоционални доживљај.

ПРЕДМЕТ: МУЗИЧКА КУЛТУРА

РАЗРЕД: седми
Годишњи фонд часова: 36

Циљ учења предмета *музичка култура* је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
ЧОВЕК И МУЗИКА	- повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали; - наведе изражајна средстава музичке уметности карактеристична за период барока и класицизма; - уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у бароку и класицизму; препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила; - објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмената; - разликује музичке форме барока и класицизма; - идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника барока и класицизма; - идентификује елементе музике барока и класицизма као инспирацију у музици савременог доба	Барок: - стварање опере; - Клаудио Монтеверди; - облици вокално-инструменталне музике (ораторијум, кантата); - инструментална музика: солистичко, камерно и оркестарско музицирање; - инструментални облици: свита, кончерто гросо; - Антонио Вивалди, Јохан Себастијан Бах и Георг Фридрих Хендл. Класицизам: - појам сонате и симфоније; - жанрови класичне музике – опера, црквени жанрови, симфонијска, концертантна, камерна (посебно гудачки квартет), солистичка музика; - Јозеф Хајдн, Волфганг Амадеус Моцарт и Лудвиг ван Бетовен; Развој српске црквене музике	Естетичка компетенција; Дигитална компетенција; Сарадња; Комуникација; Компетенције за учење; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Одговорно учешће у демократском друштву; Одговоран однос прма здрављу; Одговоран однос према околини.
МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	- препозна врсту жичаних инструмента по изгледу и звуку; - опише начин добијања тона код жичаних инструмената	Жичани инструменти: - трзалачки и гудачки; - градитељске “школе” инструмената; - појам симфонијског оркестра; - српски народни музички инструменти.	Естетичка компетенција; Сарадња; Комуникација; Компетенције за учење; Одговоран однос према околини
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	– разликује вокално-инструменталне и инструменталне облике барока и класицизма; – коментарише слушано дело у односу на	- уочавање и препознавање елементата музичке изражајности: темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената;	Естетичка компетенција; Дигитална компетенција; Комуникација; Компетенције за учење;

	извођачки састав и инструменте; – идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника барока и класицизма; – уочи сличности и разлике између римокатоличке и протестантске духовне музике; – идентификује елементе барокне и класицистичке музике као инспирацију у музици савременог доба	- слушање световне и духовне музике барока и класицизма; - слушање вокалних, вокално-иструменталних и инструменталних композиција, домаћих и страних композитора; - слушање дела традиционалне народне музике	Рад са подацима и информацијама; Одговорно учешће у демократском друштву

ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	– изводи музичке примере користећи глас, покрет и традиционалне и/или електронске инструменте, самостално и у групи; – примењује правилну технику певања; – примењује различита средства изражајног певања и свирања у зависности од врсте, намене и карактера композиције; – развије координацију и моторику кроз свирање и покрет; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; – користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; – комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; – учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката	Певање песама по слуху и из нотног текста (солмизацијом) самостално и у групи: - певање песама у комбинацији са покретом; - певање и свирање из нотног текста народних и уметничких композиција на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима; - извођење једноставнијих музичких примера у вези са обрађеном темом; - извођење (певање или свирање) једноставних ритмичких и мелодијских репрезентативних примера (одломака/тема) у стилу музике барока, класицизма.	Естетичка компетенција; Дигитална компетенција; Сарадња; Комуникација; Компетенције за учење; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Одговорно учешће у демократском друштву; Одговоран однос прма здрављу
МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	– изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; – користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво	- креирање покрета уз музику коју ученици изводе; - креирање ритмичке пратње; - реконструкција музичких догађаја у стилу барока и класицизма	Естетичка компетенција; Дигитална компетенција; Сарадња; Комуникација; Компетенције за учење; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Одговорно учешће у демократском друштву; Одговоран однос прма здрављу
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ	На часу треба да преовлађује активност којом се савладава нови музички садржај, али је она увек повезана и са другим музичким активностима. Специфичност предмета се огледа у томе што се музичке активности одвијају паралелно или једна музичка активност логично води ка другој.		

ПРЕДМЕТ	Процес учења базира се на перцепцији најупечатљивијих музичких примера (за слушање или извођење музике), који имају задатак да активирају свесну активност, фокусирају пажњу ученика, иницирају процес мишљења и креирају одговарајући сазнајно-емоционални доживљај.

ПРЕДМЕТ: МУЗИЧКА КУЛТУРА

РАЗРЕД: осми
Годишњи фонд часова: 34

Циљ учења *музичке културе* јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну уметничку писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да упознају музичке културе путем обраде тема повезаних са музиком различитих епоха, развију музикалност и креативност, негују смисао за заједничко и индивидуално музицирање у свим облицима васпитно-образовног рада са ученицима.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
ЧОВЕК И МУЗИКА	- повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали; - уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у романтизму, импресионизму и савременом добу; - препознаје националне игре у делима уметничке музике; - наведе изражајна средстава музичке уметности карактеристична за период романтизма, импресионизма и савременог доба; - разликује музичке форме романтизма,	Романтизам: - програмска и апсолутна музика - соло-песма, - клавирска минијатура, - националне и стилизоване игре (полка, мазурка, чардаш, казачок, сиртаки, валцер, танго...) - музичко-сценска дела (опера, оперета, балет) - композитори: Беджих Сметана, Антоњин Дворжак, Фредерик Шопен, Франц Лист, Франц Шуберт, Роберт Шуман, Николо Паганини, Ђузепе Верди, Ђакомо Пучини,	Естетичка компетенција; Дигитална компетенција; Сарадња; Комуникација; Компетенције за учење; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Одговорно учешће у демократском друштву; Одговоран однос прма здрављу;

	импресионизма и савременог доба; - идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника романтизма, импресионизма и савременог доба; - идентификује елементе музике ранијих епоха као инспирацију у музици савременог доба.	Ђоакино Росини, Петар Илич Чајковски, Александар Бородин, Модест Мусоргски, Јосиф Маринковић, Стеван Стојановић Мокрањац <u>Импресионизам</u>: - композитори: Морис Равел, Клод Дебиси <u>Модерна и савремена музика:</u> - жанрови: џез, популарна музика, музичка импровизација (појам), електронска музика, примењена музика - композитори: Игор Стравински, Сергеј Прокофјев <u>Савремена музика у Србији:</u> - композитори: Петар Коњовић, Константин Бабић, Вера Миланковић	Одговоран однос према околини.
МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	- препозна врсту дувачких инструмента по изгледу и звуку; - опише начин добијања тона код дувачких инструмената	- дувачки инструменти; - елементи музичке изражајности: темпо, динамика, тонске боје инструмената; - израда дувачких инструмената од доступних материјала.	Естетичка компетенција; Сарадња; Комуникација; Компетенције за учење; Одговоран однос према околини
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	- наведе изражајна средстава музичке уметности карактеристична за период романтизма, импресионизма и савременог доба; - разликује музичке форме романтизма, импресионизма и савременог доба; - идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника романтизма, импресионизма и савременог доба; - идентификује елементе музике ранијих епоха као инспирацију у музици савременог доба; - препозна врсту дувачких инструмента по изгледу и звуку.	- слушање световне и духовне музике романтизма, импресионизма и савременог доба; - слушање вокалних, вокално-иструменталних и инструменталних композиција, домаћих и страних композитора; - слушање дела традиционалне народне музике	Естетичка компетенција; Дигитална компетенција; Комуникација; Компетенције за учење; Рад са подацима и информацијама; Одговорно учешће у демократском друштву

ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- изводи музичке примере користећи глас, покрет и инструменте, самостално и у групи; - изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); - учествује у школским приредбама и манифестацијама; - примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; - понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; - критички просуђује утицај музике на здравље.	<u>Певање и свирање музичких дела</u>: - певање песама по слуху и из нотног текста (солмизацијом) самостално и у групи; - певање песама у мешовитим тактовима (7/8, 5/8) по слуху; - певање песама у комбинацији са плесним покретом; - певање и свирање из нотног текста народних и уметничких композиција на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима; - извођење једноставнијих музичких примера у вези са обрађеном темом; - извођење једноставних ритмичких и мелодијских репрезентативних примера (одломака/тема) у стилу музике романтизма, импресионизма и савременог доба;	Естетичка компетенција; Дигитална компетенција; Сарадња; Комуникација; Компетенције за учење; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Одговорно учешће у демократском друштву; Одговоран однос прма здрављу
МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	- користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; - комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; - учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; - користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво.	<u>Импровизација:</u> - креирање покрета уз музику коју ученици изводе; - креирање ритмичке пратње; - реконструкција музичких догађаја у стилу романтизма, импресионизма и савремене музике	Естетичка компетенција; Дигитална компетенција; Сарадња; Комуникација; Компетенције за учење; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Одговорно учешће у демократском друштву; Одговоран однос прма здрављу
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	На часу треба да преовлађује активност којом се савладава нови музички садржај, али је она увек повезана и са другим музичким активностима. Специфичност предмета се огледа у томе што се музичке активности одвијају паралелно или једна музичка активност логично води ка другој. Процес учења базира се на перцепцији најупечатљивијих музичких примера (за слушање или извођење музике), који имају задатак да активирају свесну активност, фокусирају пажњу ученика, иницирају процес мишљења и креирају одговарајући сазнајно-емоционални доживљај.		

ПРЕДМЕТ:
ЛИКОВНА КУЛТУРА

РАЗРЕД: пети
Годишњи фонд часова: **72**

Циљ учења: Циљ наставе и учења ликовне културе је да ученик развија визуелно опажање, стваралачко мишљење и естетске критеријуме како би био оспособљен за визуелну комуникацију и креативно решавање проблема, као и одговоран однос према наслеђу визуелне културе свог и других народа.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
1. РИТАМ	− опише ритам који уочава у природи, окружењу и уметничким делима − пореди утисак који на њега/њу остављају различите врсте ритма − гради правилан, неправилан и слободан визуелни ритам, спонтано или с одређеном намером − користи, у сарадњи са другима, одабране садржаје као подстицај за стварање оригиналног визуелног ритма − разматра, у групи, како је учио/ла о визуелном ритму и где та знања може применити − направи, самостално, импровизовани прибор од одабраног материјала − искаже своје мишљење о томе зашто људи стварају уметност	Поступци за безбедно и одговорно коришћење и одржавање прибора и радне површине; Материјал из природе, вештачки материјал, материјал за рециклажу, рециклирани материјал, импровизовани прибор, школски прибор и материјал; Спонтани ритам (ритам линија, облика, мрља); Ритам у природи – смена дана и обданице, смена годишњих доба, таласи, падавине..; Ритам у простору – распоред тродимензионалних облика у природи, у ближем и даљем окружењу; Ритам у структури (грађи) облика. Ритам у текстури природних и вештачких материјала (шаре и дезени); Врсте ритма – правилан и неправилан ритам. Функције ритма – понављање боја, линија и/или облика да би се постигла динамичност (живост) или ред.	- Рад са подацима и информацијама - Решавање проблема - Сарадња - Компетенција за учење - Естетичка компетенција - Комуникација - Дигитална компетенција

		Утисак који различите врсте ритма остављају на посматрача. Субјективни утисак кретања и оптичка илузија кретања; Ритам као принцип компоновања у делима визуелне уметности; Ритам у другим врстама уметности; Различити ритмови као подстицај за стваралачки рад – звуци из природе и окружења, музика, кретање у природи и окружењу, плес...; Примена визуелног ритма у свакодневном животу; Наслеђе визуелне културе – значај праисторијског наслеђа визуелне културе на простору Србије и у свету.	
2. ЛИНИЈА	− опише линије које уочава у природи, окружењу и уметничким делима − пореди утисак који на њега/њу остављају различите врсте линија − гради линије различитих вредности комбинујући материјал, угао и притисак прибора/материјала − користи одабране садржаје као подстицај за стварање оригиналних цртежа − црта разноврсним прибором и материјалом изражавајући замисли, машту, утиске и памћење опаженог − разматра, у групи, како је учио/ла о изражајним својствима линија и где се та знања примењују − искаже своје мишљење о томе како је развој цивилизације утицао на развој уметности	Врсте линија и изражајна својства линија. Линије у природи и окружењу. Колаж – изражајност контурних линија насталих сечењем и цепањем. Линија као ивица тродимензионалних облика; Импровизовани прибор, материјал из природе, школски прибор, професионални прибор. Поступци за безбедно и одговорно коришћење иодржавање прибора и радне површине. Изражајна својства линија у односу на прибор, материјал, притисак и угао под којим се држи прибор/материјал; Савремена средства за цртање – дигитална табла и оловка за цртање, 3Д оловка, дигитална четка, апликативни програми за цртање... Својства линије у апликативном програму за цртање. Цртање светлом; Врсте цртежа – уметнички цртеж, аматерски	- Рад са подацима и информацијама - Решавање проблема - Сарадња - Компетенција за учење - Естетичка компетенција - Комуникација - Одговоран однос према околини

		цртеж, дечји цртеж, схематски цртеж, технички цртеж, научне илустрације... Врсте уметничког цртежа – скица, студија, илустрација, стрип, карикатура, графити… Занимања у којима је неопходна вештина слободоручног цртања; Грађење цртежа додавањем и одузимањем линија. Лавирани цртеж. Линеарни цртеж – цртање четкицама различитих ширина, импровизованим прибором, материјалом из природе и материјалом за рециклажу. Цртеж у боји – разлика између слике и цртежа у боји; Текстура (ликовни елемент) – грађење текстуре линијама. Ритам линија; Различити садржаји као подстицај за стваралачки рад (облици из природе и окружења, звуци из природе и окружења, музика, кретање у природи и окружењу, текст, писмо...); Читање (декодирање) цртежа, стрипа, карикатуре, графита, рекламних порука...; Наслеђе визуелне културе – значај наслеђа визуелне културе првих цивилизација	
3. ОБЛИК	− пореди облике из природе, окружења и уметничких дела према задатим условима − гради апстрактне и/или фантастичне облике користећи одабране садржаје као подстицај за стваралачки рад − наслика реалне облике у простору самостално мешајући боје да би добио/ла жељени тон − обликује препознатљиве тродимензионалне облике одабраним	Поступци за безбедно и одговорно коришћење и одржавање прибора и радне површине; Дводимензионални и тродимензионални облици. Правилни геометријски облици (геометријске фигуре и тела). Правилни облици у природи и у визуелној уметности. Неправилни облици. Свођење неправилних облика на	- Рад са подацима и информацијама - Решавање проблема - Сарадња - Компетенција за учење - Естетичка компетенција - Комуникација - Одговоран однос према околини

	материјалом и поступком − преобликује предмет за рециклажу дајући му нову употребну вредност − комбинује ритам, линије и облике стварајући оригиналан орнамент за одређену намену − објасни зашто је дизајн важан и ко дизајнира одређене производе − разматра, у групи, како је учио/ла о облицима и где та знања примењује − искаже своје мишљење о томе зашто је наслеђе визуелне културе важно	геометријске; Својства облика. Величина облика. Боја облика. Реална иимагинарна функција облика. Карактеристични детаљи и својства покојима је облик препознатљив. Опажање облика посматрањем сасвих страна. Стилизовање облика; Статични облици. Кретање облика у природи и окружењу – кретање статичних облика помоћу ветра и воде, карактеристично кретање бића и машина. Опажање кретања; Распоред облика у простору и дејство на посматрача. Ритам облика Унутрашња архитектура, аранжирање излога. Јединство облика и простора – архитектура, скулптура у пленеру, паркови...; Поступци приказивања тродимензионалних облика на дводимензионалној подлози – сенчење мрљама, бојом, линијама, тачкама. Приказивање положаја облика у равни – линија хоризонта, планови и величина облика у односу на растојање од посматрача, преклапање, прожимање, додиривање; Грађење реалних дводимензионалних и тродимензионалних облика. Превођење реалних облика у апстрактне одузимањем карактеристичних детаља. Превођење реалних облика у фантастичне додавањем неочекиваних детаља. Грађење имагинарних и апстрактних облика на основу једне, две и три информације; Светлост као услов за опажање облика. Луминообјекти. ЛЕД технологија у савременој уметности. Обликовање простора светлом;	

		Обликовање (дизајн) употребних предмета. Преобликовање материјала и предмета за рециклажу; Различити садржаји као подстицај за стваралачки рад (облици из природе и окружења, кретање у природи и окружењу, уметничка дела, етно наслеђе, садржаји других наставних предмета...); Орнамент и орнаментика. Функција орнамента. Симетрија. Ритам линија, боја и облика; Наслеђе визуелне културе – наслеђе етно културе. Значајни римски споменици на тлу Србије.	
4. ВИЗУЕЛНО СПОРАЗУМЕВАЊЕ	− пореди различите начине комуницирања од праисторије до данас − примени знања о ритму, линији, облику и материјалу да би обликовао/ла убедљиву поруку − изрази исту поруку писаном, вербалном, невербалном и визуелном комуникацијом − тумачи једноставне визуелне информације − објасни зашто је наслеђе културе важно	Различите врсте комуникације од праисторије до данас; Невербална комуникација – читање информација; израз лица и карактеристичан положај тела; Читање визуелних информација (декодирање). Визуелно изражавање; Наслеђе визуелне културе – значај наслеђа за туризам и за познавање сопственог порекла.	- Рад са подацима и информацијама - Решавање проблема - Сарадња - Компетенција за учење - Естетичка компетенција - Комуникација
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	Оспособљавање ученика да опажају ритам, линију и облик у природи и свету око себе, да формирају навике за виши ниво културе рада, за квалитет производа, културу живота и слободног времена, да се ликовно-визуелно описмене, да развију креативне способности кроз изражавање разним визуелним средствима. Ученицима при уводној систематизацији градива петог разреда набројати и објаснити какви су поступци за безбедно и одговорно коришћење и одржавање прибора и радне површине; објаснити шта је материјал из природе, вештачки материјал, материјал за рециклажу, рециклирани материјал, импровизовани прибор, школски прибор и материјал, професионални прибор. <u>Ритам</u> Ритам у природи (смена дана и обданице, смена годишњих доба, таласи, падавине...); Ритам у простору (распоред		

тродимензионалних облика у природи, урбаним срединама и у ближем окружењу ученика). Ритам у структури (грађи) облика. Ритам у текстури природних и вештачких материјала; Врсте ритма. Правилан и неправилан ритам. Слободан ритам. Спонтани ритам (ритам линија, облика, мрља). Функције ритма – понављање боја, линија и/или облика да би се постигла динамичност (живост) или ред. Утисак који различите врсте ритма остављају на посматрача. Субјективни утисак кретања и оптичка илузија кретања; Ритам као принцип компоновања у делима ликовних уметности. Ритам у другим врстама уметности. Примена визуелног ритма у свакодневном животу; Различити ритмови као подстицај за стваралачки рад – звуци из природе и окружења, музика, кретање у природи и окружењу, плес...; Уметничко наслеђе – значај праисторијског наслеђа на простору Србије и у свету.

Линија

Врсте линија и изражајна својства линија. Линије у природи и окружењу. Линија као ивица тродимензионалних облика; Изражајна својства линија у односу на прибор, материјал, притисак и угао под којим се држи прибор/материјал. Савремена средства за цртање – дигитална табла и оловка за цртање, 3Д оловка, апликативни програми за цртање... Својства линије у апликативном програму за цртање. Цртање светлом; Уметнички цртеж, аматерски цртеж, дечји цртеж, схематски цртеж, технички цртеж, научне илустрације... Врсте уметничког цртежа – скица, студија, илустрација, стрип, карикатура, графити... Занимања у којима је неопходна вештина слободоручног цртања; Поступци грађења цртежа додавањем и одузимањем линија. Лавирани цртеж. Линеарни цртеж. Цртеж у боји; Текстура (ликовни елемент). Поступци грађења текстуре линијама. Ритам линија; Различити садржаји као подстицај за стваралачки рад (облици из природе и окружења, звуци из природе и окружења, музика, кретање у природи и окружењу, текст, писмо...); Читање (декодирање) цртежа, стрипа, карикатуре, графита, рекламних порука... Уметничко наслеђе – значај наслеђа првих цивилизација.

Облик

Дводимензионални и тродимензионални облици. Правилни геометријски облици (геометријске фигуре и тела). Правилни облици у природи и у ликовној уметности. Неправилни облици; Својства облика. Величина облика. Боја облика. Реална и имагинарна функција облика. Карактеристични детаљи и својства по којима је облик препознатљив. Светлост као услов за опажање облика. Изглед облика посматраног из различитих углова. Стилизовање облика; Статични облици. Кретање облика (кретање статичних облика помоћу ветра и воде, карактеристично кретање бића и машина); Распоред облика у простору и њихово дејство на посматрача. Положај облика у равни – линија хоризонта, планови и величина облика у односу на растојање од посматрача. Преклапање, прожимање, додиривање облика; Поступци грађења апстрактних и фантастичних облика (превођење реалних облика у апстрактне одузимањем карактеристичних детаља, превођење реалних облика у фантастичне додавањем неочекиваних детаља, грађење имагинарних и апстрактних облика на основу једне, две и три информације...); Луминообјекти. ЛЕД технологија у савременој уметности. Обликовање простора светлом; Обликовање (дизајн) употребних предмета. Преобликовање материјала и предмета за рециклажу; Различити садржаји као подстицај за стваралачки рад (облици из природе и окружења, кретање у природи и окружењу, уметничка дела, етно наслеђе, садржаји других наставних предмета...); Орнамент и орнаментика. Функција орнамента. Симетрија. Ритам линија, боја и облика у орнаменту; Уметничко наслеђе – наслеђе етно културе. Значајни римски споменици на тлу Србије. Различите врсте комуникације од праисторије до данас; Невербална комуникација – читање информација; израз лица и карактеристичан положај тела; Читање визуелних информација (декодирање). Визуелно изражавање; Уметничко наслеђе – значај наслеђа за туризам и за познавање сопственог порекла.

ПРЕДМЕТ:
ЛИКОВНА КУЛТУРА

РАЗРЕД: шести
Годишњи фонд часова: **36**

Циљ учења: Циљ образовно-васпитног рада у настави ликовне културе је да подстиче и развија учениково стваралачко мишљење и деловање у складу са демократским опредељењима друштва и карактеристикама овог наставног предмета.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
1. БОЈА	- опише боје које уочава у природи, окружењу и уметничким делима − пореди утисак који на њега/њу остављају различите врсте боја − користи изражајна својства боја у ликовном раду и свакодневном животу − користи одабране информације као подстицај за стваралачки рад − изрази своје замисли и позитивне поруке одабраном ликовном техником − прави разноврсне текстуре на подлогама, облицима или у апликативном програму − обликује, самостално, или у сарадњи са другима, употребне предмете од материјала за рециклажу − повезује карактеристичан експонат и одговарајући музеј − разматра, у групи, како је учио/ла о изражајним својствима боја и где	Карактеристике боја: - пигментне боје, - хроматске и ахроматске боје; - основне и изведене боје; - дејство боја; - утисак који боја оставља на посматрача; - топле и хладне боје; - комплементарне боје. <u>Светлост и боја</u>: - светлост као услов за опажање боје, - разлике у опажању боја; - валер; - градација и контраст. <u>Примена боја:</u> - технике и средства: акварел, темпера, мозаик, витраж, апликативни програми...; - изражајна својства боја у керамици, скулптури, графици, таписерији, дизајну одеће и обуће, индустријском дизајну...; - примена у свакодневном животу ученика. <u>Уметничко наслеђе</u>: - музеји и експонати.	- Рад са подацима и информацијама - Решавање проблема - Сарадња - Компетенција за учење - Естетичка компетенција - Комуникација - Одговоран однос према околини

	се та знања примењују; − искаже своје мишљење о томе како је развој цивилизације утицао на развој уметности	У оквиру наставне целине, предложена је и додатна тема за разговор, „Музеји и експонати”, везана за музеје и карактеристичне експонате који се у њима чувају. Пожељно је да се ученици прво упознају са музејима у Србији, а ученици који наставу слушају на матерњем језику треба да добију основне информације о најзначајнијим музејима у матичној држави. Разговор прате одговарајући визуелни садржаји, а заинтересовани ученици могу да раде и истраживачке задатке.	
2. КОМУНИКАЦИЈА	- идентификује теме у одабраним уметничким делима и циљеве једноставних визуелних порука; - изрази своје замисли и позитивне поруке одабраном ликовном техником	<u>Комуникативна улога уметности:</u> - теме, мотиви и поруке у визуелним уметностима; - улога уметности у свакодневном животу; <u>Уметничко наслеђе:</u> - уметност некад и сад. У овој целини су предложене теме за разговор о садржају уметничких дела и рекламних (визуелних и аудиовизуелних) порука. Наставник не нуди анализу дела коју ученици записују и меморишу без разумевања. Смисао учења је да ученици доживе уметничко дело, да размишљају о њему и слободно изражавају своје мишљење. Наставник их само подстиче питањима. Ученици треба да разговарају и о томе колико су рекламе на телевизији и интернету ефикасне, колико могу да их заинтересују, а на који начин их одбијају... Наставник може да подстакне ученике да самостално истражују тако што ће поставити одговарајуће питање. На пример: да ли има скривених порука у уметничким делима? У ликовном раду ученици бирају материјал и технику којом ће најефикасније изразити неки садржај (идеју, поруку, став...). У оквиру	- Рад са подацима и информацијама - Решавање проблема - Сарадња - Компетенција за учење - Естетичка компетенција - Комуникација - Одговоран однос према околини

		целине, предложена је и додатна тема за разговор, „Уметност некад и сад”, односно поређење неке теме (садржаја ликовног дела) кроз епохе.	
3. ТЕКСТУРА	- опише текстуре које уочава у природи, окружењу и уметничким делима - пореди утисак који на њега/њу остављају различите врсте текстура - користи одабране информације као подстицај за стваралачки рад - прави разноврсне текстуре на подлогама, облицима или у апликативном програму изрази своје замисли и позитивне поруке одабраном ликовном техником - разматра, у групи, како је учио/ла о изражајним својствима текстура и где се та знања примењују - искаже своје мишљење о томе зашто је уметничко наслеђе важно	<u>Текстура:</u> - врсте текстура – тактилна и визуелна; - текстуре у природи и уметничким делима; - материјали и текстура; - облик и текстура, - линија и текстура, - ритам и текстура. <u>Уметничко наслеђе</u>: - грађевине, - скулптуре, - паркови. У овој целини су груписани предлози везани за истраживање изражајних могућности традиционалних цртачких, вајарских и сликарских техника. Уколико ученици желе да цртају или сликају текстуру у апликативном програму, то могу да раде као пројекат. У додатној теми за разговор, „Грађевине, скулптуре и паркови”, фокус није на текстури, већ на значајним грађевинама, скулптурама у пленеру и парковима у нашој земљи. Наставник може да прикаже презентацију и да упореди наше наслеђе са светским, нарочито значај за културни туризам и идентитет краја или земље.	- Рад са подацима и информацијама - Решавање проблема - Сарадња - Компетенција за учење - Естетичка компетенција - Комуникација - Одговоран однос према околини
4. УОБРАЗИЉА	- разуме појам уобразиље и препознаје је у различитим видовима уметничког изражавања - користи одабране информације као подстицај за стваралачки рад - разматра, у групи, како је учио/ла о изражајним својствима уобразиље и где се та знања примењују	<u>Стваралачка уобразиља:</u> - стварност и машта, значај маште; - разноврсне информације као подстицај за стварање - снови, бајке, митови, легенде; <u>Уметничко наслеђе:</u> необична уметничка остварења.	- Рад са подацима и информацијама - Решавање проблема - Сарадња - Компетенција за учење - Естетичка компетенција - Комуникација - Одговоран однос према

	- искаже своје мишљење о томе зашто је уметничко наслеђе важно		околини
5. ПРОСТОР	- разуме појам простора и препознаје га у свакодневном животу, као и у различитим видовима уметничког изражавања; - користи одабране информације као подстицај за стваралачки рад; - опише свој рад, естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела	<u>Амбијент:</u> - елементи који чине амбијент – дизајн ентеријера, атмосфера, корисници; - утицај амбијента на расположење, активност и учење; - обликовање школског простора; - поставка изложбе. У овој целини су груписани предлози везани за пројектну наставу и обликовање простора у школи. Идеје се могу пронаћи на интернету када се у претраживач унесе: „plastic bottles art”. Ученици могу да обликују део учионице или хола. Сврха ових активности је да ученици науче како да од доступних материјала направе нешто што ће им користити у свакодневном животу. На пример, од пластичних флаша се могу направити фотеље, клупе, сточићи, полице, жардињере, вазе, лампе, лустери... Употребни предмети које ученици праве самостално или у заједничком радуне треба да имају само употребну, већ и естетичку вредност. Други предлог је симулација музејске поставке или изложбе. Ученици треба да осмисле поставку, да сами распоређују експонате, дизајнирају позивнице за родитеље... Сврха ових активности је да се оспособљавају за презентовање радова.	- Рад са подацима и информацијама - Решавање проблема - Сарадња - Компетенција за учење - Естетичка компетенција - Комуникација - Одговоран однос према околини
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	Ученицима при уводној систематизацији градива шестог разреда објаснити да је пред нама задатак у којем ћемо да откривамо и истражујемо визуелни свет. У њему ћемо открити зашто је боја, та чудесна појава, толико важна за живот. Сазнаћемо како слике, и ликовна уметност уопште, преносе поруке и на коју начин су рекламе и слике повезане. У поглављу Уобразиље видећемо где се сва машта појављује као важан покретач човекових стваралачких делатности. Текстура, коју ћемо истражити, и видом и и додиром, није елемент о ком се учи само кроз ликовне и визуелне уметности, већ се о њој учи и из географије, али и из физике, само на различите начине. У поглављу о Простору видећемо колико су све ове теме које смо досад мабројали важне за лични доживљај једног места.		

	Наставник ствара позитивну атмосферу у којој ученици слободно раде повезујући предмете/теме хоризонтално и вертикално. Наставни процес је оријентисан на постизање исхода, али и на сам процес учења и рада на конкретним ликовним проблемима. Ученицима се приступа потпуно индивидуално и прати се потпуно лични напредак ученика у самом процесу рада и остваривања исхода. Полазна основа су индивидуалне могућности ученика. Ученике упућивати на везу ликовне културе са свакодневним животом, како би ученици функционално користили стечена знања. У настави према могућностима користити доступна техничка средства, наставу учинити занимљивом и интересантом, а ученике активирати у што је могуће већој мери. Наставник користи различите методе и облике рада: илустративне, демонстративне, вербалне, текстуалне, рад у пару, групни рад, индивидуални и фронтални начин рада. У наставној целини "1. БОЈА" предложени су појмови, подпојмови и теме за разговор, а које су везане за изражајне могућности материјала и техника које ученик користи. Наставник нуди само основне информације и корисне савете. Ученици треба да знају да понекад не могу да добију жељени тон зато што сликарске боје које се производе као школски прибор садрже мање пигмента. Ако ученици не могу да набаве квалитетан школски прибор, решење може да буде додавање течних тонера за фасадне боје, који се набављају у фарбари. Цртеже и слике које сматрају неуспелим могу да искористе за колаж. У шестом разреду раде и једноставне пројекте. Наставник може да понуди две или више техника, а да ученици гласају коју ће учити или да се поделе на групе према одабраној техници. Скице се раде и бирају у школи, а пројекти могу да се доврше код куће. Уколико ученици желе да раде чворовану таписерију не морају да користе вуну, могу да исеку траке од пластичних кеса. Витраж могу да праве од папира и фолија у боји, а могу и да сликају на пластичним флашама. Ако желе да имитирају витраж могу да користе и црни перманентни маркер. За мозаик могу да користе пластичне чепове... Наставник може да подстакне ученике на размишљање и истраживање питањима и одабраним информацијама. На пример, причом о томе шта значе боје у неким културама, да ли животиње умеју да сликају, да ли постоји веза између тонова у музици и тонова у визуелној уметности, које две боје би употребили да изразе одређену емоцију, како су боје добиле своје називе... Није пожељно оптерећивати ученике проширеним информацијама (о валерским кључевима, адитивном мешању боја...); боље је да се о томе разговара у следећим разредима, када буду имали више предзнања и када буду више користили савремену технологију. Ученици треба да добију само елементарне информације о утицају светлости на опажање боја. Неки од препоручених начина прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка: - просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања...) - што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надаренимученицима - размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи... - коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја - и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем.

ПРЕДМЕТ:
ЛИКОВНА КУЛТУРА

РАЗРЕД: седми
Годишњи фонд часова: **36**

Циљ учења: Циљ учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практичан рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
1. ПРОСТОР И КОМПОЗИЦИЈА	– користи традиционалне технике и одабрана савремена средства за ликовна истраживања; – изражава, одабраним ликовним елементима, емоције, стање или имагинацију; – обликује композиције примењујући основна знања о пропорцијама и перспективи; – користи, сам или у сарадњи са другима, одабране изворе, податке и информације као подстицај за стваралачки рад; – разговара о одабраним идејама, темама или мотивима у уметничким остварењима различитих култура и епоха; – уважава себе и друге када снима, обрађује и дели дигиталне фотографије; – учествује у заједничком креативном раду који обједињује различите уметности и/или уметност и технологију; – прави, самостално или у тиму, презентације о одабраним темама	Композиција. Боје и емоције, стилизација облика. Композиција линија, композиција боја, композиција облика. Равнотежа, контраст, понављање и степеновање облика, варијације. Орнамент и арабеска. Пропорције. Пропорције главе и тела. Перспектива. Колористичка, ваздушна, линеарна перспектива.	- Рад са подацима и информацијама - Решавање проблема - Сарадња - Компетенција за учење - Естетичка компетенција - Комуникација - Дигитална компетенција
2. КОМУНИКАЦИЈА		Теме. Историјска, религијска и митолошка тема. Оригинал, копија и плагијат. Дигитална фотографија. Кадар, селфи и аутопортрет. Анимација. Процес креирања, стори борд. Сцена. Обједињавање покрета, игре и звука. Презентације.	- Рад са подацима и информацијама - Решавање проблема - Сарадња - Компетенција за учење - Естетичка компетенција - Комуникација
3. УМЕТНОСТ ОКО НАС		Уметност и технологија. Уметничка занимања и продукти. Савремена технологија и уметност.	- Рад са подацима и информацијама - Решавање проблема

	повезујући кључне текстуалне податке и визуелне информације; – представи своје и радове других, кратко, аргументовано и афирмативно; – предлаже идеје за уметничку рециклажу, хуманитарне акције кроз ликовно стваралаштво или обилазак места и установа културе; – разматра своја интересовања и могућности у односу на занимања у визуелним уметностима.	Уметност око нас. Уметничка рециклажа, уметнички пројекти, хуманитарне акције… Наслеђе.	- Сарадња - Компетенција за учење - Естетичка компетенција - Комуникација - Дигитална компетенција
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	<u>Композиција</u> Када ученици сликају, наставник може да постави ликовни проблем који се односи на повезивање емоција и боја (изражавање сопственог расположења или планско коришћење боја да би се изазвале одређене емоције код посматрача). Ученици, ако желе, могу да одаберу и истраживачке теме везане за пигментну боју (на пример, по чему боје добијају називе, занимљивости о производњи боје током историје, психолошко дејство боје, боје и амбалажа производа, комбиновање боја приликом уређења просторије и утисак који комбинација оставља на посматраче...). Одабрану тему могу да истраже тако што ће истраживати податке код куће и/или кроз ликовни рад на часу. Када је реч о стилизовању облика, предлог се односи на то да ученици науче како да максимално поједноставе сложени облик, да га кроз фазе, поступно, сведу на знак. Потребно је да уоче по чему је облик препознатљив, да разликују његову битну карактеристику од мање важних детаља. Затим, да испробају неке поступке који ће им помоћи да стилизују облик (брисање детаља сложеног цртежа белом бојом, свођење сложеног облика на геометријске фигуре, опцртавање контуре, цртање контуре, истицање/преувеличавање карактеристичног детаља...). Могу даураде више нацрта на мањем формату папира. Касније, када буду стварали сложеније радове (на пример, портрет) могу да примењују поступак или поступке који им највише одговарају. Потребно је и да ученици разумеју разлику између тродимензионалног објекта и илузије тродимензионалности (која се постиже на дводимензионалној подлози традиционалним техникама или у апликативном програму). Наставник повезује одабране појмове и ликовне проблеме са другим одабраним садржајима. На пример, композиција боја може да се повеже са колористичком перспективом, бојом и емоцијама, наслеђем, одабраним принципом компоновања на коме ће бити фокус (на пример, равнотежа или доминанта)... Орнамент и арабеска могу да се повежу са ритмом, наслеђем, уметничким занимањима… Цртежи и текстуре се креирају традиционалним техникама, на часу. <u>Пропорције</u> Наставник нуди само основне податке о пропорцијама људске главе и тела, ученици уче кроз практични рад (златни пресек и ергономија могу да се помену у осмом разреду). Када обликују фигуре од меког материјала, могу и да користе жичану конструкцију. Ако приказују фигуре и предмете у простору, потребно је да обрате пажњу на однос величина више облика (на пример, људска фигура-пас-зграда или бокал-сто-јабука...) и на положај облика. <u>Перспектива</u>	

	Наставник може да покаже графички приказ/приказе тродимензионалног објекта у отвореном простору и да говори о стајалишту, односно месту са кога посматрамо објекат или призор, о линији хоризонта и тачки нестајања/недогледа (прво једној). Ученици могу прво да вежбају приказивање једноставних облика (коцка, квадар, слово) у перспективи, на папиру мањег формата (могу да користе и папир на квадратиће). Међутим, треба имати у виду да се не ради о садржају из нацртне геометрије и пројектовања. Циљ је да ученици развијају визуелно мишљење и да примењују перспективу без мерења, без лењира, без помоћних линија... Најважније је да их наставник научи како да опажају. Наставник показује и очигледне примере перспективе у уметничким делима. Треба водити рачуна о томе да се учење одвија постепено КОМУНИКАЦИЈА У овој целини су груписани садржаји који се односе на комуникацију – тумачење садржаја и изражавање (визуелно, вербално, писано и невербално). Ученици треба да до краја седмог разреда науче како да кратко, афирмативно и аргументовано говоре о својим радовима, радовима својих вршњака и о наслеђу, а до краја осмог разреда како да на прихватљив начин изразе критику или неслагање. Одабрани појмови/теме се повезују са одговарајућим појмовима других целина. Садржај уметничког дела Теме и мотиви које су ученици постепено упознавали претходних година (пејзаж, портрет, аутопортрет, мртва природа...) могу, према процени наставника, да се систематизују пре него што се покажу примери историјских, религијских и митолошких композиција. У разговору је неопходно повезати појмове/теме са садашњим временом и искуством ученика. Ученици се, постепено, уводе у разговор о намери уметника, о значају и утицају одабраних уметника и уметничких остварења у прошлости и данас, почев од примера из националног наслеђа. Ученици треба да разумеју и чему служе копије уметничких дела, шта је плагијат и какав је однос друштва (и закона) према плагирању, шта је оригиналност и због чега је важна. Када ученици обликују ликовне радове, фокус је на изражавању емоција, стања и/или имагинације. Дигитална фотографија О фотографији и филму ће се више учити у осмом разреду, а у седмом разреду је предвиђено да се ученици кроз практични рад и мотив близак њиховом искуству постепено уводе у начин комуницирања фотографијом. Елементарне податке о организацији композиције и основну терминологију потребно је повезати са одговарајућим садржајима прве целине и обезбедити да ученици прво изграде неопходну основу да би могли да се фокусирају на комуникацију – изражавање емоција, стања, порука... и утисак који фотографија оставља на посматрача. Разговор може да почне поређењем аутопортрета урађених традиционалним техникама, процењивањем како је уметник намеравао да се представи. Анимација Предложени садржаји се односе на кратко упознавање ученика са начином креирања анимираних остварења. Довољно је рећи да је креирање анимације сложени посао који подразумева планирање, продукцију и продају. У току продукције (израде) анимације припрема се књига снимања и стори борд (често и аниматик). Наставник кратко објашњава функцију стори борда и истиче да се стори борд битно разликује од стрипа који је целовито остварење (о стрипу ће се више учити у осмом разреду). Ученици могу да скицирају на часу стори борд користећи традиционалну цртачку технику. Циљ је да ученици сазнају да у креирању појединих уметничких остварења учествује више тимова који међусобно сарађују, да се

	рад на таквим делима унапред планира, да се идеје разрађују на различите начине и да науче како да скицирају своју замисао у форми стори борда. Они ученици који су заинтересовани за индивидуални пројекат (домаћи рад) могу да ураде и дизајн карактера (изглед и особине јунака), затим причу или синопсис који су сами осмислили (индивидуални пројекат који се планира у договору са наставником Српског језика и књижевности), или могу да анимирају лик који су осмислили. <u>Сцена</u> Предложени садржај се односи на обједињене уметности. Овај садржај се до сада у пракси реализовао различито. Предлог је да наставник прво покаже одабрана уметничка остварења (мултимедијално позориште, интерактивно позориште, сценски дизајн...), а затим да заједно са ученицима договори активност у којој ће сви ученици учествовати према својим афинитетима и способностима. <u>Презентације</u> Ученици треба да почну да уче како да из текста издвоје најбитније садржаје, највише десет теза (број теза је потребно постепено смањивати). Када раде дигиталну презентацију, наставник треба да поставља јасне захтеве. На пример, да презентација нема више од седам слајдова, да су текст и слика у равнотежи, да контраст између боје подлоге и боје слова не замара очи... Затим, да су визуелне информације релевантне. Такође, потребно је разговарати о томе коме је презентација намењена и како држи пажњу публици. Потребно је водити рачуна о постепеном повећавању захтева (презентације ће се радити и у осмом разреду). <u>УМЕТНОСТ ОКО НАС</u> У овој целини су груписани садржаји који се односе на укључивање ученика у културне и уметничке активности у заједници и на развијање позитивних ставова према наслеђу свог и других народа. <u>Уметност и технологија</u> До краја седмог разреда ученици треба да упознају сва уметничка занимања за која се могу оспособити у средњим уметничким школама (остала занимања су предвиђена за осми разред). Ученици треба да размотре своја интересовања и могућности и да на време почну са припремањем за пријемни испит, уколико планирају да упишу уметничку школу. Циљ разговора о новој технологији је да се ученици упознају са технологијом која се тренутно користи и да размотре на који начин технологија утиче на рад уметника. Наставник нуди минимум података, само онолико колико је потребно да се објасне основни појмови. <u>Национално наслеђе</u> Наставник прави избор садржаја из националног наслеђа. Имајући у виду фонд часова, одабрани садржаји се могу користити као пример за ликовне проблеме који се истражују, као подстицај (мотивација) за стварање, као истраживачке теме (креирање презентација), могу се реализовати у корелацији са другим програмима, у интегрисаној тематској настави. Наставник објашњава и зашто су одабрани примери значајно наслеђе, зашто су важни за развој културног туризма и на који начин су повезани са животом ученика.

ПРЕДМЕТ:
ЛИКОВНА КУЛТУРА

РАЗРЕД: осми
Годишњи фонд часова: **34**

Циљ учења: циљ наставе ликовне културе јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и уметничку писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих стандарда постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развијају мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да подстичу стваралачко мишљење и деловање у складу са демократским опредељењем друштва и карактером овог наставног предмета.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
1. КОМПОЗИЦИЈА	– користи традиционалне технике и одабрана савремена средства за ликовна истраживања; – обликује композиције примењујући основна знања о пропорцијама и перспективи; – користи, сам или у сарадњи садругима, одабране изворе, податке и информације као подстицај за стваралачки рад; – бира одговарајући прибор, материјал, технику, уређај и апликативни програм за изражавање идеја, имагинације, емоција, ставова и порука; – примењује знања о елементима и принципима компоновања у стваралачком раду и свакодневном животу; – на примерима из свакодневног живота	- Простор и перспектива - Простор и пропорције - Ритам - Контраст - Доминанта - Градација - Равнотежа - Хармонија - Јединство - Примена принципа компоновања	- Рад са подацима и информацијама - Решавање проблема - Сарадња - Компетенција за учење - Естетичка компетенција - Комуникација - Дигитална компетенција

	и на уметничким делима уочава принципе компоновања: ритам, контраст, доминанту, градацију, равнотежу, јединство и хармонију; – реализује једноставне ликовне пројекте, самостално и у сарадњи с другима; – дискутује аргументовано о својим радовима и радовима других ученика уважавајући различита мишљења; – разговара о одабраним идејама, темама или мотивима у уметничким остварењима различитих култура и епоха;		
2. НАСЛЕЂЕ	– користи традиционалне технике и одабрана савремена средства за ликовна истраживања; – користи, сам или у сарадњи с другима, одабране изворе, податке и информације као подстицај за стваралачки рад; – прави, самостално или у тиму, презентације о одабраним темама повезујући кључне текстуалне податке и визуелне информације; – представи своје радове и радове других ученика кратко, аргументовано и афирмативно; – разговара о одабраним идејама, темама или мотивима у уметничким остварењима различитих култура и епоха; – разговара о значају културне баштине за лични развој, развој туризма и очување културног идентитета земље; – развија позитиван став према светској и националној културној баштини	- Трагом наше прошлости - Заштита и промоција културног наслеђа - Промоција културног наслеђа	- Рад са подацима и информацијама - Решавање проблема - Сарадња - Компетенција за учење - Естетичка компетенција - Комуникација - Дигитална компетенција
3. КОМУНИКАЦИЈА	– користи традиционалне технике и одабрана савремена средства за ликовна	- Декодирање слике - Визуелна метафорика	- Рад са подацима и информацијама

	истраживања; – користи, сам или у сарадњи с другима, одабране изворе, податке и информације као подстицај за стваралачки рад; – тумачи садржаје одабраних уметничких дела и одабрану визуелну метафорику; – прави презентације усклађујући слику и текст и приказујући кључне податке и визуелне информације; – бира одговарајући прибор, материјал, технику, уређај и апликативни програм за изражавање идеја, имагинације, емоција, ставова и порука; – представи своје и радове других, кратко, аргументовано и афирмативно	- Визуелна комуникација	- Решавање проблема - Сарадња - Компетенција за учење - Естетичка компетенција - Комуникација
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	Оспособљавање ученика да опажају и представљају слободне композиције и фантастику, да формирају навике за виши ниво културе рада, за квалитет производа, културу живота и слободног времена, да се ликовно-визуелно описмене, да развију креативне способности. Стицање и неговање способности ученика да опажају и представљају: слободне композиције, визуелну метафорику, контраст, јединство и доминанте у простору. Развијање способности за препознавање основних својстава традиционалне, модерне и савремене уметности. Развијање способности за опажање квалитета свих ликовних елемента. Коришћење различитих ликовних техника и упознавање њихових својстава. Стицање способности ученика за визуелно памћење и повезивање опажених информација као основе за увођење у визуелно мишљење. Развијање способности за уочавање смисла за естетске, ликовне и визуелне вредности, које се стичу у настави, а примењују у раду и животу. Коришћење различитих техника и упознавање њихових својстава. Развијање способности за препознавање основних својстава традиционалне, модерне и савремене уметности. Омогућавање разумевања и позитивног емоционалног става према вредностима израженим у делима различитих подручја визуелне уметности. Кроз разговор са ученицима обратити пажњу и упознати их са фантастиком, маштом, комбиновањем реалних облика у нереалним односима и давање нових значења предметима. Подсетити ученике на појмове свесно и подсвесно и упознати их са правцем надреализма чији су припадници сматрали да нас у сагледавању правог света ометају наша чула и свест, па су зато инспирацију тражили у световима снова и подсвести.		

	Неки од препоручених начина прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка: - просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања...) - што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима - размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи... - коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја - и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем.

ПРЕДМЕТ: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

РАЗРЕД: пети
Годишњи фонд часова: 108 часова

Циљ учења: Циљ наставе и учења физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	− примени једноставне комплексе простих и општеприпремних вежби − изведе вежбе (разноврсна природна и изведена кретања) и користи их у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама − упореди резултате тестирања са вредностима за свој узраст и сагледа сопствени моторички напредак	**Обавезни садржаји** Вежбе за развој снаге Вежбе за развој покретљивости Вежбе за развој аеробне издржљивости Вежбе за развој брзине Вежбе за развој координације Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности	1)Компетенција за учење:Уме да процени сопствену успешност у учењу; идентификује тешкоће у учењу и зна како да их превазиђе. 7)Предузимљивост и оријентација ка предузетништвуУме да идентификује и адекватно представи своје способности и вештине („јаке стране“)

Атлетика	− комбинује и користи досегнути ниво усвојене технике кретања у спорту и свакодневном животу − доводи у везу развој физичких способности са атлетским дисциплинама	**Обавезни садржаји** Техника истрајног трчања Истрајно трчање – припрема за крос Техника спринтерског трчања Техника високог и ниског старта Скок увис (прекорачна техника) Бацање лоптице (до 200 г) **Препоручени садржаји** Техника штафетног трчања Скок удаљ Бацања кугле 2 kg Бацање „вортекс-а“ Тробој	Одговорно учешће у демократском друштву:Залаже се за солидарност и учествује у хуманитарним активностима
Спортска гимнастика	− одржава стабилну и динамичку равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела − користи елементе гимнастике у свакодневним животним ситуацијама и игри − процени сопствене могућности за вежбање у гимнастици	**Обавезни садржаји** Вежбе на тлу Прескоци и скокови Вежбе у упору Вежбе у вису Ниска греда Гимнастички полигон **Препоручени садржаји** Вежбе на тлу (напредне варијанте) Висока греда Трамболина Прескок Коњ са хватаљкама Вежбе у упору (сложенији састав) Вежбе у вису (сложенији састав);	Естетичка компетенција:Показује осетљивост за естетску димензију у свакодневном животу и има критички однос према употреби и злоупотреби естетике.

Основе тимских и спортских игара	− користи елементе технике у игри − примењује основна правила рукомета у игри − учествује на унутародељенским такмичењима	**Обавезни садржаји** **Рукомет/минирукомет:** Основни елементи технике и правила; - вођење лопте, - хватања и додавања лопте, - шутирања на гол, - финтирање, - принципи индувидуалне одбране - основна правила рукомета/минирукомета Спортски полигон **Препоручени садржаји** Напредни елементи технике, тактике и правила игре: - хватања котрљајућих лопти, - дриблинг, - шутирања на гол, - финтирање, - основни принципи колективне одбране	КомуникацијаУченик користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације који су специфични за поједине научне, техничке и уметничке дисциплине. - Одговоран однос према здрављу:Бира стил живота имајући на уму добре стране и ризике тог избора (нпр. активно бављење спортом, вегетаријанска исхрана). - Уме да пружи прву помоћ. Решавање проблема:Ученик проналази/осмишљава могућа решења проблемске ситуације. - Сарадња:Доприноси постизању договора о правилима заједничког рада и придржава их се током заједничког рада
Плес и ритимика	− изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу − игра народно коло − изведе кретања у различитом ритму − изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура	**Обавезни садржаји** Покрети уз ритам и уз музичку пратњу Ритмичка вежба без реквизита Скокови кроз вијачу Народно коло „Моравац“ Народно коло из краја у којем се школа налази Основни кораци друшвених плесова **Препоручени садржаји** Вежбе са обручем Вежбе са лоптом Сложенији скокови кроз вијачу	МАТЕМАТИКА: - разбројавање, збрајање, мерење ФИЗИКА: -кретање(врсте кретања,брзина, убрзање,гравитација) -сила и убрзање (убрзање, отпор средине) ИНФОРМАТИКА - Алати, програми

Физичко вежбање и спорт	− објасни својим речима сврху и значај вежбања − користи основну терминологију вежбања − поштује правила понашања у и на просторима за вежбање у школи и ван ње, као и на спортским манифестацијама − примени мере безбедности током вежбања − одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање − примени и поштује правила тимске и спортске игре у складу са етичким нормама − навија и бодри учеснике на такмичењима и решава конфликте на социјално прихватљив начин − користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортскорекративних активности − прихвати сопствену победу и пораз у складу са „ферплејом“	Циљ и сврха вежбања у физичком и здравственом васпитању Основна правила Рукомета/минирукомета и Малог фудбала Понашање према осталим субјекатима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе) Чување и одржавање материјалних добара која се користе у физичком и здравственом васпитању Уредно постављање и склањање справа и реквизита неопходних за вежбање Упознавање ученика са најчешћим облицима насиља у физичком васпитању и спорту „Ферплеј” (навијање, победа, пораз решавање конфликтних ситуација) Писани и електорнски извори информација из области физчког васпитања и спорта Значај развоја физичких способности за сналажење у ванредним ситуацијама (земљотрес, поплава, пожар...) Физичко вежбање и естетика (правилно обликовање тела) Планирање дневних активности	КомуникацијаУченик користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације који су специфични за поједине научне, техничке и уметничке дисциплине.

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	На свим часовима, посебан акценат се ставља на: развијање физичких способности кроз примену једноставних вежби обликовања, вежбе за развој снаге, покретљивости, издржљивости, брзине и координације; подстицање ученика на самостално вежбање и подстицање на правилно држање тела. Усвојене моторичке способности треба да омогуће ученицима њихову примену у свакодневним животним ситуацијама. Ученицима који нису у стању да усвоје неке од садржаја, дају се слична и лакша вежбања од предвиђених (честа асистенција , индивидуални приступ). Уколико ученик не достигне предвиђени ниво моторичких вештина, оставља се могућност да исти достигне у наредном периоду. Усавршавање моторичких задатака је континуирани процес без обзира на садржај програма (техника трчања, примена научене игре, примена научених гимнастичких покрета итд). У раду са напреднијим ученицима реализују се проширени садржаји кроз процес реализације програма неопходно је пратити способност ученика за различите физичке активности.

ПРЕДМЕТ: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

РАЗРЕД: шести
Годишњи фонд часова: 108 часова

Циљ учења: Циљ учења *физичког и здравственог васпитања* је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик је у стању да:**	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције

ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	− примени комплексе простих и општеприпремних вежби у већем обиму и интензитету у самосталном вежбању; − користи научене вежбе у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама; − упоређује резултате тестирања са вредностима за свој узраст; − примени досегнути ниво усвојене технике кретања у игри, спорту и свакодневном животу; − разликује атлетске дисциплине;	**Основни садржаји** Вежбе за развој снаге. Вежбе за развој покретљивости. Вежбе за развој аеробне издржљивости. Вежбе за развој брзине. Вежбе за развој координације. Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности	Компетенција за учење:Уме да процени сопствену успешност у учењу; идентификује тешкоће у учењу и зна како да их превазиђе. -Предузимљи-вост и оријентација ка предузетништвуУме да идентификује и адекватно представи своје способности и вештине („јаке стране“)
Атлетика	разликује атлетске дисциплине; − развија своје моторичке способности применом вежбања из атлетике; − одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела	**Обавезни садржаји** Техника штафетног трчања. Скок удаљ. Бацања кугле 2 kg. Истрајно трчање – припрема за крос. Скок увис (опкорачна техника). Бацање „вортекс-а“. **Проширени садржаји** Тробој.	Одговорно учешће у демократском друштву:Залаже се за солидарност и учествује у хуманитарним активностима.

Спортска гимнастика	− развија своје моторичке способности применом вежбања из атлетике; − одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела; схвати вредност спортске гимнастике за сопствени развој;	**Основни садржаји** Вежбе на тлу. Прескоци и скокови. Вежбе у упору. Вежбе у вису. Греда. Гимнастички полигон. **Проширени садржаји** Вежбе на тлу (напредне варијанте). Висока греда. Трамболина. Прескок. Коњ са хватаљкама. Вежбе у упору (сложенији састав). Вежбе у вису (сложенији састав).	Естетичка компетенција:Показује осетљивост за естетску димензију у свакодневном животу и има критички однос према употреби и злоупотреби естетике.

Основе тимских и спортских игара	изведе елементе кошаркашке технике; − примени основна правила кошарке; − користи елементе кошарке у игри; − примени основне елементе тактике у одбрани и нападу; − учествује на унутар одељенским такмичењима; - препозна могуће последице недовољне физичке активности; − правилно се понаша на вежбалиштима као и на спортским манифестацијама; − примени мере безбедности у вежбању у школи и ван ње; − одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; − примени и поштује правила игара у складу са етичким нормама; − примерено се понаша као посматрач на такмичењима;	**Основи садржаји Кошарка:** Основни елементи технике и правила: - кретање у основном ставу у одбрани, - контрола лопте у месту и кретању, - вођење лопте , - дриблинг, - хватања и додавања лопте, - шутирања, - принципи индувидуалне одбране, - откривање и покривање (срадња играча), - основна правила кошарке. **Проширени садржаји** Напредни елементи технике, тактике и правила игре: дриблинг (сложеније варијанте), - финтирање. Основни принципи колективне одбране и напада.	КомуникацијаУченик користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације
Плес и ритимика		**Основи садржаји** Вежбе са вијачом. Народно коло „Моравац“. Народно коло из краја у којем се школа налази. **Проширени садржаји** Састав са обручем. Састав са лоптом. Кратки састав са вијачом. Енглески валцер.	Одговоран однос према здрављу:Бира стил живота имајући на уму добре стране и ризике тог избора (нпр. активно бављење спортом, вегетаријанска исхрана).
Полигони	пронађе и користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортскорекративних активности;	Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима.	Решавање проблема:Ученик проналази/осмишљава могућа решења проблемске ситуације

Физичко вежбање и спорт	процени лепоту покрета у физичком вежбању и спорту; − подстиче породицу на потребу примене редовне физичке активности; − повеже врсте вежби, игара и спорта са њиховим утицајем на здравље; − примени препоручени дневни ритам рада, исхране и одмора; − користи здраве намирнице у исхрани	**Основни садржаји** Основна правила вежбања. Основна правила Кошарке и правила Рукомета. Понашање према осталим субјекатима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе). Чување и одржавање материјалних добара која се користе у вежбању. Уредно постављање и склањање справа и реквизита неопходних за вежбање. Облици насиља у физичком васпитању и спорту. „Ферплеј" (навијање, победа, пораз решавање конфликтних ситуација). Писани и електронски извори информација из области физчког васпитања и спорта. Развој физичких способности у функцији сналажења у ванредним ситуацијама (земљотрес, поплава, пожар...). Повезаност физичког вежбања и естетике. Значај вежбања у породици. Планирање вежбања у оквиру дневних активности.	КомуникацијаУченик користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације који су специфични за поједине научне, техничке и уметничке дисциплине.
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	На свим часовима, посебан акценат се ставља на: развијање физичких способности кроз примену једноставних вежби обликовања, вежбе за развој снаге, покретљивости, издржљивости, брзине и координације; подстицање ученика на самостално вежбање и подстицање на правилно држање тела. Усвојене моторичке способности треба да омогуће ученицима њихову примену у свакодневним животним ситуацијама. Ученицима који нису у стању да усвоје неке од садржаја, дају се слична и лакша вежбања од предвиђених (честа асистенција , индивидуални приступ). Уколико ученик не достигне предвиђени ниво моторичких вештина, оставља се могућност да исти достигне у наредном периоду. Усавршавање моторичких задатака је континуирани процес без обзира на садржај програма (техника трчања, примена научене игре, примена научених гимнастичких покрета итд). У раду са напреднијим ученицима реализују се проширени садржаји кроз процес реализације програма неопходно је пратити способност ученика за различите физичке активности.		

- садржи податке о стању физичких способности ученика са тестирања, оспособљености у вештинама, напомене о специфичностима и остале податке неопходне наставнику.

  Педагошку документацију наставник сачињава у електронској или писаној форми.

ПРЕДМЕТ: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

РАЗРЕД: седми
Годишњи фонд часова:108 часова

Циљ учења:
Циљ учења предмета *Физичко и здравствено васпитања* је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	- примени комплексе простих и општеприпремних вежби одговарајућег обима и интензитета у самосталном вежбању; - сврсисходно користи научене вежбе у спорту, рекреацији и различитим ситуацијама; - упоређује и анализира сопствене резултате са тестирања уз помоћ наставника са вредностима за свој узраст;	**Основни садржаји** Вежбе за развој снаге. Вежбе за развој гипкости. Вежбе за развој аеробне издржљивости. Вежбе за развој брзине. Вежбе за развој координације. Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности.	1)Компетенција за учење:Уме да процени сопствену успешност у учењу; идентификује тешкоће у учењу и зна како да их превазиђе. 7)Предузимљивост и оријентација ка предузетништвуУме да идентификује и адекватно представи своје способности и вештине („јаке стране“)

Атлетика	- примени достигнути ниво усвојене технике кретања у игри, спорту и свакодневном животу; - примени атлетске дисциплине у складу са правилима; - развија своје моторичке способности применом вежбања из атлетике;	**Основни садржаји** Техника спринтерског трчања. Истрајно трчање – припрема за крос. Техника штафетног трчања Скок удаљ. Бацања кугле. Скок увис. Бацање „вортекс-а“. **Проширени садржаји** Скок увис (леђна техника) Тробој	Одговорно учешће у демократском друштву:Залаже се за солидарност и учествује у хуманитарним активностима
Спортска гимнастика	- одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела; - примени вежбања из гимнастике за развој моторичких способности;	**Основни садржаји:** Вежбе и комбинације вежби карактеристичних за поједине справе: Тло Прескок Трамполина Вратило Двовисински разбој Паралелни разбој Кругови Коњ са хватаљкама Греда **Проширени садржаји:** На тлу и справама сложеније вежбе и комбинације вежби	Естетичка компетенција:Показује осетљивост за естетску димензију у свакодневном животу и има критички однос према употреби и злоупотреби естетике.

Основе тимских и спортских игара	- изведе елементе одбојкашке технике; - примени основна правила одбојке; - користи елементе технике у игри; - примени основне тактичке елементе спротских игара; - учествује на унутародељенским такмичењима;	**Одбојка:** Основни елементи технике, тактике и правила игре; **Футсал:** Игра уз примену правила **Рукомет:** Игра уз примену правила **Кошарка:** Сложенији елементи технике, тактике и правила игре **Активност по избору**	КомуникацијаУченик користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације који су специфични за поједине научне, техничке и уметничке дисциплине. - Одговоран однос према здрављу:Бира стил живота имајући на уму добре стране и ризике тог избора (нпр. активно бављење спортом, вегетаријанска исхрана). - Уме да пружи прву помоћ. Решавање проблема:Ученик проналази/осмишљава могућа решења проблемске ситуације. - Сарадња:Доприноси постизању договора о правилима заједничког рада и придржава их се током заједничког рада
Плес и ритимика	- изведе кретања у различитом ритму; - игра народно коло; - изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура; - изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу;	**Основни садржаји** Вежбе са вијачом. Вежбе са обручем Вежбе са лоптом Народно коло „Моравац“ . Народно коло из краја у којем се школа налази. Енглески валцер. **Проширени садржаји** Састав са обручем. Састав са лоптом. Састав са вијачом. Основни кораци rock n roll	МАТЕМАТИКА: - разбројавање, збрајање, мерење ФИЗИКА: -кретање(врсте кретања,брзина, убрзање,гравитација) -сила и убрзање (убрзање, отпор средине) ИНФОРМАТИКА - Алати, програми
Полигони	- користи различите вежбе за побољшање својих физичких способности;	Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима	Разуме сврху и значај вежбања; Доводи у везу физичко вежбање и здравље;

Физичко вежбање и спорт	- примени и поштује правила игара у складу са етичким нормама; - примерено се понаша као учесник или посматрач на такмичењима; - решава конфликте на друштвено прихватљив начин; - пронађе и користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекративних активности; - прихвати победу и пораз; - уважи различите спортове без обзира на лично интересовање; - примени усвојене моторичке вештине у ванредним ситуацијама; - повеже значај вежбања за одређене професије;	**Основни садржаји** Основна подела вежби. Функција скелетно-мишићног система. Основна правила Одбојке. Понашање према осталим субјектима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе). Чување и одржавање материјалних добара која се користе у вежбању. Облици насиља у физичком васпитању и спорту. Навијање, победа, пораз решавање спорних ситуација. Писани и електронски извори информација из области физчког васпитања и спорта. Вежбање у функцији сналажења у ванредним ситуацијама. Значај вежбања за одбрамбено-безбедносне потребе. Повезаност физичког вежбања и естетике. Породица и вежбање Планирање вежбања	Примењује хигијенске мере пре,током и након вежбања; *Користи стечена умења, знања и навике у свакодневним условима живота и рада; *Чува животну средину током вежбања.

Здравствено васпитање	- повеже врсте вежби, игара и спорта са њиховим утицајем на здравље; - коригује дневни ритам рада, исхране и одмора у складу са својим потребама; - користи здраве намирнице у исхрани; - разликује корисне и штетне додатке исхрани; - примењује здравствено-хигијенске мере у вежбању; - правилно реагује и пружи основну прву помоћ приликом повреда; - чува животну средину током вежбања; - препозна последице конзумирања дувана, алкохола и штетних енергетских напитака; води рачуна о репродуктивним огранима приликом вежбања.	**Основни садржаји** Утицај аеробног вежбања (ходања, трчања и др.) на кардио-респираторни систем. Здравствено-хигијенске мере пре и после вежбања. Значај употребе воћа и поврћа и градивних материја (протеини и беланчевине) у исхрани. Подела енергетских напитака и последице њиховог прекомерног конзумирања. Прва помоћ након површинских повреда (посекотина и одеротина). Вежбање у различитим временским условима. Чување околине при вежбању. Последице конзумирања дувана и алкохола. Додаци исхрани – суплементи. Вежбање и менструални циклус. Значај заштите репродуктивних органа приликом вежбања.	Препознаје врсту повреде; Правилно се храни;
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	На свим часовима, посебан акценат се ставља на: развијање физичких способности кроз примену једноставних вежби обликовања, вежбе за развој снаге, покретљивости, издржљивости, брзине и координације; подстицање ученика на самостално вежбање и подстицање на правилно држање тела. Усвојене моторичке способности треба да омогуће ученицима њихову примену у свакодневним животним ситуацијама. Ученицима који нису у стању да усвоје неке од садржаја, дају се слична и лакша вежбања од предвиђених (честа асистенција , индивидуални приступ). Уколико ученик не достигне предвиђени ниво моторичких вештина, оставља се могућност да исти достигне у наредном периоду. Усавршавање моторичких задатака је континуирани процес без обзира на садржај програма (техника трчања, примена научене игре, примена научених гимнастичких покрета итд). У раду са напреднијим ученицима реализују се проширени садржаји кроз процес реализације програма неопходно је пратити способност ученика за различите физичке активности.		

ПРЕДМЕТ: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

РАЗРЕД: осми
Годишњи фонд часова: 102 часова

Циљ учења:
Циљ учења предмета *Физичко и здравствено васпитање* је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	- одабере и примени комплексе простих и општеприпремних вежби одговарајућег обима и интензитета у вежбању; - користи научене вежбе у спорту, рекреацији и другим ситуацијама; - упоређује и анализира сопствене резулатате са тестирања са референтним вредностима;	Вежбе за развој снаге. Вежбе за развој покретљивости. Вежбе за развој аеробне издржљивости. Вежбе за развој брзине. Вежбе за развој координације. Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности.	Компетенција за учење:Уме да процени сопствену успешност у учењу; идентификује тешкоће у учењу и зна како да их превазиђе. -Предузимљи-вост и оријентација ка предузетништвуУме да идентификује и адекватно представи своје способности и вештине („јаке стране“)
Атлетика	- примени усвојене технике кретања у игри, спорту и другим разрличитим ситуацијама; - примени атлетске дисциплине у складу са правилима; - развија своје физичке способности применом вежбања из атлетике; -	Истрајно трчање Спринтерско трчање. Штафетно трчање Скок удаљ. Бацања кугле. Скок увис (леђна техника). Бацање „вортекс-а“. Четворобој	Одговорно учешће у демократском друштву:Залаже се за солидарност и учествује у хуманитарним активностима.

Спортска гимнастика	- одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела; - примени вежбања из гимнатике за развој физичких способности; - изведе елементе усвојених тимских и спортских игара;	**Основни садржаји:** Вежбе и комбинације вежби карактеристичних за поједине справе: Тло Прескок Трамполина Вратило Двовисински разбој Паралелни разбој Кругови Коњ са хватаљкама Греда **Проширени садржаји:** На тлу и справама сложеније вежбе и комбинације вежби	Естетичка компетенција:Показује осетљивост за естетску димензију у свакодневном животу и има критички однос према употреби и злоупотреби естетике.
Тимске и спортске игре	- примени основна правила тимских и спортских игара; - користи усвојене елементе технике у спортским играма; - примени основне тактичке елемете; - учествује на унутар одељенским такмичењима;	**Футсал:** Елементи технике и тактике. Игра уз примену правила **Рукомет:** Елементи технике и тактике. Игра уз примену правила. **Кошарка:** Елементи технике и тактике. Игра уз примену правила. **Одбојка:** Елементи технике и тактике. Игра уз примену правила. **Активност по избору**	КомуникацијаУченик користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације
Плес и ритимика	- изведе кретања у различитом ритму; - игра народно коло - изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура; - изведе вежбе и саставе уз музичку пратњу	Вежбе са вијачом. Вежбе са обручем. Народно коло „Моравац“. Народно коло из краја у којем се школа налази. Енглески валцер.	Одговоран однос према здрављу:Бира стил живота имајући на уму добре стране и ризике тог избора (нпр. активно бављење спортом, вегетаријанска исхрана).

Полигони	- вреднује утицај примењених вежби на организам - одреди ниво сопствене дневне физичке активноси; - користи вежбе ради побољшања својих физичких способности; - предвиди елиминише последице недовољне физичке активности	Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима. Полигон са препрекама	Решавање проблема:Ученик проналази/осмишљава могућа решења проблемске ситуације
Физичко вежбање и спорт	- одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; - примени и поштује правила игара у складу са етичким нормама; - примерено се понаша као учесник или посматрач на такмичењима; - решава конфликте на друштвено прихватљив начин; - користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекративних активности; - прихвати победу и пораз;	Подела моторичких способности. Функција срчано-дисајног система. Основна правила и тактика спортских игара. Понашање на такмичењима и спортским манифестацијама. Чување и одржавање простора, справа и реквизита који се користе у вежбању. Превенција насиља у физичком васпитању и спорту. Решавање спорних ситуација. Коришћење писаних и електронских извора информација из области физчког васпитања и спорта. Вежбање у функцији сналажења у ванредним ситуацијама. Значај и улога физичког вежбања за професионална занимања у спорту, образовању, здравству, војсци, полицији и другим занимањима. Структура физичке културе (физичко васпитање, спорт и рекреација	КомуникацијаУченик користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације који су специфични за поједине научне, техничке и уметничке дисциплине.

Здравствено васпитање	- примењује здравствено-хигијенске мере у вежбању; - правилно реагује и пружи основну прву помоћ приликом повреда; - чува животну средину током вежбања; - анализира штетне последице конзумирања дувана, алкохола, штетних енергетских напитака и психоактивних супстанци;	Утицај различитих вежбања на кардио-респираторни систем, склетно-мишићни и организам уопште. Здравствено-хигијенске мере пре и после вежбања. Значај правилне исхране. Енергетски напици и њихова штетност. Прва помоћ након површинских повреда, уганућа у прелома. Значај вежбања у природи. Чување околине при вежбању. Последице конзумирања дувана и алкохола и психоактивних супстанци Правилно конзумирање додатака исхрани. Мере заштите репродуктивног здравља у процесу вежбања	
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	На свим часовима, посебан акценат се ставља на: развијање физичких способности кроз примену једноставних вежби обликовања, вежбе за развој снаге, покретљивости, издржљивости, брзине и координације; подстицање ученика на самостално вежбање и подстицање на правилно држање тела. Усвојене моторичке способности треба да омогуће ученицима њихову примену у свакодневним животним ситуацијама. Ученицима који нису у стању да усвоје неке од садржаја, дају се слична и лакша вежбања од предвиђених (честа асистенција , индивидуални приступ). Уколико ученик не достигне предвиђени ниво моторичких вештина, оставља се могућност да исти достигне у наредном периоду. Усавршавање моторичких задатака је континуирани процес без обзира на садржај програма (техника трчања, примена научене игре, примена научених гимнастичких покрета итд). У раду са напреднијим ученицима реализују се проширени садржаји кроз процес реализације програма неопходно је пратити способност ученика за различите физичке активности.		

ПРОГРАМ ИЗБОРНИХ ПРЕДМЕТА СА НАЧИНИМА И ПОСТУПЦИМА ЗА ЊИХОВО ОСТВАРИВАЊЕ

ПРЕДМЕТ: Немачки језик **V**

РАЗРЕД: Пети
Годишњи фонд часова: 72
Циљ учења: стицање знања у оквиру језичких структура, усвајање фонолошког, морфолошког и синтаксичког знања, усвајање ортографских правила, стицање способности да се служе речником**,** стицање језичке компетенције за разумевање и изражавање у основним и најчешћим животним ситуацијама**,** упознавање ученика са културом земаља немачког говорног подручја

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције

Први контакти IX, X **Породица** X **Школа** XI, XII **Годишња доба** XII, I **Дружење** II **Мој дом** II, III **Јело и пиће** IV **Одевање** V **Земље немачког говорног подручја и места где ко живи** V, VI	Читање Представљање Поздрављање Бројање 1 – 10 и саопштавање телефонског броја Постављање питања и давање одговора Именовање школаских предмета и боја Именовање дана у недељи Описивање радне недеље Именовање месеци Именовање годишњих доба Описивање годишњих доба Описивање шта се ради зими Читање, превођење, комуникација са новим вокабуларом Коректност у изражавању Граматика Комуникација на тему мој дом Комуникација на тему мој дом Читање, превођење Читање, превођење Комуникација на тему Давања информација и захваљивање Правилна употреба граматичких правила у говору	**Оперативни задаци:** Ученик треба да: - препозна страни језик који учи међу другим страним језицима - да разуме изразе које наставник употребљава током часа - да разуме излагања и звучни материјал који садржи одређену грађу - да разуме упутства за израду вежбања у уџбенику и радној свесци - да разговетно изговара гласове - да кратко опише ситуацију, слику и да интерпретира кратке песмице да упозна основна правила ортографије **Наставни садржаји:** - помоћни глаголи, - правила читања - бројеви, - номинатив/акузатив, - модални глаголи - презент - умлаут/аблаут - називи дана, месеци, годишњих доба - школски премети - глаголи уопштено - граматичка правила	Српски језик Српски језик, грађанско васпитање Српски језик, грађанско васпитање Биологија, географија Грађанско васпитање, српски језик Српски језик Грађанско васпитање, српски језик Српски језик Географија, српски језик
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	**Уважавају се различите образовне и васпитне потреба ученика. Бирам најефикасније методе и облике рада и наставних средстава. Користим потенцијал локалне средине. Дефинишем могуће застоје у раду на основу досадашњег искуства и предузимам мере за њихово ублажавање или елимисање. Пазим на темпо рада приликом реализације појединих наставних тема. Бирам активности и стратегије за мотивисање ученика. Пратим напредовање ученика, као и специфичности школе.**		

ПРЕДМЕТ: НЕМАЧКИ ЈЕЗИК **VI**

Разред: **шести**

Годишњи фонд часова: 72 Уџбеник: ***Hallo, Freunde! 2 Завод за уџбенике Београд***

Циљ наставе и учења страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

БРОЈ И НАЗИВ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ (Комуникативне функције)	**ИСХОДИ**	**НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ**	**Број часова**	**Обрада**	**Остали типови**
	По завршеној теми/области ученици су у стању да у усменој комуникацији:	**Ученици у усменој комуникацији уче и увежбавају:**			
1. Hallo! Das sind wir! Поздрављање; Тражење/давање основних информација о себи и другима; Описивање бића; Изражавање припадања и поседовања; Описивање радњи у садашњости;	- разумеју и следе једноставна упутства - разумеју краће текстове који се односе на поздрављање, представљање и давање/тражење информација личне природе - поздраве и отпоздраве, представе себе и друге користећи једноставна језичка средства - поставе и одговоре на једноставна питања личне природе - у неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима - разумеју једноставан опис особа и животиња - опишу карактеристике бића - разумеју једноставне изразе који се односе на поседовање и припадност - формулишу једноставне исказе који се односе на поседовање и припадност - питају и кажу шта неко има/нема и чије је нешто - разумеју једноставне текстове у којима се описују сталне, уобичајене и тренутне радње - размене информације које се односе на опис догађаја и радњи у садашњости - опишу сталне, уобичајене и тренутне активности користећи неколико везаних исказа	- Речи и изразе који се односе на тему: *Ich bin..; Wie heißt du? Wie geht's? Wann bist du geboren? Am ...(s)ten...; Anna ist meine beste Freundin; Sie ist nett. Ihre Haare sind...* - Заповедни начин - Презент - Употреба упитних заменица - Исказна и упитна реченица – ред речи/положај глагола - Употреба одређеног, неодређеног, негационог, присвојног члана у номинативу и акузативу - Редни бројеви - Глагол sein у претериту - Прилози за време heute, morgen, gestern	**11**	**2**	**9**
Међупредметне компетенције	компетенција учења, рад са подацима, комуникација, сарадња, дигитална, компетенција за целоживотно учење				

Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.

2. Schule und Freizeit Представљање себе и других и тражење/давање информација о себи и другима; описивање бића и предмета; позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности; описивање догађаја и радњи у прошлости; исказивање планова и намера; изражавање допадања/недопадања;	- разумеју краће текстове који се односе на представљање и тражење/давање информација личне природе - представи себе и друге користећи једноставна језичка средства - постави о одговори на једноставна питања личне природе - у неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима - разумеју једноставан опис особа и предмета - опишу карактеристике бића и предмета користећи једноставна језичка средства - разумеју једноставне предлоге и одговоре на њих - упуте једноставан предлог - пруже одговарајући изговор или оправдање - разумеју краће текстове у којима се описују догађаји из прошлости - размене информације у вези са догађајима у прошлости - разумеју планове и намере и реагују на њих - размене једноставне исказе у вези са својим и туђим плановима и намерама - разумеју једноставне исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагује на њих - изразе допадање и недопадање уз једноставно образложење	- Речи и изразе који се односе на тему; језичке *Wie findest du...? Ich finde... Ich mag...Mathe/Physik ist...Gehen wir ins.../zum...? Kommst du mit?* - Презент - Употреба упитних заменица - Исказна и упитна реченица – ред речи/положај глагола - Модални глаголи - Употреба показне заменице das - употреба придева и прилога као именског дела предиката уз глагол sein - Глаголи haben и sein у претериту - Прилози за време - Употреба садашњег времена за будућу радњу - Сложенице – род и грађење (рецептивно) - Глаголи finden и gefallen	**12**	**4,5**	**7,5**
Корелација са другим предм.	компетенција учења, рад са подацима, комуникација, сарадња, дигитална, компетенција за целоживотно учење				

Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.				
3. Gesundheit Исказивање осета и осећања; Описивање догађаја и радњи у садашњости; Изражавање допадања/недопадања; Разумевање и давање упутстава;	- разумеју свакодневне изразе у вези са осетима и осећањима и реагују на њих - изразе осете и осећања користећи једноставна језичка средства - разумеју једноставне текстове у којима се описују сталне, уобичајене и тренутне радње - размене информације које се односе на опис догађаја и радњи у садашњости - опишу сталне, уобичајене и тренутне активности користећи неколико везаних исказа - разумеју једноставне исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагује на њих - изразе допадање и недопадање уз једноставно образложење - саставе списак за куповину - разумеју и следе једноставна упутства	- Речи и изразе који се односе на тему; језичке структуре *Was tut dir weh? Mein Kopf tut weh. Wie schmeckt...? Es schmeckt... Kartoffeln schälen/Nudeln kochen.* - Презент неправилних глагола geben, nehmen, helfen - Личне заменице у номинативу, дативу и акузативу - Прилози за начин - Презент модалног глагола mögen - Глагол schmecken - Инфинитив у функцији заповести	**14**	**5**	**9**
Међупредметне компетенције	српски језик и књижевност, биологија, домаћинство, грађанско васпитање, енглески језик				
Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.				

4. So wohnen wir Описивање карактеристика места; Исказивање просторних односа; Исказивање жеља/потреба;Описивање догађаја и радње у садашњости; Описивање догађаја и радњи у прошлости;	- разумеју једноставан опис места - опишу карактеристике места користећи једноставна језичка средства - разумеју једноставна питања која се односе на положај предмета у простору и одговоре на њих - разумеју обавештења о положају предмета у простору - опишу специфичне просторне односе везаним исказима - разумеју свакодневне изразе у вези са непосредним и конкретним жељама и потребама - изразе основне жеље и потребе користећи једноставна језичка средства - разумеју једноставне текстове у којима се описују сталне, уобичајене и тренутне радње - размене информације које се односе на опис догађаја и радњи у садашњости - опишу сталне, уобичајене и тренутне активности користећи неколико везаних исказа - разумеју краће текстове у којима се описују догађаји у прошлости - размене информације у вези са догађајима у прошлости - опишу у неклико краћих везаних исказа догађај из прошлости	- Речи и изразе који се односе на тему; језичке структуре *Das ist meine Wohnung/mein Haus. Sie/es ist...Ich finde sie/es...Wo liegt/hängt/steht...?* - Презент - Употреба придева и прилога као именског дела предиката уз глагол sein - Ред речи у исказној/упитној реченици - Присвојни чланови - Глаголи stehen, hängen, liegen - Wechselpräpositionen + Dativ - Предлози за изражавање просторних односа - Перфекат најфреквентнијих слабих глагола - Прилози за време	**12**	**3**	**9**
Међупредметне компетенције	компетенција учења, рад са подацима, комуникација, сарадња, дигитална, компетенција за целоживотно учење				
Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.				

5. T-Shirt, Jeans&Co Описивање бића и предмета; Исказивање просторних односа и величина; Изражавање допадања/недопадања; Изражавање количине, бројева и цене; Изражавање припадања и поседовања;	- разумеју једноставан опис бића/предмета - опишу карактеристике бића/предмета користећи једноставна језичка средства - разумеју једноставна питања која се односе на положај предмета и бића у простору и правац кретања и одговори на њих - разумеју обавештења која се односе на положај предмета и бића у простору и правац кретања - опишу специфичније просторне односе и величине једноставним, везаним исказима - разумеју једноставне исказе који се односе на изражавање допадања/недопадања и реагују на њих - изразе допадање/недопадање уз једноставно образложење - разумеју једноставне изразе који се односе на количину нечега - питају/кажу/израчунају колико нешто кошта - на једноставан начин затраже артикле у продавници - изразе количину у најшире заступљеним мерама (грами, килограми...) - разумеју једноставне изразе који се односе на поседовање и припадност - формулишу једноставне исказе који се односе на поседовање и припадност - питају и кажу шта неко има/нема и чије је нешто	- Речи и изразе који се односе на тему; језичке структуре *Wie sieht er/sie aus? Er/sie sieht...aus. Wohin stellst/hängst/lägst du...?Ich finde...Mir gefällt...200 Gramm; Es kostet...* - Презент - Употреба придева и прилога као именског дела предиката уз глагол sein - Ред речи у исказној/упитној реченици - Присвојни чланови - Глаголи stellen, hängen, legen - Wechselpräpositionen + Akkusativ - Предлози за изражавање просторних односа - Сложенице – род и грађење - Глаголи finden и gefallen - Компарација придева gut, gern, viel - Употреба језичких средстава квантификације - Исказивање количине и цене - Основни бројеви до 1000 - Употреба присвојних чланова - Изражавање припадности предлогом von + датив . Употреба глагола gehören	**13**	**4,5**	**8,5**
Међупредметне компетенције	компетенција учења, рад са подацима, комуникација, сарадња, дигитална, компетенција за целоживотно учење				
Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.				

6. Meine Pläne für die Ferien Описивање догађаја и радње у садашњости; Описивање догађаја и радњи у прошлости; Исказивање времена; Исказивање просторних односа и величина; Описивање места;	- разумеју једноставне текстове у којима се описују сталне, уобичајене и тренутне радње - размене информације које се односе на опис догађаја и радњи у садашњости - опишу сталне, уобичајене и тренутне активности користећи неколико везаних исказа - разумеју краће текстове у којима се описују догађаји у прошлости - опишу у неклико краћих везаних исказа догађај из прошлости - разумеју једноставна обавештења о хронолошком времену - траже и дају информације о хронолошком времену користећи једноставна језичка средства - опишу дневни/ недељни распоред активности; - разумеју једноставна питања која се односе на правац кретања и одговори на њих - разумеју обавештења о правцу кретања - разумеју једноставан опис места - опишу карактеристике места користећи једноставна језичка средства	- Речи и изразе који се односе на тему; језичке структуре *Wohin/mit wem/ womit...?Entschuldigung, wie komme ich zum/zur...? Gehen Sie...Wo liegt...?* - Презент - Перфекат најфреквентнијих слабих и јаких глагола - Претерит sein/haben - Употреба прилога за време и место - Употреба датива и акузатива уз глаголе мировања и кретања - Прилози за правац и место: geradeaus, links, rechts - Заповедни начин	**10**	**2,5**	**7,5**
Међупредметне компетенције	компетенција учења, рад са подацима, комуникација, сарадња, дигитална, компетенција за целоживотно учење				
Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.				

ПРЕДМЕТ: НЕМАЧКИ ЈЕЗИК VII

Разред: **седми**

Годишњи фонд часова: 72 Уџбеник: ***Hallo, Freunde! 3 Завод за уџбенике Београд***

Циљ наставе и учења страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

БРОЈ И НАЗИВ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ (Комуникативне функције)	**ИСХОДИ**	**НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ**	**Број часова**	**Обрада**	**Остали типови**
	По завршеној теми/области ученици су у стању да у усменој комуникацији:	**Ученици у усменој комуникацији уче и увежбавају:**			
1. Deutsch im Klassenzimmer Поздрављање и представљање себе и других; тражење/давање основних информација о себи и другима; описивање радњи у садашњости; описивање радњи у прошлости; разумевање и давање упутстава; изражавање молби, захтева, захвалности.	- разумеју једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе - поздраве и отпоздраве, представе себе и другог користећи једноставнија језичка средства - размене једноставније информације личне природе - у неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима - разумеју једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости - разумеју једноставније текстове у којима се описују догађаји и искуства у прошлости - размене појединачне информације у низу о догађајима и искуствима у прошлости - разумеју и следе једноставнија упутства - пруже једноставнија упутства - разумеју уобичајене молбе/захтеве и реагују на њих - упуте уобичајене молбе и захтеве - захвале се користећи једноставна језичка средства	- Речи и изразе који се односе на тему: *Ich möchte....vorstellen; Das ist...; Er/sie wohnt/geht in...; In meinerKlasse gibt es...; Lest den Text! Können Sie mir helfen?* - Презент - Упитне реченице - Поређење придева - Присвојни чланови - Императив - Перфект - Прилози за време	**9**	**3,5**	**5,5**
Међупр. комп.	Комуникација, сарадња, компетенција учења, дигитална, компетенција за целоживотно учење				

Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.

2. Berufe? Berufe... Berufe! Представљање себе и других и тражење/давање информација о себи и другима; описивање радњи/занимања; описивање радњи у садашњости; описивање будућих радњи (планова, намера, предвиђања); исказивање жеља, интересовања, осета и осећања; изражавање бројева и количине.	- разумеју краће текстове који се односе на представљање и тражење/давање информација личне природе - представе себе и друге користећи једноставна језичка средства - размене једноставније информације личне природе - у неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима - разумеју једноставне текстове који се односе на опис радњи/занимања - разумеју једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости - разумеју једноставније текстове у којима се описују способности и умећа - опишу радње способности и умећа користећи неколико везаних исказа - разумеју једноставније исказе који се односе на планове/намере/предвиђања и реагују на њих - размене једноставније информације у вези са плановима/намерама/предвиђањима - саопште шта они или неко други планира/намерава/предвиђа - разумеју уобичајене изразе у вези са жељама, интересовањима, осетима и осећањима и реагују на њих - изразе жеље, интересовања, осете и осећања - разумеју једноставне изразе који се односе на количину - пита и саопшти колико нечега има користећи једноставнија језичка средства	- Речи и изразе који се односе на тему; језичке *Was ist deine Mutter von Beruf? Sie ist Ärztin. Das macht mir Spaß. Wieviel...?* - Презент - Упитне реченице - Бројеви - Модални глаголи - Глагол werden - Присвојни чланови - Основни и редни бројеви	**11**	**3**	**8**
Међупр. комп.	компетенција учења, рад са подацима, комуникација, сарадња, дигитална, компетенција за целоживотно учење				
Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.				

3. Wo wohnen Menschen? Описивање бића/предмета/места/појава; исказивање жеља; исказивање просторних односа; изражавање мишљења.	- разумеју једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава - опишу особе, биљке, животиње, предмете, места, појаве користећи једнставнија језичка средства - разумеју уобичајене изразе у вези са жељама и реагују на њих - изразе жеље користећи једнставнија језичка средства - разумеју једноставнија питања која се односе на положај предмета у простору и правац кретања и одговоре на њих - затраже и разумеју обавештења о положају предмета у простору и правцу кретања - опишу просторне односе једноставним, везаним исказима - разумеју једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагују на њих - изражавају мишљење	- Речи и изразе који се односе на тему; језичке структуре *... ist eine wunderschöne Stadt. Es liegt an...;Er/sie wohnt in/an/auf...;* - Описни придеви - Деклинација придева - Презент - Упитне реченице - Употреба предлога који описују просторне односе - Глагол finden	**12**	**4**	**8**
Међупр. комп.	компетенција учења, сарадња, комуникација, естетичка, рад са подацима, дигитална, компетенција за целоживотно учење				
Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.				

4. Jugend&Kultur = Jugendkultur Описивање радњи у садашњости; описивање радњи у прошлости; изражавање допадања/недопадања; изражавање бројева; изношење предлога и савета, упућивање позива на учешће у заједничкој активности и реаговање на њих; изражавање жеља и интересовања.	- разумеју једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости - разумеју једноставније текстове у којима се описују способности и умећа - опишу радње способности и умећа користећи неколико везаних исказа - разумеју једноставније текстове у којима се описују догађаји и искуства у прошлости - размене појединачне информације у низу о догађајима и искуствима у прошлости - опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости - разумеју једноставније исказе који се односе на изражавање допадања/недопадања и реагују на њих - изразе допадање/недопадање уз једноставно образложење - разумеју једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговоре на њих уз одговарајуће образложење - упуте предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе - затраже и пруже додатне информације у вези са саветима, предлозима и позивима на заједничке активности - разумеју уобичајене изразе у вези са жељама и интересовањима и реагују на њих - изразе жеље и интересовања једноставнијим језичким средствима	- Речи и изразе који се односе на тему; језичке структуре *Ich trainiere Basketball seit 5 Jahre.;Was hast du am Wochenende gemacht?Mein Lieblingsfreizeitbeschäftigung ist...;Kommst du mit?; Du solltest...;;* - Презент - Предлози и прилози за време - Перфекат - Претерит помоћних глагола - Редни бројеви - Упитне реченице - Ich sollte, du solltest... - Und, aber, oder, denn - Dass-Sätze	**8**	**3,5**	**4,5**
Међупр. комп.	комуникација, сарадња, компетенција учења, рад са подацима, дигитална, компетенција за целоживотно учење				
Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.				

5. Das ist unser Planet Описивање појава, стања, збивања; описивање радњи у садашњости; изношење предлога и савета; изражавање мишљења.	- разумеју једноставније текстове који се односе на опис појава, стања, збивања - опишу и упореде жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства - разумеју једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости - разумеју једноставније текстове у којима се описују способности и умећа - опишу радње способности и умећа користећи неколико везаних исказа - разумеју једноставније предлоге, савете и одговоре на њих уз одговарајуће образложење - упуте предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе - затраже и пруже додатне информације у вези са саветима, предлозима и позивима на заједничке активности - разумеју једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагују на њих - изражавају мишљење и дају кратко образложење	- Речи и изразе који се односе на тему; језичке структуре *Wie sieht er/sie aus? Er/sie/es ist der/die/das größte....; Du solltest...;* - Описни придеви - Поређење придева - Презент - Ich sollte, du solltest... - Weil-Sätze	**12**	**4**	**8**
Међупр. комп.	комуникација, сарадња, компетенција учења, одговоран однос према животној околини, дигитална, компетенција за целоживотно учење				
Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.				

6. Wir machen eine Party Описивање догађаја и радње у прошлости; Описивање предмета,људи и збивања; Разумевање и давање упутстава; Описивање будућих радњи, планова, намера; Исказивање просторних односа;	- разумеју једноставније текстове у којима се описују догађаји и искуства у прошлости - размене појединачне информације у низу о догађајима и искуствима у прошлости - опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости - разумеју једноставније текстове који се односе на опис предмета, људи, збивања - опишу и упореде жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства - разумеју и следе упутства - пружају једноставна упутства - разумеју једноставније исказе који се односе на планове, намере и реагују на њих - размене једноставније исказе у вези са плановима и намерама - саопште шта они или неко други намерава/планира - разумеју једноставнија питања која се односе на положај предмета у простору и правац кретања и одговоре на њих - затраже и разумеју обавештења о положају предмета у простору и правцу кретања - опишу просторне односе и правац кретања	- Речи и изразе који се односе на тему; језичке структуре *Wohin/mit wem/ womit...?Entschuldigung, wie komme ich zum/zur...? Gehen Sie...Wo liegt...? Kommst du mit? – Doch, ...;* - Перфекат - Описни придеви - Деклинација придева - Императив - Модални глаголи у презенту и претериту - Глаголи са предлозима - Ja, nein, doch	**11**	**2**	**9**
Међупр. комп.	компетенција учења, комуникација, сарадња, дигитална, компетенција за целоживотно учење				
Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.				

7. Willkommen im Tesla Museum Изношење предлога; Изражавање обавештења; Описивање будућих радњи; Исказивање просторних односа и упутстава за оријентацију у простору; Изрицање обавеза; Изражавање бројева; Описивање радњи у прошлости;	- разумеју једноставније предлоге, савете и одговоре на њих уз одговарајуће образложење - упуте предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе - затраже и пруже додатне информације у вези са саветима, предлозима и позивима на заједничке активности - разумеју обавештења и реагују на њих - разумеју једноставније исказе који се односе на будућност - размене једноставније исказе који се односе на будућност - саопште шта они или неко други намерава у будућности - разумеју једноставнија питања која се односе на оријентацији у простору и правац кретања и одговори на њих - затраже и разумеју обавештења о оријентацији у простору и правцу кретања - опишу правац кретања једноставним везаним исказима - разумеју тектове у којима се описује искуство/догађај из прошлости - размене информације о искуству/догађају из прошлости - опишу у неколико краћих, везаних исказа искуство/догађај из прошлости - опишу неку историјску личност/догађај	- Речи и изразе који се односе на тему; језичке структуре *Du solltest...;Entschuldigung, wann fährt...ab/fliegt...?Am Sonntag werdeich...;Nach der Ampel die dritte Straße links;Wie viele Gepäckstücke möchtest du abgeben? Er ist...geboren.* - Императив - Презент - Футур - Упитне реченице - Придеви и предлози који описују просторне односе - Модални глаголи - Основи и редни бројеви - Изражавање година - Перфекат	**9**	**4**	**5**
Међупр. комп.	комуникација, сарадња, компетенција учења, дигитална, компетенција за целоживотно учење				
Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.				

Предмет: немачки језик VIII

Разред: **осми**

Годишњи фонд часова: 68 Уџбеник: ***Hallo, Freunde! 4 Завод за уџбенике Београд***

Циљ наставе и учења страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

БРОЈ И НАЗИВ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ (Комуникативне функције)	ИСХОДИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Број часова	Обрада	Остали типови
	По завршеној теми/области ученици су у стању да у усменој комуникацији:	**Ученици у усменој комуникацији уче и увежбавају:**			
1. Freundschaft Тражење/давање основних информација о себи и другима; Описивање бића; Описивање намера; Изношење савета;	- разумеју општи смисао и главне информације из уобичајених текстова који се односе на тражење / давање информација личне природе - траже, саопште, пренесу информације личне природе или податке о себи и другима - у неколико повезаних исказа представе пријатеље користећи једноставнија језичка средства - разумеју општи смисао и главне информације из уобичајених текстова који се односе на опис бића - размене информације које се односе на опис бића - повежу неколико исказа у краћи текст којим се описују и пореде бића - разумеју општи смисао и главне информације из уобичајених текстова који се односе на намере - размене неколико исказа у вези са намерама - саопште намере - разумеју краће низове исказа који се односе на савете - упуте савете користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе	- Речи и изразе који се односе на тему - Презент - Поређење придева - Деклинација придева - und, aber, oder, denn - Verben mit Präpositionen - lassen - würde + Infinitiv - Infinitiv + zu	**13**	**4,5**	**8,5**
Међупр. комп.	Комуникација, сарадња, компетенција учења, дигитална, компетенција за целоживотно учење				

Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.

2. Unsere (digitale) Schule Представљање себе и других и тражење/давање информација о себи и другима; Описивање радњи/стања/збивања; Изношење предлога и савета; Изрицање забрана и правила понашања; Изражавање мишљења	- разумеју општи смисао и главне информације из уобичајених текстова који се односе на представљање и тражење/давање информација личне природе - траже, саопште информације личне природе или податке о себи - у неколико повезаних исказа представе себе, користећи једноставнија језичка средства - разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на опис, радњи, стања и збивања - размене информације које се односе на опис радњи, стања и збивања - повежу неколико исказа у краћи текст којим се описују и радње, стања и збивања - разумеју краће низове исказа који се односе на предлоге, савете одговори на њих уз одговарајуће образложење - упуте предлоге, савете користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе - затраже и пруже детаљније информације у вези са предлозима, саветима - разумеју једноставније текстове који се односе на забране, правила понашања - размене неколико информација које се односе на забране, правила понашања - разумеју општи смисао и главне информације из краћих текстова који се односе на изражавање мишљења - траже и саопште мишљење, даје кратка образложења	- Речи и изразе који се односе на тему; - W-Fragen - W-Sätze - Бројеви - Модални глаголи у презенту и претериту - Конјунктив модалних глагола	**15**	**4,5**	**10,5**
Међупр. комп.	компетенција учења, рад са подацима, комуникација, сарадња, дигитална, компетенција за целоживотно учење				

Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.				
3. Auf Klassenfahrt Описивање радњи у садашњости / прошлости и будућих радњи; Описивање места, радњи, стања, збивања; Изражавање извињења; Изношење предлога и савета; Исказивање жеља; Изрицање забрана и правила;	- разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање радњи и ситуација у садашњости/прошлости/будућности - разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање способности и умећа садашњости/прошлости/будућности - размене неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости/прошлости/будућности - разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на опис места, радњи, стања и збивања - размене информације које се односе на опис места,радњи, стања и збивања - повежу неколико исказа у краћи текст којим се описују места, радње, стања и збивања - разумеју и на прикладан начин одговоре на извињење - упуте извињење користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе - разумеју краће низове исказа који се односе на предлоге, савете одговори на њих уз одговарајуће образложење - упуте предлоге, савете користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе - затраже и пруже детаљније информације у вези са предлозима, саветима - разумеју једноставније текстове који се односе на забране, правила понашања - размене неколико информација које се односе на забране, правила понашања - разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на жеље, интересовања - размене неколико повезаних информација у вези са жељама, интересовањима - искажу и образложе жеље и интересовања	- Речи и изразе који се односе на тему - Презент - Претерит - Перфекат - Футур - würde + Infinitiv - Du solltest... - Weil-Sätze	**15**	**4**	**11**

Међупр. комп.	компетенција учења, сарадња, комуникација, естетичка, рад са подацима, дигитална, компетенција за целоживотно учење
Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.

4. Bist du fit? Описивање бића, радњи, стања, збивања; Упућивање позива на заједничке активности и реаговање на њих; Изрицање забрана и правила; Изношење предлога и савета; Изражавање допадања/недопадања;	- разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на опис бића, радњи, стања и збивања - размене информације које се односе на опис бића,радњи, стања и збивања - повежу неколико исказа у краћи текст којим се описују и бића, радње, стања и збивања - разумеју краће низове исказа који се односе на позиве на заједничке активности и одговоре на њих уз одговарајуће образложење - упуте позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе - затраже и пруже детаљније информације у вези са позивима на заједничке активности - разумеју једноставније текстове који се односе на забране, правила понашања - размене неколико информација које се односе на забране, правила понашања - разумеју краће низове исказа који се односе на предлоге, савете одговори на њих уз одговарајуће образложење - упуте предлоге, савете користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе - затраже и пруже детаљније информације у вези са предлозима, саветима - разумеју општи смисао и главне информације из краћих текстова који се односе на изражавање допадања и недопадања - размене неколико краћих, везаних исказа који се односе на изражавање допадања и недопадања и дају кратка образложења	- Речи и изразе који се односе на тему - Императив - Деклинација придева - Заменице du/Sie - Er sollte...	**13**	**4**	**9**
Међупр. комп.	комуникација, сарадња, компетенција учења, рад са подацима, дигитална, компетенција за целоживотно учење				

Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.				
5. Meine Zukunft, meine Pläne Исказивање жеља, интересовања; Описивање радњи у садашњости; Описивање планова, намера, предвиђања; Изражавање обавештења, извињења; Исказивање упутстава за оријентацију у простору; Изражавање мишљења;	- разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на жеље, интересовања - размене неколико повезаних информација у вези са жељама, интересовањима - искажу и образложе жеље, интересовања - разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање радњи и ситуација у садашњости - разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање способности и умећа у садашњости - размене неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости - разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на планове, намере и предвиђања у будућности - размене неколико исказа у вези са плановима, намерама и предвиђањима у будућности - саопште планове, намере и предвиђања - траже и дају обавештења - разумеју и искажу извињење користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе - разумеју краће низове исказа који описују оријентацију и правац кретања -затраже и пруже обавештења о оријентацији и правцу кретања - разумеју општи смисао и главне информације из краћих текстова који се односе на изражавање мишљења - траже и саопште мишљење, даје кратка образложења	- Речи и изразе који се односе на тему - Предлози са дативом и акузативом - Глаголи са предлозима - Деклинација придева - Презент - Реченице са als, wenn, während, bis, sobald - Weil-Sätze	**12**	**5,5**	**6,5**
Међупр. комп.	комуникација, сарадња, компетенција учења, одговоран однос према животној околини, дигитална, компетенција за целоживотно учење				

Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.

ПРЕДМЕТ: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

РАЗРЕД: ПЕТИ
Годишњи фонд часова:36

Циљ учења: Циљ наставе и учења грађанског васпитања је да ученик изучавањем основних принципа, вредности и процедура грађанског друштва постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе појединаца и заједнице и спреман да активно делује у заједници уважавајући демократске вредности.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик је у стању да:**	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
Људска права, права детета	разликује жеље од потреба и наведе примере везе између потреба и људских права; - препозна своје потребе, као и потребе других и да их уважава; - штити своја права на начин који не угрожава друге и њихова права; - учествује у доношењу правила рада групе и поштује их; - аргументује потребу посебне заштите права детета; на примеру препозна уграђеност права деце у основним документима која уређују рад школе; - наводи примере и показатеље остварености и кршења дечијих права; - наводи чиниоце који утичу на остварење дечијих права; -	Потребе и права Потребе и жеље. Права и правила у учионици. Правила рада у учионици, доношење групних правила. Права детета у документима о заштити права Посебност права детета и људска права. Конвенција о правима детета. Врсте права. Показатељи остварености и кршења дечијих права. Конвенција о правима детета у документима која се односе на школу	Комуникација, рад са подацима, дигитална компетенција, сарадња, одговорно учешће у демократском друштву, одговоран однос према околини, одговоран однос према здрављу

	поштује права и потребе ученика који су у инклузији у његовом одељењу/школи; - препозна ситуације кршења својих права и права других; - идентификује кршење људских права на примеру неког историјског догађаја		
ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Школа као заједница	поштује правила одељенске заједнице и правила на нивоу школе; - поступа у складу са моралним вредностима грађанског друштва; - искаже свој став о значају правила у функционисању заједнице; - понаша се у складу са правилима и дужностима у школи; - наводи начине демократског одлучивања; - препозна одговорност одраслих у заштити права деце; - објасни улогу појединца и група у заштити дечијих права; - реално процени сопствену одговорност у ситуацији кршења нечијих права и зна коме да се обрати за помоћ	Права и функционисање заједнице Моје заједнице. Школа као заједница. Одлучивање у учионици и школи. Гласање и консензус као демократски начини одлучивања. Одговорности и обавезе у заједници Одговорност деце. Одговорности одраслих (родитеља, наставника). Кршење и заштита права Шта могу и коме да се обратим у ситуацијама насиља	Комуникација, рад са подацима, дигитална компетенција, сарадња, одговорно учешће у демократском друштву, одговоран однос према околини, одговоран однос према здрављу
ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Сукоби и насиље	препозна и анализира сличности и разлике између ученика у групи; - прихвата друге ученике и уважава њихову различитост; проналази примере моралних поступака у књижевним делима које чита, у медијима и у свакодневном животу; - наводи примере из свакодневног живота предрасуда, стереотипа, дискриминације, нетолеранције по различитим основама; - проналази примере нетолеранције и дискриминације у књижевним делима која чита; - у медијима проналази примере предрасуда, стереотипа, дискриминације, нетолеранције по различитим основама и критички их анализира; - препозна и објасни врсте насиља; - прави разлику	Наши идентитети Наше сличности и разлике (раса, пол, национална припадност, друштвено порекло, вероисповест, политичка или друга уверења, имовно стање, култура, језик, старост и инвалидитет). Стереотипи и предрасуде. Дискриминација. Толеранција. Сукоби и насиље Сукоби и начини решавања сукоба. Предности конструктивног решавања сукоба. Врсте насиља: физичко, активно и пасивно, емоционално, социјално, сексуално, дигитално. Реаговање на насиље. Начини заштите од насиља	Комуникација, рад са подацима, дигитална компетенција, сарадња, одговорно учешће у демократском друштву, одговоран однос према околини, одговоран однос према здрављу

	између безбедног и небезбедног понашања на друштвеним мрежама; - заштити од дигиталног насиља; - анализира сукоб из различитих углова (препознаје потребе учесника сукоба) и налази конструктивна решења прихватљива за све стране у сукобу; - аргументује предности конструктивног начина решавања сукоба		
ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ	- препознаје примере грађанског активизма у својој школи и исказује позитиван став према томе; - идентификује проблеме у својој школи; - прикупља податке о проблему користећи различите изворе и технике; - осмишљава акције, процењује њихову изводљивост и предвиђа могуће ефекте; - активно учествује у тиму, поштујући правила тимског рада (у групној дискусији показује вештину активногслушања, износи свој став заснован на аргументима, комуницира на неугрожавајући начин); - учествује у доношењу одлука у тиму/групи поштујући договорене процедуре и правила; - учествује у извођењу акције; - процењује ефекте спроведене акције и идентификује пропусте и грешке; - презентује, образлаже и аргументује изабрану акцију и добијене резултате за унапређење живота у школи	Планирање и извођење акција у школи у корист права детета Учешће ученика у школи. Избор проблема. Тражење решења проблема. Израда плана акције. Анализа могућих ефеката акције. Планирање и извођење акције. Завршна анализа акције и вредновање ефеката. Приказ и и анализа групних радова	Комуникација, рад са подацима, дигитална компетенција, сарадња, одговорно учешће у демократском друштву, одговоран однос према околини, одговоран однос према здрављу
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	У реализацији наставе развијају се међупредметне компетенције, а посебно општа компетенција предмета - активан однос у заједници уз уважавање и поштовање права сваког појединца Активности у реализацији програма: сви часови се реализују у радионичарском раду, где сваки појединац учествује износећи своје ставове, мишљења, предлоге и идеје, дискутује, учествује у избору идеја за реализацију; ученици раде тимски, у групним активностима, учествују у дебатама и презентују радове. У настави се користе савремене информационо-комуникационе технологије – рачунар и паметна табла.		

ПРЕДМЕТ: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

РАЗРЕД: ШЕСТИ
Годишњифондчасова: 36

Циљ учења: Циљ учења Грађанског васпитања да ученик изучавањем и практиковањем основних принципа, вредности и процедура грађана друштва постане свестан својих права и одговорности,осетљив за потребе појединца и заједнице и спреман да активно делује у заједници уважавајући демократске вредности.

ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ:
-упућивање у схватање везе права и одговорности
-подстицање способности за сопствену одговорност у ситуацијама дискриминације и насиља, као и бирања конструктивног начина решавања проблема
-увођење у демократске појмове:демократија, грађанин,власт
-оспособљавање ученика да разликују стварну партиципацију у одељењу и школи од симболичке и декоративне
-оспособљавање ученика да позитивно користе мобилни телефон и интернет за учење и дружење
-развијање способности ученика да препозна ситусције дигиталног насиља
-оспособљавање за учествовање у избору теме, узорка и инструмента истраживања
-развијање способности и учествовање у истраживању, прикупљању и обрађивању података
-развијање свести за процењивање ефеката спроведеног истраживања
-развијање способности за критичко разматрање и коришћење информација из различитих извора

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ Позавршенојтеми/областиученикје у стањуда:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Бројчасовапотеме	Обрада	Остали типови	Међупредметнекомпетенције
Увод	-зна садржај Грађанског васпитања за 6. разред и начин реализације програма	Садржај Грађанског васпитања за шести разред и реализација програма у шестом разреду	1	1	0	Комуникација

Људска права	-наводи чиниоце који утичу на оствареност дечјих права, -образлаже везу права и одговорности, -наведи примере за групу права слобода и заштита од, -аргументује значај инклузивног образовања, -штити своја права на начин који не угрожава друге и њихова права, -идентификује показатеље кршења права детета у свакодневном животу.	Права и одговорности Моја и твоја права – наша су права Права и одговорности Посебна група права: слобода да и припадајуће одговорности Посебна група права: заштита од и припадајуће одговорности Право на очување личног, породичног, националног, културног и верског идентитета и припадајуће одговорности Право на квалитетно образовање и једнаке могућности за све и припадајуће одговорности Инклузивно образовање – квалитетно образовање за све	9	6	3	Комуникација, рад са подацима, дигитална компетенција, сарадња, одговорно учешће у демократском друштву, одговоран однос према околини, одговоран однос према здрављу
Демократско друштво	-сврсисходно користи кључне појмове савременог демократског друштва; -образложи улогу грађана у друштвеном систему; -разликује стварну партиципацију ученика у одељењу и школи од симболичке и декоративне;	Демократско друштво и партиципација грађана Демократско друштво – појам, карактеристике. Грађанин. Дете као грађанин, Процедуре којима се регулише живот у заједници: ко је овлашћен да доноси колективне одлуке и на основу којих процедура. Власт. Нивои и гране власти. Лествица партиципације ученика у школи:манипулација, декоративна употреба, симболичка употреба, стварна партиципација. Партиципација ученика на нивоу одељења и школе.	10	6	4	Комуникација, рад са подацима, дигитална компетенција, сарадња, одговорно учешће у демократском друштву, одговоран однос према околини, одговоран однос према здрављу

Процеси у савременом свету	-позитивно користи интернет и мобилни телефон за учење; -образложи могући утицај друштвених мрежа наставове и деловање појединца; -примарна правила за сигурно четовање и коришћење СМС порука; -препознаје ситуације дигиталног насиља и зна како да реагује и коме да се обрати за помоћ	Употреба и злоупотреба интернета и мобилних телефона. Позитивно коришћење интернета и мобилног телефона. Шта је дозвољено, а шта није на интернету. Утицаји друштвених мрежа на мишљење и деловање појединца. Опасности у коришћењу интернета и мобилног телефона. Дигитално насиље и веза са Конвенцијом о правима детета.Карактеристи -ке и последице дигиталног насиља.Седам правила за сигурно четовање и коришћење СМС порука. Реаговање у ситуацијама дигиталног насиља.Одговорности ученика и школе.	10	7	3	Комуникација, рад са подацима, дигитална компетенција, сарадња, одговорно учешће у демократском друштву, одговоран однос према околини, одговоран однос према здрављу
Грађански активизам	-учествује у избору теме, узорка и инструмрнта истраживања; -учествује у спровођењу истраживања; -презентује спроведено истраживање; процењује ефекте спроведеног истраживања; -учествује у доношењу правила рада групе и поштује их; -проналази,критички разматра и користи информације из различитих извора	Планирање и извођење истраживања о понашању ученика у школи и њиховим ставовима о употреби/злоупотре – би мобилних телефона и интернета Шта су ставови, на чему се заснивају и каква је њихова веза са понашањем. Избор теме, узорка и инструмента истраживања. Обрада података. Тумачење резултата. Припрема и презентација добијених резулзата. Евалуација истраживања.	6	0	6	Комуникација, рад са подацима, дигитална компетенција, сарадња, одговорно учешће у демократском друштву, одговоран однос према околини, одговоран однос према здрављу

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	У реализацији наставе развијају се међупредметне компетенције, а посебно општа компетенција предмета - активан однос у заједници уз уважавање и поштовање права сваког појединца Активности у реализацији програма: сви часови се реализују у радионичарском раду, где сваки појединац учествује износећи своје ставове, мишљења, предлоге и идеје, дискутује, учествује у избору идеја за реализацију; ученици раде тимски, у групним активностима, учествују у дебатама и презентују радове. У настави се користе савремене информационо-комуникационе технологије – рачунар и паметна табла.

ПРЕДМЕТ: ГРАЂАНСКЛО ВАСПИТАЊЕ

РАЗРЕД: СЕДМИ
Годишњи фонд часова: 36

Циљ учења:
Циљ наставе је да ученици стекну сазнања, формирају ставове, развију вештине и усвоје вредности које су претпоставка за одговоран и ангажован живот у демократском друштву.
Задаци:
Стварање разноврсних могућности кроз различите садржаје и облике рада током наставе грађанског васпитања;
поступно и систематично упознавање са појмовима везаним за демократско друштво;
оспособљавање за успешно свестрано тумачење појмова везаних за употребу интернета и моболног телефона;
оспособљавање ученика за доживљавање и вредновање технолошких достигнућа;
развијање патриотизма и васпитавање у духу мира и сарадње међу људима.
Оперативни задаци:
Ученици треба да:
- разумеју значења кључних појмова који се односе на људска права, грађанина, државу власт;
- схвате историјски развој грађанских права, слобода и демоктратског друштва;
- упознају се са карактеристикама одговорног и активног грађанина;
- разумеју место и улогу детета као грађанина у друштву;
- разумеју ангажовање у различитим акцијама;
- разумеју неопходност постојања власти;
- разумеју процесе у савремном свету;
- упознају се са институцијом Ђачког парламента;
- разумеју активности грађанског активизма.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције

1. Људска права	Зна права и одговорности на нивоу школе/локалне заједнице; школска правила и процедуре; разуме права на квалитетно образовање; разум појам инклузивног образовање, образовања које је једнако за све.	Права и одговорности Право на очување личног, породичног, културног, националног, верског индентитета и припадајуће одговорности Право на квалитетно образовање и једнаке могућности за све Инклузивно образовање - једнако образовање за све.	Комуникативна компетенција, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, компетенција за решавање проблема, компетенција за целоживотно учење
2. Демоктатско друштво	Разуме историјски контекст развоја грађанских права и слобода; разуме историјски контекст развоја појмова грађанин и политика; разуме значај појма одговоран грађанин; разуме вештине, ставове и вредности одговорног грађанина; разликује права одраслих и права деце; препознаје одлике заједница у којима живимо; разуме појам власти, нивое и гране власти; разуме појам партиципације ученика на нивоу одељења и школе.	Појам и карактерискике демократског друшва Власт (нивои и гране власти) Грађанин Дете као грађанин Партиципација ученика на нивоу одељења и школе	Комуникативна компетенција, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, компетенција за решавање проблема, компетенција за целоживотно учење
3. Процеси у савременом свету	Разуме значај доброг информисања; разуме позитивно коришћење интернета и мобилног телефона; разуме појам дигитралног насиља; препознаје седам правила заштите доброг четовања; разуме начине реаговања у случају дигиталног насиља; разуме права и одговорности.	Позитивно коришћење интернета и мобилног телефона Дигитално насиље и Конвенција о правима детета Седам правила за осигурање четовања и коришћење СМС порука Реаговање у ситуацијама дигиталног насиља Права и одговорности у оквиру коришћења интернета и мобилних тгелефона	Комуникативна компетенција, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, компетенција за решавање проблема, компетенција за целоживотно учење
4. Грађански активизам	Спроведе истраживање; обради податке; тумачи резултате; припреми и презентује добијене резултате у вези са	Планирање и извођење истраживања о понашању ученика у школи и њиховим статовима о употреби - злоупотреби	Комуникативна компетенција, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција,

	употребом интернета и мобилних телефона.	интернета и мобилног телефона Спровођење истраживања Обрада података Припрема и презентација добијених резултата Анализа резултата	компетенција за решавање проблема, компетенција за целоживотно учење
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	Наставник прилагођава наставне садржаје образовним и васпитним потребама ученика; користи методе, облике рада и наставна средста која су најпријемчивија ученицима (дијалог, визуелне методе, интерактивна табла, презентације); усклађује брзину рада са могућностима ученика; врши избор активности које су ученицима мотивационе (презентације, аудио и видео-снимци); прати напредовање ученика (хвали, мотивише, повезује са могућностим које постоје у школи).		

ПРЕДМЕТ:ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

РАЗРЕД: осми
Годишњи фонд часова:34
Циљ учења: Циљ учења Грађанског васпитања је да ученик изучавањем и практиковањем основних принципа, вредности и процедура грађанског друштва постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе других и спреман да активно делује у заједници.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	**ИСХОДИ** **Позавршенојтеми/областиученик је у стањуда:**	**НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ**	**Међупредметне компетенције**

1. **ЉУДСКА ПРАВА** **Заједница културно различитих група**	•изрази осећај љубави и поноса према својој домовини на начин који никога не угрожава; • образложи зашто су понашања која се могу описати као ксенофобија, расизам, антисемитизам, антициганизам облици дискриминације и кршења људских права; • наведе примере повезаности различитих култура у једној заједници и образложи потребу интеркултуралног дијалога за квалитетан живот свих чланова те заједнице; • покаже интересовање за упознавањем различитих култура; • наведе права која националне мањине у Србији по Уставу имају;	**Припадност држави и нацији** Патриотизам - осећај љубави и поноса према домовини и свим припадницима који је чине. Начини изражавања патриотизма. **Обесправљивање права и слобода других** Ксенофобија, расизам, антисемитизам, антициганизам. **Заједница културно различитих група** Културна разноликост у форми мултикултуралности и интеркултуралности. Интеркултурни дијалог као средство развоја поштовања различитих култура и суживот. Припадници националних мањина у Србији - заштита права и слободе припадника националних мањина	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, дигитална компетенција, решавање проблема, одговорно учешће у демократском друштву

2. ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО **Родна (не)равноправност**	• разликује појмове пол и род и препознаје родне стереотипе; • уочава у рекламама, филмовима, књигама, изрекама, стриповима и другим продуктима културе на који начин се преносе родни обрасци; • указује на примере родне равноправности и неравноправности у ситуацијама из свакодневног живота; • дискутује о значају уважавања родне перспективе приликом доношења одлука значајних за једну заједницу; • наведе неколико привремених позитивних мера за постизање родне равноправности и аргументе за њихову примену; • препозна у понашању особе карактеристике насилника и жртве; • наведе могуће начине реаговања у ситуацији сусрета са насилником;	**Пол и род** Биолошке разлике (анатомске и физиолошке) насупрот разликама које друштво ствара (очекивања друштва од мушкараца и жена). Преношење родних образаца. Стереотипи и предрасуде о роду. **Родна перспектива** Укључивање родне перспективе приликом доношења одлука важних за једну заједницу (образовање, здравље, породица, запошљавање, спорт...). **Родна равноправност** Родна равноправност и једнаке могућности за све у циљу развоја друштва. Препреке родној равноправности. Одговорност државе, организација цивилног друштва и појединца за постизање родне равноправности. Привремене позитивне мере за постизање родне равноправности (квоте уписа на факултет, субвенције за запошљавање...) **Родно засновано насиље** Родне разлике као основа неравнотеже моћи. Злоупотреба моћи насилника. Карактеристике особе која врши насиље, која је изложена насиљу или која му сведочи. Мере заштите од родно заснованог насиља.	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, дигитална компетенција, решавање проблема, одговорно учешће у демократском друштву

3. ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ **Медији**	• наведе основне функције медија и образложи зашто је важно да постоје кодекс новинара и кодекс и кодекс деца и медији; • образложи значај слободе медија за развој демократије; • у медијима проналази примере предрасуда, стереотипа, дискриминације, нетолеранције по различитим основама и критички их анализира; • препозна механизме манипулације медија и утицај медија на сопствено мишљење и деловање; • проналази и користи информације из различитих извора, критички их разматра и вреднује; • препозна пример злоупотребе деце у медијима;	**Медији** Врсте и функције медија. Слобода медија и њихов допринос развоју демократије. Медији као извор информација и дезинформација. Манипулације путем медија (одлагање информације, скретање пажње, побуђивање емоција, стварање осећаја кривице, неговање некултуре...). **Медијска писменост** Способност разумевања, критичког и аналитичког усвајања медијских садржаја**.** **Кодекс у медијима** Кодекс деца и медији. Кодекс новинара. Притисци на новинаре као инструмент ограничавања слободе изражавања.	Комуника-тивна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, дигитална компетенција, решавање проблема, одговорно учешће у демократском друштву
4. ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ **Вредности грађанског друштва**	• у дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, комуницира на конструктиван начин; • учествује у припреми, реализацији и евалуацији кратког филма	**Снимање кратког филма о вредностима грађанског друштва** Избор теме и формулисање идеје. Писање сценарија. Подела задатака. Снимање. Монтажа. Презентација Евалуација	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, решавање проблема

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	У реализацији наставе развијају се међупредметне компетенције, а посебно општа компетенција предмета - активан однос у заједници уз уважавање и поштовање права сваког појединца Активности у реализацији програма: сви часови се реализују у радионичарском раду, где сваки појединац учествује износећи своје ставове, мишљења, предлоге и идеје, дискутује, учествује у избору идеја за реализацију; ученици раде тимски, у групним активностима, учествују у дебатама и презентују радове. У настави се користе савремене информационо-комуникационе технологије – рачунар и паметна табла.

ЦИКЛУС	**ДРУГИ ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА**	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	**ВЕРСКА НАСТАВА**	
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ-САДРЖАЈ ПРОГРАМА	**НАЧИН** И **ПОСТУПЦИ** ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У ДРУГОМ ЦИКЛУСУ	Компетенције
1.СТАРОЗАВЕТНА ИСТОРИЈА СПАСЕЊА И МЕСИЈАНСКА НАДА	Код ученика треба развити свест о старозаветним личностима и догађајима.Неопходно је указати ученицима о вези између старозаветних личности и Христа и етичку вредност старозаветних списа.Овде се развија свест о старању Божијем за свет кроз библијску историју.Ученици треба да стекну знање о томе шта је“обећана земља“и какав је њен значај за „изабрани народ Божији“,да упознају околности у којима је Бог дао закон преко Мојсија.Кроз заповести Божије остварује се заједница између Бога и људи,а ове заповести јесу водич и припрема за Христове заповести љубави. Упознавање са Псалмима Давидовим.Ово се остварује кроз Старозаветне текстове,читање Псалама Давидових и тумачење Десет Божијих заповести.	-Комуникација на матерњем језику, -Учење како се учи, -Међуљудска и грађанска компетенција, -Културно истраживање, -Решавање проблема, -Еколошка компетенција
2.ПРИПРЕМА СВЕТА ЗА ДОЛАЗАК СИНА БОЖИЈЕГ-БОГОЧОВЕК-ИСУС ХРИСТОС	Ученици треба да упознају културно-историјске прилике у Палестини пред рођење Христово.Јевреји су пред долазак Месије били под Римском окупацијом и очекивали су Месију на основу старозаветних пророштава.Ученик треба да упозна улогу и значај Светог Јована Претече и да зна да преприча његов живот.Свети Јован Претеча и Крститељ Господњи је припремао народ за долазак Христов. Појам слободе објаснити кроз Богородичино прихватање воље Божије као израз слободе,а празник Благовести предатавља“почетак спасења“.То се остварује кроз читање делова из Светог Писма Старог и Новог завета.	
3.СВЕТОТАЈИНСКИ ЖИВОТ ЦРКВЕ И	Да ученици стекну знање и основ за разумевање да се кроз учешће у Светим Тајнама Цркве наш живот и сви његови елементи уводе у личносни однос са Богом.Црква кроз	

ЈЕДИНСТВО ЦРКВЕ ХРИСТОВЕ	Свете Тајне повезује човека са Богом у најважнијим моментима његовог живота(рођење и духовно рођење-Крштење,венчање и брак,Црквена брига за болесне у јелеосвећењу...).Света Литургија јесте извор и циљ свих Тајни Цркве,а Свето Причешће јесте врхунац светотајинског живота.Свете Тајне Крштења и Миропомазања јесу Тајне уласка у Цркву и заједнице са Господом.Света Тајна Покајања и Исповести води ка промени начина живота,а брак и монаштво су два пута која воде ка Господу.Сабори су израз јединства Цркве.На њима је Црква решавала проблеме са којима се сусретала кроз историју-питања јереси и догмата.На овим саборима је установљен и Символ вере који се изговара на Крштењу и Светој Литургији.Ово се постиже кроз тумачење Светих Тајни и учествовањем на Светој Литургији.	
4.ЛИТУРГИЈА И ЦАРСТВО БОЖИЈЕ.ЧОВЕК ЈЕ ИКОНА БОЖИЈА	Ово је јако битно за даље разумевање хришћанске науке,а огледа се у следећем: -Чињеницом да је Бог створио свет слободно,указује на то да је биће,тј.постојање природе,израз слободе једне личности,односно личности Бога. -Пошто је Бог Отац створио цео свет из љубави,то значи да је свет Богу веома драг и да је створен за вечно постојање.Зато је уништавање свега онога што је Господ створио велики грех према Творцу. -То што је Бог на крају створио човека по лику Своме указује на то да природа не може вечно постојати без човека ,тј.без личности,да је човек створен са циљем да он сједини сва бића међу собом и да их принесе Богу.Човек је икона Божија и разликује се од других бића по слободи својој.Истовремено,човек као личност,тј.у заједници слободе изражене као љубав према Богу,постаје и део Божије личности,а преко њега то постаје и цела творевина. -Литургија је икона Царства Божијег.Она нам сада и овде показује слику онога што ће се десити и Царству Божијем. Ово се постиже коришћењем дечијих искустава која указују на то да када нешто створимо из љубави,то постаје за нас нешто најлепше,читање Библијских прича о стварању човека.	
ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ПРОЦЕЊИВАЊЕ СТЕПЕНА УСПЕШНОСТИ РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА КОД УЧЕНИКА	Ученици раде индивидуално,у пару или мањим групама.Наставник подстиче ученике да изразе своје мишљење и ставове у складу са хришћанским васпитањем.Након завршених радова врши се размена мишљења и евалуација.	

ПРОГРАМ РАДА СЛОБОДНИХ АКТИВНОСТИ

ПРЕДМЕТ:СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ (ДОДАТНА НАСТАВА)

РАЗРЕД:ПЕТИ
Годишњифондчасова:36

Циљ учења: Циљ наставе српског језика и књижевности јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика на којем ће се усмено и писмено правилно изражавати, да упознају, доживе и оспособе се да тумаче одабрана књижевна дела, позоришна, филмска и друга уметничка остварења из српске и светске баштине.

Задацинаставесрпскогјезика и књижевности:
-развијањељубавипремаматерњемјезику и потреба да сео негује и унапређује;
-описмењавањеученика на темељима ортоепских и ортографских стандарда српско гјезика;
-поступно и систематичноупознавање граматике и правописа српскогјезика:
-упознавање језичких појава и појмова,овладавање нормативном граматиком и стилским могућностима српског језика;
-оспособљавањезачитање,доживљавање, разумевање, свестрано тумачење и вредновање књижевноуметничких дела разних жанрова;
-поступно и систематичн ооспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање прочитаног текста;
-развијање потребе за књигом, способности да се ученици њоме самостално служе као изворомсазнања; навикавање на самостално коришћење библиотеке;
-усвајање основних функционалних појмова и теоријских појмова из књижевности, позоришне и филмске уметности;
-подстицање ученика на самостално језичко, литерарно и сценско стваралаштво;
-подстицање,неговање и вредновањеученичких ваннаставних активности.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметнекомпетенције

1. **КЊИЖЕВНОСТ**	Тумачење епског текста: приповетка по избору Песнички мотив и песничка слика Локални говор и књижевни стандарди (Чича Хордан, Стеван Сремац) Тумачење драмског текста: структурни драмски чиниоци Тумачење прозног текста Сценско извођење драмског текста Главно и споредно у епском делу Ко је приповедач, а ко писац; ко је песник, а ко лирски субјект Драматизовање одломка из епске народе песме Јунаци Нушићевог романа „Хајдуци“ Приказ прозног дела: Најбоља књига из ваншколске лектире по ученичком избору Осмишљавање и писање прилога за школске новине Оперативнизадаци: - оспособљавањезауочавање и тумачењеузрочно-последичнихвеза у уметничкомтексту, заисказивањевластитихсудова и закључакаприликоманализетекста и у разнимговорнимситуацијама; - развијањеспособностизауочавање и тумачењеемоција, мотива и песничкихслика у лирскомтексту; - постепеноупознавањеструктуреосновнихобликаусменог и писменогизражавањапремазахтевимапрограма.	Комуникативнакомпетенци-.ја, компетенци-а заучење, компетенцијазасарадњу, естетичкакомпетенција, дигиталнакомпетенција, решавањепроблема

2. **ЈЕЗИК**	Граматика(променљиве врсте речи; падежи, проширивање знања о генитиву; падежи за означавање места; разликовање датива и локатива, номинатива и акузатива; глаголски облици, инфинитив, презент, перфекат и футур; служба речи; прилози и предлози); конгруенција Правопис (управни и неуправни говор, употреба зареза и наводника) Писањезаменице*Ваш*великимпочетнимсловом. Рад на тестовима са такмичења из српског језика Ортоепија Акценат у вишесложним речима; реченична интонација Оператицнизадаци - увођење ученика у падежну промену именских речи; -проширивање знања у вези са променљивим врстама речи; - проширивање знања у вези са службом речи у реченици; - стицањеосновнихзнања о појму акцента у речи и у реченици	Комуникативнакомпетенци.ја, компетенцијазаучење, компетенцијазасарадњу, естетичкакомпетенција, дигиталнакомпетенција, решавањепроблема
3. **ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА**	Говорневежбе Писменоизражавање Лексичко-семантичкевежбе Стилскевежбе Читање Оперативнизадаци: - оспособљавање за препричавање различитих типова текстова, без сажимања и са сажимањем, - развијање способности за причање (о догађајима и доживљајима) и описивање -оспособљавање за уочавање лексичких и стилских грешака у тексту	Комуникативнакомпетенци.ја, компетенцијазаучење, компетенцијазасарадњу, естетичкакомпетенција, дигиталнакомпетенција, решавањепроблема

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	Додатни рад је заснован на интересовању ученика за проширивање и продубљивање знања, умења и вештина – непосредније активира ученике и оспособљава их за самообразовање, развија њихову машту, подстиче их на стваралачки рад и упућује на самостално коришћење различитих извора сазнања. Под руководством наставника ученици се у додатној настави самостално служе књижевном и некњижевном грађом, те припремају и излажу своје радове. Уочавање потенцијално даровитих ученика у овој области остварује се од стране наставника, анализом радова ученика, остварeним резултатима. Ученици се и сами опредељују за додатни рад из српског језика и остаје укључен у рад онолико времена колико жели. Неколицина ученика рад у додатној настави користи за припрему и учешће на такмичењима.

ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ (ДОДАТНА НАСТАВА)

РАЗРЕД:ШЕСТИ
Годишњифондчасова:36

Циљ учења: Циљ наставе српског језика и књижевности јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика на којем ће се усмено и писмено правилно изражавати, да упознају, доживе и оспособе се да тумаче одабрана књижевна дела, позоришна, филмска и друга уметничка остварења из српске и светске баштине.

Задаци наставе српског језика и књижевности:
-развијање љубавипрема матерњем језику и потреба да се он негује и унапређује;
-описмењавање ученика на темељима ортоепских и ортографскихстандарда српског језика;
-поступно и систематично упознавање граматикеи правописа српског језика:
-упознавање језичких појава и појмова,овладавање нормативном граматиком и стилским могућностима српског језика;
-оспособљавање за читање,доживљавање, разумевање, свестрано тумачење и вредновање књижевноуметничких дела разних жанрова;
-поступно и систематично оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање прочитаног текста;
-развијање потребе за књигом, способности да се ученици њоме самостално служе као изворoм сазнања; навикавање на самостално коришћење библиотеке;
-усвајање основних функционалних појмова и теоријских појмова из књижевности, позоришне и филмске уметности;
-подстицање ученика на самостално језичко, литерарно и сценско стваралаштво;
-подстицање,неговање и вредновањеученичких ваннаставних активности.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметнекомпетенције
1. КЊИЖЕВНОСТ	Анализа самостално одабраног прозног дела из лектире (фабула, ликови, композиција, теме, идеје, изразита психолошка и дескриптивна места) Анализа лирске песме (основно осећање у песми,мотиви, песничке слике,особености песничког језика) Анализа књижевног дела из савремене српске књижевности (по избору ученика) Анализа филмова и позоришних представа Оперативни задаци: - оспособљавање за уочавање и тумачење узрочно-последичних веза у уметничком тексту, за исказивање властитих судова и закључака приликом анализе текста и у разним говорним ситуацијама; - развијање способности за уочавање и тумачење емоција, мотива и песничких слика у лирском тексту; - постепено упознавање структуре основних облика усменог и писменог изражавања према захтевима програма.	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, решавање проблема

2. **ЈЕЗИК**	Творба речи Гласовне промене Врсте речи Прости и сложени глаголски облици – значење и употреба Дуги и кратки акценти Оперативни задаци: - увођење ученика у грађење речи; - упознавање гласовних алтернација, њихово уочавање у грађењу и промени речи; - утврђивање знања о значењу и функцији придевских заменица; - стицање основних знања о грађењу и значењима глаголских облика - оспособљавање ученика за уочавање разлике између дугих акцената. проширивање знања о сложеној реченици;	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенци-ја за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, решавање проблема
3. **ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА**	Говорне вежбе о слободно изабраним темама (јасност, прецизност, лични тон у казивању) Оперативни задаци: - оспособљавање за препричавање различитих типова текстова, без сажимања и са сажимањем, - развијање способности за причање (о догађајима и доживљајима) и описивање -оспособљавање за уочавање лексичких и стилских грешака у тексту	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, решавање проблема

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	Додатна настава заснована је на интересовању ученика за проширивање и продубљивање знања, умења и вештина. Ученици за додатни рад су мотивисани, а не присиљени. Ученик остаје укључен у додатни рад онолико времена колико жели. Додатни рад се реализује као групни, а пред такмичења као индивидуализован. Наставник прати учешће ученика, њихов развој и напредовање. Поступно и систематично продубљује се садржај Српског језика и књижевности. При тумачењу текста ученици дају своје утиске и судове о књижевном делу, подробније доказују чињеницама из самог текста и тако се и оспособљавају за истраживачку делатност и заузимање критичких ставова. Путем говорних вежби унапређује се култура усменог изражавања. Садржаји из језика проширују се и продубљују. У настави се користе савремене информационо-комуникационе технологије. – рачунар и паметна табла. Најчешће наставне методе у реализовању наставног плана и програма су: дијалошка метода, монолошка метода, текст метода, комбиноване методе, методе логичког мишљења (анализа, синтеза, индуктивно-дедуктивна метода, поредбена метода) , метода писаних радова, игровне активности. Сарађује се са свим облицима људског знања и деловања, посета Сајму књига када околности допуштају, праћење позоришних представа после обрађених књижевних дела и упоређивање различитих уметности, биоскопских пројекција, књижевних вечери и свих других културних дешавања у локалној средини.

ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК (ДОДАТНА НАСТАВА)

РАЗРЕД: СЕДМИ
Годишњи фонд часова: 36

Циљ учења:
Циљ додатне наставе српског језика је ученици буду спремни да решавају проблеме у новим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, да овладају законитостима српског књижевног језика на којима ће се усмено и писмено правилно изражавати, да доживе и оспособе се да тумаче различита књижевна дела, позоришна, филмска и друга уметничка остварења.
Задаци:
- развијање љубави према матерњем језику;
- описмењавање ученика ортоепским и ортографским стандардима српског књежевног језика;
- примењивање правила граматике и правописа српског језика;
- оспособљавање за самостално разумевање, свестрано тумачење и вредновање књижевноуметничких дела;
- развијање потребе за књигом;
- оспособљавање ученика за доживљавање и вредновање сценских остварења;
- подстицање ученика за самостално језичко, литерарно и сценско стваралаштво;
- развијање патриотизма и васпитавање у духу мира и сарадње међу људима.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
1. Књижевност		Анализа лирске и епске поезије Анализа драмског књижевног дела Анализа савременог књижевног дела по слободном избору ученика Анализа домаћег филма са посебним акцентом на визуелне и акустичне ефекте **Оперативни задаци:** • осамостаљивање за анализу лирских, епских и драмских дела; • усвајање књижевних и функционалних појмова; • осамостаљивње за анализу савремених књижевних текстова; • осамостаљивање за анализу филмова са посебним акцентом на визуелне и акустичне ефекте.	Комуникативна компетенција, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, компетенција за решавање проблема, компетенција за целоживотно учење
2. Језик - Граматика		Врсте речи (променљиве и непроменљиве врсте речи и категорије промена) Глаголски облици (грађење, значења) Напоредни односи међу реченичним члановима Анализа реченичних синтагми Конгруенција Реченица (поделе) Зависне реченице **Оперативни задаци:** • систематизација и проширивање знања о врстама речи, о граматичким категоријама променљивих речи, о непроменљивим речима, о значењу и употреби падежа, о врстама глагола; • систематизација и проширивање знања о реченичним члановима; • уочавање напоредних односа међу	Комуникативна компетенција, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, компетенција за решавање проблема, компетенција за целоживотно учење

		реченичним члановима; • анализурање појама синтагме и састава именичке синтагме; • оспособљавање за разумевање напоредних односи међу независним предикатским реченицама у оквиру комуникативне; • конгруенција; • оспособљавање за разликовање зависних реченица.	
- Правопис		Интерпункција Писање скраћеница **Оперативни задаци:** • утврђивање знања о првилној употреби правописних и интерпункцијских знакова; • утврђивање знање о правилној употреби скраћеница.	Комуникативна компетенција, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, компетенција за решавање проблема, компетенција за целоживотно учење
- Ортоепија		Употреба дугосилазуних и дугоузлазних акцената **Оперативни задаци:** • оспособљавање ученика за разликовање дугосилазнијх и дугоузлазних акцената.	Комуникативна компетенција, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, компетенција за решавање проблема, компетенција за целоживотно учење
3. Култура изражавања		Креативно писање Техничко и сугестивно описивање Техничко и сугестивно приповедање Фразеологизми Афоризми **Оперативни задаци:** • утврђивање знања о првилном писању писаних вежби, писмених задатака; • оспособљавање ученика за правилну употребу техничког и сугестивног описа	Комуникативна компетенција, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, компетенција за решавање проблема, компетенција за целоживотно учење

		као и техничког и сугестивног приповедања; • оспособљавање ученика за тумачење фразеологизама и афоризама.	
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	Наставник прилагођава наставне садржаје образовним и васпитним потребама ученика (залазећи у дубљу анализу дела); Наставник користи методе, облике рада и наставна средства која су најпријемчивија ученицима (дијалог, визуелне методе, интерактивна табла, презентације); Наставник усклађује брзину рада са могућностима ученика; Наставник врши избор активности које су ученицима мотивационе (презентације, аудио и видео-снимци); Наставник прати напредовање ученика.		

ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ – ДОДАТНА НАСТАВА

РАЗРЕД: ОСМИ
Годишњи фонд часова: 34

Циљ учења: Циљ дадатне наставе из српског језика и књижевности јесте проширивање и продубљивање знања и вештина, непосредније активирање ученика, подстицање маште и стваралачког рада ученика и упућивање на самостално коришћење различитих извора сазнања.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметнекомпетенције

1. КЊИЖЕВНОСТ	Каракеризација ликова увидом у форме приповедања. Језичкостилска анализа као интеграциони чинилац интерпретације књижевноуметничког текста. Истраживачки рад на речницима („Српски рјечник“ Вука Стефановића Караџића, Речник МС, Речник књижевних термина...) Драматизација прозног текста	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, решавање проблема
2. ЈЕЗИК	Систематизација претходно обрађених садржаја из фонетике, морфологије и синтаксе. Грађење речи: основни модели: извођење, слагање, префиксација; просте речи и творенице (изведенице, сложенице, префиксалне творенице); састав твореница: корен, творбена основа, префикс, суфикс. Фонетика: подела гласова и гласовне промене. Морфологија: врсте и подврсте речи и њихове категорије. Синтакса: реченични чланови (састав и функција); независне и зависне реченице; слагање реченичних чланова. Писање имена из страних језика и њихова примена. Спојено и одвојено писање речи (сложенице, полусложенице, синтагме). Генитивни знак. Црта и цртица; други интерпункцијски и правописни знаци. Краткоузлазни и краткосилазни акценат; правила о распореду акцената и неакцентованих дужина (основнипојмови). Синтаксичка анализа компликованијих реченица. Историја језика. Дијалекти српског језика и детаљније проучавање истих. Лексикологија: Једнозначност и вишезначност речи; лексичка метафора и лексичка метонимија као механизми остваривања вишезначности;	
3. ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	Расправа и есеј на задату тему. . Писање аргументативних текстова са коришћењем литературе. Вежбе у говорништву. Анализа реклама са телевизије, из новина, рекламних паноа... Приказ књиге, филма, позоришне представе...	

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	Приликом реализовања наставног плана и програма просторно, садржајно и методички прилагођава се план и програм ученицима: (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака надареним ученицима као припрема за такмичење из језика и језичке културе и књижевности. Сазнања стечена на семинарима примењују се у настави и размењују искуства са члановима Већа и стручним сарадницима. Током додатног рада наставник за сваку од тема проналази и примењује најпогодније облике и методе рада, пре свега оне који активирају потенцијале ученика и омогућавају развој креативности ученика. Најчешће наставне методе у реализовању наставног плана и програма су: дијалошка метода, монолошка метода, текст метода, комбиноване методе, методе логичког мишљења (анализа, синтеза, индуктивно-дедуктивна метода, поредбена метода) , метода писаних радова, игровне активности... Сарађује се са свим облицима људског знања и деловања; посета Сајму књига када околности допуштају, праћење позоришних представа, упоређивање различитих уметности, биоскопских пројекција, књижевних вечери, посета музејима и свих других културних дешавања у локалној средини. Коришћење школских ресурса као што је школски радио или часопис за усвајање и презентацију наставних садржаја. Обезбеђује се укључивање ученика у организоване облике рада ван школе (конкурси, смотре, такмичења...) Корелација са другим предметима: Историја (друштвено-историјака локализација књижевних текстова и ликова који се у њима појављују, историјски оквири језичког развоја). Географија (географске и демографске одлике средине за коју се везују радње књижевних текстова, легенде). Ликовна култура (илустрације књижевних текстова). Музичка култура (мотивски). Страни језици (тумачење непознатих речи, порекло речи у нашем језику, поређење граматичких особина, нпр. конгруенције). Информатика и рачунарство

Додатна настава **V**

РАЗРЕД: Пети

Циљ учења: развијање језичких вештина кроз истраживачке и пројектне активности.

Додатана настава је намењена напредним ученицима као и ученицима који показују посебно интересовање за предмет. Програм рада обухвата теме које се раде у редовној настави, али у проширеној верзији.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	**НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ** **Ученици у усменој и писменој комуникацији:**	**Међупредметне компетенције**
1. Towns and cities Градови и велеградови	Проширују наставне садржаје предвиђене програмом редовне наставе кроз додатне задатке и вежбања из уџбеника: *Extra listening and speaking (Asking for and giving personal information) Curriculum extra (Geography:Reading a map); Culture (The United Kingdom)*	Комуникација и сарадња, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција.
2. Days **Дани**	Проширују наставне садржаје предвиђене програмом редовне наставе кроз додатне задатке и вежбања из уџбеника: *Extra listening and speaking (Talking about timetables) Curriculum extra (Geography: Time zones);Culture (Weird festivals); Project – A class survey*	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.
3. Wild life **Свет дивљине**	Проширују наставне садржаје предвиђене програмом редовне наставе кроз додатне задатке и вежбања из уџбеника: *Extra listening and speaking (Phoning a friend) Curriculum extra (Natural science: Animals)*	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.

4. Learning world **Свет учења**	Проширују наставне садржаје предвиђене програмом редовне наставе кроз додатне задатке и вежбања из уџбеника: *Extra listening and speaking (Comparing two pictures); Culture (Home schooling); Project – My dream school*	Комуникација, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према околини, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.
5. Food and health **Храна и здравље**	Проширују наставне садржаје предвиђене програмом редовне наставе кроз додатне задатке и вежбања из уџбеника: *Extra listening and speaking (Shopping at the market);Curriculum extra (Science: Food and nutrients)*	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према здрављу, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.
6. Sport **Спорт**	Проширују наставне садржаје предвиђене програмом редовне наставе кроз додатне задатке и вежбања из уџбеника: *Extra listening and speaking; Culture (Football vs. baseball); Project - A new sport*	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према здрављу, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.
7. Growing up **Одрастање**	Проширују наставне садржаје предвиђене програмом редовне наставе кроз додатне задатке и вежбања из уџбеника: *Extra listening and speaking (Describing people) Curriculum extra (Language and literature: The elephant man); Culture (Amazing people)*	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према здрављу, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.

8. Going away **Одлазак на пут**	Проширују наставне садржаје предвиђене програмом редовне наставе кроз додатне задатке и вежбања из уџбеника: *Extra listening and speaking (The weather forcast) Curriculum extra (Language and literature: The Adventures of Tom Sawyer); Culture (Theme parks in the USA); Project: A holiday*	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према околини, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.

Додатна настава VI

РАЗРЕД: Шести
Циљ учења: развијање језичких вештина кроз истраживачке и пројектне активности.
Додатана настава је намењена напредним ученицима, односно ученицима који показују посебно интересовање за предмет, као и ученицима који се припремају за испит из енглеског језика на крају шестог разреда за пријем у двојезично одељење у седмом разреду .
Програм рада обухвата теме које се раде у редовној настави, али у проширеној верзији.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	**НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ** **Ученици у усменој и писменој комуникацији уче и увежбавају:**	**Међупредметне компетенције**
1. My time **Моје време**	Проширују наставне садржаје предвиђене програмом редовне наставе кроз додатне задатке и вежбања из уџбеника: *Extra listening and speaking (Directions) Curriculum extra (Maths- Data and charts); Culture (The typical British teenager)*	Комуникација и сарадња, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција.

2. Communication **Комуникација**	Проширују наставне садржаје предвиђене програмом редовне наставе кроз додатне задатке и вежбања из уџбеника: *Extra listening and speaking (Can I take a message?) Curriculum extra (Languages- Sign language);Culture (TV in the USA) Project – A Class blog*	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.
3. The past **Прошлост**	Проширују наставне садржаје предвиђене програмом редовне наставе кроз додатне задатке и вежбања из уџбеника: *Extra listening and speaking (A special event); Curriculum extra (Language and literature- Sherlock Holmes and the Duke's son); Culture (Thanksgiving)*	**К**омуникација, дигитална компетенција, ад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција.
4. In the picture **На слици**	Проширују наставне садржаје предвиђене програмом редовне наставе кроз додатне задатке и вежбања из уџбеника: *Extra listening and speaking (Finding things); Curriculum extra (Art: The history of animation);Culture (Selfie culture); Project – A photo album*	Комуникација, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према околини, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.
5. Achieve **Постигни**	Проширују наставне садржаје предвиђене програмом редовне наставе кроз додатне задатке и вежбања из уџбеника: *Extra listening and speaking (Making a complaint) Curriculum extra (Science: Average speed);Culture (Amazing athletes)*	Комуникација, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према здрављу.

6. Survival **Опстанак**	Проширују наставне садржаје предвиђене програмом редовне наставе кроз додатне задатке и вежбања из уџбеника: *Extra listening and speaking (Expressing opinions) Curriculum extra (Technology- GPS and survival);Culture (Famous explorers); Project – An outdoor activity map)*	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према околини, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.
7. Music **Музика**	Проширују наставне садржаје предвиђене програмом редовне наставе кроз додатне задатке и вежбања из уџбеника: *Extra listening and speaking (Buying tickets); Curriculum extra (Music- Sounds, pitch and rhythm);Culture (A young enterpreneur)*	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција.
8. Scary **Застрашујуће**	Проширују наставне садржаје предвиђене програмом редовне наставе кроз додатне задатке и вежбања из уџбеника: *Extra listening and speaking (Phoning a medical helpline); Curriculum extra (Biology- Fight or flight); Culture (Extreme sports); Project – A poster*	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према околини, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.
9. Припрема за полагање теста за пријем у двојезично одељење	Ученици се припремају за испит вежбањем тестова од претходних година и израдом додатних задатака које наставник посебно припрема из различитих извора (граматике енглеског језика, тестови, интернет и слично). Подстиче се развој вештина: слушања, читања (разумевања прочитаног), писања и говора.	Компетенција за учење, комуникација

Додатна настава VIII

РАЗРЕД: Осми
Циљ учења: развијање језичких вештина кроз истраживачке и пројектне активности.

Додатана настава је намењена напредним ученицима, односно ученицима који показују посебно интересовање за предмет: ученицима који се припремају за такмичење, као и ученицима двојезичног одељења. Програм рада обухвата теме које се раде у редовној настави, али у проширеној верзији.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	**НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ** **Ученици у усменој и писменој комуникацији уче и увежбавају:**	**Међупредметне компетенције**
1. Lost and found Изгубљено нађено	Проширују наставне садржаје предвиђене програмом редовне наставе кроз додатне задатке и вежбања из уџбеника: *Extra listening and speaking (Telling an interesting story) Curriculum extra (Anthropology: Museums); Project – An interview summary*	Комуникација и сарадња, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција.
2. Choices Избори	Проширују наставне садржаје предвиђене програмом редовне наставе кроз додатне задатке и вежбања из уџбеника: *Extra listening and speaking (Changing a plan) Curriculum extra (Civic and ethical education – Moral values);Culture (Music-Punks) Project – Writing a web article*	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, предузимљивости оријентација ка предузетништву.
3. What's it worth? Колико вреди?	Проширују наставне садржаје предвиђене програмом редовне наставе кроз додатне задатке и вежбања из уџбеника: *Extra listening and speaking (Dealing with money) Curriculum extra (History – The history of money);Culture (Buy nothing day)*	Комуникација, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција.
4. Feelings Осећања	Проширују наставне садржаје предвиђене програмом редовне наставе кроз додатне задатке и вежбања из уџбеника: *Extra listening and speaking (Discussing music) Curriculum extra (Science – The science of happiness);Culture (British and American humour)*	Комуникација, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према околини, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.

5. Припрема за такмичење	Ученици се припремају за такмичење вежбањем тестова са ранијих такмичења и израдом додатних задатака које наставник посебно припрема из различитих извора (граматике енглеског језика, тестови, интернет и слично)	Компетенција за учење, комуникација
6. Discovery Откриће	Проширују наставне садржаје предвиђене програмом редовне наставе кроз додатне задатке и вежбања из уџбеника: *Extra listening and speaking (Doing an interview) Curriculum extra (Biology- vaccines);Culture (Mars one) Project – A survey about inventions*	Комуникација, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.
7. About me О мени	Проширују наставне садржаје предвиђене програмом редовне наставе кроз додатне задатке и вежбања из уџбеника: *Extra listening and speaking (Talking about family likeness) Curriculum extra (Language and literature- The realist novel);Culture (Poetry in the UK) Project – A personality game*	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према околини, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.
8. On the streets На улицама	Проширују наставне садржаје предвиђене програмом редовне наставе кроз додатне задатке и вежбања из уџбеника: *Extra listening and speaking (Choosing a venue for an event) Curriculum extra (Geography- Mexico City);Culture (Scara brae)*	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција.
9. The law Закон	Проширују наставне садржаје предвиђене програмом редовне наставе кроз додатне задатке и вежбања из уџбеника: *Extra listening and speaking (Reporting a problem) Curriculum extra (Society- The code of Hammurabi);Culture (Justice in the UK)*	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, предузимљивост и оријентација ка предузетништву

10. Посебне активности двојезичног одељења	Ученици учествују у две „Недеље размене“ са партнерском двојезичном школом из Холандије (једна у Србији, друга у Холандији). Током ових узајамнох посета, ученици учествују у многим пажљиво испланираним активностима (посета часовима/радионицама, обиласци, боравак у породици домаћина, израда групних пројеката и слично. * У време пандемије (или других објективних околности), размена се реализује у дигиталном формату (онлајн).	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, предузимљивост и оријентација ка предузетништву, компетенција за учење, комуникација

ПРЕДМЕТ:БИОЛОГИЈА-ДОДАТНА НАСТАВА

РАЗРЕД:ПЕТИ

Циљ учења: Овладавање вештинама потребним за даље школовање и усвајање и проширивање знања из биологије која су потребна за схватање појава у животу и друштву.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ **Позавршенојтеми/областиученик је у стањуда:**	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметнекомпетенције
ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	-Уме да анализира корелације које постоје између грађе ифункционисања организама и животних услова у њиховој околини. - Способан је да направи упоредни преглед грађе и функције појединих група организама. -У једноставном истраживању о разноврсности алги, гљива, лишаја и биљака самостално класификује, систематизује и интегрише резултате до којих је дошао.	Жива бића, нежива природа и биологија. Особине живих бића: ћелијска грађа, исхрана, дисање, излучивање, надражљивост, покретљивост, размножавање, раст и развиће. Једноћелијски и вишећелијски организми. Основе класификације: главни (морфолошки) карактери и особине важне за класификацију. Формирање скупова карактера који се уклапају једни у друге (груписање живих бића). Основе процеса исхране, дисања, излучивања, надражљивости, покретљивости. Размножавање, раст, развиће. Дужина живота. Промене које човек пролази током развића; пубертет и полна зрелост.	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Сарадња

ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	-Идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење. -Способан је да самостално планира и реализује једноставно истраживање, уме да протумачи и процени резултате истраживања, -оспособљен је да самостално напише извештај о реализованом практичном и/или лабораторијском истраживању (са изведеним закључком) и да Га презентује; - уме да вреднује резултате свога рада.	Живот у воденој и копненој средини – изглед, прилагођености на начинживота Живот у води - изглед, прилагођености на начин живота. Живот на копну - изглед, прилагођености на начин живота. Живот под земљом – изглед, прилагођености на начин живота.	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Сарадња - Одговорно учешће у демократском друштву - Одговоран однос према здрављу - Естетичка компетенција
НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	-Уме да разликује и разврста фазе у индивидуалном развићу живих бића. -Уочава везу између геолошких доба и развоја живота на Земљи. -Вреднује основне чињенице о пореклу живота на Земљи и човека на основу познавања еволуционе биологије. -Просуђује на који начин функционишу еволуциони механизми у развоју живог света. - Анализира утицај средине и наслеђа на животне циклусе живих бића. -Разуме фазе у историјском развоју живог света. -Уме да објасни значај примене генетике у различитим подручјима људске делатности.	Преношење особина са родитеља на потомке. Разлике родитеља и потомака. Разлике полног и бесполног размножавања у настанку варијабилности. Јединке унутар једне врсте се међусобно разликују (варијабилност) - узроци варијабилности: наслеђивање и утицај средине на развиће сваке јединке.	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Сарадња - Естетичка компетенција

ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	-Учествује у очувању и унапређењу биодиверзитета. -Може да уочи везу између узрока и последица загађења животне средине и на основу тога разуме потребу заштите животне средине. -Користи знања о разноврсности живог света своје околине ради побољшања квалитета сопственог живота. - Познаје разноврсности живог света Србије и одговорно се односи према њему. -У стању је да уочи узроке и анализира последице загађења и да учествује у различитим акцијама заштите, обнове и унапређења животне средине. -Поседује одговоран став према животној средини у складу са принципима одрживог развоја.	Жива бића из непосредног окружења. Позитиван и негативан утицај људи на жива бића и животну средину. Заштита живих бића и животне средине. Пројекат очувања природе у мом крају. Дивље животиње као кућни љубимци- да или не. Значај врста за човека (самоникло јестиво, лековито, отровно биље; Животиње као храна и могући преносиоци болести, отровне животиње).	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Сарадња - Естетичка компетенција - Одговоран однос према околини
ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	-Анализира утицаје различитих чинилаца на здравље и вреднује различите стилове живота. -Одређује основне чиниоце који утичу на здравље, а посебно мере хигијене. -Познаје различите друштвене ситуације и понашања која доводе до нарушавања здравља и зна како да их избегне. -Уме да реализује практичне и лабораторијске радове. -Осмишљава, приказује и критички анализира резултате практичног и лабораторијског рада.	Здрава исхрана и унос воде. Енергетски напици. Штетност дуванског дима и психоактивних супстанци. Физичка активност и здравље. Промене у пубертету и последице прераног ступања у сексуалне односе.	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Сарадња - Одговорно учешће у демократском друштву - Одговоран однос према здрављу - Одговоран однос према околини - Естетичка компетенција

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	Идентификација ученика за додатну наставу ралузује се у септембру месецу и током године на основу запажања наставника током године. У додатни рад могу током године да се укључе и ученици који показују додатно интересовање за градиво, као и ученици који имају афинитете према учествовању на такмичењима, конкурсима. Додатна настава је планирана да се реализује као један час недељно (по потреби и више), тј. тридесет шест часова годишње. Додатна настава ће садржином пратити редовну наставу уз одређен степен одступања у зависности од потреба и интересовања ученика који је похађају. Неговаће се сарадднички однос и вршњачка едукација. Учествоваће се у пројектима значајним за биологију на школском и ширем нивоу.Посета Ботаничкој башти.

ПРЕДМЕТ:БИОЛОГИЈА-ДОДАТНА НАСТАВА

РАЗРЕД:ШЕСТИ

Циљ учења: Овладавање вештинама потребним за даље школовање и усвајање и проширивање знања из биологије која су потребна за схватање појава у животу и друштву.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ **Позавршенојтеми/областиученик је у стањуда:**	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметнекомпетенције
ПОРЕКЛОИ РАЗНОВРСНОСТЖИВОТА	- групишеорганизмепремаособинам акојеуказују на заједничкопорекложиботанаЗемљи; -одреди положај непознате врсте на „дрвету живота”, на основу познавања општих карактеристика једноћелијских и вишећелијских организама;	ПостанакживотаЗемљи(првећелијебез једра,постанакћелијасаједромипојава вишећеличности). „Дрво живота”(заједничкопореклоиосновнипри нципифилогеније, сродностисличност). Организмибезједра. Организмисаједром. Положај основних група једноћелијских ивишећелијскихорганизамана „дрвету живота”.	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Сарадња

ЈЕДИНСТВОГРАЂЕИФУНКЦИЈЕ КАООСНОВАЖИВОТА	- упореди грађу животиња,биљакаибактеријананивоу ћелија и нивоу организма; – повежеграђуиживотне процесенанивоућелијеинивоуорганизма; - одредиположајорганачовекаи њиховуулогу; - цртежомилимоделом прикажеосновнеелементе грађећелијеједно-ћелијскихивишећелијскихорганизама; - користилабораторијски приборишколскимикроскопзаи зрадуипосматрањеготовихи самостално израђенихпрепарата; – хумано поступа премаорганизмимакојеистражује;	Грађаживихбићаспољашњаиуну трашња. Грађаљудскогтела: хијерархијски низ од организма до ћелије. Једноћелијски организми – бактерија,амеба,ћелијаквасца. Удружи-вањећелијау колоније. Вишећелијски организми – одабранипримеригљива,биљакаи животиња. Основне животне функције нанивоуорганизма:исхрана, дисање, транспортиелиминацијаштетних супстанци,размножавање. Разликеуграђибиљака,гљиваи животињаначинуфункционисања,каоисли чностииразликеуобављањуосновнихживот нихпроцеса.	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Сарадња - Одговорно учешће у демократском друштву - Одговоран однос према здрављу - Естетичка компетенција
		Открићећелијеимикроскопа. Основна грађаћелије(мембрана,цитоплазма,једро,ми тохондрије,хлоропласти). Разликаизмеђубактеријске,ибиљнеживоти њскећелије. Ћелијско дисање,стварање енергије, Основне чињенице о фотосинтези.	

НАСЛЕЂИВАЊЕ ИЕВОЛУЦИЈА	-идентификујепримере природнеивештачкеселекцијеуокружењ уиузадатом тексту/илустрацији; – повежееволутивнепромене са наследном варијабилношћу иприродномселекцијом; – групишеорганизмепремаособинам акојеуказујуна заједничкопорекложи вотанаЗемљи; свакодневногживота; - постављаједнаставнепретпоставке,огледом испитујеутицајсредин скихфактора на ненаследнеособине живих бићаикритички сагледаварезултате; - користидоступнуИКТидругуопрему уистраживању,обрадиподатакаи приказурезултата;	Наследниматеријал(ДНК,гени).Телеснеиполнећелије. Преноснаследногматеријала. Наследнеособине(везаизмеђугенаиособина, утицајспољашњесредине). Индивидуалнаваријабилност. Природнаселекцијанаодабранимпримерима. Вештачкаселекција.Значајгајенихбиљакаипр ипитомљенихживотињазачовека.	-Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Сарадња - Одговоран однос према околини - Естетичка компетенција
ЖИВОТ УЕКОСИСТЕМУ	- направи разлику између живот несредине,станишта,популације,екосистемаиеколошке нише; – размотриодносемеђучлановимаједне популације,каоиодносеизмеђуразличитихпопулацијана конкретнимпримерима; –илуструје примеримамеђусобниутицајживихбићаи узајамниодносса животномсредином; – истражиутицајсрединенаиспољавањеособина, поштујући принци-ненаучногметода	Популација,станиште,екосистем,еколошкенише,адаптације,живот-не форме,трофичкиодноси–ланциисхране. Абиотичкиибиотичкифактори.Значаја биотичкихи биотичкихфактора. Антропогенифакториобликизагађења. Угрожавањеживихбићаињиховазаштита	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Сарадња - Естетичка компетенција

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	Идентификација ученика за додатну наставу ралузује се у септембру месецу и током године на основу запажања наставника током године. У додатни рад могу током године да се укључе и ученици који показују додатно интересовање за градиво, као и ученици који имају афинитете према учествовању на такмичењима, конкурсима. Додатна настава је планирана да се реализује као један час недељно (попотреби и више), тј. тридесет шест часова годишње. Додатна настава ће садржином пратити редовну наставу уз одређен степен одступања у зависности од потреба и интересовањаученика који је похађају. Неговаће се сарадднички однос и вршњачка едукација.

ПРЕДМЕТ:БИОЛОГИЈА-ДОДАТНА НАСТАВА

РАЗРЕД:СЕДМИ

Циљ учења: исказивање заинтересованости за шира знања из предмета која превазилазе оквире предвиђене планом и програмом, истрживачки рад, самостално истраживање и коришћење стручне литературе, штампе.Проширивање стечених знања и њихова примена у свакодневном животу.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ **Позавршенојтеми/областиученик је у стањуда:**	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметнекомпетенције
НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	Ученик ће бити у стању да: -прикупи и анализира податке о животним циклусима почевши од оплођења; – упореди бесполно и полно размножавање – идентификује разлике између митозе и мејозе на основну промене броја хромозома и њихове улоге у развићу и репродукцији; – одреди однос између гена и хромозома и основну улогу генетичког материјала у ћелији; – шематски прикаже наслеђивање пола и других особина према првом Менделовом правилу; - објашњава наслеђивање хемофилије и далтонизма	-Деоба ћелије - ДНК и појам гена -Прво Менделово правило, крвне групе, трансјузија и трансплантација. - Наслеђивање пола. -Наследне болести. - Животни циклуси биљака и животиња. Смена генерација. Једнополни и двополни организми. Значај и улога полног размножавања.	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Сарадња

ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	– одреди положај организма на дрвету живота на основу прикупљених и анализираних информација о његовој грађи; – упореди организме на различитим позицијама на „дрвету живота” према начину на који обављају животне процесе; – користи микроскоп за посматрање грађе гљива, биљних и животињских ткива ; - разликује под микроскопом различите типове ћелија и приказ ује их цртежом ; - табеларно приказује упоредни преглед грађе биљака, гљива и животиња	- Симетрија, цефализација и сегментација код животиња. - Присуство/ одсуство биљних органа. -Ћелије са специфичном функцијом: мишићне, крвне, нервне, ћелије затварачице... - Грађа и улога ткива, органа, органских система и значај за функционисања организма. - Компаративни преглед грађе главних група биљака, гљива и животиња.	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Сарадња - Одговоран однос према здрављу - Естетичка компетенција
ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	-разврста организме према задатим критеријумима применом дихотомих кључева; – повеже принципе систематике са филогенијом и еволуцијом на основу данашњих и изумрлих врста – фосила ; - цртежом приказује дрво живота	- Основни принципи систематике Приказ разноврсноти живота кроз основне систематске категорије (до нивоа кола и класе). - Докази еволуције, фосили и тумачење филогенетских низова	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Сарадња
ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	– идентификује основне односе у биоценози на задатим примерима; – илуструје примерима однос између еколошких фактора и ефеката природне селекције; – упореди прикупљене податке о изабраној врсти и њеној бројности на различитим стаништима; – повеже утицај абиотичких чинилаца у одређеној животној области – биому са животним формама које га насељавају; – анализира разлику између сличности и сродности организама на примерима конвергенције и дивергенције; – идентификује трофички ниво организма у мрежи исхране; – предложи акције заштите биодиверзитета и учествује у њима ;	- Састав и структура популација. Популациона динамика - Абиотички фактори и биотички односи као чиниоци природне селекције - Животне области. - Конвергенција и дивергенција. - Заштита природе. Заштита биодиверзитета	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Сарадња - Одговорно учешће у демократском друштву - Одговоран однос према здрављу - Естетичка компетенција

ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	– анализира задати јеловник са аспекта уравнотежене и разноврсне исхране; -идентификује поремећаје исхране на основу типичних симптома (гојазност, анорексија, булимија); – планира време за рад, одмор и рекреацију; – доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци; – аргументује предности вакцинације;	- Особине и грађа вируса. Болести изазване вирусима - Имунитет. Вакцине - Принципи уравнотежене исхране и поремећаји у исхрани - Значај правилног чувања, припреме и хигијене намирница, тровање храном -Промене у адолесценцији. - Здрави стилови -Последице болести зависности - Израда паноа и презентација	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Сарадња - Одговоран однос према здрављу - Естетичка компетенција
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	Идентификација ученика за додатну наставу рализује се у септембру месецу и током године на основу запажања наставника током године. У додатни рад могу током године да се укључе и ученици који показују додатно интересовање за градиво, као и ученици који имају афинитете према учествовању на такмичењима, конкурсима. Додатна настава је планирана да се реализује као један час недељно (попотреби и више), тј. тридесет шест часова годишње. Учешће у пројектима на нивоу школе и локалне самоуправе.Учешће у пројекту „Научни дан у Петници“.		

ПРЕДМЕТ:БИОЛОГИЈА-ДОДАТНА НАСТАВА

РАЗРЕД:ОСМИ

Циљ учења: овладавање вештинама потребним за даље школовање и усвајање и проширивање знања из биологије која су потребна за схватање појава у животу и друштву.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ **Позавршенојтеми/областиученик је у стањуда:**	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	**Међупредметнекомпетенције**

ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	Ученик треба да: – повеже грађу ћелијских органела са њиховом улогом у метаболизму ћелије; – повеже однос површине и запремине ћелије и тела са начином обављања основних животних функција; – идентификује регулаторне механизме у одржавању хомеостазе; – илуструје примерима везу између физиолошких одговора живих бића и промена у спољашњој средини;	Улога и значај појединих ћелијских органела у метаболизму ћелије: једро, ендоплазмични ретикулум, рибозоми, хлоропласти, центриоле, лизозоми. Матичне ћелије − ћелије програмиране за различите функције. Принцип економичности грађе и функције живих бића Улога и значај ензима. Ендокрини систем и хуморална регулација. Регулаторна улога хормона биљака и животиња. Надражљивост, проводљивост, контрактилност. Чулно-нервни систем животиња. Рефлексни лук. Поремећаји функције ендокриног система, нервног система и чула. Неуротрансмитери, нервни импулси, драж, надражај. Хомеостаза − принцип повратне спреге. Фотосинтеза. Ћелијско дисање. Транспирација. Температурна регулација.	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња Одговоран однос према здрављу Естетичка компетенција
ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	– одговорно се односи према свом здрављу; – изрази критички став према медијским садржајима који се баве здравим стиловима живота; – повеже промене настале у пубертету са деловањем хормона; – идентификује поремећаје у раду органа и система органа изазваних нездравим начином живота;	Резултати стандардних лабораторијских анализа крви и урина. Биолошки смисао адолесценције (родни и полни идентитет у контексту хормонске активности и индивидуалне генетичке варијабилности). Заштита од полно преносивих болести контрацепција. Одговорност за сопствено здравље.	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња Одговорно учешће у демократском друштву Одговоран однос према здрављу Естетичка компетенција

ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	– доведе у везу промене животних услова са еволуцијом живота на планети; – истражи давно нестале екосистеме;	„Календар живота“, еволуција различитих група организама кроз геолошка доба и велика изумирања. Значај алги (цијанобактерија) и биљака за продукцију O_2 и озонског омотача, као заштита од УВ зрака, и услов за развој осталих живих бића. Строматолити. Излазак из воде на копно.	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња Естетичка компетенција
НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	– повеже промене које се догађају организму током животног циклуса са активностима гена; – повеже промене наследног материјала са настанком нових врста путем природне селекције;	Улуткавање и пресвлачење инсеката. Пубертет и адолесцеција човека. Цветање, плодоношење и сазревање плодова биљака. Теорија еволуције. Постанак нових врста кроз еволуционе процесе. Еволуција човека.	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња
ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	– установи узрочно-последичну везу између губитака врста у екосистему и негативних последица у преносу супстанце и енергије у мрежама исхране; – критички процени последице људских делатности у односу на расположиве ресурсе на Земљи; – повеже утицај еколошких чинилаца са распоредом карактеристичних врста које насељавају простор Србије; – истражи присуство инвазивних врста у својој околини и вероватне путеве насељавања; – истражи разлоге губитка биодиверзитета на локалном подручју.	Еволуција и развој екосистема. Концепт климакса. Циклуси кружења основних супстанци у природи (H_2O, C, N) и њихова повезаност. Азотофиксација, микориза, симбиоза, симбионтски организми (лишајеви). Ограниченост ресурса (капацитет средине) и одрживи развој. Нестанак врста и фактори угрожавања (H.I.P.P.O. концепт). Типични екосистеми Србије. Ретке и угрожене врсте Србије. Интродукције и реинтродукције и инвазивне врсте. Последице глобалних промена.	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња Одговорно учешће у демократском друштву Одговоран однос према здрављу Естетичка компетенција Предузимљивост и оријентација ка предузетништву

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	Идентификација ученика за додатну наставу рализује се у септембру месецу и током године на основу запажања наставника током године. У додатни рад могу током године да се укључе и ученици који показују додатно интересовање за градиво, као и ученици који имају афинитете према учествовању на такмичењима, конкурсима. Додатна настава је планирана да се реализује као један час недељно (попотреби и више), тј. тридесет шест часова годишње. Учешће у пројектима на нивоу школе и локалне самоуправе.Учешће у пројекту „Научни дан у Петници“.

ПРЕДМЕТ:ИСТОРИЈА, РАЗРЕД: 5.

Додатна настава:

Рб. нас. теме	**Назив наставне теме**	**Реализације садржаја теме**
1	Основи проучавања прошлости	Разумевање специфичних особености историјског периода- стари век, кроз анализу значајних историјских извора за овај период. Израда интерактивног паноа кроз постојеће платформе а ради израде линије времена и уношење најзначајнијих догађаја, појава, личности
2	Праистори	Повезивање и праћење развоја генезе човека кроз развој самог друштва до настанка првих држава кроз анализу различитих врста историјских извора а ради проширивања постојећих знања.
3	Стари исток	Разумевање појава и догађаја (настанак и развој држава) на Блиском истоку кроз анализу историјске карте и анализу историјских извора. Упоређивање појава из прошлости са појавама из садашњости и уочавање тековина народа са овог простора.
4	Античка Грчка	Израда пројеката који омогућавају проширивање усвојених знања о појавама, догађајима и личностима у Античке Грчке
5	Антички Рим	Израда пројеката који омогућавају проширивање усвојених знања о појавама, догађајима и личностима у Античког Рима

ПРЕДМЕТ:ИСТОРИЈА, РАЗРЕД: 6.

Додатна настава:

Рб. наст. теме	**Назив наставне теме**	**Реализације садржаја теме**

1	Основи проучавања прошлости	Разумевање специфичних особености историјског периода- средњи век и рани нови век, значајних историјских извора за овај период. Израда интерактивног паноа кроз постојеће платформе а ради израде линије времена и уношење најзначајнијих догађаја, појава, личности
2	Европа, Средоземље и српске земље у раном средњем веку	Проширивање усвојених знања о Европи, Средоземљу и српским земљама у раном средњем веку кроз упоређивање историсјких карти, историјских извора;
3	Европа, Средоземље и српске земље у позном средњем веку	Усвајање и повезивање специфичних знања о о Европи, Средоземљу и српским земљама у позном средњем веку; развој критичког мишљења, културе дијалога кроз анализу писаних и визуелних историјских извора;
4	Европа, свет и српске земље у раном новом веку (прединдустријско доба)	Проширивање усвајених знања о појавама у раном новом веку и њихово међусобно повезивање ради разумевања узрочно последичних веза кроз израду дијаграма, табела, анализу специфичних историјских извора; развој културе дијалога, толерације;

ПРЕДМЕТ:ИСТОРИЈА, РАЗРЕД: 7.

Додатна настава

Број теме:	**Назив теме:**	**Реализације садржаја теме**
1.	ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	Разумевање специфичних особености историјског периода- нови век, кроз анализу значајних историјских извора за овај период. Израда интерактивног паноа кроз постојеће платформе а ради израде линије времена и уношење најзначајнијих догађаја, појава, личности
2.	ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД НА ПОЧЕТКУ ИНДУСТРИЈСКОГ ДОБА (од средине XVIII до средине XIX века)	Повезивање и упоређивање појава, догађаја од средине XVIII до средине XIX века кроз анализу различитих врста историјских извора а ради проширивања постојећих знања и развоја критичког мишљења.
3	ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XIX ВЕКА	Разумевање појава и догађаја у Европи и свету у другој половини 19. века кроз анализу историјске карте и анализу историјских карти. Упоређивање појава из прошлости са појавама из садашњости и уочавање односа.
4	ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД НА ПОЧЕТКУ XX ВЕКА	Израда пројеката који омогућавају проширивање усвојених знања о појавама, догађајима и личностима у Европи и свету на почетку 20. века

ПРЕДМЕТ:ИСТОРИЈА, РАЗРЕД: 8.

Додатна настава

Број теме:	Назив теме:	Садржаји и начин њихове реализације
1.	ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	Разумевање специфичних особености историјског периода- савремено доба, значајних историјских извора за овај период. Израда интерактивног паноа кроз постојеће платформе а ради израде линије времена и уношење најзначајнијих догађаја, појава, личности
2.	ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА	Проширивање усвојених знања о Европи и свету између два рата као и о југословенској држави током овог периода. Кроз упоређивање историсјких карти, уређења тоталитарних држава и држава либералне демократије и истицање разлика долазити до појединости изучаваних појава; проширивање знања о југословенском друштва и политичких супротвности у држави кроз израду табела и дијаграма.
3.	ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ	Усвајање и повезивање специфичних знања о узроцима и последицама рата, његовом току, личностима и догађајима који су га обележили; развој критичког мишљења, културе дијалога кроз анализу писаних и визуелних историјских извора;
4.	СВЕТ, ЕВРОПА И СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ХЛАДНОГ РАТА	Проширивање усвајених знања о појавама у послератном свету и њихово међусобно повезивање ради разумевања узрочно последичних веза кроз израду дијаграма, табела, анализу специфичних историјских извора; развој културе дијалога, толерације, препознавање стереотипа и пропаганде
5.	СВЕТ, ЕВРОПА, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД У САВРЕМЕНИМ ПРОЦЕСИМА	Проширивање усвојених знања о појавама, догађајима и личностима које су имале и имају утицај у савременим политичким, економским, друштвеним и културним процесима кроз разговоре о сваременим појавама уз развој културе дијалога

ПРЕДМЕТ:СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ (ДОПУНСКА НАСТАВА)

РАЗРЕД:ПЕТИ
Годишњифондчасова:36

Циљ учења: Циљ наставе српског језика и књижевности јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика на којем ће се усмено и писмено правилно изражавати, да упознају, доживе и оспособе се да тумаче одабрана књижевна дела, позоришна, филмска и друга уметничка остварења из српске и светске баштине.

Задаци наставе српског језика и књижевности:
-развијање љубавипрема матерњем језику и потреба да се он негује и унапређује;
-описмењавање ученика на темељима ортоепских и ортографскихстандарда српског језика;
-поступно и систематично упознавање граматикеи правописа српског језика:
-упознавање језичких појава и појмова,овладавање нормативном граматиком и стилским могућностима српског језика;
-оспособљавање за читање,доживљавање, разумевање, свестрано тумачење и вредновање књижевноуметничких дела разних жанрова;
-поступно и систематично оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивањепрочитаног текста;
-развијање потребе за књигом, способности да се ученици њоме самостално служе као изворомсазнања; навикавање на самостално коришћење библиотеке;
-усвајање основних функционалних појмова и теоријских појмова из књижевности, позоришне и филмске уметности;
-подстицање ученика на самостално језичко, литерарно и сценско стваралаштво;
-подстицање,неговање и вредновањеученичких ваннаставних активности.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметнекомпетенције

1. **КЊИЖЕВНОСТ**	Књижевна дела и писци Књижевнотеоријски појмови Лирика Врста строфа:стих Врста ауторске и народне лирске песме Епика Основна тема и кључни мотиви Фабула Биографија и аутобиографија Роман Језичко – стилска изражајна средства:контраст,хипербола, градаација Оперативни задаци: - оспособљавање за уочавање и тумачење узрочно-последичних веза у уметничком тексту, за исказивање властитих судова и закључака приликом анализе текста и у разним говорним ситуацијама; - развијање способности за уочавање и тумачење емоција, мотива и песничких слика у лирском тексту; - постепено упознавање структуре основних облика усменог и писменог изражавања према захтевима програма.	Комуникативна компетенци-.ја, компетенци-а за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, решавање проблема

2. **ЈЕЗИК**	Граматика(променљиве врсте речи; падежи, глаголски облици, инфинитив, презент, перфекат и футур; служба речи; прилози и предлози) Правопис (управни и неуправни говор, употреба зареза и наводника) Писање заменице *Ваш* великим почетним словом. Ортоепија Акценат у вишесложним речима; реченична интонација Оператицни задаци - увођење ученика у падежну промену именских речи; -проширивање знања у вези са променљивим врстама речи; - проширивање знања у вези са службом речи у реченици; - стицање основних знања о појму акцента у речи и у реченици	Комуникативна компетенци.ја, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, решавање проблема
3. **ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА**	Говорне вежбе Писмено изражавање Лексичко-семантичке вежбе Стилске вежбе Читање Оперативни задаци: - оспособљавање за препричавање различитих типова текстова, без сажимања и са сажимањем, - развијање способности за причање (о догађајима и доживљајима) и описивање -оспособљавање за уочавање лексичких и стилских грешака у тексту	Комуникативна компетенци.ја, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, решавање проблема

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	Допунски рад се организује за ученике који из објективних разлога у редовној настави не постижу задовољавајуће резултате у неком од програмско-тематских подручја.Допунски рад организује се током целе наставне године,односно одмах чим се уоче тешкоће појединих ученика у усвајању програмских садржаја. Чим савлада одређену потешкоћу или отклони недостатак, ученик престаје с допунским радом ван редовне наставе. На часовима допунске наставе читају се и тумаче књижевна дела и исказују доживљаји. Ученици уочавају разлику књижевних и некњижевних текстова. Оспособљавају се за правилну усмену и писану комуникацију стандардним српским језиком. Обрађено градиво понавља се и увежбава. Правописна правила усвајају се путем систематских вежбања (диктата). Најчешћи облици рада су индивидуални и фронтални, а најзаступљеније методе рада су монолпшка, дијалошка и текстовна метода.Наставник прати учешће ученика, њихов развој и напредовање.

ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ (ДОПУНСКА НАСТАВА)

РАЗРЕД: ШЕСТИ
Годишњифондчасова:36

Циљ учења: Циљ наставе српског језика и књижевности јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика на којем ће се усмено и писмено правилно изражавати, да упознају, доживе и оспособе се да тумаче одабрана књижевна дела, позоришна, филмска и друга уметничка остварења из српске и светске баштине.

Задаци наставе српског језика и књижевности:
-развијање љубавипрема матерњем језику и потреба да се он негује и унапређује;
-описмењавање ученика на темељима ортоепских и ортографскихстандарда српског језика;
-поступно и систематично упознавање граматикеи правописа српског језика:
-упознавање језичких појава и појмова,овладавање нормативном граматиком и стилским могућностима српског језика;
-оспособљавање за читање,доживљавање, разумевање, свестрано тумачење и вредновање књижевноуметничких дела разних жанрова;
-поступно и систематично оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање прочитаног текста;
-развијање потребе за књигом, способности да се ученици њоме самостално служе као изворoм сазнања; навикавање на самостално коришћење библиотеке;
-усвајање основних функционалних појмова и теоријских појмова из књижевности, позоришне и филмске уметности;
-подстицање ученика на самостално језичко, литерарно и сценско стваралаштво;
-подстицање,неговање и вредновањеученичких ваннаставних активности.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметнекомпетенције

1. **КЊИЖЕВНОСТ**	Књижевна дела и писци Књижевнотеоријски појмови Лирика Врста строфа:стих Врста ауторске и народне лирске песме Епика Основна тема и кључни мотиви Фабула Биографија и аутобиографија Роман Језичко – стилска изражајна средства:контраст,хипербола, градаација Оператицни задаци: - оспособљавање за уочавање и тумачење узрочно-последичних веза у уметничком тексту, за исказивање властитих судова и закључака приликом анализе текста и у разним говорним ситуацијама; - развијање способности за уочавање и тумачење емоција, мотива и песничких слика у лирском тексту; - постепено упознавање структуре основних облика усменог и писменог изражавања према захтевима програма.	Комуникативна компетенци-.ја, компетенци-а за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, решавање проблема

2. **ЈЕЗИК**	Граматика (грађење речи; гласови и гласовне промене; врсте речи; глаголски облици; реченица) Правопис (писање имена васионских тела) Растављање речи на крају реда (основна правила) Правописна решења у вези са гласовним променама. Писање именичких и придевских одричних заменица са предлозима. Писање заменице *Ваш* великим почетним словом. Ортоепија Разликовање дугих и кратких акцената Правилан изговор гласова *ч*, *ћ*, *џ*, *ч*, *р*. Оператицни задаци - увођење ученика у грађење речи; - упознавање гласовних алтернација, њихово уочавање у грађењу и промени речи; - утврђивање знања о значењу и функцији придевских заменица; - стицање основних знања о грађењу и значењима глаголских облика - Оспособљавање ученика за уочавање разлике између дугих акцената.	Комуникативна компетенци.ја, компетенци ја за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, решавање проблема

ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК (ДОПУНСКА НАСТАВА)

РАЗРЕД: СЕДМИ
Годишњи фонд часова: 36

Циљ учења:
Циљ допунске наставе српског језика је да се осигура да ученици стекну базичну језичку писменост, да решавају проблеме у новим ситуацијама, да изразе своје мишљење, да овладају основним законитостима српског књижевног језика на којима ће се усмено и писмено правилно изражавати, да упознају и тумаче одабрана књижевна дела.

Задаци:

- развијање љубави према матерњем језику;
- описмењавање ученика ортоепским и ортографским стандардима српског књежевног језика;
- поступно и систематично упознавање граматике и правописа српског језика;
- оспособљавање за успешно служење књижевним језиком;
- увежбавање гласног читања и читања у себи;
- оспособљавање за самостално читање, доживљавање, разумевање, свестрано тумачење и вредновање књижевноуметничких дела;
- развијање патриотизма и васпитавање у духу мира и сарадње међу људима.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
1. Књижевност 2. Језик - Граматика - Правопис - Ортоепија 3. Језичка култура		Анализа обрађених књижевних дела Врсте и облици речи Падежи Реченица и реченични чланови Зависне реченице Интерпункција Писање великог слова Писање скраћеница Акценти (дугосилазни и дузгоузлазни акценти) Писање састава Техничко и сугестивно описивање **Оперативни задаци:** • систематизација знања о врстама речи, о граматичким категоријама променљивих речи, о непроменљивим речима, падежа, врстама глагола; • систематизација знања о реченичним члановима; • уочавање напоредних односа међу реченичним члановима; • уочавање напоредних односа међу независним предикатским реченицама у	Комуникативна компетенција, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, компетенција за решавање проблема, компетенција за целоживотно учење

		оквиру комуникативне; • оспособљавање за разликовање дугосилазних и дугоузлазних акцената; • осамостаљивање за анализу лирских, епских и драмских дела; • усвајање књижевних и функционалних појмова према захтевима програма; • оспособљавање за технички и сугестивни опис као и техничко и сугестивно приповедање.	
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	Наставник прилагођава наставне садржаје образовним и васпитним потребама ученика (подједностављујући питања); Наставник користи методе, облике рада и наставна средства која су најпријемчивија ученицима (дијалог, визуелне методе, интерактивна табла, презентације); Наставник усклађује брзину рада са могућностима ученика (успорава, продужава рада у оквиру наставних јединица); Наставник врши избор активности које су ученицима мотивационе (презентације, аудио и видео-снимци); Наставник прати напредовање ученика (хвали, мотивише, повезује са могућностим које постоје у школи).		

ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ – ДОДАТНА НАСТАВА

РАЗРЕД: ОСМИ
Годишњи фонд часова: 34

Циљ учења: Циљ дадатне наставе из српског језика и књижевности јесте проширивање и продубљивање знања и вештина, непосредније активирање ученика, подстицање маште и стваралачког рада ученика и упућивање на самостално коришћење различитих извора сазнања.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметнекомпетенције

1. КЊИЖЕВНОСТ	Каракеризација ликова увидом у форме приповедања. Језичкостилска анализа као интеграциони чинилац интерпретације књижевноуметничког текста. Истраживачки рад на речницима („Српски рјечник“ Вука Стефановића Караџића, Речник МС, Речник књижевних термина...) Драматизација прозног текста	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, решавање проблема
2. ЈЕЗИК	Систематизација претходно обрађених садржаја из фонетике, морфологије и синтаксе. Грађење речи: основни модели: извођење, слагање, префиксација; просте речи и творенице (изведенице, сложенице, префиксалне творенице); састав твореница: корен, творбена основа, префикс, суфикс. Фонетика: подела гласова и гласовне промене. Морфологија: врсте и подврсте речи и њихове категорије. Синтакса: реченични чланови (састав и функција); независне и зависне реченице; слагање реченичних чланова. Писање имена из страних језика и њихова примена. Спојено и одвојено писање речи (сложенице, полусложенице, синтагме). Генитивни знак. Црта и цртица; други интерпункцијски и правописни знаци. Краткоузлазни и краткосилазни акценат; правила о распореду акцената и неакцентованих дужина (основнипојмови). Синтаксичка анализа компликованијих реченица. Историја језика. Дијалекти српског језика и детаљније проучавање истих. Лексикологија: Једнозначност и вишезначност речи; лексичка метафора и лексичка метонимија као механизми остваривања вишезначности;	
3. ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	Расправа и есеј на задату тему. . Писање аргументативних текстова са коришћењем литературе. Вежбе у говорништву. Анализа реклама са телевизије, из новина, рекламних паноа... Приказ књиге, филма, позоришне представе...	

Допунска настава V

РАЗРЕД: Пети
Годишњи фонд часова: 36
Циљ учења: Циљ допунске наставе је да ученик, уз додатну помоћ наставника, стекне минимум основних знања из садржаја које предвиђа програм наставе и учења у осмом разреду.

Допунска настава се организује по потреби и траје док се не попуне празнине у знању ученика (уз настојање да се отклоне узроци који су довели до заостајања у остваривању исхода). Допунском наставом ће бити обухваћене све теме које се обрађују у редовној настави.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	**НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ** **Ученици у усменој и писменој комуникацији:**	**Међупредметне компетенције**
1. Towns and cities Градови и велеградови	Проширују наставне садржаје предвиђене програмом редовне наставе кроз додатне задатке и вежбања из уџбеника: *Extra listening and speaking (Asking for and giving personal information) Curriculum extra (Geography:Reading a map); Culture (The United Kingdom)*	Комуникација и сарадња, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција.
2. Days **Дани**	Проширују наставне садржаје предвиђене програмом редовне наставе кроз додатне задатке и вежбања из уџбеника: *Extra listening and speaking (Talking about timetables) Curriculum extra (Geography: Time zones);Culture (Weird festivals); Project – A class survey*	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.
3. Wild life **Свет дивљине**	Проширују наставне садржаје предвиђене програмом редовне наставе кроз додатне задатке и вежбања из уџбеника: *Extra listening and speaking (Phoning a friend) Curriculum extra (Natural science: Animals)*	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.

4. Learning world **Свет учења**	Проширују наставне садржаје предвиђене програмом редовне наставе кроз додатне задатке и вежбања из уџбеника: *Extra listening and speaking (Comparing two pictures); Culture (Home schooling); Project – My dream school*	Комуникација, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према околини, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.
5. Food and health **Храна и здравље**	Проширују наставне садржаје предвиђене програмом редовне наставе кроз додатне задатке и вежбања из уџбеника: *Extra listening and speaking (Shopping at the market);Curriculum extra (Science: Food and nutrients)*	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према здрављу, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.
6. Sport **Спорт**	Проширују наставне садржаје предвиђене програмом редовне наставе кроз додатне задатке и вежбања из уџбеника: *Extra listening and speaking; Culture (Football vs. baseball); Project - A new sport*	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према здрављу, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.
7. Growing up **Одрастање**	Проширују наставне садржаје предвиђене програмом редовне наставе кроз додатне задатке и вежбања из уџбеника: *Extra listening and speaking (Describing people) Curriculum extra (Language and literature: The elephant man); Culture (Amazing people)*	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према здрављу, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.

8. Going away **Одлазак на пут**	Проширују наставне садржаје предвиђене програмом редовне наставе кроз додатне задатке и вежбања из уџбеника: *Extra listening and speaking (The weather forcast) Curriculum extra (Language and literature: The Adventures of Tom Sawyer); Culture (Theme parks in the USA); Project: A holiday*	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према околини, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.

Допунска настава VI

РАЗРЕД: Шести
Циљ учења: Циљ допунске наставе је да ученик, уз додатну помоћ наставника, стекне минимум основних знања из садржаја које предвиђа програм наставе и учења у осмом разреду.

Допунска настава се организује по потреби и траје док се не попуне празнине у знању ученика (уз настојање да се отклоне узроци који су довели до заостајања у остваривању исхода). Допунском наставом ће бити обухваћене све теме које се обрађују у редовној настави.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	**НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ** **Ученици у усменој и писменој комуникацији уче и увежбавају:**	**Међупредметне компетенције**

1. Starter unit **Уводна тема**	Речи и изразе који се односе на теме; језичке садржаје – **Present Simple – to be –** *This is me with my sister. We're twins. I'm the one with blue hair.* **Saxon Genitive-***This is Melanie's husband/Michael and Sally's son. What's your mum's name?* **Have got-***Have you got any brothers or sisiters? Yes, I have. No, I haven't. He's got a school tie. We've got maths now. I haven't got French today.* **Possessive adjectives-***I'm your teacher. These are two of our new classmamtes. Their names are Eva and Rick.* **There is/are-** *There is a new history teacher. There are a thousand students here.* **Question words**-*What's, Who, How old, When's, Where's*; кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**.	Комуникација, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву.
2. My time **Моје време**	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – **Like/love/don't mind/hate+gerund-***I like being at the shops. I love being in bed. I hate earing in the fast food resaturant. I don't mind…* **The Present Simple Tense – all forms + adverbs of frequency** *I spend too much time travelling to school. She doesn't study. Mark studies a lot. Why do you watch scary films? How often do you go to the cinema? Do you ever go dancing?* **Ban/let/allow**-*My dad bans phones when we're eating together. My parents let my sister have a PC because she's older. My mum doesn't allow TVs in our room.* **Suggestions**-*Shall we…? How about… Let's… Why don't we…? That sounds good. I don't feel like…* ;кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**.	Комуникација и сарадња, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција.
3. Тест 1	Лексику и језичке структуре које се односе на тему и наведене комуникативне функције; вештине слушања, говора, читања и писања, као и знања о језику.	Компетенција за учење, комуникација и сарадња.

4. Communication **Комуникација**	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – Emojis and emoticons-emojis on feelings, clothes…; **The Present Continuous Tense**-Anna is sending Lucy an instant message. They're becoming a truly international language. We aren't speaking face-to-face. Are the boys watching TV? What are they chatting about? **The Present Simple vs The Present Continuous**-I often listen to music on the phone. I'm listening to a great song now. Speaking on the phone-Sorry, I can't hear you. I'm afraid you've got the wrong number. Please hang up. **Expressing surprise**-I'm surprised. Me too. I'm not surprised. Neither am I. Really? Not really. **Making plans**-We're thinking of going to the cinema. Are you interested? I can't right now. I can't make it. I can make it at four. кратке текстове и дијалоге који се односе на теме (слушају, читају, говоре и пишу).	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.
5. The past **Прошлост**	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – **The Past Simple Tense-to be**-I was in London with my family last summer. The shoe exhibition wasn't boring. Were Mary and her family in Paris last year? No, they weren't. **The Past Simple Tense (regular and irregular verbs)** – Last Saturday I went to a football match with my friends. I visited him. She didn't have dinner with Queen Victoria in London. Did Mary watch a football match in Brasil? Yes, she did. **Used to** – She used to be… Did she use to be…? She didn't use to be…; кратке текстове и дијалоге који се односе на теме (слушају, читају, говоре и пишу); сличности и разлике у културама.	Комуникација, дигитална компетенција, ад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција.
6. The first test written in English **Први писмени задатак**	Лексику и језичке структуре које се односе на тему и наведене комуникативне функције; задатке слушања, читања и вођеног писања.	Компетенција за учење, комуникација и сарадња.

7. In the picture **На слици**	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – **The Past Continuous Tense-***Bush fires were burning everywhere. The firefighters were walking when Mr Tree saw koala. On 9 february, Mr Tree was working with his team. Who were you talking to after class yesterday?* **Past Contionuos vs Past Simple**-*I saw this squirrel wjile I was photographing flowers in the park.* **Adjectives and adverbs-***It isn't easy to photograph wild animals because they are fast. They are not slow. They don't move slowly.* **Showing interest and gratitude** -*You are kidding. I'm impressed. That's really kind of you.*кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; сличности и разлике у културама.	Комуникација, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према околини, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.
8. Achieve **Постигни**	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – **Numbers and quantities-***billion, million, hundred, thousand, kilo, ton, quarter, minute, second…*; **Comparative and superlative adjectives-***They are three times bigger than they were seven million years ago. Are human brains the biggest?* **as…as, not so/as…as-***The water is as cold as ice. Tom is not so/as tall as his father.* **Adjectives ending in –ed/-ing-***The theme park was really exciting. I', not surprised that it's popular.* **Can/Could for ability**-*When I was three, I couldn't speak English, but now I can.* **Suggestions and advice-***What's the best way to…? It's probabaly best to… Yes, but… Well, you can/the best thing to do is… I suppose…* кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**.	Комуникација, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према здрављу.

9. Survival +Zero Conditional and Have to **Опстанак**	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – **Ability-***Are you good at…?Can you…? I'm not good at, but I can… How do you…? How will you…?* **Future Simple-***Two people will face sixteen-day jungle adventure. Which team will win? At the end of rhe challeng, Steve will decide.* **Zero Conditional-***If you press that button, the alarm will ring. If the red light is on, the lift is busy.* **First Conditional-***If I get lost, I'll use my phone to get directions. If we find mushrooms, we won't pick them.* **Must, have to, don't have to, should, mustn't -***You must be fit to go on the Desert Challenge. You should watch this film, it's very nice. You shouldn't buy that T-shirt, it's too expensive. You mustn't take dogs into the park. I mustn't eat junk food. I have to train hard. She doesn't have to do jumping every day.* **Instructuons-***Just remember to stay with the group. Let's It's important to protect your head. It needs to be secure.* кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према околини, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.
10. Тест 2 Изражавање будућности, описивање способности, одлука, претпоставки; изрицање правила, обавеза, савета и упутстава	Лексику и језичке структуре које се односе на тему и наведене комуникативне функције; вештине слушања, говора, читања и писања, као и знања о језику.	Компетенција за учење, комуникација.

11. Music **Музика**	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – **Expressing opinion**-*What do you think of…? It sounds like… It isn't very catchy.* **Will&be going to**-*I'm going to be famous. We're going to have cool keyboard. It'll be a hit. Layla isn't going to change the lyrics. We aren't going to practise every day, but we'll definitely have a lot of fans.* **Present Continuos vs be going to**-*Are you doing anything tomorrow? What are you going to do when you leave school?* кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; сличности и разлике у културама.	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција.
12. The second test written in English **Други писмени задатак**	Лексику и језичке структуре које се односе на тему и наведене комуникативне функције; задатке слушања, читања и вођеног писања.	Компетенција за учење, комуникација.
13. Scary **Застрашујуће**	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – **Present Perfect Simple-***Jane has/hasn't ridden on a roller coaster before. Have you ever…? I have never…. They've just/already… They haven't… yet. Have you ever…? Has she…yet?* кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; сличности и разлике у културама.	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према околини, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.

Допунска настава VIII

РАЗРЕД: Осми

Циљ учења: Циљ допунске наставе је да ученик, уз додатну помоћ наставника, стекне минимум основних знања из садржаја које предвиђа програм наставе и учења у осмом разреду.

Допунска настава се организује по потреби и траје док се не попуне празнине у знању ученика (уз настојање да се отклоне узроци који су довели до заостајања у остваривању исхода). Допунском наставом ће бити обухваћене све теме које се обрађују у редовној настави.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ **Ученици у усменој и писменој комуникацији уче и увежбавају:**	Међупредметне компетенције
1. Starter unit Уводна тема	Речи и изразе који се односе на теме; језичке садржаје –How much time do you spend online each day? What blog are you reading now? Most people live their lives online. I'm living my life online. **(Present Simple, Present Continuous)**; Life used to be more difficult. Did people use to have more skills? TV didn't use to have colour pictures. **(Used to…);** текстове и дијалоге који се односе на теме (**слушају, читају, говоре и пишу**); сличности и разлике у културама.	Комуникација, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција.
2. Lost and found Изгубљено нађено	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје –When I was young, we went on holiday to Scotland and I left my Teddy at a hotel. **(Past Simple);** Some workers were repairing the building when we arrived. **(Past Continuous)**; Common objects show people ehat normal life was like. Put some clips from popular films. **(Adjectives);** кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу**)	Комуникација и сарадња, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција.
Revision and test 1 - Понављање и тест 1	Лексику и језичке структуре које се односе на теме и комуникативне функције које су се обрађивале у темама 1 и 2; вештине слушања, говора, читања и писања, као и знања о језику.	Компетенција за учење, комуникација и сарадња.
4. Choices Избори	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје –I didn't see him yesterdy. I saw him on Tuesday. I haven't seen him for a couple of days. I haven't started revising for my test yet. Our teacher has just given us our results. We still haven't tried anyithing.We haven't seen each other since last month. **(Present Perfect vs Past Simple)** How good are you at…? I'm pretty good at… I'm somenoe who… текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, предузимљивости оријентација ка предузетништву.

5. What's it worth? Колико вреди?	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садражје – Computer printers can seem like a bargain. It's worth more than gold: 150,000 flowers (approximately two football pitces)... I'd like to talk to you about… Let me start by showing you… It's worth mentioning that… The only downside is that… The best thing about it is… **(Present Continuous – arrangements)**; I'm sure you'll leave late, as always. **(Future Simple – predictions)**; How are you going to get there? **(Going to…)**; текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу**).	Комуникација, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција.
6. The first written test in English Први писмени задатак Комуникативне функције из тема 4 и 5 (комбиновано).	Лексику и језичке структуре које се односе на комуникативне функције које су се обрађивале у темама 4 и 5; вештине слушања, говора, читања и писања, као и знања о језику.	Компетенција за учење, комуникација и сарадња.
7. Feelings Осећања	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје –It makes me feel… I get quite (embrassed) when I… **(Adjectives ending in -ed/-ing)** We may know more in the future. They could express sadness. The evidence suggets that animals must feel something. They might have emotions. They can't simply be like robots. **(Modal verbs may, might, can, could, must to express possibility and certainty)**; I think my best friend can / could / will be able to walk. **(Modal verbs can, could, be able to for ability)**; You should / must / have to / ought to practise all day. You'd better exercise. **(Modal verbs sholud, must, have to, ought to for advice and obligations; You'd better for suggestions)**; текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу**); сличности и разлике у културама.	Комуникација, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према околини, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.

8. Discovery Откриће	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје –It's hard to imagine life without… I can't think of anything better. It's logical that… It might be… because… Seeing a shark is an exciting experience. I want to stop driving and start cycling. **(Gerunds and infinitives)** If we don't experiment, things won't change.If you travelled to Mars, what things would you miss? **(First and second conditional**); кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**	Комуникација, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.
9. About me О мени	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје –I'm more of a pessimist. I tend to be an optimist. I'll be myself, so please respect me. **(Reflexive pronouns**) I'll be with the people who have similar interests. Cleaning toilets isn't something that I am keen on. **(Relative pronouns**); кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу**).	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према околини, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.
10. Тест 2 Комуникативне функције из тема 7, 8 и 9 (комбиновано)	Лексику и језичке структуре које се односе на комуникативне функције које су се обрађивале у темама 7, 8 и 9; вештине слушања, говора, читања и писања, као и знања о језику.	Компетенција за учење и комуникацију.
11. On the streets На улицама	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – There are a lot of things to see in London. There's too much traffic in… Thousands of skaters take to the streets of Paris on Friday nights. **(Quantifiers and numbers)**; Many ancient things are discovered accidentally. The ship was located under a pub near Liverpool. The sip hasn't been removed yet. They hope it will be displayed in a museum. It is believed that… **(Passive: present, past and future; Passive with modal verbs)**; кратке текстове и дијалоге који се односе на теме (**слушају, читају, говоре и пишу**).	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција.
12. The second written test in English Други писмени задатак Комуникативне функције из теме 11.	Лексику и језичке структуре које се односе на комуникативне функције које су се обрађивале у теми 11; вештине слушања, говора, читања и писања, као и знања о језику.	Компетенција за учење, комуникација

13. The law Закон	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје –It's a bit much, isn't it?That seems fair, doesn't it? In the UK, trolling is now a criminal ofense. I'm a massive fan of Sherlock. The children say they are hungry. She asks if you have seen Al lately. **(Reporred speech with present simple reporting verb**) кратке текстове и дијалоге који се односе на теме (**слушају, читају, говоре и пишу**).	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, предузимљивост и оријентација ка предузетништву

ПРЕДМЕТ:БИОЛОГИЈА-ДОПУНСКА НАСТАВА

РАЗРЕД:ПЕТИ
Годишњи фонд часова:

Циљ учења: да ученик напредује ка остваривању одговарајућих исхода, стекне или употпуни базичну језичку и научну писменост, овлада вештинама потребним за даље школовање и усвоји или употпуни основна знања из биологије која су потребна за схватање појава у животу и друштву.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ **Позавршенојтеми/областиученик је у стањуда:**	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	**Међупредметне компетенције**
ПОРЕКЛО И РАЗНОВ РСНОСТ ЖИВОТА	-Уме да разликује основне групе и систематске категорије живих бића, -да познаје основне елементе грађе и нивое организације живих бића и животне средине. .Уме да уочи основне принципе по којима су организми разврстани у одговарајуће систематске категорије и везу која постоји између грађе организама и њиховог функционисања. -Зна основне чињенице о грађи и функцији живих бића. -Уме да наведе основне фазе у индивидуалном развићу живих бића.	Жива бића, нежива природа и биологија. Особине живих бића: ћелијска грађа, исхрана, дисање, излучивање, надражљивост, покретљивост, размножавање, раст и развиће. Једноћелијски и вишећелијски организми. Основе класификације: главни (морфолошки) карактери и особиневажне за класификацију. Основе процеса исхране, дисања, излучивања, надражљивости, покретљивости. Размножавање, раст, развиће.	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Решавање проблема - Сарадња
ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	-Познаје значај јединствености и очувања разноврсности живота на Земљи; - разликује елементе грађе и функције живих бића.	Живот у воденој и копненој средини – изглед, прилагођености на начин живота Живот у води - изглед, прилагођености на начин живота. Живот на копну - изглед, прилагођености на начин живота. Живот под земљом – изглед, прилагођености на начин живота.	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Сарадња - Одговоран однос према здрављу - Естетичка компетенција

НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	-Поседује општа знања о пореклу и развоју живота на Земљи на основу сазнања савремене биолошке науке. -Уме да наведе основне појмове и чињенице о организацији наследног материјала.	Преношење особина са родитеља на потомке. Разлике родитеља и потомака. Разлике полног и бесполног размножавања.	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Сарадња -
ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	-познаје значај јединствености и очувања разноврсности живота на Земљи; -препознаје разлику између позитивног и негативног утицаја човека на биосферу; - препознаје мере којима се могу смањити штетни утицаји на животну средину; -уме да дефинише основне еколошке појмове и одрживи развој; -препознјеа значај одрживог развоја.	Жива бића из непосредног окружења. Позитиван и негативан утицај људина жива бића и животну средину. Заштита живих бића и животне средине.	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Сарадња - Естетичка компетенција - Одговоран однос према околини
ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	-одређује основне чиниоце који утичу на здравље(а посебно мере хигијене); -- познаје различите друштвене ситуације и понашања која доводе до нарушавања здравља .	Здрава исхрана и унос воде. Физичка активност и здравље. Промене у пубертету и последице прераног ступања у сексуалне односе.	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Решавање проблема - Сарадња - Одговоран однос према здрављу - Одговоран однос према околини - Естетичка компетенција
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ*	Идентификација ученика за допунску наставу рализује се у септембру месецу и током године на основу запажања наставника током године. У допунски рад могу током године да се укључе и ученици који из различитих разлога нису успели да савладају делове градива. Допунски рад за поједине ученике траје док ученик не савлада одређено градиво. Допунска настава ће садржином пратити редовну наставу уз одређен степен одступања у зависности од потреба ученика који је похађају. Неговаће се сарадднички однос и вршњачка едукација.		

ПРЕДМЕТ:БИЛОГИЈА –ДОПУНСКА НАСТАВА

РАЗРЕД:ШЕСТИ
Годишњифондчасова:

Циљ учења: Ученик напредује ка остваривању одговарајућих исхода, стекне или употпуни базичну језичку и научнуписменост, овлада вештинама потребним за даље школовање и усвоји или употпуни основна знања из биологије која су потребна за схватање појава у животу и друштву.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ **Позавршенојтеми/областиученик је у стањуда:**	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметнекомпетенције
ЈЕДИНС ТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИ ЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	Ученик ће бити у стању да: - упореди грађу животиња, биљака и бактерија на нивоу ћелије и нивоу организма; -повеже грађу и животне процесе на нивоу ћелије и нивоу организма; -одреди положај органа човека и њихову улогу; -цртежом или моделом прикаже основне елементе грађе ћелије једноћелијских и вишећелијских организама; -користи лабораторијски прибор и школски микроскоп за израду и посматрање готових и самостално израђених препарата; -хумано поступа према организмима које истражује;	- Грађа живих бића – спољашња и унутрашња; - Грађа људског тела – од организма до ћелије - Једноћелијски организми – бактерије, амебе и ћелије квасаца -Удруживање ћелија у колоније. - Вишећелијски организми– грађа биљака , животиња и гљива - Животни процеси – исхрана, дисање, транспорт излучивање, размножавање. - Грађа ћелије. - Фотосинтеза, ћелијско дисање и стварање енергије.	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Решавање проблема - Сарадња

ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	направи разлику између животне средине, станишта, популације, екосистема и еколошке нише; -размотри односе међу члановима једне популације, односе између различитих популација, као и односе имеђу различитих популација на конкретним примерима; -илуструје примерима међусобни утицај живих бића и узајамни однос са животном средином; -повеже узроке нарушавања животне средине са последицама по њу и људско здравље и делује личним примером у циљу заштите животне средине; -хумано поступа према организмима које истражује;	- Популација, станиште, животна заједница,екосистем, животна средина, еколошка ниша . -Адаптације, животне форме, трофички односи - ланци исхране - Абиотички, биотички и антропогени фактор; -Облици загађења.	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Сарадња - Одговоран однос према здрављу - Естетичка компетенција
НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	-истражи утицај средине на испољавање особина, поштујући принципе научног метода; -идентификује примере природне и вештачке селекције у окружењу и у задатом тексту/илустрацији; -повеже еволутивне промене са наследном варијабилношћу и природном селекцијом; -хумано поступа према организмима које истражује;	- Наследни материјал и наследне -Индивидуална варијабилност. - Природна и вештачка селекција	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Сарадња -
ПОРЕКЛО И РАЗНОВ РСНОСТ ЖИВОТА	-групише организме према особинама које указују на заједничко порекло живота на Земљи; -одреди положај непознате врсте на „дрвету живота“, на основу познавања општих карактеристика једноћелијских и вишећелијских организама;	- Постанак живота на Земљи; Дрво живота - -Класификација живих бића и њихов положај на дрвету живота.	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Сарадња - Естетичка компетенција - Одговоран однос према околини

ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	-прикупи податке о радовима научника који су допринели изучавању људског здравља и изнесе свој став о значају њиховог истраживања; -одржава личну хигијену и хигијену животног простора у циљу спречавања инфекција; -доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци; -збрине површинске озледе коже, укаже прву помоћ у случају убода инсеката, сунчанице и топлотног удара и затражи лекарску помоћ кад процени да је потребна.	- Патогене бактерије као изазивачи болести. -Прва помоћ и заштита код повреда, тровања и излагања сунцу. - Последице болести зависности	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Решавање проблема - Сарадња - Одговоран однос према здрављу - Одговоран однос према околини - Естетичка компетенција
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	Идентификација ученика за допунску наставу рализује се у септембру месецу и током године на основу запажања наставника током године. У допунски рад могу током године да се укључе и ученици који из различитих разлога нису успели да савладају делове градива. Допунски рад за поједине ученике траје док ученик не савлада одређено градиво. Допунска настава ће садржином пратити редовну наставу уз одређен степен одступања у зависности од потреба ученика који је похађају. Неговаће се сараднички однос и вршњачка едукација.		

ПРЕДМЕТ:БИОЛОГИЈА-ДОПУНСКА НАСТАВА

РАЗРЕД:СЕДМИ

Циљ учења: да ученик напредује ка остваривању одговарајућих исхода, стекне или употпуни базичну језичку и научну писменост, овлада вештинама потребним за даље школовање и усвоји или употпуни основна знања из биологије која су потребна за схватање појава у животу и друштву.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ **Позавршенојтеми/областиученик је у стањуда:**	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметнекомпетенције

НАСЛЕЂ ИВАЊЕ И ЕВОЛУЦ ИЈА	Ученик ће бити у стању да: – упореди бесполно и полно размножавање – идентификује разлике између митозе и мејозе на основну промене броја хромозома и њихове улоге у развићу и репродукцији; – одреди однос између гена и хромозома и основну улогу генетичког материјала у ћелији; – шематски прикаже наслеђивање пола и других особина према првом Менделовом правилу;	-Деоба ћелије -ДНК и појам гена -Наследне болести. - Једнополни и двополни организми. Значај и улога полног размножавања.	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Дигитална компетенција - Сарадња
ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	- разликује основне нивое организације живих бића; -познаје основе грађе биљака, животиња и гљива – упореди организме на различитим позицијама на „дрвету живота” према начину на који обављају животне процесе;	- Основни принципи организације живих бића. Одсуство и присуство органа, симетрија(типични примери - Једноћелијски еукариоти - Исхрана, дисање, излучивање и транспорт материја код биљака и размножавање - Животни процеси код гљива - Грађа и животни процеси код животиња	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Сарадња - Естетичка компетенција
ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	– одреди положај организма на дрвету живота на основу прикупљених и анализираних информација о његовој грађи; – упореди организме на различитим позицијама на „дрвету живота” према начину на који обављају животне процесе;	- Основни принципи систематике - Приказ разноврсноти живота кроз основне систематске категорије (до нивоа кола и класе).	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Сарадња - Естетичка компетенција

ЖИВО Т У ЕКОС ИСТЕ МУ	Познаје значај јединствености и очувања разноврсности живота на Земљи. Препознаје разлику између позитивног и негативног утицаја човека на биосферу, као и мере којима се могу смањити штетни утицаји на животну средину. Уме да дефинише основне еколошке појмове и одрживи развој, као и да препозна значај одрживог развоја.	Жива бића из непосредног окружења. Позитиван и негативан утицај људина жива бића и животну средину. Заштита живих бића и животне средине.	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Сарадња - Одговоран однос према здрављу - Одговоран однос према околини - Естетичка компетенција -
ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	Одређује основне чиниоце који утичу на здравље, а посебно мере хигијене. Познаје различите друштвене ситуације и понашања која доводе до нарушавања здравља и зна како да их избегне.	Здрава исхрана и унос воде. Физичка активност и здравље. Промене у пубертету и последице прераног ступања у сексуалне односе.	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Сарадња - Одговоран однос према околини
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	Идентификација ученика за допунску наставу рализује се у септембру месецу и током године на основу запажања наставника током године. У допунски рад могу током године да се укључе и ученици који из различитих разлога нису успели да савладају делове градива. Допунски рад за поједине ученике траје док ученик не савлада одређено градиво.		

ПРЕДМЕТ:БИОЛОГИЈА-ДОПУНСКА НАСТАВА

РАЗРЕД:ОСМИ

Циљ учења: Ученик напредује ка остваривању одговарајућих исхода, стекне или употпуни базичну језичку и научнуписменост, овлада вештинама потребним за даље школовање и усвоји или употпуни основна знања из биологије која су потребна за схватање појава у животу и друштву.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ **Позавршенојтеми/областиученик је у стањуда:**	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметнекомпетенције

ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	Ученик треба да: – повеже грађу ћелијских органела са њиховом улогом у метаболизму ћелије; – повеже однос површине и запремине ћелије и тела са начином обављања основних животних функција; – идентификује регулаторне механизме у одржавању хомеостазе; – илуструје примерима везу између физиолошких одговора живих бића и промена у спољашњој средини;	Улога и значај појединих ћелијских органела у метаболизму ћелије. Матичне ћелије − ћелије програмиране за различите функције. Принцип економичности грађе и функције живих бића Улога и значај ензима. Ендокрини систем и хуморална регулација. Надражљивост, проводљивост, контрактилност. Чулно-нервни систем животиња. Рефлексни лук. Поремећаји функције ендокриног система, нервног система и чула. Неуротрансмитери, нервни импулси, драж, надражај. Хомеостаза − принцип повратне спреге. Фотосинтеза. Ћелијско дисање. Транспирација. Температурна регулација.	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Сарадња Естетичка компетенција
ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	– одговорно се односи према свом здрављу; – изрази критички став према медијским садржајима који се баве здравим стиловима живота; – повеже промене настале у пубертету са деловањем хормона; – идентификује поремећаје у раду органа и система органа изазваних нездравим начином живота;	Резултати стандардних лабораторијских анализа крви и урина. Биолошки смисао адолесценције (родни и полни идентитет у контексту хормонске активности и индивидуалне генетичке варијабилности). Заштита од полно преносивих болести контрацепција. Одговорност за сопствено здравље.	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Сарадња Естетичка компетенција
ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	– доведе у везу промене животних услова са еволуцијом живота на планети; – истражи давно нестале екосистеме;	„Календар живота“, еволуција различитих група организама кроз геолошка доба и велика изумирања. Значај алги (цијанобактерија) и биљака за продукцију O_2 и озонског омотача, као заштита од УВ зрака, и услов за развој осталих живих бића. Строматолити. Излазак из воде на копно.	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Сарадња Естетичка компетенција

НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	– повеже промене које се догађају организму током животног циклуса са активностима гена; – повеже промене наследног материјала са настанком нових врста путем природне селекције;	Улуткавање и пресвлачење инсеката. Пубертет и адолесцеција човека. Цветање, плодоношење и сазревање плодова биљака. Теорија еволуције. Постанак нових врста кроз еволуционе процесе. Еволуција човека.	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Сарадња
ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	– установи узрочно-последичну везу између губитака врста у екосистему и негативних последица у преносу супстанце и енергије у мрежама исхране; – критички процени последице људских делатности у односу на расположиве ресурсе на Земљи; – повеже утицај еколошких чинилаца са распоредом карактеристичних врста које насељавају простор Србије; – истражи присуство инвазивних врста у својој околини и вероватне путеве насељавања; – истражи разлоге губитка биодиверзитета на локалном подручју.	Еволуција и развој екосистема. Концепт климакса. Циклуси кружења основних супстанци у природи (H_2O, C, N) и њихова повезаност. Азотофиксација, микориза, симбиоза, симбионтски организми (лишајеви). Ограниченост ресурса и одрживи развој. Нестанак врста и фактори угрожавања. Типични екосистеми Србије. Ретке и угрожене врсте Србије. Интродукције и реинтродукције и инвазивне врсте. Последице глобалних промена.	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Сарадња Естетичка компетенција
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	Часови допунске наставе организоваће се према потреби ученика.		

ПРЕДМЕТ: ИСТОРИЈА, РАЗРЕД: 5

Допунска настава:

Рб. нас. теме	**Назив наставне теме**	**Реализације садржаја теме**
1	Основи проучавања прошлости	Разумевање основних карактеристика историјског периода- стари век, његових хронолошких оквира као и специфичности историјских извора за овај период кроз израду линије времена и уношење кључних појмова

2	Праистори	Усвајање основних садржаја о праисторији кроз анализу дијаграма, разумевање развоја човека.
3	Стари исток	Усвајање основних садржаја о државама и народима Старог истока кроз анализу историјске карте и једноставних историјских извора и истиање њихових најзначајнијих тековина
4	Античка Грчка	Усвајање основних садржаја о државама Старих Грка кроз анализу историјске карте и једноставних историјских извора и истиање њихових најзначајнијих тековина
5	Антички Рим	Усвајање основних садржаја о Античком Риму кроз анализу историјске карте и једноставних историјских извора и истиање њихових најзначајнијих тековина

ПРЕДМЕТ: ИСТОРИЈА, РАЗРЕД: 6

Допунска настава:

Рб. нас. теме	**Назив наставне теме**	**Реализације садржаја теме**
1	Основи проучавања прошлости	Разумевање основних карактеристика историјског периода-средњи век и рани нови век, његових хронолошких оквира као и специфичности историјских извора за овај период кроз израду линије времена и уношење кључних појмова
2	Европа, Средоземље и српске земље у раном средњем веку	Усвајање основних садржаја о Европи и српским земљама у раном средњем веку кроз анализу историјске карте, разумевање стварања држава и постављање темења модерне Европе кроз поређење савремене политичке карте са историјском картом Европе раног новог века
33	Европа, Средоземље и српске земље у позном средњем веку	Усвајање основних садржаја о Европи и српским земљама у позном средњем веку кроз анализу историјске карте и једноставних историјских извора, разумевање стварања држава и постављање темења модерне Европе кроз поређење савремене политичке карте са историјском картом Европе раног новог века
4	Европа, свет и српске земље у раном новом веку (прединдустријско доба)	Усвајање знања о најзначајнијим појавама у раном новом веку, повезивање ради разумевања узрочно последичних веза кроз израду дијаграма, табела, анализу специфичних историјских извора

ПРЕДМЕТ:ИСТОРИЈА, РАЗРЕД: 7.

Допунска настава

Број теме:	Назив теме:	Реализације садржаја теме
1.	ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	Разумевање основних карактеристика историјског периода- Нови век, његових хронолошких оквира као и специфичности историјских извора за овај период кроз израду линије времена и уношење кључних појмова
2.	ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД НА ПОЧЕТКУ ИНДУСТРИЈСКОГ ДОБА (од средине XVIII до средине XIX века)	Анализа и разумевања нејзначајнијих појава, догађаја и утицајних личности од средине XVIII до средине XIX века кроз анализу једноставних писаних историјских извора и историјске карте и израду биографија најзначајнијих личности.
3.	ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XIX ВЕКА	Усвајање основних појмова и разумевање појава и догађаја у Европи и свету у другој половини 19. века кроз израду линија времена и анализе историјске карте.
4.	ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД НА ПОЧЕТКУ XX ВЕКА	Усвајање основних знања о појавама, догађајима и личностима у Европи и свету на почетку 20. века и истицање оих чије су последице препознатљиве у савременом добу

ПРЕДМЕТ:ИСТОРИЈА, РАЗРЕД: 8.

Допунска настава

Број теме:	Назив теме:	Садржаји и начин њихове реализације
1	ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	Разумевање основних карактеристика историјског периода- савремено доба, његових хронолошких оквира као и специфичности историјских извора за овај период кроз израду линије времена и уношење кључних појмова
2	ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА	Усвајање основних садржаја о Европи и свету између два рата као и о југословенској држави током овог периода кроз анализу карте, упоређивање уређења тоталитарних држава и држава либералне демократије; истицање специфичности југословенског друштва и политичких супротвности у држави кроз израду табела и дијаграма.
3	ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ	Усвајање знања о узроцима и последицама рата, супростављеним странама у рату, најважнијим фронтовима и биткама кроз анализу историјских карата и историјских извора (више визуелних него писаних)
4	СВЕТ, ЕВРОПА И СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ХЛАДНОГ РАТА	Усвајање знања о најзначајнијим појавама у послератном свету и њихово међусобно повезивање ради разумевања узрочно последичних веза кроз израду дијаграма, табела, анализу

		специфичних историјских извора
5	СВЕТ, ЕВРОПА, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД У САВРЕМЕНИМ ПРОЦЕСИМА	Усвајање знања о догађајима, личностима које су имале и имају утицај у савременим процесима кроз разговоре о сваременим појавама које су блиске ученику

ПРЕДМЕТ: СНА ЧУВАРИ ПРИРОДЕ (5. или 6. разред)

РАЗРЕД:
Годишњи фонд часова:36

Циљ учења: Развијање свести о потребама и могућностима личног ангажовања у области заштите животне средине, усвајање и примена принципа одрживог развоја, етичности и права будућих генерација на здраву животну средину.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
УПОЗНАЈ ЖИВИ СВЕТ СВОЈЕ ОКОЛИНЕ	– препознаје проблем, планира стратегију решавања и решава проблем примењујући знања и вештине стечене у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства. – прикаже и образложи резултате истраживања са аспеката очувања животне средине, биодиверзитета и здравља, усмено, писано, графички или одабраном уметничком техником; – користи ИКТ за комуникацију, прикупљање и обраду података и представљање резултата истраживања; – вреднује утицај својих навика у заштити животне средине и биодиверзитета; – активно учествује у акцијама које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и биодиверзитета; – повеже значај очувања животне средине и биодиверзитета са бригом о сопственом и колективном здрављу; – одговорно се односи према себи, сарадницима, животној средини и културном наслеђу; – аргументује своје ставове према еко-култури и култури свакодневног живљења; – сарађује у тиму, поштујући разлике у мишљењу и интересима, дајући лични допринос постизању задатог циља; – критички процени сопствени рад и рад сарадника у групи; – критички се односи према употреби и злоупотреби природе.	Биодиверзитет и његов значај. Истраживање биодиверзитета непосредне околине. Мапирање врста	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Сарадња - Одговорно учешће у демократском друштву - Одговоран однос према здрављу - Одговоран однос према околини - Естетичка компетенција Предузимљивост и оријентација ка предузетништву
ЗНАЧАЈ ЖИВОГ СВЕТА ЗА ЧОВЕКА		Лековите биљке. Самоникле јестиве биљке. Зачинске биљке Аутохтоне расе и сорте. Значај биљног покривача. Утицај климатских промена на живи свет. .	
ПОМОЗИМО ДА ПРЕЖИВЕ		Угроженост врста. Значај опрашивача. Утицај пестицида на живи свет	

ЈА ЧУВАМ ПРИРОДУ		Природни ресурси. Рационална употреба енергије. Рационална употреба воде. Понашање у природи. Заштићене природне вредности. Позитиван и негативан утицај човека на животну средину.	
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	Програми СНА су тако конципирани да фаворизују активност ученика, повезивање њиховог школског и ваншколског искуства, учење путем решавања проблема, сарадњу и тимски рад. Програми СНА реализују се комбиновањем различитих техника рада са ученицима, као што су: презентације, демонстрације, студије случаја, симулације, играње улога, дебате, рад у малим групама, рад на пројектима, гледање и анализа видео прилога, креативне радионице, рад у групи на платформама за учење, гостовања стручњака, учење у другим установама, посете разним дешавањима, укључивање у акције. Потенцира се самосталност ученика, а улога наставника је превасходно у томе да уведу ученике у тему, представе им кључне појмове садржаја и подстакну их на активност коју затим усмеравају, прате и вреднују. Наставник треба кратко да представи сваку тему користећи разноврсне материјале, а који имају функцију мотивисања ученика. Концепт СНА не базира се на коришћењу уџбеника који су посебно за њих припремљени. Ученици се подстичу да користе што различитије изворе информација и да према њима имају критички однос.		

ПРЕДМЕТ:СНА –САЧУВАЈМО НАШУ ПЛАНЕТУ(5.или 6.разред)

РАЗРЕД: 6.
Годишњи фонд часова:36

Циљ учења: Циљ учења слободне наставне активности Сачувајмо нашу планету јесте развијање функционалне писмености из области заштите животне средине, разумевање односа човек – природа са циљем бољег схватања света који га окружује, лакше сналажење у природном и социјалном окружењу и формирање одговорног и активног појединца у циљу разумевања и примене концепта одрживог развоја.

.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
	По завршеној теми/области ученик је у стању да:		

ПОЛОЖАЈ И УЛОГА ЧОВЕКА У ПРИРОДИ **ПРИРОДНА БОГАТСТВА (РЕСУРСИ) И ОДРЖИВО КОРИШЋЕЊЕ**	-наведе основне појмове о животној средини; – наведе примере утицаја човека на животну средину; – уочи узрочно-последичне везе и односе на релацији човек и животна средина; – препозна проблеме у локалној средини на основу концепта одрживог развоја; – активно и одговорно управља и решава интегративне пројектне задатке; – повезује хоризонтално и вертикално знања о одрживом коришћењу ресурса и користи холистички приступ у решавању проблема одрживог развоја; – развија ставове и вредности о очувању животне средине кроз решавање проблема на локалитету; – емоционално реагује на проблеме локалног окружења; – схвати и разуме поделу и значај природних ресурса – разликује обновљиве од необновљивих природних ресурса; – препозна и наводи примере обновљивих и необновљивих природних ресурса; – критички се односи према нерационалном коришћењу необновљивих природних ресурса;.	Основни појмови из области животне средине. Утицај човека на животну средину. Концепт одрживог развоја. Спровођење акција у заштити и очувању животне средине (мали пројекти). Природни ресурси (богатства) – дефиниција, подела и значај. Обновљиви и необновљиви природни ресурси. Жива бића као природни ресурс (мали пројекти). Одрживо коришћење ресурса..	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Сарадња - Одговорно учешће у демократском друштву - Одговоран однос према здрављу - Одговоран однос према околини - Естетичка компетенција Предузимљивост и оријентација ка предузетништву
ИЗВОРИ И ПОСЛЕДИЦЕ ЗАГАЂИВАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	– наведе изворе и последице загађења природне средине – разликује изворе и врсте загађења; – анализира из различитих углова утицај загађења на живи свет; – разврстава изворе загађења; – истражи изворе загађења у локалној средини;	Појам, извори и врсте загађивања. Глобалне промене и глобалне последице. Озонске рупе и последице на животну средину. Смањење загађења од отпада.	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Сарадња

БИОДИВЕРЗИТЕТ И ГЕОДИВЕРЗИТЕТ	– наведе примере последица стварања озонских рупа и других глобалних проблема на животну средину; – уочава узрочно последичне везе између глобалних и локалних проблема загађења и очувања природне средине; – уочи повезаност природних, социјалних и економских фактора у очувању животне средине; – креира решења за смањење загађења од отпада у оквиру пројеката; – користи методе и алате истраживања на терену; – прикупља податке из различитих извора уз критичко сагледавање и доношење закључка; – разликује биодиверзитет од геодиверзитета; – идентификује и објашњава факторе који доводе до угрожавања биодиверзитета и геодиверзитета; – процењује негативан утицај појединих фактора на биодиверзитет и геодиверзитет у локалној средини; – наводи примере заштите биодиверзитета и геодиверзитета; – креира истраживачке задатке; – користи ИКТ приликом прикупљања информација и представљања резултата истраживања о геодиверзитету и биодиверзитету; – ради у тиму, размењује мишљење и учествује у акцијама очувања животне средине; – објашњава резултате истраживања повезаности геодиверзитета и биодиверзитета.	- Дефиниција биодиверзитета и геодиверзитета. Угрожавање биодиверзитета и геодиверзитета. Заштита биодиверзитета и геодиверзитета	- Одговоран однос према здрављу - Естетичка компетенција

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	Програми СНА су тако конципирани да фаворизују активност ученика, повезивање њиховог школског и ваншколског искуства, учење путем решавања проблема, сарадњу и тимски рад. Програми СНА реализују се комбиновањем различитих техника рада са ученицима, као што су: презентације, демонстрације, студије случаја, симулације, играње улога, дебате, рад у малим групама, рад на пројектима, гледање и анализа видео прилога, креативне радионице, рад у групи на платформама за учење, гостовања стручњака, учење у другим установама, посете разним дешавањима, укључивање у акције. Потенцира се самосталност ученика, а улога наставника је превасходно у томе да уведу ученике у тему, представе им кључне појмове садржаја и подстакну их на активност коју затим усмеравају, прате и вреднују. Наставник треба кратко да представи сваку тему користећи разноврсне материјале, а који имају функцију мотивисања ученика. Концепт СНА не базира се на коришћењу уџбеника који су посебно за њих припремљени. Ученици се подстичу да користе што различитије изворе информација и да према њима имају критички однос.

ПРЕДМЕТ:СНА-ДОМАЋИНСТВО

Циљ учења слободне наставне активности је да допринесе развоју компетенција потребних за одговорну улогу у друштву у погледу очувања животне средине, биодиверзитета и одрживог развоја.

РАЗРЕД:

Годишњи фонд часова:36

Циљ учења је да ученици интегришу и функционализују знања стечена у оквиру различитих предмета у контексту свакодневног живота, да унапреде вештине и формирају навике у вези са важним активностима у свакодневном животу у области становања, одевања, исхране и употребе различитих материјала.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
САВРЕМЕНО ДОМАЋИНСТВО И ПОРОДИЦА	образложи избор теме/истраживања из области одрживог развоја, циљ и план рада користећи вештину јавног говора; – формулише истраживачки задатак; – планира ресурсе и управља њима, усмерен на достизање реалног циља; – прикупи, одабере и обради информације релевантне за истраживање, користећи поуздане изворе информација, наводећи извор и аутора; – прикаже и образложи резултате истраживања са аспеката очувања животне средине, биодиверзитета и здравља, усмено, писано, графички или одабраном уметничком техником; – користи ИКТ за комуникацију, прикупљање и обраду података и представљање резултата истраживања; – вреднује утицај својих навика у потрошњи ресурса и одлагању отпада; – учествује у акцијама које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и одрживом развоју;	Домаћинство. Организација домаћинства. Породица, односи и потребе у породици и њихово усклађивање. Формирање здраве породице. Фазе породичног живота. Култура као начин живота и културно наслеђе	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Сарадња - Одговорно учешће у демократском друштву - Одговоран однос према здрављу - Одговоран однос према околини - Естетичка компетенција Предузимљивост и оријентација ка предузетништву
КУЛТУРА СТАНОВАЊА		Породично домаћинство на селу и у граду. Породица и домаћинство. Функционалне целине домаћинства и њихове улоге. Технички апарати у домаћинству Безбедност у домаћинству. Уређење домаћинства и околине У градској и сеоској средини.	

	– повеже значај очувања животне средине са бригом о сопственом и колективном здрављу; одговорно се односи према себи, сарадницима, животној средини и културном наслеђу; – користи језик и стил комуникације који су специфични за поједине научне и техничке дисциплине и чува језички идентитет;	Економично коришћење и потрошња воде у градском и сеоском домаћинству. Уштеда енергије у домаћинству. Хемијска и микробиолошка исправност воде. Отпадне воде у домаћинству. Основни хигијенски захтеви домаћинства. Прикупљање, сортирање и одлагање отпада у домаћинству.	
КУЛТУРА ОДЕВАЊА	– сарађује у тиму, поштујући разлике у мишљењу и интересима, дајући лични допринос постизању договора и афирмишући толеранцију и равноправност у дијалогу; – критички процени сопствени рад и рад сарадника у групи	Улога одеће и обуће у животу човека. Природни и вештачки материјали, њихова својства и употреба у домаћинству. Одржавање одеће, кућног текстила, и декоративног плана у домаћинству. Одржавање и чишћење природних и вештачких материјала. Организација складиштења кућног текстила, обуће и одеће. Рециклажа кућног текстила и одеће.	
КУЛТУРА ПОНАШАЊА		Планирање и расподела буџета. План набавке и избор артикала. План и припреме за путовање. Правила понашања у превозним средствима, у граду и на путовању. Савремена средства комуникације и претраживање различитих информација.	
СРЕДСТВА ЗА ОДРЖАВАЊЕ ЛИЧНЕ ХИГИЈЕНЕ И ХИГИЈЕНЕ ДОМАЋИНСТВА		Значај воде за одржавање хигијене. Средства за личну хигијену. Козметичка средства. Кућна апотека. Материјали за опремање домаћинства Одржавање домаћинства Отпадни материјали у домаћинству	

ИСХРАНА У ДОМАЋИНСТВУ		Хранљиви састојци и животне намирнице. Класификација животних намирница према пореклу (биљне и животињске), улози у организму (енергетска, градивна, заштитна и регулаторна) и саставу. Енергетска вредност намирница. Потребе за састојцима хране зависно од узраста, занимања, пола, спољашње средине, здравственог и физиолошког стања организма. Рационална исхрана човека. Принципи рационалне исхране. Законски прописи, правилници о намирницама и квалитету хране. Последице неправилне исхране. Припремање хране, начини обраде намирница. Хигијенски услови приликом припремања хране. Одлагање, чување и конзервисање намирница. Апарати и машине за припремање, чување и обраду хране и намирница Загађујуће супстанце хране и мере заштите Адитиви Органска и ГМО храна. Култура исхране и понашање за трпезом: послуживање и узимање хране, стоно посуђе и прибор. Национална кухиња и кухиње у свету.	
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	Програм СНА сје тако конципирани да фаворизује активност ученика, повезивање њиховог школског и ваншколског искуства, учење путем решавања проблема, сарадњу и тимски рад. Програм се реализује комбиновањем различитих техника рада са ученицима, као што су: презентације, демонстрације, студије случаја, симулације, играње улога, дебате, рад у малим групама, рад на пројектима, гледање и анализа видео прилога, креативне радионице, рад у групи на платформама за учење, гостовања стручњака, учење у другим установама, посете разним дешавањима, укључивање у акције. Потенцира се самосталност ученика, а улога наставника је превасходно у томе да уведу ученике у тему, представе им кључне појмове садржаја и подстакну их на активност коју затим усмеравају, прате и вреднују. Наставник треба кратко да представи сваку тему користећи разноврсне материјале, а који имају функцију мотивисања ученика. Концепт СНА не базира се на коришћењу уџбеника који су посебно за њих припремљени. Ученици се подстичу да користе што различитије изворе информација и да према њима имају критички однос.		

ПРЕДМЕТ:СНА-МОЈА ЖИВОТНА СРЕДИНА

Циљ учења слободне наставне активности је да допринесе развоју компетенција потребних за одговорну улогу у друштву у погледу очувања животне средине, биодиверзитета и одрживог развоја.

РАЗРЕД:

Годишњи фонд часова:36

Циљ учења: Развијање свести о потребама и могућностима личног ангажовања у области заштите животне средине, усвајање и примена принципа одрживог развоја, етичности и права будућих генерација на здраву животну средину.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
ЕКОЛОШКИ ОТИСАК И ОПСТАНАК	образложи избор теме/истраживања из области одрживог развоја, циљ и план рада користећи вештину јавног говора; – формулише истраживачки задатак; – планира ресурсе и управља њима, усмерен на достизање реалног циља; – прикупи, одабере и обради информације релевантне за истраживање, користећи поуздане изворе информација, наводећи извор и аутора; – прикаже и образложи резултате истраживања са аспеката очувања животне средине, биодиверзитета и здравља, усмено, писано, графички или одабраном уметничком техником; – користи ИКТ за комуникацију, прикупљање и обраду података и представљање резултата истраживања; – вреднује утицај својих навика у потрошњи ресурса и одлагању отпада; – учествује у акцијама које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и одрживом развоју; – повеже значај очувања животне средине са бригом о сопственом и колективном здрављу; одговорно се односи према себи, сарадницима, животној средини и културном наслеђу; – користи језик и стил комуникације који су специфични за поједине научне и техничке дисциплине и чува језички идентитет;	Еколошки отисак. Биокапацитет. Еколошки дуг. Одрживи развој Еколошко право.	- Компетенција за целоживотно учење - Комуникација - Рад с подацима и информацијама - Дигитална компетенција - Решавање проблема - Сарадња - Одговорно учешће у демократском друштву - Одговоран однос према здрављу - Одговоран однос према околини - Естетичка компетенција Предузимљивост и оријентација ка предузетништву
УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ		Врсте отпада. Управљање отпадом. Комунални отпад. Депонија.	
РЕЦИКЛАЖА, РЕМЕДИЈАЦИЈА И ПОНОВНА УПОТРЕБА ДОБАРА И СИРОВИНА		Секундарне сировине: папир, уља у исхрани, текстил, пластика. Предности и недостаци поновне употребе добара и сировина. 3Р правила.	

ОБНОВЉИВИ ИЗВОРИ ЕНЕРГИЈЕ	– сарађује у тиму, поштујући разлике у мишљењу и интересима, дајући лични допринос постизању договора и афирмишући толеранцију и равноправност у дијалогу; – критички процени сопствени рад и рад сарадника у групи	Извори енергије. Енергетска ефикасност. Обновљиви извори енергије. Предности и недостаци обновљивих извора енергије	
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	Програм СНА сје тако конципирани да фаворизује активност ученика, повезивање њиховог школског и ваншколског искуства, учење путем решавања проблема, сарадњу и тимски рад. Програм се реализује комбиновањем различитих техника рада са ученицима, као што су: презентације, демонстрације, студије случаја, симулације, играње улога, дебате, рад у малим групама, рад на пројектима, гледање и анализа видео прилога, креативне радионице, рад у групи на платформама за учење, гостовања стручњака, учење у другим установама, посете разним дешавањима, укључивање у акције. Потенцира се самосталност ученика, а улога наставника је превасходно у томе да уведу ученике у тему, представе им кључне појмове садржаја и подстакну их на активност коју затим усмеравају, прате и вреднују. Наставник треба кратко да представи сваку тему користећи разноврсне материјале, а који имају функцију мотивисања ученика. Концепт СНА не базира се на коришћењу уџбеника који су посебно за њих припремљени. Ученици се подстичу да користе што различитије изворе информација и да према њима имају критички однос.		

ПРЕДМЕТ: МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ

РАЗРЕД: пети
Годишњи фонд часова: 36
Циљ учења:
Циљ учења слободне наставне активности Медијска писменост је да подстакне развој медијске културе ученика и допринесе јачању способности разумевања, деконструкције и креирања медијских садржаја, које ће ученику помоћи за даљи когнитивни, емоционални и социјални развој у савременом медијацентричном окружењу.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
ПОЈАМ И ФУНКЦИЈЕ МЕДИЈА ДЕКОНСТРУКЦИЈА И КОНСТРУКЦИЈА МЕДИЈСКЕ ПОРУКЕ ОГЛАШАВАЊЕ	-идентификује/процени комуникацијски процес у односу медији – публика (корисници); – разликује традиционалне и нове медије поредећи начине пласирања порука; – упореди основне особености различитих медија и изводи закључке о функцијама медија;	Медији и публика (корисници). Традиционални медији (штампа, радио, телевизија, филм) и нови медији (интернет). Улога и место медија у савременом друштву. Медијске навике (Мој медијски дан). Медијски садржаји као конструкти стварности.	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад са подацима Дигитална компетенција Решавање проблема

МЕДИЈСКИ САДРЖАЈИ НА МОБИЛНИМ ДИГИТАЛНИМ ПЛАТФОРМАМА	– опише и анализира своје медијске навике; – разликује медијске садржаје од стварности, идентификујући их као конструкте стварности; – деконструише једноставније примере медијских порука; – одговорно креира једноставније медијске садржаје. – критички вреднује оглашавање у различитим медијским садржајима и препознаје профит као основни циљ; – наводи примере манипулације у медијским садржајима којима се подстичу куповина и потрошња, одређена осећања, вредности и ставови потрошача. – разликује функције и могућности мобилних дигиталних платформи; – идентификује недостатке и предности мобилног телефона као уређаја за комуницирање, информисање и забаву; – препознаје сврху и начин функционисања претраживача „на мрежи” и агрегатора садржаја; – вреднује и разврстава једноставније примере информација са интернета према изворима из којег потичу, делећи их на поуздане и непоуздане; – препознаје ризично понашање на друштвеним мрежама	Деконструкција и конструкција медијских порука. Комерцијални медијски садржаји у различитим медијима (рекламе, скривене поруке намењене пласирању одређених идеја, садржаја и животних стилова). Профит као циљ оглашавања. Утицај медијских садржаја на осећања, вредности и понашање публике Комуникација у дигиталном окружењу. Поузданост и веродостојност информација на интернету. Претраживачи „на мрежи” и агрегатори садржаја. Вредновање и селекција доступних информација. Персонализована претрага на Гуглу. Анализа апликација на мобилном телефону. Зависност од мобилних телефона.	Сарадња Одговорно учешће у демократском друштву Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околини Естетичка компетенција Предузимљивост и оријентација ка предузетништву

ПРЕДМЕТ:ПРЕДУЗЕТНИШТВО

РАЗРЕД: СЕДМИ и ОСМИ
Годишњифондчасова:**36/34**

Циљ учења слободне наставне активности ***Предузетништво*** је да допринесе развоју иновативности и предузимљивости код ученика, способности да се идеје претворе у акцију, способности за тимски рад и коришћење разноврсних извора знања ради бољег разумевања друштвених процеса и појава и преузимања одговорне улоге у савременом друштву.

Прегледтема/комуникативнихфункција, исхода, наставнихсадржаја и оперативнихзадатака, бројачасовапотеми и укупно

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметнекомпетенције

ЗАШТИТА ПРАВА ПОТРОШАЧА и СВЕТ РАДА	– наведе основна права потрошача и начине њихове заштите; – на декларацији пронађе најважније информације о производу и одреди однос цене и квалитета; – посматра занимања из перспективе некад и сад и предвиди могућности њиховог развоја у будућности; – повезује одређена занимања и врсту и нивое образовања; – препозна проблеме у свом непосредном окружењу и дискутује о могућностима њиховог решавања; – да се укључи у иницијативе које се покрећу у школи;	Остваривање права потрошача Однос цене и квалитета производа/услуге Декларација производа Уговорна обавеза за услугу. Свет занимања некад, сад и у будућности. Професионална оријентација Професионални развој. Форма и функција CV и мотивационог писма. Концепт целоживотног учења	Комуникација Рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња Одговорно учешће у демократском друштву

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА*	Ученици у оквиру задатог буџета бирају одређени производ и аргументују свој избор у односу на критеријуме као што су квалитет, цена, еколошка подобност, корисност производа, естетска вредност, робна марка, трајање гаранције итд. Ученици се информишу о производу на основу његове декларације. Упознају се шта су то права потрошача и на који начин могу да их остваре - услове које потрошач мора да испуни да би остварио своја права, права потрошача у односу на безбедност и квалитет производа, могућност замене или повраћаја новчаних средстава уколико није испуњена потпуна функционалност производа у гарантном року, итд. Ученици кроз истраживачки рад проналазе информације о уобичајеном трајању гаранције за различите врсте производа. Ученици се упознају са образовним профилима у оквиру различитих подручја рада, школама које их образују и захтевима које треба да испуне они који желе да се за њих школују- информатор за упис. Подељени у групе проучавају подручја рада, образовне профиле у подручју рада, услове за упис, трогодишњи и четворогодишњи образовни профили, дуално образовање, итд. Једна група се бави и информацијама о питањима наставка школовања после средње школе и разликама које постоје између похађања гимназије и стручне школе. Кроз презентације представљају изабрани образовних профил (информације о школама које образују тај образовни профил, миниман броју бодова из претходних школских година, услови уписа, могућност запошљавања и наставка школовања, за које послове су ученици оспособљени након завршетка школовања). Припремљене појединачне презентације објављују се на сајту школе, омогућава се представљање средњих школа у оквиру школе као и појединаца који се баве тим занимањима (може бити неко од родитеља). Наставник упознаје ученике и са појмовима професионални развој, професионална оријентација и селекција, форма и функција CV и мотивационог писма. Ученицима се сугерише да ће због динамичних промена на тржишту рада, током своје професионалне каријере бити принуђени да буду флексибилни, да се континуирано усавршавају и оријентишу ка целоживотном учењу.

ПОКРЕНИ СЕБЕ И ДРУГЕ и УЧЕНИЧКА ПРЕДУЗЕЋА	– разликује особине лидера и менаџера; – одговорно преузима задужења у тиму, сарађује са другим члановима тима и учествује у доношењу одлука; – планира, распоређује и управља ресурсима (знања и вештине, време, новац, технологије); – учествује у осмишљавању пословне идеје; – информише се о постојању сличних производа на тржишту; – комуницира са окружењем о креативним идејама свога тима; – примењује правила пословне комуникације; – поштује етичке принципе у пословању; – израчуна трошкове израде производа према датим инструкцијама; – прикупи информације о ценама сличних производа на тржишту и на основу њих одреди цену свог производа; – учествује у промоцији и продаји производа; – презентује рад свог тима	Покретање иницијативе Менаџмент и лидерство Појам предузећа (привредног субјекта). Производ и/или услуга. Појам тржишта. Људски и материјални ресурси. Пословна комуникација. Основни етички принципи у пословању. Процес производње и процес пружања услуга. Цена производа или услуге. Облици промовисања производа. Продаја производа или услуге.	Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околини Естетичка компетенција Предузимљивост и оријентација ка предузетништву

НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА*	Ученици идентификују два проблема: у вези са животном средином и безбедност у саобраћају, и сагледавају могућности њиховог решавања из перспективе сопственог ангажовања и укључивања појединаца, група и организација из локалне заједнице; препознавање проблема – тражење решења. Подељени у групе сачињавају план акције са основним елементима. Наставник кроз примере успешних менаџера и лидера, упознаје ученике са особинама које их одликују. На основу својих интересовања и способности ученици преузимају улоге у тиму, а затим анализирају које особине менаџера и лидера су им потребне за успешно обављање задатка. Кроз практичан рад и симулацију рада привредног друштва ученици стичу слику о економском, финансијском функционисању предузећа, развијају социјалне, организационе и лидерске вештине. Ученици се дели на две групе, свака група оснива и води сопствено предузеће – привредни субјекат, са реалним процесима, производима и остварује зараду. Ученичко предузеће, под менторством предметног наставника, пролази кроз све фазе развоја стварног привредног друштва (оснивање, развијање, затварање). Свако ученичко предузеће осмишљава свој производ трудећи се да буду оригинални, иновативни и креативни. У складу са производом, ученици бирају назив предузећа, израђују лого предузећа и праве план активности. Ученици израчунавају све трошкове које су имали током реализације своје идеје. У те трошкове спадају трошкови материјала, трошкови израде и други трошкови. На основу прикупљених података, формирају продајну цену и усклађују је са ценама сличних производа на тржишту. Уз помоћ наставника, осмишљавају различите облике промовисања и продаје свог производа и остварују интеракцију са пословним сектором и потенцијалним купцима. Након реализоване теме, неопходно је да сваки тим изврши евалуацију спроведених активности.

Предмет: МУЗИКОМ КРОЗ ЖИВОТ

Разред: пети или шести
Годишњи фонд: 36

Циљ учења слободне наставне активности *Музиком кроз живот* је да ученик развија стваралачко и креативно мишљење кроз практичан рад, мотивацију, интелектуални, социјални, емоционални и морални развој, свест о сопственом здрављу, опажање, осетљивост за естетику, радозналост и самопоуздање како би био оспособљен за креативно решавање проблема и имао одговоран однос према очувању уметничког наслеђа и културе свога и других народа.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик је у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Међупредметне компетенције
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- примењује динамичко нијансирање при извођењу музичких дела; – препознаје елементе динамике у свакодневном животу; – анализира врсте такта и ритам у уметничким делима; – препознаје боју тона у складу са садржајем композиције; – изводи композиције домаћих и страних аутора самостално и у групи, користећи глас, покрет и инструменте; – изводи двогласне и трогласне композиције домаћих и страних аутора; – искаже своја осећања у току извођења музике; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; – учествује у манифестацијама;	Проширивање знања о музичким елементима. Изражајна својства динамике. Врста, карактер и примена темпа. Тон: боја и текстура Ритам: дводелни, троделни, четвороделни и мешовити. Повезивање звука и ритма. Примена динамике, темпа и ритма у свакодневном животу Проширивање искуства ученика у коришћењу различитих музичких средстава за рад у процесу музичког изражавања и обликовања; Индивидуално и групно певање. Двоглас. Троглас. Индивидуално и групно свирање.	Компетенција за целоживотно учење Естетичка компетенција Решавање проблема Комуникација Сарадња Рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција Одговорно учешће у демократском друштву Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околини
ТЕЛО КАО МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТ	– користи различите технике телесних перкусија самостално и у групи; – примењује технике правилног дисања у свакодневном животу; – препознаје говор тела, свој и своје околине; – контролише покрете користећи концентрацију; – сарађује са члановима групе којој припада,	Синхронизација различитих менталних и физичких капацитета. Координација различитих менталних и физичких капацитета Правилно дисање. Концентрација. Говор тела. Јачање одређених делова тела. Рефлекс. Пажња.	

	поштујући различитости; – процени сопствене могућности у примени телесних перкусија; – самостално осмишљава и импровизује покрете за ритмичке аранжмане; – контролише сопствене покрете у циљу боље координације; – својим речима објасни значај телесних перкусија на у сваком смислу; – критички анализира своје и туђе извођење; – истражи и објасни шта је музичка критика и која је њена улога;	Брзина реаговања на различите захтеве из окружења. Развој свесности о нашем телу, контроли покрета и јачању мишића, као и бољој координацији и балансу. Стимулација и активација организма на психомоторном и когнитивном нивоу. Истраживање унутрашњег ритма и звука свога тела. Body percussion.	
КРИТИЧКО МИШЉЕЊЕ КРОЗ МУЗИКУ	– објасни и примени различите технике критичког мишљења; – самостално поставља питања везана за дату тему; – аргументовано искаже утисак о слушаним делима; – вербализује свој доживљај музике; – искаже свој доживљај музике кроз друге уметности. – критички просуђује утицај музике на здравље ; – разуме и користи интеркултурални дијалог – примењује различите врсте писмености (језичке, медијске, културне, научне...); – разуме концепт инклузије и осетљив је према различитостима; – самостално анализира музичка дела, користећи научене технике критичког мишљења	Технике критичког мишљења. Дрво проблема. Дебата. Шест шешира. Мозгалица. Трибине. Вештине критичког мишљења: комуникација, сарадња, препознавање проблема, решавање проблема. Вештина постављања питања: меморијска, транслацијска, интерпретацијска, аналитичка, синтетичка, евалуацијска. Обликовање оригиналног мишљења. Музичка критика. Анализа композиције. Развијање способности и интересовања за целоживотно образовање.	
НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	Програм слободне наставне активности *Музиком кроз живот* даје могућност заинтересованим ученицима да могу у целости изразити своје креативне потенцијале и тако у потпуности искористити планиране садржаје програма музичке културе. Омогућава ученицима: да упознају културу и уметност свог народа; да уче како да користе разноврсне, релевантне и поуздане податке и информације за истраживачки и стваралачки рад; да ефикасно сарађују и комуницирају; да развијају критичко мишљење, конструктивно размењују мишљења и формирају позитивне вредносне ставове са циљем очувања културе и идентитета, развијања самопоуздања и самопоштовања, поштовања и заштите људских права; да развијају радозналост, мотивацију, као и афинитет према култури и уметности; да се изражавају у одабраним уметничким дисциплинама и медијима.		

	У реализацији слободне наставне активности Музиком кроз живот, у складу са могућностима школе и креативностима наставника, треба инсистирати на већој афирмацији тематских јединица у области Извођење музике. Нагласити и инсистирати на индивидуалном емотивном доживљају при извођењу музичких дела кроз рад на различитом садржају традиционалне и уметничке музике, које су примерене гласовним могућностима и узрасту ученика. Пожељно је повезивање садржаја песама са садржајима осталих наставних предмета уколико је могуће (ученици и школа, годишња доба, празници и обичаји, завичај и домовина, природа и околина, животиње...).